CÜNEYT ARCAYÜREK

Büyüklere Masallar
Küçüklere Gerçekler • 5

ETEKLİ DEMOKRASİ

Bilgi Yayınevi

BİLGİ YAYINLARI / BİLGİ DİZİSİ : 33
CÜNEYT ARCAYÜREK ANLATIYOR : 5

ISBN 975 - 494 - 919 - 0
2001 06 . Y . 0105 . 1853

Birinci Basım
Şubat 2001

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Caddesi, No: 46/A, Yenişehir 06420 / Ankara
Tlf : (0-312) 434 49 98 - 434 49 99 - 431 81 22
Faks : (0-312) 431 77 58

BİLGİ KİTABEVİ
Sakarya Caddesi, No: 8/A, Kızılay 06420 / Ankara
Tlf : (0-312) 434 41 06 - 434 41 07
Faks : (0-312) 433 19 36

BİLGİ DAĞITIM
Narlıbahçe Sokak, No: 17/1, Cağaloğlu 34360 / İstanbul
Tlf : (0-212) 522 52 01 - 520 02 59
Faks : (0-212) 527 41 19

www.bilgiyayinevi.com.tr • e-mail: info@bilgiyayinevi.com.tr

CÜNEYT ARCAYÜREK

"Büyüklere Masallar
Küçüklere Gerçekler" : 5

ETEKLİ DEMOKRASİ

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : fahri karagözoğlu

Bu kitabın yayın hakkı, yazarıyla yapılan
sözleşme gereği Bilgi Yayınevi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden kitaptan alıntı
yapılamaz; yayınevinin yazılı izni olmadan
radyo ve televizyona uyarlanamaz;
oyun, film, CD ya da manyetik bant
haline getirilemez; fotokopi ya da
herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz.

baskı : cantekin matbaacılık yayıncılık
ticaret ltd. şti.
tlf : 384 34 35 - 384 34 36 - 384 34 37

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ'NDE
DOKUZUNCU YENİ DÖNEM

Yankılardan Birkaç Örnek 7

Birinci Bölüm
"Kırk Küp, Kırkının da Kulpu Kırık Küp" 17

İkinci Bölüm
"Hiçbir Şeyi Olmayan Hiçbir Şey Kaybetmez" 121

Üçüncü Bölüm
Devlet
"O hayatı yeniden, benzerini
bir kez daha yaşamak mı? Asla!" 225

Dördüncü Bölüm
"Kimi Zaman Ödenecek Bir Bedel Vardır ve Bu Bedel,
İnsanın Kendisi Olabilir" 263

Beşinci Bölüm
"Akıl Vücuttan Ayrıdır. Kendi Başına Kâğıttan
İmparatorluklar Kurar." 303

Altıncı Bölüm
"Rastlantı Diye Bir Şey Yoktur. Başımıza
Gelenleri Biz Hazırlarız." 425

YANKILARDAN BİRKAÇ ÖRNEK

"Büyüklere Masallar – Küçüklere Gerçekler" dizisinin 4. kitabı olan **"Bekleyen Adamın Gerçekleşen Düşü"** ilgiyle karşılandı.

Gazetelerimizde kitabın içeriğini irdeleyen, teşekkür borçlu olduğumuz pek çok değerli yazı yayımlandı.

Değerli düşün adamlarımızdan mektuplar geldi.

Yazılarla mektupların hemen hepsini buraya almak –takdir edersiniz ki– olanaksız.

İrdelemelere bir fikir vereceği umuduyla olanağı ölçüsünde yayınlarla mektuplardan bir-iki örneği ilginize ve bilginize sunuyoruz:

*
* *

"Kişileri gerçek yüzüyle topluma tanıtmak"

Eski Anayasa Mahkemesi Başkanı, Türk Hukuk Kurumu Başkanı **Yekta Güngör Özden**'in 23 Eylül 2000 tarihli mektubu:

"Değerli Dost,

Son yapıt, 'Bekleyen Adamın Gerçekleşen Düşü'nü az önce aldım. Adıma imzaladığınız için teşekkür ediyorum.

Kişileri gerçek yüzüyle topluma tanıtmak, yalnız onlara ilişkin duygusallığa düşenleri değil, toplumu da eğitmektir.

Daha neler görecek, duyacak ve okuyacağız.

Ellerinize sağlık. Sizi bir kez daha kutluyorum.

İyi dilekler, sevgi ve saygı ile..."

*
* *

"Bu bir dönemde Türkiye siyasetine hâkim olan anlayışın düzeyini ve siyaset yapma alışkanlıklarını da gözler önüne seren bir tarih kitabı sanki"

Radikal Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni (şimdi, Milliyet Gazetesi

Genel Yayın Yönetmeni görevinde) **Mehmet Y. Yılmaz,** 21 Eylül 2000 tarihinde *"Demirel anılarını yazıyor mu?"* başlığı altında şu yazıyı yayımladı:

"Ne zaman yurt dışında bir kitapçıya girsem 'biyografiler ve otobiyografiler'in sergilendiği bölümde biraz vakit geçiriyorum. Akla gelebilecek her konuda yazılmış anıları, önemli insanlar hakkında yazılmış biyografileri, yazıyla başı hiçbir dönemde pek hoş olmamış bir milletin mensubu olarak biraz da kıskançlık duygularıyla karıştırıyorum.

Tarihin sadece tarihçiler tarafından yazılmış yönleriyle ilgilenmeyenler için bu tür kitaplar bir hazine değerinde.

Bu gelenek her şeyden önce tarihsel olayların insani boyutlarını anlamakta işe yarıyor. Elbette sadece tarihi açıdan önem taşıyan olayların değil, belirli bir dönemin, belirli bir sınıfın yaşam anlayışının daha kolay öğrenilmesini, gelecek kuşaklara aktarılmasını da sağlıyor. Hayatı tarihin içine sokuyor.

Hep bizde neden böyle bir gelenek oluşmadığını düşünmüşümdür. Evet yazmak ve okumakla aramız pek iyi değil ama acaba tek sebebi bu mu? Sonuç olarak önemli tarihsel olayların merkezinde bulunan birçok kişi de aslında okuma-yazmaya hiç yabancı olmayan, hatta çoğu yurt dışında iyi eğitim görmüş, Batı kültürünü özümsemiş insanlar.

Acaba bunda siyaset yapma biçimimizin de bir rolü var mı? Siyaset, Türkiye'de, biliyorsunuz profesyonel bir meslek olarak algılanıyor ve bu alanın oyuncuları varlıklarını çoğu zaman denge hesaplarına, ayak oyunlarına borçlu oluyorlar. Bu öyle tüketici bir süreç ki ***sonunda siyaset sahnesinin oyuncuları arasında sanki zımni bir anlaşma oluşuyor. Yaşananları yazmamak, açıklamamak, bildiklerini kendisiyle birlikte mezara götürmek şeklinde özetlenebilecek bir zımni anlaşma! Bu anlaşmayı bozmaya kimse cesaret edemiyor; 'öteki de yazarsa' korkusu bir tür dehşet dengesi yaratıyor.***

Son zamanlarda Türkiye'de de bu yönde bazı girişimler oluyor. Tarih Vakfı'nın bu konuda ilginç çalışmaları var. (İlgilenenler www.tarihvakfi.org.tr adresinden yayın kataloğuna ulaşabilirler.) Ayrıca özellikle Dışişleri'nin emekli mensuplarının anıları da ilgi görüyor.

Cüneyt Arcayürek**'in 'Bekleyen Adamın Gerçekleşen Düşü' isimli kitabını da bu çerçeve içinde görüyorum.* ***Yazar, Süleyman Demirel ile birlikte çalıştığı dönemdeki siyasi olayların perde arkasını anlatıyor. Demirel'in, yakın çalışma arkadaşına, dönemin gözde siyasetçileri

hakkında yaptığı ileri sürülen yorumlar kamuoyunda haklı olarak ilgi çekiyor. Bu bir dönemde Türkiye siyasetine hâkim olan anlayışın düzeyini ve siyaset yapma alışkanlıklarını da gözler önüne seren bir tarih kitabı sanki.

Demirel, önceki gün kitapla ilgili görüşünü soran gazetecilere "Eğer söylendiği iddia edilen şeyler çok değerli idiyse sekiz sene nasıl durdu?" diye soruyordu. Bence 'sekiz sene durmak'ta yadırganacak bir yön yok. Gerekirse 30 sene de bekleyebilirdi. ***Önemli olan bunun yazılmış olması, modern Türkiye tarihine damgasını vurmuş bir siyasetçinin portresini tamamlayıcı nitelikte olması.***

Sormadan edemiyorum, acaba Demirel bu çok önemli dönemle ilgili anılarını yazıyor mu? O dönem boyunca verdiği demeçlerden değil, dürüstçe, hiçbir şey saklamadan yazılmış anılardan söz ediyorum."

***

"Tarihe tanıklık edenler sizin kadar gözlemci ve duyarlı olsalar..."

Yakın tarihimizle ilgili yapıtları olan **Prof. Şerafettin Turan**'ın mektubunda aynen şu satırlar okunuyor:

"Ankara, 29 Eylül 2000

Sayın Arcayürek,

Büyüklere Masallar, Küçüklere Gerçekler *adını verdiğiniz diziniz, sanırım biz ilerlemiş yaştaki küçüklerin unuttukları birçok gerçeği anımsatıyor ve bilinmeyen nice gerçekleri gözler önüne seriyor.* ***Tarihe tanıklık edenler sizin kadar gözlemci ve duyarlı olsalar tarihçi geçinenlerin işleri de bir yönüyle kolaylaşır.***

Benim için imzalamak inceliğinde bulunduğunuz kitapları yaz dinlencesi dönüşü okuyabildim. Teşekkürlerle sizi kutluyor, sevgi ve saygılar sunuyorum."

***

"Perdenin arkasındaki gerçekler"

Mehmet Ali Birand'ın Posta'da 15 Ekim 2000'de çıkan yazısı:

*"**Cüneyt Arcayürek**'in adı, bizim kuşak gazeteciler arasında **'Cüneyt Abi'**dir. Aynı işe gidildiğinde korkularak yanına yaklaşılan bir insandı.*

Allah'tan aktif muhabirliği bıraktı da, rahat ettik.

Şimdi, ***tarihe tanıklık ediyor.***

16'ncı kitabını yayımladı.

Bilgi Yayınevi*'nin çıkardığı '****Bekleyen Adamın Gerçekleşen Düşü****' adlı eser, tam anlamıyla tanıklıklarla dolu.*

Gazetecilik sırasında, sonra da farklı görevlerle tanıklık ettiği olayları, konuşmaları aktarıyor. Perdenin arkasındaki gerçekler ortaya çıkıyor."

* * *

"Devletin tepesinde Kürtçülük"

Eski Dışişleri Bakanı, emekli büyükelçi **Coşkun Kırca,** Akşam gazetesindeki köşesinde 20 Eylül 2000 tarihinde aşağıdaki yazıyı yayımladı:

"Dostum Cüneyt Arcayürek son kitabında bazı vahim açıklamalarda bulunuyor. *Anlaşıldığına göre, Turgut Özal cumhurbaşkanıyken başbakanlık mevkiinde bulunan Sayın Süleyman Demirel'e, Güneydoğu konusunun çözüm yolunun, bu yöremizi Kürt, geri kalanını ise Türk federe devleti haline getirmek, Irak'ın kuzeyini Bağdat'tan koparark bir kürt ve bir Türkmen federe devleti olarak bölmek, daha sonra Türkiye'deki Türk federe devleti ile Kuzey Irak'taki Türkmen federe devletini birleştirmek ve Türkiye'deki Kürt federe devleti ile Kuzey Irak'taki Kürt federe devletini biraraya getirmek suretiyle ortaya çıkacak Türk ve Kürt federe devletlerini bir Türk-Kürt federasyonu içinde toplamak olduğunu söylemiş. Özal'a göre, bu hedefe ulaşabilmek için önce Kürt asıllı vatandaşlarımıza kültürel haklar vermekle işe başlanmalıymış. Sayın Demirel, böyle bir projenin Türkiye'yi bölmek anlamına geleceği ve düşünülemeyeceği cevabını vermiş.*

Aynı dönemde aynı fikirleri özel toplantılarda savunan önemli bir yabancıya bir akşam yemeği sırasında bu davranışının Türkiye'nin iç işlerine karışmak anlamına geldiğini söylediğim zaman, muhatabım bana, Türkiye cumhurbaşkanının aynı fikirlere sahip olduğu ve onunkilerle paralel fikirleri dile getirmenin iç işlerimize müdahale sayılamayacağı cevabını vermişti. Kendisine Türkiye'de her nasılsa bu yüce makama gelmiş bir kişinin bu tarz fikirlere sahip olmasının hiçbir mana taşımadığını anlayamıyorsa görevinde vahim hatalara düşmesinin kaçınılmaz olacağını ve bu ülkeyi tanıyan aklı başında her kişinin Türk halkının çok büyük çoğunluğunun bu fikirleri mahkûm ettiğini bilmesi gerektiğini anlattım.

Sık sık şu soruyla karşılaşırım: Büyük devletler, aramızda ittifak bağları bulunsa bile, neden Türkiye'yi bölünmeye götüreceği kuşkusuz olan ya da bu rizikoyu ciddi biçimde taşıyan Türk-Kürt federasyonu, kürt özerk bölgesi, Kürt milli azınlığı ya da cemaati, Kürtlere kültürel haklar gibi densizlikleri şu veya bu ölçüde ileri sürerken bu tutumlarını ülkemizle olan hayati ilişkilerine gölge düşürse bile kendi çıkarları açısından zorunlu olduğunu sanırlar?

Sanırlar; çünkü bu Anayasa ihlali teşebbüslerine sahip çıkanlar eğer Türkiye'de en önemli mevkilerde bulunuyor veya bulunmuşlarsa yahut –aynı görüşlere sahip partilerin seçimlerdeki zavallı oy oranlarından bu görüşlerin kamuoyunda pek geçersiz kaldığını anlamak pek kolay olduğu halde– eğer kendini bilmez, okuduğunu beyni almaz ya da kazanç ve nüfuz düşkünü patronların desteği yahut müsamahasıyla bu yönde propaganda yapan hıyanet takımı medyamızın önemli bir kısmını oluşturuyorsa, büyük devletler bu ucubelerin ülkemizde bir gün uygulama alanı bulabileceğini hesaplar ve bu ihtimal gerçekleşirse ortaya çıkacak ortamda rol oynayabileceklerini tahmin ettikleri çevrelerde yer edinmek ve onlarla şimdiden temas kurmak isterler. Zira, Türkiye'nin coğrafyasının dünya stratejisinde hayati bir yeri vardır ve bu coğrafyayı kim veya kimler dolduracaksa onunla veya onlarla temas halinde olmak büyük önem taşır.

Büyük devletler bu yoldan ancak şöyle vazgeçirilebilirler: Bu yanlışların Türkiye'de gelebilecek mevki bulamayacağını ve şakşakçılarının –en aşağısından– güçsüz olduklarının kanıtlanmasıyla!.. Ama eğer ülkemize gelen her yabancı önemli mevkilerde bulunan veya bulunmuş olanlardan ya da yüksek tirajlı gazetelerin kimi yazarlarından bu nakaratları dinliyorsa, büyük devletlerin bu tarz davranışlara girmeleri önlenemez."

* * *

"Uydurmaz"

Rauf Tamer'in 19 Eylül 2000'de Sabah'taki köşesinde yayımladığı yazıdan bir bölüm:

"Satır araları...

'Tansu'yu ülkenin başına ben bela ettim' *demiş Demirel.*

Cüneyt Arcayürek'in kitabında yazıyor. ***'Bekleyen Adamın Gerçekleşen Düşü'*** *adlı kitap.*

Vaktiyle emanetçi olarak partiyi teslim ettiği ***Cindoruk*** *için de 'hasta' demiş Demirel... '****Adamı Meclis Başkanı yaptık****' demiş ve tarafsız kalamamasından yakınmış... Hem de* ***Oktay Ekşi****'nin yazdıklarına hak vererek.*

Demiş mi dememiş mi diye hiç tereddüt geçirmedim. Çünkü Cüneyt Ağabey böyle bir şey uydurmaz.

Belli ki demiş.

'Tansu'yu ülkenin başına ben bela ettim...'

Ve ***'Cindoruk hasta...'***

Demirel, bunları bana söyleseydi ben yazmazdım. Kimseye de bahsetmezdim. Duymamış gibi davranırdım.

Ama işte ***Cüneyt Arcayürek farkı*** *burada ortaya çıkıyor...*

Yıllardır verdiği bomba haberlerin, ***onu Cüneyt Arcayürek yapan*** *müthiş manşetlerin tılsımı, gazetecilik aşkında gizlidir.*

Efendim, her yiğidin bir yoğurt yeyiş tarzı var.

Hayır... Bizim meslekte yoğurt böyle yenir."

* * *

"Arcayürek bilinenleri suratımıza çarptı"

Ömer Tarkan, 24 Eylül 2000'de yayımladığı yazıda şu irdelemelerde bulundu:

"Usta gazeteci Cüneyt Arcayürek'in son kitabı piyasaya çıkar çıkmaz kendisini aradım. Arcayürek'in bütün kitapları kütüphanemde, hem de imzalı. Tanışmadan önce aldıklarımı da imzalamıştı. Artık istihkakım var. Her yeni kitabı piyasaya çıkınca, telefon ediyorum. 'Ne zaman geleyim abi?' Meşhur kahkahasını atıyor: 'Yarın 11 gibi gel!' Çok sevdiğim, değer verdiğim yazarın imzalı kitabını elinden almak başka zevk. Galiba zaafım bu. Kendime yemek bile ısmarlatmam ama kitaba hele böyle kallavi, önemli kitaplara dayanamam.

Bu kez yine Usta'yı aradım:

'Abi ne yaptınız, bütün Türkiye ayakta?' dedim.

'Hahhh' diye kahkahayı bastı:

'Yarın 11'de gel!'

Yeni çıkan kitapları abonesi olduğum Tunalı'daki Kuğulu Kırtasiye'de karıştırırım. Sağolsun sahibi genç arkadaşım Hakan, kitapları 'otla-

mama', hatta yarısını oracıkta okumama ses çıkartmaz. Cüneyt Ağabey'in son kitabına da aslında baştan sona baktım ama emanetimi almadan elbette hakkında yazamazdım.

Kitapta gazetelere hemen yansıyan, Demirel-Çiller ilişkileri, Çiller'in faili meçhuller dönemindeki sorumluluğuna işaret eden noktalar var. Bunların dışında da önemli ipuçları bulabilirsiniz. Kapanmakta olan bir dönemin tasfiye olan bir kuşağın siyaset tarzını ve anlayışını bulacaksınız.

Türkiye'de devlet idaresinin nasıl kuralsız, kurulsuz ve keyfi olduğunu da kitabı okurken anlayacaksınız. Bizde yasalar gibi kurumlar ve kurallar da göstermelik. Osmanlı'ya özenmekten hiç vazgeçmedik. Gerçek bir cumhuriyet olamadığımız için bugün açık açık hanedan yönetimini özleyenler var.

Cüneyt Arcayürek, bilinmeyenleri yazmıyor. Bilinenlere ek kanıt getiriyor. Faili meçhullerin alıp başını gittiği dönemde Çiller başbakandı. Başka sorumlusu olabilir mi? Bunu bu ülkede bilmeyen mi var? Demirel de zaten bu olaylar olmamış, ifadeler kullanılmamıştır demiyor.

Türkiye'nin yönetiminde gariplik var. Siyasetçiler kapalı kapılar ardında birbirlerini sevmeseler de rakiplerinin temel yanlışlarını açıkça kamuoyu önünde sergilemekten kaçınıyorlar. Devlet adına yapılan yanlışları örtbas etmek demek siyasetçilerin titizlikle uydukları tek kural. Olur a! Gün gelir devran döner, birbirlerine ihtiyaç duyarlar. Bu cıvık uzlaşma, ödün, al gülüm ver gülüm tutumu ülkeyi bu hale düşürdü. Devletin halk nezdinde itibarını törpüledi.

Arcayürek'in anlattıklarının hepsi birden fazla tanıklı olaylar. Ben de hepsini biliyorum. *Demirel babamla aynı yıl doğmuş, Arcayürek kıdeminde ve ustalığında bir gazeteci değilim, bu nedenle bildiklerimi yazmayı düşünmedim.*

Cüneyt Ağabey bu kararı almışsa doğruluğuna inandığı için almıştır. Yanlış, yalan, belgesiz, tanıksız haber yaptığı şimdiye kadar görülmedi. Siyasetçiler eğer ileride sıkıntıya girmek istemiyorlarsa önlerinde iki yol var. Ya ilkeli davranırlar, ya kendilerine çıkar bağlarından başka düşüncelerle, örneğin inanç, demokrasi aşkı gibi nedenlerle yaklaşanlarla çalışmazlar. Namuslular hayal kırıklığına uğradıklarında doğru bildiklerini

yaparlar. Feodal düzendeki sadakat anlayışıyla birilerine yanaşanlar ise ancak mamaları kesildiğinde, ağaları elden ayaktan düştüğünde sırt çevirirler. Her iki tür de ağalar için ihanet sınıfına girer ama onurlu görev duygusuyla ihanet onları daha da çok üzer. Ağalığın temeli onur değil, maddi bağlardır. Ağalar onurlu davranıştan tiksinirler.

***Arcayürek bilinenleri suratımıza çarptı. Zaten yıllardır çektiklerimiz herkesin marifetini kedi kakası örter gibi örtmesinden kaynaklanmıyor mu?** Arcayürek gibi yürekli insanlar sayesinde feodaliteden cumhuriyete geçeceğiz işte..."*

* * *

"Cüneyt Arcayürek'in kitabına bendenizden de bir ek!"

Fikret Otyam, 24 Eylül 2000'de Aydınlık'ta şunları yazmış:

"Gazeteci/yazar Cüneyt Arcayürek 1956 yılından beri arkadaşımdır, dostumdur... Çok ama çok, acılı/tatlılı günlerimiz oldu. Üç kızımı sanki onlar büyüttüler, eli açıktır, yani bonkördür, başkalarını bilmem, ama benim için çok iyi bir gazetecidir. Evde sadece eşi vardır anlayışlı, kıskanç bir Ankara kedileri, Cici, bi de onlarsız edemedikleri bizim kızlar üç, beş, altı yaşlarında.

Ankara'dan Gazipaşa'ya göçende özlem, telefonlarla giderilir oldu ve yolumuz Ankara'ya düşende yüzyüze. Cüneyt, ardı ardına kitap yazıyor, yakın siyasal tarihimize ışık tutuyor, şahitli ispatlı ilginç olaylar koyuyor ortaya.

Gözden ırak olan gönülden de ırak olurmuşa en canlı örnek Cüneyt Arcayürek'in tutumudur bu can için!.. O pek cömert, lokmasını, parasını dostlarıyla hele hele bendenizle de çok bölüşen bizim Cüneyt, kocayınca amanın bi cimri oluverdi!? Açıklayayım, yazdığı kitapları paramla alıyorum! Demiyor ki yahu bir kitap da Otyam'a salayım!.. Bilmiyorum son kitabını da bizim Ahmet Küflü mü bastı, o ezelden ebede kitaptan yana cimriler padişahıdır zaten.

Cüneyt'i bir konuda takviye ediyorum, madem her şey açıklanıyor küreselleşme ve dahi globalleşme modasında (bilmem uydu mu bu benzetme? Şu küreselleşme ve dahi globalleşmeyi bi kez de bendeniz kullanayım dedim, ister yerine otursun ister oturmasın umurumda bile değil, okurlarım beni bağışlar) bir Türk büyüğünün kitabının adı gibi 'Ben de Yazdım' diyerek yazıyorum ey canımdan kıymatlı okurlarım.

DSÖ-DSS

Bu DSÖ-DSS ne mi? Açıklayayım: Bunlar muhtemel MAN'ımız sabık! (Bu, bunama alametim, sabık değil eski diyecektim) 9. Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel ile ilişkilerimizin ayrımını ifade eder. DSÖ yani DEVLET SANATÇILIĞINDAN ÖNCE, öbürü DEVLET SANATÇILIĞINDAN SONRA. (Yani küsünee!)

İşte DSÖ bir akşam telefon çaldı, aloladım, karşımdaki 'Sayın Otyam, beyefendi arıyor' dedi, dedim, 'Ankara'da beyefendi çok, hangisi?' 'Sayın Cumhurbaşkanımız' dedi ve bağladı, yalanım varsa obdusman mı olbdusman mı man nı en olayım, candan bir ses ve Ispartaca bir sesleniş:

'Otyam babooo napıyon? Nassın?'

'Sağolun efendim, haber dinliyorum televizyonda.'

Televizyonun sesi açık, sanırım duyuyor Ekranda bir sarışın hatun, esiyor/estiriyor!..

'... Beyefendi, şu anda önümdeki şeyi televizyona fırlatacam, ama geçenlerde sordum, meret, elli atmış milyon lira olmuş!..'

'Demek ki' dedi Sayın Demirel, 'sen taa oralarda böyle duygular içindesin gel bi de bana sor gardaşım!..'

Kocaman ama bildiğiniz gibi değil, kocaman bir kahkaha patlatmış idi. Gazipaşa sallandı, kimbilir Çankaya Köşkü nassıl olmuştur?

Yalanım yok, 'Beyefendi bu hatunu başımıza sen bela etmedin mi, şimdi neden yakınıyorsun?' diyemedim, yuttum, saygımdan!

Sevgili Arcayürek, içtenliğine tanığım

Kocayınca kitap gönderme cimrisi olan sevgili Cüneyt, son kitabının bir yerinde bakınız ne yazıyormuş (Valla kitabından değil, gazetelerden aktarıyorum): 'Demirel bana 'Tansu'yu bu ülkenin başına ben bela ettim' dedi. Bunu söylerken çok içtendi.'

Bu 'içtenliğine' yukardaki konuşmamız da tanıktır."

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ'NDE DOKUZUNCU YENİ DÖNEM

Birinci Bölüm

"KIRK KÜP, KIRKININ DA KULPU KIRIK KÜP"

1

9. Cumhurbaşkanı ile telefon görüşmesi

Not defterimden:

(17 Mayıs 1993, sabah. Demirel, dün Cumhurbaşkanı seçildi. Yeni görevine başladı ve Cumhurbaşkanı olarak beni aradı.)

Emel Yatmaz: "Nasılsınız Cüneyt Bey? Beyefendi görüşecek."

SD: "Gözlerinden öperim."

CA: "Sizi kutlamak için dün gece aradım."

SD: "Vallahi akşam orası curcunaydı."

CA: "Herkes gelmiş?"

SD: "Yahu, saat yarımda kapıya gelmiş adam. Ne yapayım? Buyursun, gelsinler. Saat gece yarısından sonra 00.25'te."

CA: "Ya, Sabah ne yazıyor: 'Bizi bürodan arayarak' diyor."

SD: "Kimi aramışım, kim diyor?"

CA: "Sabah!"

SD: "Ben kimseyi aramadım."

CA: "Adam öyle yazıyor."

SD: "Her gün bizimle itişip kakışanlar bizim üzerimizden fors mu atıyor şimdi?"

CA: "Bilemem."

SD: "İyi, çok iyi. Saat 00.20'yi geçiyor Cavit telefon ediyor.

'Kapıda Fikret (Bilâ) varmış, içeri almıyorlarmış,' diyor. Yahu kardeşim, 00.20'de içeriye kimi alırlar? Sonra bu şaka değil ki... Sokağın ortasında oturan adam değil ki... Güvenlik mülahazaları var, herkesin aklı çıkıyor. Allah göstermesin. Bir şey olursa etraftaki adamlara sorarlar."

CA: "Evet."

SD: "Ne yapayım, 'Gelsin bakayım' dedim, aşağıya (çalışma odasına) indim."

CA: "Allah Allah!"

SD: "00.25'i geçeydi. Kimseye randevu verdiğim yok. O hal yok, o kadar insan geldi ki..."

CA: "Vallahi, bir ara düşündüm, gidip evde kutlayayım diye. 'Şimdi orası curcunadır, zaten bütün gün de yoruldu,' dedim, vazgeçtim."

SD: "İyi de; ne de olsa stres oluyor."

CA: "Ben ne de olsa bir hafta önceden kutladığım için..."

SD: "Sağolasın, sağolasın."

CA: "Sonuç, çok iyi."

SD: "Çok iyi bir sonuç, evet."

CA: "Siz gerçekten 'tarafsızlığınızı' titizlikle koruyacaksınız galiba."

SD: "Evet, and içmeden sonraki konuşmamda sanırım onu iyi anlattım. Tarafsızlık hiçbir şeye karışmamak değil."

CA: "Hayır. Elbette hayır. Anayasal sınırlar içinde elbette."

SD: "Onu çok iyi koydum ortaya. Sınırları, kamu vicdanını koydum, sağduyuyu koydum. Birtakım şeyler koydum."

CA: "Tabii, burada söylenen şudur: Siz partiyle nasıl ve ne biçimde olursa olsun, meşgul olursanız, bu belli olur, gizli kalmaz. Hükümetteki adamları çağırıp talimatlar verirseniz... Hükümete haber vermeden dış ilişkilerde temaslar kurarsanız... Patırtı büyük olacak!"

SD: "Kardeşim; ben bunların ıstırabını çektim.

Ben bunların hiçbirini yapmam. Sonra... Ben Turgut Bey değilim ki... Benim başka türlü tarzım var."

CA: "Evet."

SD: "Ben 30-40 senedir devletin içindeyim. Ben koordinasyon nedir, bilirim.

Benim başarımın sırrında koordinasyon yatar.

Ben kimseyi incitecek bir şey yapmam... Ve her şeyi, zaten Meclis konuşmamda yazdım; danışarak, ondan sonra fikir teatisinde bulunarak, diyaloğu açık tutarak, uzlaşarak... Benim işim bu!

Hani benim 'birilerinden yararlanın' dediğim o. Yazmış Altan Öymen; 'İşte efendim, Meclis'in içinde ve dışında hani bu işe (Cumhurbaşkanlığına) daha layık adamlar varken'..."

CA: "Evet!"

SD: "Var. Gümüşhaneli hoca var. Kâmran İnan var."

CA: "Çıkar onları yukarı!"

SD: "Çıkar onları işte. Hepsi daha layık! Meclis'in dışından da... Yalçıntaş var. Ya!.."

CA: (Kahkahalar)

SD: "Yani, şimdi.... Küplere biniyorum. Kavga etmemek için kendimi zor tutuyorum. Adama çıkıp desem ki:

'Değil Meclis'in içinde, değil Meclis'in dışında, Türkiye içinde, Türkiye'nin dışında Demirel gibi bir adam çıkar yahu!'

Ben bunu desem; 'Demirel başladı yine övünmeye. Kral mı oldu!'

Yani Allah'tan kork be! Bütün bu fırtınaların içerisinden çıkıp gelmek, eğer bu kadar basit, hiçbir şeyi gerektirmiyor idiyse, sadece şahıslarla olur idiyse, bu zamana kadar bir dalgada kaybolup giden yüzlerce insan var."

CA: "Evet. Ama siz bunlara önem vermeyin. Bunlar sonuçta fasafiso. Dün dikkatimi çeken Mesut Yılmaz oldu."

SD: "Evet."

CA: "Basın toplantısında dinledim, çok düzgün görünüyordu. Gayet net ve düzgün. 'Artık seçilmiştir, Cumhurbaşkanı olarak saygımızı göstermeliyiz,' diyor."

SD: "Bence de çok düzgün vaziyet."

CA: "Bence Mesut Yılmaz'la temas etmelisiniz."

SD: "Tabii tabii. Çok düzgün vaziyet almıştı. Bana cevap veriyor. Ben ne diyorum? Ben diyorum ki, 'Geçmişte kalmış birtakım tartışmaları güncel hale getirme ve fikirleri sürdürmeden yana değilim' diyorum."

CA: "Peki ben size bir şey sorayım: Yemin töreninden sonra muhalefet partilerinin aldığı vaziyeti nasıl değerlendiriyorsunuz?"

SD: "Söyleyeyim: Dünkü parlamento muhteşemdi. Gerçekten Ata- türk'ün 'En büyük eserim' dediği bir parlamentoydu. Bilhassa, ben geldim, orada yemin yaptım, herkes yemini ayakta dinledi. Ondan sonra İstiklal Marşı söylendi. Konuştum. O kadar rahat dinliyordu, parlamento adeta partiler, partiler kendi hüviyetlerinin üzerine çıkmış, Türkiye'de birleşmişti. Türkiye'nin menfaatlerinde birleşmişti. Güzel bir şeydi doğrusu.

Çünkü; ben o kürsüden 30 senedir polemik yapıyorum.

Ben o kürsüye 1965'te çıktım. Milletvekili olmadan çıktım o kürsüye. Ve hiçbir kürsü tecrübem yokken, o zamanın deve dişi gibi adamlarla, Turan Feyzioğlu'ndan tutun da Coşkun Kırca'lara kadar, Kemal Satır'lara kadar, yani kaç tane adam tasavvur ediyorsan o günkü Türk siyasetinde, ben bunların hepsi ile itişip kakıştım.

Ve o zaman ben hep galip çıktım.

Ama dünkü olay başka. Bakın ben orada bir şey söylüyorum:

'Ben bu kürsüden 7. defa yemin ediyorum,' diyorum, 65, 69, 73, 77, 87, 91'de yemin etmişim. Tam 7...

7. defa yemin... 6. yeminim de Türkiye'nin iyiliği üzerinedir."

CA: "Muhalefet partilerinin açıklamaları da pekâlâ yapıcı."

SD: "Evet. Türkiye yeni bir döneme giriyor.

Yeni siyasi bir döneme giriyor. Aslında o manada söylüyorum. Tartışmaları daha olumlu, daha yapıcı bir döneme giriyor.

Çok memnuniyetle karşılıyorum.

431 kişi oya iştirak etti bey! Bu nedir biliyor musun? Yüzde 97!

Yüzde 97... ve 244 de Meclis'in yüzde 55'i!"

CA: "Bugün Başbakan İnönü'yü görecek misiniz?"

SD: "Başbakan İnönü'yü dün gece gördüm. Başbakan İnönü' nün başına epey iş sardım." (Gülüyor, memnun)

CA: "İmza hakkı verdiniz?"

SD: "Verdim, dün verdim. Bugün akşam üzeri görürüm. Bugün onlar program yapıyorlar. Başbakanlık sardım ona (kahkahalar atıyor). Şimdi ben boşlukta kaldım."

CA: "Yapacak şey bulursunuz. Şimdi parti bu işi kendi başına çözebilecek mi?"

SD: "Çözer!"

CA: "Hüsamettin'le konuşacak mısınız?"

SD: "Ne gibi?"

CA: "Duruma dayanan bir konuşma."

SD: "Ne bileyim. Gerekirse konuşuruz. Ama şu anda... Şu anda ben günü, daha doğrusu önümüzdeki günleri tanzimle meşgulüm. Bir süre burada (Konut'ta) olacağım, çünkü burayı henüz boşaltamadık."

CA: "Köşk'te yeni bir düzenleme yapacak mısınız?"

SD: "Yapacağız, yapacağız. Orada hiçbir şey yok."

CA: "Boşalmış mı?"

SD: "Hayır, orda zaten bir şey yok. Aşağıda imiş, o Meclis'in senato kanadında."

CA: "DYP-SHP hükümeti devam etmezse, kötü olmaz mı?"

SD: "Ona aykırı bir şey yok. Bu kumaştan başka bir şey çıkmaz. Off the record söylüyorum, şöyle veya böyle... Bu meseledeki işbirlikçileri, gösterdikleri destek iki partiyi birbirine daha da ısındırmıştır. Öbürü de fırsat kaçırmıştır. Açık söylüyorum."

CA: "Cumhurbaşkanlığı nasıl bir his veriyor kuzum?"

SD: "Vallahi, daha onun şeyine (herhalde tadına demek istedi) varamadım. Daha henüz hissedemiyorum. 30 sene..."

CA: "Siz 'Siyaseti bırakmam' demiştiniz. Siz siyaseti bırakmıyorsunuz ki, Çankaya'ya çıkıyorsunuz."

SD: "Söylemeye çalışıyorum ki, dün de söyledim, gerek Türkiye, gerek dünya sorunlarının tabiatı siyasidir. Yapısı, niteliği siyasidir.

Siyaset başka iştir, tarafgirlik başka iştir. Tarafsız olmak başka iştir.

Ve, doğruluğa arka çıkmak, bence, tarafgirlik değildir. Yapılması lazım gelen şeydir."

CA: "Sizi tekrar kutluyorum. Dün gece kutlamak için kapıya dayanamadım, özür dilerim."

SD: "Yani 6 zeytin ve birazcık peynirle yaptığım kahvaltıdan sonra ilk konuştuğum sensin."

CA: "Sağolun!"
SD: "Hadi, gözlerinden öperim."

2

Demirel'le yeni bir dönem açılırken; Turgut Özal'ın anıtsal sözleri de demokratik yaşamımızda birer anı olarak kaldı. Aylar, yıllar geçmesine karşın birkaçı hâlâ sık sık kullanılan anıtsal sözlerden işte bir tutam örnek:

"Benim memurum işini bilir – Anayasa'yı bir defacık delmekten ne çıkar – Ben zengini severim – Onlar Küçük Turgut'la ilgilensin – N'olacak işte, boyu uzun aklı kısa – Demiryolu komünist işidir – Hele bir 70 milyon olalım, o zaman görürsünüz gününüzü – Senden büyük Allah var be! – Koy bir kaset de neşemizi bulalım Semra – Ateş olsan cirmin kadar yer yakarsın be! – Solcuların suratında meymenet yoktur! – Jaguarı geri ver Zeynep..."

3

"Koyunlar can derdinde..."

DYP GİK'inde yeni genel başkan seçecek olan Büyük Kongrenin 13 Haziran 1993'te toplanacağı kararlaştırılıp ilan edilirken, partinin il kongreleri genel başkan adaylarının mücadele zeminine dönüşüyordu.

Örneğin İstanbul İl Kongresi... Bütün varsayımların tersine Tansu Çiller'in adaylık konusunda hiç de zayıf olmadığını ortaya koyuyor. Delegelerin "Sen demir lady olacaksın" sloganı ve coşkulu tezahüratlarıyla bir konuşma yapıyordu.

İstanbul Kongresinde her ne kadar Tansu Çiller, adaylığını açıkça söylemiyorsa da, hissettiriyordu. İkinci aday Köksal Toptan da oradaydı.

Çiller, sürekli Demirel'i övüyordu. Örneğin, Çankaya'ya 'demokrasi bayrağını çıkardıklarından' dem vuruyordu.

Oysa, çok değil dört yılı aşkın bir süre geçecek; aynı Çiller, bu kez Demirel'in 'demokrasi kahramanlığını unutarak, araziye uyduğunu' söyleyecekti.

Bu ikilemin nedeni kısaca şöyle açıklanabilirdi:

1993'te Çiller'i –maalesef– elinden tutup sırf DYP'nin 'vitrini düzelsin ve genç görünsün' diye partiye alan Demirel'di. Ama 1997'de köprülerin altından o kadar sular akmıştı ki; Demirel, ülkenin Çiller'den kurtulmasına adeta dua eder hale gelmişti.

Çiller'in Yüce Divan'dan kurtulmak için RP ile koalisyona girmesi, gericilik akımlarına ve gelişmelere ses çıkarmaması, demokratik rejimi tehlikeye sokacak her eylemin, siyasal atılımın içinde bulunması... Demirel'i, Çiller'den kurtulmak gereğine inandırmıştı.

Hele, Necmettin Erbakan'ın 18 Haziran 1997'de istifasını verdikten sonra Demirel'in, beklentilerin tersine Çiller'e Başbakanlık görevi vermemesi, 'kızının' fena halde öfkelenmesine, hatta Demirel'e kin tutmasına neden olmuştu.

Geriye dönelim, göreceğiz ki, İstanbul İl Kongresindeki tezahürat arasında "Başbakan Çiller" haykırışları artık Tansu Hanım'ın kulaklarında hoş bir iz bırakıyordu.

GİK'te kongreye kadar genel başkanlığa vekâlet etmesi kararlaştırılan Mehmet Gölhan'ın, 'birkaç adayla değil, üzerinde uzlaşılacak tek bir isimle kongreye gidilmesinde yarar gördüğünü' açıklaması, tepkilerle karşılandı.

Tam bu sıralarda, 20 Mayıs 1993'ten itibaren, yeni bir slogan, parti kulislerinde dolaşmaya başladı:

Sadece genel başkan adayları değil, DYP örgütü de Demirel'den 'işaret bekliyor'du.

Çankaya, parmağını bir adayın üzerine uzatacak, "Seçin" diyecekti.

Seçilecekti!

Oysa; Çankaya, birinci işin tamamlanmasından (Cumhurbaşkanı seçiminden) sonra 'ikinci iş' diye tanımladığı (Başbakan olacak yeni DYP Genel Başkanı) sorun ile ilgilenmek istemiyordu.

'Tarafsız' andı içmişti TBMM'de. Anayasa, parti işlerine elini sokmasını engelliyordu.

Bu kararı, bu eğilimi o günlerde henüz kulise inmemişti.

Herkes, ama her çevre;

Demirel'den, bir 'işaret' bekliyordu!

Bir yandan da muhalefetin, Erdal İnönü'nün 17 Mayısta başlayan Başbakanlık vekâletinin 15 günden fazla süremeyeceğine ilişkin savı tartışılıyordu.

4

(DİYALOG)

CA: "Erdal İnönü, 15 günden fazla Başbakanlığa vekâlet edemez mi?"

Yekta Güngör Özden (Anayasa Mahkemesi Üyesi): "Eder Bir vali aradı. 'Eski hükümet, yeni hükümet güvenoyu alıncaya kadar görevde kalır,' dedi. 'Yanlış' dedim. Yeni hükümet atandığı zaman güvenoyu alıp almamasına bağlı olmaksızın eski hükümet çekilir.

Şöyle anlatayım: Bir Başbakan zorunlu nedenlerle çekiliyor. Bu, Anayasa olabilir. Düşürülme veya sağlık nedeniyle olabilir. Ölür, olabilir. Ayrılınca devlet, hükümetsiz kalabilir mi? Güvenoyunu hükümet almıştır. Başbakanın şahsı almamıştır.

Ayrılınca hükümet düşmüş sayılır. Ne zamana kadar? Yeni hükümet görevine başlayıncaya kadar."

5

Ne laflar üretiliyor Yarabbi! Güya Demirel, 'genç bir Başbakan' istiyordu. Tabii, böylece Köksal Toptan veya Çiller ön plana çıkarılmak isteniliyordu.

O günlerin çarpıcı hareketi Aydın Menderes'ten geldi.

Laik olmadığını ilan etti; zaten dergilere verdiği demeçler de artık İslami bir parti özlemi çektiğini gösteriyordu. 'Büyük Değişim Partisi' adını verdiği, 'o yolda' bir parti kurduğunu açıkladı.

Parti kurduğu gün, "Bugün milletimize hayırlı olacak bir evlat doğmuştur" diyordu.

Ama tek geçerli söz sürekli dalgalanıyordu kuliste:

"İşareti kimden aldı?"

Örgütte destek bulamayan Cavit Çağlar adaylıktan çekildi.

Hâlâ, Cindoruk tartışılıyor. Milletvekillerinin bir bölümü aday olması için 'asılıyor'. Neden bu kadar direniyorlar? Soruyu İsmet Sezgin yanıtlıyor:

"Cindoruk'u isteyenlerin hemen hepsinin seçim çevresi yok, bir daha gelmeyebilirler. Ayrıca, Cindoruk Başbakan olursa o kadar destek oldukları için Bakan olacaklarını sanıyorlar!"

Bu kadar basite indi mi siyaset? Üstelik bir partinin geleceği üzerinde çeşitli oyunlar oynanırken... Bu kadar basit mi Başbakan olacak genel başkanı seçmek?

(DİYALOG)

Not defterimden:

(TBMM Başkanı Cindoruk'la 18 Mayıs 1993 saat 10.00'da bir görüşme; adaylığını koyması için baskıların arttığı günler)

HC: "Cüneyt Abi, merhaba. Bu basın ölmüş yahu. Neler yazıyorlar!"

CA: "Neler?"

HC: "Adam senaryo yazıyor. Bilmiyorum ne yapılabilir?"

CA: "Şimdi durum nedir?"

HC: "Yahu adamlarla oturduk. Sohbet ettik. Herif senaryo yazıyor. Muharrem Sarıkaya mı nedir? 'Gözümün içine baktı' falan..."

CA: "Demirel'le konuşmanız da yazılıyor?"

HC "Yahu, en yakınıma bir şey söylemedim, Demirel'le görüştüğüm hakkında. Biliyorum başıma gelecekleri. Ben bu çocuklara (milletvekillerine) dedim ki, 'Pazartesiye kadar bekleyeceğiz. Erken buluyorum, dağılalım' dedim, dağıldı çocuklar. O kadar. Ne alçaklıktır yahu? Tekzip yaptırıyorum. Kimseyi de korumak istemiyorum. Herkes hissi, biliyorsun. Demirel'le iki dost arasında anılarla geçen bir konuşma oldu."

CA: "Öyle mi oldu?"

HC: "Meclis Başkanının görevi yahu."

CA: "Demirel en azından bir ima yapmıştır sana."

HC: "Adaylıktan bir cümle: 'Benim de başıma geldi böyle baskılar' dedi, güldük geçtik. Yani Meclis Başkanı Cumhurbaşkanını tebrik etmez mi yahu?"

CA: "Adaylık konusunda kesin bir kararın var mı senin?"

HC: "Hayır efendim. Öyle olsa... Tabii memlekette gazete yok ki... Kapıda, çıkarken dedim ki; 'Ankara'ya gelirken aday değilim demiştim. O kararım geçerlidir. O kararı değiştirip değiştirmemekte pazartesi günü karar vereceğim' dedim. O kadar."

CA: "O kadar?"

HC: "Aman Cüneyt Abi, başka şey söyler miyim yahu? Bu yaşa gelmişim..."

CA: "İnönü'yü arıyormuşsun. Aydın Gürkan'la konuşulmuş."

HC: "Hayır. Aydın Gürkan beni aradı. Adam grup başkan vekili. Şunu yapalım, bunu yapalım. Bugün o işlere bakacağız.

Sabah adaylıkla kalkıyor, akşam adaylıkla yatıyoruz. Ben 40 kerre diyorum ki, ben bundan vazgeçtim. İki aydır bunu söylüyorum. Demirel partiye karışmasın. Ben neden öyle düşünüyorum: Hükümet kuracak. Yarın deli dolu biri gelir, adam (Demirel) hükümeti idare etmek zorunda kalır."

CA: "Partinizde böyle deli dolu adamlar da var."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(19 Mayıs 1993, gece, Cavit Çağlar'la Genel Başkanlık üzerine)

CA: "Beyefendi ne yapıyor?"

CÇ: "Misafirleri var, ben kaçtım."

CA: "Bir işaret vermiyor mu hâlâ?"

CÇ: "Bir şey söylemiyor be ağabey."

CA: "Bir şey söyler mi?"

CÇ: "Söyler. Bırakmaması lazım. Bilmem ki... Yoksa dışında mı kalır?

Yok, bence Türkiye'yi artık 68 kuşağı idare etmesi lazım. Kırık dökük olmamalı, yarı yolda bırakmamalı, teşkilattan gelmeli...

Çiller çok iyi profesör! Çok güzel kitaplar yazmış ama...

Uygulama lazım, pratik lazım diye konuştu."

CÇ: "Nerede konuşmuş?"

CÇ: "Ben, dedim bunları."

CA: "O zaman Çiller'i destekliyorsun? Bu söylediklerin Sabah'ta çıktı mı?"

CÇ: "Hayır canım. 'Adaylık işareti verdi' diyor. İki aday çıkacağını, birisinin kendisi, ötekinin de Çiller olacağını belirten... Yok böyle bir şey. Ben diyorum ki, 'Cindoruk da olsa, onu yenerim!' Laf bu. Bizimki 'Sen çık' demedikçe ben çıkmam, aday olmam. Ben deli miyim yahu?"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(19 Mayıs 1993, İsmet Sezgin'le genel başkanlık konusunda)

CA: "İsmet, Demirel'le Samsunlular gecesinde birlikteymişsin, bir işaret verdi mi?"

İS: "Ha, ha, haa!.."

CA: "Ha, ha, ha!.. Yahu neler oluyor?"

İS: "İyilik. Ne var ne yok?"

CA: "Amma da yaptın ha! Haber sende. Cindoruk'tan pazartesiye kadar bir şey yok. Köksal İstanbul'da Başbakan gibi karşılanmış. Daha ne olsun?"

İS: "Karşılansın. Peki ama nasıl Başbakan oluyor?"

CA: "Bilmiyorum. Bu, Tansu hazır galiba. Çıkacak gibi görünüyor."

İS: "İzin almadan çıkmaz."

CA: "Yahu ne iştir, her şey buna bağlanıyor. Yukardaki işaret verecek mi?"

İS: "Demirel'in yapacağı belli. Seçeneği yok adamın. Şimdi sen kendini Demirel'in yerine koy. Öyle düşün. Ne yapardın? Adam konuşmasında açıkça söylüyor. İlk konuşmasında. 'Çankaya-Meclis

ve hükümet arasında uyum olmalıdır,' diyor. 'Tecrübeli olmalıdır,' diyor."

CA: "Evet?"

İS: " 'Uzlaşmacı olmalıdır,' diyor. Bundan ne çıkar? Cindoruk çıkar mı?"

CA: "Sen çıkarsın!"

İS: "Ha! Ama bunu yapar mı, onu yapmaz mı?"

CA: "Peki bu işareti ne zaman çakacak?"

İS: "Öyle sanıyorum ki, önümüzdeki hafta. Müspet veya menfi. Şimdi bu normal olarak Hüsamettin'le benim aramda değişir. İkimizden birisi olur.

Hüsamettin'de, başını giyotinin altına koyacak cesaret var mı?"

CA: "Bilemem."

İS: "Biliyorsun olmadığını."

CA: "Yani pek niyetli görünmüyor. Ama baskı falan görünce..."

İS: "O biraz mazluma, mağdura oynuyor. İşte biraz da şov yapıyor. Gündemden çıkmak istemiyor."

CA: "Ya çevresindekiler?"

İS: "Panik içerisindeler diyorlar."

CA: "Niçin panik?"

İS: "Adam istemiyor, ötekilerse hayatlarını ona bağladılar."

CA: "Sen gelecek hafta adaylığını koyar mısın?"

İS: "Tahmin ediyorum. Belki de Haziran başında."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Hikmet Çetin'le DYP Genel Başkanlığı üzerine bir konuşma; Kohl'un Ankara'yı ziyareti ve İnönü ile Çetin'in Cumhurbaşkanı Demirel ve Kohl'la biraraya gelmelerinden sonra)

CA: "Nedir hava? Cindoruk olabilir mi?"

HÇ: "Sanmıyorum. Tabii yüzde 100 olmaz da demiyorum."

CA: "Gazetelere göre pek istekli. Ama ben istekli olduğunu sanmıyorum."

HÇ: "O (Cindoruk), bu işten kaçmak istiyor. Kaçma derken, kendini işten kaçtı dedirtmemek için bahane arıyor İşte 'Demirel bana sıcak bakmadı, SHP bana hayır dedi' filan gibi bir şeyin içerisinde."

CA: "Ama SHP de 'Bana ne DYP'nin iç işlerinden' dedi, çıktı."

HÇ: "Demirel'e gitti, 'evet demedi, hayır demedi'."

CA: "Oradan bir şey alamamış galiba. Konuşmalarında ben bir ışık göremedim."

HÇ: "Öyle tahmin ediyorum. Bana İsmet şeymiş gibi görünüyor."

CA: "Makul göründüğü için İsmet, şimdiden Akbulut damgası yiyor."

HÇ: "Yıpratmaya çalışıyorlar. Ama akıllılık edip konuşmuyor."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(20 Mayıs 1993, Saat 09.20, Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşme, hükümet sorunu ve DYP yeni liderliği üzerine)

SD: "Sabahleyin işe başlayalım diye uğraşıyoruz."

CA: "Her sabah... Eskiden olduğu gibi devam, değil mi efendim?"

SD: "Ne yapacaksın? Başka çaremiz yok."

CA: "Dün sizi aradım. Erdal Bey'le 1.5 saat görüşmüşsünüz. Görüşme hükümetle ilgili değil, değil mi?"

SD: "Kohl'la ilgili. Üstelik neyi var hükümetin? Hükümetle ilgili hiçbir şey yok. Orta yerde bir şablon var. Şablonu koymuşuz. Bu şablona göre Anayasa'nın 116. maddesi gereğince yeni hükümet kuruluncaya kadar eski hükümet vekâlet edecek. Eski hükümetin de 45 gün süresi var.

Yaygaranın bir anlamı yok. Üç günlüğüne muvakkat hükümet olmuyorsa, Anayasa'nın koyduğu limit içerisinde 45 gün içinde olur. Hatta '45 gün içinde hükümet kurulamazsa seçime gidilebilir' diyor adam. Cumhurbaşkanı seçime götürebilir.

Biz dedik ki; Cumhurbaşkanı seçimi bir hükümet ve bir parti meselesi çıkaracaktır.

Hükümet meselesi geçen defa da yapıldığı gibi, Başbakan Cumhurbaşkanı seçilir seçilmez, Başbakanlığı ortadan kalktığı için hemen o anda Bakanlar Kurulu içerisinden birisi vekil tayin edilir.

Refik Saydam öldüğü zaman aynı şey yapılmış geçmişte.

Turgut Bey Cumhurbaşkanı seçilince daha 7 gün, önünde Kenan Evren bulunduğu için Ali Bozer'e vekâlet verilmiş, ayın 30'unda ve Aralığın 9'una kadar vekâlet etmiş.

Eğer Kasım 30'dan, Aralığın 9'una kadar bir vekil Başbakanla idare edilmişse bunun 9 gün olmasıyla 30 gün olması arasında hiç fark yok."

CA: "Anayasa uzmanları size bu yönde bir rapor vermişler galiba."

SD: "Hayır. Bir rapor filan istemedik Anayasacılardan; ama ben bir-iki inandığım hukukçuya sordum, onların söyledikleri budur."

CA: "Kim onlar efendim?"

SD: "Şeref Gözübüyük; ki bu meseleleri bilir. 'Kesinlikle başka yolu yoktur. Devlet hükümetsiz kalamaz' diyor. Öyle bir sorun yok.

ANAP sorun yaratmaya çalışıyor. Şeref Gözübüyük'ün mütalaasını göndereyim sana, ama isim yazma.

Ne yapacağız şimdi, diyelim ki hadi biri hükümet kursun. Hükümet kurmak 15 gün alıyor. Ülkede bir de hükümet krizi çıkarırız o zaman.

Koyduğumuz şablon şuydu: Böylece hükümet bir vekille bir süre idare edilecek. Biz nitekim, Cumhurbaşkanlığı görevini... Daha doğrusu Anıtkabir'e gidip Çankaya'ya geldiğimiz zaman Hüsamettin Bey, bana orayı devrederken... Biz daha önce onunla konuşmuştuk. O da yazabilirdi. Yazıyı yazdırmış (Başbakan vekilliğini) hazırlamış bana verdi... Ben de imzalayıp gönderdim. İlk imzaladığım şeydir.

Devlette süreklilik asıldır. Devlet şeyi kaldırmaz."

CA: "Bir başka politika; galiba size bir Başbakan tayin ettirip şablonu altüst ettirmek!"

SD: "Partiyi kendi içinde kavga ettireceğim. Koalisyonu, iyi-kötü bugün yürüyen hükümeti içinde kavga ettirecek."

CA: "DYP büyük kongresine, Akbulut örneği gibi, tayin edilmiş, vekil değil, bir Başbakanla götürmek."

SD: "Akbulut misali dahi 9 gün sonra. Bizimki, daha bugün 4. günü. Yani Akbulut misalini aldığınız zaman, adam 9 gün Ali Bozer hükümetiyle gidiyor."

CA: "Asıl amaç DYP'nin içini karıştırmak mı acaba?"

SD: "Tabii, tabii canım. Ama ben onların istediği gibi yapamam. Hukuk tarafı yok. Şimdi bakın; bu (vekâleten Başbakanlık) eğer 9 günlüğüne oluyorsa, 20 günlüğüne, 25 günlüğüne de olur. Sonra ben güvenoyu almayacak bir hükümeti kurdurup ne yapacağım? Ben size söyleyeyim; Akbulut misali kurdurulacak bir hükümet güvenoyu almaz."

CA: "Almaz değil mi?"

SD: "Alır mı yahu?"

CA: "Sizin grup da vermez."

SD: "Hiç kimse vermez. Birbirine girer iş."

CA: "Partiyle meşgul olmuyorsunuz, değil mi efendim?"

SD: "Hayır canım."

CA: "Olmayacak mısınız sonuna kadar, kesin kararınız bu mu?"

SD: "Hayır canım."

CA: "Kesin mi? Sizi zorluyorlar."

SD: "Vallahi, olmayacağım deyince muvakkaten demek değil herhalde." (Karşılıklı kahkahalar)

CA: "Hangi adayla konuşsanız, 'Demirel'le konuştuktan, Demirel'in işaretinden sonra' diyor. Bu açıdan soruyorum."

SD: "Canım bu, bana saygılarının gereği."

CA: "Bunların ötesinde bir şey yok, değil mi?"

SD: "Hayır, hayır. Sonra biraz kendi başına bu işler gitsin. Biraz çalkalansın ortalık."

CA: "Yani bir genel başkanı kendi başlarına seçsinler, diyorsunuz."

SD: "Çalkantı kaçınılmazdır. Hangi memlekette olsa böyle olur bu."

CA: "Salim bir sonuç çıkar, değil mi kongreden?"

SD: "Hiç endişe etme!"

CA: "Efendim?"

SD: "Hiç endişe etme."

CA: "Değil mi?"

SD: "Endişeye gerek yok, o manada söylüyorum."

CA: "Cindoruk bu meseleyi sizinle uzun uzadıya konuştu mu? Bize konuşmadığını ifade ediyor."

SD: "Hayır, hayır. Konuşmadım canım."

CA: "Ya 4 aday çıkar ise olağanüstü kongrede, ne olacak?"

SD: "Varsın çıksın. Ne olacak?"

CA: "Nihayet 'Biri seçilecek' diyorsunuz."

SD: "Kongre ayıklar canım."

CA: "Bence aday tahdit etmek doğru değil."

SD: "Hayır, hayır!

Şimdi bak ne oldu? Cumhurbaşkanlığı boşaldı. Bunun doldurulması için bir kural vardı. Bu kural işledi. Dolduruldu. Tamam mı?"

CA: "Tamam!"

SD: "Ne gün dolduruldu, pazar günü akşamı. Bugün perşembe. 4. gün. Hemen arkasından hükümetle ilgili kural işledi ve Başbakan yardımcısına Başbakan vekilliği görevi verildi. Veren, seçilmiş Cumhurbaşkanı. Binaenaleyh hükümet, işleri yürütmeye devam ediyor. İşte yabancılar (Kohl) geldi, yabancılar gitti. Kohl Avrupa'nın en önemli adamı."

CA: "Kohl nasıl?"

SD: "İyi! Dün bir saat konuştuk. Bugün de konuşacağız öğleden sonra. Havaalanından doğru Çankaya'ya geldi."

CA: "Siz de çok iyi karşılamışsınız."

SD: "Bir özel itina lazımdı canım. Adam beni görmeye geldi Beni görmeye geldi ama hadise şekil değiştirdi.

Şimdi saat 12.00'de gene görüşeceğim.

Yani devlet işleri devam ediyor. Hiç aksayan bir şey yok. Bugün Bakanlar Kurulu 13.00'te toplanacak, günlük işlere bakacak."

CA: "Kohl bizden özel bir şeyler istiyor mu?"

SD: "Kohl bana dedi ki; 'Türkiye ile Almanya arasındaki münasebetlere yeni bir hız, yeni bir ivme, yeni bir ruh vermek istiyorum'."

CA: "Öyle mi?"

SD: "'Onun için geldim' dedi. Aynen böyle söyledi."

CA: "Yani bir talebi yok?"

SD: "Hayır, tamamen siyasi."

CA: "Sabah'taki anket güzeldi."

SD: "Evet. Aslında bugün bizim geldiğimiz bu nokta, Türkiye'de bir avuç, bir elin parmakları sayılabilecek kadar insanların inancının neticesidir.

Bana inananların birisi sizsiniz."

CA: "Sağolun! Mutlandım. İşler iyi gidiyor, rayında. Parti işine karışmamanız çok önemli bir gösterge olacak sizin için."

SD: "Yok kardeşim."

CA: "Sonuçta halk diyecek ki; 'İşte, partisine bile karışmayan bir Cumhurbaşkanı geldi nihayet.' Ve bunu dediği an, bu iş biter efendim."

SD: "Evet. Dün stadyum çok cıvıl cıvıldı. Stadyumdan çıktık. Çıkıncaya kadar halk tünel gibiydi, çok güzeldi sağlı sollu. Fevkalade güzeldi "

CA: "Bu Cavit biraz sussa. Dün 'Aday olabilirim' diyor. Gece sordum, 'Yok böyle bir şey' dedi."

SD: "Ben telaşlı değilim. Her gün şartları ile geliyor. Eğer hani büyük bir çıkmaza sürüklenmezsek, şu manada söylüyorum, bizim de mani olamayacağımız bir şeye sürüklenmezsek, Türkiye sürüklenmezse, biz şeyin içinden çıkarız. Lüzumsuz birtakım tartışmalar vesaire sebep olmayacak bir şeylerin içine sürüklenmezsek, çıkarız her şeyin içerisinden."

CA: "Yukarı taşınmanızdan sonra sizi görebilecek miyim?"

SD: "Tabii, tabii."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(21 Mayıs 1993, sabah, Cindoruk'la 'bilinen konular' üzerine görüşme)

HC: "Köksal'la konuştum bu sabah."

CA: "Telefonla mı?"

HC: "Hayır, geldi. Dinledim. Bir şey söylemedim. Açıkça soyunmuş görünüyor."

CA: "'Cindoruk'a gitti, destek arıyor' diyorlar."

HC: "Kararımı salı, belki çarşambaya sarkar, vereceğim. Benim kolaylığımda şu var: Ben zaten aday değilim demiştim. O kararı değiştirip değiştirmemek..."

CA: "Pazartesi ya da salı karar açıklamak erken yahu."

HC: "Erken ama anlatamıyorum ki... Kimse ayakta duramaz 15-20 gün."

CA: "Demek Köksal soyunmuş?"

HC: "Kesin, kesin."

CA: "'Çevresinde dinci gruplar var,' diyorlar."

HC: "Gençler, dinciler var. Kendine göre o da bir alt yapı yapmış."

CA: "Peki, sana niye geliyor o zaman?"

HC: "Herhalde görüşmek istedi, geldi. Benim sevdiğim çocuktur."

CA: "Doğrusu ben de severim Köksal'ı."

HC: "Dinci minci değildir. Karısı Yargıtay üyesi."

CA: "Ama etrafında Ayvaz (Gökdemir) falan var. Ne yapacaksın onları?"

HC: "Hiçbir şey. Her türlü insan var. Coşkun Kırca'dan Ayvaz'a kadar."

CA: "Coşkun ne yapıyor?"

HC: "O sağlam, o. Benim düşündüğüm uyumsuzluk çıkmasın. Bu kadar çok adaylı parti olur mu? 4, hatta 3 adaylı seçim çok sıkışık bir seçim. Partiyi birbirine katar. Onların birbirini tahrip eden lafları... sen etmesen taraftarları eder."

CA: "Evet, eder."

HC: "Hükümet kurma hadisesi arkadan zorlaşır.

Bizimkiler hadiseyi kolay görüyorlar. Ben kolay görmüyorum açıkçası."

CA: "Daha işin çok öncesindeyiz."

HC: "Paldır küldür hareket etmenin manası yok."

CA: "Alacağın yük hafif değil. Bir yandan parti yükü, bir yandan da hükümet!"

HC: "Ayrıca Kasımda bir kongre var. Gelecek Martta bir seçim. Millet balıklama dalmış. İki ay sonra olacakları düşünüyorum, üç ay sonra ne olabilir? Neyi ne yaparsın? Ekonomiye arkadaşlarımız bakıyor."

CA: "Yani 14/15 Haziranda Başbakanlığı almak, 19'unda OHAL kararı önünde!"

HC: "Evet. Üvey evlat gibi."

CA. "Ya ret ya kabul! OHAL'i kaldırmak için bazı yasalar, Meclis'ten geçmiyor."

HC: "11.00'de Danışma Kurulunu toplantıya çağırdım. Bakacağım, bir takvim yapabilir miyiz? Yani ben görevimi aksatmıyorum."

CA: "Meclis'teki gruplar OHAL'in kalkmasını istiyorlarsa, ilk önce Meclis'teki o yasaları kaldırsınlar."

HC: "İki tane yasa."

CA: "Ama o hava yok."

HC: "Hava değil. Hükümet yok ki... Tüzüğün 79. maddesi, 'Durum bu hale gelmişse ve sadece hükümetin istediği kanunlarla Anayasa ile içtüzük görüşülebilir' diyor.

Ben dün hükümete tebligat yaptım. Görüşülmesini istediği kanunlar var mı? Bugün cevap getirecekler."

CA: "Tamam."

HC: "Meclis'i çalıştırmak için gündem yapacağım."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(22 Mayıs 1993 sabahı Cavit Çağlar'la bir konuşma. Aynı günün sabahı Yalım Erez'in başkanlığını yaptığı TOBB genel kurulu toplanıyor. Çağlar'la telefonda Çiller'i konuşurken, Çiller Yalım Erez'in organize ettiği delegelerin büyük nümayişi ile öteki adaylara fark atıyor.)

CÇ: "Hürriyet'teki haberi gördün mü abi? Bir yerden sonra yeter. Bizi kaka kuka yapıyorlar. Ben konuşturur muyum kendi hakkımda bir yerden sonra abi? Bir yere kadar. Sonrası canı cehenne-

me. Biz bu partiyi nasıl kurduk? Demirel'le çektiğimizi bir biz biliyoruz."

CA: "Çiller ne olacak?"

CÇ: "Onunla da olmaz, olmaz abi. İki-üç ay sonra batırır partiyi."

CA: "Aynen katılıyorum."

CÇ: "Olmaz abicim. Benim il başkanım, belediye başkanım gelmiş; Demirel'i genel başkan görmeye alışmış. Bu, gelecekleri kapısından sokmaz abicim.

Geçen gün bizim Kocaeli Milletvekili İbrahim Akdemir gidiyor, 'Sayın Bakanım, belediyenin şu işleri var, şunları rica edeceğim' diyor. Tansu, 'Sen onu milletvekillerine ver de bana bir yazıyla iletsinler' diye cevap veriyor."

CA: "Yahu, oysa adam milletvekili!"

CÇ: "Anlamıyor ki. Adam 'Ben Kocaeli Milletvekiliyim' diyor. 'Aaa. Öyle mi, öyleyse sonra gel' diye cevap veriyor."

CA: "Yok yahu!"

CÇ: "Tabii canım. Böyle olmaz. Yol geçen hanı mı bu? Teşkilat işidir."

CA: "Peki bu kadını gazeteler niçin şişiriyorlar?"

CÇ: "Gazetenin malzemesi, boş ver abicim."

CA: "Yani basına 25 günlük eğlence mi?"

CÇ: "Yazarlar... Yok abicim."

CA: "Senin önerin ortada: 'Örgüt gelsin, toplansın, kendi adaylarını saptasın' diyorsun."

CÇ: "Tabii abicim. Genel başkanı onlar seçmeyecek mi?"

CA: "Cindoruk çıkmaz mı örgütten?"

CÇ: "Çıkmaz abicim. Aday olamaz. Ben bunu deyince, şimdi o çıldıracak."

CA: "Niye?"

CÇ: "Aday olmadığım yerde beni kimse tutabilir mi? Ben kilit adam oluyorum ondan sonra. Benim etrafımda 40-50 kişi toplanır bir anda. Var zaten benim etrafımda o kadar adam. 22-23 kişi var ki, benimle ölüme gider.

Aday tek'e inmek zorunda. Tek'e indireceğiz.

Partiyi böldürmeyiz. Ne oluyor? Baba'nın mirasını mı paylaşa-

mıyoruz? Yok öyle şey. 180 kişiyiz yahu. Yarın Cumhurbaşkanı ile Urfa'ya gideceğim. Benim basın bildirimi aldırırsın sonra. Bursa'da dağıtacaklar. Spor sahasında yapacağız toplantıyı. Beş bin kişi katılacak."

CA: "Sen 'Aday değilim' diyorsun. İlerde de aday olmaman söz konusu mu?"

CÇ: "Ben değilim, ama öyle olur ki, Beyefendi der ki, 'Çık' der kardeşim! Laf aramızda. O zaman ne yaparsın? Ama Cindoruk gibi iki gün bekle yarın kararımı gözden geçireceğim, falan, yok öyle şey."

CA: "Herhalde biliyorsundur; kararı çarşambaya bıraktı Cindoruk."

CÇ: "Yok öyle şey abicim. Çıkmaz."

CA: "Çok zor dönem."

CÇ: "Bugüne kadar evine ekmek almamış adam."

CA: "Çiller ile kocasının karıştırdığı bazı şeyler var mı?"

CÇ: "Var abicim. Soyuyorlar Türkiye'yi."

CA: "Bunlardan birkaç tanesini öğrensek?"

CÇ: "Adam gitmiş, ABD'de, okullar kurmuş. Adam malı götürüyor."

CA: "Nasıl oluyor bunlar? Burada teşvik falan da almış mı?"

CÇ: "Yapıyor abicim. İşi gücü var. İstanbul'da Nevzat Ak diye bir adam var, onunla... Yalı komşusu. Onunla. Laf aramızda."

CA: "Ne yapıyor? Onun üzerine mi alıyor?"

CÇ: "Onunla. Nevzat bizim de arkadaşımızdır, tanırım."

CA: "Ne dümendir bu be! Onun üzerine bu kadar dürüst geçiniyor."

CÇ: "Ne dürüstü yahu? Herif iflas etmiş bir adam. Kocası... Yalıda nasıl oturuyorsun? Müthiş bir adamdır. Kimdir Özer? İstanbul Bankası'nda soygun yapmış, bankayı soymuş yahu."

CA: "Bunlar malum. Nevzat Ak kimdir?"

CÇ: "Yaz, bir yerinde bulunsun."

CA: "Araştıralım."

CÇ: "Ama benden duyma."

CA: "Yok yahu!"

CÇ "Patron da tanır onu. İstanbul il yönetim kurulu üyesiydi. Bir ara DYP'de."

CA: "Şimdi piyasada mı?"

CÇ: "Evet. Piyasada, arsa alıyor, arazi alıyor, iş bitiriyor. Her türlü iş yapıyor."

CA: "Ama bu kadını anlatmak gerekiyor, değil mi?"

CÇ: "Abi, tabii. Abi vuracaksın. Bu kadınla bir şey olmaz. İsmet (Sezgin) dün bana diyor ki: 'Bu kadın genel başkan ve Başbakan olursa ben bakanlık kabul etmem' dedi.

'Dün Kohl'la görüşüyorduk. Beni bir kenara itti. Kohl'ün üzerine atladı' dedi, Hikmet bana. Hikmet 'Kim oluyor bu? Ben Dışişleri Bakanıyım' diyor."

CA: "Yapma yahu!"

CÇ: "Vallahi billahi. Skandal esasında."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(22 Mayıs 1993, sabah, Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'le Çiller üzerine söyleşi)

CA: "Kohl nasıl?"

HÇ: "İyidir. Zaten buraya gelmesi de başlı başına bir şey."

CA: "Yahu, bir şeyi anlamıyorum. Affedersin ama, gazetelerimize göre... Kohl'ün Tansu Çiller'le muhabbeti, yazıldığı kadar kâvi mi?"

HÇ: "Gazeteler uydurmuyor kardeşim. Bu kadın çok bir şey yahu."

HÇ: "Neredeyse Kohl'ün üzerine atlamış diye işittim, doğru mu?"

HÇ: "Doğru. Geliyor, herkesi bir yana iterek gidip öbürünün koluna filan giriyor "

CA: "Kimin?"

HÇ: "Kohl'ün yahu!"

CA: "Yapma?"

HÇ: "Vallahi billahi. Böyle ellerini sıkıyor. Felaket bir şey ka-

dın. Herkesi itip gidiyor. Çağrılmadan, kendi kendine gidiyor Ben de çekildim kenara, nereye giderse gitsin, diye."

CA: "Ne halt ederse etsin gibi."

HÇ: "Akıl dışı."

CA: "Ama işleri ne hale getireceğini yazan çizen yok."

HÇ: "Bir şey daha söyleyeyim; kadın süper cahil. Hiçbir şey bilmiyor, hiç. O toplantılarda 'Bu nedir' falan sorarak... Dünyadan haberi yok.

Böyle bir hırslı, felaket bir şey...

O gelince ben kenara çekiliyorum, gitsin geçsin diye."

CA: "Bu hal ha! Yapma yahu?"

HÇ: "Ne yapayım?"

CA: "Peki, Demirel ne yapıyor?"

HÇ: "Bilmiyorum ki... Öyle bir hırslı ki... Mesela, geliyor Demirel, bakıyorsunuz 'Tansu Hanım telefonla aradı, çok önemli bir şey görüşecekmiş' diye. Arıyor Demirel. 'Gelebilir miyim?' diyor, 'önemli bir şey için'. Demirel de 'Gel' diyor herhalde. Bunların hepsini kullanıyor."

CA: "Ama gazeteler..."

HÇ: "Yazarlar bu kadınla yarım saat konuşsalar..."

CA: "Konuşmuyorlar?"

HÇ: "Yarım saat konuşsalar kadının cehaletini anlarlar."

CA: "Peki ne olacak bu?"

HÇ: "Bir kere Başbakan filan olacak değil. Yani bir bela ki yahu."

CA: "Bunu kabineye filan almamak lazım."

HÇ: "Öyle bir tip ki... Öyle (ağır bir sözcük kullanıyor)... Sana bir olayını anlatayım. Şimdi bu bizim başımızı belalara soktu.

Bir kere kendi kendine işte 'Ben Mitterant'la görüşeceğim,' diyor.

Dışişleri'nin haberi yok.

Gitmeye bir gün kala, son gün, gitmiyor. Öyle şeyler yapıyor ki. Mesela geçenlerde Antalya'ya gittik, Hüsamettin filan. AET toplantısı. Tunç Bilget dedi ki, saçını başını yolarak, dedi ki; 'Ben bu kadına, geleceksiniz sizi programa koyayım, dedim. Çünkü hep

böyle yapıyorsunuz. Geleceğim diyorsunuz, sonra işim çıktı deyip gelmiyorsunuz' demiş. Kadın 'Mutlaka geleceğim' demiş

Benim oraya gittiğim akşam, sordum, 'Ne oldu' diye. 'Kadın gene numarasını yaptı, gelmiyormuş' dedi Bilget. 'Peki sebep neymiş?' diye sordum. 'Efendim, çok önemli bir görüşme istemiş Başbakan kendisinden!"

Halbuki bunların hepsini kendi uyduruyor.

Bilget'e 'Bu kadının mutlaka gelmesini istiyor musunuz?' diye sordum. 'Vallahi, istemem ama bir kere programa koymuşum, rezil olacağım' dedi.

'O zaman Başbakan a telefon aç, sor. Başbakan böyle bir şey olmadığını söyleyecektir. Sonra kendisine de aç söyle, Başbakan'la konuştum, Başbakan böyle bir görüşme porgramım yok dedi diye.'

Bilget, 'Bu fena fikir değil' dedi ve aradı. Öyle yaptı ve kadın öyle geldi."

CA: "Başbakan (o sırada Demirel) 'Öyle programım yok' demiş?"

CA: "Yok böyle bir program. 'Herhalde benimle görüşmek istedi, sonra unuttu,' demiş."

CA: "Böylesi hiç gelmedi. Ne yapacak ülke bununla, hele seçilirse?"

HÇ: "Vallahi bilmem. Bir de, şey yahu, 'Kocası malı götürdü' diyorlar."

CA: "Nedir o konuda işittiklerin? Nerelerden işittin?"

HÇ: "Ben bunları yirmi yerden işittim."

CA: "Hangi konularda?"

HÇ: "Mesela deniliyor ki; birisinin Hazine ile işi olduğu zaman 'Gel eve' diyorlar. İstanbul'daki yalıya. Özer'le konuşuyorlar."

CA: "Bastırıyorlar parayı?"

HÇ: "Evet Ben bunu 3-5 yerden duydum."

CA: "Başka şeyler de biz duyduk. Biz bu olayları açacağız."

HÇ: "Hiçbir şeyleri yoktu. Kocası mağazaları canlandırdı '10 tane mağaza açtı yeni baştan' diyorlar.'

CA: "Öyle mi?"

HÇ: "Tabii, hükümete geldikten sonra kaç tane mağaza açtı, öğrenilebilir."

CA: "ABD'de bir üniversite açtığından söz ediliyor. Bilginiz var mı?"

HÇ: "Yok "

CA: "Nasıl açıyor, para nasıl gidiyor oraya?"

HÇ: "İşte onu bilemem."

CA: "Bir dümendir dönüyor."

HÇ: "Kesin canım. İstanbul Bankası..."

CA: "Malum. Şimdi gazeteler işlerini bu kadına kolaylıkla yaptırırlar diye lanse ediyorlar. Birisi Çiller... Öteki de Bedrettin olmasın?

Bir de Cindoruk çıkardılar adaylığa. Sizinle anlaşabilir mi?"

HÇ: "Ne düşüneceği belli olmaz onun."

CA: "Belki de en iyisi İsmet. Ne düşünüyor yukarısı?"

HÇ: "Bir şey söylemiyor, renk vermiyor."

CA: "Evet, ben de konuştum, öyle. Çiller miller olur mu?"

HÇ: "Hiç sanmıyorum. O zaman Türkiye'nin hali perişan. Öyle bir hükümette görev alacakların vay haline. Bir kere kadın, dinlemesini bilmiyor. Hiç!"

CA: "Bununla nasıl hükümet olursunuz ki?"

HÇ: "Mümkün değil. Ben olmam bir defa. Bakarsın, bilmem de..."

CA: "Kimbilir neler yapacak? Tabii bir gün sabrın tükenecek, küfredip çıkacaksın."

HÇ: "Öyle, öyle! Çok olaylar var."

CA: "Kocası da bir başka olay. Yahu hiç insan bir evlilik uğruna soyadını değiştirir mi?"

6

Erkek adaylar sen, ben, o veya şu derken; Tansu Çiller tezgâhı açmış, örneğin TOBB Genel Kuruluna Başkan Yalım Erez'in organize ettiği nümayişlerle giriyordu

TOBB daki gösteriler, Tansu Çiller'in ilk çıkışıydı.

Fakat yeni yeni Erez faktörü ön plana çıkıyor, Çiller'in taktisyenleri hâlâ, adaylığa mesafeli durmasını öğütlüyorlardı.

TOBB'un ilk gösteri olarak seçilmesi elbette anlamlıydı. Genel Kurul delegeleri Anadolu'dan geliyor, Anadolu'ya Ankara'daki havayı aktarıyorlardı.

Erez'in organize ettiği görkemli hava kuşku yok ki, Anadolu'ya yayılacak ve Çiller lehine, delegeler üzerinde olumlu etkiler yapacaktı.

Aday olduğunu söylemiyordu Çiller; ancak, parti genel başkanlığı yolunu açmaya azmetmiş gibi görünüyor, 'müstakbel bir Başbakan gibi' bir hükümet programını andıran söylemlerde bulunuyordu.

Erez, Çiller'in başarısı için şeref sözü vermiş, yerine getiriyordu.

Çiller ise, TOBB'daki konuşmasında ana sloganını açıklıyordu:

"Önder Türkiye - Halk için devlet"

Bir huy edinmişti: Bekleterek merakları kışkırtmak. TOBB'a 25 dakika geç geldi. Krem rengi tayyörüne uygun aynı renkte ayakkabılar, beyaz bir bluzla toplantı salonuna "Bravo" sesleri ve alkışlar arasında girdi.

'Türkiye'nin önünde yepyeni, bembeyaz bir sayfa açıldığından' söz ediyordu. 'Çankaya ile uyumlu bir hükümet' mesajı veriyordu. Öyle bir-iki yıllık bir 'perspektif' çizmeyecekti. Sadece 1993 perspektifi üzerinde konuşmak istiyordu.

"Terörün arkasına siyasal kararlılığımızı koyduk," diyordu. Bunların mali dengeyle taban tabana zıt kararlar olduğunu, ama siyasal kararlılıktan da vazgeçemeyeceklerini söylüyordu.

Gazetecilerin dikkatini Çiller'in konuşurken el-kol hareketleri çekiyordu. Genel başkan adayı salonun ücra köşelerine kadar el-kol hareketleri ve gülücüklerle ulaşıyordu.

'Yeni bir devlet anlayışını ortaya koyma gereğini duyuyor'du Çiller. Öyle ya, bir ilim kadınından da ancak reformist girişimler beklenirdi!

Reformlarının özünü söyledi:

"Daha fazla halk, daha az devlet!" Zira "Para halkın parası. Bunu nasıl harcayacağına o karar vermek durumunda. Bana diyeceksiniz ki, halk deyince popülizm gelir akla. Radikal kararı nasıl alacaksın? İşte anlatayım:

Bir kere eğitimde fırsat eşitliğinden vazgeçemeyiz. Sosyal dev-

let anlayışından hareket edersek, bütün bunların kaynağını da buluruz" diyordu.

Sorun, o denli kolaydı! İki cümle, bir söz verme... Tamamdı!

Delegeler; gülücükler dağıtan, el-kol hareketleriyle seslenen Çiller'den alkışlarını esirgeyecek değillerdi. Üstelik Türk erkeği, bir kadına, ne söylediğini anlamasa da kaba davranacak kadar 'gayrı medeni' değildi!

Çiller, durmuyor, konuşuyor; 'tarım reformu da yapıyor'du! Ya KİT'ler? Daha o gün hesabını görmeye hazırdı. Bu kurumlarda sadece 600 bin kişi çalışıyor, 49 trilyonu yutuyordu. Olacak şey değildi. 600 bin kişi kapı dışarı edilecek, bu trilyonlarla küçük sanayici ihya olacaktı.

Fethedilmiş bir dünyadan, gerçeklerin konuşulduğu basın dünyasına dönünce, ilk soruyla karşılaştı:

Neyin nesiydi bu konuşma? Çiller; "Sayın Cumhurbaşkanımız yeni bir sayfa açılacağını söyledi. Ben de bunu söyledim" dedi.

Pek geçerli bir açıklama değildi ama, basın, henüz Çiller'i tanımıyordu.

Aday değildi, Başbakanlığa hevesli değildi ama; 'Türkiye'nin en büyük yeniliğini' açıkladı:

"Artık hükümetle Çankaya uyumlu çalışacak. Bunu göreceksiniz. Beyaz sayfanın en önemli mesajı bu. Bundan sonra demokratik kurallar işleyecek."

Sanki başka kuralların işlemesi olanağı varmış gibi bu saçma mantığı bir yana bırakırsak; Çiller, o sırada DYP üzerinde önemli etkisi olduğuna inandığı Cumhurbaşkanı Demirel'e sürekli yağ çekiyordu.

Yalanını kendi sözleriyle ortaya koyuyordu

Hem aday olmadığını söylüyor, hem de 'beyaz sayfa açan bir genel başkan' kimliği sergiliyordu.

Tabii, Çiller'in bu manevralarını kimse yutmuyordu.

Çiller bal gibi adaydı ve tehlikeli bir tırmanış içindeydi.

O gün öteki adaylar ne yapıyordu? Toptan da hareketliydi, tek aday önerilerine karşı çıkıyordu.

İsmet Sezgin henüz ortalıkta değildi.

Cindoruk'un 'kararsızlığı' sürüyordu.

(DİYALOG)

Not defterimden:

(22 Mayıs 1993, saat 18.00-19.00 arası, Cumhurbaşkanı Demirel'le TOBB'daki olaylar üzerine)

CA: "Yarın Urfa'ya gidiyor musunuz?"

SD: "Baraj temeli atacağız. Sen bana bir ad taktın: 'Barajlar kralı' diye. Kaldı o ad. Hiçbir ilaç silemedi onu."

CA: "Size muhalif olanlar da ikide bir kafama vururlar o adı, barajlar kralı sıfatını, biliyor musunuz?"

SD: "Yok yahu! Ben keyfimden söylüyorum."

CA: "Tabii efendim, siz böyle söyler misiniz hiç?

Etraf karmakarışık."

SD: "Ne olacak? 13 Hazirana kadar gider bu şey."

CA: "Çiller gösteri yapmış bugün. Bir nevi program ilan etmiş. Sloganlar falan filan. Alkış toplamak için..."

SD: "Ama yanlış yerde. O zeminlerden bir şey çıkmaz ki... Onun zemini başka."

CA: "Parti zemini değil mi?"

SD: "Tabii canım, tabii. Sonra başka bir şey daha var. Farzet parti zeminine giriştin. Ee, arkanda milletvekili olması lazım. Başbakan olmak için."

CA: "Değil mi? O da ne durumda?"

SD: "Önemli mesele o zaten. Bunların bilmediği yer o. Ben çok fazla girmek istemiyorum ama, netice itibariyle Türkiye'yi hükümet bunalımına götürmeleri de herkesin sevineceği bir iş değil canım."

CA: "Tabii, tabii. Ama siz yine de işin içine girmeyin."

SD: "Yok canım. Ben Ertuğrul Özkök'e dedim ki; 'Kardeşim, bu işlerden bir şey çıkmaz. Kayyum tayin edilir.' Eski parti tüzüğünde partinin teşkilat başkanı olan zat, parti genel başkanlığı boşalınca otomatik olarak yerini alırdı, vekil olarak

Şimdi 24 Eylül 1987'de Hüsamettin (Cindoruk) Bey görevi bıraktı, ben görevi aldım. Mehmet (Dülger) bu kongreyi hazırladı. Mehmet bu işi 10 senedir yapıyor partide.

Yani 'herhalde olağanüstü kongreyi de Mehmet hazırlar,' dedim, o zaman.

Şimdi orada seçim meçim yaptılar. Mehmet'in üstünde kaldı. Bana soruyor (Özkök): 'Bunun siyasi tarafı yok' dedim.

Şimdi bak, buradaki hadise şu: Bunlar önümüzdeki günlerde Doğruyol Partisi'ne kim genel başkan olacak ile uğraşmayacaklar?"

CA: "Ya?"

SD: "DYP Genel Başkanlığı seçimine benim karışıp karışmadığımla uğraşacaklar, onunla meşgul olacaklar."

CA: "Olabilir, bazı kesimler buna hazırlanıyor olabilir."

SD: "Bütün hadise o. Ben de yutkunuyorum. Hiçbir şey demiyorum. Ama yaparlar ederler. Yahu, olay mecrasında olur."

CA: "Bazı gazetelerle gazeteciler kendi emellerine hizmet edecek Başbakan arıyorlar."

SD: "Tabii, tabii."

CA: "Bunu açık yüreklilikle konuşalım, ortaya koyalım."

SD: "Bizim çarıklı delege (gülmeye başlıyor) bunların hiçbirini yutmaz."

CA: "Şimdi durup dururken, partiye aldığınız, arkadaşınızdır belki, Bedrettin Dalan'ın adaylığı nereden çıktı?"

SD: "O şey... Mutlu Zafer..."

CA: "İlgisi?"

SD: "Onunla dostturlar."

CA: "Siz bunların nedenlerini..."

SD: "Her türlü tedbiri almışlardır."

CA: "Tabii efendim. Birdenbire Çiller! Geçenlerde Cumhuriyet'te bir haber çıktı. Gördünüz mü bilmiyorum. Teşvikler! Çiller'in yönetiminden milyarlarca teşvik almış Sabah."

SD: "Doğru. . Gördüm."

CA: "Kullanmamışlar teşvikleri. Ama başka kanallarda birtakım tezgâhlar dönüyor. Çiller'i destekleyecekler. Hesaplarına göre, Çiller Başbakan olacak ve ne isterlerse alacaklar. Kulisteki hikâyeler bunlar.

Tabii efendice hazırlananlar da var. Mesela İsmet!"

SD: "Tabii, tabii. 13'üne kadar sağa sola sarkıntılık yapmadan

yani... Vay efendim, bizim işimize karıştın, karışmadın gibi sarkıntılıklara gitmeden...

Bazı şeylere ben karışmaya kalksam, sizin hiçbirinizin çırpınmanıza lüzum yok."

CA: "Siz işaret ettiğiniz anda..."

SD: "Hayır, beni günaha sokmayın." (Gülüyor)

CA: "Sizin şu anda iyi bir imajınız var. Yüzde 70'lerden yukarı tırmanıyor. 'Yerini buldu' falan gibi söylemler... Bir işaret... Bu yıpratacak."

SD: "Hah, işte. Odur!"

CA: "Beklenti işaret. Turgut Özal'ın her şeye karışmasını eleştirmenizin rövanşını alacaklar."

SD: "İşte mesele odur."

CA: "İşte, 'Durmadan Özal'a söylüyordu, ama partiye kendi de bulaştı!'"

SD: "Ben girmem o işlere."

CA: "Ne diye gireceksiniz ki?.. Parti kendini bulur."

SD: "Evet, ben o işlere girmem. Parti kendini bulur, bulur, bulur..."

CA: "Bu olağanüstü kongrede kendini bulamazsa, evet bir sarsıntı geçirir. Ama Kasımdaki olağan büyük kongrede mutlaka bulur."

SD: "Elbette. On milyon seçmeni olan büyük bir parti bu."

CA: "Zaten siz karışmadığınız zaman ve kongreden sonra, 'İnanılmaz bir şey oldu,' diyecekler. 'Eliyle büyüttüğü, kurduğu, iktidara getirdiği bir partinin hayati sorununa, yemine sadık kalarak dokunmadı bile' diyecekler. Yani bunu aşarsanız, müthiş bir şey olacak."

SD: "Aşacağız, aşacağız!"

7

Cumhurbaşkanı Demirel, Şanlıurfa'da konuşuyor:

"Yeni bir devir açalım."

Cavit Çağlar 'tek aday' üzerinde direniyor. Ortada şimdilik Çil-

ler, Sezgin ve Köksal var. Tabii bir de Dalan. Örgüt tepki gösteriyor Dalan'a.

Çiller, hareketli. Adana DYP kongresinde "Baba gitti, ana geldi" sloganıyla karşılanıyor. Üstten konuşmalar yapıyor:

"Demokrasi bir çocuktur. Elimize doğmuştur. Biz bu çocuğu büyütecek ve demokrasi seferberliğini sürdüreceğiz," diyor.

Çiller, 'halkın ne istediğini bildiğini' söylüyor ve sıralıyor: Eğitim seferberliği, tarım reformu vs.

(DİYALOG)

Not defterimden:

(İsmet Sezgin'le görüşme, Demirel'le yaptığı konuşma üzerine)

CA: "İsmet, bugün görüşecek misin Demirel'le?"

İS: "Görüştüm."

CA: "Aaaaa!"

İS: "Hayır, hayır. Görüştüm ama güvenlik toplantısından sonra."

CA: "Ne gün?"

İS: "Dün. Dün akşam. Patronla, Genelkurmay Başkanı, Milli Savunma Bakanı, Jandarma Genel Komutanı, Erdal Bey falan... Sonra bana 'Sen kal' dedi, kaldım. İçerde, görüştük."

CA: "Ne diyor?"

İS: "Genel görüştük; bu konuları görüşmedik. Başbakanlık, genel başkanlık konularını görüşmedik."

CA: "Sana 'işaret' yok mu?"

İS: "Yok da, ama kapalı da değil."

CA: "Ne zaman aday olarak çıkacaksın?"

İS: "Bilmiyorum ki, bu hafta çıkarım herhalde."

CA: "Tek aday nasıl olacak?"

İS: "Durum tebellür edince öteki adaylar çekilebilir."

Not defterimden:

(24 Mayıs 1993 Pazartesi, saat 11.00, Cumhurbaşkanı Demirel Urfa'dan dönmüş, aradı)

CA: "Beyefendi, nasılsınız?"

SD: "Vallahi, işte peygamberler diyarına gittik geldik."

CA: "Televizyonda gördüm."

SD: "Halk fevkalade güzeldi, iyiydi. Yani yüzünden, gözünden bir güzellik akıyor. Eski günlere dönmüş yüzler. O güzel bir şey. 30 senedir hayal ettiğimiz bazı şeyler 1 Nisanda gerçekleşecek. Harran kasabasının içine su akacak, iyi mi? Fırat suyu. 50 kilometre ileride 50 metre derinde akan su, Harran kasabasının dibine akacak. 4-5 sene sonra o saçı sakalı birbirine karışan, pislikten geçilemeyen adam düzgün hale gelecek.

Bursa'nın Yenişehir'ine kadar getirebilirsem adamı benim işim halloldu."

CA: "Olacak galiba."

SD: "Oraya gelinmiş. Bütün kanallar, kanaletler konulmuş ve su da gelmiş, baraj dolmuş, tünele dayanmış. Tünelin ağzı kapaklı İki tane üniversite yapıyorsunuz. Üniversite aşağı yukarı 1100'e yakın personel çalıştırıyor. İdari, teknik vs.

500 yataklı hastahane yapıyorsunuz. Öbür taraftan bir turizm hareketi geliştiriyoruz ki, orası bir ziyaretgâh olacak. Harika bir şey gelişiyor ve halk, devleti kucaklamış. Devlet de halkı kucaklamış. Orada büyük kasabalar var. Ceylanpınar vesaire. Kürtçülüğün olduğu yerler. Kuş uçmaz kervan geçmez ovalardaki ağalar, beyler hepsi..

Güzel bir şey. Ovalar yemyeşil."

CA: "Bizler de burada malum şeylerle uğraşıyoruz."

SD: "Ben şimdi ortalığı yangına verdim, bir kenara çekildim."

(Kahkahalar)

CA: "Gazeteler sizin için 'Hâlâ Başbakan gibi konuşuyor,' diye yazıyor. Konuşmalarınızda parti ya da hükümetle ilgili bir şeyler, bir propaganda yapmadınız ki... Sadece Büyük Türkiye kavramı işleniyor."

SD: "Hah, işte tabii. Parti, devlet, hükümet, hükümet başkanı niçin var? Ben onu söylemeyip de neyi söyleyeceğim?"

CA: "Elbette, pek anlaşılır gibi değil."

SD: "O zaman pandomim yapmak lazım."

CA: (Kahkahalar) "Ama bir şeyler oluyor. Tansu mansu... Efendim, bu Tansu..."

SD: "Birkaç gün gider. Bayram sonrası hafta o iş oturur. Bayram sonrası haftaya kadar birçok laf olur. Hafta sonu Isparta'ya gideceğiz. Sen de gel, gel. Sen birçok kez geldin Isparta'ya. Isparta ile kucaklaşacağız. 21 sene temsilciliklerini yaptım."

CA: "Ama yine temsilcileri sizsiniz!"

SD: "Bu sefer Türkiye'nin temsilcisiyim. Artık Isparta Milletvekili değilim."

CA: "Bir yer boşaldı diye şimdi oraya hevesler vardır."

SD: "Vardır, vardır."

CA: "Maaş da iyi."

SD: "Fena değil (gülerek)."

CA: "Tansu, genel başkanlığa gelebilir mi?"

SD: "Vallahi, laf aramızda, tahmin etmiyorum."

CA: "Bu kadınla işler... darmadağın olur."

SD: "O delege var ya, çarıklı, on defa düşünür."

CA: "Yani devlet işleri gülücükle mülücükle olacak iş değil. Bu ciddi bir iş. Oysa bu kadın neler söylüyor, gülücüklerle falan filan. Uçak kiralamış."

SD: "O yapmaz onu, başkaları vardır, yapmıştır."

CA: "O para filan vermez, değil mi?"

SD: "Birtakım enayiler vardır."

CA: "Değil mi?" (Birlikte kahkahalar)

8

Dağdaki PKK'lıyı indirmek amacıyla hazırlanan yeni bir pişmanlık yasası' 24 Mayıs 1993 günü patladı!

Oysa, pişmanlık yasasını genişleterek PKK'yı silah bırakmaya

zorlayan girişimler, o sırada ve daha sonraki tarihlerde Turgut Özal'a mal ediliyordu.

MGK, hükümete pişmanlık yasasıyla ilgili saptamalarını bildirmiş, hükümet de, Cumhurbaşkanı da genişletilen yeni hükümleri onaylamıştı.

Bir farkla; hükümet, Apo'nun affını düşünmüyordu!

Silahlı eylemlere katılmayanlar affediliyor, katılanlarınsa cezaları indiriliyordu.

Genişletilmiş pişmanlık yasası büyük tepkiler yarattı. Fakat, bu tepkiler olumsuz değildi.

Fakat, MGK önerisinin, hükümetin yasayı benimsediğini ilan etmesinin üzerinden bir-iki gün geçti, geçmedi. 25 Mayıs 1993 günü "PKK, barışa darbe vurdu". Gazete manşetleri böyle diyordu.

Bingöl'de hain bir pusu kuran PKK, 35 erimizi şehit etti!

Ne af, ne de dağdaki adama yaşama olanağı, hiçbir şey kalmadı.

Apo'nun 'misilleme yaptığından' söz ediliyordu.

Bir başka haberse Çankaya'ya dayalıydı:

Cumhurbaşkanı Demirel, PKK'ya karşı amansız operasyonlara girişilmesi talimatını vermişti.

Tabii; siyaset, doğasındaki gelişmelerle akıp gidiyordu.

Cindoruk, Demirel'le görüşeceğini söylüyor, Çiller ise çabalarını yoğunlaştırıyor, Demirel'le görüşerek bir 'işaret alma' çabasında olduğu gözleniyordu.

Köksal Toptan'ın adaylığı neredeyse kesinleşmişti.

İsmet Sezgin ise... Yukarıdan bir işaret almadıkça adaylığını koymayacağı söyleniyordu.

Kurban Bayramı araya giriyor; Cumhurbaşkanı Demirel Antalya'ya gidiyor. Başında "Number One" yazılı bir kasketle hafif gezintiler yapıyordu.

Kurban Bayramının ilk günü dikkati çekmeyen bir ziyaretçisi oldu.

Erdal İnönü'nün 'yakın mesai arkadaşı' Bayındırlık Bakanı Onur Kumbaracıbaşı, Demirel'e geldi. Beldibi'ndeki görüşme bir bayram kutlamasının ötesinde anlam taşıyordu.

Çünkü, Kumbaracıbaşı, Cumhurbaşkanından 'şansı giderek

yükselen Tansu Çiller'in kazanıp kazanmayacağını, kazanırsa hükümetin geleceği üzerindeki düşüncelerini' öğrenmek istiyordu.

Demirel, Kumbaracıbaşı'na Çiller'in kazanma şansı olmadığını söyledi: 'DYP delegeleri cin gibiydi, Çiller'in sergilediği numaraları yemezlerdi. Genel Başkanlığı kazansa bile DYP-SHP hükümetinin devam etmemesi' için bir sebep yoktu!

(DİYALOG)

Not defterimden:

(23 Mayıs 1993, Devlet Bakanı Cavit Çağlar'la adaylar üzerine görüşme; Çağlar, Çiller'in Cumhurbaşkanı ile yaptığı konuşmayı anlatıyor)

CA: "Cavit, haberler sende."

CÇ: "Baba bir şey söylemiyor. Dün gece saat 01.30'a kadar yanındaydım."

CA: "Cumhurbaşkanı bir şey söylemez de... Ama neler oluyor?"

CÇ: "Hüsamettin aday olamaz."

CA: "Neden?"

CÇ: "Olamaz. Bizden korkuyor. Çünkü ben ona evet demem."

CA: "Öyle mi diyorsun?"

CÇ: "Tabii. Başbakan olur, güvenoyu alır. Peki sonra? Gensorularda?"

CA: "Ama güvenoyu alır."

CÇ: "Güvenoyu vermeye mecburum. Gensorularda ben Avrupa'da olurum. Arkadaşlarım seçim bölgelerine giderler."

CA: "Demek Cindoruk olmayacak, öyle diyorsun. Peki kim?"

CÇ: "Vallahi zor."

CA: "Mesela Çiller?"

CÇ: "Dün kadına patlamış."

CA: "Kim?"

CÇ: "Patron! Kadın gelmiş dün Cumhurbaşkanı'na. Laf aramızda. Yokla ağzını bizimkinin. 'Erken' demiş daha."

CA. "Çiller'e mi? Peki hangi bakımdan 'erken' diyor?"

CÇ: "Demiş ki; 'bizim tabanın seni iyi bir tanıması lazım' demiş."

CA: "Yani 'seni taban tanımıyor, çıkma' demeye getirmiş öyle mi?"

CÇ: "Tabii ya. 'Medya ile bir yere varılamaz' demiş. 'Medya ile bir yere varılır da, bu başka bir iş' demiş."

CA: "Kadın ne istiyor Demirel'den? Bir işaret?"

CÇ: "'Bana müsade et' diyor, 'ben çıkayım, beni işaret et!'"

CA: "Eeee.. Demirel de 'kimseyi işaret etmem' diyor."

CÇ: "Hayır. Bu ne demek?"

CA: "Alo, alo..."

CÇ: "Alo, alo, alo..." (Yeniden arama)

CA: "Kesiliyor bu telefonlar Kızılay semtinde. Şimdi, bu kadın gelmiş 'Beni işaret et' demiş."

CÇ: "Tabii. bizimki de 'erken' demiş. 'Ben bu işlere girmem' demiş. Şey etmiş."

CA: "Ne demek bu?"

CÇ: "Sinkaf! 'Git,' demiş."

CA: "Tabii kadın gider mi?"

CÇ: "Kadın bir çılgın. Mitterant'a gidiyor. Onu Mitterant seçtirecek ya!"

CA: "Ha, ha, ha!"

CÇ: "İki ayda bizi batırır. Bakanlar Kurulunda bakanlar döver bunu."

CA: "Dünkü Bakanlar Kurulu galiba güzeldi."

CÇ: "Çok güzeldi. Dağdaki adamları affediyoruz. Silahları bırakın. Bir yaklaşım yapıyoruz."

CA: "Sen şimdi nereye? Haydi Baba'ya!"

CÇ: (Güler) "Yok şimdi grup var. Gitmezsem ayıp olur."

CA: "Kim konuşacak?"

CÇ: "Mehmet Gölhan Bey (Genel Başkan Vekili). Bizim en akıllımız!"

CA: "Tebrikler."

CÇ: "Sağol!"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(15 Mayıs 1993, Cumhurbaşkanı Demirel aradı; dağdaki teröristleri af konusu görüşmenin ana tema'sı)

Bir ses: "Efendim, Sayın Cumhurbaşkanımız görüşecekler."

(Bağlantı)

CA. "Emel Hanım nasılsınız?"

EY: "İyiyim, siz?"

CA: "Berbat!"

EY: "Evet, aslında öyle de."

CA: "Yani?"

EY: "Çok üzüldük."

CA: "Affedersiniz ama bu Apo bir hayvan!"

EY: "Evet, evet."

CA: "Başka kelime bulamıyorum."

EY: "Gerçekten öyle. Ben veriyorum. Hayırlı günler dilerim."

SD: "Gözlerinden öperim."

CA: "Beyefendi, nasılsınız?"

SD: "Sağol. Vallahi kardeşim, bu kadar hayvanlık olur yani."

CA: "Biraz önce ben de Emel Hanım'a aynı kelimeyi söyledim."

SD: "Bu kadar hayvanlık olur. Ben 2 ay uğraştım. Birtakım adamları ikna edeyim de, şu adamlar 'işte ateş kestik, mateş kestik, karşılık bulamadık, cevap alamadık' demesinler diye. 'Yahu biz bunları adam saymıyoruz, bunlar pis adamlardır' diyemeyiz, onlar bir şey yaptı, siz de bir şeyler yapın diyenlere karşı, içerde dışarda. Çok tatlı bir şey hazırladık.

Adamlara, dağdakine, in kardeşim seni saracağım, diyor. Yani suçlu olduğunu ispat edemediğin yerde adamı suçlamayacağım, diyorum.

Böyle bir rahatlık getirmeye çalışırken, gitti herif, 30 tane adamı öldürdü, iyi mi?"

CA: "Maalesef!"

SD: "Bundan sonra günah bizden gitti, değil mi? Askerler gem

geriyor, yahu. Adamları öyle frenledik ki... Hadi bakalım, alın şimdi cevabınızı."

CA: "Şimdi bütün bölgede bahar operasyonu yapacaklar mı?"

SD: "Burayı bir duman ederler. Hiçbir şey bırakmazlar. Gene dedik ki, halkı koruyun. Sabahleyin Genelkurmay Başkanı ve Sayın İnönü ile konuştuk. Affı askıya aldık."

CA: "İnönü de grubunda hükümetin askıya aldığını söylemiş."

SD: "Başka yapacak bir şey yok ki..."

CA: "Taviz vermek mümkün değil."

SD: "Bu kadar iyi niyetle... Kardeşim, biraz sabredin. Üç-beş gün, üç-beş ay. Efendim derlenip toplanacakmış da... Türk Devleti sizi ezer yahu. Bu sene ezer. Açık söyleyeyim."

CA: "Artık ezsinler bari."

SD: "Türk Devleti'nin şimdi hiçbir eksiği yok."

CA: "Ne olacak?"

SD: "Helikopterim yoktu, yok bilmem nem yoktu, hayır! Hiçbir eksiği yok. 160 bin tane adam. 160 bin adama, 'durun, kardeşim, bunlar, devlet kan döküyor demesinler...' diye, 'durun kardeşim' dedik. Dünyaya karşı."

CA: "Peki 30 kişinin katli emrini veren kim? Apo mu?"

SD: "Apo!

Alçağın teki Apo. Adam diyor ki; 'Ben dünyayı kandırmaya çalışıyorum.' Hani 'Ben adım attım da, Türkiye adım atmadı' dedirtecek. Haziran başından itibaren de harekete geçecek diye orta yerde bazı emareler var, biz bunları biliyoruz zaten. Akşam konuştum ben bunları.

Biz, emareleri biliyoruz. Zaten burada bir operasyona gitmeye hazırdı devlet."

CA: "Devlet her olasılığa göre hazır olmaz mı hiç?"

SD: "Bunlar kaç kişi, nerede, hepsini biliyor devlet."

CA: "Biliyor, değil mi?"

SD: "Evet, hepsini biliyor. Yani ben de üzülüyorum. Dağlarda birtakım insanlar. Genç genç insanlar. Kurşunlanmış yerde yatıyor. Askerler şehit olmuş, yerde yatıyor. Yani şu manzarayı bir düzeltebilir miyiz?"

CA: "Evet, işte düzelttik. Sonuç 30 şehit daha."

SD: "Çok kötü oldu."

CA: "İşin içinde hem Apo var, hem de belki de barış yoluyla düzelmesini isteyenler de... Barış yoluyla işin düzelmesini istemeyenler yapmış olabilir."

SD: "Daha çok –işin içinde– Apo var."

CA: "Tabii bunların telsiz konuşmalarını filan biliyorsunuz."

SD: "Devletin bilmediği bir şey yok. Fakat bunlar pusuya yatıyor. Devlet bunların peşinden gelinceye kadar kayboluyorlar. Ama güvenlik güçleri bu sefer kayıp mayıp etmezler."

CA: "Yok. Zaten gelen haberlere göre çevirmişler bunları. Kıskaca almışlar. 7'sini de temizlemişler."

SD: "Bir şey bırakmazlar. Artık halk da bir şey demez."

CA: "Barış mıdır nedir, onu son aşamaya getirdiniz."

SD: "Çok da güzel getirdik."

CA: "Galiba bu gece ilan ediyordunuz ve bu iş bitiyordu?"

SD: "Evet, evet. Bugün, biraz evvel ben imzalayacaktım. Mükerrer resmi gazetede çıkacaktı."

CA: "Demek o kerteye gelmişti?"

SD: "Her şey bitmişti. Dün 'Getirin bana kararnameyi imzalayayım,' dedim. Bir tek Doğancan Akyürek yoktu burada. Sabahleyin ona gönderdik, İstanbul'a. Bu saatlerde gelecekti, imzalayacaktım."

CA: "Bitiyordu iş demek ki... Peki askerler?"

SD: "Çok bozuk. Burunlarından soluyorlar."

CA: "Artık onları kimse tutamaz."

SD: "Eh, artık!"

CA: "Operasyon iznini de almışlar hükümetten?"

SD: "Ee, mecburen. Dün zaten bunlar MGK'da konuşuldu."

CA: "Yani manzara biraz belli miydi efendim?"

SD: "Hayır. Hayır, ama bölgede birtakım toparlanmalar var, esasen bunların üzerine varılacaktı. Buydu mesele. Yalnız bunların adamlarını bir süre önce öldürmüşler."

CA: "Öyle mi?"

SD: "Müfrezeye ateş etmişler. Onlar da, onları biçimlemişmiş."

CA: "Evveet!"

SD: "Onun intikamını alıyorlar akılları sıra."

CA: "İntikam alma neye mal oluyor, farkındalar mı? Ölümlere mal oluyor. Katliamı işitince nasıl şok olduk bilemezsiniz."

SD: "Nasıl güzeldi sonuç."

CA: "Siz nasılsınız?"

SD: "İspanya Kralını karşılamaya gidiyorum." (Gülüyor)

Dağdaki eşkiyayı ehlileştirmenin ilk adımı sayılan kararnamenin askıya alınmasını sağlayan 1993 katliamının ve başka yüzlerce kanlı olayın düzenleyicisi, Apo'nun iki numaralı adamı Şemdin Sakık, yıllar sonra, Apo'dan kaçarak 19 Mart 1998'de Barzani'ye sığındı.

Sakık, bir yerden bir yere giderken, TSK'nın düzenlediği bir operasyonla tam üç dakikada 'derdest edildi' ve helikopterle Diyarbakır'a getirildi. 13 Nisan 1998

Ortalık kaynıyor. Mitterant'ı gören Çiller, havaalanında görkemli biçimde karşılanıyor.

Sağda birleşme, bütünleşme lafları... Ama, Çiller bile "Sağda birleşme tabanda olur" diye konuşuyor.

Cindoruk'un adaylığı üzerinde çeşitli söylentiler, varsayımlar, spekülasyonlar giderek artıyor.

(DİYALOG)

Not defterimden:

(26 Mayıs 1993, Cavit Çağlar'la adaylık ve adaylığı üzerine bir konuşma)

CA: "Bir haber çıktı. 'Hüsamettin Cindoruk bugün istifa ediyor TBMM Başkanlığından ve Çankaya'ya çıkıyor,' diye."

CÇ: "Aday olmaz. Sende kalsın. Biraz önce Cindoruk'un yanında olanlar bana geldiler. Ateş püskürüyorlar. 'Bu kadar şey adam görmedik, biz şimdi ne yapacağız' dediler. 'Sen de aday olmayınca... Ağabey Allah aşkına sen çık adaylığa!'

Ben yokum' dedim adamlara. 'Ben ancak, Demirel'den izin alır, gelirsiniz, ondan sonra tek adaya düşürürsünüz. O zaman ben de aday olurum' dedim."

CA: "Peki milletvekilleri ne zaman konuşmuşlar Cindoruk'la? Bugün mü?"

CÇ: "Dün akşam, evinden."

CA: "Bugün bizim çocuklara Cindoruk'un başkanlığını isteyen Baki Tuğ, 'Bugün Köşk'e çıkacak, oradan çıktıktan sora Meclis'e gelip Başkanlıktan istifa edecek' demiş ama."

CÇ: "Hayır, hayır. Abicim, hayır. Edemez. En yakını Rıfat Serdaroğlu geldi, söylemediğini bırakmadı. Laf aramızda, ben her şeyi sana anatıyorum:

Bak Cüneyt Abi, esasında bu işi en iyi ben yaparım. Baba ile en iyi ben geçinirim. Baba'ya ben bir şey diyemem. Benim terbiyemi biliyorsun. Nasıl ki sen bazı şeyleri söylemezsin ona, ben de ona söylemem

Ben onu rahatlatmak için 'Yokum' diyorum orada.

Yoksa ben Başkanlığı, bu işi kanırta kanırta kapardım kongrede. Fakat bu kadar yıllık hukukumuz..."

CA: "Olmaz, senin durumunda ona rağmen olmaz."

CÇ: "Ben onu zarara sokamam. Benim terbiyem var."

CA: "Cumartesi Isparta'ya gidiyor. Geliyor musun? Ben gidiyorum."

10

Cindoruk üzerinde yoğunlaştırılan spekülasyonların hepsi boş çıktı.

TBMM Başkanı, 'adaylığı reddetti!'

Bir gece önce milletvekillerine söylediklerini yineleyen yazılı bir açıklama yaptı:

"Son yıllarda tanık olduğumuz Cumhurbaşkanlığı-hükümet uyumsuzluğu... Meclis'in yasama gücünü artırmak için gösterilen çabaların sonuç vermemesi... birbirini kovalayan olaylar... Vetolar, by-pass yasaları Meclis gündemini zaman zaman tıkamıştır.

Parlamenter sistemde hükümet etme işlevi, sorumlu olmayan bir Cumhurbaşkanı ile paylaşılamaz.

Bunun tek çözümü, Cumhurbaşkanlığı kurumunun ağırlığını, günlük siyasetle ilişkisini ve taraf olma durumunu gidermektir.

TC Başbakanlığı görevi hesapsız ve ilkesiz yüklenilemez."

Yazılı bu metin; Cindoruk'un doğrudan Demirel'i hedef alan daha önceki açıklamalarına benziyordu.

Doğrusu; Cindoruk, Demirel'in hem parti hem de hükümet işlerine karışacağından kuşku duyuyordu ve Başbakanlık görevini bu ağır nedenlere bağlayarak istemediğini açıklıyordu.

(DİYALOG)

Not defterimden:

(27 Mayıs 1993, İsmet Sezgin'le Cindoruk'un adaylığı geri çevirmesinden sonra görüşme; yine adaylık sorunu ve dağdaki eşkıya konusu)

CA: "Cindoruk adaylığı öyküleri sona erdi."

İS: "Tabii, tabii, tabii."

CA: "Sen devam edecek misin?"

İS: "Evet, edeceğim."

CA: "Bu, Çiller ne olur?"

İS: "Hiçbir şey olmaz."

CA: "Ama basın bu kadını pompalıyor."

İS: "Varsın pompalasın. Hiçbir şey olmaz. Onu neden pompaladığını biliyorsun."

CA: "Bilmesem de tahmin ediyorum. Cindoruk'u destekleyen milletvekillerinin Çiller'e döneceğine dair haberler var."

İS: "Yok canım! Bunlar üç kâğıtçı. Sen bilmiyor musun bunları? Kimi bakan, kimi milletvekili olmak istiyor, kimi de ihale almak."

CA: "Peki bu durumda ne yapılacak?"

İS: "Halledeceğiz, hiç merak etme."

CA: "Ya doğudaki bela?"

İS: "Halledeceğiz, halledeceğiz. Bunu söyledik. PKK'nın barış girişimleri bir taktiktir, stratejidir, şudur budur dedik, anlamadılar."

CA: "Sen söyledin hakikaten."

İS: "Anlatamadık."

CA: "Sen Apo'nun bu durumunu kapalı toplantılarda da söyledin."

İS: "Hepsini, hepsine söyledim. Mesela bir tanesini, sana bir metni, konuşmamın metnini göndereyim. Bakanlar Kurulu'ndaki konuşmamı."

CA: "Ne zamanki?"

İS: "Her hafta bu tür konuşmalar... Bir defa değil ki..."

CA: "Yani Apo'nun barış girişimlerinin bir taktik olduğunu?"

İS: "Evet, evet. Hatta 'kitlesel eylemlere dönüşmeleri bile olasıdır,' dedim."

CA: "Dinleyen olmadı, vız geldi. Peki şimdi ne olacak?"

İS: "Kıskaçtalar... Analarını ....ceğim."

CA: "Yapmazsan hatırım kalır!"

İS: "Sağol Cüneyt."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(27 Mayıs 1993, Başbakan Vekili Erdal İnönü ile dağdaki eşkıya, Bakanlar Kurulu'ndaki görüşmeler ve biraz da DYP üzerine)

CA: "Bakanlar Kurulu var. Ben sizi fazla tutmayayım. Birkaç şey sorayım."

Eİ: "Çabuk!"

CA: "PKK ve dağdaki eşkıya kararnamesini askıya aldınız. Bugün yayımlamıyorsunuz. Bu, yarınlarda da yayımlamayacağınız anlamına mı geliyor?"

Eİ: "Şimdi... Bunlar oyun yaptılar. Takibat sürüyor. O bitsin. Ondan sonra karar verilir ne yapılacağına."

CA: "33 şehit olayının hükümete çok geç haber verildiği işleniyor?"

Eİ: "Tabii işlenecek! Bu olaylar o kadar basit değil. Uzun vadeli bir mücadele oluyor. Yok, bu, on dakikada, beş dakikada olan bir olay değil. Öyle anlatılıyor ki, orada 6'da bir olay oldu, bitti her şey. Biz de onu bildiğimiz veya bilmediğimiz halde işler yaptık. Öyle değil. Yol kesiliyor. Orada müsademe oluyor. Gidiyorlar, sabah-

leyin öldükleri anlaşılıyor. O sırada biz burada başka işler yapıyoruz. Ne olacağı evvelden bilinmiyor ki."

CA: "Galiba 33 kişinin öldürüldüğü sabah erken saatlerde size geldi?"

Eİ: "Sabah üç buçuk civarında öldürüldükleri söyleniyor. Sabah 7.30'da söylediler bana. Biz gece Bakanlar Kurulu'ndayken böyle bir olay olmamıştı Yani kararnameyi konuşurken. Tamamlarken."

CA: "Yeni bir tedbir var mı düşünülen?"

Eİ: "Yok. Zaten her zamanki tedbirler yürüyor."

CA: " 'Bahar operasyonu' adıyla daha geniş bir operasyon var mı?"

Eİ: "Yani mesele şu: Güvenlik güçlerinin ellerindeki tedbirler bitmedi ki. . Devam ediyor."

CA: "Apo hâkim mi örgüte? Bu konuda devlette ne istihbarat var?"

Eİ: (Hafif gülüyor) "Bunların cevabı yok. Gizli örgütün ne yaptığını kim bilecek? Herkes merak ediyor ama cevabı yok bunların."

CA: "Ama devlet bu, istihbarat yapmış olabilir diye sordum."

Eİ: "Zaten diyalog karmakarışık. İşin esası yanlış olduktan sonra hâkimiyet nasıl olacak?"

CA: "Size atfen yazılmamak kaydıyla, ne diyorsunuz DYP'de olup bitenlere? Cindoruk, çekildi adaylıktan."

Eİ: "Çekildi mi çekilmedi mi bilmiyorum."

CA: "Çekilmiş. Dün söylemişmiş, sonra açıkladı."

Eİ: "Açıklamasını dikkatle okuyunca o havayı almadım. Çünkü; 'Bunu konuşmanın sırası değil,' diyor. Neyse, bilmiyorum "

(DİYALOG)

Not defterimden:

(27 Mayıs 1993, öğleye doğru, Cumhurbaşkanı Demirel'le Cindoruk'un adaylıktan çekilmesi üzerine bir konuşma)

SD: "Cumartesi sabahı hazır ol, Isparta'ya gideceğiz "

CA: "Hazırım efendim."

SD: "Oldu. Benim bindiğim uçakla gideceğiz. Pazar akşamı da döneceğiz."

CA: "Öyleyse ben 08'den önce alanda olayım. Nasılsınız?"

SD: "Önce Güniz Sokak'ta nikâh kıyacağım, sonra İstanbul'a gideceğim. İspanya Kralı işi çıkınca nikâhı gündüze aldık. Evde. Akşam Juan Carlos'a Dolmabahçe'de yemek vereceğiz."

CA: "Nasıl bir adam?"

SD: "Çok enteresan. Rahat. Fevkalade tatlı. Fevkalade mütevazı. Şimdi onları gezdiriyorlar. Yarın İstanbul'dayım."

CA: "Cindoruk bir açıklama çıkardı."

SD: "Okumadım. Ama biliyorum mahiyetini."

CA: "Size söyledi, değil mi?"

SD: "Neyi?"

CA: "Açıklamasının içeriğini. Neden aday olmadığının açıklamasını?"

SD: "Neden olmayacakmış?"

CA: "Dün size geldi ama Cindoruk."

SD: "Geldi de. Genellikle ben o meseleleri konuşmuyorum. 'Beni aday olmam için tahrik ediyorlar' falan dedi."

CA: "Yani genel?"

SD: "Evet genel. Bana detayına bir şey söylemedi. Bugün ne söylüyor?"

CA: " 'Cumhurbaşkanı ile Başbakan arasındaki uyum meselesi çözülmeli,' diyor. Geçmişte çok kötü örnekleri görüldüğünden söz ediyor. Yoksa hükümet fikri gelişmezmiş gibi bir gerekçeye dayanıyor."

SD: "Yani ben uyum içinde olamam mı diyor?"

CA: "Bir açıklık yok ama, o manaya alınabilir."

SD: "Yukarısı ile uyum olmazsa, yukarısı sana tâbi olmayacağına göre... değil mi?"

CA: "Bir de şu var: Sanki aranızda bir uygulama yaşanmış gibi."

SD: "Yapacak bir şey yok ki."

CA: "Size geldiğinde açıkladığı bu noktaları söyledi mi diye merak ettim."

SD: "Yok, yok. Bana söyler mi? Bana karşı fevkalade naziktir, fevkalade. Meseleyi biliyorsun, fazla karıştırma."

CA: "Oysa dev gibi meseleler var önünde hükümetin?"

SD: "Laf aramızda mesele çözülür. Bu parti işi öyle bir şeydir ki, çok parlak bir adam bulup çıkarmak zaman meselesidir. Evvela, parti vahdetini muhafaza edebilmeli..."

CA: "Affedersiniz ama, herhalde bütün bunlar Çiller'le çözülmez?"

SD: "Eee... Yok... Öyle bir olay da yok zaten. Olmaz da öyle bir olay. Arkadaşımız biraz..."

CA: "Biraz heyecanlıdır!"

SD: "Odur mesele. Basının şeyi bu."

CA: "Evet, çok şişiriyorlar."

Yıllar geçti. 19 Mart 1998'de Cindoruk, NTV'deki "Güncel" programında DYP Genel Başkanlığına neden aday olmadığını şöyle açıkladı: "Yasaklarını kaldırdığımız Cumhurbaşkanı bana yasak getirdi Benim aday olmamı istemedi."

İyi mi?

(DİYALOG)

Not defterimden:

(30 Mayıs 1993, Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'le biraz alay, biraz ciddi Çiller üzerine)

CA: "Müstakbel Başbakan hakkında sende bir şey var mı?"

HÇ: "Varsa sende vardır. Patron bir şey söylemiyor mu?"

CA: "Hiç renk vermiyor. Gayet kapalı. Çağlar istiyor yine."

HÇ: "En fazla yine İsmet görünüyor."

CA: "Temenni ederim ki, olsun. Makul adamdır. Çiller?"

HÇ: "Çiller mi?" (Gülmeye başlıyor)

CA: "O ayrı bir felaket."

HÇ: "Hiçbir şey bilmez ki..."

CA. "Bilmiyor ama bal gibi yutturuyor kendini. Kimse farkında değil "

HÇ: "Basın bu kadını bulmuş, satıyor kamuoyuna."

CA: "Ama nasıl!"

HÇ: "Hem de felaket yutturuyor. Kime işimi gördürürüm diye bakıyor. Durup dururken Çiller'le Dalan'ı çıkardılar. Yahu Dalan, Doğru Yol'u tanımaz ki..."

CA: "Doğru Yol'cular da Bedrettin Dalan'ı tanımaz!"

HÇ: "Tansu Çiller e desen ki; '20 milletvekili ismi say,' bilemez, sayamaz. '20 il başkanı ismi say' desen, yine bilemez."

CA: "Onlar uzun hesap. 'Kızılcahamam İlçe Başkanı kim' de, bilsin, vallahi yeter!"

HÇ: "Uzağa gidiyorsun. Kendi oturduğu yer Sarıyer. İlçe Başkanını bilmez."

11

Isparta, 'evladı' Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'i iyi karşıladı.

Kalabalıktı sokaklar, meydan. Gül suları, yollar halıyla kaplanmış.

Ben Fatih Çekirge ile kentte gezdim. Bir ara öğle yemeği için gerçekten keyif duyduğum Eğirdir Gölü kıyısına, o küçük, sevimli kente indim.

Bir motel var, tertemiz. Küçük bir bahçesi. Yemeği orada yedim. Fatih de geldi. Yemekteyken bir adam yanaştı, bizi tanımış. Geldi oturdu, bir yığın dedikodu yaptı. Çoğu da Şevket Demirel üzerine. Isparta'ya girerken yolun iki yanına dikili kavak ağaçlarının üzerine oturduğundan tutun da, kentte yağmalamadık arazi bırakmadığına kadar.

Bir muhabir kız da vardı çevremizde. Anlatılanları dinliyor.

Haber yapacakmış söylenenleri.

Üzerinde bile durmadım.

Ertesi günü uçağa bindik. Demirel oturuyor, sert bakışları üzerimde.

Pek anlamadım ama bir süre geçti, geçmedi; 'Şevket oraları ihya etmiştir. O kavak ağaçları da onun değil" gibi bir şey söyledi. Doğrusu yine anlamadım Ama, "Şevket Bey, çeşitli konularda durumu açıklasa" dedim. Kaldı.

Ama, Demirel'e bir şeyler söylendiğini sezer gibi oldum

Gece telefon çaldı. Demirel'di Bu kez neşeli.

CA: "Sizi daha sonra göremedim. Eğirdir'e gittik. Orada bazıları Şevket Bey için çeşitli şeyler söylediler. Kavakları satıyormuş mu, öyle bir şey. Milliyet muhabiri takıldı habere..."

SD: "Onlar bize karşıdır."

CA: "Onun için uçakta 'Şevket Bey bir açıklama yapsın,' dedim."

SD: "Sonra size kimin bunları söylediğini öğrendim?"

CA: (Şaşırdı) "Eğirdir'de bana söylenenleri ve o kişiyi nasıl buldunuz?"

SD: (Güldü) "Orası Isparta ve ben Ispartalıyım."

CA: (Uçaktaki sert davranışının nedenini anladı Şevket Bey hakkındaki söylentilerin CA'dan çıktığını sanıyordu ve herhalde talimat vermiş, Eğirdir Gölü kıyısında yemek yerken kimin masaya gelip bizimle konuştuğunu öğrenmişti. 'Onlar bize karşıdır' diyordu bu nedenle. Doğrusu CA hayret içindeydi.)

SD: "Herkes o adamı bilir. Onların hepsi fitne için söyleniyor. Şevket oranın her şeyi. Isparta'nın yüzde 85'i bize bağlıdır.

Isparta denilen yer 1987'de, 1991'de 4-0 getirmiş. DYP'ye 4 milletvekili. O meydan bizi hep öyle kucaklamış

1965'te ben, Isparta'ya dağlardan geldim. Yol iz yoktu. Isparta'nın kazalarına dağlardan gittim. 1965'te Isparta'nın 211 köyünün 10 tanesinde elektrik yoktu. Ama benim bıraktığım 1980'de her şeyi vardı. Bir tane liseye 20 tane lise ekledim. Sağlık tesisleri, hastahaneler, gördüğünüz ovadaki sulama tesisleri... Hepsi benim eserim.

O şehir var ya, o şehir. Tümüyle bizim eserimizdir. Şevket Bey'in eseridir, belediye reisiyle. Fitnedir, bir yerden takılmışlardır.

O enayi çocuğun (Milliyet muhabiri kızın) sorduğu.., Peki, kardeşim, bu şehir beni niye kucaklıyor?"

CA: "Hikâye şu olabilir: Sizi bir şeye bulaştırıp o konuyu işletme hevesine kapılmış olabilirler."

SD: "Vallahi dişleri kırılır. Sadece Isparta'ya değil, Türkiye'ye hizmet bakımından gelmiş geçmiş Başbakanların tablosunu yapsın herkes. Benim tablom hepsininkine, gelmiş geçmiş bütün Başbakanların toplamına denktir."

CA: "Sanırım."

SD: "Bu kolay bir şey değil ki... Türkiye'de ne görüyorsanız ben varım bunun altında. Okulunda, elektriğinde varım. Barajında, her şeyde."

CA: "Dün sizi uçakta biraz durgun görünce..."

SD. "Yok, sıcak geçmiş canım. Sıcak bizi bitirmiş. Akşam geldim, yattık."

CA: "Halk iyiydi."

SD: "Halkın üstübaşı var, aşı var, ekmeği var. Hele bizim oralarda 2-3 dönüm gül veya elma, adamı besliyor kardeşim."

CA: "Şimdi diyorlar ki; 'Demirel yukarı çıktı. Isparta'dan bir milletvekili eksildi. Eh artık her partiden bir milletvekili olur ve bir RP'li Isparta'dan gelir!'"

SD· "Siz bakmayın onlara. Milletvekilliğinden ayrılmış olmakla, Ispartalı olmaktan da çıkmış olmam ya."

CA: (Güler bu sözlere)

SD: "Gölgem yeter heriflere." (İkisi de gülmeye başlar)

12

Kongreye 13 gün kalmıştı. Demirel; tutumunu doğrudan, üstünü örtmeye gerek duymadan, açıktan ve çıplak biçimde söyleyiverdi:

"Duymuyorum, görmüyorum, konuşmuyorum."

Antalya'da Beldibi'nde Aldo Kulüp'te bayram tatilini geçiriyordu.

Gazeteciler peşindeydi ve hâlâ DYP kongresine 'bir işaret' göndereceği umudundaydılar. Sadece gazeteciler değil, adaylar da... Siyasetçiler ve siyasal odak merkezleri de Demirel'in dayanamayıp mutlaka bir işaret vereceğini, kimin partinin başına geçeceğini söyleyeceğini umut ediyorlardı.

"Hem bana diyorsunuz ki" diyordu gazetecilere; "tarafsızlığınızı bozmayın. Hem de bir şey söylememi istiyorsunuz."

İşte kesinkes söylüyordu: "Ben tarafsızlığımı bozmam."

Hâlâ numara yaptığını sananlar çokluktaydı. Oysa, kararlıydı. Partiyi geride bırakmıştı. Ne hükümet ne parti.

Günlük siyasetten, fiili siyasetten arınmıştı. 1960'lardan beri

siyasetle yoğrulmuş bir insana zor gelen bir davranıştı, ama zorunluydu

"DYP kendi iradesiyle bu meseleye yön verecektir" diye sürdürüyordu açıklamalarını: "Tarafsızlığını bozdu denmesin diye birtakım insanlara neredeyse selam vermemeye itina gösteriyorum."

Bir irade denemesiydi Demirel için. Ama, Demirel iradesiyle sinirlerine egemen olmakla nice badirelerden geçmiş bir insandı.

"Bayram günlerinde bir kimsenin yapacağı hiçbir şeyin olmadığını" bir siyaset bilgesi olarak sürekli yineliyor; ama yine 'bir şeyler arayanları, hele gazetecileri ikna edemiyor'du.

'Pazartesiden itibaren' yani bayramdan hemen sonra 'çalışmalar yine başlayacaktı'.

Zorlamalar karşısında değil, yanlış anlaşılmayı giderebilmek için Çiller'in kendisini ziyaretini anlatıyordu.

"Sayın Çiller bana gelip kendisinin mevcut boşluğu doldurabileceğini söyledi. Ben de dinledim ve 'Dikkat et' dedim. Bundan başka bir şey yok" diyordu

İşaret yoktu. Destek yoktu. Olumlu bir hava esmesine izin vermek yoktu!

"Sayın Çiller ve birçok arkadaşımı siyasete ben getirdim. Onlara karşı bir moral sorumluluğum var. İyi niyetle 'Dikkat et, üzülme' dedim. Ben 'Git kendini denize at,' demiyorum ki."

Onur Kumbaracıbaşı'na özel söyleşilerde söylediklerini çevresine de sık sık yineliyordu. Çiller'in genel başkan seçilmesi olanaksızdı. 'DYP delegesi, eyy nasıl bir çarıklı erkânı harptı ki. düşünür ve vermezdi oyunu.'

Oysa, Çiller'in kazanma şansı giderek artıyordu. Çiller'i destekleyen cephe giderek genişliyordu. Kadın aday olması, Anadolu insanına hoş gelen biçimselliği ve cinsinin özelliklerinden yararlanmayı bilmesi... Erkek adayların birbirine düşmesi... Kazanma şansını artırıyordu

Ben 'Kazanamayacak" diyenlere bu gerçekleri göz önüne alarak kuşkuyla bakıyordum.

Demirel, tarafsızlığına her çevreyi inandırabilmek için, örneğin 'Birçok kişinin aklında" diyordu; "Demirel'i bu işin içine nasıl sokarım düşüncesi olduğunu biliyorum."

Sonra kendisine inanmayanlara, söylediklerine kuşkuyla bakanlara hak verecek kimi söylemlerde bulunuyordu:

"Bir partinin başında 30 yıl oturacaksın. Sonra da tarafsız olacaksın! Türkiye bunu görecek."

Kararlılığını bir kez daha açıklıyordu ardından: "Ben DYP Kongresinde 'taraf' olamam."

Başka konulara atlamak, söyleşiyi renklendirmek isteyenlerin, örneğin "Bugüne kadar tatil yaptınız mı?" sorusuna verdiği yanıt her açıdan renkliydi:

"Evet" diyordu, "tatil yaptım. 1980-1987 arasında tam yedi yıl tatil yaptım!"

Haziranın birinci ve ikinci günleri böyle geçti.

(DİYALOG)

Not defterimden:

(1 Haziran 1993 Salı, Kurban Bayramı'nın ilk günü –Cavit Çağlar'la Çiller'in adaylığının kesinleşmek üzere olduğu günler–)

CA: "Ne oluyor? Bu kadın adaylığını koyacak, öyle anlaşılıyor."

CÇ: "Koyacak. Ama koysa da kazanamaz!"

CA: "Acaba? Kuşkuluyum ben. Gazeteler çok destek veriyor."

CÇ: "Pohpohlasınlar. Delegeyi ne yapacaklar?"

CA: "Delege basının baskısına, içerdeki desteğe kapılmaz mı?"

CÇ: "Niye kapılsın, niye oy versin?"

CA: "Başına vücuduna verir. Çok sebep var. Milletvekilliği, bakanlık için destek artıyor. O da bunları bol keseden dağıtıyor."

CÇ: "Niye versin? Milletvekilleriyle oturup konuşacağız. Mebusları çekemez yanına."

CA: "Ben sizin gibi görmüyorum. Merkezi ele geçirmiş. Kapıları tutmuş. Gölhan'ı, Ekinci'yi ele geçirmiş. Kapıdan içeri giren ağa düşüyor. Bürokrasinin istememesi, sizlerin karşı olmanız yeterli değil."

CÇ: "Nasıl geçinecekler bununla?"

CA: "Ne bileyim!"

CÇ: "Abicim, biz bu kadınla çalışamayız. Abicim ben ne yapacağım?"

CA: "Herhalde bu kadının kabinesine girmeyeceksin?"

CÇ: "Yok yahu! Baba beni çok zorlayacak. Sonunda harp çıkar. Bana kalmaz. Bunu döverler kabinede."

CA: "Gazetelere göre, Demirel, bu kadını destekleyecekmiş."

CÇ: "Yalancı. Kendi çeviriyor bu numaraları.

Demirel ona 'İyi bas' demiş, 'ayaklarını. Particilik başka bir şeye benzemez'."

CA: "Dünkü konuşmada mı?"

CÇ: "Hayır, öncekinde. 'Bir yere geldim' demiş Demirel'e. O da 'Sen bilirsin' demiş."

CA: "Ama kadın çok iyi hava basıyor."

CÇ: "Basıyor ama sonu yok. Ertuğrul'a destek veriyorlar ya, 'Ne yapıyorsunuz yahu' dedim. Baba bana işaret vermeden ben tuvalete gitmem. Hikmet'le Abdülkadir'le konuştuk. Bende kıvrak bir estetik var. Ben herkesi idare ederim. Başbakan olacak adam koordinatör olacak.

Bu kadını Baba üç defa istifaya zorladı. Kadın istifa etmedi yahu. (Kahahalar) Bakanlar Kurulu'nda hakaret etti buna."

CA: "Peki ne yapacaksınız?"

CÇ: "Bak abi, bundan bir şey çıkarsa... Turgut Özal var ya, bunun yanında daha şereflidir. Adam, bir adamdır yahu. Abicim, bir kocası var, soymuşlar Türkiye'yi. Bir de Osmanlı Bankası olayı var ki... Osmanlı Bankası 100 yıllık banka. Bunun artık millileşmesi lazım. Müracaat ediyorlar. Millileşmesine karşı. Demirel 'Ya bunu imzalayacaksınız ya da gereğini yapın,' dedi. Ne demek gereğini yapın?"

CA: "İstifa edin!"

CÇ: "Tamam, bitti.

Sonradan duyuyoruz ki, kocası... İşte!"

CA: "Verin neler yaptıklarını yazalım."

CÇ: "Abicim ben bilemem. Nereden bileyim? Bu kadına 'İstifa et' dedi üç defa Bakanlar Kurulu huzurunda. Böyle bir kadın Türkiye'yi idare eder mi? Türk-Amerikan Derneği Başkanı Erdal Kabatepe var, bunun bütün olaylarını biliyor.

Bunların bir de kooperatif işi var. Kemal Kabataş, kooperatifteki işleri ortaya çıkaran adam."

CA: "Bu kooperatif nerede?"

CÇ: "Boğaz'da bir yerde. Gidin üzerine."

CA: "Bayramdan sonra. Demirel tarafsız kalmaya çalışıyor."

CÇ: "Abi, kalamaz."

CA: "Ama şu âna kadar başarıyla götürdü."

CÇ: "Abi, kalamaz. Bak niye kalamaz; biz bize konuşuyoruz. Bunun (Demirel'in) sessizce birine 'Çık' demesi lazım. Anlatabildim mi?"

CA: "Kim olabilir?"

CÇ: "Benden iyisi olmaz onun yanında. Ben olmazsam Köksal'ı yapar."

CA: "Ama o da sağa çok kayıyor."

CÇ: "İsmet Abi delindi. Şu mübarek bayram günü söyleyeyim; vallahi billahi gözüm yok hiçbir şeyde. Benim işim bitti Ben kaçmanın yollarını arıyorum.

Ben kendi uçağıma binip geliyorum. İki uçağım, helikopterim, gemim, fabrikalarım... Benden iyisi yok şu anda Türkiye'de."

CA: "Daha ne istiyorsun? Her şeyin var."

CÇ: "Her şeyim var. Demirel'in peşine düştük. Her şeyim var, giderdim Montekarlo'ya, kumarımı oynar gelirdim."

CA: "Vazgeçemiyorsun ama."

CÇ: "Abi, seviyorum bu adamı. Dost bir adam yahu. Büyük adam. Vazgeçemiyorum.

Antalya'da. Bir ara görüş. Bu işi de fiştekle. Dersin ki, 'Seninkinden başka adam yok' dersin."

CA: "Benim Çiller'e karşı olduğumu biliyor zaten."

13

Çiller artık gündemin ilk maddesine yavaş yavaş yerleşiyor ama...

Not defterimden:

(1 Haziran 1993) Zarfın sol köşesinde el yazısıyla şunlar yazılıydı:

"Prof.Dr Duygu Bazoğlu Sezer."
Altında;
"Princeton University
Center of International Studies
Bendheim Hall
Princeton, New Jersey 08544-1022"
Zarfı açtım.
Sağ köşede tarih: "29 Mayıs 1993."
ABD'den gönderilen mektupta aynen şunlar yer alıyordu:

"Sayın Cüneyt Arcayürek
Cumhuriyet Gazetesi
İstanbul

Sayın Beyefendi;

Bir yıllığına Princeton Üniversitesi'nde görevliyim. Aslen Bilkent Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler öğretim üyesiyim. El yazım için özür dilerim. Uluslararası bir toplantı için bulunduğum Avrupa'dan 25-28 Mayıs tarihlerinde İstanbul'a geçtiğimde ülkemdeki siyasal havadan çok etkilendim. İzninizle bazı görüşlerimi ve bilgilerimi aktarmak istiyorum.

DYP Genel Başkanlığı ve dolayısı ile TC Başbakanlığı mevkiini doldurmaya istekli aday adayları hakkında son derece yetersiz, adeta feodal bir topluma yaraşır bir tartışmanın Türk siyasal gündemini denetimi altına aldığını şaşırarak gördüm. Adaylardan özellikle bir tanesini yakından tanımış olduğum için ondan söz edeceğim. Çünkü o, şu anda favori: Sn. Tansu Çiller.

Çiller'leri, yirmi yıl kadar önce ABD'de eğitimlerimiz sırasında yakından tanıdık ailece. Ve sevdik. Ama bugün kendilerine maalesef güvenmiyoruz.

Bugün Sn. T.Çiller Türkiye'nin kaderini çizecek bir göreve talip. Kamuoyu ve bir kısım DYP'liler de onu favori gösteriyor. Hangi erdemine ve hangi başarısına dayanarak? Bir 'başarı' sıfatı geçiyor sürekli olarak ama ne konuda? Eşine Çiller soyadını kabul ettirdiyse, bu başarı eşinin olgunluğu değil de, nedir? Eğer 'başarı'dan kasıt, sonradan elde edilen servet ve ünlü 'yalı' ise, İstanbul Bankası'nın batması hikâyesi, dava kazanılmış olsa dahi, vicdanlarda aklanmış değildir. Aynı şey, Kilyos'taki kooperatif için geçerlidir. Ben, Çiller'lerle bir zamanlar yakın arkadaşlık kurmuş ol-

manın cezasını çeken, diyetini ödeyen bir kooperatif kazazedesiyim. Bir öğlen yemeğine davet edip, beni kooperatife üye yapacak kadar cazibeli ve candan dostlar! Broşürler, krokiler, mimarlar, vaatler, vaatler ve vaatler! Karşılığında iki hisse için 142 bin DM verdim: Nisan-Mayıs 1988'de. Şimdi iflastayım. Satılığa çıkardım... Ancak yarısını alabilirmişim. Onlara göre ise kooperatif üyeleri 'kâr' etti!

Eğer Sn. Tansu Çiller'in başarısı UDİDEM gibi yöntemlerle açıklanıyorsa, gene hiçbir somut veri yok demektir elimizde. Ekonomi onun uzmanlık dalı. Bu konuda –ki fevkalade iddialarla geldi politikaya, adeta Nobel Ödülü getirecekti Türkiye'ye– hiçbir başarı gösteremedi. Bir ara TUSİAD'a büyük faturalar karşılığı raporlar hazırlarken dış borçları hedef seçmişti. Ekonomiden sorumlu Bakan olduktan sonra, her yurt dışı dönüşünde ne kadar muazzam rakamlarla dış borç aldığını geldi anlattı basına. Bazılarının da sırf reklam olduğunu, eğer yanılmıyorsam, zatıâliniz belirtmiştiniz bir dönüşünde. Ben Cumhuriyet okuruyum. Ama bir yıldır uzak kaldım.

Peki, bizim toplumumuz sormaz mı DYP'ye: 'Niçin seçtiniz bu kişiyi?' diye? Erdemi nedir? İlkeleri ve idealleri nedir? Kişiliğinin derinliklerinde neler yatar? Kendi kendini sevmek mi, yoksa vatan ve halk sevgisi mi? Atatürk'ün dört cephede –ve bir de iç, etti beş– verdiği Ulusal Kurtuluş Savaşı sonunda bizlere armağan ettiği bu güzel yurdumuzun yönetimini, ne olur, kendinden önce vatan ve insan sevgisiyle, bu ülkenin insanlarına ve bütünlüğüne yönelik ideallerle büyümüş, erdemli, tertemiz ve dış satış ve dış görünüş yerine kafa ve ruh derinliğine sahip bir genel başkana teslim etsin Doğru Yol Partisi.

Türkiye, hem iç sorunlar, hem dış sorunlar ve hem de dünyadaki hızlı değişimler nedeniyle Cumhuriyet tarihinin en zorlu günlerini yaşamakta. Güçlü vitrin, hiçbir zaman güçlü bir kafanın ve güçlü bir ruhun yerini alamaz. Ne olur, çok, ama çok dikkatli olalım.

Beni dinlediğiniz için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Prof.Dr. Duygu Bazoğlu Sezer"

Bu içten satırları, mektuptaki görüşleri kimse dinlemedi

Tansu Çiller'i anlatmaya çalışan bir avuç gazeteci... elbette başarılı olamazdı.

Mektuptaki gerçekleri bilen bir avuç siyasetçi de, deyim yerindeyse, fermuarları çekmişlerdi. Özel söyleşilerde Çiller'le ilgili bilgileri aktarıyor, ama kamuoyuna yansıtmaları istenilince yan çiziyorlardı.

DYP içinde esen rüzgârlar, maalesef Çiller'i avuçlarına alıp oynatacaklarını sanan politikacıların verdiği destekle giderek güçlenmesine yol açıyordu.

Prof. Sezer'in yazdığı şu satırlarda gerçek ne kadar güçlüydü, ama sonucu etkilemiyordu:

"Güçlü vitrin, hiçbir zaman güçlü bir kafanın ve güçlü bir ruhun yerini alamaz."

Ne çare; 'güçlü bir vitrin' sadece güçlü bir kafayla ruhun yerini almakla kalmıyor, Türkiye'yi de teslim almaya hazırlanıyordu.

14

Elbette bir rastlantıydı. Ama kulislerde zaten konuşuluyordu. Prof. Sezer, Çiller'lerin servetiyle ilgili kimi 'gölgelere' işaret ettiği sırada, kuliste de aynı konulu soruların ardı arkası kesilmiyordu.

Tarih 3 Haziran 1993. Tansu Çiller'in "Yarışta ben de varım" dediği günler. Hatta "Kamuoyu, delegeler ve partililer arkamda. Bana 'Bu iş bitti' diyorlar" dediği saatler.

Devlet Bakanlığı sırasında Çiller'le birlikte çalışan Nursun Erel, artık Cumhuriyet'te. Çiller'den aldığı demeçte soruyor:

"Mal varlığınızda 18 ayda büyük değişim oldu mu?"

Tansu Çiller yanıtlıyor:

"Vallahi büyük değişim olduğunu zannetmiyorum. Belki bir-iki tane ufak tefek farklılıklar vardır, ama hiç düşünmedim. İlk sen sorduğun için hiç farkında olmadığım bu konuya bakacağım."

Yine o sıralarda Çiller'in Antalya'daki bir villasının suyu boşaltılmış havuzunda güneş banyosu yaparken mayolu resimleri 'bir paparazi foto muhabirinin' objektifine yakalanıyor!

Evet, ne rastlantı ama? Kongreye gidilirken mayolu resimler...

Doğrusu, ben o günlerde mayolu resimlerin 'gizlice' çekildiğine pek inanmamıştım.

15

Demirel'in Cumhurbaşkanlığından sonra 'ikinci bomba'yı Erdal İnönü, patlatıyor:

Gelecek kurultayda aday değil!

Genel başkanlığı bırakıyor. Bu, yavaş yavaş siyasetten elini eteğini çekeceğine ilk işaret. Gerekçesi, Türkiye'nin siyasal doğasına pek yatkın, uygun olmadığı: "Genel başkanların seçimle değişmelerine öncülük etmek istiyorum."

Sarsıntı yaşanıyor, hele DYP'de. İnönü'nün kişiliğiyle çoğu kez ayakta durduğuna inanılan koalisyonun âkıbeti üzerinde gölgeler yoğunlaşıyor.

Yeni genel başkan isimleri sırada: Murat Karayalçın, Hikmet Çetin, Ercan Karakaş, Aydın Güven Gürkan...

Köksal Toptan, İnönü'ye kararını anımsatarak; "Şok olduk!" diyor.

Yanıt: "Yok, yok. Olmayın!"

Siyasetin iki kodamanının siyaseti fiilen bırakmaları; kuşkusuz, yeni olaylara gebe sayılıyor.

İnönü'yü kararından vazgeçirmek için baskı yapılıyor. Nafile! Karar vermiş bir kez, dönüş yok!

Meydan kimlere kalmış, anketler düzenleniyor ve açıklanıyor:

Tabandan ses: "Tansu Çiller!" Gazetedeki başlık bu:

"Yüzde 35 Çiller – Az farkla Cindoruk – Yüzde 11 İsmet Sezgin – Köksal Toptan yüzde 10'un altında."

'Kader ağlarını örüyor.' Elverişli zemini gören Çiller, 8 Haziran 1993 Salı günü Devlet Bakanlığından istifa ediyor ve genel başkanlığa adaylığını koyuyor.

Adaylığını açıklarken Çankaya'ya övgülerle karışık yalakalıklar sergiliyor: "Gerçek siyasi bir deha olan Genel Başkanımızın bıraktığı boşluğu çok iyi bir ekiple, tertemiz bir sayfa olarak dolduracağımızı umuyoruz. Allah'ın izni ve beraberlik içinde bu sayfayı açıyoruz."

Cumhurbaşkanı'na değiniyor: Cumhurbaşkanı'nın " 'Bu işin' içinde olmak istemediğini" söyledikten sonra, "bana verilmiş 'bir

işaret' yok" diyor, ama "kimseye verilmiş bir işaret de yok" demeyi ihmal etmiyor.

Türkiye'yi 2000'lere taşıma ve önder ülke yapma aşkıyla yandığını söylüyor!

Adaylığını ilan ettiği 8 Hazirandan bir gün sonra, 9 Haziran 1993'te –1998'de de göreceğiniz gibi– Cumhuriyet'te çıkan haberin, işte başlığı ve içeriği:

Başlık: "Tansu Çiller'in eşi için suç duyurusunda bulunulacak."

Büyük başlık: "Özer Çiller'e sahtecilik suçlaması."

Spot başlık: "Çiller'lerin yöneticisi oldukları 'Bizim Vadi' konut kooperatifi ile ilgili olarak 'temyiz' aşamasına gelen davanın sonucuna bağlı biçimde Cumhuriyet Başsavcılığı'nın harekete geçeceği bildirildi."

Ve diğer bir haber;

"Trilyona ulaşan servet" başlığını taşıyor ve Tansu Çiller'in mal varlığını aktarıyor:

Çiller'in, "8 Haziran 1993 tarihi itibariyle mal bildirimimdir" dediği açıklamada yer alan kalemler şunlar:

Yeniköy müstakil ev, Uskumruköy, Kilyos arsa kat karşılığı 30 villa, sosyal tesisler, 16 daireli apart otel.

Bodrum Yeşilyurtlular Kooperatif 1 adet hissesi, 18. dönem milletvekilleri yapı kooperatifi 1 adet hissesi, Amerika'da 110 metrekare apartman dairesi ve 200 metrekare müstakil ev, Bilkent konutlarında dubleks daire, Marsan Holding'de (Marmara Holding AŞ) 1 milyar 100 milyon liralık ortaklık payı, Markim Kimya AŞ'de 100 milyon liralık ortaklık payı, Yeşilyurt Turizm AŞ'de 80 milyon liralık ortaklık payı, Uskumruköy, Sarıyer'de 78 dönüm arsa, Kısırkaya Sarıyer'de 90 dönüm arsa, Kilyos, Sarıyer'de 29 dönüm arsa, Milas, Muğla, Bahçe'de 13 dönüm arsanın dörtte bir hissesi.

(DİYALOG)

Not defterimden:

(1 Haziran 1993 Salı, Antalya'daki Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşme –Çağlar'la görüşmeden hemen sonra–)

CA: "Gazetelerde görmüşsünüzdür. Tansu Çiller sizi ziyaret etmiş ve destek veriyormuşsunuz?"

SD: "Kardeşim, tamamen istismar."

CA: "İnanılmaz bir şey söylenenler, yazılanlar!"

SD: "Kendisine (Çiller'e) açıkça söyledim ki, 'Ben bu işlere karışmam'.

Dedim ki; 'Geçen defa da söyledim. Benim sana karşı moral sorumluluğum var. Ben getirdim seni bu işin içine. Dikkatli ol.' Tamam mı?"

CA: "Yani adımlarına dikkat et!"

SD: "Evet. Sonra çıkıyor, bunu 'Bana bildiğin gibi devam et, dedi' diye anlatıyor."

CA: (Gülmeye başlıyor) "Evet! 'Beni destekledi' diyor. Bunu söylerken şöyle demek istemişsiniz; 'Ben sana öbürlerine göre daha çok önem veririm.' Güya böyle demek istemişsiniz!"

SD: "Yahu der miyim bunu?"

CA: "Bildiğim kadarıyla hayır!"

SD: "Ben bunun kazanacağını değil, kazanmaması halinde başına gelecekleri düşünüyorum."

CA: "Vallahi beyefendi..." (Gülüyor)

SD: "İyi mi? Aynen böyle diyorum."

CA: "Beyefendi, bu kadın kaza eseri gelirse, herkesi birbirine sokar."

SD: "Canım onu hallederiz."

CA: "Ben halledemeyeceğinizden korkuyorum."

SD: "Vallahi ödüm patlıyor... Biri bana geliyor, sonra... ne diyecekler diyor.

Bana gelen adamlara diyeceğim şey; 'Kardeşim, ben bu işlere karışmıyorum, ama dikkatli olun.' Hepsi o kadar. İyi mi?"

CA: "Tabii, tabii. Evet. Belki de dolaylı biçimde bir şey duyurursunuz."

SD: "'Dikkatli olun'dan zaten birtakım manalar çıkar "

CA: "İyisiniz değil mi? Bari orada biraz dinlenin."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Tansu Çiller beni arıyor, Bayram günü)

CA: "Buyrun."

TÇ: "Cüneyt Bey, iyi günler diliyorum. Beni aramışsınız. Birkaç gün geçti galiba. Üzgünüm. Notlar şu anda önümde. Arayan arkadaşlarımı aramaya çalışıyorum. İyi bayramlar diliyorum."

CA: (Şaşkın bir sesle) "İyi bayramlar hanımefendi. Ama ben sizi aramadım."

TÇ: "Cüneyt Arcayürek aradı diye bir..."

CA: "Bir yanlışlık var. Önemli değil ama, ben aramadım sizi."

TÇ: "Peki, çok teşekkür ediyorum o zaman. Yine de bayramınızı kutlamış oluyorum."

CA: "Sağolun. Size de iyi bayramlar."

TÇ: "Çok teşekkür ederim, sağolun efendim."

CA: "Saygılar efendim."

TÇ: "Çok teşekkür ediyorum, sağolun!"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(6 Haziran 1993 Pazar, gece, Cavit Çağlar'la Tansu Çiller'in adaylığı üzerine)

CA: "İyi bayramlar. Kadın iyi bastırıyor."

CÇ: "Kocası Hürriyet'le anlaşmış. 260 kişi ile yapılan ankette kadın yüzde 22-24.

Ki bunda 'Baba' faktörü yok. Bizim faktörümüz yok."

CA: "Ama manşette 'Topuk sesleri'."

CÇ: "Yazarlar."

CA: "Bir ara çıkıverir..."

CÇ: "Olmaz hayır, hayır. Patron şeyini koyar "

CA: "Ne diyor peki?"

CÇ: "Patron 'Olmaz' diyor. 'Türkiye'yi de partiyi de batırır' diyor."

CA: "Pek çok kişi aynı kanaatte ama..."

CÇ: "Ve... Bizim Necmettin (Cevheri) Bey, 'İşte, bu kadın olsun' falan dedi. Patron 'Necmi, sen deli misin yahu' dedi ve dedi ki:

'Sen ne diyorsun? 18 ay ben bundan çektiğimi, hayatta çekmedim. Bu kadar yıl siyaset hayatımda böylesini görmedim. Bu yıl milleti dövüştürür, birbirine sokar. Bundan bir ... olmaz, sen ne yapıyorsun?' dedi."

CA: "Ben anlamıyorum; müdahele edecek diyorsun. Nasıl edecek? Bugün yine müdahale etmeyeceğini söylemiş."

CÇ: "Abi be! Bana diyecek, sana diyecek, iki-üç tane yakın arkadaşına söyleyecek be abicim. Yayılır. Onun belli adamları vardır."

CA: "Sen ne yapıyorsun?"

CÇ: "Mebuslar beni zorluyor. Hepsini bir telaş aldı. İki tane adam kaldı, İsmet'le Köksal. İkisinden de bir şey olmaz. Köksal'a diyorlar ki, 'mollacı'. 'İsmet'le de bir yere gidemeyiz,' diyorlar abi. Hepsini of the record söylüyorum. Her şeyi konuşuyorum, rahat konuşuyorum. 'Sen çıkacaksın, süpürüp gideceğiz' diyorlar.

'Ben olmam' diyorum. 'Hepiniz toplanmanız, bir yere gelmeniz lazım ki, ben ancak öyle çıkarım. Bana geleceksiniz, 150 tane, 100 tane, 120 tane mebus biraraya geleceksiniz, kamuoyu bir anda döner."

CA: "Cindoruk'un dönme ihtimali var mı?"

CÇ: "Imkânsız. Bitti o. Kırdı bütün ekibini."

CA: "Sizin iş ne zaman belli olacak? Kongreye ne kaldı şurda?"

CÇ: "Vallahi bilemiyorum ki...

Bizim iş perşembe filan belli olur. Bizim iş iki günde düzelir.

Bizimki bir günde... Kolları sıvar... Biliyorsun adamını yahu. Başlar çalışmaya Söyler 3-5 adamına... Telefonlar... Onlar yapar işi..."

CA: "Keyfi nasıl?"

CÇ: "İyi, iyi Denize soktuk onu. Motor gezisi yaptık. Güneşlendik. Çok keyifliydi."

CA: "Hadi hayırlısı."

CÇ: "Eyvallah abi!"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(6 Haziran 1993 Pazar, gece; Cumhurbaşkanı Demirel Antalya'dan döndü)

CA: "Burada Erdal Bey olayı var; birden gündeme giriverdi "

SD: "Erdal Bey'e nereden geldi o, öyle bir şey?"

CA: "Belli değil. Karısının bile haberi yokmuş."

SD: "Yok mu?"

CA: "Evet."

SD: "Allah Allah! Şaştım!"

CA: "Bütün aile şokta. Partideki bütün yakınları şokta."

SD: "Acaba niye aniden böyle bir şey yaptı?"

CA: "Vallahi anlayamadık. Bir ara aradım, konuştum. 'Eh artık değişikliğin zamanı geldi, artık yeter. 10 senedir bu işi yapıyorum' falan dedi."

SD: "Gayet rahat. 'Kararı geri de almam' diyor."

CA: "Siz nasıl yorumluyorsunuz?"

SD: "Ben yorumlayamadım. Bir sebep de bulamadım. Görelim bakalım, bir-iki gün, ne olur!"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Haziran 1993, İsmet Sezgin'le görüşme)

CA: "Kadın havalarda. Kendini artık Başbakan sanıyor."

İS: "Hürriyet gazetesiyle Sabah gazetesi pompalarsa, partinin genel başkan vekili (Mehmet Gölhan) delegeleri seçerse ve Özer Çiller'in vaatleriyle... İşte böyle olur."

CA: "Öyleyse seçilecek!"

İS: "Hayır, hayır. İmkânı yok!"

CA: "Sahi mi söylüyorsun?"

İS: "Evet, tabii."

CA: "Delegeler taraf tutmaya başladı mı?"

İS: "Şimdi kardeşim, bunların bir şey yapmaları mümkün değil Aday olacağını da sanmıyorum "

CA: "Aday olacak canım Yarın, 8 Haziranda açıklayacak."

İS: "İhtirası burnunun bir karış ötesinde mi?"

CA: "Ötesinde!"

İS: "Şey yani. Nereden oy alacak diye düşünüyorum. Blok oylar var."

CA: "Ne gibi?"

İS: "İstanbul, İzmir, Ankara."

CA: "Blok mu bunlar?"

İS: "Bunun üçü 170-180 oy. Nereden alacak diye düşünüyorum. Bursa'dan, Konya'dan bir tane oy alacak mı?"

CA: "Herhalde Aydın'dan almaz. Kaç delegeniz var?"

İS: "Almaz. 17-18 delegesi var. Yani şey değil (İsmet'in sesinin tonuna dikkat ettim. Düşünceli ve bozuk. Kadını fazla boşlamıyor gibi). Ben 7 vilayete gittim, toplantılar yaptım. Bunların 180 oyu var burada. O yüzden nereden oy alacak diye düşünüyorum."

CA: "Yoksa gittiğin yerlerdeki delegeler sana numara mı yapıyorlar?"

İS: "Bana neden yapsınlar? Ben hepsinin ağabeysiyim. Partiyi kurdurmak için şey yaptım ya. Bana bir şey yapmazlar."

CA: "Bu kadın kazanırsa sen seyret gümbürtüyü."

İS: "Yok canım, yok. Olası değil."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Aynı gün, Onur Kumbaracıbaşı ile konuşma)

CA. "Hoca, nedir bu?"

OK: "Eeee (Gülerek), İnönü bu. Hiçbirimizin haberi yoktu. O bu işi çok ince düşünmüş."

CA: "Ama söylediklerinde bir boşluk var."

OK: "Ne gibi?"

CA: "Partinin ne olacağı belli değil artık."

OK: "Partinin ne olacağı şu artık: Yeni bir genel başkan seçecek. Yeni bir düzene girecek. Onu da kendine göre en optimal bir zamanlama ile yapıyor. Öyle gözüküyor. Kararlı. Zaten böyle bir açıklamadan sonra bir şey olmaz."

CA: "Ama herkes şaşkın. Peki hükümet ne olacak?"

OK: "Hükümette bir şey olmayacak. Bir sıkıntımız yok orada."

CA: "Erdal Bey girer mi hükümete?"

OK: "Onu bilmiyorum ama yani... Kuruluşunu yapacak, işin başında bulunacak. Eylüle kadar götürecek. Ondan sonra da kenarda duracak. Yani hükümette bir sıkıntı olmaz. Doğru Yol'un da herhangi bir şeysi yok."

CA: "İnönü bir denge adamıydı. Şimdi kimi getirecekler genel başkanlığa? Mesela Aydın Gürkan?"

OK: "Bazı kişilerin ismi vardır, ama şansı yoktur." (Gülüşmeler)

CA: "Kadın geziyor ortalıkta."

OK: "O da normal. Örgüt halleder onu."

CA: "ANAP'ta iki dosya var hakkında."

OK: "Öyle mi?"

CA: "Hepsi çıkar bunların ortaya. Bekleyeceğiz."

OK: "Paniğe lüzum yok."

CA: "Panik yok. Pekâlâ. Ama İnönü'ye üzüldük."

OK: "Hepimiz üzüldük. Dün şok olduk. Sabah konuşmuştuk Hiçbir şey söylemedi. Kimseye söylemedi. Tabii söylememesinin kendine göre haklı nedenleri var. Söylese, başına üşüşeceğiz. Kıyamet kopacak. Bir sürü şeyi birarada düşündü herhalde. Çünkü, hakikaten fizikçi kafası var Erdal Bey'de. Olağanüstü bir şey."

CA: "Elbette."

OK: "Müthiş bir şey. Aslında çok da zarif bir jest oldu yani."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Aynı gün, İsmet Sezgin'le 'aynı konu' üzerine görüşme)

CA: "Kadın geliyor galiba."

İS: "İmkânı yok."

CA: "İyi biliyor musunuz, hesabı iyi yaptınız mı?"

İS: "Yaptık Cüneyt, yaptık. Hiç çekinme yani."

CA: "Yukardan ne haber?"

İS: "Sen demedin mi, Bir parti anketle Başbakan aramaz' diye?"

CA: "Dedim."

İS: "Bu Mehmet Gölhan'ın işleri. Bu adam da başımıza Demirel'in bela ettiklerinden biridir. Şimdi beni söyletme."

CA: "Peki. Demirel ne yapıyor?"

İS: "İyi, iyi... Ben perşembe sabahı, bir basın toplantısıyla adaylığımı açıklayacağım. Allah izin verirse..."

CA: "Kesinleşti mi?"

İS: "Açıklayacağım."

CA: "Bu kadının Hürriyet ve Sabah'la münasebeti ne? Kocası idare ediyor."

İS: "Hah, o işte. Şimdi Hürriyet'in yaptığı kamuoyu anketini Tansu'nun public relation'unu yapan şirket yapıyor. PİAR yapıyor!"

CA: "PİAR mı? Yoksa başka birisi mi?.."

İS: "Neyse. Ama aynı şirket!"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(7 Haziran 1993, Cumhurbaşkanı Demirel'le değişik konular ve Çiller'in şansı üzerine)

CA: "Emel Hanım, nasılsınız?"

EY: "Hoş geldiniz. Fethiye'de miydiniz?"

CA. "İki buçuk gün oralardaydım, geldim."

EY: "Hoşgeldiniz. Bayramınız kutlu olsun."

CA: "Ben de kutlarım."

EY: "Çok sağolun. Beyefendi görüşecek, veriyorum. Hayırlı akşamlar diliyorum."

CA: "Sağolun!"

SD: "Gözlerinden öperim."

CA: "Nasılsınız?"

SD. "Sağolun, siz nasılsınız?"

CA: "Yorgun değilsiniz?"

SD: "Değilim. Bir güvenlik toplantısı yaptık, öğle üzeri."

CA: "Oradan da PKK çıktı galiba."

SD. "Hiç cinayete katılmamış, 17-18 yaşında adamlar var. Bunları kurtarmak lazım. 'Gelin teslim olun, sizi takip etmeyeceğiz' şeklinde. O geçen günkü kararı öyle çıkardık. Ceza indirmeyi falan bir yana bıraktık da, şey yapılabilir."

CA: "Ceza indirimi geri mi kaldı?"

SD: "Evet, geri kaldı. Şimdi 'Gelin teslim olun, size dokunmayacağız' çıkacak."

CA· "Sadece silaha sarılmamışlar..."

SD. "Dağa çıkmışlar Bunları ailelerine kavuşturalım."

CA: "Ceza indirimi sonraya mı kaldı?"

SD: "Şimdi yapamayız onları. Şu anda hiçbir şey yapmasak soğukkanlı düşünmüş olmayacağız."

CA: "Evet, Erdal Bey'i gördünüz mü? Bir şey söyledi mi?"

SD: "Hayır. O çeşit işleri konuşmuyoruz zaten." (Gülüyor)

CA: (Gülüyor)

SD: "Neye şey etti anlayamadım."

CA: "Hiç kimse hâlâ anlamış değil."

SD· "O düşünüp taşınmadan hiçbir şey yapmaz. Babasının oğludur yani."

CA· "Babasının oğludur ama, bir şey söyleyeyim; işleri curcuna etti. Zaten her şey ayakta. SHP çürük çarık duruyordu."

SD: "Onu da tam bir curcunaya soktu yani nizam intizamı."

CA: "Efendim?"

SD· "Yıkılacak duvar dikme tutmaz. Her şey nizama girer. Sosyal hadiseler odur."

CA: "Evet, değil mi? DYP'de olup bitenleri de, hele bir tek şeyi, Mehmet Gölhan'ın anketlerle genel başkan aramasını?"

SD: "Ne olacak anketle?

Yapsınlar, bir şey çıkmaz onlardan."

CA: "Bu hanımefendi çok hızlı Rivayete göre kocası da bazı büyük gazetelerle anlaşmış."

SD: "Hm!"

CA: "Rivayet bunlar."

SD: "Hıı!"

CA: "Nasıl ve hangi şartlarla elbette bilinmiyor, belki de dedikodu."

SD: "Dur bakalım. Hafta sonunda her şey ortaya çıkar."

CA: "Bu hanımefendi kazanır mı?"

SD: "Efendim?"

CA: "Kazanır mı?"

SD: "Vallahi ihtimal vermiyorum. İhtimal vermiyorum. Sürpriz olur, onu söyleyeyim. Of the record söylüyorum."

CA: "Tabii, ben de bunları yazmak için konuşmuyorum."

SD: "İhtimal vermiyorum."

CA: "Bir nizama giremedi DYP. Bir âlem. Siz olmayınca..."

SD: "Çaresi yok.

Bir yerde nasılsa olmayacaktım."

CA: "Ya erken seçim hikâyesi?"

SD: "Gelmez."

CA: "Bunlar sağlıklı hükümet kurarlar mı?"

SD: "Kurarlar!"

CA: "Erdal Bey girecek mi bu hükümete?"

SD: "Onu şu anda bilemiyorum ama kurarlar."

CA: "Siz ne zaman taşınıyorsunuz yukarıya?"

SD: "Hafta sonuna doğru. Mecburuz."

CA: "Hanımefendi yukarıya çıkmamaktaki direncini biraz yumuşattı mı?"

SD: "Daha tam değil de..."

CA: (Güler) "Niye direniyor?"

SD: "Evi burası (Güniz Sokak)."

CA: "Ayrılamıyor değil mi evinden? O duyguyu çok iyi anlıyorum."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(8 Haziran 1993, İsmet Sezgin'le görüşme)

CA: "İsmet ne oluyor?"

İS: "İyi oluyor."

CA: "Bugün gazeteler kadını biraz frenlemiş."

İS: "Tabii, yarın daha çok frenlerler."

CA: "Sahi mi? Basının seninle teması var mı, gelip gidiyorlar mı?"

İS: "Bir bölümü gelip gidiyor. Ben Özer'le Tansu'nun yaptıklarını yapamam onlara."

CA: "Ne istiyorlar?"

İS: "Bilmiyor musun? 'Benim Başbakanım' diyecek. Kredi alacak. Bilmem ne yapacak. Bunları da kim yapabilir?"

CA: "Delege yiyecek mi bu numarayı?"

İS: "Hayır, kesinlikle. Bizim delege arslandır."

CA: "Grupta ne oluyor bugün?"

İS: "Hiçbir şey olmaz."

CA: "Güzel resimlerini bastırmış kadın. Herkese dağıtıyor, biliyor musun?"

İS: "Peki yarın şey olursa ne olacak? Bir de mayolu resimlerini dağıttırsa..."

CA: "Pazar günü (kongre günü) mayolu resimler!"

(Kahkahalar)

İS: "Ben rahatım."

CA: "'Alacağım' diyorsun."

İS: "Alacağım."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(8 Haziran 1993, gece saat 22.30, Cumhurbaşkanı Balıkesir'den dönmüş)

SD: "Buralarda ne var ne yok?"

CA: "Bugün Meclis'e gittim. DYP grubu var, SHP grubu var. SHP grubuna uğradım önce, Erdal Bey mutadı dışında bir uzun konuşma tutturdu.

DYP grubundaki manzarayı izlerken, 'topuk sesleri' gelmez mi

koridordan! Ben doğru koridora. Hanımefendi geldi. Orada, oturmuş üç-beş adam koltuklara, onların üzerine vardı. Hepsinin ellerini sıktı, gülücüklerle. Vurdu girdi gruba. Öğrendik ki, hanımefendi elini sıktığı adamları delege sanmış."

SD: "Hı, hı!.."

CA: "Meğer onlar Bakanların koruması, iyi mi? 13.30'da basın toplantısı ilan etti. Ben gitmedim. Delege melege milletvekili yokmuş çevresinde. Basına her şeyi anlatmış. Ne yapacağını, edeceğini. Sayfalar açıyor tertemiz. Sizden de bu sabah 'hayırdua' almış "

SD: "Yahu kardeşim, ben ne diyeceğim? Elbette 'Kendi kararını kendin ver' diyeceğim."

CA: "Sonra da sizin için 'Siyasi hiçbir işareti yoktur' demiş."

SD: "Yani ona da yok işaret!"

CA: "'Bana da yok, kimseye yok,' demiş."

SD: "Mesele yok."

CA: "Hayırdua, herhalde 'ne halin varsa gör,' demek olacak?"

SD: "Tabii."

CA: "Gruptaki patırtı anket. İddiaya göre bir-iki kişi yapmış bu anket işini, partiye mal etmişler. Ne GİK'in haberi var, ne de..."

SD: "Hasan (Ekinci) yaptırır onu. Partide bağırış çağırış... Bir-ikisi PKK'lılara affa bağırmış.

Adam öldürmekten ne zevk alıyorlar ki..."

CA: "Zaten ceza indirimi falan da yok."

SD: "Bak, Apo'yu rahatsız etmiş. Bizim dediğimiz şu: 'Yazık size, gelin.' Bu insanların ölmesinden devlet memnun olabilir mi? Ben devletim kardeşim."

CA: "Hem bunları, cinayete karışmamış olanları ayırdetmekte fayda var."

SD: "Ayrıca bunları öldürmeden ele geçirmekle güvenlik güçlerinin işini azaltmış olmuyor musunuz?

İyi ki ben burada yoktum. Balıkesir çok iyi idi."

CA: "Yoktunuz ama, adınız bol bol geçti ANAP grubunda."

SD: "Ha?"

CA: "Mesut Bey yükleniyor size, bol bol."

SD: "Ne diye?"

CA: "Kıbrıs'ta taviz vermişsiniz."

SD: "Yahu taviz verdiğimiz yok, aldığımız da yok. Bakın size bir şey söyleyeyim: Avrupa'dan Türkiye aleyhine bir cereyan geliyor. Bundan öyle zarar göreceğiz ki, herkes dudağını ısıracak."

CA: "Nedir aleyhimize olan cereyan?"

SD: "Eee, aleyhimizde çok lobi var."

CA: "Tabii amâ şimdi asıl mesele DYP'yi bir raya oturtmaktır."

SD: "Oturur canım, oturur."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Genel başkan adaylarından Köksal Toptan'la görüşme)

KT: "Şimdi yıllarca beraber olduğumuz birisi. Aday olunca elbette ziyaretine (Demirel'in) gideceğim. Siyasette, doğrusunu isterseniz, çok şey borçlu olduğumuz birisi. Bu kavganın önündeki birisi. Bu kadar olaylara girip çıkmış birisi.

Hepsini koyun bir tarafa. Bu 1982 Anayasası'na göre, bu Anayasadaki yazılı yetkileri kullanma pozisyonunda, konumunda olan birisiyle ters düşerek Türkiye'de Başbakanlık yapmak mümkün değil.

8 Eylül 1982'de Milliyet'te bir beyanatım çıkmış. Bizden o zaman görüş almışlar. Orada demişim ki 'Bu Anayasa ile hükümetle Cumhurbaşkanı arasında ihtilaflar çıkacaktır. Çünkü, bu kadar yetki sadece adı yazılı, Fransa Cumhurbaşkanında bile yok. En azından. Bizdeki parlamenter demokrasi, ama Cumhurbaşkanına verilen yetkiler o kadar geniş ki, teoride kalıyor parlamenter demokrasi olması. Yani yetkisiz Cumhurbaşkanı, sorunsuz Cumhurbaşkanı, bir anlamda kâğıt üzerinde kalıyor.

O nedenle rejimin iyi işlemesi bakımından Cumhurbaşkanı ile hükümet başkanının 'uyumlu' çalışması gerekiyor.

Hani şimdi yapılan görüşmeler, temaslar o anlamda değerlendirilmeli. Bana göre Gereği de budur.

İcazet alma, 'Müsaade ederseniz aday olayım' şeklinde değil de, 'Ne dersiniz?' gibi."

CA: "Çankaya da sana 'Koy adaylığını' diyecek. Aksini söyle-

me ihtimali yok ki canım. Tansu Hanım'a ne dedi, 'dikkat et' anlamında bir şeyler."

KT: "Tabii."

CA: "Tansu Hanım'ın vaziyeti nedir? Gazetelerin yazdıkları. .'

KT: "Mehmet Yazar olayı tekrarlanıyor."

CA: "Öyle mi diyorsun? Pekâlâ, Yazar olayı sonra ne oldu?"

KT: "Sonra Cindoruk geldi."

CA: "Ama kadın, medya, odalar birliği ve sermaye desteğinde Mal varlığını okudun mu bizim gazetede?"

KT: (Gülüyor) "Okudum."

CA: Müthiş bir şey. 47 yıldır çalışıyorum. Ama çalışmasam hapı yuttuk."

KT: (Gülmekten kırılıyor)

CA: "Bu kadından bir şey olur mu? Sana hava geliyordur çevreden."

KT: "Tavır koyacaklar. Bu, sadece partiyi değil, herkesi birbirine sokacak."

CA: "Bu kadınla SHP hükümet yapar mı?"

KT: "Yapar da, üç ay sürer."

CA: "Kadına medya desteği inanılmaz boyutlarda."

KT: "Aaa, medya desteği birtakım menfaatlere dayanıyor."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(8 Haziran 1993, Cavit Çağlar'la genel başkan adaylığı üzerine ve benden bir isteğiyle ilgili konuşma)

CA: "Galiba adaylığa hazır gibisiniz?"

CÇ: "Şu anda zor. Bizimki isterse bu işi bitirir. Bizimkinin yapacağı tek şey var, Cüneyt Abi."

CA: "Evet?"

CÇ: "Diyecek ki İsmet'le Köksal'a, 'Oturun götünüzün üstüne' Bir güzel yol verecek bana. Ben ezip geçeceğim. Bütün grubu arkama alacağım. Bak seyret gümbürtüyü. O zaman açıklayacağım adaylığımı. 'Varım' diyeceğim, 100-150 mebusla birlikte açıklayaca-

ğım adaylığımı. Dün açıklama yapıyor, yanında tek mebus yok."

CA: "Kim?"

CÇ: "Kadın! Gazetelerle idare etmeyeceğiz ülkeyi. Sen konuştun mu bizimkiyle?"

CA: "Hayır, konuşmadım."

CÇ: "Sen bir konuş, şöyle konuş; ben senden rica ediyorum Hiç benimle konuşmuş gibi değil. 'Sen bunu devirirsen, senin adamınla (Çağlar'la) devirirsin' de. Benle konuşmamış gibi, de!"

CA: (Gülüyor)

CÇ: "İstiyorum bunu demeni."

CA: "Ben hiç bu işlere bulaşmam yahu!"

CÇ: "Benim için bunu demende yarar var. Çünkü ben, bundan (Demirel'den) kendim için bir şey isteyemiyorum."

CA: "Doğrudur."

CÇ: "Yani çok zor. Ben senin kadar yakın olsaydım o koca adama, ben gider, şimdi bu işin defterini dürerdim."

CA: "Bugün ne yapıyorsun?"

CÇ: "Önce gruba, sonra bakanlığa."

16

9 Haziran günü yaşanan 'bir olay', 10 Haziran 1993 günü gazete manşetlerine şöyle yansıdı:

"Sezgin'le Toptan, Çiller'e karşı uzlaşamadılar."

Bu manşet, Çiller'in önünün açıldığını kanıtlıyordu.

Sezgin'le Toptan anlaşabilselerdi Çiller'in kazanma şansı azalacak, belki de yitip gidecekti. Zira, kongre günü görüldü ki, iki erkek adayın oylarının toplamı Çiller'i silmeye yetiyordu.

Ama; kişisellik, ülkenin başına dört yıl, hatta daha fazla süre çeşitli olayların gelmesine neden olan Çiller'in kazanmasını engelleyemedi.

Çağlar'ın Sezgin'le Toptan'a "İkiniz çekilirseniz aday olurum" görüşü kabul görmedi.

Aynı gün, Sezgin, Necmettin Cevheri ile uzun bir görüşme yapıyordu

Gazetelerde çıkan küçük, ama anlamlı bir haber o sırada kamuoyunun dikkatini çekmedi.

Cevheri, Toptan'ı desteklemiyordu ama, İsmet Sezgin'e, güçlenmezse Çiller'den yana ağırlığını koymasının olası olacağını söylediğinden söz ediliyordu.

Ama Cevheri, basına 'her adaya aynı mesafede durduğunu' söylüyordu. Ya Çankaya'nın olası tutumu? Cevheri bu olasılığı da şöyle karşılıyordu:

"Allah bize akıl vermiş. Kimseden bir şey beklemeyelim. Çankaya'yı Turgut Bey durumuna düşürmeyelim."

Üç adayın çarpışacağı artık kesinleşmişti: Çiller, Sezgin ve Toptan!

(DİYALOG)

Not defterimden:

(9 Haziran 1993, Sümer Oral'la görüşme)

CA: "Nereden çıktı bu kadın? Ne siyaset bilir, ne de ekonomi galiba. Demirel'in birkaç belası vardı. Biri Özal, şimdi de bu hatun olacak galiba."

SO: "Doğru, doğru. Ben daha dengesizlikler görüyorum. Kim, kime dayanarak çıkıyor? Kimin arkasında kimler var? Mesela Dalan. Neye dayanarak çıkıyor, anlamıyorum!"

CA: "Arkasında sermaye ve büyük bir gazete var."

SD: "Ama Ankara'da da..."

CA: "Bir örnek vereyim: İbrahim Güldal, Çağlar'ın çok yakını. Gitmiş Dalan'a çalışıyor."

SD: "Bu niye?"

CA. "Bana kalırsa Dalan'ı kontrol altında tutuyorlar."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(9 Haziran 1993, sabah, İsmet Sezgin'le Toptan üzerine bir görüşme)

CA: "Köksal'la görüşmüşsünüz. Ya anlaşacak ya da birbirinizi zımbalayacaksınız "

İS: "Olabilir, olabilir."

CA: "Nedir, Köksal'la anlaşıyor musunuz?"

İS: "Olabilir, olabilir."

CA: "Tekrar buluşacak mısınız?"

İS: "Olabilir."

CA: "O zaman ne olabilir, ya sen, ya o!"

İS: "Evet! Beni şey yapacak herhalde."

CA: "Peki bu hava nereden çıktı birdenbire?"

İS: "Patron söylemiş; 'Git İsmet'le anlaş', demiş."

CA: "Sahi mi? Yazalım mı bunu?"

İS: "Yazma. Bana söylediğini söylemedi "

CA: "Sen bir şeyler karıştırıyorsun. Sen Necmettin'le (Cevheri) uzun uzun konuşmuşsun. Nedir bu?"

İS: "Şu anda hiçbir şey söyleyemem."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(30 Haziran 1993, üç aday arasındaki tartışmalara dair Cavit Çağlar'la görüşme)

CA: "Yahu, nedir bu trafik?"

CÇ: "Köksal'la görüştük. 'Sen gelme, ben sana gelirim,' dedim Arkadan İsmet Ağabeye gittik. Dedik ki; 'Eğer ikiniz de adaysanız... Bizim milletvekilleri bana hücum etti. Herkes benim peşimde. Ne yapacaksınız? Adayların teke inmesi lazım' dedim ikisine.

Tamam mı? İsmet dedi ki, 'Ben aday olacağım, kalacağım!' Köksal dedi ki, 'Ben de.'

'Eee kardeşim, bölersiniz reyleri. Yanlıştır yaptığınız. Arkadaşlar ikinizi de istemiyor, beni istiyor. Bir yere gelin' dedim, 'bir yere'

Köksal dedi ki; 'Sen adaylığa çıkacak mısın yarın' dedi Ismet Ağabeye İsmet Ağabey 'Yok' dedi Köksal 'Ama yazılı şeyin var' dedi. 'Yarın ben de açıklayacağım'.

'Yahu çocuklar, siz ne yapıyorsunuz' dedim, ben de. 'İyisi mi,

Baba'ya sorun, kimi istiyorsa o çıksın' dedim. 'Benim şeyim bu' dedim. Üçümüz arasındaki konuşma bu."

CA: "Ama Köşk'teki bu konuya girmek istemiyor."

CÇ: "O zaman bu iş çorbaya dönüyor."

CA: "Tabii, bu koşullarda kadın çıkacak sandıktan "

CÇ: "Çorbaya dönüyor abi."

CA: "Peki sen ne diyorsun, kadın çıkar mı bu oy bölünmesiyle aradan?"

CÇ: "Bunların adaylıktan çekilmesi lazım sonunda."

CA: "Kimin?"

CÇ: "Aday olanların."

CA: "O zaman sen olacaksın?"

CÇ: "Ben onu, dedim. 'Bırakın' dedim. 'İkinize de tepki var!' Köksal'a, 'Necmettin Cevheri senin aleyhinde kardeşim' dedim. İsmet Ağabeye de 'Olmuyor, gitmiyor' dedim."

CA: "Cevheri gerçekten aleyhte mi?"

CÇ: "Köksal'ın aleyhinde."

CA: "Necmettin Cevheri'nin Tansu'yu desteklediği doğru mu?"

CÇ: "Eeee... İsmet'e veya bana verebilir destek. Ama Köksal olursa, kadına veriyor desteği."

CA: "Yapma yahu!"

CÇ: "Evet!"

CA: "Haydaaaa! Ne karışık iş bu be?"

CÇ: "Çok, çok."

CA: "Koksal biraz önce adaylığını koyduğunu açıkladı."

CÇ: "Açıkladı mı?" (Hayret içinde)

CA: "Evet."

CÇ: "Açıklasın!"

CA: "Daha çok var, bugün perşembe. Peki senin adaylığına nasıl baktı ikisi?"

CÇ: "Ben açık konuşuyorum onlarla. 'Siz ikiniz çıkarsanız, ben çıkmam' dedim onlara Bana ne! Benim adaylığım yok. Beni arkadaşlarım istiyor."

CA: "Ama 'Siz çekilirseniz çıkarım' dedin Ne diyorlar o zaman?"

CÇ: "İkisi de mum gibi kalıyor, konuşmuyor. Dilleri tutuldu."

CA: "Haydaaa!"

CÇ: "Hayırlı olsun, yine konuşuruz."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Cumhurbaşkanı Demirel'le "vaziyet" üzerine görüşme)

CA: "Beyefendi bugün nasılsınız?"

SD: "Saklıyım bugün. (CA'den kahkahalar) Köşk'e çıktım, orası öyle rahat ki... Dünyada kıyamet kopsa oranın haberi olmuyor. (CA gülmeye devam ediyor. Demirel öyle yumuşak, hatta hafif alaylı bir sesle anlatıyor ki.)

Biraz önce buraya geldim (Konut). Burada kıyamet kopuyor. Burası öyle halka açık ki... Orası (Köşk) bir âlem canım. Orası dört duvar. Biraz kabul yaptım."

... (Kıbrıs politikaları üzerinde Rauf Denktaş'la uzun toplantılarla ilgili bir bölüm...)

CA: "Bugün trafik polisi gibiydim. Bir oraya bir buraya. Köksal size geldi. Hemen basın toplantısı. Yapmadı, baktım İsmet'e gitmiş. Uzun konuşmalar, ama sonuç yok. Çağlar Bursa'dan geldi, ikisiyle buluşmuş, onlara 'Mademki işin içinden çıkamıyor, tek adaylıkta anlaşamıyorsunuz, gidilsin Baba'ya, 'o ne derse yapalım' demiş. Yani 'Üçümüzden birini Baba yeğlesin,' diyor."

SD: "Eeee, ama o (yani aday yeğlemek) beni batırır."

CA: "Bana soruyorlar; Cumhurbaşkanı ile 'bu konuyu' konuştun mu? Yahu, diyorum, Cumhurbaşkanı 'Bu iş benim işim değil' diye ilan etti, ne konuşacağım ki? Yarın bunlar size gelirler mi bilemem?"

SD: "Gelmez."

CA: "İçlerinde galiba İsmet sıkıntıda olan."

SD: "Gelmezler."

CA: "Aralarında tartışmışlar. Sen çıkar mısın, çıkmaz mısın diye. Bir de baktım, 19.30'da Köksal adaylığını ilan etti. İsmet zaten..."

SD: "İşte, onun faydası yok."

CA: "Oyların bölünmesi kadını genel başkanlığa getirir."

SD: "Dur bakalım, daha zaman var."

CA: "Çok zaman mı var? Yarın perşembe. Bunlar birbirine düşmüş bir vaziyet var ortada."

SD: "Oldu, oldu. Hadi, gözlerinden öperim."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Köksal Toptan'la, adaylığından sonra)

CA: "Gazeteleri gördün, değil mi? 'Baba devrede' filan. Toptan krizi!"

KT: "Eee, girmiş devreye maalesef."

CA: "Kim? Demirel mi?"

KT: "Evet!"

CA: "Sahi mi?"

KT: "Kadına kazandırırlar seçimi. Ben çekilmem."

CA: "Nasıl girmiş devreye?"

KT: "Sezgin diyor."

CA: "Nasıl diyor Sezgin?"

KT: "Bayağı."

CA: "Sana mı söyledi?"

KT: "Hayır, bana söylemedi. Bana dedi ki Demirel: 'Gidin anlaşın.' Sen şöylesin böylesin. 'İsmet'e de ben bir şey söyleyemiyorum. Gidin konuşun, anlaşın.' Ben de anlaşma manlaşma diye çırpınırken, aradan pat diye 'Sen olacaksın' diyor..."

CA: "Kime?"

KT: "Sezgin'e!"

CA. "Ona da mı demiş, 'Sen ol' mu demiş?"

KT. "Öyle anlaşılıyor."

CA: "Yani sana git anlaş demiş, o çekilsin anlamında galiba söylüyor, değil mi?"

KT: "Ben o zaman bir yerde mutabakat sağlayın diye söylüyor diye düşündüm. Ben öyle anladım. Yoksa bana derdi."

CA: "Ne dedi sana?"

KT: "'Git, konuş bununla,' dedi."

CA: "Peki ama nereden devreye girdiği kesin?"

KT: "Gökberk'e (genel sekreter) söylemiş."

CA: "Kim söylemiş?"

KT: "Demirel!"

CA: "Aaaa!"

KT: "Gökberk (Ergenekon) gece herkese telefon ediyordu."

CA: "Ciddi misin?"

KT: "Evet!"

CA: "Ne diye?"

KT: "İşte, Sezgin diye."

CA: "Aaaa!"

KT: "Yaaa!"

CA: "Peki Gökberk ne zaman görmüş Demirel'i, dün mü görmüş?"

KT: "Herhalde."

CA: "Yahu bütün gazeteciler kurt gibi kovalıyordu. Ben de Demirel'le konuştum. Hiç böyle bir hava yoktu. Acaba Gökberk'e bağlanan bu sözler doğru mu? Demek (Demirel) girdi devreye?"

KT: "Evet!"

CA: "İsmet lehine mi?"

KT: "Olay şu: Şimdi İsmet Kasım ayına kadar... Kasımda da Dalan kuracak tezgâhı. Şimdi Dalan'ın ortaya çıkarılmasının nedeni de; şu âna kadar DYP tanımıyordu Dalan'ı. Bu vesile ile tanısın diye."

CA: "Kasımdaki kongrede Dalan mı gelecek?"

KT: "Evet, hesap o."

CA: "Bütün bunlar ne sonuç verecek, biliyor musun? Çiller'i kazandıracaklar!"

KT: "Evet, öyle olur."

CA: "Bu mücadele var ya aranızda, kadın çıkar aradan."

KT: "Evet!"

CA: "Değil mi?"

KT: "Evet."

CA: "Artık anlaşamazsınız! Bitti!"

KT: "Hayır. Artık benim yapacağım bir şey yok."

CA: "Haydaaa! Sen söylemedin mi Demirel'e, 'Ben vazgeçmem,' diye?"

KT: "Demirel, bana 'Vazgeç' demedi ki... Demirel, ondan sonra benimle konuşma ihtiyacını duymadı henüz. Zaten konuşacak bir şey yok."

CA: "Demirel'in açık seçik söylediği ne? 'Git, İsmet'e söyle, çekilsin' anlamında bir şey mi?"

KT: "Kapıdan beni; 'Hayırlı olsun, Allah utandırmasın' diye uğurladı. Başka bir şeyi ben ne anlayayım, nasıl anlayayım yani?"

CA: "O arada tavsiye niteliğindeki sözleri ne?"

KT: "Canım, o biraz lafı yuvarlamak. Öyle bir şey. Genel olarak konuştuk."

CA: "Fazladan bir şey yok yani?"

KT: "Hayır. 12 Eylül'den sonra şöyle beraber olduk, böyle beraber olduk. Sen şöylesin, ben böyleyim."

CA: "Yani edebiyat mı?"

KT: "Evet!"

CA: "Vallahi bilemem ki... Ne diye bunu yaptı? Gökberk kendi başına hareket etmiş olamaz mı?"

KT: "Hayır, edemez."

CA: "Peki ama Demirel niçin Gökberk'le girsin araya?"

KT: "Bilemem."

CA: "Necmettin (Cevheri) varken... Şu bu varken."

KT: "Cevheri nin grupta inandırıcılığı yoktur."

CA: "Gökberk'in var mıdır?"

KT: "Gökberk hiçbir şeye karışmaz, etmez. Bugün zaten belli olur. Daha netleşir."

CA: "Ne gibi?"

KT: "Buna tepki gösteren milletvekilleri var. Giderler ona (Demirel'e)."

CA: "Gidecekler mi?"

KT: "Giderler, diyorum."

CA: "Doğrusu, şaşırdım kaldım."

KT: "Herkes şaşırdı!"

CA: "Haydi hayırlısı."

KT: "Çok erken girdi bu işlere."

CA: "Ben girdiğini sanmıyorum. Ama sen kesin diyorsun."

KT: "Evet, evet!"

CA: "Pekâlâ, kolay gelsin."

KT: "Sağolasın!"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Cumhurbaşkanı Demirel'le Gökberk olayını 'doğrulatmak' için görüşme)

CA: "Beyefendi, bugün Köksal'la konuştum. Bana sizin Gökberk kanalı ile milletvekillerine 'Sezgin'i yeğlemeleri' haberini gönderdiğinizi söyledi. Yani devreye girmişsiniz, doğru mu bu?

Tabii ve doğal olarak çok bozuk ve kırgın. Ama yola çıkmış bir kez, dönecek değil. Ama Sezgin'e taraf olduğunuz haberi çok önemli, doğru mu değil mi öğrenmek istiyorum. Kuşkusuz yazmak için."

SD: "Zaten yazmışlar. Onlardan kaynaklanıyor. O suçluluk psikozu içinde."

CA: "Ne gibi, anlayamadım."

SD: "Ben 'Gidin, anlaşın' dedim Köksal'a."

CA: "Evet, zaten Köksal da bunu inkâr etmiyor, kabul ediyor."

SD: "Ama anlaşamadı. Şimdi kendi bu işin içinden çıkamayışını, şeyden bilecek, eeeee... Bana yıkmaya çalışacak."

CA: "Yapar mı böyle bir şeyi?"

SD: "Arkası markası yok adamın. Zaten dün akşamki açık oturumdan sonra (Dalan'la takıştığı) hâlâ İLKSAN dendiği zaman hık mık ediyor. Ben şimdi arar, bulurum, kendisine söylerim..."

CA: "Beyefendi siz hakikaten Gökberk'e böyle bir görev verdiniz mi?"

SD: "Niye vereyim? Mümkün değil!"

CA: "Doğrusu ben de pek tahmin etmedim. Köksal'a da söyledim böyle."

SD: "Ben kimseye görev mörev vermem. Ben bu işin dışındayım diye söylüyorum.

Kendileri gelip bana çarpıyorlar. Ben buna diyeceğim ki; 'Hadi, kardeşim git, ben sana destek veririm.' Benim durumum gayet açık. Ben kimseye destek filan vermiyorum. Meselenin içinde değilim ben. Meselenin içinde olmadığım için bana bir şey izafe etmeye kalkmayın.

Hatta bundan 5-6 gün evvel Antalya'da olduğum bir pazar günü, gazetecilere 'Bu adaylık hikâyeleri bir süre sonra kenara itilir. Ben girerim devreye, beni sokarsınız' dedim.

Yani aslında adaylık hikâyelerinin enteresan bir tarafı yoktur. Ama benim, işte Demirel bu karışmadı, karıştı diye tartışmanın içine çekilmem adaylıktan daha önemlidir.

'Ben de buna fırsat vermeyeceğim' dedim."

CA: "Böyle dediniz? Ve böyle devam ediyorsunuz?"

SD: "Ediyorum işte. Bugün Fikret Bila'nın şeyine bak Milliyet'te."

CA: "Baktım."

SD: "Adam benimle gelip konuşmak isterse konuşma diyebilir miyim?"

CA: "Sanırım hayır. Hayırdua isterse, hayırdua da edersiniz."

SD: " 'Başarılı ol' derim. 'Hayırlı olsun' derim. İnsanlığın gereği bu değil mi?"

CA: "Evet. Bugün manşetlerde bunlar var, size sormaya çalışacaktır gazeteciler. Bunları söyleyeceksiniz değil mi?"

SD: "Söylerim. Benim vaziyetimde değişiklik yoktur. Birinci gün ne dediysem, onu derim. 'Benim işim değildir. Kongre kendi iradesini hâkim kılacaktır,' derim."

CA: "Peki Köksal Toptan'a 'Gidin anlaşın' dediğinizi gazetecilere söyler misiniz?"

SD: "Yok, söylemem. Ne diye söyleyeyim? Ben sana söylüyorum."

CA: "Ama Köksal zaten söylüyor. Bana söylediği gibi öteki gazetecilere de elbette söyleyecektir."

SD: " 'Gidin konuşun kendi aranızda'. Benim dediğim budur. 'Kendi kararınızı kendiniz verin'. Benim dediğim budur."

CA: "Yeterince açık bir cümle. İzin verirseniz bunu yazayım?"

SD: "Ben bunu bugün söylerim."

CA: "Bazı milletvekilleri sizden görüşme isteminde bulundu mu, böyle bir haber de var?"

SD: "Yok öyle bir şey. İl başkanları filan gelmiş, bana gelmez. Milletvekilleri de gelmez bana. Anlatabildim mi? Çünkü; ben çok kapalı tutuyorum her şeyi. Arayan birçok kimse var, ben onlara hiç-bir şey söylemiyorum."

CA: "Sizi olayın içine çekmek istiyorlar, değil mi?"

SD: "Odur, bütün gayret odur."

CA: "İsmet'in vaziyeti nedir? Dün gece gelmiş size. Çıkınca 'Terörü konuştuk,' demiş?"

SD: "Terörü konuştuk."

CA: "Sahi mi?"

SD: "Şey var. Pülümür civarında yol kesmeler. Falan filan. Şeyi de söyledim gayet tabii: 'Ben bu işlere girmiyorum, kendiniz kararınızı verin,' dedim.

Şimdi herkes, kendi fikrini başka birine kabul ettirmek için gerekçe bulmak yerine beni kullanmaya çalışıyor. Bunu yapıyorlar. Yapsınlar. Hadise odur."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Aynı günün gecesi Cumhurbaşkanı Demirel'le ikinci ve daha önceki görüşmemizdeki konu ile bağlantılı konuşma)

SD: "Ben Gökberk'i aradım."

CA: "Evet?"

SD: " 'Kesinlikle kimseye bir şey söylemedim,' dedi. Şimdi bu zatı (Köksal'ı) arıyorum. Ben bilirim bu numaraları. Sonra 'ben sana destek veriyorum, kardeşim' diyebilir miyim?"

CA: "Hayır, kimseye söyleyemezsiniz."

SD: "Ondan sonra bana diyorlar ki; 'Falanca milletvekili başka şey söylüyor, falanca mebus telefon etmiş, işte Sayın Cumhurbaşkanı Bedrettin Dalan'ı işaret ediyor...' Ben nasıl hakkından gelirim bunların?

Bugünkü Tercüman'ın manşetine bak!"

CA: "Görmedim."

SD: "Hacı Ali Demirel'den Yahya'ya kadar herkes işin içinde. Hacı Ali Amerika'da. Şevket'in ameliyatı dolayısıyla orada. Ondan sonra... Yahya Demirel'in kendi başının derdi var adamın. Hapishane var, mahkeme var, bilmem ne var.

Bu adamların başlarını kaşıyacak halleri yok. Bunlara bir şey izafe etmek mümkün değil. Zaten ellerinden ne gelir ki adamların?

Hâlâ İLKSAN olayını anlamış değil. İLKSAN'da Kemal (Ilıcak) vs. 'Bunlara para ödenmesinde herhangi bir usulsüzlük yoktur' de, gürül gürül. 'Alınan para ne oldu? Bunu da tahkik ediyoruz,' de."

CA: "Açık oturumda söyledi ama... belki biraz yumuşak."

SD: "Söylemedi. Ben şimdi Köksal'ı arıyorum. Bakanlar Kurulu varmış. Orada Köksal'a aradığımı söyle dedim Gökberk'e."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(10 Haziran 1993, gece, Başbakan Vekili Erdal İnönü ile Kıbrıs ve Rauf Denktaş'ın tutumu üzerine görüşme)

CA: "Beyefendi, haberler sizde."

Eİ: "Yok bir şey."

CA: "Efendim, peki nedir Rauf meselesi?"

Eİ: (Gülüyor) "Gayet garip bir şey."

CA: "Nedir?"

Eİ: "Kendi başına işler yapıyor. Tam ne olacağı belli değil ama; şimdiki durum tam bir bağımsız havada. KKTC, bağımsız tabii. İstediğini yapar, ama sonucuna da katlanır."

CA: "Evet, nedir olup biten?"

Eİ: "Dikkat ediyorum: ben Kuzey Kıbrıs ile aramızda görüş ayrılığı var intibaını vermeyelim diye. O da hoş bir şey değil. Yalnız bunun bir olanak sınırı var işte. Daha belli değil ne tablo çıkacağı."

CA: "İkili konuşmalar yapılıyor, galiba 'Ben ABD'ye gitmeyeyim' diyor."

Eİ: "Yani hevesli olmadığını söylüyordu. Artık ben gitmesem filan. Ama 'Ben gitmeyeceğim' diye böyle bir şey olmadı. Yani gitmek istemediğini söylüyordu. (Rauf'un BM Genel Sekreterinin ayarladığı ikili görüşmelere direnciyle ilgili haberler)"

CA: "Ama TBMM'deki konuşmasından sonra gider mi?"

Eİ: "Ben Başbakan Eroğlu ile konuştum. O da 'Bize de sürpriz oldu' diyor. O konuşacak Rauf Bey'le, bakalım yarına kadar ne çıkacak.

İç politikayı ona göre iş yapıyorlar.

Kendi aralarında gitmek ya da gitmemek meselesini çözecekler herhalde.

Eroğlu'na 'Biz ne kadar aramızda anlaşmazlık yok desek de, basın takip ediyor olayları, herkesin konuşmasını değerlendirecektir' dedim. Ne görüyorsanız onu yazın. Kıbrıs'la aramızda büyük bir anlaşmazlık havası vermek yanlış olur ama, tabii ciddi değerlendirmek durumunda olur herkes söylenenleri. İşte muhalefet başka havada! Nasıl veriyorsunuz Maraş'ı? Şehit kanıyla alınan şey, parayla satılır mı?

Bir kere Maraş, kaç defa pazarlık konusu olarak getirilmiş masaya? Anlaşılamadığı için kalmış. Maraş'ı kullanmıyoruz ki... Maraş kimin? KKTC'nin değil ki... Olsaydı, oraya yerleşirlerdi. Orası zaten ölü bir yer. Ve oranın bir an evvel değerlendirilmesinde yarar var. Tabii karşılığında bir şey alınarak. İşte karşılığında bir şey alınıyor. Ama 'Bu yeterli değil,' deniliyor. İyi de bir adım atmakta yarar var. Yıllardır hiçbir adım atılmadı. Bu, muhalefette tam tersini söylüyor Meclis konuşmalarında. Her zaman evet diyoruz, bu sefer hayır diyelim. (Gülüyor) Daha bir defa evet dememişiz. Hep böyle yapılıyor ve bir yere varılamıyor. Tabii Rumlar da aynı. Bir defa bir şeye girilmiş. Ben burada yarar gördüm. Hem Kuzey Kıbrıs hem bizim için. Bir adım atılacak, ondan sonra ne yapabileceğimiz görülecek. Bu adımı atmadan biz istemiyoruz desek, dünya kamuoyu bunu kolay kolay kabul etmez.

CA: "Rauf neden böyle yapıyor?"

Eİ: "Galiba biraz yoruldu. Belki sıkıldı. Ama Cumhurbaşkanı. Toplumun lideri işte."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(11 Haziran 1993 Cuma, Cumhurbaşkanı Demirel'le, adaylara 'işaret' verdiği yolundaki yayınlar üzerine görüşme)

SD: " 'Genel Başkanlığa aday olmak benim işim değildir'. Ben açıklama hazırlıyorum.

ANKA ajansı basıyor havayı. Bugün gazetelerde yine. Efendim şimdi; ben kimseye 'Kardeşim, çıkın, tutun, edin...' demedim. İsmet Sezgin ortaya çıkarsa, partili İsmet Sezgin'in 30 senedir ne olduğunu bilmez mi? Eee, İsmet Sezgin'in ortaya çıkması için benim İsmet Sezgin'i ortaya çıkarmama gerek var mı? İsmet Sezgin'le ben perşembe akşamı konuştum. İsmet Sezgin 15 gündür havalarda."

CA: "Aday olması zaten bekleniyordu."

SD: "Havalarda kendisi zaten. Oraya geliyor, buraya gidiyor. Aydın efesi gibi dolaşıyor her tarafı."

CA: (Demirel'in tanımlamalarına gülüyor)

SD: "Böyleyse beni niye karıştırıyorlar? Kimin aday olduğu, kimin kazandığı önemli değil. Beni karıştırmak! İlnur yanındaymış. İlnur da (Çevik) benim danışmanımmış. Öyleyse ben Sezgin'i gösteriyormuşum. Hürriyet'te Muharrem böyle yazıyor.

Ben on gündür İlnur'u görmüyorum. Dün akşam üzeri yabancı gazetecilerle ortak basın toplantısı yaptım. Oraya geldi. Akşam üzeri."

CA: "Açıklamayı ne zaman çıkarıyorsunuz?"

SD: "Şimdi."

CA: "Newyork'tan bir haber geldi. BM, Rauf'tan başkasını kabul etmiyor."

SD: "Etmez!"

CA: "Ne olacak şimdi?"

SD: (Derin bir nefes alıyor) "Şimdi... Gidecek!"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(11 Haziran 1993, Çağlar'la görüşme, Sezgin'e destek)

CA: "Çağlar, sen yine etrafı karıştırıyorsun?"

CÇ: "Ne yapmışım?"

CA: "İsmet'i desteklediğini söylemişsin. Ortalık karıştı."

CÇ: "Destekliyorum. İsmet Abi'yi destekliyorum. Partinin bu arada rahat geçiş yapması lazım. Kasım ayındaki kongreye kadar. Alır İsmet Abi. Bu iş biter. Tam gövdeyi koydum."

17

Bir haber:

Özer Uçuran Çiller, DYP Genel Başkanlığına soyunan eşi Tansu Çiller için delegelerle kulis yürütüyor. DYP'nin iki gün sonra başlayacak kongresine bir hafta kala İstanbul'dan Ankara'ya gelen ve Oran'daki lojmanda yoğun temasa giren Özer Çiller, telefonla yürüttüğü bu çalışmalar sırasında partililerin basında çıkan iddialar konusunda meraklarını gidermeye çalıştı. "En az 600 delegemiz var" diyen Çiller, mal varlıklarının 'abartıldığını' savundu.

Edinilen bilgiye göre Özer Çiller, bazı DYP delegelerinin sorularını yanıtlarken şunları söyledi:

"Biz Tansu Hanım'ı canımızdan çok seviyoruz. Ama bu mal varlığı meselesi nedir? Bunu bize söyleyin, bize baskı yapıyorlar."

Ö. Çiller: "Biz 5 kere servet beyanı verdik. Özal zamanında 1.5 sene maliyenin 5 hesap uzmanı tarafından izlendik. Bunda bir şey olmadığına göre insanın birikimlerinden bir şey bir kere çok abartılmış bir rakam, o bir yana, ama bilakis şunu demeniz lazım ki, 'Bak erkek kadın, hem istifa etti, öbürleri istifa etmedi, hem de kimse sormadan mal beyanını yaptı, kimse zorlamadan.' Bunda ne varmış ki yani?'

"ABD vatandaşı olduğunuz doğru mu?"

Ö. Çiller: "Hayır Çamur atıyorlar işte. Biz bu mal artışı meselesini de gazetede yalanladık, ama küçücük çıkartıyorlar bunları. Şeffafız."

"Tansu Hanım'ı kaç delege destekleyecek, bir tahmin yaptınız mı?"

Ö. Çiller: "Şu anda en az 600 delege diyorlar "

"İstanbul Bankası'nı siz iflas ettirmişsiniz?"

Ö. Çiller: "Ondan da beraat ettik. Demek ki bir şey yok. Yani hepsinden beraat edilmiş. Onlar yaşlarını nasıl değiştirecekler, gençliğe nasıl bürünecekler? Bütün bunlar yapılır da . Onu nasıl silecekler, onu o eski kafalılığı?"

"Siz Tansu Hanım'ın soyadını neden aldınız?"

Ö. Çiller: "Bu gazetelerde defalarca çıktı. Soyadını almadım. İki soyadı beraberdir." (Cumhuriyet'ten)

Özer Çiller ve Tansu Çiller'le ilgili, özellikle mal varlıklarının yıllar geçtikçe büyüdüğünü içeren savlar, 1993'ten 1998'e değin hiç değişmedi.

Değişen sadece rakamlardı. Giderek büyüyen rakamlar...

18

(DİYALOG)

Not defterimden:

(12 Haziran 1993, sabah, Cumhurbaşkanı ile kongre üzerine bir söyleşi)

CA: "Beyefendi, günaydın."

SD: "Bu sabah nasılsınız?"

CA: "Dün gece otelleri gezdim. Bir meşverettir gidiyor. Sofralar kurulmuş. Delegelerimiz mutlu mu mutlu! Ne olacağı henüz belli değil. İsmet gibi bir hava vardı ama, belli olmaz ki... Çiller oy alır. Köksal ise fırtına gibi... Koşuyor. Dalan ise oy alacağı yok."

SD: "İyi koklamışsın."

CA: "Böyle bir görüntü veriyor, bugün daha pekişir durum."

SD: "Evet."

CA: "Galiba bugün 14.00'te il başkanları toplanıyormuş."

SD: "İyi koklamışsın."

CA: "Ya Köksal'ın yazdırdıklarını gördünüz mü? Gökberk'in yaptıklarını 'sizi seven bir gazeteci' bildirmiş de siz de Köksal'ı aramışsınız da... Gökberk'in aradığı milletvekilleri... Köksal'ın söyleyebildiği tek bir milletvekili ismi. Üstelik, size bildirmek neden? Elbet

te haber doğru mu değil mi, Sezgin'i işaret ettiniz mi, çok önemli. Hangi gazeteci olsa sorar. Anladığım şu: Köksal kaybedeceğini anladı. Şimdiden bir mazeret arıyor."

SD: "Birinin üzerine yıkacak."

CA: "Evet!"

SD: "Ben ne diyecektim bu adama? 'Aday ol'... Sonra?.. 'Bana aday ol' dedi ama 'bana arka çıkmadı!' Eeee? 'Olma' desem?.. 'Olacaktım aday ama yolumu kesti'. İki sebepten ben, 'Gidin kararınızı kendiniz verin, birbirinizle konuşun' dedim.

Bunda ne var? Efendim birtakım adamlar benim adıma gitmiş de, etmiş de, telefon etmiş de...

Kardeşim, benim adıma eğer birtakım adamlar telefon etse, bu telefon her gün işler. Nitekim birtakım adamlar da 'Dalan'a oy verin diyor sayın başkan' diyorlar."

CA: "Bir de Dalan planı varmış. Güya siz Tansu Çiller'i bu arada seçtirecekmişsiniz. Fakat Kasıma asıl hazırladığınız Dalan'mış. Teşkilat falan tanısın diye."

SD: "Senaryo aranıyor. Aptalca işler.

Beni mütemadiyen bu işlerin içine sokmaya çalışıyorlar. Ama Allah şahit. Böyle bir gecede benim kapım vızır vızır işlerdi yahu Bu sabah 40-50 kişi geldi, hepsi tebrike geldi, sağdan soldan, gelmişler. Cumhurbaşkanına tebrikat devam ediyor. Ben de beş dakikada hepsinin elini sıktım, gönderdim. Ben şimdi gidiyorum Warren Christopher (ABD Dışişleri Bakanı) ile konuşmaya. İyi mi?"

CA: "Peki gazetelerin yapmak istedikleri ne sizce?"

SD: "Şu: Ta başından beri şu..."

CA: "Sizi de Özal'a benzetmek!"

SD: "Hah, tamam. İşte o."

CA: " 'Özal'ı parti işlerine karıştı diye eleştirdi ama, kendi de öyle davrandı,' demek!"

SD: "Şu saate kadar..."

CA: "Bir şey bulamıyorlar... 'Ama efendim, çaktırmadan yapıyor,' diyecekler, diyorlar."

SD: "Çaktırmadan... Filanca adamla. Beş kişiyle konuşmuyorum. Devlet işleri görüyorum."

CA: "Çağlar'a birini desteklemesini söylediniz mi?"

SD: "Yani Çağlar birini desteklerse, ben mi desteklemiş olacağım? Çağlar kendisi olmak istiyor. Çağlar desteklenmesi gerekiyorsa, benden kendisinin desteklenmesini ister."

CA: "Genel başkan da olmak istiyor."

SD: "Tabii. Bayılıyor."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(12 Haziran 1993, Gökberk Ergenekon'la 'malum konu' üzerine görüşme –daha önce aradım, yoktu, telesekretere not bıraktım–)

CA: "Bugünkü yazıda da yazdım. Köksal senin sağa sola telefon edip..."

GE: "Okudum. Ha, evet ben sağa sola telefon ediyorum. İsmet Sezgin olsun diyorum, diye söylenenler.

Köksal'ın orada ıskaladığı bir laf var. O, çünkü, o perşembe sabahı Bakanlar Kurulu var, ben gittim Köksal'la konuştum. Yanına oturdum. Dedim: 'Biz seninle bir gün önce çarşamba gecesi telefonla konuştuk. Sen benim ağzımdan Demirel lafı duydun mu' dedim. Demirel böyle diyor, böyle istiyor diye? 'Hayır, ama Gökberk, sen söyleyince başka ne amaçla söylersin ki, öyle anlaşılır' dedi. 'Eee' dedim. 'O senin anlayışın ama benden Demirel adını duydun mu?' diye sordum. 'Duymadım' dedi. Ama milletvekillerine öyle demişsin' dedi.

'Kime, hangi milletvekiline' dedim. İki tane isim verdi. 'Gel, onlara beraber gidelim. Dördümüz yanyana gelelim bu iki isimle.'

Ben onlara dedim ki çünkü: 'Biz arkadaşlarla oturduk, düşündük, taşındık. İsmet Sezgin zaten bu dönem için en iyisi odur' dedim Köksal'a.

Bu kongreden bir galip, iki mağlup niye çıksın? Neticede olağanüstü kongrede bir genel başkan seçeceğiz. Kasımda parti kongresine hazırlanmak için. Ben kimseye Demirel lafı söylemedim. Demirel de bana böyle bir şey söylemedi. Ama biz kendi arkadaşlarımızla oturduk, ölçtük biçtik... Ha! Bu işe gelir, gelmez, o ayrı iş."

CA: "O adını verdiği milletvekilleriyle yanyana geldiniz mi?"

GE: "Hayır, maalesef hayır. Ama ben o milletvekilleriyle konuştum: 'Ben size Demirel'den bir şey söyledim mi?' 'Hayır' dediler."

CA: "Ama Sezgin'in seçilmesini istediğini söyledin."

GE: "Tabii. Herkes burada, bakanlar olsun, başkanlık divanından olsun, herkes bir adayın peşinden koşmuyor mu? Benim o hakkım yok mu? Ben bu kongrenin delegesi değil miyim? Partinin de genel sekreteriyim. Partinin başkan vekili (Mehmet Gölhan) bir adayın peşinden gidiyorsa... benim suçum ne? Ben niye durayım o zaman?"

CA: "Herhalde bilgileri o verdi, Sabah'ta yayın var."

GE: "Aramızda söylüyorum bunu. Perşembe sabahı Hürriyet ve Sabah'ta aynı laf çıkıyor: 'Demirel devrede!' Niye çıkıyor. O arkadaşımız bir gün önce gidiyor ve konuştuklarını gazetecilere anlatıyor."

CA: "Demirel'le konuştuklarını..."

GE: "Demirel'e gidip diyor ki, kendisi anlattı: 'Ben aday olacağım'. Demirel de bana dedi ki: 'Adaylar teke inerse iyi olur'. Yani anlaşın filan.

Sen böyle söylediğin zaman Cumhurbaşkanını devreye sokmuş oluyorsun zaten. Ondan sonra ne oluyor? Cumhurbaşkanı devrede mi değil mi? Ya Cumhurbaşkanı yalan söylüyor ya öyle söyleyenler yalan söylüyor gibi hâlâ ısrarın âlemi yok ki...

Bir yandan kendisi bana söylüyor, 'Sen yalan söylemezsin' diye. Bir yandan da öteki işler falan filan... Ama ben kendisiyle konuştum perşembe sabahı; 'Başka türlü anlamak mümkün mü Gökberk'ciğim' diyor. 'Birbirimizi tanıyoruz'.

Ben söylediğim zaman başka türlü anlamak mümkün değilse, ben ne yapayım ki!"

CA: "Hasan Ekinci mesela açıkça 'Tansu' diyor. Mehmet Gölhan da."

GE: "Ali Şevki Erek, genel başkan yardımcısı, o da 'Tansu' diyor."

CA: "Bakalım olayı daha ne kadar büyütecek!"

GE: "Zannetmem. Kazanamayacağı gözüküyor."

CA: "Yani İsmet destekleyerek beni, Demirel mi kaybettirdi diyecek?"

GE: "Hepsi hikâye!"

CA: "Tansu bugün partide fötr şapka filan giymiş, yani baba olmuş."

GE: "Niye böyle şeyler yapıyor? Değmezdi bu kongrede "

CA: "Belki kartvizite Başbakan yazmak içindir."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(12 Haziran 1993, saat 21.30-22.00, Cumhurbaşkanı Demirel'le kongreden bir gece önce görüşme)

CA: "Oteller falan her yer ana-baba günü. Hele Büyük Ankara Oteli! Miting yapsanız ancak bu kadar olur."

SD: "Partinin hayatiyetini gösteriyor."

CA: "Kim seçilebilir? Gönlümüzdeki İsmet ama... Siz nasıl görüyorsunuz?"

SD: "Vallahi ben... Aslında mesele... Eğer bu delege demogojiye yatmazsa... Aslında akıllıdır. Ama basın çok büyük baskı yaptı. Yani şimdi de 'Efendim, Demirel birisini Başbakan seçmeliymiş. Patırtıya gerek yok' diyor Ertuğrul, iyi mi?"

CA: "Nerede, yazısında mı?"

SD: "Hayır, bugün sordum da, 'Ben neyi yanlış zamanlamışım' diye."

CA: "Kendisine mi?"

SD: "Ha! Ben sana söylemedim mi? Benim şablonum bu. Bu şablon oynanıyor. Ne güzel oynanıyor işte. 'Kongreden kim çıkar?' Eeee? Sen değil misin... 'Lady'nin ayak sesleri geliyor' diye manşet atan?"

CA: (Gülüyor)

SD: "Şimdi onun korkusuna girmiş. Hissettiğim kadarıyla. İyi mi?"

CA: "İsmet demelerinin nedeni, bir bahane bulup size bağlıyorlar."

SD: "Bana bağlanacak hiçbir şey yok. Adamlar sabahleyin gel-

miş kapının önüne. 30-40 kişi. Bunlar Edirne'den, Mersin'den, Afyon'dan. Ben bunların ellerini sıktım, 'Bayramınız kutlu olsun,' dedim. 'Cumhurbaşkanlığınız hayırlı olsun' dediler, gittiler. Şimdi, ondan sonra Sedat bana sual soruyor: 'Bunlar delege imiş, bunlarla ne konuştunuz?' Ben ne bileyim bunların delege olduğunu yahu?

Delege ise delegedir. 40-50 kişi. Ben bunlara 'filan kişiye oy verin' der miyim?"

CA: "Hayır demezsiniz, ama 'Siz doğrusunu yaparsınız' demişsiniz".

SD: "Demişimdir, ondan sonra... Yani hiç kimseyle konuşturmayacak mısınız beni?

Ondan sonra Erdal Bey'e sual sormuşlar. 'Demirel, Ankara'da delegelerle konuşuyor' diye. İyi mi? Ben nerede bulacağım delegeyi? Affedersin, ben delege ile konuşacak olsam kaçak konuşmam. Mehmet Yazar'ı tahrip etmişim. 700 kişiyi çağırırım küçücük odaya. Yanaklarından öptüm terli, telaşlı, tıraşlı bir sürü adamın. 626 kişi gitti, oy verdi. Benim istediğim gibi. Onu yaparım ben."

CA: "İsterseniz tabii yaparsınız!"

SD: "Onu yaparım ben. Onu yapmadığıma göre benimle ne uğraşıyorsunuz, kardeşim? Ben söyledim ona. 'Siz bu işi Doğru Yol kongresi olmaktan çıkarıp, benim üstüme konuştuydu, konuşmadıydı diye şeye girdiniz.' Ben 10 gündür söylüyorum. Hayır, yapmayın kardeşim."

CA: "Peki, o zaman ne diyor (Sedat Ergin)?"

SD: "Hiç, ne diyecek! Aman efendim. (Sedat) Öyle tahrik edici şeyler buluyor ha! Cuma namazına gitmişim de Denktaş'ı kabul etmemişim."

CA: (Gülmeye başlıyor)

SD: "Kardeşim, cuma namazına gitmeden önce Rauf Denktaş beni aradı. 'Ben gidiyorum' dedi, veda etti. 'Seninle konuşacağım,' demedi ki..."

CA: "Gazeteler yarın yine Demirel bilmem ne yaptı diye mi çıkacaklar?"

SD: "Herhalde, herhalde."

CA: "Gece size gazeteler gelir."

SD: "Henüz gelmedi. Bilemiyorum da, ben şeyi söylüyorum. Yahu kardeşim beni sokmayın bu işlerin içerisine."

CA: "Ama gene de..."

SD: "Her gün söylüyorum canım. Ben bugün bir tek milletvekili ile konuştum. O da mıntıkasına ait bir iş için. İyi mi? Benden randevu istediler, 'Gelmeyin kardeşim' dedim. 'Oylarınızı kullanıp öyle gelin,' dedim."

CA: "Oylarda bölünme olmasa... Köksal'ın 200-250 oyu var diyorlar."

SD: "Yok canım sen de!.."

CA: "Yalnız o ki, iyi-kötü bir oy alacak."

SD: "Canım 50 tane oy alır, alacağı o."

CA: "Ama işte 50 oy falan, aradan da..."

SD: "Böyle zamanlarda herkesin alacası çıkar meydana. Sen otelleri gez bakalım (gülüyor, alaylı ses). Ben evdeyim. Bir şey yapmayacağım. Bir kovboy filmi seyrediyorum. Harika bir kumar filmi."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Aynı gece Demirel'le saat 23.00'te bir kez daha görüşme)

CA: "Bahaddin Şeker, milletvekili, İran caddesinde bir bürosu var. 30 milletvekili toplanmışlar. Bir buçuk saat önce. Tansu gelmiş. Yarın yapacağı konuşma konu. Fikir alışverişi. Sert çıkması istenmiş Tansu'dan. Sizin sloganları biraz değişik kullanacak. Mesela 'Düşün peşime' veya 'İktidar olmak istiyorsanız, belediye başkanı olmak istiyorsanız gelin peşimden...' Garip bir şey. Baki Tuğ'dan tutun da Ispartalı Ertekin Durutekin'e kadar hepsi orada."

SD: "O Ispartalı İsmet'e karşıdır. Bir tayin işini yapmamış."

CA: "Özer Çiller de teşrif etmiş. Kocası. 'Veremeyeceğim hiçbir hesap yoktur' demiş. Bir de protokolden söz ediliyor. Köksal'la Tansu arasında. Kim daha az oy alırsa diğeri lehine adaylıktan çekilecek.

Bizim bürodaki arkadaşların bir saptaması var: İsmet falan yok. Bütün delege kadını kucaklıyor. Hasan Ekinci'ler bütün gece partide. Bu Gölhan'a ne oluyor? Bu sizin arkadaşınız değil mi?"

SD: "Şimdi söylemeyeyim."

CA: "Ya Ali Şevki?"

SD: "Ona Tarım Bakanlığı vaat etmiş. Hasan Ekinci Orman Bakanı."

CA: "Münasiptir efendim. Fakat genel merkez ellerinde. Her gelen delegeyi çeviriyorlar, diyorlar. Çok tehlikeli bir ayak. İsmet de arada bir taraftarları ile geliyor, diyorlar. Orada bulunuyor, sonra dönüp gidiyor. Yarın sert bir konuşma yapsa?"

SD: "Ben onlara taktik veremem canım. Artık herkes kendisi ne yapacaksa yapacak."

CA: "Ben İsmet'e 'Bu kadının bazı önemli boşlukları var. Bunlar sana geldi yazılı olarak, dosya olarak. Bunları kulisten başlayarak işle' dedim."

SD: "Tabii, tabii."

CA: "Dinlediği yok! Tabii kesin bir şey söylenmez ama, ortada garip bir durum var."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(12 Haziran 1993, İsmet Sezgin'le aynı gün ve gece konuşma)

CA: "İsmet, ne oluyor?"

İS: "İyi, iyi."

CA: "Bu kadın 30 milletvekili ile toplantı yapmış."

İS: "Kardeşim, bugün 100 milletvekili benim yanımdaydı. Ben... Ben iyiyim. Benim konuşmam tamam."

CA: "Delege bazında vaziyet nedir?"

İS: "Bir turda seçilirim. Sen bugün Büyük Ankara Oteli'ni gördün mü?"

CA: "Gördüm, ama kadın da kalabalıktı."

İS: "Kadının topladığı benimkinin onda biri değildi yahu!.."

19

Dananın kuyruğunun koptuğu...

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Cumhurbaşkanı Demirel'le 13 Haziran 1993 DYP olağanüstü kongre günü öğleye doğru, kongredeki hava üzerine)

CA: "Nasılsınız efendim?"

SD: "İyiyim, Allaha şükür. Ne var, ne yok?"

CA: "Kongreye gittim, geldim. Havayı hiç beğenmedim. Tansu!"

SD: "Hı, hı, hı..."

CA: "Hatta ilk turda çıkabilir."

SD: "Anlıyorum."

CA: "Size yansıyan bir şey var mı?"

SD: "Ben kimseyle konuşmadım. Ben yalnız televizyonda demostrasyonları seyrettim. Demostrasyonlarda uzun boylu farklılık yok!"

CA: "Delege ötekileri alkışlamamış. Tansu'yu alkışlamış. Bana bir şey söylediler. Mesela Isparta. 21 delege. 20'si tamam!"

SD: "Kulak asma!"

CA: "Öyle midir dersiniz?"

SD: "Kulak asma. Olur mu öyle şey?"

CA: "Zaten olursa hayret ederim."

SD: "Olur mu öyle şey? Kulak asma."

CA: "Kimilerine göre, İsmet az farkla sıyıracak, ama zorlanacakmış."

SD: "Hı, hı, hı. Evet, dur bakalım ne olacak?"

CA: "Efendim; Tansu'nun arkasında TOBB var, TÜBİTAK var, iş adamları, sermaye var ve medya var."

SD: "Medya, medya... Bütün şey..."

CA: "Üç büyük gazete ve hem de televizyonlar..."

SD: "Dur bakalım ne olur. Ne olursa iyi olur."

20

Takvimlerin 1993 yılının Mayıs ayının 13'ünü gösterdiği o pazar günü, Türkiye'nin siyasal yazgısına egemen olan Çiller, başta Demirel pek çok çevreye, nasıl kurtulacağımızı kestiremeyeceğimiz günler yaşatacak; demokrasiye, sosyal, ekonomik yaşamımıza ve sonunda laik Cumhuriyete onarılması zor darbeler vuracaktı.

Son olarak, Türkiye'yi ve partiyi ancak kendisinin ayağa kaldıracağını söylüyor. Parlak vaatler. Hem kamuoyuna hem de desteğini sağlamak için önüne gelen her milletvekiline, hatta delegeleri yöneten kişilere...

İsmet Sezgin hâlâ 'tabanın birlik ve beraberlik isteğinden', Köksal Toptan ise 'DYP tabanının fikriyatını temsil etmekten' söz ediyor.

DYP kaptırmış kendini Çiller'e. Daha ilk gün başlayan 'ünlü gaflarının' kimse ayırdında değil.

Yanına yaklaşan bir grup delegeyi okşamak istiyor: "Ahh" diyor, "Balıkesirliler..." Heyet bozuk: "Aman hanımefendi, biz Kahramanmaraş delegesiyiz" diyorlar. Ne umuruna!

Yılmaz Gümüşbaş'ın yazısından bir bölüm:

"Türkiye kadar ABD ile yakın ilişkileriyle bilinen, Anadolu insanından çok IMF ve Dünya Bankası'nı yakından tanıyan Çiller'in açıkladığı trilyona yakın mal ve para varlığının miktarı kadar, bunları nereden bulduğu başlıca merak konusu."

Tansu ve Özer Uçuran Çiller bu söylemleri, sorgulamaları umursamıyorlar.

Adam trilyonlara varan mal ve para varlığını neredeyse 'mütevazı' diye tanımlayacak.

Soran da yok o sırada; nereden buldun bu kadar parayı? Kaynağı nedir?

Türkiye ve DYP, kendini kaptırmış etekli bir rüzgâra, gidiyor

'Vitrin düzeltecek DYP' bu kadın seçilince!

İlk tur: İsmet Sezgin: 320; Köksal Toptan: 212; Tansu Çiller: 574!

Doğal gelişme yaşanıyor: İsmet ile Köksal, adaylıktan çekiliyor.

İkinci tur: Tansu Çiller 933 oyla DYP Genel Başkanı ve 'müstakbel' Başbakan.

'Baba'ya rağmen kazanılan bir zafer' miydi bu sonuç?

Yoksa?.. Başka etkenlerin, kimi taktik hataların ürünü müydü?

(DİYALOG)

Şok!

Not defterimden:

(13 Haziran 1993, gece, Cumhurbaşkanı Demirel'le DYP kongresindeki sonuçtan sonra görüşme, Demirel'e 'yakın dostundan darbe')

CA: "Emel Hanım nasılsınız?"

EY: "İyiyim, siz nasılsınız, iyi misiniz?"

CA: "Vallahi benim üstümden büyük bir yük kalktı. İsmet kazansaydı... Biliyorsunuz, benim 30 yıllık arkadaşım. Bol bol çekişirdik herhalde. Tansu seçildi. Eh, doğrusu duygularımın, mantığımın neler gösterdiğini siz de -belki- biliyorsunuz. Kısacası şimdi önümüze öyle geniş bir alan çıktı ki..."

EY: (Kahkahayı basıyor) "Kimbilir ne güzel yazılar yazacaksınız!"

CA: "Aman efendim, aman. Sorulur mu?"

(Karşılıklı kahkahalar)

SD: "Gözlerinden öperim."

CA: "Beyefendi, nasılsınız?"

SD: "İyiyim Allaha şükür. Ben böyle şeylere alışığım canım. Adamlar yalancı pehlivan çıktı."

CA: "Sizin adamlar?"

SD: "Tabii. Evet. Ama sen bu durumun farkına vardın."

CA: "Size söyledim de."

SD: "Çarşamba akşamı söyledin. Belliydi. Laf aramızda bu kadar tembel olan insanlar... Hiçbir şey yapamazlar."

CA: "Örneğin delegeyle temas yok."

SD: "Benim nüfuzum? Benim elim kolum bağlı. Ben bir şey di-

yemiyorum. Ben her gün üstüste beyanat veriyorum ki, bu işe beni karıştırmayın. Şimdi, arkadaşlarınızdan bir tanesine enikonu lafını ettim."

CA: "Ne dediniz?"

SD: " 'Ben mi giriyorum yahu kongreye' dedim. Bugün manşetteyim. Ben mi giriyorum kongreye? Ben mi gidip orada konuşuyorum? Ben size 15 gündür söylüyorum ama bir türlü anlatamadım. Sedat denilen çocuk da bir acayip yani. Bu kadar mikropluk olur. 10 tane adamın elini sıktıysam ben, geriye kalanlara bir şey dememişsem ben, 1169 tane adam daha var orada. Gidin sorun onlara. Ben kimseye bir şey demedim diye çırpınıyorum. Tabii bu da bizim adamların biraz gevşekliği. Bildiğiniz arkadaşlarımızın cıvıklığı, gevşekliği... Yani benim elim kolum bağlı, kimseye bir şey diyemiyorum.

Ben yakınımdaki adama bir şey söylerken ödüm kopuyor. Yani beni yaralamayınız başlangıçta. Bu adamlar... Doğru Yol'un başına kimin geçtiğinden daha önemli benim yaralanmam."

CA: "Evet."

SD: "Neyse... Bizim adamlar kalıplarının adamı çıkmadılar."

CA: "Maalesef!"

SD: "Laf aramızda."

CA: "Başta Cevheri (Necmettin) çıkmadı."

SD: "Niye?"

CA: "Bırakın canım; gitti, alenen Tansu'yu destekledi."

SD: (Donup kaldı, hayretler içinde bir sesle) "Sahi mi?"

CA: "Açıklama yaptı."

SD: "Ne zaman?"

CA: "Bugün."

SD: "Haaa?" (Şaşırmış halde)

CA: "Tabii efendim. Kulisteki lafları bir dinleseniz. Öyle ki, Cevheri'nin bu davranışını makul gösterecek sözleri yakını milletvekillerinden dinledik."

SD: "Hı, hı!.."

CA: "Ve bugün tam seçime geçilirken açıklama yapıyor. Gitmiş İsmet'e demiş ki; 'Sen çekil, hüsrana uğrayacaksın'. İyi mi?"

SD: "Hı, hı..."

CA: "Bu, kusura bakmayın ama, bu adam sizin en yakın adamınız, arkadaşınız. İsmet kaybediyorsa, sus bari, çekil bir kenara. Hayır! Destek Tansu'ya. Birdenbire."

SD: "Gayet tabii."

CA: "İki: Aykon Doğan!"

SD: "Onu bırak!"

CA: "O da dün tornistan etti."

SD: "Adama Maliye Bakanlığı filan vaat etmiştir."

CA: "Hiçbir halt edeceği yok bu kadının. Bize yarar. 20 bin tiraj daha yaparız."

SD: "Daha çok yaparsınız. 300-400 bine çıkarsınız."

CA: "Siz evden çıkarken bir şey söyleyecek misiniz?"

SD: "'Hayırlı olsun' diyeceğim."

CA: "Sonra, Başbakanlığa atayacaksınız tabii?"

SD: "Tabii, tabii. Yarın sabah (14 Haziran 1993) atayacağım."

CA: "Öyle mi?"

SD: "Evet. Köşk'e söyledim, şimdi atama yazısını hazırlıyorlar."

CA: "Öyle mi?"

SD: "Evet, evet!"

CA: "Çağırıp vereceksiniz. Beklemeyeceksiniz?"

SD: "Neyi?"

CA: "Mazbata almasını."

SD: "Mazbatayı bu akşam alır."

CA: "Alır?"

SD: "Alır!"

CA: "Pekâlâ."

SD: "Şimdi benim arkadaşlarıma anlatamadığım bir şey var. Kardeşim ben kaideciyim, ben kuralcıyım. 3 Nisan günü grup benim adaylığımı teklif ettiği zaman 4 Nisan günü bu şöyle şöyle olur dedim.

Birinci bacağı oldu. Bu akşam ikinci bacağı da oldu. Yarın hükümet!

Kiminle konuşacaksa konuşsun."

CA: "Şimdi ortaya sizin kongreye müdahale etmediğiniz de çıktı. Ya da bir adaya işaret vermediğiniz."

SD: "Belki ben mağlup olmuşumdur. Hürriyet'e göre.

(Alay ediyor) Çiller beni mağlup etmiştir. Yarınki manşet her-halde odur. Ertuğrul'a söyledim: 'Yarınki manşetiniz budur' dedim."

CA: "Peki ne dedi bu sözünüze?"

SD: "Hık, mık. Hiçbir şey demiyor. Yani 'Ayıp denilen bir şey var' dedim. 'Ben sizin ne yaptığınıza ne ettiğinize karışmam. Ama koyduğunuz manşet bir ayıp yahu. Başka hiçbir şey değil' dedim."

CA: "Bu manşetlerden sonra sizi arayabiliyorlar mı?"

SD: "Evet. Beni aradığı için aradım. Yoksa aramazdım. Sevgili kardeşim; vallahi neler söyledim. Ben hiç kimseye böyle laf etme-dim: Yahu ne hakkınız var? Siz beni tahrip etmeye çalışıyorsunuz Elinizde delil olsa neyse. Elinizde delil olsa o zaman 'Biz gazetecilik yapıyoruz,' dersiniz. Yok deliliniz. Elinizde delil yok."

CA: "Bu da geçer bir-iki gün içinde."

SD: "Geçer geçer."

CA. "Hükümet de kurulur, kurulabilirse."

SD: "Şimdi bir güvenoyu olayı var."

CA: "Alabilir mi?"

SD: "Hükümet kurulması önemli olaydır. SHP ne yapacak, bil-miyorum ben de."

CA: "İnönü, İstanbul'a gitmiş."

SD: "Evet benimle konuştu gündüzün. Bugün Erzurum'daydı."

CA: "Geçmiş İstanbul'a. Ne diyor peki?"

SD: "O meseleyi hiç konuşmadık. Amasya, Erzurum çok iyi imiş."

CA: "Bu kadın çok çorap örer. Siz şunu bunu Bakan yapman doğru olmaz dersiniz buna, o gider Ertuğrul'a veya başka bir gazete-ciye 'Cumhurbaşkanı benim bazı Bakanlarıma itiraz etti' der, 'işime karıştı' der?"

SD: "Bu (Çiller) daha neler yapar, neler. Yapar da yapar."

CA: "Yapar, yapar!"

SD: "Vallahi (gülmeye başlıyor) biz dertten kurtulmayız."

CA: "Mesela Ayvaz Gökdemir'in İçişleri Bakanı olacağından söz ediliyor."

SD: "Yok, yok. O Milli Eğitim Bakanı."

CA: "İşitmedim, öyle mi?"

SD: "Evet. Ona vaat etmiş. SHP'nin Ayvaz'ı Milli Eğitim Bakanı olarak kabul edeceğini sanmıyorum."

CA: "Ohooo! Daha neler var. Mesela Rafaaddin'i filan nasıl kabul edecek SHP? Kabinenin şeklini bozmayacak mı bu kadın?"

SD: "Onu bilemiyorum canım."

CA: "Yarın size gelince bir şeyler söyler."

SD. "Ben ona bir şeyler söylemem. Kâğıdını veririm eline, gider."

CA: "Yarın saat kaçta çağırdınız?"

SD: "Daha çağırmadım."

CA: "Kaçta olabilir?"

SD: "On buçukta filan.

Hayırlı olsun. Ne yapalım. Ne yapacağız?"

CA: "Gayet tabii."

SD: "Karıştığımız bir şey değil. Bizim dışımızda bir şey."

CA: "Ne var ki, bu parti onca emekle bir noktaya geldi."

SD: "Haziran sıcağında onu yapanlar düşünsün. Değil mi?"

CA: "Eh, bizim için DYP de bitmiştir."

SD: "Neyse... Bu zamana kadar Haziran sıcağında kimselere bir şeyler düşündürtmedik. Hep düşünüverdik."

CA: "Emel Hanım'a 'İsmet olsaydı, arkadaşımızdır, zora düşerdik,' dedim."

SD. (Kahkahalar)

CA: "Ama bu kadınla..."

SD: "Oldu, gözlerinden öperim."

CA: "Sağolun!"

21

14 Haziran 1993'te Cumhurbaşkanı Demirel, Tansu Çiller'i hükümeti kurmakla görevlendirirken –bana söylediğine göre– uyardı:

"Bu mal varlığın" dedi, "dikkat et, başına çok iş açacak!"

Kuşku yok; Tansu Çiller, tıpkı kocasının söylediği gibi, hem mal varlığını azımsadı, hem de 'hiçbir sorunla karşılaşmayacağını' söylemekle yetindi.

İkinci olay; Demirel'in 30 yıl süreyle birlikte ve çok yakınında siyaset yaptığı Necmettin Cevheri'ye takındığı tavırdı.

Demirel, Kongre'deki tutumundan dolayı –elbette kendi kanallarından bir kez daha saptadıktan sonra– Cevheri'yi 'arkadan bıçaklamakla itham etti'.

O günlerde, Demirel'le Cevheri arasında genel başkanlık konusunda kimbilir ne dramatik konuşmalar geçmişti.

Bir keresinde bana "Sezgin'i desteklemeye söz vermişti"ye benzer bir cümle söylemişti. Ama daha fazla açıklama yapmamaya özen gösterdi.

Gazetelerde çıkan 'kendisini arkadan bıçakladığı' yolundaki haberlerden sonra Cevheri, Demirel'e uzun bir mektup gönderdi.

Tüm sorularıma ve neredeyse ısrarlı isteklerime karşın; Demirel, Cevheri'nin mektubunun içeriğini açıklamadı.

Ama hiçbir zaman 'eski günlere' dönmediler.

22

Tansu Çiller'in Demirel'den ilk kez görev almasından, birkaç kez Başbakanlığa gelmesinin üzerinden dört yıl geçtikten sonra Hürriyet gazetesinde 3 Kasım 1997'de şu haber yayımlandı:

"Demokrat Türkiye Partisi Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Tansu Çiller'in DYP Genel Başkanlığına getirilmesinin tarihi yanılgı olduğunu söyledi.

Bu konuda isim vermeden Cumhurbaşkanı Demirel'i de eleştiren Cindoruk, 'Bu tarihi yanılgı açıkçası benim değildir' dedi.

Cindoruk –düzenlediği kahvaltılı basın toplantısında– bir soru üzerine, Demirel'in, Cumhurbaşkanı seçildikten sonra genel başkanlık için kendisine danıştığını söyleyerek şöyle dedi:

'Ben TBMM Başkanı'ydım. Cumhurbaşkanı olduğunda kendisine gittim, görüşünü aldım. Aramızdan bir başka arkadaşın seçilmesinin daha uygun olacağını, 3 önemli görevin (Cumhurbaşkanlığı, TBMM Başkanlığı ve Hükümet Başkanlığının) aynı partide toplanmasının önemli olduğunu belirtti.

Cumhurbaşkanı nın uygun görmediği bir göreve talip olmak siyasi terbiyemize uygun düşmezdi.

Çiller genel başkan oldu. Türkiye için yanlış karardı. Tarihi yanılgıydı.

Aynı dönemde İsmet Sezgin'in adaylığı 15 gün geciktirildi.

Keşke İsmet Sezgin'i Başbakan yapsaydı, bu sıkıntıların hiçbiri yaşanmazdı.

Cumhurbaşkanımız 'Özal'ın düştüğü hataya düşmeyelim' buyurdular.

Özal'ın düşmediği hataya düştük."

Tarihsel yanılgı?

Pekâlâ, ama 14 Haziran 1993 günü ikinci bir kez Türkiye'de yeni bir dönem başlıyordu.

İkinci Bölüm

"HİÇBİR ŞEYİ OLMAYAN HİÇBİR ŞEY KAYBETMEZ"

23

Herkesin savaşma yöntemi ayrıdır

Tansu Çiller'in genel başkan seçilmesinden sonra DYP çevrelerinde söylenip benimsenen, genelde medyada işlenen bir slogan ağırlık kazandı:

"Çiller, Türkiye'yi omuzlayacak ve... 21. yüzyıla taşıyacak"tı!

Öyle bir hava esiyor, daha doğrusu estiriliyordu ki; Çiller'in çağdaş, laik Türkiye'yi temsil ettiği hemen her çevrede söyleniyordu.

DYP genel merkezinde bu havanın etkisiyle "Rüzgârı arkamıza aldık, genel seçime hemen gidilirse tek başımıza iktidara geliriz" diyenlere rastlanıyordu. Örneğin, Çiller'i daha ilk saatlerde desteklemeye başlayan Genel Başkan Vekili Mehmet Gölhan, bu kanıyı açıktan söyleyenlerin başında geliyordu.

Batı basını da aynı havadaydı: Örneğin Belçika'dan Le Soir, Çiller'i "Güzel, bol diplomalı ve çok zengin" diye tanımlıyordu. İngiltere basını Demirel'e karşın genel başkanlığa seçildiğini yazıyordu. NBC ve CNN gibi ünlü Amerikan televizyonları sonucu, "Sürpriz zafer" diye özetliyordu. Fransa basını ulusal eğilimlerine yakışır bir hava içindeydi, Türkiye'de bir kadının Başbakan adayı olacak konuma gelmesini "tarihsel bir olay" diye niteliyordu.

Türk basınının büyükleri, övgüde batı basınından geri kalmıyordu.

Oysa, üç büyük gazetemiz kongreden önceki manşetlerinde İsmet Sezgin'in kazanacağını gösteren bir tutum izlemişlerdi:

Sabah: "Demirel, Sezgin dedi."

Hürriyet: "Kasım'a kadar İsmet Abi."

Milliyet: "İşaret Sezgin'e."

Bu manşetler ve manşetlerle ilgili haberlerden tersyüz edilmiş, artık günün kahramanı Çiller'i hemen her yönüyle ön plana çıkaran yazılar sayfaları doldurmaya başlamıştı.

Şok; Çiller'le birlikte seçime giren Sezgin'i sarsıyordu.

Sezgin, başta Necmettin Cevheri, pek çok 'eski arkadaşının' ihanetine uğradığını; hatta, özellikle Cevheri'nin kendisini –Demirel gibi– 'arkadan bıçakladığını' söylüyordu.

Aynı ilin milletvekili Nahit Menteşe'ye de ateş püskürüyordu.

Oysa, Menteşe'nin "Sezgin benim genel sekreter olmamı engelledi, ben de onun genel başkanlığını" dediği söyleniyordu.

Sezgin'in bir başka yorumu da şöyleydi: "Partinin tepesinde Demirel'den sonra gelen eşitler arasında, benim ön plana çıkmamı kabullenemediler" diyordu.

Çiller konusunda yanılanların başında Cumhurbaşkanı Demirel gelmiyor muydu?

Demirel, seçildiği âna kadar Çiller'in zaferle çıkacağına asla inanmamıştı.

Çarıklı erkânı harp dediği delegelerin 'düşünüp taşınarak' Çiller'e oy vermeyeceklerini sadece bana değil, örneğin Onur Kumbaracıbaşı'na da söylemişti.

Üstelik, bu söylemlerinde çok içtendi.

Örneğin, Isparta delegelerinde de Çiller lehine bir hava gözlendiği söylendiğinde; Demirel, "Olanaksız" diye karşılık veriyordu.

Isparta ilinin 21 delegesi vardı kongrede.

Genel başkanlık seçiminin il il sonuçları geldiğinde şu gerçek ortaya çıktı:

Demirel'in "Bizim ilimiz" dediği, söylediklerine aykırı davranmayacaklarına inandığı Isparta ilinin 21 delegesinin 20'si oylarını Tansu Çiller'e vermişti!

24

Birinci turda kim daha fazla oy alırsa ötekinin adaylıktan çekileceği yolunda Çiller'le bir anlaşmaya vardığı söylenen Köksal Toptan susuyordu. Ama İsmet Sezgin konuşmayı sürdürüyordu.

Örneğin, Ankara'nın o sıralar ünlü lokantası RV'de, Çağlar'la İstanbul Emniyet Müdürü Menzir'le karşılaşan Sezgin'in, sonuç için "Bu, bir isyandır. Patlamadır ve kurulu düzene karşı gelmedir' dediği basına geçiyordu.

Çevresi ise, Sezgin'in 'aşırı iyi niyetinin ve dostlarına olan güveninin kurbanı' olduğunu söylüyordu. Kongre oyunlarına girmemişti. En büyük hatası da buydu.

Sezgin, Çiller'in servetiyle ve yaşamıyla ilgili önüne konulan dosyayı da geri çevirmişti. Oysa, o dosyada 'Çiller'lerin servetlerini edinme yolları' ile ilgili geniş bilgiler vardı ve Sezgin, "Dosyalardaki bilgileri kullanmayı siyasal ahlakla bağdaştıramayacağını" söyleyerek reddetmişti.

İsmet Sezgin, Çiller'in kuracağı kabinede görev almayacağını söylüyordu.

Muhalefetini sürdürüyordu.

Çiller'le ilgili konuşmalarını anımsadığımız Cavit Çağlar ise, DYP'nin birlik ve bütünlüğü için ne gerekirse yapacağını belirttikten sonra, 'yeni genel başkanın emrinde' olduğunu açıkladı.

(DİYALOG)

Not defterimden:

(DYP olağanüstü kongresi ve alınan sonuçtan sonra 13 Haziran 1993 günü Hikmet Çetin'le görüşme)

CA: "Hikmet, ne olacak şimdi?"

HÇ: "Vallahi, bilmem. Çankaya ile Doğru Yol'cular düşünsün."

CA: "Çankaya'daki hiç konuşmadı. Yoksa gücü mü yetişmedi?"

HÇ: "Pek o kadar konuşmadı. Müessir olacak vaziyete girmedi."

CA: "Anayasal görev... Çekindi tabii."

HÇ: "İlk şeyde bu kadar çekinmemesi lazımdı."

CA: "Ama birader; her gün Milliyet, Hürriyet ve Sabah tepesinde."

HÇ: "Ne olacak şimdi?"

CA: "Bilmem. Size bakar."

HÇ: "Yani bize bakar ama, kadının bir şey yapması lazım."

CA: "Ayvaz, Milli Eğitim Bakanıymış!"

HÇ: "Harika!"

CA: "O ve benzerleriyle nasıl yapacaksınız kabineyi?"

HÇ: "Çok zor olacak."

CA: "SHP, Ayvaz'la falan olur mu?"

HÇ: "Olmaz."

CA: "Ya?"

HÇ: "Ben biter diyebiliyorum."

CA: "Yani iş biter."

HÇ: "Hıı!"

CA: "Eğer kabineyi sizinle kuramazsa ne hali varsa görür kadın."

HÇ: "Tabii."

CA: "Herkes anlatıyor ki, kadın bir felaket."

HÇ: "Yalan dolan!"

CA: "Aklıma bugün ne geldi biliyor musun: Bu kadın, Turgut'un dişisi."

HÇ: "Aynı, aynı. Ama o (Özal) tabii daha bilgiliydi, bu bilgisiz."

CA: "Üstelik!"

HÇ: "Tabii. O bilgiyi kötüye kullanıyordu. Bu, bilgisiz, cahil."

CA: "Yani bunu kullanacaklar."

HÇ: "Laf aramızda. Geçen gün ABD Büyükelçisi bizim bir arkadaşa demiş ki; 'Ben üç defa görüştüm Çiller'le; Amerika'ya, seçildikten sonra ne yazayım diye. Üç seferinde de 'Bir şey not edemedim' demiş."

CA: (Güler) "Sizinkilere, yani bakanlıktan birine."

HÇ: "Evet, evet! yani 'Ben bir şey anlayamadım. O konuşmalardan sonra şunları şunları görüştük diyemedim' demiş. Daha doğrusu 'Ne konuştuğumuzu anlayamadım. Konudan konuya atlıyor'."

CA: "Felakete bak."

HÇ: "Aslında bu, Doğru Yol'u da bitirecek, farkında değiller."

CA: "Amma yaptın ha! Partiyi de ülkeyi de havaya kaldıracak diyorlar. İki gülücüğe yatan bir milletimiz var."

HÇ: "Hayret verici bir şey."

CA: "Ben böylesine millet duymadım."

HÇ: "Ben doğrusu... Yani delegelerin bu kadar... Kadın gülüyor, vesaire... Dişilik yapıyor. Bir dişi seçtiler."

CA: "İsmet de çok iyi çalışmadı."

HÇ: "Evet, galiba. Rahat bıraktılar kadını."

CA: "Bir işaret gelir, bu kadını götürürüz diye diye beklediler."

HÇ: "Ona güvenerek ..."

CA: "Ama Çankaya'daki..."

HÇ: "Ama yukardakinin yakınları da kadının yanında. Necmettin Cevheri!"

CA: "Cevheri... Evet.. İsmet öyle diyor, doğru da, kazık attı."

HÇ: "Tabii."

CA: "Ben bugün Demirel'e 'Sizin en yakın arkadaşınız, sırdaşınız, Çiller'in yanında' dedim. 'Olamaz' dedi. 'Olmaz olur mu, beyanı var bize'."

HÇ: "Olmaz olur mu? Açık beyanı var. Herkes öyle biliyor, Cevheri... Menteşe..."

CA: "Düşünebiliyor musun, Isparta delegasyonu Çiller'e oy veriyor."

HÇ: "Ama yukardaki çok fazla ürkmüş canım."

CA: "Çok fazla?"

HÇ: "Ürktü!"

CA: "Ürktü, çünkü tarafsızlığını bozdu damgası yemek istemedi."

HÇ: "Ama çok kötü bir gelişme olacak. Kadın onu (Demirel'i) dinlemeyecek."

CA: "Yarın görevi veriyor."

HÇ: "Kadın bunu dinlemeyecek!"

CA: "Dinlemesin! Gidebildiği kadar, kadın gidebildiği kadar gider."

HÇ: "Hıı."

CA: "Ne ki kadının bir yere gideceği yok canım."

HÇ: "Hiç mümkün değil."

CA: "Türkiye'de yalan çok iyi bir gıda, bir silah."

HÇ: "Yahu, dünyanın herhangi bir yerinde o servet ortaya çıktığı zaman nerden, nasıl edindin diye araştırma yaparlar. Amerika Dışişleri Bakanı geldi buraya. Arkadaşlara dedim ki, 'Bir hediye verelim'. Dediler ki; 'Mümkün değil. Çünkü ABD'de siyasetçilerin 165 dolardan fazla hediye almaları mümkün değil'."

CA: "Tabii, hemen soruşturma açıyorlar."

HÇ: "Bir-iki trilyon serveti var bu kadının. Kimse nereden geldi demiyor, seçiyor."

CA: "O servetin içinde henüz menkuller yok. Bankadaki paralar, hisse senetleri, onlar yok."

HÇ: "Tabii yok. Birkaç trilyon. Dünyada böyle bir şey olduğu zaman, herkes birbirine girer. Bizde ses yok. Ben zannettim ki, kongreden önce yukardaki, Demirel yakınlarını çağırdı il başkanlarına şunu deyin, dedi."

CA: "Hayır, yapmadı."

HÇ: "Seçimden sonra görüştün mü?"

CA: "Dün görüştüm işte."

HÇ: "Ne diyor?"

CA: "Bozuk tabii. Bir şey söylemiyor ama. Özel söylüyorum sana."

HÇ: "Tahmin ediyorum."

CA: "Bozuk."

HÇ: "Ben adamın onun Bakanlığı esnasında yaptıklarını biliyorum canım. Yani her an kabineden uzaklaşması olabilirdi de, gazeteler bir şey demesin diye fırsat kolluyordu."

CA: "Evet ama, sonuç kötü oldu. Kaç kez söyledim ben. Bu kadını harcayacaktı."

HÇ: "Tabii canım."

CA: "Felaket haline gelmiştir ve kolay kolay gitmez."

HÇ: "Gitmez!"

CA: "Yahu, bu kadın kongrede kürsüde konuşuyor. Kürsünün

hemen altında duranlar Bozkurt işareti yapıyor. Siz bunlarla nasıl kabineye gireceksiniz? İsmet'in yanında sadece Münif var, bir de Tunç Bilget. Ötekilerin hepsi satışta İnönü ile konuştun mu?"

HÇ: "Hiç konuşmadım. Yok burada. Tabii, kongreye Bozkurt'ların hâkim olduğu belli oldu. Televizyondan izledim Bir ara misafirleri saydılar. MÇP'ye sıra geldi, kıyamet koptu salonda."

CA: "Belki biliyorsun. Bu kadını Mesut'u benzetir diye seçtiler."

HÇ: "Ne yapacak yahu? Bak şimdi bunun nelerini çıkaracaklar. Bu Doğru Yol uyuyor, bu delegeler de. Bu Mesut ne diyecek, ne yapacak?"

CA: "Bu kadın Mesut'u seçimde yer diye çıkardılar."

HÇ: "Hikâye! Kardeşim, en başta zorda oldukları ekonomi."

CA: "Evet, ama başarılıyız diye gösterdi."

HÇ: "Düşün, en başarılı olduğu yer ekonomi ve Demirel'i eleştirerek geldi. Demirel'i eleştirdi. İşte bunlar yapılmadı, şunlar yapılmadı diye."

CA: "Evet."

HÇ: "Bizim bakımımızdan problem değil. Olmazsa da..."

CA: "Bakalım bu kadınla nasıl hükümet olacaksınız? İnönü girmeyecek, değil mi?"

HÇ: "Genel başkanlığa aday olmayacağını bu olanları hesaplayarak mı söyledi acaba? Bravo doğrusu. Daha sonra bu hareketi yapsaydı, Tansu Başbakan oldu, şu oldu da bu oldu da böyle davradı diyeceklerdi. Önceden yaptı, rahatladı."

CA: "Yaptı ama, kabineyi kurmak ya da kurmamakla görevli. Ayvaz'lı Hasan Ekinci'li ve MHP kökenlilerle kabine!"

HÇ: "Sümer Oral'a da görev vermez."

CA: "Hayır. Aykon Doğan'ı getiriyormuş."

HÇ: "Ohooo! Aykon da onunla beraberdi."

CA: "Evet, son dakika. Dün gece. Transfer bu kanada. Maliye Bakanlığı vaadiyle."

HÇ: "Vay vay vay!"

CA: "İnanılmaz şeyler."

Not defterimden:

(Cavit Çağlar'la 13 Haziran 1993'te Çiller'in genel başkan seçilmesinden sonraki görüşmemiz)

CA: "Ne oluyor, ne yapılacak?"

CÇ: "Bilemiyorum ki abi. Kadın geçirdi gitti."

CA: "Fena."

CÇ: "Burada aklım yemedi."

CA: "Nasıl oldu bu iş?"

CÇ: "Zor İsmet Abi'nin işi, zor. Necmi Abi ötekine, kadına çalıştı, çalışıyor. Ben ne yapayım? Bir şey yapamam ki..."

CA: "Necmettin Cevheri neden böyle davranıyor?"

CÇ: "Vallahi bilemiyorum ki..."

CA: "Duygusallık mı?"

CÇ: "Vallahi bilemiyorum ki..."

CA: "Öyle diyorlar."

CÇ: "Kadının işi de zor."

CA: "Kimlerle kuracak kabineyi?"

CÇ: "Bilemiyorum. İlgilenmiyorum. Yalım Erez'le falan. Erez şimdi onların arkasında."

CA: "Dün gece Erez'le yemek yemiş."

CÇ: "O idare ediyor onu, şu anda."

CA: "Yahu Erez sizin adamınız değil miydi?"

CÇ: "Ben seçtirdim onu. Politika bu. Köpek yavrusunu sinkaf eder ya."

CA: (Güler)

CÇ: "Gazetelere bakalım."

CA: "Kadın malı götürdü. Artık bu kadından kolay kurtulamazsınız!"

CÇ: "Eeee! Artık zor. Partiyi bir müddet sonra tutamaz. Herkes Bakanlık bekliyor, paylaşmışlar bile. Bunlar kadının amigoları."

CA: "Bugün görev veriyor."

CÇ: "Evet, patronla konuştum."

CA: "Haydi hayırlısı."

25

(14 Haziran 1993)

Cumhurbaşkanı Demirel, hükümeti kurma görevini Tansu Çiller'e verdi.

55 dakika görüştüler.

Koalisyon hükümeti için ilk öneriyi SHP'ye yapacağı söyleniyor.

Ola ki, Çankaya'dan da aynı 'telkini almış'tır.

Beklentilerin aksine Çankaya'daki görüşme uzun.

Demirel'in yeni Başbakana ülkenin önündeki kimi zorlu sorunlarla ilgili bilgi vermiş olması, güçlü bir olasılık.

Bu görüşmenin içeriğini Demirel'den öğreniyorum.

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Hükümeti kurma görevini Tansu Çiller'e verdikten sonra, 14 Haziran 1993'te Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşme)

Emel Yatmaz: "Cüneyt Bey nasılsınız?"

CA: "Dün anlattığım gibi."

EY: "Beyefendi geldi, veriyorum."

CA: "İyi günler dilerim efendim."

SD: "Gözlerinden öperim."

CA: "Beyefendi, hayırlı olsun."

SD: "Sağolasın."

CA: 'Görevi vermişsiniz."

SD: "Nihayet bu, demokrasi! Bir karar verdin mi konsekansına, neticesine katlanacaksın."

CA: "Doğrudur efendim, katlanıyoruz zaten."

(Demirel kahkahayı attı, CA da ona katıldı)

SD: "Daha birinci gün katlanmamaya başlamışsın." (Gülmeyi sürdürüyor)

CA: "Vallahi ben öyleyim. Başkalarını bilemiyorum. Gazetelere baktım. Hafta sonu başlarlar."

SD: "O kadar olacak."

CA: "Elli dakika kalmış yanınızda."

SD: "Eeee, bu hükümet tevdi işi. 50 dakikadan aşağı olmaz "

CA: "Niye?"

SD: "Elli dakikadan aşağı oldu mu laf olur aşağıda."

(SD de CA da gülüyor)

CA: "Peki neler konuştunuz?"

SD: "İşte, önünde meseleler var Türkiye'nin. Biraz onlar konuşuldu. Nasıl yapacakları ayrı mesele de. Yani onlar bir gözden geçer."

CA: "Tabii, siz anlatmışınızdır."

SD: "Tabii, tabii. Terörden Çekiç Güç'e kadar her şey. Türkiye'nin önünde meselelere bu görüşmelerde şöyle bir dokunulur. Karşılıklı olarak. Hadi git hükümetini kur denir. İyi mi?"

CA: "Evet de... Kabineyi SHP ile kuruyor mu?"

SD: "Artık kiminle kuracağı kendi yapacağı iş. Başka bir şekil olacağını sanmıyorum. Yok. Başka bir acemilik olmazsa..."

CA: "Öbürleri de zaten hazır."

SD: "Erdal Bey'i çağırdım önce. Bugün kabineyi kurmaya memur ediyorum. Bu bir şablon. Bu şablonun 3. ayağına geldik. Birinci ayağı Cumhurbaşkanlığı idi. İkinci ayak partinin kendisini parti başkanı bulacak şekilde ayarlaması idi. 3. hükümet. Ha, işte buyur hükümeti kur. Binaenaleyh, herkese birden sesleniyoruz 'Yahu arkadaş, sabırlı ol. Şu kaideler işlesin. Kaideler işleyince bir yere varılır.' Değil mi?"

CA: "Evet."

SD: "Oraya vardık."

CA: "Bir şeyi merak ediyorum: Bu hanımefendinin ayağı yere basıyor mu? Bu çok önemli."

SD: (İçini çekti) "Öyle görünüyor."

CA: "İçerde uzun kalınca laflar çıktı. Görev vermeyecek diye."

SD: "Müsaade ettim ki, mazbatasını alacak kadar zaman geçsin Mazbatasıyla geldi Bana verdi, ben de öbür kâğıdı verdim."

CA: "Mesele kalmamış. (SD de CA da yine gülmeye başlarlar) Yalnız nedir havası?"

SD. "Şevkli görünüyor. Ben de şevkini kırmadım Gayret ettim. 'Başarılı ol, ülke başarılı olsun tabii'."

CA: "Yani size karşı?"

SD: "Yok, yok canım Mümkün mü?" (Demirel'in Çiller'le ilgili bir yanılgısı daha. Bir süre sonra Demirel'e karşı 'tavrı değişti'.)

CA: "Mümkün değil de, şimdi öyle tarif ediliyor."

SD: "Bakma sen. Mümkün mü yahu?"

CA: "Ama dikkat çekici. Soruluyor, 'Demirel'e rağmen mi kazandınız?' diye.

'Hayır' diyor, 'DYP delegeleriyle kazandım'."

SD: "Ben öyle söyledim zaten. 'DYP iradesini kullansın' dedim."

CA: "Erdal Bey'in vaziyeti nasıl?"

SD: "Çok iyi. Rahat."

CA: "Kabineye girecek mi?"

SD: "Ben ona 'Yeni baştan konuşacaksınız, konuşun bakalım' dedim."

CA: "Genel seçime gidilebilir mi?"

SD: "Hayır."

CA: "Niyetli değil?"

SD: "Kimse gidemez."

CA: "Ama gelişen olaylar... 'Rüzgârı arkamıza aldık' falan..."

SD: "Hiç kimse gidemez, hayır. Meclis gitmez. Ancak ben giderim. Nasıl giderim biliyor musun? Anayasa '45 gün zarfında hükümet kurulur' diyor. 116. madde. 'Kurulamazsa, Cumhurbaşkanı Meclis Başkanına danışarak genel seçim ilan edebilir,' diyor. İyi mi? Bir azizlik olur mu?" (Kahkahalar)

CA: "Herkese, 'İşte Demirel'in kongreye müdahale etmediği ortaya çıktı' diyorum."

SD: "Hiç kimse benim kuvvetimi küçümsemeye, beni kışkırtmaya kalkışmasın! Beni kışkırtmaya çalıştılar. Siz misiniz bunu diyen! Gel bak, ben size bir kuvvet göstereyim. Ama o zaman da başladığım bu görevin canına okuruz."

CA: "Evet, evet!"

26

Fakat Demirel, 14 Haziranda Çiller'e görev verirken, DYP Genel Başkanının yıllarca başından eksik olmayacak 'bir sorunu' anımsattığını 14 Haziran 1993'teki bir telefon görüşmemizde bana söylemişti.

Yıllar geçti.

Demirel, dört yıl önce bana söylediklerini 1997 yılının Aralık ayının son günlerinde kamuoyuna açıkladı.

Çiller'in mal varlığı üzerinde Demirel'in davranışı tarihsel –ama açıklamakta geciktiği– bir vurgulamaydı.

Gününde yapılmayan bir açıklama yıllar sonra fazla bir değer taşımıyordu.

Köprülerin altından yeterince su akmıştı o sıralar.

Görevi aldığı gün ve daha sonraki günler, Çiller, zararsız bir görüntü veriyordu. DYP grubundaki ilk konuşmasında "Görevimiz zor" diyebilmişti. O eski günlerdeki rahat, her şeyi şıpın işi çözeceğini vaat eden hava gitmiş, yerine sorumluluğunun bilincinde olduğu izlenimi veren bir davranış biçimi gelmişti.

İlk öneriyi SHP'ye yaptı. Erdal İnönü ile (16 Haziran 1993'te) bir buçuk saat süren görüşmeden sonra, "DYP-SHP koalisyonunun devam edeceği" açıklandı.

Hemen protokol hazırlıklarına girişildi.

24 Haziran 1993'te ortak protokolü İnönü ile Çiller imzaladı.

Çiller hâlâ 'işleri, Cumhurbaşkanı ile beraberce götürme kararlılığı içinde olduğunu' söylüyordu.

Baba, kızını himayesi altına almış gibi bir kanı vardı siyasal çevrelerde.

Fakat gerçekçi gözlerle protokolün imzalandığı töreni izleyenler şu saptamayı yapmaktan kendilerini alamadılar:

"İmza töreninde bravolar çekilmedi, alkışlar yükselmedi."

Bir gün sonra kabine açıklandı (25 Haziran 1993).

Çankaya ne düşündü, elbette bilinmiyordu ama, yeni Bakanlar Kurulunda, Demirel kabinesinde görev alan 16 DYP'li yoktu!

Yorumlar aynı yargıda birleşti: Çiller, Süleyman Demirel ekibini silmiş, bir kenara atmıştı!

Demirel ise, hükümet listesini hiçbir değişiklik önermeden, olduğu gibi onaylamıştı. Sadece "Hayırlı olsun" demekle yetinmişti.

Fırtınaların ilk belirtisiydi bu olay.

27

Fırtına kolay dineceğe benzemiyordu.

DYP'de sert rüzgârlar esiyordu. Hele genel başkanlık seçimini yitiren ekipler neredeyse kopmanın eşiğine gelmişti.

Oysa, hiçbiri olmadı. Ne kopma oldu partiden, ne Çiller'e başkaldıran görüldü. Her şey değişik söylemler aşamasında kaldı.

O günlerin renkli havası ikili görüşmelerde:

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Cavit Çağlar'la Çiller'in genel başkan seçilmesinden iki gün sonra, 15 Haziran 1993'te, telefon görüşmesi)

CA: "Ne oluyor etrafta?"

CÇ: "İş biraz karışık. Siz de (gazeteyi söylüyor) öyle vermişsiniz. 'Doğru Yol karıştı' demişsiniz, doğru. Herkes bir havada. Necmettin Cevheri'ye büyük tepki var. PKK ile işbirliği yaptı, diye."

CA: "Kiminle?" (Hayret içinde)

CÇ: "PKK ile işbirliği."

CA: "Aaaa! Yok canım, olamaz, öyle şey yapmaz Cevheri."

CÇ: "Vallahi öyle diyorlar. Off the record söylüyorum."

CA: "Kendi aramızda konuşuyoruz ama bu olanaksız. Ne var ki, son dakika döndü, değil mi?"

CÇ: "Evet, kadının yanına gitti. Kadın istediği gibi teslim aldı. İstediği gibi idare edecek, diyorlar. Felaket!"

CA: "Sen dünkü yazımı gördün mü? Biri vardı, etrafındakileri uçağına bindirir, Avrupa'ya götürürdü. Kimse yok şimdi etrafında. Biri vardı platonik aşk çekiyor diye yazdım."

CÇ: "İkinci Aysel vak'ası diyorlar. Dün Bedrettin Dalan'ı gördüm, öyle şeyler söyledi ki... Çiller'le ilgili."

CA: "Peki ne olacak bu kadınla?"

CÇ: "Gitmez..."

CA: "Ama masum görünüyor."

CÇ: "Yok, yok! GİK'te 25 kişi toplandı. Köksal gelmedi Ben Köşk'te Baba ile beraberdim. Geç geldim. Yeni ofisleri gezdik Çankaya'da. Çok güzel orası. Beraber gidelim bir gün, bir gör. Şahane, şahane.

Ondan sonra geldim. Yetkiyi verdik. Kimsede şey yok. Zor abi işte. Fethi Akkoç, 'Ben durmam' diyor. Dün onu zor ikna ettik. Kadir Güçlü ateş püskürüyor. Bunlar en şeyleri, partizan olanları "

CA: "Yatışmazlar mı?"

CÇ: "Abi, zor. Kuracak hükümeti. 70 kişiye söz vermişler."

CA: "Yok yahu? 70 kişi?"

CÇ: "Tabii, tabii. Odalar Birliği hükümet kuruyor. Olur mu böyle şey? Dün gittim, onunla (Yalım Erez'le) görüştüm. Ona dedim ki; 'Girmeyin bu işlere fazla. Dışında kalın. Yanlış olur. Her iki tarafı da yıpratmayalım' dedim. Bana 'İşte, çok iyi olacak... Türkiye'ye hava verdik. Şudur budur.' Hikâye anlatıyor."

CA: "Bizim dışımızdaki basın bu kadını destekleyecek ama."

CÇ: "Ne kadar destekler? Bir ay destekler. Bir ay sonra ne yapar?"

CA: "Vallahi onu bilmiyorum. Sana bir şey söyleyeyim mi?.. Kimi zaman geliyor, çok sevdiğim gazetecilikten de, hele siyasetten..."

CÇ: "Tiksiniyorsun, değil mi? Özel radyoları açacakmış."

CA: "Nedir o rezillik? Bugün gruptaki sözleri. Laf mı yahu? 133.yü sonra yaparız, düzeltiriz, önce radyoları açalım,' diyor.

Bir zamanlar DP bakanı Samet Ağaoğlu, kanun gerekli diyenlere, şöyle demişti: 'Biz önce yaparız, istim sonra arkadan gelir' demişti. Bu da buna benzer bir şeyler söylüyor."

CÇ "Olmaz, olmaz!"

CA: "Peki Demirel ne diyor?"

CÇ: "Bozuk, bozuk!"

CA: "Bu aşamada onun da söyleyecek lafı yok."

CÇ: "Hiç!"

CA: "Ne yapsın Cumhurbaşkanı?"

CÇ: "Onun da kabahati çok. Kaçırdı elinden."

CA: "Beni hayrette bırakan Cevheri."

CÇ: "Öyle adamlar var ki, kabinede Cevheri varsa, güvenoyu vermeyeceklerini söylüyorlar."

CA: "Eh, vermeyebilirler."

CÇ: "Bu sefer verse bir dahaki sefere vermez. Karar, hava bu."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(15 Haziran 1993, İsmet Sezgin'le kongreden iki gün sonraki telefon görüşmemiz)

CA: "Cevheri?"

İS: "Herhalde eşitler arasında birinciye (yani kendisine) tepki!"

CA: "Ne demek yani? Yoksa Güneydoğu sorunuyla ilgili bir şey mi?"

İS: "İkinci ihtimali sanmıyorum. İstirkap! Yani çekememezlik."

CA: "Sen kabineye girecek misin?"

İS: "Girmemeye çalışacağım."

CA: "Bırak şimdi. Girecek misin girmeyecek misin? Sana kongreden önce bu kadın ve kocası hakkında dosyalar gelmiş, elinin tersiyle itmişsin?"

İS: "Evet."

CA: "Peki ama bari bizler görseydik."

İS: "Olur mu canım? Gönderdim geriye."

CA: "Ne vardı dosyalarda?"

İS: "Bakmadım bile. İşte yer yerinden oynar, şu olur bu olurmuş, falan filan."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(15 Haziran 1993, saat 17.06, Cumhurbaşkanı Demirel'le kongreden iki gün sonra görüşme)

EY: "Nasılsınız?"

CA: "Sağolun."

EY: "Veriyorum."

SD: "Gözlerinden öperim."

CA: "Nasılsınız efendim?"

SD: "Bugün basın teşekküllerini kabul ettik. İstanbul ve Ankara gazeteciler cemiyetlerini. Bugün artık tebrikât kabullerine başladık. Biraz onlarla uğraştık, şimdi geldim. Günlük işlere bakıyorum. Saat 18.00'de güvenlik toplantısı yapacağım. Konu, Azerbaycan! Orası berbat."

CA: "İç savaş, değil mi?"

SD: "Tamamen. İç savaş."

CA: "Durdurmak için Türkiye'nin müdahalesi? Yapmayın etmeyin gibi."

SD: "Onu hep yapıyoruz da. Yani... Uzak. Uzak olmasa."

CA: "Başka türlü şeyler?"

SD: "Başka türlü şeyler düşünülebilir. Ne var, ne yok?"

CA: "Olan şu: Sabah Meclis'e gittim, hanımefendi geldi. Grupta bir konuşma yaptı. Vallahi, şaşırdım kaldım."

SD: "Hıı..."

CA: "Yoksa dedim, Demirel mi konuşuyor? Sesi mi değişti? Ne oldu?"

SD: "Hıı!"

CA: "Hani şu sizin 1965'te Gürsel'den Başbakanlık görevini aldıktan sonra gruba gelip 'İşte şu 50 gram ağırlığında kâğıt var ya, işte bu kâğıt bütün ülkenin ağırlığını bize veriyor' dedinizdi ya, işte ona benzer, aynı unsurlarla bir konuşma."

SD: "50 gram değil, 25 gram." (Hayli keyiflendi, sesinden belli oluyor)

CA: "Neyse, kadıncağız '50 gram,' dedi. Kendi kendime, dün Cumhurbaşkanı ile konuşmada 50 gram veya 25 gram... geçti mi diye düşündüm."

SD: "Öyle bir laf geçmedi."

CA: "Yahut da, benim kitaplarda vardı bu sözler. Onu okumuş ve kullanıyor."

SD: "Hah, işte oldu. İşte odur."

CA: "Sizin söylediklerinizi, şablonun uygulanmasını üç aşama-

da. Bunları söyledi. Durmadan birlik ve beraberlikten bahsediyor, destek istiyor."

SD: "Hıı!"

CA: "Fakat grup? Geldiğinde bir alkış oldu da, sonra iyi değil. Pek öyle muhabbetli hâli yok grubun. Grup toplantısı bitti, herkes gruplar halinde dağıldı."

SD: "Pozisyonu iyi saptamışsın. Durum odur."

CA: "Ha, tabii gruptaki partili izleyiciler alkışlıyor ama ne ifade eder?"

SD: "Hiçbir şey ifade etmez.

CA: "Hani siz izleyicilerin alkış tutmayın diye uyardığınız insanlar, gelmiş oraya şakşaklıyor. Fakat anlaşılıyor ki grupta Çiller'e tam destek yok. Yalnız şu var: Sanırım, ilk güvenoylamasında grup güvenoyu verecek!"

SD: "Başka türlüsü de olmaz."

CA: "Namus belası. Ama sonra? Sonrayı kestiremem."

SD: "İyi yakalamışsın şeyi."

CA: "Çok iş çıkarırlar bu kadına. Bu da havalarda. Uçuyor yani."

SD: (Gülüyor)

CA: "Birtakım laflar söylüyor, nereye getirmek istediği anlaşılmıyor."

SD: "Eee, bir süre gidecek bu."

CA: "Sonra?"

SD: "Zafer sarhoşluğu derler buna."

CA: "Havalarda gidiyor, sonra ayaklarının yere bastığını gösteren bir şey söylüyor, 'İşimiz zor' diyor. Tek ciddiye alınacak cümlesi bu. Ötekiler hava. (SD gülüyor) Bu hatun Samsun'a gidecekmiş de siz engellemişsiniz."

SD: "Nasıl engellemişim?"

CA: "Erken henüz, gitme falan gibi."

SD: "Yok kardeşim. Ben ne karışırım Samsun'a gitmesine?"

CA: "Sonra... '133. maddeyi hukukçulara inceletelim,' demiş. Karşısındakilerin üçü de hukukçu. Datçe, Güneş... Kim kimdir bilmiyor. Hani bilsin, insanları birbirine karıştırmasın diye Datçe'nin de Güneş'in de resimlerini vermişler eline. Hani karıştırmasın insanları birbirine diye." (CA gülüyor)

SD: "Harika!"

CA: "Hikâyeler anlatılıyor Meclis koridorlarında. İlk gün fıkrayla başladı zaten. Girdim koridora. Koluma girip anlattılar. Mesut Yılmaz eve gelmiş. Berna Hanım'a demiş ki; 'Lacilerimi indir, av tüfeğimi de getir.'

Berna Hanım 'Nereye gidiyorsun?' diye sormuş. 'Çiller'in evine gidiyorum' diye yanıtlamış Mesut Bey."

SD: "Harika!"

CA: "Berna Hanım 'Laciyi anladık da av tüfeğine ne oluyor' diye sormuş. 'Ben Başbakanıma başka birisinin yaklaşmasına izin veremem, öldüreceğim' demiş Mesut Yılmaz.

(SD ile CA kahkahalar atıyorlar)

Gazeteci heyetlerine bir şeyler söylediniz mi?"

SD: "Yok canım. Ortaya birkaç laf söyledim."

CA: "Necdet Bey'i (Seçkinöz) almışsınız yukarıya."

SD: "Aldım. Başladık yerleşmeye."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Üçüncü aday Koksal Toptan ile kongreden iki gün sonraki görüşme)

CA: "Çiller geldi. Hayırlı olsun vatana, millete."

KT: "Cumhuriyet'e..." (Karşılıklı gülmeler)

CA: "Nasıl oldu bu iş?"

KT: "Göz göre göre... Bir tek ben keserdim önünü partide. Süleyman Bey'e anlatamadık. İsmet kongreden önce vazgeçseydi..."

CA: "Önceden bir ittifak kurulacaktı, kurulmalıydı."

KT: "İsmet Bey'in karargâhından 'Köksal vazgeçecek' dedikoduları çıktıkça, bizden karşıya oy kaçtı."

CA: "Tansu'ya?"

KT: "Evet, öyle oldu. Tek ben keserdim."

CA: "Bu kadın nasıl götürecek?"

KT: "Rejimden endişe ederim."

Not defterimden:

(Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz'la 17 Haziran 1993 Perşembe günü yapılan görüşme)

CA: "İyi akşamlar, nasılsınız?"

MY: "İyiyim, ya siz?"

CA: "Ben çok iyiyim, çok da mutluyum."

MY: "Niye bu kadar mutlusunuz?"

CA: (Gülerek) "Öteden beri bu Tansu Hanım'ı gözüm tutmaz. Karşı yazılar da yazdım. Genel Başkan oldu. Şimdi herkes çok bereketli yağmurlar bekliyor. Ben ise hiçbir şey beklemiyorum. Sizinle artık bir görüşme yapmak..."

MY: "Evet, konuşmuştuk."

CA: "Çok gerekli hale geldi. Biz bu 'arkadaştan' fazla umutlu değiliz. Daha doğrusu, bu kadın hakkında kabineden benim dinlediklerimi biliyorum da, nereye varacağını işlerin, tahmin edebiliyorum. Bu kadının kabine içindeki tavırları?"

MY: "Bize bile söylediler."

CA: "Galiba erkekler partisi, bir kadına sığındı."

MY: "Sayemde."

CA: "Kimin?"

MY: "Benim!"

CA: "Niye? Aaaaa! (Birden anımsadım; DYP merkezinde, genç ANAP liderini seçimlerde alaşağı edebilmek için karşısına genç bir kadın çıkardıklarını söyleyip duruyorlardı, hatta o sıralar yazıldı da) Size karşı vaziyet! (Kahkahalar) Çok gülünç bir vaziyet. Artık icraat yapmasını dört gözle bekliyorum."

MY: "İcraat yapmadan seçime gidebilir mi?"

CA: "Bence icraat yapmalı."

MY: "Yapması iyi olur da... Yapmadan gidebilir mi?"

CA: "Gruptan geçiremez."

MY: "Yalanlıyorlar da... Pek yalanlamalarına inanmayın, diyorlar."

CA: "Öyle mi?"

MY: "Sözüne güven olmaz."

CA: "Efendim; bu şişirmeler seçimle ilgili sözler var partide, ama 'Büyük bir rüzgâr esiyor arkamızdan, yelkenleri şişiriyor. Seçime gidelim,' diyenler var. Ama grupta böyle bir hava gözlenmiyor."

MY: "Anketler yapıyor bazı gazeteler."

CA: "Anketler pek parlak oluyor ama. Düne kadar Hürriyet bu kadını alabildiğine şişirdi. 'Halkın istediği genel başkan, lider' diye. Ama şimdi 'halkın istemediği' diye ilan ediyor. Nasıl oluyor bu, anlamıyorum?"

MY: "Çünkü öyle de tiraj yapıyor, böyle de tiraj yapıyor."

CA: "Kabineyi kurar. Erdal Bey ayrılınca ne olur, nasıl bir bunalım gelir, bilinmez. Tabii sizin elinize müthiş kozlar geçiyor. Özelleştirme başta olmak üzere, 5 bin işçiyi kapının önüne koyacağını söylüyor. Hadi yap bakalım!"

MY: "Hiçbirini yapamaz!

Yapamadığını bahane edip her an seçime gidebilir. Yani koalisyonu bozabilir.

Ne kadar erken giderse, o kadar az zarar görür."

CA: "Zaten parti içinde de bu hesaplar yapılıyor.

Efendim, bu seçime gitmemeli ve bu mal nedir, görülmeli. Bu kadının gerçek yüzü görülmeden hiçbir şey olmaz. Yoksa kurtulamayız."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(17 Haziran 1993, gece, Cumurbaşkanı Demirel'ie görüşme; henüz Köşk'e taşınmamış, Güniz Sokak'taki evinde kalıyor; Köşk'ten eve geldikten sonra)

CA: "Hoş geldiniz."

SD: "İstanbul'a gidip geldik. Orada bayağı faaliyet vardı Gelenler gidenler."

CA: "Burada... Faaliyet durmamış."

SD: "Bugün Genelkurmay Başkanını dinledim."

CA: "Sınır ötesi başlıyormuş, doğru mu?"

SD: "Yok canım, bir şey yok. Bundan sonra... Genelde daha çok Güneydoğu'daki durumları konuştuk."

CA: "Evet ama akşam üzeri ani olarak İnönü'yü çağırmışsınız?"

SD: "Hayır, o benimle görüşmek istedi. Konu, Azerbaycan."

CA: "Biz de telaşlandık. Boyabat olayları dedik. Biliyorsunuz Boyabat olaylarını?"

SD: "Nedir ki?"

CA: "Kaymakamlığı filan işgal etmişler."

SD: "Neden?" (Sesi kaygılı)

CA: "Efendim, bir oğlan, bir adam, bilmem kaç yaşında. Bir kızın ırzına geçmiş."

SD: "Hıı!"

CA: "Tabii yakalamışlar. Halk çevirmiş arabayı. Adamı linç etmişler."

SD: "Öldürmüşler yani."

CA: "Ondan sonra da iki arabayı filan yakmışlar. Beş bin kişi toplanmış. Haydi..."

SD: "Ne zaman olmuş bu olaylar?"

CA: "Bu gece."

SD: "Bu gece? Bana daha bir şey intikal etmedi. Şimdi geldim, bakarım ona."

CA: "Belki bunun için İnönü'yü çağırdınız diye düşündüm."

SD: "Hayır. O da bir şey demedi bana. Azerbaycan berbat."

CA: "Bizim yapabileceğimiz bir şey var mı?"

SD: "Şu anda yok."

CA: "Mesut Bey 45 gün içinde seçime gideceğinizi söylüyor."

SD: "Niye?"

CA: "45 günde hükümeti kuramazsa 116. madde açık."

SD: "Karar 'verir' demiyor. 'Verebilir' diyor. Yani 45 gün yerine 50 günde kabine olsa, ne olur, kıyamet mi kopar yani?" (Bu mantığı iki yıl sonra da kullanacak.)

CA: "Sizin ayrılmanızın üzerinden bir ay geçti."

SD: "Yok, yok... Daha vakit var."

CA: "On beş gün var galiba."

SD: "17 gün var. 17 günde kurarlar ve güvenoyu da alırlar.

Her şey olur. Çünkü SHP çok yumuşak geliyor meselenin üzerine Eğer isim tespitinde bir sıkıntı çıkmazsa... Bakan isimlerinde."

CA: "SHP'de 13 kişi ayaklanmış diyorlar."

SD: "İşte o bakımdan diyorum."

CA: "Anayasa diyor ki; 'Hükümetin kurulması...' güvenoyu falan da yok."

SD: "Aslında güvenoyu da dahil ya. 45 günde değil de 50 günde olursa ne olur?"

CA: "Anayasa öyle deyince beyefendi, sizi de zorlar.

Tansu Meclis'e meydan okudu. Salı günü Meclis'e gelmeyenler olursa, bunları teşhir edecekmiş."

SD: "Neye yarar ki?.."

CA: "Sonra burası (Meclis) kışla mı?"

SD: "Bırak canım sen de."

CA: "Kafa, laf karışık."

SD: "Arnavut'un dediği gibi 'du bakalım'."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Erdal İnönü Başbakan vekili; Köşk'e çıkıp aşağıya indikten sonra)

CA: "Köşk'e çıkmışsınız?"

Eİ: "Bazı konularda bilgi verdim."

CA: "Azerbaycan mı?"

Eİ: "Evet. Yarın İzzzetbegoviç'le görüşecek, o meseleleri anlattım."

CA: "Görüşmeniz iç politika ve hükümetle ilgili değil?"

Eİ: "Yok, yok. Öyle bir şey yok."

CA: "Hükümet nasıl gidiyor?"

Eİ: "Dış meseleler öyle bastırdı ki. Bugün daha çok onunla uğraştım. Sabah grupta konuştum, olumlu. Yarın Parti Meclisinde konuşacağım ve ondan sonra Sayın Çiller'i arayacağım."

CA: "Yarın kaçta Çiller'le?"

Eİ: "Akşam üzerini bulur."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(18 Haziran 1993, gece yarısı, Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşme)

CA: "Beyefendi, yukarı taşınmışsınız?"

SD: "Yok canım, buraya şöyle bir geldik."

CA: "Hayırlı olsun."

SD: "Alışalım diye. Düzeltiyorlardı. Bina düzgün hale gelmiş Biz de bir akşam çıkalım, dedik."

CA: "Çok iyi yaptınız. Güniz Sokak'ta cıvıdı galiba."

SD: "Çok cıvıdı. Sabahtan heyetler gelmeye başladı. Daha önemlisini söyleyeyim: Bakan istiyorlar."

CA: "Efendim?"

SD: "Bakan istiyorlar. Falanca adam Bakan olsun istiyorlar."

CA: "Aaaa!"

SD: "'Yahu', dedim. 'Bunlar benim işim değil'."

CA: "Partililer mi yoksa milletvekilleri mi?"

SD: "Milletvekilleri. Olsun diye gelen var, olmasın diye gelen var. Yani iyice cıvıdı orası. Sabah geldim, öğleye kadar Azerbaycan'la uğraştım. O bitti, Bosna çıktı. 5-6 saat Begoviç'i bekledik. Geldi, bir saat de onunla konuştuk. Yarın yine konuşacağız."

CA: "Nedir onun istediği?"

SD: " 'Amborgoyu kaldırsınlar. Silah bulalım, silahlanalım. Kendimizi savunalım' diyor adam."

CA: "Haklı!"

SD: "Yerden göğe kadar. 'Ben sana yardımcı olacağım' dedim Yarın dünya liderlerini arayacağım, konuşacağım 'Her şekilde yardımcı olacağım' dedim. Arada da Kazakistan generali geldi. Tatar gazeteciler geldi. Yani müthiş şenlikli orası."

CA: "Yani gününüz dolu."

SD: "Günü önümüze kattık. Gün önümüze katılmıştır. Türkiye'yi önümüze kattık. Aşağıda olanların hepsi günlük. Sabahtan akşama. . Akşam oldu mu her şey dağılır gider."

CA: "Bugün buluştular yine. Anladığım kadarıyla hükümet işi

düzgün. En çok özelleştirmede hır-gür çıkar diye bekleniyordu Ama mülayim şeyler söylenmiş."

SD: "Aman aman bir şey çıkmaz canım. Bakan sayısında bir değişiklik yapılsın. Sanmıyorum. Mesele isimlerdedir."

CA: "Öyle mi?

SD: "Sen o zaman seyret gümbürtüyü."

CA: "Sahi mi?"

SD: "Partilerin içindeki isimler, her iki partide de.

DYP grubunda da SHP'de de."

CA: "DYP'de, mesela Mehmet Gölhan garanti gibi. Ekinci mi ne, o? Onlar garanti. 30-40 milletvekili var ki Bakanlık istiyor."

SD: "Belki de daha çok. 50 tane 60 tane belki."

CA: "Peki ne olacak?"

SD: "Hiçbir şey olmaz."

CA: "Peki hükümeti nasıl götürecek?"

SD: "Artık bunlar bizim meselemiz değil. Götüremeyene zaten 'git' diyor aşağısı. Sonra biz bir adam bulup 'al kardeşim, götür' diyeceğiz bundan sonra..." (Kahkahalar atıyor)

CA: "Çiller gazeteleri sıraya dizmiş, çağırıyor. Yarın bize geliyor sıra. Gideceğim, ilk kez elini sıkacağız. Hiçbir ilişkim olmadı bugüne dek."

SD: "Basın toplantısı mı yapıyor?"

CA: "Hayır. Tek tek görüşüyor. Ayrı ayrı."

SD: "Yani sizi urganla bağlasalar ağaca, bir hafta zor dururs unuz." (Gülüyor)

CA: "Mümkün değil. Ama gitmemek de nezaketsizlik olur."

SD: "Yo, yok!"

CA: "Bakalım ne hava çalacak?"

SD: "Bakın, dikkat etmek lazım; işte Azerbaycan'da Elçi Bey. Bir sene önce bu zaman ıslık çalınca 50 bin kişi meydanda toplanıyordu. Ama bugün? Kimse yok.

Halk budur canım."

CA: "Adamı bıraktılar, değl mi?"

SD: "Gayet tabii." (Darbe ve Haydar Aliyev iktidarda)

CA: "Elçi Bey buraya gelecek mi?"

SD: "Yok, yok. Nahçıvan'da. Dün gece yarısı bana haber verdiler. Saat 03.00'ten sonra."

CA: "Kaçıyor diye?"

SD: "Gitti, dediler. Suikast yapılacağı haberini almış."

CA: "Ne olacak orada?"

SD: "Vallahi, Haydar var. Ben Haydar'a çok güveniyorum şahsen."

CA: "Oooo! Evet. Akıllı bir adam."

SD: "Haydar'ı, biliyorsun, bir-bir buçuk senedir şey ediyoruz."

CA: "Toparlayabilir mi?"

SD: "Haydar toparlayacak. Çünkü herkesle konuşuyor. Ruslarla, Ermenilerle, herkesle."

CA: "Tam Rus!"

SD: "Tam Rus!"

CA: "Bizim halimiz malum. Hükümet kuruldu kurulacak. Kurulur değil mi?"

SD: "Kurulur. Biraz patırtı olur isimlerde. Biraz söverler. Ben oldum, sen olamadın falan diye. Geçer gider."

CA: "Hükümet listesini daha önce yukarıya getirecek mi?"

SD: "Hayır, istemem getirmesini. O zaman bütün yükü benim üzerime atar. Hatta, geçen gün size söyledim ya; bu kongre işinde olduğu gibi, 'Ben yapacaktım, ama yaptırtmadı' diye söylenir."

CA: "Yarın sorayım bakayım, tabii müsait olursa. Güneş Taner söyledi, Çiller kongre kulisinde hükümette iken ekonomik işlerde Demirel yaptırtmadı, dediniz mi diye."

SD: "Evet. Neyi yapacaktı da yaptırmadım?"

CA: "Artık önü açıldı. Bugün Stern muhabiri geldi bana, 'Bugüne kadar engellendiğini söylüyordu, artık önü açıldı,' dedim. Marifetlerini göstersin!"

SD: "Bölükbaşı diyor ki; 'İnsanların önü çıkıntılı, önü girintili olması ne fark ediyor' diyor.

(Uzun süre kahkahalar)

Çok güzel değil mi?"

CA: "Harika!"

SD: "Hani Bakanlar Kurulu yaparken nasıl izah edeceksin bunu?"

CA: "Neyi efendim?"

SD: "Kimi aldın, kimi almadığını nasıl izah edeceksin? Bu kadar kişiye vaat ettiğin söyleniyor diye sor bakalım

Benim korkum şu: Bu, (Çiller) Bakanlar Kurulunu gözü kapalı onaylasam, girmeyenlere, sokamadıklarına diyecek ki, 'Ben seni koyacaktım hükümete, ama koydurtmadı' diyecek."

CA: " 'O' çıkardı."

SD: "Evet. Ben bunun çaresini arıyorum şimdi."

CA: "Yapılacak tek şey, getirsin listeyi imzalayıverin."

SD: "Hayır, bana listeyi göndersin diyorum."

CA: "Nasıl?"

SD: "Fakslasın!

(Karşılıklı kahkahalar)

Ben de ona fakslayayım."

CA: "O koşa koşa gelecek."

SD: "Hiçbir şeyine karışmam. Her şeyi benim üzerime atar. Ben bilirim bunları."

CA: "Yapar değil mi?"

28

Çiller'le ilk ve son görüşmemiz

Kabinenin açıklanmasından önceki günler, Çiller boş durmadı. Kendini kabul ettirecek her yolu denedi.

Hemen hemen bütün gazetelerle özel görüşmeler yaptı, demeçler verdi. Ben, o günlerde Cumhuriyet'in Ankara temsilciliğini yapıyordum. Çağırdı. Oran'daki evine gittim ve 19 Haziran günü oldukça uzun sayılacak bir görüşme yaptık. Gazetede 20 Haziran 1993 günü yer aldı.

Beni ve foto Rıza Ezer'i Oran daki lojmanın ikinci katına aldılar.

Pencereler, lojmanların arkasındaki çorak tepelere bakıyor. Rıza ile söyleşirken, arkamızdan bir kadın sesi, 'Hoş geldiniz" dedi

Döndük, Tansu Çiller'di. Yumuşak elleriyle elimizi sıktı, başladık:

Görüşmenin başlığı 'Gelin demokrasi savaşı verelim"di

Beş yıl sonra kişisel kaygılardan kurtulmak, Yüce Divan'dan sıyrılmak amacıyla Çiller'in başlatacağı mücadeleye vereceği isim de, "Demokrasi savaşı" olacaktı!

Tansu Çiller'e sorduğumuz sorular ve yanıtlar aşağıda:

Siz genel başkan olmadan önce özelleştirmeyi radikal biçimde çözeceğinizi söylediniz. Sanırım, 500 veya 600 bin işçiyi sokağa atmak gibi bir formül yok. Özelleştirmenin hangi sıra ile başlayacağını gösteren bir çizelge de var mı elinizde?

Çiller: İşçileri sokağa atmak gibi bir yaklaşım içinde olmamız mümkün değil. Oranın işçisinin, güvencesine, tazminatına, her şeyine talip olacağız. Ama bir de şu gerçekle karşı karşıyayız. Bu hazinenin elindeki para veya açıklar hazinenin veya devletin özel bir parası mı? Değil. Yani halkın önceliği yok mu bunda? 100 trilyon açığa doğru gidiyor bütçe. 70 trilyon tek başına KİT'lerde açık var. Tabii 550 bin memurumuz, işçimiz çalışmakta. Burasının teminatı için prim veriyoruz, yeni istihdam yaratacak halde değiliz. Yeni istihdam yaratacak yerler nereleridir? Küçük ve orta ölçekteki işletmeler. 4.5 milyon insana biz 1 trilyon verelim, biz bunlara imkân sağlasaydık, istihdam yaratmaz mıydık? Buraya 1 trilyon, öbür tarafa 70 trilyon veriyoruz ve bir kısır döngüdeyiz. Şimdi 'Bunların projeleri var mı?' diyorsunuz, var. Bunların projeleri var. Bunların hepsini kamu vicdanına sinerek, oradaki insanımıza da sahip çıkarak yani oradaki işçimize, memurumuza, güvenliğiyle, sosyal güvenliğiyle, planlamasıyla, işsizlik sigortası başlatmakla, aklınıza ne geliyorsa, yeni projeleri oraya götürmekle, o yöreye götürmekle yaklaşmak mecburiyetindeyiz. Yoksa bir kısır döngüdeyiz. Yani her gün büyüyen bir başka durum çıkıyor. Ve oralara o kadar parayı verip yeni istihdam yaratamıyoruz oralarda. Yaratabiliyor muyuz? Yaratamıyoruz. İşsizlik çığ gibi büyüyor, biz alıyoruz halkın parasını, biraz daha oraya koyuyoruz. Oradaki insan da rahatsız. Yani ben çözüm var diyorum. Bunların hepsinin sırası, şusu busu var mı? Bana göre bu sonraki mesele. Projesi var mı? Var.

Yani dün Erdal Bey de bu projeden bahsetti. Projeden haberi var mı?

Çiller: Var. Bunun içinde her şey var. Özelleştirmedeki kısıtlamalara tâbi olamaz Türkiye. Türk halkı tâbi olamaz artık. Çünkü çözüm büyük, çok büyük, giderek büyüyor. Yani bir bakıyorum çizgi giderek yükseğe çıkıyor.

Şu Zonguldak sorunu vardır. Derler ki devletin sırtından trilyonlar gider, bir işe yaramaz, ocakları kapatmak lazım. Şimdi lütfen söyler misiniz, Zonguldak konusunda bir projeniz var mı?

Çiller: Zonguldak'ı kapatmak diye yaklaşmam olaya ben. Zonguldak'ı kurtarma operasyonu diye yaklaşırım. Şöyle yaklaşırım. Bana bir anne geldi, birkaç ay kadar önceydi, iki tane oğlunu Zonguldak'ta kaybetmiş, şehit vermiş. Hüngür hüngür ağlıyor, zannettim ki iki oğlunu kaybettiği için ağlıyor. Hayır, niye ağlıyor biliyor musunuz? Üçüncü oğlunu işe alayım diye ağlıyor. Şimdi bu bir gelecek mi bu yöre halkı için? Yani ben orayı kapatalım diye bir başlıkla girmiyorum. Ama, söylediğim şeyin içeriğinde, orada 6 trilyona yakın bir zarar var; bugünün rakamlarıyla. Biz her 6 trilyonu bulabilmek için, her 1 trilyon için 1 trilyon da faiz ödüyoruz. Orada 10-12 trilyonluk açığımız var. Bu 10-12 trilyonluk para ile her yıl oralara neler yapılır, biliyor musunuz? Yani tamam, yapmayalım, orda 30 bin işçimiz çalışıyor. Bu 30 bin işçiyi sokakta bırakmayı kimse öngörmüyor. Ama 30 bin işçimiz için 12 trilyonu veriyoruz ve onları buna mahkûm ediyoruz. O ana geliyor, üçüncüyü kaybetmesin, Allah vermesin, dördüncü için ağlayacak.

Hayır, değil de nasıl bir çözüm?

Çiller: Oraya proje, yeni yatırımların bir teşvikiyle, gerekiyorsa ona verelim parayı. Yani bari hiç olmazsa bu kadar para vereceksek bir başka alana verelim, insanlar ölmesin. Hayvancılığıyla, köyden gelip hayvancılık yapmaya oraya, bütün bunlara; halkla beraber, bilgilendirerek, durum bu. Faturası bu, insanlara verdiğimiz hayat tarzı bu, yapabileceğimiz bunlar. Bunların hangisini yapalım?

Elbette adamların haklarını, yaşam tarzlarını da sürdürmelerine olanak vererek. Yani başka çaresi de yok.

Çiller: Tabii, tabii. O boynumuzun borcudur. Ortağımız SHP ve partim DYP, çalışanın ve memurun yanında. Yani çalışan kesimden geldik. Bizim bugün eğer arkamızda rüzgâr varsa, halk rüzgârı bu. Başka hiçbir şey değil. Bizim başka hiçbir şeyimiz yok.

Zaten halktan başka hiçbir şeye de güvenmeyin.

Çiller: Güvenemeyiz zaten. Yani kamu vicdanına sinecek. Onlarla beraber olmadan yapılacak hiçbir çözüm yok. Ama Türkiye'nin kaderi de sırf bunlar değil.

Memura, işçiye sahip çıkacağınızı söylediniz, laf arasında. Çok doğru tabii, bunu vurgulamak istiyorum. Bir söz var; diyorlar ki, Tansu Çiller Thatcher kadar sert olacak. Yine diyorlar ki, memura, işçiye çok sert olacak, fazla da vermeyecek.

Çiller: Bütün bunlar tabii önümüzdeki günlerde koalisyon hükümetiyle, ortağımızla birlikte karar verme durumunda olduğumuz şeyler. Bakanlar Kurulu'nun ele alacağı meseleler. Ama Cüneyt Bey, şunu açıkça ifade edeyim, memura çok fazla verelim, bir cebine koyarsınız, öbür cebinden alırsınız. Yani bu birine çok verip vermemek değil, birinin cebinde bir şey kalmasına talip olmak lazım. Bir fileyi dolduruyor, ev kadını kaça dolduruyor? 2 yıl sonra o kaça dolacak, 3 yıl sonra kaça dolacak? Bunun çizgisini vermek lazım. Bunu vermek lazım. Yani gerçek kaynaktan vermediğiniz bir şeyi verin, ne olacak verin verebildiğiniz kadar.

Bu tabii ki özelleştirme, nihayet bir yerde enflasyona geliyor. Bu enflasyonu çekebilecek misiniz aşağıya?

Çiller: Evet, buna kararlıyız.

Kolay değil tabii, bunu ben yüzde 15'e indiririm, yüzde 20, ben onları beklemiyorum, açıkça söyleyeyim.

Çiller: Hayır, söylemem de zaten.

Söylemeyin zaten, doğru da değil. Doğru da olmuyor. Mesela, yüzde 65'lerde seyrediyorsa bunu yüzde 20 diye hedef olarak gösterebilir misiniz?

Çiller: Halkın tahammülü ne kadarsa o kadar indirebiliriz. Halkın tahammülü gönlüne sinmesi lazım. Özelleştirmeyi çözümleriz. Acı reçetelerin, iyi reçetelerin hepsinin karışımı.

Acı reçete var, tabii değil mi?

Çiller: Var.

Nerelerde ve nelerde?

Çiller: Bunları şu anda benim söylemem doğru olmaz. Hazır olmadan.

Radikal bazı tedbirler alacaksınız, bazı acı reçetelerle bunları uygulayacaksınız.

Çiller: Var, var, var. Ama bunu yaptığımız zaman bizim ufkumuzda çağdaş bir Türkiye ortaya çıkacak. Buna talibiz, acı reçeteye talip değiliz. Ben bunun Türk halkıyla beraber yapılabileceğine inanıyorum. Mesela anneleri tanıyorum. Bunlar kendilerinden keserler, ayakkabısını almaz, çocuğuna bir şey alır, çocuğunun üstüne başına, kazağını alır, bayramda onu giydirir, kendisi giymez. Bunu çağdaş Türkiye özlemine onun evladının iyi yetişmesine, eğitimine harcandığını görürsek ve iyi yetişmiş bir neslin önünü açtığımızı anlarsa, bunları beraberce yapabiliriz.

Teşekkür ederim, çok açıkça konuştunuz. Ben başka bir konuyu sormak istiyorum. DYP-SHP hükümeti bize çok umut verdi. Ekonomide zorluklarını biliyorduk, büyük bir beklentimiz yoktu, açık söyleyeyim, genel siyaset malum, terör malum, terörde başarı vardı. Fakat bizim özlediğimiz bir şey vardı, demokratikleşme. Buna çok önem veriyoruz. Yani demokratikleşmenin sağlanması. Size hep ekonomiden soruluyor, o işle meşgul olduğunuz için, ama kimse bir demokratikleşmeden söz etmiyor. Ne yapacaksınız bu konuda?

Çiller: Çok teşekkür ederim, bu suali sorduğunuz için. Neden kimse bana bu suali sormuyor, bilmiyorum. Ben Doğru Yol Partisi'ne, Sayın Demirel'in yanına geldiğim zaman herkes beni bir ekonomik kafa olarak gördü. Oysa bana politikaya girme heyecanı veren, cesaretini veren mesele Sayın Süleyman Demirel'in yasaklarının kaldırılması için yapılan mücadele olmuştur.

Beni taşıran damla odur. Beni taşıran damla ekonominin bozulmaya başlaması, şu olması, bu olması değildir. Yani onları biz zaten kendimizin dilinin döndüğünce şu yanlıştır, şu doğrudur diye bildiğimiz kadarını söylüyorduk. Ama beni politikaya iten dava, demokrasi mücadelesi olmuştur. Süleyman Bey'in yaptığı mücadelenin ne kadar büyük bir olay olduğunu tarih daha iyi anlayacak. Ben şu günlerde dahi onu tam anlamış olduğumu zannetmiyorum. Tarihe mal olmuştur, şu anda da kendisinin hakikaten çok büyük bir birikimi vardır. Yolumuza da onun birikiminden faydalanarak devam edeceğiz. Ama beni politikaya sokan mesele, Süleyman Demirel'in şahsında odaklanmış olan o mücadeleydi. Şimdi ben böyle bir çevreden geliyorum ve böyle bir anlayıştan ve tabandan da geliyorum. Yani bu parti, kim ne derse desin, SHP ortağımız da bu mücadeleyi yapmıştır. Ama, bizim partimizin demokrasi şehidi vermediği söylenemez. Ben bunu devam ettirecek bayraktarlığı almak istiyorum. Bunun ilk örneğini 133. maddenin değiştirilmesi için verdim. Bütün arkadaşlarıma bugün (dün) bir yazı yazıyorum. Tüm kongreleri iptal ediyorum. Belde, ilçe, bütün kongreleri iptal ediyorum. Yurt dışı, yurt içi gezilerinin tüm iptal. Bu çağrıyı muhalefete de yaparak başlıyorum. Gelin, çokseslilik, demokrasinin gereği, 133. maddeyı geçirelim, burada kalmayalım. Bundan sonra önümüzde bir sürü meseleler var, bazılarında Anayasa var, bazılarında yok. Siyasi Partiler Kanunu, evet, gençlik kollarını, kadın kollarını kuralım, onun ötesinde bütün kanunları tarayalım, demokratikleşmeyi engelleyen neler var, hepsine her aşamada beraberce mücadele edelim. Üniversite kavramını, yeniden ele alalım, demokrasinin gereği olarak ele alalım. Yani bütün kurumlarını, yurt dışında ne varsa, bütün kurumlarını, kurullarını, kurallarını Türkiye'ye getirmek için bir büyük savaş verelim, bundan daha güzel fırsat olur mu?

Bu olabilir mi, bu Meclis'in yapısı malum?

Çiller: Bütün bunların hepsi var. Yani ekonomideki sorunlar da daha kolay değil. Onları da yapabiliyorsak bunları da yapmaya talip olacağız. Türk halkı samimiyetimizi görecektir, çabamızı görecektir, imkânlarımız vardır.

Demek ki bir erken seçimi düşünmüyorsunuz?

Çiller: Hayır, biz çözümlere talibiz. Ama şunu da söyleyeyim Cüneyt Bey, açıkça söyleyeyim, arkamızdaki rüzgârın farkındayız. İşin gereği neyse onu yapmaya da talip oluyoruz. Ama Ocaktan itibaren ikinci 500 günün açıklamasını yapmamız gerekti. Onu bir türlü kamuoyuna mal etmemiz gerekti. Ondan sonra Cumhurbaşkanını seçtik, kongreler yaptık. Şu anda bizim bir gün dahi kaybetmeye talip olmamız mümkün değil. Yani 2-3 ayda buradan çıkalım, bu rüzgârdan faydalanalım, bize göre kolay çözümdür, biz buna talip değiliz. Ama, eğer çözüm getirmeyecek hale gelirsek, irademizi kullanırız. Biz çözüm üretmeye talibiz. Bunu kolay yoldan kullanalım diye yola çıkmıyoruz.

Tıkanırsa o zaman seçime giderim diyorsunuz?

Çiller: Tıkanırsa Türk halkının beklemeye tahammülü yok.

Önünüzde de bir imkân var, Marta kadar...

Çiller: Hiç olmazsa bunun kolay yoluna gitmediğimizi, çözümlere talip olduğumuzu, kamuoyunun beklemeye tahammülü olmadığını biz söyleyelim, bir yola girelim.

Kabineyi biçimlendirme aşamasına geldiniz mi?

Çiller: Biçimlendirme safhasına henüz gelmedim.

Çok talip var.

Çiller: Çok talip mi? Biliyorum. Bir şeyi yapmaya çok özen gösterdim ve ne kadar doğru yapmış olduğumu şimdi anlıyorum. Bir tek arkadaşımla, beni destekleyen arkadaşımla katiyetle Bakanlık işini konuşmadım, vaat etmedim.

Bunları anlıyorum ama, 60-70 kişi kabineye girmeyi isteyecek. Kabinenin ilanından sonra doğal olarak bir çalkantı olacak grupta.

Çiller: Ne olursa şimdi olsun, yapmaya çalışacağım. Ehilinden başlayacağım. Türkiye için gerekli olanı. Tabii ki kabineyi kurarken bölgesel dengeleri, grup dengelerini dikkate almadan çıkamazsınız. Bu bir gerçek. Bunu yaparken ilk önce ehliyet ve Türkiye'nin çıkarı bir, ondan sonra diğer özellikler. Demek ki, 180 kişilik gruptan 20 kişiyle yola çıkacağız. Bu bilinçle hareket edeceğiz. Diyorum ki, halkın desteğiyle geldik, halkla bu partiyi bütünleştirirsek eğer, bu muhalefet üzerinde bir güçtür. Muhale-

fete çağrının bir platformudur. O çağrıyı yapıyorum; gelin, Doğru Yol Partisi'nde birleşelim diyorum.

Diyorlar ki, DYP'nin tayin ettiği bürokratları şimdi Çiller değiştirmeye girişecekmiş.

Çiller: Ekonomideki uyum ve koordinasyon çok önemli. Onun için de Merkez Bankası, Hazine, Planlama ve Maliye'nin uyumu. Bunu yapmazsak çözüm üretemeyiz. Bunu yaşadım, biliyorum, gördüm. Bir beyaz sayfa derken isim üzerinde durmadığımı ifade etmek isterim. Ben de uyumun arkasında ve peşinde olacağım. Türkiye'ye hizmet vermek için gerekli, benim için değil. Ben uyumu sağlayacaklarla çalışırım. Bunlarla uğraşım yok.

İlk kabine toplantısı?

Çiller: İlk kabine toplantısını Güneydoğu'da yapacağım.

29

Tansu Çiller'le bu ilk ve son uzun konuşmamızdan birkaç satırlık anılar kalmış not nefterimde.

Çiller bana, "Birkaç kez sizinle buluşup görüşmek istedim. Olmadı" dedi.

Sesimi çıkarmadım. Sürdürdü sözlerini:

"Değer verdiğim bazı yazar arkadaşlarım var. Onlar şurada olabilir burada olabilir. Onların başında siz varsınız."

Çok teşekkür ettiğimi söyledim. Tiraj gözeterek gazeteler arasında ayırım yapmamasını salık verdim.

"Yapmam" dedi.

İkinci kattaydık. Merdivenlerden indim ve bir de ne göreyim, merdiven altındaki koltukta elinde dosyalar Yalım Eralp oturuyor. İlişkide ne hız, değil mi?

Büroya geldim. Çiller'in Devlet Bakanlığı sırasında yanında görev alan, sonradan geçinemeyip gazeteciliğe dönen Nursun Erel, -Çiller'le ilgili bir kitap da yazdı- bana;

"Siz de Tansu Çiller'ci mi oldunuz ağabey?" dedi.

Bilmem, yıllar geçtikten sonra aynı soruyu soruyor mu?

Not defterimden:

(Tansu Çiller'le görüşmemden sonra, 19 Haziran gece yarısı Cumhurbaşkanı Demirel'le konuştuk)

SD: "Begoviç geldi, konuştuk, sefaret açtık. Kohl'le konuşacağım. Ters bir gün, cumartesi. Mitterant tatilde. Clinton aranıyor. Eee, bu adamlar (Boşnaklar) perişan. 'Silah ambargosunu kaldırın' diyeceğim bunlara. Ambargonun kaldırılmasına 'sempati' var diyelim.

Pazartesi sabahı MGK var."

CA: "Ne var MGK'da?"

SD. "Çevik Güç! Yarın İstanbul'a gideceğim. Gazi Koşusu var. Bir de 5000 doktor geliyor dünyanın her tarafından. Burun-kulak mütehassısları. Onların toplantısında konuşup döneceğim."

CA: "Çevik Güç uzayacak galiba?"

SD: "Başka çare yok. Hele bu ortamda."

CA: "Barzani falan da istiyor galiba?"

SD: 'Onlar çok ister de... Eğer giderse Çevik Güç, onların üzerindeki şemsiye kalkacak. Barzani düzgün laflar etmiş İstanbul'da 'Yıkmak kolay, yapmak zordur,' demiş."

CA: "Aklı başında bir adama benziyor?"

SD. "Çok iyi bir konuşma yaptım onunla İstanbul'da.

'Bak' dedim. 'Bu PKK... Eğer azarsa evvela seni yer. Biz onun hakkından geliriz ama siz gelemezsiniz. Yol yakınken gelin, bunları temizleyelim. Kürdü Kürde kırdırıyor falan. Zaten bunlar (PKK) kimi kırıyor' dedim.

Her gün orada Kürtleri öldürüyorlar. 'Eğer bunlar olmasa, biz sana çok daha iyi yardım yaparız' dedim."

CA: "Ötekine (Talabani'ye) nazaran daha akıllı biri galiba Barzani?"

SD: "Öyle... Uç kâğıtçı değil! Sizde ne var, ne yok?"

CA: "Bugün bu hatuna gittik Bir şeyler sordum. Dedim ki; 'Bu kadar insan var kabine kuyruğunda.' Dedi ki; 'Ben bunların hiçbirine Bakanlık vaat etmedim' ve 'Kim ehil ise onu getiririm' dedi. '180 kişilik gruptan 20 kişiyi seçmek zordur' gibi yanıtlar... 'Pekâlà, ama siz hep elimi tuttular falan filan diyorsunuz' dedim

Ona doğru dürüst cevap vermedi. Verdiği kaçamak bir cevap: 'Onun muhasebesi yapılmıştır' diyor. Olanlar olmayanlar, başarılı oldum, olmadım. . 'O defterler kapandı. Yenisi açıldı' gibi

Size karşı çok saygılı laflar etti. Siyasete atılmasının nedeni sizmişsiniz. Siyasal haklar mücadelesi var ya, onu görünce heyecanlanmış. Ondan sonra siyasete girmeye karar vermiş falan.

Birtakım laflar, özelleştirme falan gibi, hepsi genel. Bu arada en önemli mesele Zonguldak'taki maden ocakları değil mi?"

SD: "Tabii."

CA: "7-8 trilyon zarar. 'Kapatacak mısınız bu ocakları', dedim Çiller'e. 'Sosyal, büyük bir patlama olur' dedim. 'Yok, kapatmak değil, iyileştirmek niyetindeyim' dedi. Oysa kapatma havasındaydı seçilmeden önce."

SD: (Gülmeye başladı)

CA: "Özelleştirme, KİT zararları, 100 trilyon bütçe açığı .. Bütün bunlar doğru, ama nasıl yapacaksın?"

SD: "Sen muhalefet değilsin ki... Hadi yap! Zaten 18 aydır senin elinde bunlar. Sen kapalı getirmişsin de başkaları açıvermiş mi yani?"

CA: "Hangi soruna öncelik vereceğini de bilmiyor."

SD: "Bakalım, iyilik olsun."

CA: "Ben pek öyle çarpıcı bir vaziyet görmedim bu kadında Etrafı şişiriyor. Erken seçimi sordum; 'Bir rüzgâr var arkamızda ama biz bundan istifade edemeyiz' dedi. 'Bir şeyler yapmak, çözümler ortaya koymak zorundayız'. Halkla beraber çözümler nasıl gelecekse? Bu kadın halkın canına okur. Bize acı reçete falan dedi. Yani zamlar geliyor, güldür güldür. 'Radikal tedbirler zamlar mı?' dedim. 'Evet' dedi."

SD. "Hadi Allah kolaylık versin?" (Gülüyor)

CA: "Partisinde ehil olanları huzurunuza getirecek."

SD: "Pekâlâ. Bekleyelim, görelim."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(20 Haziran 1993, Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin le Azerbaycan üzerine bir konuşma)

CA: "Tansu Çiller'e Amerika'dan davet geldiği doğru mu?"

HÇ: "Benim haberim yok."

CA: "Özgen Acar, 'Clinton'dan ve Kohl'dan davet geldi' diye yazmış?"

HÇ: "Olacak şey mi? Tebrik ederken 'Yakında görüşme dileğiyle' diye yazmıştır. (CA ve HÇ gülmeye başlıyorlar) Hepimize gelen şeydir. Bunu Çiller davet diye satmıştır veya bu türlü söylenti yayarak adamlara 'Beni çağırın' diye hatırlatma yapıyordur."

CA: "Yani Turgut Özal vaziyeti."

HÇ: "Aynı, aynı. Bu da banzeri işler yapacak."

CA: "Özal'ın dişisiyle ne yapacağız?"

HÇ: "Vallahi bu da işte 'Beni davet edin' diye telefon edecek, sonra gelip, 'Çağırdılar, gidiyorum' diyecek. 'Gidersen git' diyeceğiz."

CA: "Hükümette bununla ne yapacaksınız?"

HÇ: "Benim işim çok zor. İnşallah hükümete girmeyiz.

Zaten ilk günden başlamış."

CA: "Azerbaycan demeci neydi?"

HÇ: "Rezalet! Bunu Akbulut yapsaydı gzetelerde manşet olurdu."

CA: "Aydınlık gazetesini gördün mü?"

HÇ: "Görmedim?"

CA: "Milyarlar, milyarlar... Genel Başkanlığa adaylığını koymak için Devlet Bakanlığından ayrılırken, gazetelere milyarların ödenmesi için emir vermiş."

HÇ: "Mümkündür. Diyorum ya sana; Akbulut yapsaydı, tefe korlardı."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(22 Haziran 1993, saat 21.45, Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşme: Çankaya nasıl bir mekân?)

SD: "Akşama kadar Güvenlik Kurulu yaptık. Arkasından Mitterant ve Kohl'la görüştüm tekrar. Aliyev'le de konuştum."

CA: "Clinton'la konuştunuz mu?"

SD: "Mesaj gönderdim. Clinton Washington'da değil. Miami'ye gitmiş."

CA: "Bu görüşmelerinizden bir sonuç çıktı mı?"

SD: "İşte... Biz üzerimize düşeni yaptık. Ne çıkar bilmiyorum. Bana dedi ki İzzetbegoviç: 'Bunların üzerine bir yüklen. Silah meselesinde. Birleşmiş Milletler'de bize yardımcı olsunlar'..."

CA: "Amerika 'Evet' diyor."

SD: "Mitterant 'Evet' diyor, Kohl 'Evet' diyor."

CA: "Eeee?"

SD: "Bunlara silah verilsin diyorlar."

CA: "O zaman mesele bitmiş."

SD: "Clinton çok güzel bir mesaj göndermiş. Bugün kabuller yaptım. 12 tane meslek kuruluşu. Yarın da yapacağım. Toplam 21 tane. Geçen 30 gün zarfında bunları karşılamak mümkün olmadı. Yarın-öbür gün bunları karşılayacağım. Rektörlere yemek vereceğim."

CA: "MGK'dan iki karar çıkmış?"

SD: "Hükümette devamlılık var. Muvakkat bir hükümet intibaı vermemek lazım. Türkiye'nin bütün işleri görülüyor. Üç gün evvel kurduydun, üç gün sonra kurduydun... lafları olmasın."

CA: "Biraz da o telaş var. Protokolü bitirmeye çalışıyorlar. Biter mi bilmem, yarına kadar. Çarşamba, en geç perşembe hükümeti açıklamak istiyor."

SD: "Neyi açıklayacak?"

CA: "Hükümeti!"

SD: "İsimlendirme bir olaydır. Tek başına."

CA: "Pek renk vermiyor ama..."

SD: "İsimlendirmeye girmiş halleri yok canım!"

CA: "Peki ne olacak?"

SD. "Esas mesele o. Ben olsam hiç protokol müzakeresi yapmazdım. Protokol var. İki-üç yerini düzeltir, geçer giderdim."

CA: "Bankalardan bilmem nereye kadar özelleştiriyor. Ziraat ve Halk dışında "

SD: "Hıı! O işler o kadar kolay değil."

CA: "30 Kasıma kadar bu işleri bitirmek istiyorlar."

SD: "Bitirirlerse iyi olur."

CA: "Bir de genel erken seçim lafıdır gidiyor etrafta "

SD: "Parlamento, hele Martta seçime yatmaz."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(22 Haziran 1993, saat 21.45, Cumhurbaşkanı Demirel'le çeşitli konularda)

SD: "Bugün 31 heyet kabul ettim."

CA: (Hafif güler) "Allah kolaylık versin."

SD: "Ama çok iyi nabız tuttum. Türkiye'nin her tarafından."

CA: "Ne diyorlar efendim?"

SD: "Siyaseten değil canım. Ne oluyor, ne bitiyor ülkede? Türkiye iyi. Hareketli. Cesaretli. Gelişme içinde. Orta sınıf var hareketli. Çok güzel bir orta sınıf var."

CA: "Yani Özal döneminde bitmemiş?"

SD: "Orta iş adamı... Anadolu'da çok canlı. Ne var ne yok?"

CA: "Bu kadın zannediyor ki bir kongre zaferiyle parlamentoya istediğini yaptıracak. ANAP atıverdi kazığı."

SD: "Ne yaptı?"

CA: "Çiller, 130. maddenin 1. fıkrasını getirdi. Bir önerge hazırlamışlar Özel radyolar... Ahlaki, gayrı ahlaki.., Şu bu diye. ANAP oy vermeyiverdi, çıktı işin içinden."

SD: "Ne oldu sonra?"

CA: "Kaldı öyle ortada. Yattı iş."

SD: "Harika! Geçiriyorum falan derken..."

CA: Bırakırlar mı beyefendi? Bu kadına bu kadar çalım yaptırırlar mı?"

SD: "Hayır, yaptırmazlar."

CA: "Meclis, DYP genel merkezi mi?"

SD: "DYP'de de yaptırmazlar."

CA: "Bilmiyorum. Böyle enayice bir davranış.. 270 oy bekler-

ken, önergeye 249 oy, güm! DYP'liler çıkmışlar dışarıya, ANAP'a küfrediyorlar. Yahu adamlar politika yapıyor."

SD: "Öyle."

CA: "Senin her dediğine 'Evet' diyecek mi yani?"

SD: "Öyle şey olur mu?"

CA: "Protokol üzerinde tam bir mutabakat. Bugün salı, perşembe günü imzalıyorlar."

SD: "Uğurlu perşembe canım!"

CA: "Fakat iki gün sonraya ertelenmesi imzanın neden? Protokolün iki gün sonraya temize çekmek için metni, olabilir mi, o kadar sürer mi?"

SD: "Sürmez tabii."

CA: "Perşembe de kabine açıklanabilirdi."

SD: "Sıkıntı var. Herkes ne halleri varsa görsün."

CA: "Bosna'da bir gelişme var mı?"

SD: "Bugün Mübarek'le konuştum. Suudi Arabistan Kralı ile konuştum. Onlara 'Boşnakları bitiriyorlar, elinizi biraz çabuk tutun' dedim. Kopenhag zirvesinde Türkiye için iyi bir hüküm var."

CA: "Galiba adım adım..."

SD: "Bir şey çıkar çıkmaz, o ayrı. Hani Türkiye dışlanıyor var ya, o intibaı vermiyor yani son gelişmeler."

CA: "Dışlamak istemezler de, galiba içlerine de almak istemiyorlar. Bu Elçi Bey olayı nedir, aramışsınız, mektup yazmışsınız?"

SD: "Kaç defa konuştum. Bugün açıklama yaptım. Tabii bu, Sabah gazetesinin provakasyonu canım."

CA: "Ya bazı gazetelere Tansu'nun verdiği 100'er milyar?.. Aydınlık'ta vardı, hükümetten ayrılmadan önce verdiği bu paraları ödememişler daha."

SD: "Ödememişler mi?"

CA: "Şimdi bunlar çıkacak ortaya."

SD: "Tabii. Seçilmiyor, bir yerde satın alınıyor demektir."

CA: "Ama..."

SD: "Çankaya dediğiniz yer, dünyadan kopuk. Türk dünyasından kopuk bir yer. İyi mi? Kendine göre bir dünyası var. Aşağı yukarı bugün 300-500 kişi geldi buraya. Konuştum. Devam edeceğim. Cindoruk gelecek yarın."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(23 Haziran 1993, saat 22.30, Cumhurbaşkanı Demirel'le hükümetin kuruluşu, Irak ve PKK ile ilgili görüşme)

CA: "Hâlâ çalışıyorsunuz."

SD: "Hareketli bir gündü. Rektörleri kabul ettim bugün. Onlara yemek verdim. Erdal Bey'le Köksal'ı da davet ettim. Biraz onlarla konuştuk. Sonra Polis Enstitüsüne gittim. Diploma törenine. Geldim, günlük işler var. Bakû'da kargaşa."

CA: "Elçi Bey'le konuşmuşsunuz?"

SD: "Sabah konuştum. Haydar Bey'le de akşam üzeri konuştum. Elçi Bey'i düşürmeye hazırlanıyorlar. Elçi Bey'e 'Git Bakû'ya' dedim. 'O herifler varken oraya gitmem' diyor. 'Başka çare yok' dedim, 'git'. Ondan sonra İzzetbegoviç'le konuştum. Ona da dün yaptığım görüşmeleri naklettim. O da Cenevre'ye gitmemiş. 'Aman parçalanmayın. Öyle bir şey hissediyoruz. Gayet yanlış olur, kötü olur' dedim."

CA: "Aliyev ne diyor olaylara?"

SD: "Aliyev 'İstikrarın muhafazası için kan dökülmesin' diyor."

CA: "Ama Hüseyin de orada dayanıyor efendim "

SD: "İşte o serserinin eline fırsat geçmiş. İş, kuvvetten anlar. Bizim İstiklal Savaşımızda bir Osman Ağa bulmuş Atatürk. Onu sağa sola salmış. Hakkından gelemeyince Çapanoğlu'nun, Yozgat'ta. Çerkez Ethem'i çağırmış. 'Sen bunun hakkından gel' diye. Sonra da İsmet Paşa'ya 'Çerkez Ethem'in hakkından gel,' demiş."

CA: (Gülerek) "Onu da İsmet Paşa'ya temizletmiş!"

SD: "Öyle gidiyor işler."

CA: "Ama Aliyev işi beceremezse... Hüseyinov hâkim olur efendim."

SD: "Olur."

CA: "Elçi Bey'in hâlâ size bir kırgınlığı var mı?"

SD: "Bana ne kırgınlığı olacak? Ben ne yapacaktım ki?.."

CA: "Bugün Star yine böyle konuştu."

SD: "Bizim basının haltetmesi bunlar

Sabah mabah... Adamlar durmadan benim üzerime düşmanlık

çıkarmakla meşguller. Affedersin ama, ben ne yapıverecem? Onu söyleseler ya!.."

CA: "Hiç!"

SD: "Ben oradaki asi kuvvetleri yatıştırıvereceğim, öyle mi? Dünya bana ne der? Bizim orada aslında 364 subayımız var."

CA: "Ne yapacak subaylarımız?"

SD: "Hayır. Orada bir kuvvet yaratmaya çalışıyorlardı. Biz geri çekmedik onları, duruyorlar orada "

CA. "Yani onlar, subaylarımız ne yapar?"

SD: "Hayır. Biz o işe karışmayız Çok yanlış bir şey olur. Fevkalade yanlış olur."

CA: "Bütün dünya bize karşı döner."

SD: "Tabii, tabii. Sonra işin içinden çıkamayız."

CA: "Zaten siz ne yapabilirsiniz ki?.. Siz Cumhurbaşkanısınız, icranın başısınız ama kararı alacak olan da hükümet."

SD: "Canım, hükümet ne kararı alacak ki?"

CA: "Ne karar alabilirse..."

SD: "Ne kararı alacak yani? Hükümet ters bir karar alsa, ben de o karara karşı çıkarım. Değil mi? Maceraya götürmeyiz Türkiye'yi. Sizde ne var, ne yok?"

CA: "Aşağıda genel kurulda yetki yasasını zorladılar. Çoğunluk buldular, görüşüyorlar. Birinci maddeyi çok genişletiyorlar. Önergeler vermişler."

SD: "Çıkaramazlar canım."

CA: "Ama 4 maddelik bir şey zaten. Karar da aldılar "

SD: "Efendim?"

CA: "Bitene kadar devam edecekler, karar aldılar."

SD. "Obstiriksiyon yaparlar. İstedikleri kadar karar alsınlar. Biraz sonra ekseriyet olmaz."

CA: "Yine de Anayasa'ya aykırı olacak. Çekiç Güç'e ANAP red oyu verecek."

SD. "Versin Geçer. Zaten hepsi gelmez."

CA: "Olağanüstü Hal'e de vermeyeceklermiş "

SD "Vermesin. Hep yaptıkları numara. Ama ANAP'a rağmen geçer bu Meclis'ten. Geçmemesi devleti zor durumda bırakır. Benim dünyayla işim var kardeşim.

Şimdi Güneydoğu'da öyle bir rezalet var ki... Dağlar adam dolu. Yine dünyanın adamı geçti bizim tarafa. Yok kardeşim. Duvar gibi yapıyorsun, su sızdırmaz hale getiriyorsun Yine geçiyor herif. Şırnak taraflarında etrafından 4-5 bin kişi var hâlâ."

CA: "Yok canım!"

SD: "Vallahi... Her gün yeni bir bok çıkacak diye alesta bekliyorum. Bir de biz bütün bu işlerle uğraşırken adam diyecek ki; 'Sen halkına silah attın!' İyi mi?

Bunu dedirtmemek lazım, bir süre daha yutkunmak lazım."

CA: "Star olumsuz bir habercilik yaptı Siz yakın çevrenize ve gelen milletvekillerine demişsiniz ki; 'Ben kabineyi önüme getirince bakarım. Yanlış olanı git, hadi bunu düzelt kızım derim.' Müdahale edeceğinizi söylemişsiniz "

SD: "Vallahi ben kimseyle konuşmadım. Hangi aptal yazdıysa onu..."

CA: "Star'a göre siz hükümetin teşkiline müdahale edecek ve şekillendirecekmişsiniz."

SD: "Fevkalade kötü yapmış. Ben kimseyle bu konuyu konuşmadım ki... Hayır hayır. Benim müdahalem filan yok. Dün Fatih Çekirge beni sıkıştırdı. Bugün gazetede var. 'Ben o işlere karışmam' dedim. Yavuz da bana sordu. Ona da söyledim. Ben niye karışayım o işe? Herkes kendi kozunu kendi paylaşsın."

CA: "Kabineyi getireceği gün belli oldu mu?"

SD: "Belki cuma, beki cumartesi. Bilmiyorum. Protokol işi var ya, daha fazla geciktirmemeleri lazım. Protokolle ne uğraşıyorlar ki?.."

CA: "Erdal Bey'i fena halde sıkıştırıyorlar."

SD: "Bakan işi değil mi?"

CA: " 'Bakanları değiştir' diyorlar. O da 'İki ay sonra gelen yapar' diyormuş. Hayır değiştir! İki ay beylik, beyliktir diye. DYP'de herkes alesta bekliyor."

SD: "Vallahi bu pis iştir. Ben 6-7 defa yaptığım için bilirim."

CA: "Siz çok çektiniz bu konuda."

SD: "1965'te Gürsel'den hükümet kurma kâğıdını aldım, geldim. Grupta tavan üzerimize yıkılıyordu. 24 Ekim 1965!"

CA: "Evet, evet." (Gülüyor)

SD: "Kabineyi verdik. 27 Ekim. Tek bir alkış yok!"

CA. (Olayı bildiği için gülmekten zor konuşuyor) "Evet, oradaydım. Şimdi anımsadım da..."

SD: "Oldu, gözlerinden öperim."

CA: "İyi akşamlar, saygılar."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(İsmet Sezgin'le kabine üzerine görüşme)

CA: "İsmet, Erdal İnönü ile konuştuktan sonra kabineyi Çankaya'ya götüreceğini söyledi. Seni bu saate kadar aramışlardır. dedim."

İS: "Kimseyi aramadı ki..."

CA: "Kimseyi aramadığını nereden biliyorsun?"

İS: "Biliyorum, biliyorum."

CA: "Kimler giriyor?"

İS. "Gazetelerde yazılanların bir bölümünün doğru olabileceğine inanıyorum. Fakat bir bölümünün de spekülasyon olduğuna inanıyorum."

CA: "Mesela doğru olduğuna inandığın kimler var?"

İS: "Mesela Necmi (Cevheri) girer. Gölhan (Mehmet), Hasarı Ekinci, Şevki Erek girer. Yani son anda ne kadar hain varsa girer

Ne kadar son dakikaya kadar benimle olup da ona geçen varsa, alır kabineye."

CA: "Ha, ha, ha! Kimi almaz mesela?"

İS: "Canım... Cavit'i almaz. Ömer'i, Yaşar'ı almaz. Antepliyi, Gökberk'i almaz."

CA: "Mehmet Ali Yılmaz'ı alabilir mi?"

İS: "Alabilir. Parası çoktur, alır."

CA: "Ha, ha, ha! Ne dümendir bu! Seni ararsa?.."

İS. "Haber veririm."

İS: "Türkiye'nin dört bir yanından telefon geliyor. 'Terörü bu hale getirdikten sonra bırakma,' diye. 'Türkiye'de birliği bütünlüğü sağladın,' diye. Telefon geliyor. Yahu 'Ulan dedim, bundan kaçarsan kaçtı diyecekler görevden' dedim kendi kendime."

CA: "Kaçmazsın ama İsmet, sana hiç haber vermeden..."

İS: "Kesinlikle kabul etmem, ciddi söylüyorum etmem."

CA: "Garip bir şey olur zaten, kabul edersen."

İS: "Ben evrakımı filan topladım. Ben görevi onurlu bir şekilde bırakmak istiyorum. Görevden kaçmayayım ama onurumu da yitirmeyeyim! Kabine haberlerini de basın, Bakan olmak isteyenlerle kadının yakınlarından alıyor."

CA: "Yalım Erez de maşallah..."

İS: "Zaten sermaye bunlar oğlum."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Cumhurbaşkanı Demirel'le kabine açıklanmadan önce Necmettin Cevheri üzerine)

SD: "Nasılsınız?"

CA: "Beyefendi; biz, sizin bizi bıraktığınız yerdeyiz. Kabine kurmakla meşgulüz." (Gülüşmeler)

SD: "Yarın öğleye kadar kurun. Sabahleyin benden 11.00'de randevu aldı."

CA: "Aldı mı?"

SD: "Aldı, aldı."

CA: "Ne yaptığı nasıl yaptığı da belli değil ya. Yalım Erez'le yapıyor kabineyi galiba. Yalım biraz önce girmiş yanına, eve."

SD: "Hıı!"

CA: "Hanımefendi köpeğini Özer Bey'le gezdirdikten sonra... Yalım Erez'i kabul buyurdular. Bir yığın laf ortada. Kalacaklar var, gidecekler var diye. Sürpriz isimlerden bahsediliyor. Fethi Akkoç gibi."

SD: "Sanmıyorum canım."

CA: "Yıldırım'ı alıyor. Aykon'un Maliye'ye gelmesi yatık. İsmet'in vaziyeti belli değil."

SD: "Ne gibi yatık?"

CA: "Aykon'u almıyor. Nafiz'in durumu... Pek hevesli ama. Hani bazı olumsuz nitelikleri varmış diye."

SD: "Harika!"

CA: (Gülüyor)

SD: "Harika, harika. SHP kanadında neler oluyor?"

CA: "Erdal Bey 'Aynen' diye direndi. Belki iki isim değişikliği yapacak. Mehmet Karaman'la Türkân Akyol. Belki. Erdal Bey çevresine söylemiş. 'Bize aykırı isim yok' diye. Ama isim vermemiş."

SD: "Anladım. Erdal Bey kendi giriyor mu?"

CA: "Giriyor görünüyor. Size göre nasıl, giriyor mu?"

SD: "Vallahi ben hiç merak etmedim bu işi. (Gülüyor) Hep konuşuyoruz ama o konuyu konuşmuyoruz."

CA: "İsmet'in durumu nedir sizce?"

SD: "Bilemiyorum."

CA: "Ekrem Ceyhun, kalacaklar arasındaymış. Mehmet Ali Yılmaz, Şerif Ercan, Nevzat, İsmet, Yıldırım Aktuna ve... Necmettin Cevheri..."

SD: "Necmettin Cevheri de kalsın artık. Bu kadar emek verdikten sonra!"

CA: "Evet, kadının genel başkan olmasına çok emek sarfetti. Beyefendi, niye yaptı bunu?"

SD: "İzahı mümkün değil."

CA: "Size gelip bir şey söylemedi mi?"

SD: "Hayır, hiçbir şey söylemedi."

CA: "Hiç! Yani hayretler içindeyim. Kongredeki son numarasından sonra..."

SD: "Kongre öncesinde, İsmet Ağabey, yıkılışını görmek benim için ölümdür' dedi."

CA: "Dediği bu mu?"

SD: "Hepsi bu!"

CA: " 'İsmet aleyhinde çalışmak gayrı ahlakidir' dediği var etrafta."

SD: "Tabii, tabii."

CA: "Eeee! Yani?.. Nasıl, niçin yaptı?"

SD: "Vallahi hiç anlaşılır iş değil. Yarını görelim bakalım."

CA: "Sizinle bir danışma yaptı mı?"

SD: "Zaten ben istemedim. Yarın 11.00'de gelecek."

CA: "İstemediğiniz belli. Sabah'çılara listeyi verecek. Güneri ve Zafer'le bir saat konuştu. Güneri'yi gördüm, bana 'İsimler var kafasında ama Bakanlıklara oturtmamış, bu gece asılacağız' dedi. Hürriyet de alır listeyi. Ertuğrul yanındaydı, evinde."

SD: "Kimin evinde?"

CA: "Tansu'nun."

SD: "Sahi mi?"

CA: "Eee, tabii. Evinde. Dün ve bugün iki saat."

SD: "Harika!"

30

I. Tansu Çiller kabinesi açıklandı (25 Haziran 1993):

Başbakan: Tansu Çiller
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Erdal İnönü
Devlet Bakanı: Necmettin Cevheri
Devlet Bakanı: Yıldırım Aktuna
Devlet Bakanı: Mehmet Gölhan
Devlet Bakanı: Ali Şevki Erek
Devlet Bakanı: İbrahim Tez
Devlet Bakanı: Bekir Sami Daçe
Devlet Bakanı: Türkân Akyol
Devlet Bakanı: Güneş Müftüoğlu
Devlet Bakanı: Nafiz Kurt
Devlet Bakanı: Mehmet Kahraman
Devlet Bakanı: Cemil Erhan
Devlet Bakanı: Erman Şahin
Devlet Bakanı: Ahmet Şanal
Devlet Bakanı: Şükrü Erdem

Devlet Bakanı: Bahattin Alagöz
Adalet Bakanı: M. Seyfi Oktay
Milli Savunma Bakanı: Nevzat Ayaz
İçişleri Bakanı: Mehmet Gazioğlu
Dışişleri Bakanı: Hikmet Çetin
Maliye ve Gümrük Bakanı: İsmet Attila
Bayındırlık ve İskân Bakanı: Onur Kumbaracıbaşı
Sağlık Bakanı: Rıfat Serdaroğlu
Ulaştırma Bakanı: Mehmet Köstepen
Tarım ve Köyişleri Bakanı: Refaiddin Şahin
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı: Mehmet Moğultay
Sanayi ve Ticaret Bakanı: Tahir Köse
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı: Veysel Atasoy
Kültür Bakanı: Fikri Sağlar
Turizm Bakanı: Abdülkadir Ateş
Orman Bakanı: Hasan Ekinci
Çevre Bakanı: Rıza Akçalı

(DİYALOG)

Not defterimden:

(25 Haziran 1993, Cumhurbaşkanı Demirel'le Tansu Çiller'in sunduğu Bakanlar Kurulu listesini onayladıktan sonra saat 16.30'da görüşme)

CA: "Beyefendi, saygılar."

SD: "Nasılsınız?"

CA: "Sağolun, iyiyim."

SD: "Bugün ilk defa olarak bir kabine tastik ettim. Ha, ha, ha!"

CA: "Evet, ilan edildi."

SD: "İlk'lerim var benim. İlk defa kararname, ilk defa kabine falan."

CA: "Gelmiş... Kabineyi vermiş... Hemen onaylamışsınız."

SD: "Geldi, biraz oturdu."

CA: "O da lafı açmış. 'Kabine üzerine biraz bilgi vereyim,' demiş. Siz de pek yakınlık göstermemişsiniz!"

SD: "Hayır."

CA: "İzahat filan vermeden?"

SD: "Ne izahatı verecek kardeşim? Neyin ne olduğu belli 13 Haziran dır tamamı."

CA: "O nedir efendim?"

SD: "O kongre hikâyesi."

CA: "Kongrede kendisini destekleyenleri alıyor kabineye?"

SD. "Odur işte hadise. Değil mi? Ondan sonra bana ne izahat verecek?"

CA: "Üstelik kabinede bir tek ekonomist yok! Tek başına ekonomiyi yükleniyor demektir ki, tam çarşaflayacağız."

SD: (Bu sözüm üzerine gülüyor)

CA: "Beklentiler bu. Necmettin Cevheri girmiş kabineye, devlet olmuş."

SD: "Ben burada hazırdım kabineyi imzalamaya. (Karşılıklı kahkahalar) Kabineyi getirin önüme, koyun önüme. Ne yapayım? Bitti iş. Bakın, şimdi şu oldu: İyi veya kötü. Eksik, noksan. Fakat demokrasi dediğin olayı kabul edince neticesine de katlanacaksın."

CA: "Gayet tabii."

SD: "Ne oldu, bakın: Ben dedim ki; ben sizin önünüze bir şablon koyuyorum. 1. ayağı Cumhurbaşkanlığı, 2 ayağı hükümettir Başbakan, Cumhurbaşkanı olunca hükümet boşluğu olmamalıdır. O nasıl olacak? Mevcut hükümet yükü götürmelidir. Yükü de getirdi buraya kadar. Allah razı olsun İnönü'den Bugün kendisine teşekkür mektubu da yazdım. Telefonla da konuştum.

3. mesele parti başkanıdır, Başbakan. Parti başkanlığı olayı çıkacaktır. Bunu parti halledecektir. Kongre yapacaktır. Ondan sonra, canım kardeşim, bu işler zor.

Sen sıradan bir adam tayin et (Başbakanlığa). Sonra dediğin o işler olsun. Ona yanaşmadım.

Birini hemen Başbakanlığa tayin etseydim (Akbulut örneği) partiyi parçalardım."

CA: "Büyük gürültü olurdu."

SD: "Parti çıkarmış adamını 13 Haziranda. 14 Haziran sabahı erken saatte 'Buyur, hükümeti kur' dedim İyi mi?"

CA: "Malı al!"

SD. "Sonra... 11 gün sonra getirdi, 'Ben şöyle hükümet kurdum' dedi Bu 11 gün içinde bir defa 'Ne yapıyorsun' diye sormadım "

CA: "Çok da iyi oldu."

SD: "Çok da iyi oldu, değil mi? Yaklaştırmadım. Konuşmaktan kaçındım."

CA: "Böylece kimsenin size söyleyeceği söz kalmadı. Kongreye müdahale ettiydi etmediydi, kabineye karıştıydı diye..."

SD: "Ya da 'Ben Bakan olacaktım, Demirel sildi beni' gibi sözler de yok."

CA: "Geride kaldı bu sözler."

SD: "Bir defa konuşmadım. Bitti onlar. Kabineye koyduğu adamlar orta yerde. Mani olmaya kalksam, bunların çoğuna mani olurum ben."

CA. "Isimlerin bir kısmını ben tanımıyorum."

SD: "Canım, neler geldi, neler geçti. (Gülmeler) Böyle gider iş."

CA: "Görelim bakalım."

SD. "Öyle, öyle."

CA: "Siz iyi misiniz?"

SD: "Elçi kabul ediyorum şimdi."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(23 Haziran 1993, Cumhurbaşkanı Demirel'le, Tansu Çiller'in genel başkanlık seçimini kazanması üzerine; Çankaya'dan aradı –yazımı gecikmiş notlar–)

SD: "Dün biraz uyku açığını kapattık. Biraz istirahat ettik. Biraz Güniz Sokak'a hasretimizi giderdik."

CA: "Gittiniz mi?"

SD: "Öğleden sonra... Sonra EKO toplantısı. Rafsancani falan geliyor, 60-70 kişilik heyetiyle. Orta Asya Cumhuriyetleri Başkanları. Zirve Onlara baktık.

Başka bir şey yapmadık, geldik, gece oturduk. Bugün İstanbul'a, yarın manevralar için İzmir'e gideceğim.

On gün sonra sizinle konuşacağım."

CA: "Son olarak bir şey yapmadım."

SD: "Yapalım. Sen hazırlan. Şu 30 seneyi yeniden yazmaya bir hazırlan."

CA: "Ona bileyli vaziyete girdim artık."

SD: "Oldu."

CA: "Onu yazacağım. Bir de son bir Çankaya yazayım, diyorum."

SD: "Peki."

CA: "Sizi oraya millet aldı götürdü. İşte millet, birini alır Çankaya'ya götürür diye bir kitapla defteri kapayayım "

SD: "Tabii, tabii. Oldu.

Şimdi medyamız şişire şişire... Sonra döndüler. İşte DYP karıştı.

Anlaşıldı mı ki; bu yelkenin rüzgârı nereden geliyormuş? Anlaşıldı mı?"

CA: "Çok iyi oldu."

SD: "Ha... Vaatten geliyormuş ve ondan sonra baskın yapıp, bu, baskındır tam manasıyla. Baskın yapıp birtakım yerleri ellerine geçirdiler mi? Geçirdiler. Hani Rıfat Serdaroğlu... Üç defa partiden kovulmuş bir adam."

CA: "Üç defa kovuldu mu?"

SD: "Ben affettim sonra."

CA: "Sizin affettiğiniz herkes de..."

SD. (Gülüyor)

CA: "Necmettin hakikaten size geldi mi?"

SD: "Geldi."

CA: "Ne diyor?"

SD: "'Ben bir şey yapmadım' diyor."

CA: "İnsaf!"

SD: " 'Ben' diyor, 'Bakanlığa falan talip değilim' diyor. 'Ben sana bir şey sormuyorum' dedim. 'Talip misin değil misin? Sen gelip söylüyorsun'. Yani 30 senelik bir arkadaşlığımız var..."

CA: "Ben ona çok üzüldüğüm için söylüyorum."

SD: "Biraz daha yutkunacağım."

Not defterimden:

(TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk ile hükümetin ilanından hemen sonraki gün)

CA: "Şöyle bir baktım etrafa, Türkiye bir tımarhane gibi."

HC: "Tımarhane gibi değil mi?"

CA: "Ne olacak Hüsam be?"

HC: "Yağmurdan kaçarken doluya tutulduk. Bir komedi yani. Sen Türkiye'nin en büyük meselesinin başına bizim Gazi'yi (özel şoförü) getir."

CA: "Bilmez mi bir şey?"

HC: "Neyi bilecek ki? Müthiş zamparadır. Ama çok sevimlidir Mesela bir Devlet Bakanlığı falan iyidir. Ama İçişleri? Anlamaz, bilmez. Zaten bu hükümetin siyasi mantığı yok. Eski kabinede bazı değişikliklerle biraz daha iyileştirerek yapılabilirdi

Kimseyi tanımaz bunlar. Yalım Erez'le Necmettin Cevheri oturmuşlar..."

CA: "Platonik aşk söylentileri de cabası. İnanmıyorum ya!"

HC: "Kadını destekleyenler arasında aklı başında çocuklar da vardı. Bir yandan diyor ki, 'Ben kimseyi tanımıyorum.' Öyle saçma sapan insanları öyle yerlere getirmiş ki... Mesela İsmet Attila. Maliye ile ilgisi... KDV veriyor, o kadar. Anlaşılan tek başına idare edecek buraları."

CA: "Her şeyi bu idare edecek, bak göreceksin berbat edecek "

HC: "Güvenoyu alacak ama..."

CA: "Namus belası verecekler."

HC: "Üç-beş kişi var vermeyecek. Şimdi buradaki sıkıntı, otorite yok. Eskiden Demirel vardı, bağırıp çağıran."

CA: "Tabii, bir ağırlığı vardı."

HC: "Ben adamı seviyorum. Kızsam da öpsem de seviyorum Parti parti olmadığı için içinden adam çıkmadı "

CA: "Siz aranızda uzlaşsaydınız bunların hiçbiri olmazdı."

HC: "Bana güvenmedi ki... Vallahi bana niçin güvenmediğini bilmiyorum Bu kadın beni aradı, saçma sapan şeyler söyledi. 'Ben

hukuk bilmiyorum, Anayasa'yı nasıl değiştireceğiz. Hangi konular çıkmalı' gibi. Telefonda söylüyor. 'Bunlar telefonda konuşulacak şeyler değil' diyorum. Meclis'i çalıştırmak istiyormuş. Dedim ki; 'Yazın bu adamları nasıl çalıştıracaksın? 10 Temmuzdan sonra burada kimseyi bulamazsın'. 133. madde meselesi... Pekâlâ ama, bu madde gizli oylamaya girecek. Sadece ANAP değil, DYP'de de oy vermeyecekler var. Hele kabine açıklandıktan sonra mümkün değil..."

31

Haziran 1993'ün son günleri.

DYP grubunda Çiller hükümetinin programı müzakere ediliyor.

Altı saat süren görüşmeler. . DYP grubunda adeta patlama oluyor. Programa 64 ret oyu çıkıyor. Fırtına esiyor. Tabii fırtınanın odak noktası yeni genel başkan. Yeni genel başkana yıldırımlar yağdırılıyor ama, üstü örtülerek... 'Çevresini alanların kurduğu tuzaklar'dan söz açılıyor.

Çiller'i 'yaratan medya' gruptaki fırtınadan sonra, savunmaya geçiyor.

'Bir avuç' DYP'linin onaylanması olanaksız çıkışlarından, başlıklarda "Biraz utanın" diyerek ya da "Yuh olsun size" gibi saldırılarla söz ediyor.

Ben o sırada Çiller'i himayeye yönelik medya hırçınlıklarını 'basındaki destekçi konsorsiyom' diye adlandırıyorum.

Fakat, Tansu Çiller'in, daha önceleri Bakanların anlattığı, hatta Başbakan Demirel'in saptayıp üzerine gittiği 'tutumu' bir kez daha sergileniyor.

SHP'den eleştirel oklar Çiller'e yönelik. Neden çok basit:

Çiller, iki parti arasında imzalanan protokolde yer almayan öğeleri hükümet programına koyuyor. Tabii, ortağa haber vermeden.

Taban fiyatlarını sınırlama, belediye gelirlerini artırma gibi SHP'nin önem verdiği öğeleri ise okumuyor.

Daha da önemlisi 'kamu çalışanlarına sendikal hak tanınacağını belirleyen bölümü' de metinden çıkarıyor.

Bu girişimler SHP'de hem şaşkınlık yaratıyor hem de Çiller'e verilen olumsuz notları ilk kez somut biçimde kanıtlamaya yarıyor.

Bir başka işaret daha var Çiller'den: Cumhurbaşkanı Demirel'e eski genel başkanı olarak sınırsız övgüler yağdırırken, DYP grubundaki konuşmasında "İlk kez gerçek anlamda genel başkan seçildi" diyor.

Ne demeye getiriyor? O güne kadar, AP'den DYP'ye uzanan çizgide sürekli genel başkan seçilen Demirel'in seçimi, 'gerçek anlamda' birer seçim değil mi demek istiyor acaba?

Yoksa, Başbakanlığa oturan bir insan olarak Cumhurbaşkanı Demirel'e saygıya evet; ama, onun gölgesinde olmamak, kalmamak gibi bir eğilimin ilk belirtisi mi bu cümle? Tartışmaya değer bulunuyor.

Daha sonraki aylar, Çiller Çankaya'nın gölgesinde kalmamaya özen gösteren davranışlar sergileyecek.

Çankaya ile ipler giderek gerilecek, hatta öyle ki kopma noktasına gelecek!

DYP grubundaki fırtınayı Köksal Toptan, "Eğer örgütlü bir hareket olsaydı, Çiller indirildi" diye özetliyor. İsmet Sezgin ise durumu, 'genel başkanın kifayetsizliğine' bağlıyor.

Elbette ana muhalefet lideri olarak Mesut Yılmaz daha sert bir değerlendirme yapıyor:

"Kendi grubunun yarısının bile güvenini kazanamayan bir hükümet demokrasi tarihinde ilk kez görülmüştür" diyor.

Fakat, Tansu Çiller eleştirilere –kuşkusuz direksiyonu tam anlamıyla eline geçiremediği için– yumuşak başlı yanıtlar veriyor.

2 Temmuz 1993 günü, Türkiye'yi hatta dünyayı ayağa kaldıran bir olay patlıyor.

Sivas'taki Madımak otelinde çıkan (çıkarılan) yangında 35 aydın dumandan boğularak ölüyor (öldürülüyor), 60 kişi yaralanıyor

Gazete başlığı: "Devlet seyirci kaldı"

Çiller'in böylesine korkunç bir yangına siyasal bakış açısı çok ilginç:

"Daha güvenoyu almamış bir hükümetin olayların sorumluluğunu yüklenemeyeceğini" söylüyor.

Türkiye sarsılıyor, toplum sarsılıyor.

5 Temmuz 1993'te I. Çiller hükümeti TBMM'de 184 'hayır'a karşı 274 'evet' oyuyla güvenoyu alıyor.

GALLUP'un sahibi Bülent Tanla'ya göre TBMM'deki müzakerelerden 'galip' çıkıyor Çiller.

6 Temmuz 1993'te PKK, Kemaliye'nin Başbağlar köyünü basarak 5'i kadın 28 insanımızı kurşuna diziyor.

Çiller dönemi Madımak'taki yangın ile PKK'nın, cinayetler dizisine yenileri katmasıyla başlıyor.

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Cumhurbaşkanı Demirel'le 2 Temmuz 1993 günü bir görüşme)

CA: "Beyefendi?"

SD: "Efendim?"

CA: "Facia!"

SD: "Facia! Haberim oldu. Akşama kadar takip ettim olayı. Oteli yakmışlar, içindeki adamlar da yanmış. Ölen 37."

CA: "Tabiatıyla etraf toz duman."

SD: "Evet, evet. Kötü! Fevkalade kötü."

(Aynı gün, saat 18.10, Cumhurbaşkanı Demirel'le İstanbul'da –Deniz Kurdu manevralarından döndü– Tansu Çiller üzerine konuşuyoruz)

SD: "Basın bunu (Çiller'i) pompaladı pompaladı, bu hale getirdi. Bir sürü enayi de bunun peşine düştü."

CA: (Gülüyor)

SD: "Ondan sonra... Şimdi görülmüştür ki; bu (sonuç) DYP'nin iradesi değil, bu bir yanılmadır."

CA: "Değil mi?"

SD: "Tabii. Ne kadar çabuk görüldü."

CA: "Beyefendi; bu, köylüye falan yeni vergiler getirmek için programa bir şeyler..."

SD: "Yapar efendim, her şeyi yapar."

CA: "Bu türlü vergiler, DYP'nin dayandığı köylüyü yani tabanı oymak değil mi?"

SD: "Geçiremez ki... Benden geçiremez. Meclis'ten geçiremez. Bana gelmeyecek mi bunlar (yasalar), imzalamam ben bunları."

CA: "Biz bugün SHP'lilerden duyduk Bu (Çiller) üç yerde üç ayrı program okuyor. SHP'ye verdiği ayrı, grupta okuduğu ayrı, Meclis'te okuduğu ayrı birer metin."

SD: (Duraksamaksızın) "Doğrudur!"

CA: "Sonra paragraf paragraf tespit ettik."

SD: "Doğrudur."

CA: "Yani böyle bir rezillik görülmüş değil."

SD: "Şimdi bu (Çiller) götürür Bakanlar Kurulu'na kararname, (Başbakanlığı döneminde tanık olduğu Çiller'i anlatıyor) çıkan kararname getirdiğinden farklıdır. Çünkü; kimse farkında olmadan altını değiştirir bu, iyi mi?"

CA: "Yapar mı?"

SD: "Yapar! Hiç şakası yoktur, yapar."

CA: "Öyleyse gene yapacaktır bunları."

SD: "Neyi?"

CA: "Bu değişiklikleri."

SD: "O zaman benim önüme gelecek."

CA: "Büyük rezillik çıkacak."

SD: "Hangi şeyi yapsa benim önüme gelecek."

CA: "Öyle, değil mi?"

SD: "Tabii canım."

CA: "İnsan hayretler içinde kalıyor."

SD: "Hepsi benim önüme gelecek."

CA: "Basına baktım, basın büyük telaş içinde. Bunu (Çiller'i) korumak için... Allah Allah!"

SD: "Basın bunu (Çiller'i) korumak için öyle enayilik yapıyor ki, bir Mehmet Gazioğlu'nu İçişleri Bakanlığında, yutuyor. Rıfat gibi bir adamı Sağlık Bakanlığına getiriyor. Rıfat'ın Sağlık Bakanlığıyla ne alâkası var yahu? Yarın Rıfat'a ait belgeleri çıkarırlar meydana."

CA: "Var değil mi?"

SD: "Tabii. Aman efendim nelerini çıkarırlar."

CA: "Çıkacak bunlar!"

SD: "Şimdi basın neyi savunuyor? Sabah, Hürriyet, hatta Milliyet gazetesi. Neyi savunuyor? Hadi canım sen de!"

CA: "Hiçbir şey anlamıyorum."

SD: "Sen altı ay sonra gör pandomimi!"

CA: "Kalır mı? Ben kalacağına..."

SD: "Yok hayır. İşte azamisi bu."

CA: "Grupta İnönü, 'Bu, acemidir. Bir sürü hata yapacaktır Haberiniz olsun şimdiden' demiş."

SD: "Yani kibarca onu söylemiş: 'Ben de gidiyorum ha!'"

(Karşılıklı gülüşmeler)

CA: "Arkadan da 'Gidiyorum' geliyor tabii."

SD: "Ne haliniz varsa görün!" (Kahkahalar)

CA: "Orası da iki ay sonra dandini. Olaylar daha büyüyecek Hikmet Çetin'i gördüm bir ara. 'Yahu bir felaket' diyor. 'Bu hükümet nasıl gidecek merak ediyorum' diyor."

SD: "Gider. Bütün olay şu: Bu hükümetin kurulmuş, güvenoyu almış olması benim bir tezimi ispat eder. Ben bugün gemide (deniz manevralarını izlediği Yavuz fırkateyninde) söyledim zaten.

Bu iş aşılacaktır. Kaidelere uyarsanız, kaideler bunu (Çiller'i) götürür. Yanlış neticeler çıkarsa, kaideler düzeltir bunları

Ha, bak şimdi: Bunu ispatlamanın gayreti içinde ben olmasam, tepetaklak gelirdi orada."

CA: "Doğru."

SD: "Bir tek kişiye konuşmadım." (Kongre öncesi 'müdahale' etmediğini anımsatıyor)

CA: "Belli canım. Sizin bir şeyiniz (müdahaleniz) olsa ohoooo!"

SD: "Ki alçaklar, beni baktım, bulaştırabilirler diye, bulaştırmak üzere çok uğraştılar." (Hükümetin kurulmasına)

CA: "Yok, yok! Fazla bir bulaşma yok, bulaştırmıyorlardı "

SD: "Hayır, ben buralarda olsam, bulaştırırlardı."

CA: "Ankara'da olsanız bulaştırırlardı. Denizin ortasında nasıl bulaştıracaklar ki?.."

SD: "Bir tatbikat yaptı askerler, gurur vericiydi. Çok iyi idi."

CA: "O gemi de harika bir gemidir."

SD: "O gemide aşağı yukarı dünya var. 130 kilometre atan füzeden tut da... Radarla yapıyor atışları "

CA: "Askerlerin havası nasıl?"

SD: "Çok iyi Fevkalade."

CA: "Onlar memnun mu?"

SD: "Canım, son imza benim, herkesin bildiği o. (Karşılıklı kahkahalar) Onların yanında da konuşuyorum 'Demokrasi', diyorum, askerin sivilin emrinde olduğu rejimin adıdır demokrasi, onların gözünün içine baka baka söylüyorum işte... Ekonomisiz savunma olmaz. Demokrasisiz savunma olmaz Savunmasız ekonomi olmaz falan diye... Onları gayet iyi koyuyorum. Bugün yine çok konuştum onlarla. Tatbikattan sonra basın toplantısı yaptım "

CA: "Yapmışsınız. Orada 'kırgın değilim kimseye' falan demişsiniz. O türlü soruyu da niye sorarlar, bilmem ki..."

SD: " 'Bunlar (askerler) sizi götürdü, siz hâlâ bunlarla oturuyorsunuz' diyorlar. İyi mi?"

CA: "İşte mesele de bu zaten."

SD. "Yahu devlet bu."

CA: "Güzelliği de bu zaten (darbe yapan askerlerle birlikte olmak)"

SD: "Benim meselem bu işlerde öne çıkanlarlaydı (beş orgeneral). Öne çıkanlarla bunların (TSK'nın ve bugünkü komutanların) hiçbir irtibatı yok', dedim.

CA: "Tansu bugün ne kadar müsteşar, Bakan varsa onlarla koordinasyon toplantısı yaptı Terörü öğreniyor."

SD: "Terörle mi ilgili?"

CA: "Evet, terörü öğrenecek daha."

SD: "Zor öğrenir."

CA: "Gazioğlu ile terörde ne yaparlar, bilemiyorum "

SD: "Ha... İşte mesele bu!"

CA: "Ne zaman Ankara'ya teşrif ediyorsunuz?"

SD: "Bir hafta buralardayım "

(DİYALOG)

Not defterimden:

(2 Temmuz 1993, Necmettin Cevheri ile görüşme)

NC: "Alo, Cüneyt Bey merhaba."

CA: "Merhaba."

NC: "Nasılsın?"

CA: "İyiyim."

NC: "İyisin, peki."

CA: "Ne yapayım, kötü mü olayım?"

NC: "Yook. Sen iyisin de. Takılıyorum sana. Sen ne dersen... sana hürmetim var da..."

CA: "Kongreden beri sana takılıyorum!"

NC: "Biliyorum bana takıldığını. Biz seninle bu kadar yıl dosttuk. Yazıları şeylerin aslını sorsan sana söylerim."

CA: "Aaaa! Şimdi böyle söylemeni bekliyordum."

NC: "Evet."

CA: "Bak Cevheri. Senin bir özel kalemin var, bir felaket. Senin ev telefonun ise cevap vermiyor."

NC: "Eskisini diyorsun."

CA: "Bilmiyorum. Ama özel kalemin... Seni kaç defa aradım."

NC: "Şeyden önce mi?"

CA: "Önce de sonra da."

NC: "Benim hanım İstanbul'da. Kızının yanında. Bizim ev öyle kalabalık değil. Yattım mı telefonu duymam. Çünkü aleti (işitme gerecini) çıkarırım. Saat dokuzda, sekiz buçukta..."

CA: "Bir yemek yesek?"

NC: "Yarın. Yaz sen. Sen benim demokratik düşüncelerime şahit olan insansın."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(3 Temmuz 1993, saat 23.30, Hilton'da Marco Polo salonunda Necmettin Cevheri ile yemeğin ardından Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşme)

SD: "Ne var ne yok?"

CA: 'Cevheri ile yemekteydik. Bu Nafiz'in ağabeyi..."

SD: "Nail."

CA: "Nail ayarladı yemeği."

SD: "Büyük yağdanlıktır."

CA: "Sonradan TOBB Başkanı Yalım Erez de geldi Ben onlara dedim ki; 'Eh, bir yazı konusu çıktı. Hükümeti kuran ikilinin biri sağımda, biri solumda oturuyor.' Meğer bu ikisi biraraya gelmeye korkuyorlarmış."

SD: "Niye?"

CA: "Birisi görürse dedikodu olacak diye. Ama dediler, 'Sen bunu şimdi yazarsın'. 'Merak etmeyin yazmam', dedim."

SD: "Hı, hı..."

CA: "Yalım Erez gelmeden ben Cevheri'yi sıkıştırdım. Dedi ki: 'İsmet'e niçin oy verecektik? İsmet gitti Çağlar'ın koluna girdi. Çağlar da 24 mü, 29 mu ne ise, o kadar milyon dolar yürüten adam' dedi. 'Bir dakika' dedim. 'Burada bir mesele ortaya çıkıyor.' O sırada Yalım da sofraya oturmuştu. 'Siz Çağlar'la bir buçuk yıla yakın süre yanyana oturmadınız mı? Kabinede birlikte değil miydiniz? Bugün bana söylediklerini o gün söylemedin de bugün niçin söylüyorsun?'"

SD: "Çok iyi."

CA: " 'Bu, benim insanlık anlayışıma sığmaz. Eğer bu adam 29 milyon dolar yürüttü ise; bu 1,5 yıl içinde yürüttü. O zaman niye sustunuz? Bugün bunu niye kullanıyorsunuz?' Sustu. Masada tam bir ölü sessizliği oldu tabii.

'Üstelik, İsmet benim dostum. Ona göre konuşmanızı rica etsem' dedim. '40 yıllık dostum, aksine davranmak benim ahlaki ölçülerime sığmaz' dedim.

'Yani biz ahlaksızlık mı yaptık?' dedi Cevheri.

'Siz siyasetçisiniz' dedim Cevheri'ye.

'Ama niye?' diye sordum. 'Bir kere' dedi, 'Kasımda ben olacağım diyerek İsmet böyle koluna girdi, beraber kongreye geldiler

Bize de bir Demirel ve İsmet'ten sonra yeni bir yüz lazımdı Neydi o yüz? Bu!' (Yani Çiller)

'Peki' dedim, 'sen bunun (Çiller'in) başaracağına inanıyor musun?'

Cevheri 'Ne başaracak derim, ne de başarmayacak derim' demez mi bana!"

SD: "O zaman niye yaptın bunu yani, değil mi?"

CA: "İşte parti. Her şeyden önce parti geliyormuş! Onun için, parti için işin içinde olduğunu söylüyor. 'Yani özür dilerim' dedim 'Yadırgadığım şu: Sen, İsmet'le hep beraber geldin, beraber bulundun. Sen Yiğit'in (Köker) evine de gittin, bununla beraber gittin birader.

Sonra son dakika bunu yaptın. Son gün kuliste patlattığın laf Tansu'yu destekliyor Necmettin oldu. O güne kadar böyle bir vaziyet yoktu. Daha doğrusu bizim bildiğimize göre yoktu.'

'Eeee, ben daha önce söyledim' dedi Cevheri

'Bizim haberimiz yoktu, sen birdenbire bu manevrayı yaptın' dedim.

'Yalım'ı anlıyorum' dedim. Yalım da söylüyor, saklamıyor 1986'dan beri meğer bunun (Çiller'in) evine gider gelirmiş. Tezgâhtaymış. Falan filan. Yalım pat diye, 47 doğumlu Mesut'tan sonra yeni bir yüz, yeni bir hız vermek lazımmış ki... partiyi kurtarsın. Delegeler de bunu istiyormuş. Dedim ki her ikisine de:

'Evet ben Çiller'in aleyhine yazıyorum. Zira ben başkaları gibi bir şey beklemiyorum. Üstelik başarabileceğine de inanmıyorum. Ama siz kendinizi çok sağlam görüyorsunuz.' Necmettin Cevheri yine konuştu:

'Ben, her şey olur, iyi olur demiyorum' dedi. Tekrar tekrar bunu söylüyor.

Başarır başaramaz... O noktada tereddütlü ve çekingen."

SD: "Başaramayacaksa niye arkasına düştün yani?"

CA: "Efendim. İsmet çok eski yüzmüş. 1946'dan beri yitiren bir yüzmüş. İsmet'le ANAP karşısında başarıya ulaşmak mümkün değilmiş. Söyledikleri bu.

Size büyük saygı gösteriyor. Fakat sizin de bir sürü yanlış yaptığınızı söylüyor."

SD: "Hıı!"

CA: "Mesela işte DPT'nin başındaki, GİK üyesi şimdi... Nedir o çocuk?"

SD: "İlhan Kesici."

CA: "İlhan'dan başlayaraktan falan filan."

SD: "Neyi varmış İlhan'ın?"

CA: "İşte yanlışmış. GİK üyesini DPT'nin başına getirmemek lazımmış. Dedim ki; 'Bütün bunlar geçmişte kaldı. Tuhaf olan şu: Neden bunlar o günlerde söylenip tartışılmadı da, şimdi ele alınıyor, açılıyor, tartışılıyor?' Yani bunlar yeni bir vaziyet almışlar."

SD: "Hı, hı..."

CA: "Kendilerine göre yeni bir dünya kuruyorlar. Bu dünyanın nirengi noktası Tansu! Tansu o kadar iyiymiş ki, ben tanısaymışım, siz tanısaymışınız... Dedim ki, 'Kardeşim'..."

SD. "Bunu kim söylüyor?"

CA: "Hem Yalım söylüyor, hem de Cevheri söylüyor. Dedim ki, 'Şunu da söyleyeyim: Tansu'nun geçimsiz olduğunu, yalancı olduğunu, kavgacı olduğunu sizler bana, kabine üyeleri söylediniz'."

SD: "Harika!"

CA: " 'Bana bunları anlattığınız gibi Mesut Yılmaz'a da anlatılmış ki, ANAP lideri bu kadın geçimsizdir, kavgacıdır, diye demeç verdi,' dedim. Gazetelerde yayımlandı."

SD: "Hı, hı."

CA: "O zaman susuyor. Ses yok. Yalım diyor ki: 'Sen bunu tanısan. Bu ne kadar can bir kadındır. En fazla destekleyicisi sen olursun'.

'Ben desteklemem kardeşim' dedim. 'Tansu mansu beni hiç bağlamaz. Bizim gazeteyi de bağlamaz. Biz bildiğimizi yazarız. Biz kimi gazeteler gibi yeni faturalar çıkarıp önünüze, ödemeler yapmanızı istemiyoruz. Sizden bir şey istemiyoruz' dedim."

SD: "Ona ne diyor?"

CA: "Ses yok. Birbirlerinin yüzüne bakıyorlar."

SD: "Hı, hı... Harika!"

CA: "Rivayet o ki, 200 milyar ödemişler."

SD: "Harika!"

CA: " 'Fakat', dedim. 'Gün gelecek en büyük kazığı onlardan yiyeceksiniz'. Nitekim bugün de yazmışlar, 'Bu kadından bir şey olmaz', diye. Yüzlerine söyledim."

SD: "Harika!"

CA: "Daha ne söyleyebilirim ki?.."

SD: (Gülüyor keyifle) "Harika!"

CA: "Kendisine bunları söyleyebilirsiniz. Kendisinden hiçbir

şey beklemediğimi. Haaa! Telefon ederim, çıkmazmış. Ben de aramam canım. Beni bağlamaz. Bana sorarsanız başarılı olamayacağına inanıyorum', dedim. 'Siz de aksine inanıyorsunuz, ehh, mesele yok.'"

SD: "İyi. O da öyle olacağına inanmıyor."

CA: "Görelim bakalım. Yalım'a söyledim: 'Çok başarılı olacak' diyor da. Özelleştirmeyi yapıp, vergileri düzeltecekmiş efendim. Her şey bir anda pırıl pırıl olacakmış."

SD: "Hı, hı, hı."

CA: "İyi mi?"

SD: "Çok iyi!"

CA: "Hay hay buyrunuz yapınız. 'SHP'den ne haber' dedim arkadan."

SD: "Hı, hı..."

CA: " 'Çünkü' dedi, 'genel sekreterleri ağzına geleni söylemiş'. Hazırlanıyor SHP. Bize gelen haber bu."

SD: "Ne yapmak istiyor?"

CA: "Mesela, bir kararname mi getirecek, olmaz diyecek."

SD: "Tabii, tabii."

CA: 'Şimdi komplolar devri başlıyor. Rüşdü'yü (Saraçoğlu'nu) ne yapacak? O canım otellerin sahibi varmış, Yasef mi nedir?"

SD: "Yasef!"

CA: "Onunla altalta, 6.5 milyon dolar. Sabancı 'Onlara ne kazandırdığını ortaya çıkarırız' dedi. Rüşdü zampara imiş. O otellerde oda tutmuş falan. 'Bunlar hava. Hakkında bir şey varsa kanıtlanmış, kovarsınız' dedim."

SD: "Tabii, tabii."

CA: "Olay bu. Açık söyleyeyim, bunlar size saygı gösterip yeni kurdukları dünyada yerlerini alacaklar."

SD: "Vallahi bunların ne aklı yeter, ne de gücü. Her ikisinin de. Her ikisinin arkalarında adam yok ki."

CA: "Şimdi bunlar bir başarının sarhoşluğu içinde. Yanyana gelmekten de korkuyorlar 'Yahu ne korkuyorsunuz' dedim. Hakikaten neden korkuyorlar beyefendi?"

SD: "Bir şey sorsaydın Necmettin'e: 'Demirel sana hiçbir şey ima etmedi mi?' diye."

CA: "Efendim, soramadım. Orada Yalım oturuyor. kulakları dikmiş. Bunlar birbirine yakın görünüyor. Ama belki de birbirine düşman."

SD: "Anladım."

CA: "Ben bu konuya girmek de istemedim."

SD: "Anladım. Neymiş benim hatalarım? İlhan'ı tayin edişim mi?"

CA: "İşte böyle şeyler söylüyor."

SD: "Gelip bana söyleseydi. Yüznumaraya giderken benden izin alan adamlar..."

CA: "Anlayamadığım şu; Çağlar 29 milyon dolar dümen yaptıysa?.."

SD: "Sen niye oturdun orada? Hem biliyordun, hem de oturdun. Niye?"

CA: "Berbat oldu. Yalım dikti gözlerini Cevheri'ye bakmaya başladı. O Nail, ağzı burnu uçukladı sanki."

SD: "O Nail de... Şimdi beni söyletme.

Nafiz'in ağabeyi, Nafiz'i rantiye edenler de onlar."

CA: "Tabii. Beraber her gün Çankaya Köşkü etrafında yürüyüş yapıyorlarmış. 'Yahu' dedim, 'niye Köşk'ün etrafında yürüyüş yapıyorsunuz? Laf olacak' dedim, 'içeri girin, Demirel orada. Bahçede gezmenizi engellemez'."

SD: "İyi demişsin. (Gülüyor) Bana gelmeye yüzleri yok ki.. "

CA: "İşte bunları ben de onun için söyledim. Anladılar mı bilmem. 'Acele etmeyin bakalım, bugün sizi şakşaklayan basın var ya, yarın önünüze faturayı uzatacak ve ödemeyi yapmayınca siz, bu hükümetin ... işte anlayın' dedim."

SD: "Çok iyi demişsin 500 milyarı nasıl karşılayacaklar, neyle?"

CA: "Vallahi bilemem."

SD: "Nerden buldun diyecek adam."

CA: "Basına mı?"

SD: "500 milyar var ya, servet! Onu nereden buldun' diyecekler."

CA: "Amerika'da bir şeyler var. Çiller'le ilgili. Oraya adam

gönderemedik biz. Gönderseydik, çıkacaktı ortaya bir sürü şey Bulent Tanla'da laf varmış, size gelip anlatmadı mı?"

SD: "Hayır, ne varmış?"

CA: "Amerika'ya gitmiş Orada Tanla'ya çok şey anlatmışlar Tansu Çiller ile kocası hakkında. Belki size neler dinlediğini söylemiştir, diye düşündüm."

SD: "Hayır. Bir süredir Bülent'i görmedim Belki yarından sonra görüşürüm."

CA: "Belki size söyler."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(4 Temmuz 1993, Cumhurbaşkanı Demirel'le Madımak olayı ve Çiller'in konuşması üzerine)

CA: "Beyefendi nasılsınız?"

SD: "İyiyim, Allaha şükür "

CA: "Sivas'taki dramatik olaylar içinde..."

SD: "Hı..."

CA: "Dün olanları biliyor musunuz?"

SD: "Ne oldu ki?.."

CA: "Bu (Çiller) çıktı kürsüye: Sivas'ta bir adam yakalandı, elimizde. Otelin sahibi imiş, sigortadan para almak için yaktı' dedi."

SD: "Çok iyi!"

CA: "Olayın (yanan otelin) geçtiği yeri de biliyorsunuz, değil mi?"

SD: "Neresi?"

CA: "Van!?"

SD: (Gülüyor hafiften) "Harika!"

CA: "Rezillik efendim, rezillik!"

SD: "Bu medyaya bu yeter. Bırak savunsunlar. Şimdi bakın, 1 saat 1 çeyreklik konuşmayı dolduramıyor. Değişim rüzgârları, arkasından beyaz kâğıt, beyaz defter... İşte 2000'li yıllara taşıma, dünyayla bütünleşme gibi her defasında söylenen klasik laflar..

Ve ordunun müşahhas iddiaları var, onlara cevap versene O

kadar güzel cevap verecek şeyler var ki... ve, hiçbirine cevap vermemiş. Adam sana diyor ki; 'Sen 18 ay bir hükümetin içindeydin, yaptığın iş şudur.' Ona cevap versene. Öyle dangul dungul... Bir saati bile dolduramadı. (Meclis'teki güvenoyu görüşmelerindeki Çiller konuşmasına değiniyor)

Sen hükümetsin: 7-6-5 adam sana hücum etmiş. 'Malı nerede buldun' diyor. Bilmem ne diyor. Ona öyle cevap ver. Tabii birtakım adamlar var, eserlerini seyretsinler!"

CA: "Evet."

SD: "Orda da var birtakım adamlar. Hepsi önlerine bakıyor enayilerin."

CA: "Seyrediyorlardı zaten Bakanlar Kurulu sıralarından."

SD: "Eserlerini seyretsinler işte. Bakanlar Kurulu sıralarını doldurmak için komplo yaptılar. Oraya oturmak için komplo yaptılar. 13 Haziran kongresini bir komplo ile oraya çevirdiler. Eserlerini seyretsinler."

CA: "Bu ne kadar gider böyle?"

SD: "Medya seyretsin eserini. Baktım gazetelere bugün. Hiçbir kelime yok. Hiçbir şey demiyor adam. Hatta Ertuğrul, dört yıldız vermiş (Çiller'e), 'Raundu aldı', demiş. Falan."

CA: "(Çiller'in) Konuşmaya mı?"

SD: "Evet, evet."

CA: "'Raundu aldı' mı demiş?"

SD: "Herkes (Çiller'i) savunmaya geçmiş. Başlangıçtır falan diye."

CA: "Menfaatleri var herhalde."

SD: "Tabii, tabii. Hayır, ben kendimi düşünüyorum şimdi. Biz şu duruma düşsek bunlar Sivas hadisesini falan bir kenara atarlar, tepeden tırnağa bizimle uğraşırlardı. Biz... Bunlar da geçici... Bütün olay sistemin işlemesidir.

Sistem işler. Eksiği noksanı tamamlar. Bu zamana kadar neler gördük canım, neler gördük."

CA: "Sivas olayları üzerine bir konuşma yapmayacak mısınız?"

SD: "Hayır."

CA: "Bir değerlendirme filan?"

SD: "Hayır, yapmam. Fikret Bilâ dün sormuştu; 'Paniğe kapıl-

maya falan gerek yok'. Milliyet'in içinde küçük bir yere sıkıştırmışlar. Paniğe gerek yok. Bunların içinden devlet çıkar. Zaten böyle hadiseler oldu mu, herkes her şeyi bir kenara bırakıyor, kimisi polis müdürü oluyor, kimisi vali oluyor ve böyle... O ânın içinde yaşayan adam sen değilsin ki... Yani burada üzerinde durulacak olan şu: Burada halk birbirine düşmemiştir."

CA: "Yani Alevi-Sünni kavgası değil."

SD: "Kavgası değil. Böyle olsa facia olurdu. İki; güvenlik kuvvetleri halka ateş etmemiştir. Bunu yapabilirdi. Güvenlik kuvvetleri halka ateş etseydi yüzlerce ölü olurdu. Çünkü o kalabalık, televizyonda görüyorsun, çılgın bir kalabalık. Şimdi, yapmadıkları bir şey. Otelden o aşağıdaki adamları boşaltmamaları.. Otelin üst katları yanmamış. Eğer üst katlara çıksaydı, belki adamlar kurtulurdu ama panik esnasında kimin aklına gelecek o? Üst katların yanmayacağı ne malum? Onu ben sordum valiye; dedi ki, 'Mümkün değildi dışarı çıkması, dışarısı öyle bir abluka içindeydi ki, dışarı çıkanı linç ediyorlardı' dedi. 'Böyle korkular vardı' dedi. 'Öyleyse nasıl kurtardınız Aziz Nesin'i?'

İşte oradan merdiven, bilmem neyle almışlar. 'Diğerlerini de alsaydınız ya'. 'Alamadılar' dedi.

Ve... itfaiyeye su sıktırmamışlar, iyi mi?"

CA: "Halk? Orada toplananlar?"

SD: "Orada toplananlar!"

CA: "Galiba belediye reisi de kötü rol oynamış?"

SD: "İyi işte. Hepsi yani birbirini... Ama münferit bir olaydır. Bence fevkalade kötü bir olayda, münferit bir olay olması, meselenin çözümünü kolaylaştırır."

CA: "Zaten öyle de... Gazetelerde öyle değişik yorumlar çıkacak ki .. Siz bir değerlendirmeye girmeyin."

SD: "Hayır, ben girmiyorum. Yalnız tamamen bunu da devlete yüklemenin âlemi yok canım. Amerika'da da oluyor böyle hadiseler. Avrupa'da da...

Yani bu ne devletin ne de rejimin zafiyetini gösteren bir olay değil ve kendi şartları içinde mutalaa edilmek lazım On bin kişinin karşısında kaç tane polis, kaç tane asker olacak da ne yapacak? Yani onlar o kadar kolay şeyler değil.

Hemen devleti değil, bu olayda ne aksıyorsa onu tenkit edin. Tümüyle devleti karalamanın manası yok ki..."

CA: "Ama bizdeki manşette öyle; 'Devlet seyirci kaldı' "

SD: "Her zaman lazım olacak olan devleti bence, basit bir meselede, bir münferit meselede basit olmasa bile münferit bir meselede yerden yere vurmanın manası yok ki...

Yarın başka bir yerde, başka bir olayda yine lazım devlet."

CA: "Bakalım, olaylar nasıl gelişecek?"

SD: "Bunlar yavaş yavaş durulur, kaybolur gider canım. Hangi mesele kaybolup gitmedi ki?.."

CA: (Güler) "Türkiye burası, değil mi?"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(5 Temmuz 1993, Cumhurbaşkanı Demirel'le Denktaş ve Cevheri'nin telefonu üzerine)

SD: "Ne var ne yok?"

CA: "Efendim, burada işbaşında bulunan dirayetli hükümetimiz bugün güvenoyu alacağını söylüyor."

SD: "Ne var bunda? Güvenoyu alır. Almaması anlaşılmaz bir olay olur. Mesele güvenoyunda falan değil. Güvenoyu alır da, sonrası?.."

CA: "Sonrası karışık!"

SD: "İşte bakın. Bu hükümet daha güvenoyu almadı. Kuruldu 25 Haziranda. Bugün Temmuzun 5'i. Kurulmasının üzerinden kaç gün geçti? On gün. Daha bugünden başlamışlar, bu işi yapamaz diyenler. Alkışlarla..."

CA: "Getirenler."

SD: "Tavana çıkaranlar. Ayak sesleri..."

CA: (Güler) "Topuk sesleri..."

SD: "Şakır şakır geliyor falan. Daha bugünden başlamışlar, galiba bu iş gitmeyecek diye. Ondan sonra yalak grubu araştırma yaptırmış. Basın: 'Sonuna kadar savunacağız...' Fakat bu hali ile galiba sizinkiler (basın) Türkiye'yi dejenere edecek."

CA: "Evet."

SD: "Şaşırtıcı bir olay yani. Ondan sonra çırpınıyor Aziz (Nesin) 'Tahrik mahrik etmedim ben'. Eee, peki birader, orada (Sivas-Madımak olayları) her şey kendiliğinden mi oldu bunların hepsi? Yapanların hepsinin Allah cezasını versin "

CA: "Evet!"

SD: "Vahşi herifler. Onlara hak vermeyelim, tamam da, durup durduğu yerde olmadı ki bu iş. Karıştırmayın şu Türkiye'yi birader!"

CA: "Hükümet, belli oldu ki bu işlere hâkim olamayacak efendim. İçişleri Bakanı, işte, biliyorsunuz. Ne dediğini galiba bilmiyor Başbakan deseniz, Van'la Sivas'ı karıştırıyor."

SD. "Çok büyük ayıp."

CA: "Hiç kimse üzerinde durmuyor, bir biz duruyoruz. Bu (Sivas olayları) daha büyür mü?"

SD: "Hayır, büyümez. Türkiye'nin istidadı yok o şeye. Yani büyüme istidadı yok."

CA: "Yani beri yandan dinsel bir kavgaya..."

SD: "Hayır, hayır. Oraya varmaz. Ortam yok. Hayır kesinlikle oraya varmaz. Ben el korum tümüne. İzin verir miyim canım?"

CA: "Yani?"

SD: "'Devletin ahenk içinde yürümesinden sorumludur' diyor Anayasa, Cumhurbaşkanı için ve 'Anayasanın uygulanmasını gözetir' diyor. Nihayet 'MGK'nın Başkanıdır, isterse hükümete başkanlık eder', diyor.

Bunları Turgut'a yaptırtmadık ama biz Turgut'un şeyini beğenmedik. Yani pozisyonunu beğenmedik, onun için yaptırtmadık.

Tümüyle olaya el koyarım, öyle şey olur mu?"

CA: "Ya ters bir rüzgâr eserse?"

SD: "Dün söyledim zaten Edirne güreş sahasında. Kimse farkında değildi benim ne dediğimin."

CA: "Evet, dinledim."

SD: "Hiç kimse paniğe kapılmasın. Öyle kolay kolay... Memleketi sokakta bulmadık. Kolay kolay yakasını bırakmayız o şeyin. Yok canım öyle şey olur mu? Önemsemiyorum onları. Önemsiyorum da yani çok büyütmüyorum.

Yavuz yazmış. 'Devlet nerede, işlemiyor' falan diye. Buldum,

dedim ki; 'Kardeşim kritik bir olay. Devlet o kadar işliyor ki, 160 bin kişi Güneydoğu'nun dağlarında. Karakol basılıyor, 16 adam öldürülüyor. Yani orda devlet olmasa bu olur mu?' Dedim ki; 'Terk etmemiş, ülkenin dağını bayırını. Her şeyini. Devlet o kadar var ki Türkiye'nin her tarafında. Devlet Sivas'ta da var.'

Sivas'ta da var ama 10 bin kişi azgın kalabalığa çok şey yapamazsınız.

Yapacağınız tek şey bunların üzerine ateş açmaktır."

CA: "Ama o da felaket olur."

SD: "Dünyanın hiçbir yerinde böyle kalabalıkların üzerine ateş açılmıyor. Bunları mümkün mertebe söndürmeye ve olan biteni sineye çekmeye çalışıyor herkes.

Olayın iyi bir tarafı, mahallelere sıçramaması. Bir halk kavgası haline gelmemesi. Oraya da getirmek istemişler ama birkaç yüz kişi çıkmış. O Ali Baba mahallesinde "

CA: "Öyle mi? Bir de bu yöne dönseydi, tam bir felaket olurdu. Kahramanmaraş'ın bir başka türlüsü..."

SD: "Tabii, tabii. Hassas yerler."

CA: "Bu olaylar da gösterdi ki, bu kadın başaramayacak. Artık anlaşılıyor bu. Biliyorduk ya zaten."

SD: "Daha başlamadı yahu (kahkahalar atıyor), durun bakalım."

CA: "Mal meydanda canım."

SD: "Onu oraya çıkaranlara sorun."

CA: "Soru hep aynı: Peki ne olacak?"

SD: "Hiç endişe etmeyin. Demokrasi işler! Kaidelerine göre işler. Her şeyin çaresi bulunur. O kadar çabuk şeye kapılmayın."

CA: "Hayır hayır. Endişeye kapılmıyoruz da. Ama?"

SD: "Hayır, hayır. Ben sana söylemiyorum. Ben herkese ilan ediyorum."

CA: "Bu hatun hayaller içinde. Bugün okuduk, Ertuğrul'a neler söylemiş. 'Her savaşı kazanmış da' falan."

SD: "Üfleyecek canım. Dur bakalım. Dur bakalım."

CA: "Yani bekleyelim diyorsunuz."

SD: "Tabii, tabii."

CA: "Bir ay sonra..."

SD: "Bir ayda bu hale gelmiş."

CA: "Rauf (Denktaş) Newyork'ta bugün görüşmelerden çekileceğini ilan etti."

SD: "Rauf, işte kendi kendini haritadan siliyor. Şöyle siliyor: Siyaset öne geçme işini kaldıran bir iş değildir. Öne geçmek için uğraşmışsın. Çekildin mi, silinirsin. Açıkça söyleyeyim ve dünya buna sevinir, onu da söyleyeyim."

CA: "Görüşmeleri tıkayan gidiyor diye, ohooo düğün bayram."

SD: "Hatta Kıbrıs'ta birçok kimse sevinir buna. Muhalifleri sevinir. 'Yedik Rauf'u' derler. Tamam mı?"

CA: "Önceden bir belirti vardı değil mi? Rauf bırakacak diye."

SD: "Hayır. Rauf bu meseleyi anlaşmaya götürmez. Anlaşmaya götürse 'Kıbrıs'ı sattı' lafından korkar. Yani tarihe, 25-30 sene bu işin liderliğini yaptı. Sonra bir parçasını (Maraş bölgesini) birilerine vermiş duruma girmek istemez."

CA: "Böylece satmadan ayrılmış olacak?"

SD: "Hadise odur. Yani yapacağı uzlaşmanın korkusu içindedir."

CA: "Öyle mi? Beni Necmettin Cevheri aradı."

SD: "Evet?"

CA: "Bu sabah. Ben hemen her yazıda biraz dokunduruyorum ona. Bugünkü yazının sonunda da 'Eh artık yeni bir Başbakan bulur' diye. 'Yahu sen beni dinlemedin' gibi laflar etti."

SD. "Sen neden onu dinleyeceksin, anlamadım ki... Şunu sor ona: 'Sen bu işin içinde var mısın, yok musun?' Varım derse..."

CA: "Mesele bitiyor."

SD: "Hayır, bitmiyor. 30 sene yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmeyen İsmet'ten nasıl koptuğunu bir sor."

CA: "Mesele de bu, değil mi?"

SD: "Evet. Bunu bir sor. Ondan sonra insanlar bir yerde... Ondan sonra bir de 'Şu eserine bak' de. 'Sen bunun (Çiller'in) bu işi götüreceğine inanıyor musun?'"

CA: "İlk fırsatta soracağım, evet!"

SD: " 'Bundan önemlisi, sana yakışır mı, 30 senen... Senin ne farkın kaldı o heriflerden, bilmem nelerle?'

Ha, şimdi... Hatta kendisi her zaman söyler; Atatürk dermiş ki: 'Arkadaşlarımız güvenin bittiği yere kadar bizi takip ettiler'. Her zaman bunu söyler. Acaba senin idrakin mi bitti' diye sor bakalım."

CA: "Sorayım Böyle mi derdi?"

SD: "Her zaman böyle derdi. Bir sıkıntı olduğu zaman böyle derdi. Şimdi benimle ilgili olan kısım; kendisine de söyledim. Ben meseleye karışmadım. 'Ben meseleye karışsaydım böyle mi olurdu' dedim. 'Hayır' dedi.

'Keşke karışsaydım' dedim kendi kendime. Ama o zaman ben bugün yaptığım görevi yapamaz hale gelirdim."

CA: "Doğru."

SD: "Üstelik daha 20. günümde. Halbuki benim yaptığım görevin yapılması. Türkiye'de istikrarın şartı.

Hükümet gelir, hükümet gider ama devlet başsız kalmaz. Çünkü, netice itibariyle derleyen toplayan odur. 'Ne yapıyorsunuz, gelin buraya. Yaramazlığı bırakın' diyecek odur. Hele benim pozisyonumda. Yani benim kişiliğimde ve benim pozisyonumda.

Ben bunu yaralamak istemedim. Onun için sor kendisine (Cevheri'ye) 'Yani bu (Çiller) senin ürünün diyorlar, herkes öyle diyor' de."

CA: "Evet, herkes öyle diyor."

SD: "Öyle mi, değil mi? 'Öyleyse bunu nasıl yaptın karşındaki arkadaşın İsmet'e?' 30 sene... Bu iki adam. Hiçbir meselede birbirlerinden ayrılmamışlardır. 'Herkes merak ediyor' diye bir sor."

CA: (Gülerek) "Sorayım."

SD: "Herkes merak ediyor."

CA: "Ediyor değil mi?"

SD: "Evet! Kahroluyor adam (İsmet)."

CA: "Biliyorum."

SD: "Ben böyle şeylere çok alışığım. Ama bu olmamalıydı aslında. 'Bu kadın şu olurdu, bu olurdu ya, bu arkadaşınız (Cevheri) bu işin içinde olmamalıydı' diyor pek çok kimse."

CA: "Doğru. Denilen şu; kendi kendine ya da başkalarıyla gelseydi evet, ama Necmettin bu işin içinde olmamalıydı, çok kötü olan yanı bu."

SD: "Necmettin'e sormak lazım. 'Kim senin arkadaşların? Hüsamettin mi? Biraraya geldin mi?' Ondan nefret eder."

CA: "Öyle mi?"

SD: "Tabii. Rıfat Serdaroğlu mu senin arkadaşın? Sor bakalım Şimdi aynı kadroda oturuyorsunuz ve... Mehmet Gazioğlu? İyi mi?"

CA: "Evet, bir söylediği diğerini tutmuyor. Bu kabine gitmeyecek uzun süre diye bir yargı başladı. Yavaş yavaş. Ertuğrul da öyle yazıyor."

SD: "O açıkça.. Ben onunla 5-6 gündür konuşmuyorum Konuşmuyorum dediğim küslük falan değil. Aramış mı aramamış mı sormadım. Erişemediğinden şikâyet etmiş."

CA: "Canım işte ben size erişiyorum "

SD: "Ben her gün Ertuğrul'la konuşma durumunda değilim kı canım."

CA: "Ama ne! Sivas olayları üzerine bir şey söylemedi diye bir gazetede bir şeyler gördüm."

SD: "Nasıl söylemedim canım! Milliyet gazetesine baksın Dün de söyledim. Pehlivan güreşlerinde söyledim. Taziyede bulundum. Ben bu meseleyle meşgul oldum. Baştan sona. Üç defa Başbakan'la konuştum. İkide bir ortaya çıkıp başkalarının görevini üstlenmem doğru olmaz ki..."

CA: "Elbette."

SD: "Her şey gözümün önünde. Her şeye bakıyorum.

Necmettin'le ne zaman konuşacaksın?"

CA: "Belki bu gece. Beni arayacak."

SD: " 'Bunda (Çiller) gelecek gördüm, değişim gördüm' filan Bunları söyleyecek sana da."

CA: "Böyle mi diyecek?"

SD: "Bilemem. Star'a mıtara öyle diyor. Yahu sen bu kadar iyi siyasetçisin. Bak herkes bunun (Çiller'in) başlamadan bittiğini söylüyor. 'Neydi o Meclis konuşması', diyor herkes!"

CA: "Fethetti!"

SD: "Sen (Cevheri) 30-40 sene siyaset içindesin, yani bu muydu görebildiğin?"

(DİYALOG)

Not defterimden:

(6 Temmuz 1993, Saat 24 00'e doğru, Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşme)

SD: "Ne var ne yok oralarda?

CA: "Buralarda fazla bir şey yok. Aleviler yürüdü, fazla bir şey olmadı."

SD: "Kalabalık mıydı?"

CA: "Taşkın hareketler yoktu. Yapılmak istendiği gibi olmadı."

SD. "Hı!"

CA: "Uğurun cenaze törenine çevirmek istediler ama, olmadı. Dikmen'den inerken Meclis'in Dikmen kapısında Deniz Kuvvetlerinin olduğu yerden geçerken bazı taşkınlıklar olmuş. Ama fazla büyütülecek bir olay yok.

Bugün Başbakanlıkta toplantı vardı. Ekonomi Memura enflasyonu azdırmamak şartıyla zam istemiş "

SD: "Kim?"

CA: "Başbakan!"

SD: "Var mıymış onun çaresi?"

CA: (Kıs kıs güler) "Bilemiyorum."

SD: "Bilmiyor işte."

CA: "Yüzde 30 falan, nasıl yapabilirse..."

SD: "Yaparsa... O zaman 145 trilyon var bunun karşılığında açık. Bu, 170-180'e çıkar. Sadece oradan 30 trilyon aşar."

CA: "Bütçeye değil mi?"

SD: "Tabii. 150 trilyon açık, çıkar 180 trilyona Başka hiçbir şey olmaz."

CA: "İkincisi terör toplantısı. 25-30 kişi temizlenmiş. Sivas gözden geçirilmiş. 28 kişi de öyle öldürüldü gibi bir saptama. Durum tespiti. Karar yok."

SD: "Gruplarda ne vardı bugün?"

CA "Toplanmadı. DYP perşembeye kalmış. ANAP Meclis'in tatile girmesine karşı çıktı."

SD: "Sokmayacaklar mı yani?"

CA: "Mümkün değil. Kimi bulacaklar beyefendi?"

SD: "Kimseyi bulamaz."

CA: "Perşembe günü 133 maddenin ikinci görüşmesi var. Eğer bulursa 300 kişi."

SD. "Biraz zor."

CA: "Bulamaz efendim. O, gelecek seneye kalır böylece. Bu-

nun dışında bir şey görünmüyor. DYP ile SHP arasında hafif sürtüşmeler var."

SD: "Neymiş?"

CA: "Milletvekilleri arasında itişme kakışma. Bir yerde bunlar lastiği patlatacaklar!"

SD: "Bir şey çıkaramazlar."

CA: "Evet, ikisi de birbirine muhtaç."

SD: "Marta kadar bir şey çıkarmazlar.

Bugünkü toplantı çok iyiydi. Burnundan kıl aldırmıyor Rafsancani. Bana, 'Kesinlikle biz teröre karşıyız' diyor. 'Kürt devleti çıkarsa senden de toprak gidecek, ona göre' dedim Rafsancani'ye.

Biz nasılsa bu işin hakkından geleceğiz. İşte böyle burada (Türkilerin de katıldığı toplantı) 10 tane enteresan adam. Tacikler ilginç. Yani yeni bir dünya var: Orta Asya. Taciklerle Afgan'ı da ilave ettik. Bugün bunlarla meşgul oldum. Her biriyle uzun uzun konuştum. Toplantıyı idare ettim, başkan benim."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(7 Temmuz 1993, Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşme)

SD: "Gözlerinden öperim."

CA: "Beyefendi saygılar."

SD: "Geldim. Sefir kabul ettim. Genelkurmay Başkanı ile görüştüm Bir saat kadar."

CA: "İlginç olan da o ama."

SD: "Her hafta geliyor ya."

CA: "Malum da. İşte, her hafta, bu hafta biraz ilginç."

SD: "Haftalık görüşme. Gözden geçirdik."

CA: "Nasıl görüyor efendim?"

SD: "Onlar çok kararlı. Onlarda en ufak panik yok. Yani karakollara marakollara baskın hikâyesinde. 'Biraz tedbirsizlik var' diyor. Zaten 'Hata yapan kurşunu yer' diyor.

'Kendilerini emniyete almaları gerekir' diyor. (Güneydoğu'da sınırda karakol baskını) En ufak bir tereddüt görmüyorum."

CA: "Peki Sivas olayları?"

SD: "Tabii, 10 bin kişinin üstüne silah atmak pek mümkün değil, kolay değil. Ama herkesin dediği, ben de aynı şeyi sormuştum: 'Şu oteli niye boşaltmadınız?'"

CA: "Evet."

SD: "Boşaltamamışlar anlaşılan."

CA: "Orada bir hata var efendim."

SD: "Onun dışında pek fazla Sivas'ta söylenecek bir şey yok. On bin kişiye ne yaparsınız? On bin kişiye silah atarsanız bence çok yanlış bir şey olur."

CA: "Erdal Bey bir iddiada bulundu. Vali asker çağırmış. Zamanında gelmemiş, geç gelmiş. Kahramanmaraş'ta olduğu gibi."

SD: "Yok, ben onu tahkik ettim. Ondan benim haberim oldu."

CA: "Peki nedir efendim?"

SD: "Orda asker... Orda şey yok. Böyle talimli bir asker yok. Genelkurmay Başkanına sordum; 600 tane asker varmış. 'İstediğin anda al' demişler. Zaten askere silah vermezlermiş. Asker var ama 600 tanesi işe yarayan adam. Onu da vermiş adamlar."

CA: "Yani bir ihmal yok?"

SD: "Hayır, yok. Tahkik ettim."

CA: "Çünkü çok önemli. Tekrar bir Maraş?.."

SD: "Ben de ondan korkmuştum. Kulağıma geldi. Tahkik ettim. 'Böyle bir vaziyet kesinlikle yoktur'. Vali, kendisi de bana söyledi, öyle dedi."

CA: "Ama bugün valiyi benzettiler."

SD: "Eh, artık kurban lazım ya."

CA: "Vali gitti. Siz öğrenmişsinizdir ama ben tekrarlayayım. 133 geçti."

SD. "Geçti mi? Buna memnun oldum."

CA: "Yeni numaralar dönmeye başladı. İçişlerinde büyük biçme var. Fahri Öztürk'ü biçti, Erzurum Valisi Mehmet Ağar geldi (Emniyet Genel Müdürlüğüne)."

SD: "Fahri'nin yerine mi?"

CA: "Hayır. Müsteşarlığa değil, Ağar Emniyet Genel Müdürlüğüne."

SD: "Ya Fahri'nin yerine?"

CA: "Bir başkası. Bizim saptadığımız bunlar. Turgut Özal ekibi."

SD: "Mehmet aslında pek kimsenin adamı değildir. Mehmet iyidir."

CA: "İyidir ama, biliyorsunuz beyefendi. Onun adı MİT raporuna falan çok karıştı."

SD: "Canım bu emniyet müdürü de enayinin biriydi." (Daha sonra Köşk'e aldı. Devlet Denetleme Kurulu'na üye yaptı.)

CA: "Belki de daha önceden değiştirmek lazımdı."

SD: "İki ay evvel lazımdı."

CA: "Mesut Yılmaz ile Çiller görüşmesi pazartesi 11.00'de. Çiller, öteki partilere de gidecekmiş. Bu görüşmelerin iki hedefi varmış: İlki Meclis'i çalıştırmak, terör üzerinde mutabakata varmak."

SD: "Varsınlar. İyi olur."

CA: "Siz bu yolların hepsini denediniz?"

SD: "Bırak kardeşim, bir de bunlar denesin. (Gülüyor) Denesinler, denesinler."

CA: "Pekâlâ, denesinler. Bilmiyorum neden, bu kadın hızlı bir tabanca gibi davranmak niyetinde görünüyor."

SD: "Kim?"

CA: "Kim olacak efendim, malum hanım."

SD: "Mermi yok ki tabancanın içinde."

CA: (Kahkahalar) "İyisiniz değil mi?"

SD: "Seninle görüşeceğiz."

CA: "Bekliyorum efendim. Teşekkürler."

SD: "Gözlerinden öperim."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(9 Temmuz 1993, Anavatan Genel Başkanı Mesut Yılmaz'la görüşme)

CA: "Beyefendi, nasılsınız?"

MY: "İyiyim Cüneyt Bey, siz nasılsınız?"

CA: "Beyefendi, bugün Sabah gazetesinde okudum. Hükümet kurmuşsunuz?"

MY: "Hiç haberim yok!"

CA: (Kahkahalar) "Şimdi efendim, bu yazı ilginç bir yazı. Başlık tuhaf. Yazı şöyle diyor: Size atfen tabii. 'Yerel seçimlerle birleştirilmiş erken seçime gitmek şartıyla bir DYP-Anavatan hükümeti kurulabilir. DYP tek başına azınlık hükümeti kurarsa destekleriz. Milli koalisyon' falan. Bunlar sizin öteden beri söylediğiniz şeyler."

MY: "Bunlar eskilerin tekrarı."

CA: "Değil mi? Bir değişiklik yok sizde. Siz birleştirilmiş erken seçim koşulundan vazgeçmiş değilsiniz?"

MY: "Hayır. Bizim daha önce söylediklerimizi eğip büküyorlar."

CA: "Biraz tuhaf olmuyor mu? Hükümet 4 gün önce güvenoyu almış ve yeni bir hükümet aranıyor Türkiye'de."

MY: "Hiç söz konusu değil."

CA: "Onun için sizi rahatsız ettim."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(12 Temmuz 1993, Çağlar'ın kızının nişanından sonra, Cumhurbaşkanı Demirel'le sıkıyönetim ve askerlerin verdiği brifing üzerine)

CA: "Bursa'da sizi göremedim, önlerdeydiniz tabii."

SD: "Vallahi bir ana-baba günüydü. Bir şenlikti. Büyük şenlikti." (Gülüşmeler)

CA: "Güzeldi ama."

SD: "Tabii, tabii. Bir muhteşem geceydi.

Dostum dediğini çağırmış. Size kuş sütü ikram ediyor değil işte. Çağırsa laf olur, çağırmasa laf olur."

CA: "Sonra parasını devletten alıyor değil ki adam. Kendisi veriyor. Parası var."

SD: "Evet, kendisi veriyor. Ne var ne yok?"

CA: "İşte efendim, bugün, beyin fırtınalarının estirdiği rüzgârların sonuçlarını izliyoruz."

SD: "Ya, öyle mi?"

CA: "Dün, biliyorsunuz, brifingler vardı."

SD. "Ne çıkardınız oradan?"

CA: "Vallahi, dün orada biraz medyaya dokunmuşlar. Ezeli ve ebedi şikâyetleridir. Kimi zaman da doğrudur ya. Başlıklardan örnekler vererekten. Çıkan şeyler, bazı şeyler geliyor gibi bir izlenim vardı, askerden. O hava esiyor zaten."

SD: "Askerden ne gelecek? Sıkıyönetim gelir."

CA: "Adam onu da söyledi: 'Bu kış sonuna kadar başarılı olamazsak gelir' dedi."

SD: "Sıkıyönetim gelir. Adam bakacak Türkiye parçalansın. Affedersiniz, üç tane serseriye Türkiye'yi bırakamazsın."

CA: "Evet. Ondan sonra bu hatun partileri dolaşacaktı. Doğrusu ben dün gazetecilere yaptığı açıklamalardan (parti liderlerine) bugün bir şeyler götürüyor diye bekledim."

SD: "Ne götürecek ki?.."

CA: "Hava çıktı."

SD: "Götürecek bir şey yok, alınması gereken tedbirlerin hepsi alınmış. Söyleyeceğiniz bir şey başkalarına. Bir tek şey söylesin: Sıkıyönetimden başka hiçbir şey isteyemezsiniz.

İşte Olağanüstü Hal Kanunu. Sana 'Yapma' diyen var mı? Partiler mani mi senin bir şey yapmana? OHAL'i geçirmişsin Meclis'ten."

CA: "Üstelik hepsi destek verdiler. OHAL'i Meclis'te kabul ederek destek veriyorlar."

SD: "Hiç değilse mani olmuyor adam canım. ANAP manap rey vermiyor ama mani olmuyor."

CA: "Evet ama yasa geçiyor."

SD: "Evet, ben de onu diyorum."

CA: "Sen partilere somut bir şeyler götür de görelim. Başta Deniz söylemiş. 'Sen' demiş, 'hükümetsin. Hükümet birtakım şeyler hazırlar, getirir. Destek veririz veya vermeyiz. Ama önce getirdiğin önlemi görürüz.'

'Eee. canım işte, bir konsensüs değil de bir diyalog başlangıcı olsun'. Ama ne?"

SD: "Bazı yasalarsa, iki aydır geçmeyen çocuk hakları konvensiyonu Meclis'te zaten."

CA: "Tabii Yılmaz dikkatli oynuyor. 'Biz tabii ki terör devlet işidir deriz' diyor. 'Devlet işi oldu, destekleriz. Tabii somut bir şey getirirse. Fakat Başbakan da hiçbir şey yok'. 'Bir arayış içinde' diye bir cümle kullanıyor."

SD: "Maksat... 'İşbirliği istiyorum.' İşbirliği istiyorsun da ne istiyorsun?"

CA: "Hoca fena halde yüklenmiş. Demiş ki; 'Kardeşim düğünlerde geziyorsun. Sonra gelip bizden yardım istiyorsun. Bu numara' demiş. 'Sorumluluğunu yaymaya çalışıyorsun'... Ne CHP'den ne ANAP'tan kadına kesin bir şey yok. Tabii olmaz, çünkü kadının bir şey getirdiği yok. Partileri ziyaretinden böyle bir hava."

SD: "Dostlar alışverişte görsün!"

CA: "Ama parti liderlerini bir kere, iki kere, üç kere aldatırsınız. Bir ay sürer. Sonra derler ki adama: 'Getir bakalım ne getireceksen'..."

SD: "Bir ay bir aydır. (Gülüyor) Bir ay önemli bir aydır."

CA: (Gülüyor) "Yani bir ay kazanmak önemli mi bu kadar?"

SD: "Tabii önemlidir." (Alay ediyor)

CA: "Herkes bu işe niye girişti diye merak ediyor."

SD: "Dur bakalım ne olacak?"

CA: "Ne olacak bilmem ki... Bunları gelip size anlattı mı?"

SD: "Bana 'Ben partileri ziyaret edeceğim' dedi. Et! Bana ne? Gitmene mani yok ki..."

CA: "Herkes bir şey bekler, bir sonuç."

SD: "Dur bakalım ne çıkar? Arnavut'un dediği gibi. 'Dur bakalım' demiş ya."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Devlet Bakanı Bekir Sami Daçe ile Çiller'in parti liderlerini ziyaretiyle ilgili görüşme)

CA: (Bakanlar Kurulu'ndan sonra) "Bugün Çiller herhalde parti liderleriyle yaptığı konuşmaları anlattı?"

BSD: "Bilgi verdi. Efendim terör konusu değil. Terör tabii ikti-

darın sorumluluğunda yürüyecektir. Onun için muhalefetle birlikte sorunun üzerine gidilmesinde bir-iki eğilim var. Muhalefetle Meclis'te bir birliktelik sağlanabilir mi, bu gayretin içerisinde."

CA: "Ama hükümetin getireceği (terörle ilgili) muhalefetin olumlu bulup onaylayacağı her şey geçer Meclis'ten."

BSD: "Şimdi onların isteklerini somut biçimde ortaya koymaları... Neler yapmalıyız, eksiğimiz nedir, yanlışlarımız nedir? Onlar da düşüncelerini somut biçimde ortaya koysunlar istiyor. Hem de Türkiye'nin bütün kurum ve kurallarıyla terörün üstüne gitmesi.. Amaçlanan bu."

CA: "Hükümetin elinde henüz bir proje falan yok değil mi, terörle ilgili?"

BSD: "Şimdi birtakım çalışmalar var."

CA: "OHAL'in değiştirilmesi veyahut da?"

BSD: "OHAL'in değiştirilmesi bugünün konusu değil Cüneyt Bey. Çok da zor. Yerine koyacağınızı gerçekçi biçimde ortaya koyamadığınız takdirde o zaman OHAL'i nasıl kaldıracaksınız, mümkün değil."

CA: "Belki OHAL'i daha da sertleştirir. Askerler istiyor diye haberler var. Tam anlamıyla uygulanamadı diyorlar."

BSD: "Tabii, terörü pasif bir noktaya çekmeden Güneydoğu'ya yatırımlar nasıl götürülecek? Mümkün değil."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(13 Temmuz 1993 Salı, saat 22.30. Cumhurbaşkanı Demirel'le, o gün yaptığı kabuller üzerine)

CA: "TÜSİAD ne diyor efendim? Havaları nasıl?"

SD: "TÜSİAD diyor ki, 'Evvela enflasyon durmalı'.., Enflasyon durmalı da nasıl durmalı? (CA gülmeye başlar) İşte efendim, 'Sabit politikalar olsa da gelen her iktidar bunu değiştirmese.'

'Mümkün değildir o' dedim. Şeye aykırı Ama zaten düzgün bir politika varsa, onu sonradan gelen iktidarlar değiştirmiyor Türkiye'de."

CA. "Olumlu olanı değiştirmeye de gerek yok."

SD: "Size bir şey söyleyeyim mi? Biz sosyalizasyona karşı çıktık. 1963/64 yıllarında, 65'te iktidara geldik, sosyalizasyonu bulduk, devam ettik. Baktık ki, faydalı. Ben Yüksekova'ya nasıl doktor götüreceğim? Oysa Yüksekova'ya doktor götüreceğim ben. Nasıl? Bundan daha iyisini bilmiyorsak buna devam edelim. Zannedildiği gibi, her gelen değişik bir politika ile geliyor da, etrafı allak bullak ediyor diye bir şey yok yahu!

Sen bakma; her gelen birtakım laflarla gelir ama her gelen öncekinin ağırlığından kurtulamaz. Administrasyon hiç mi fark etmez? Eder. Ama sizin öyle korktuğunuz gibi, efendim, Malezya'da milli eğitim bakanı 35 sene kalmış da falan. Zaten demokratik memleketlerde böyle şeyler olmaz. Ama önemli fikirler 35 sene de yaşar 135 sene de yaşar. Bunları konuştuk biraz."

CA: "Demokrasilerde..."

SD: "Enflasyon... Kamu maliyesi bitmiş. Kamu maliyesi o hale gelmiş ki 100, 200 milyar... 100 trilyon, 200 trilyon açıkla gittiği sürecede enflasyon falan durmaz. Durmaz, çünkü bitirmiş devleti."

CA: "Siz hep söyleye geldiniz bunu."

SD: "Bitirmiş. Cesur karar falan. Kararın cesuru falan yok. Kararın doğrusu var. Uygulanabilir olanı var."

CA: "Nasıl, bu hanımefendiden memnunlar mı?"

SD: "Doğrusu bir şey konuşmadık."

CA: "Siz zaten girmezsiniz bu gibi konuşmalara, konulara."

SD: "Bir Hintli gazeteci geldi, cin gibi bir herif. Hindistan Cumhurbaşkanı geliyor cuma günü. Bir Amerikalı gazeteci, Moskova'da oturuyormuş. Onlarla konuştum."

CA. "Genelde ne soruyorlar?"

SD: "Genel hep Kürt meselesi. Ne olacak? Terör işi. Sonra başka giden gelen oldu Saat 9'a kadar başımda adamlar vardı."

CA "Bir de yeni bir şey. Evet. Bu Meclis'te bir komisyon kurulacak, bir sekreteryası olacak. O birtakım şeyler hazırlayacak, hükümete getirecek!"

SD: "Yani kendisinin şeyi yok mu? İşleri komisyona havale ediyor."

CA: "Kat'iyetle yok. Onlardan gelecek. İlerde kendisi bulur, ne bulacağını bilemiyorum ya, işte sorumluluk onda olmak üzere 'terörde ortak bir yönetim.' Garip bir şey."

SD: "Yarın bana gelecek, gelsin de bakayım."

CA: "Komisyon mu geliyor efendim?"

SD: "Yok, yok. Kendisi (Çiller) geliyor. 4-5 Devlet Bakanı ile birlikte."

CA: "Devlet Bakanlarını niye getiriyor?"

SD: "Ne bileyim ben! Beraber geliyorlar. Şimdi, vaktiyle 1963 sonrasında Meclis'te bir komisyon vardı. O zaman hani sokak hareketleri falan, MDO vardı. ya. 'Anarşi ile Mücadele Komisyonu'."

CA: "Faruk Sükan'ın mı?"

SD: "Hayır, ondan evvel. İsmet Paşa'nın Başbakanlığı sırasında "

CA: "Öyle bir komisyon var mıydı?"

SD: "Partiler arası bir komisyon vardı. Rahmetli Ahmet Topaloğlu da eski İçişleri Bakanı olarak o komisyonun üyesiydi. Sonra biz iktidara geldik. Ne komisyon gördük, ne bir şey."

CA: "Ne yapacaktı o komisyon?"

SD: "İşte böyle tedbirler bulacaktı! O zaman MDO falan var ya... Taşlıyorlar maşlıyorlar partileri." (CA olayları anımsayınca gülmeye başlar)

CA: "Kusura bakmayın, olayları anımsayınca insanın gülmesi geliyor."

SD: "Soruyor bana (Hintli gazeteci) 'Türkiye'de kriz var mı?' diye? Yahu ne krizi olsun Türkiye'de? Sen sokağa çıkmıyor musun? Çıkıyorsun. Serbest mi her şey? Evet! Parlamento çalışıyor mu? Evet! Basın, gazeteler serbest mi? İstediğini yazıp çiziyor mu? Evet! Ne krizi olsun Türkiye'de?

Türkiye'de önemli hadiseler oldu. Tamam. Bunlar ilk defa olmuyor ki Türkiye'de. Türkiye'de bunların tarihi bir bazı var. Yani Alevilik, Sünnilik falan. Bunlar bir hafta, bir yıl, on gün zarfında ortaya çıkmış olaylar değil. Tarihen bunlar olmuş. Hâlâ bunların işlevi var. Yani bizim irademiz dahilinde olmayan şeyler bunlar.

Ha, böyle şeyler olmasa ne olur? Böyle şeyler olursa hadise çıkmaması için gayret sarfedilir. Hadise çıkıyorsa, kimin kusuru var-

sa, devletin kusuru varsa, ona da sorulur. Hadise çıkıyorsa devletin mahkemesi var. Bilmem nesi var. Her şeyi var. Yani bana ne soruyorsun? Senin memleketinde hadise yok mu?"

CA: "Efendim, benim anlayamadığım bir şey şu: Askerlerin konuşma tarzı ile bununki (Çiller'inki) çelişiyor yer yer. Yani bu ne yapmak istiyor, ben anlayamıyorum.

'Siyasi otorite askerin arkasında' diyor. Asker bu işi temizlemek istiyor. Şu veya bu şekilde. Bu da gitmiş ANAP liderine 'Ne demek yani? Siyasi otorite her şeyi yapar' gibi laflar etmiş. O da 'MGK'ya git' demiş."

SD: "Siyasi otorite... Bu ülkenin Anayasası var."

CA: "MGK, Anayasa dışı bir kuruluş değil ki... Üstelik siviller çoğunlukta."

SD: "Ayrıca Anayasa, 'MGK güvenlikle ilgili meselelerde tavsiyelerde bulunur' diyor.

Sen ona uyma da bak ne yapıyorlar seni."

CA: "Milliyet'in manşeti, 'Sivil MGK', ne demek efendim?"

SD: "Bırak canım sen de!"

CA: "Ben bunları anlayamıyorum. Ağızlarında birtakım laflar var. Efendim terörde yapılacak yeni bazı işler varmış da, onları keşfedeceklermiş, keşfediyorlarmış. Yani siz döneminizde bunlara sanki bakmamışsınız, bulamamışsınız yeni önlemler gibi."

SD: "Arasınlar canım."

CA: "Memur maaşlarına zammı işittiniz herhalde. Üçer aya bölmüş. SHP karşı çıkmış. Yüzde 12-yüzde 12. Toplam 25 falan. Enflasyona ezdirmeyecekti memuru."

SD: (Gülüyor) "Bir şey yapmıyor, koşuşuyor."

CA: "Yeni bir şey yaptığını sanarak koşuyor."

SD: "Yeni yapılacak bir şey yok. Hayırlısı olsun." (Her ikisi de gülüyor)

CA: "Yeni yapılacak bir şey olsa yapmaz mıydınız?"

SD: "Aman efendim! Bizden evvel de yaparlardı."

CA: "Bugün ilan etti ki. zirve yapacakmış."

SD: "Kiminle?"

CA: "'Benim başkanlığımda, bütün parti liderleriyle' diyor."

SD: "Biraraya getiriyor yani. Yapsın canım."

CA: "Görüşmemizin gün ve saatini lütfen bana bildirir misiniz? Fethiye'ye gitmek istiyorum önümüzdeki pazar günü."

SD: "Evet, bildiririm."

(DİYALOG)

Not defterimden:

(13 Temmuz 1993, gece, Bayındırlık Bakanı Onur Kumbaracıbaşı ile memur maaşları ve Çiller üzerine görüşme)

CA: "Yarın bu (Çiller) 'yukarıya' gidiyor."

OK: "Öyleymiş. Sabah."

CA: "Bazı Devlet Bakanlarıyla. Yukarısı belki bunu biraz gırgıra alır herhalde. Nedir bu Meclis'te partiler arası terör komisyonu diye!"

OK: "Yani çok canımız sıkılacak diye korkuyorum. Çünkü kadın hiçbir şey bilmiyor. Devletten haberi yok. Bugün enteresan bir olay oldu. Sana yansıttılar mı bilmiyorum."

CA: "Nedir o?"

OK: "Ben konuşmuyorum basına Bakanlar Kurulu'ndan. Ayıp oluyor. Özel olarak sana söyleyebilirim:

Kadın diyor ki, 'Aman milletvekillerinin maaşları artmasın' diyor. 'Bakanlarınki de milletvekillerinkinden çok olmasın.' Ama şeyi bilmediği ortaya çıktı. Bizimkiler kıs kıs güldü. Milletvekili maaşı, biliyorsun, Başbakanlık müsteşarının maaşına bağlıdır. Onun yarısı kadar da tazminat alır. Müsteşarınki otomatikman artacak Milletvekilininki de artacak. Mümkün değil aksi. Yasayı değiştirmek lazım. Bu (Çiller) dünyayı bilmiyor."

CA: "Birisi sonradan bunu söyledi mi kadına?"

OK: "Hayır söylemediler."

CA: "Şimdi kadın maaş meselesini öyle biliyor, kendine göre."

OK: "Maaşın artması Başbakanlık müsteşarına bağlıdır, dediler. 'Biz evvela iğneyi kendimize batıralım' gibi laflar etti. (CA'dan kahkahalar)

Bu devleti öğrenene kadar bizim anamız ağlayacak. (Kahkahalar sürüyor)

Benden duymuş olma Gırgır diye yazarsın."

CA: "İğne kime battı diye yazayım."

OK: "Başbakan, milletvekili maaşının neye göre arttığının farkında değil, onu bilmiyor."

CA: "Kadının (Çiller'in) ihtiyacı yok ki maaşa. Kadın..."

OK: "Hayır, ihtiyacı olup olmaması meselesi değil. Belki Süleyman Bey'in de ihtiyacı yoktu ama bunları ezbere bilir.

Devleti yönetecek adam bazı şeyleri bilmek zorunda.

Direksiyona oturmuşsun, 'Bir de tren diye bir şey olacak' diyor birisi mesela." (Kahkahalar atılıyor)

(DİYALOG)

Not defterimden:

(14 Temmuz 1993, Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşme –basına askerlerden brifing– 'darbe' üzerine kimi sözleri)

SD: "Kabul yapıyorum."

CA: "Öyleymiş. Deniz Baykal gelmiş galiba."

SD: "Geldi. Biraz konuştuk. Gayet düzgün, müspet şeyler söyledi. Düşüncelerini söyledi. Ben dedim ki; "Her zaman çok konuşurum ben. Söylenenleri çok rahat anlayacak durumdayım.' " (Gülüyor)

CA: "Ankara'da bir şey yok. Pazar günü Genelkurmay Başkanlığında gazete sahipleri ve yüksek düzey gazete yöneticilerine bir brifing..."

SD: "Evet, askerler bana bilgi verdi."

CA: "Ne olacaksa bu brifing?"

SD: "Genelkurmay Başkanı dün bana söyledi. Gazetecilerin bazı şeyleri büyütmesinden şikâyetçiler. Yani 'yandık, yıkıldık, batıyoruz, bitiyoruz, nereye gidiyoruz' gibi birtakım geçmişte de yapılmış, devlet ve rejim üzerine düşürülen şüphelerden ben de şikâyet ediyorum açıkçası."

CA: "Şimdi ben de söyleyecektim: Bu 'darbe' lafı nereden çıkıyor?"

SD: "Ha, darbeyi yapacak askerlerse, bu işi yani darbe olmadan yapsınlar. Halletsinler. Darbe olmadan yapmalarına mani olan

bir şey yok ki... Darbeden sonra neyi yapacaklarsa bugün daha kolay yaparlar. Çünkü, bugün hiç olmazsa onlara 'ne yaptınız' diye hesap soracak yok. Çünkü, bir sivil idarenin yönetimindeler Onun için ben Antalya'da gemiden o lafları ettim."

CA: "Evet, evet. Zaten siz demokrasinin bütün kurallarıyla işlediğini sürekli söylüyorsunuz."

SD: "Bugün yine söyledim."

CA: "Bu hanımefendi ne yapıyor efendim?"

SD: (Duraksıyor) "Vallahi... İşte... Koşuşuyorlar. Koşuşsunlar bakalım."

CA: "Bugün ekonomik uygulamalarda bazı düzenlemeler yapacakmış."

SD: "Ekonomide yapılacak fazla bir şey yok."

CA: "Almış başını gidiyor."

SD: "Biraz daha böyle gidecek."

SD: "Hakkındaki yaygın söylenti para zenginliği. Giderek yayılıyor. Herkes mal ve mülkü ve parası için bir rakam veriyor."

SD: (Yanıt yok. Ama keh, keh, keh gülüyor, keyifli gibi)

(DİYALOG)

Not defterimden:

(14 Temmuz 1993, gece, Köşk'te Demirel-Çiller arasındaki 'yeni terör önlemleri' üzerinde görüşmeden sonra, TBMM Başkanı Cindoruk'la 'Meclis'te terör komisyonu' oluşturulması istemleriyle ilgili konuşma)

CA: "Hüsam, yahu ne oluyor?"

HC: (Kahkahalar atar) "Vallahi ben de anlamadım."

CA: "Allahını seversen söyle, ne yapmak istiyor bu kadın?"

HC: "Anlamadım, anlayamadım diyorum."

CA: "Ben de."

HC: "Bu (Çiller), Mareşal Fevzi Çakmak hükümeti kurduracakmış. Birinci Meclis'te var ya. Geçici. Öyle bir meclis hükümeti kurdurmak istiyor."

CA: "Bu bilmez, birileri buna bir şeyler anlatıyor."

HC: "Bu Necmettin Cevheri kadına vaziyet etti..."

CA: "Öyle mi?"

HC: "O olmaz deyince kadının suratı değişiyor. Anayasa değişikliği mi istiyorsun, içtüzük mü, anlamadım. Bu parlamento hükümeti bu. Anayasa hükümeti değil ki... Güvenoyu vermezse indirir aşağıya."

CA: "Yani sen bir teklif getirirsin Meclis'e, benimserlerse oy verirler."

HC: "Bir kere 9 kere OHAL'i uzatmışız. 3 kere Çekiç Güç'ü 33 kere karar vermişiz. Sadece senin hükümetinin değil, bütün hükümetlerinin (terörde) arkasında durmuş bu Meclis. Al sana bunun zabıtlarını' dedim."

CA: "Verdin?"

HC: "Beş cilt de zabıt verdim buna. (CA güler)

Fonksiyonunu bilmiyor devletin, organlarını bilmiyor. Tanımıyor."

CA: "Nereye getirmek istiyor işi, anlayamadım."

HC: "Şunu dese bana; 'Katılımı artıralım,' evet!"

CA: "Neye razı oldu?"

HC: "Bir milli güvenlik komisyonu. Meclis'te. Bazı ülkelerde var bu. Yahut güvenlik işleri komisyonu."

CA: "Tabii bunun içinde her türden milletvekili olacak."

HC: "Ha, İçişleri Komisyonu gibi bir şey kuracağız. Dedim ki; 'İçişleri ve Milli Savunma Komisyonları var zaten Güvenlik işleriyle meşgul olan. Ama bunlardan bazı yetkileri alalım, diyorsanız.. Hangi yetkileri istiyorsunuz? Hangi görevleri? Bu da yasaları incelemekten başka' iş yapmaz. Belki bazı kanunlar var, onları inceler. Ancak İnsan Hakları Komisyonu'na biraz terör ve anarşi ile yükleme yapalım istiyorsanız, ama bana söyleyin, ne istiyorsunuz?'"

CA: "Ama ne istediğini bilmiyor!"

HC: "Hayır! Dedim ki; 'Burada yazılı hukuk caridir. Yazılı getirin (isteklerinizi). Şifahen olmaz. Yazılı getirin, ben bir göreyim' dedim."

CA: "En güzeli o "

HC: "Sonra oturalım bunu.... Eeeee, 'gruplarla anlaştınız mı?' 'Gruplar sıcak bakıyor.' Evet, ama neye sıcak bakıyorlar? Meclis'i

çalıştıralım bir hafta 10 gün kadar Bunları komisyonlardan geçirelim. İçtüzük tadili de olabilir. Yeni yasa veya yasa değişikliği ile de olabilir.

'Fakat sizin dediğiniz gibi icraat fonksiyonu falan olmaz burada' dedim."

CA: "İcraat fonksiyonu (kurmayı istediği komisyonun) olur mu?"

HC: " 'Olur mu' dedim. 'Sizin sorumluluklarınıza katılamayız Biz sizi denetliyoruz. İkincisi bu sizin hakkınızda da, yavaş yavaş hükümet programı hakkında da kararlar verirse ne yapacaksınız' dedim."

CA: "Yani kurulacak komisyonda grubu olmayan milletvekilleri de olacak, öyle mi?"

HC: "Herkes olsun. Bunlar 'çözüm üreteceklermiş'. Dedim ki; 'Siyasal çözüm, icra edilecek. Sorumluluk sizin olacak' dedım. Hükümetin işi. 'Öyle bir şey kurulursa sizin hükümet programınızda veya protokolde bulunmayan şeyleri de tavsiye edebilir.'"

CA: "Ne yapacak o zaman?"

HC: "Bir şey daha söyledim. 'Konuyu o kadar önemsediniz ki, psikolojik bakımdan bu, Apo'ya kuvvet getirecek.' Türkiye işini gücünü bıraktı, bu meseleyle uğraşıyor. Türkiye'nin ölüm-kalım savaşı verdiği bir konuymuş gibi gösteren, sanki işgal altında Türkiye. 'Bu' dedim. 'Dünyanın her tarafında olan bir terör olayı'."

CA: "Ne dedi o zaman?"

HC: "'Psikolojik savaşta adama avantaj sağladınız' dedim."

CA: "Ne dedi?"

HC: "'Bu kadar şey yapmak bence yanlış' dedim. Şaşırdı bu 'Hiç aklıma gelmedi bu faktör' dedi.

'Bizim parlamentomuzun çeşitli görevleri var. Bunlardan biri bu' dedim.

Türkiye'nin tek meselesi bu (terör) değil bence. Öbür Bakanlar uyardı hemen. Çünkü, siyasetçi onlar.

Terör 10 gündür Türkiye'nin gündeminde Apo'yla... Herifin yapamadığı propagandayı yaptılar yahu!"

CA: "Bu kadını kim dolduruyor, Necmi mi (Cevheri)?"

HC: "Necmi!.. İnatçı, parlak zekâsı olmayan adamdır. (CA gülüyor) Biliyorsun, hukuk da bilmez."

CA: "Demirel'in zoruyla ayakta duruyordu Onunla da itişiyor. Çünkü, Demirel buna 'Beni arkadan vurdu' dedi "

HC "Haklı adam yahu. Demirel'in buna (Cevheri'ye) yaptığını babası oğluna yapmaz."

CA: "Ama Demirel'e de..."

HC: "Yapar, hiç düşünmez. Şu ya da bu. Bölgede kaybettiği prestijini sağlayacak. Kadın yalnız yapamıyor. 'Partiler arası böyle bir komisyon kurar yuttururum' dedi. Kürtçe dil, Kürt televizyonu falan."

CA: "Bunların akıl hocası kim dışarda?"

HC: "Ben bugün üç hukukçu Bakanı çağırdım. 'Siz' dedim. 'Söylemediniz mi (Çiller'e) bunları?'

Dediler ki; 'Biz bunu kabinede görüşmedik. Gazetelerde okuduk.'"

CA: "Kabinede falan konuşmuyor. Dışarda bir grup var. Akıl hocası kim bilemiyorum. Kocasının alıp getirdiği..."

HC: "Bunlar Amerikan sistemi! Bir büyükelçi vardı hani..."

CA: "Volkan Vural?"

HC: "Evet. 'Taraflı'. Bu fikirleri veren o olabilir?"

CA: "Söylendiğine göre, tabii söylenti, Özal'a Kürtçe televizyon ve radyo yayın fikrini veren Volkan Vural'mış!"

32

Meslek yaşamımda 'ara rejim': gazetecilikten bürokratlığa

(DİYALOG)

Not defterimden:

(15 Temmuz 1993, yaşamımda dönüm noktası olan günler: Sabah saat 10.00'da Cumhurbaşkanı Demirel aradı: Başbakan Çil-

ler'in kurmayı düşlediği geniş yetkili terör komisyonu, Kürt meselesi ve darbe üzerine bir görüşme)

Demirel, Başbakan Çiller'e verdiği dersi anlatıyor

CA: "Beyefendi, nasılsınız? Beni ihmal ettiniz."

SD: "İyiyim. Etmedim. Saat 18.30'da teşrif et de konuşalım."

CA: "Birkaç şey sorayım, size atfen yazayım veya..."

SD: "Bana atfen yazma."

CA: "Bu hanımı galiba siz kendinize özgü üslupla 'ütülemişsiniz'!"

SD: "Ütülemedim canım. Niye ütüleyeyim? Benim söylediğim şu:

Önce o dedi ki, 'Biz partiler arasında bir beraberlik aramaya çalıştık, uzlaşma aramaya çalıştık. Uzlaşma aslında 133. maddede sağlandı. Kanun çıktı.'

'Neyin üzerinde uzlaşma aradınız?' diye sordum.

İşte kamuoyu önünde siyasi partilerin her biri bir yana çekiyor gibi bir manzara varsa bunu ortadan kaldırıp 'İşte görüyorsunuz, siyasi partiler terör meselesinde hepsi beraberdir. Terörle mücadele edilmesine taraftardır. Kan dökülmesinin ortadan kaldırılmasına taraftardır gibi Meclis hakkında veya siyasi partiler hakkında bir imaj yaratılması doğrudur. Ondan sonra... Yani komisyon yapacağız.'

'Komisyon ne yapacak?' 'Komisyon birtakım şeyleri araştıracak, *tetkik edecek*, bugüne kadar *alınmamış tedbir varsa onları* bulacak, söyleyecek falan' diye anlattı.

'O zaman kuvvetler ayrılığı prensibi bozulur. Daha doğrusu yasama organına icra görevi verilmiş olur' dedim. Ki, Hüsamettin de aynı şeyi söylemiş.

Kaldı ki bu kuvvetler ayrılığı prensibine çok dikkat etmek lazım. Sorumlu olanın üzerinden görev kalar, sorumsuz olanın üstüne gider.

İşin yanlış tarafı şu: Ben, böyle bir komisyon falan kurulmasına karşı değilim. Yalnız komisyonun görevi ne olacak?

Eğer komisyonun görevi böyle tedbir bulma ise, yani bu iş 10 senedir devam ediyor ve iki tane tedbir yok olayda (terörde)

Tedbir bir tane. Adam dağlara çıkmış, topu var, tüfeği var, roketi var. Hatta uçaksavarı var, bilmem nesi var. Bu adamı Ankara'da oturarak dağdan indiremezsin.

Orduyla dağdan indireceksiniz bunu veya indirilmesini sağlayacaksınız.

Eğer bir şey biliyorsanız ve bir de ayrıca devlet bugüne kadar hiç olmadığı gibi 120 bin kişi ile bunların peşine düşmüş.

Eğer bu hissi verirseniz; işte Ankara'da bir komisyon kuruldu Bu komisyon artık adamları indirir hissi verirseniz, her gün her an 20 tane şehit vererek bu mücadeleyi yapan adamları, 'artık mademki çare bulunuyor' deyip kenara çekilmesini sağlarsınız

Bu işin tek çaresi var. Dağdaki adamı indirmenin yolu; her şey kendi çizgisinde silahla karşılanır.

Biz bunları indireceğiz ve bu meselenin belini kıracağız.

'Türkiye'nin dağları Türkiye'ye aittir. Eşkiyaya ait değildir diye bu işe koyulmuş insanların elini ayağını soğutmayın.

Yanlış intiba verirsiniz. Vermeyin.

Ama ben sizin partilere gitmenize de, komisyona da karşı değilim.

Yalnız bu olay bugün olmuş olay değil. Bu olay 10 senedir devam ediyor. Ondan öncesi de var.

10 sene zarfında aşağı yukarı yaralısı ölüsü vs. 10 bini aşan bir bilanço var orta yerde.

Ve... Bir kararlılık da ortaya konmuş. Sonra Meclis buna karşı değil ki...

Daha 15 gün evvel Olağanüstü Hal geçti Meclis'ten. Yani devlet hukukun içinde kalarak vatandaşı incitmeden bu meselenin mücadelesini yapıyor. Devletin bir eksiği varsa, onu söyleyin Bakanlar Kurulu olarak düşündüğünüz bir şey varsa, alın kararlarınızı ve MGK'ya getirin, orada karar alalım.

Ben sizin üstünüze bu meseleyi bırakmış değilim

Ben, devlet başkanıyım. Anayasanın 8. maddesi, yürütme, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yapılır. diyor

Zaten Tansu Hanım dedi ki; 'Biz size geldik. İcranın başı olduğunuz için size geldik'!"

CA: "Böyle mi başladı konuşmaya?"

SD: "Böyle başladı. Ha ben..."

CA: "Demek bunu öğrenmiş!"

SD: "Ben... ben Anayasa'nın 8. maddesine göre yürütme... başı sonu ayrı mesele ama, yürütme, 82 Anayasası bu, Cumhurbaşkanının başkanlığında Bakanlar Kurulu yapılır. Binaenaleyh 'ne haliniz varsa görün' diyemiyorum size ben, aksine... Burada uykularım kaçıyor, olup bitenler karşısında.

Devlet bu işin içerisine iyi girmiştir. 5.000 kişiye karşı 120 bin kişi. Neden ileri geliyor, neden bitmiyor bu? Natürü meselenin, kötü. Birtakım adamlar bir taşın arkasına saklanıyor, pusu kuruyor. Yoldan geçen konvoya atacağını atıyor. Bir sürü zayiata sebep oluyor. Bir gece yarısı bir karakola aynı şeyi yapıyorlar. Zayiat oluyor.

Ama bu işe başlayan... Devletin askerden başka gücü yoktur. Asker ve polisten başka. Öyleyse?"

Bu zamana kadar bir şey yapılmamış veya her şey yanlış yapılmıştır falan diye bir intiba vermeyin. Yani hepiniz bu hükümetin içindeydiniz. Onun için bunları yapın psikolojik bakımdan falan.

Ama gelir esas mesele: Bu işi bitirecek olan, devletin güvenlik güçleridir."

CA: "Bu arada Kürtçe yayınlara temas ettiniz herhalde efendim?"

SD: "Hayır. Etmedim. Şöyle etmedim."

CA: "Herkes 'Etti' diye yazıyor da..."

SD: "Biliyorum. Etmedim. Gerek kalmadı. Ben diyorum ki, birinci meseleyi, birinci mesele olmaktan çıkarmayın."

CA: "Bir kere terörü bitirelim."

SD: "Gayet tabii. Birinci meseleyi birinci mesele olmaktan çıkarmayın ve bunun başka tedbiri vardır intibaını vermeyin.

Başka tedbir yok!

Evvela bunu halledeceksiniz. Zaten, bakın hizmet de götürülemiyor. Gitmiyor.

Ben bunların hepsini 17 Mart 1992 tarihinde Meclis kürsüsünden söyledim."

CA. "Siz galiba onlara bunları 'oku' demişsiniz."

SD: "İşte onları da (tutanakları) verdim ellerine."

CA: (Gülüyor bu söz üzerine) "Şimdi efendim. Çiller'in arkasında bir grup var, kim olduklarını çıkaramadık."

SD: "Bunları çıkarmak lazım."

CA: "Bu grup veya birileri geliyor bu kadına bir şeyler enjekte ediyorlar. Bu (Çiller), Kürtçe yayın meselesinde üç defa fikir değiştirdi. İlk defa Hürriyet'e 'Gerekir' diye bazı laflar söyledi. Sonra çağırdı, 'Yok yahu, bu, ülkenin bölünmezliğini götürür, bu olmaz' dedi. Sonra brifingleri dinledi. Askerler de bunu böyle söylüyorlar.. Bölünme... Hangi aşamalardan geçer diye. Ondan sonra bu, birden komisyon olayına girdi. Buna kim ders veriyor ya da akıl öğretiyorsa?"

SD: "Yalnız askerlerin dediğine ters bunun dediği."

CA: "Tabii. Şimdi birdenbire askerlerle de ters düştü. Nasıl bir devlet ki, Genelkurmay hükümete bağlı ama?"

SD: "Bağlı filan değil Genelkurmay. Bak şimdi nasıl biliyor musun Genelkurmay olayı: Silahlı Kuvvetlerin savaşa hazırlanmasından hükümet sorumludur. Genelkurmay Başkanının tayini Cumhurbaşkanına aittir."

CA: "Evet?"

SD: "Ayrıca Silahlı Kuvvetlerin başkomutanlığı Meclis'in manevi şahsiyetinde mündemiçtir. Ama Cumhurbaşkanı başkomutanlığı temsil eder, diyor. İyi mi?"

CA: "Evet, evet. Efendim yani aslında..."

SD: "Bunun içinden öyle bir şey çıkıyor ki; Türkiye'de yarı başkanlık sistemi." (Demirel yarı başkanlık sisteminden hoşlanmışa benziyor. Açıkça söylemiyor ama sıraladığı açıklamalı cümlelerle...)

CA: "Böyle olması belki de iyidir de."

"Demokrasinin canı cehenneme dedirtirsiniz adama"

SD: "Şunu da söyledim; partilere gideceksiniz, onlar size soracaklar, 'Bizden ne istiyorsunuz?' "

CA. 'Söylemişler zaten."

SD: "Kanun mu istiyorsunuz, yani beraberlik mi, mutabakat?.. Neyin üzerinde mutabakat istiyorsunuz? Biz demiyoruz ki, anarşiyle terörle mücadele edilmesin.

Ana muhalefet partisi zaten bu pisliği bize bırakıp gitmiştir.

Ne diyecektir partiler size? Anavatan dışındaki partiler kaç kişi ki? . Ne diyeceklerdir size? Yapılsın, edilsin ama bizden ne istiyorsunuz? Bu iş devlet işidir, bu iş sadece hükümetin işi değildir. Ama gene hükümet de devletin sürükleyicisidir. Hadi sen bir iş iste, biz sana onu verelim."

CA: "Bu sözleriniz üzerine komisyondan vazgeçer bir tavır aldı mı?"

SD: "Bilmiyorum."

CA: "Gece bize gelen haberler, vazgeçtiğini gösteriyor."

SD: "Bilmiyorum. Ben komisyona da karşı değilim. Yalnız görevi ne olacak? Böyle bir komisyon 1963'te yapılmıştı."

CA: "Söylediniz mi bunu?"

SD: "Söyledim. Topaloğlu'nun falan olduğu komisyon."

CA: "Harika!"

SD: "Şimdi mesele şu: Ben dedim ki, kuvvetler ayrılığı prensibinden aman sapmalara gidilmesin. Yani her kuvvet kendi işini yapsın. İcranın üzerine yasama, yasamanın üzerine icra... falan... bunlar olmasın."

CA: "Artık anlamıştır herhalde!"

SD: "Bunları söyledim. 'Ben sizlerle birlikte sorumluyum' dedim. Sorumluyum demek, her işinize karışırım anlamına gelmez. İşte bunun üslubunu nasıl tayin edeceğimi Meclis kürsüsünden söyledim Üslubunu ben tayin edeceğim. Böyle bir konuşmaydı."

CA: "Çok ilginç."

SD: "Eğer anlayabildilerse.."

CA: "Ben de ondan kuşkuluyum."

SD: "Dedim ki; yapılacak iş, güvenlik kuvvetlerine moral vermektir. Bugün güvenlik kuvvetlerinin hiçbir eksiği yoktur. Eeee, işte batı şöyle diyor, batı böyle diyor. Ha, bakınız ben onu da söyleyeyim: Batı, bu insan hakları dernekleri, şu bu vs... vs...

Bunlar var ya... bunlar yarın bizi demokrasi mi, Türkiye'nin bölünmesi mi gibi bir şeyle karşı karşıya bırakırlarsa...

Yani, demokrasi ülkeyi bölünmeye götürüyor tutumuyla karşı karşıya bırakırlarsa...

Yine 'bunalıma' gideriz.

Çünkü: Türkiye'de demokrasi içerisinde bölünme olur demiyorum ben, aksine ben demokrasi, ekmek, hürriyeti beraberce savundum geliyorum.

Demokrasi bu ülkeyi böler noktasına götürürlerse, 'demokrasinin canı cehenneme' dedirtirsiniz yine.

Benim korkum da o. Ne yani? Adam çıkar der ki; 'Bırak demokrasiyi yahu. Bin senelik vatan bölünüyor. Canı cehenneme demokrasinin' der, çıkar işin içinden."

CA: "Evet. Peki söylediniz mi bunu da kendisine (Çiller'e)?"

SD: "Yani bu manada değil. Yani bu benim kafamı meşgul eden bir şey de...

Türkiye demokrasi mi bölünme mi gibi bir tercihle karşı karşıya kalmamalı."

"Yoksa... Demokrasiyi savunamayız"

CA: "Felaket olur mu efendim?"

SD: "Yani 'demokrasinin içinde bu işi halledeceğiz ve üniter devleti muhafaza edeceğiz'. Bu hedeften şaştığınız zaman ben size söyleyeyim:

Demokrasiyi savunamayız.

Demokrasiyi ben 30 yıldır savundum, bir hayat boyu savundum. Yine devam ederim savunmaya. Ben demokrasinin karşısına falan, geçmem. Demokrasiyi savunmaya devam ederim ama...

Zorlu olur. Ben bu enayilere, HEP'lilere söyledim: Gelin oğlum, çıkın deyin ki, 'Biz bu PKK'nın devamı değiliz. Kan dökülmesinden muzdaribiz. Bunlar yanlıştır' deyin.

Demediler. İyi mi?

Ben bunlara 11 Kasım günü demişim ki; 'Bakın, Türkiye'de üç şey olur. Bizi aşar bu olaylar. Bunlardan bir tanesi, her gün cenaze gidiyor Türkiye'nin bir kenarına. Oralarda öyle bir infial meydana

geliyor ki, bu öldürenler PKK'dır demiyor adamlar. Bunu öldüren Kürtlerdir, diyor' "

CA: "Öyle."

SD: "Yarın oralarda oturan Kürtlere diyecekler ki, tasınızı tarağınızı toplayın, gidin."

"Beni aşmaları mümkün değildir"

CA: "Olabilir, derler."

SD: "Hakkını koruyoruz dediğiniz adama çok büyük kötülük yaparsınız."

CA: "Anket yapanlar gelmiş bizim gazeteye. Bana İlhan (Selçuk) anlattı. Demiş ki 'Türk halkı ne Kürt lafı istiyor, ne de Kürtçe yayını.'"

SD: "Tamam, tamam! Geçen gün yazısı vardı (İlhan'ın) 'Halkı birbirine katmayın,' diye."

CA: "Öyle yazıyor."

SD: "Türkiye'nin üçte ikisi Kürtçe yayını reddeder."

CA: "DYP'nin politikasında değişiklik olur mu?"

SD: "DYP'de o zaman kıyamet kopar. Ben buralarda boşuna oturmuyorum ki... Beni aşmaları mümkün değil

Beni aşmaları mümkün değildir, açık söyleyeyim Bazı şeyleri görmezlikten gelirim. Onlar ayrı mesele. Ama kavgayı çıngarı nerede çıkaracağım, ben çok iyi bilirim

Kimse en ufak tereddüde kapılmasın. Türkiye'nin aleyhine olan en ufak bir şey benden geçmez.

Benim düşüncelerimle, hislerimle karşısına çıkarım, açık söyleyeyim."

CA: "Evet!"

SD: "Ki ben her gün konuşarak, her şeye karışarak itibarını azaltmak istemiyorum."

CA: "Doğru yapıyorsunuz. Ben 18.30'da nereye geleyim, yeni çalışma yerinize mi?"

SD: "Hayır, şeye... Eski binaya Hani saray dedikleri."

CA: "Ben çalışma yeri deyince..."

SD: "Daha yeni binaya geçmedik, geçeceğiz Burada bir kanat bulduk, günlük çalışmalarımızı burda yapıyoruz. Gözlerinden öperim."

Dipnotu

'Diyaloglar'; sanırım, okura 'değişik bir Demirel' sunuyor.

Kişilerle olayları bildiğimizden daha başka açılardan irdelenen bir Demirel portresi çiziyor.

Dışarıya yansıttığı söylemleri içerde, özel görüşmelerde başka yönleriyle konuşan bir Demirel.

Burada iki 'değişik' insanla ilgili kısa bir açıklama yapma gereği doğuyor.

Birinci insan; Kenan Evren. 12 Eylül önderi. 12 Eylül'den başlayarak 1990'lara kadar Demirel'e söylemediğini bırakmayan bir asker-sıyasetçi. Bu irdelemeyi kanıtlamaya tek bir örnek bile yeter:

"Demirel bu İktidardaki Demirel başkadır, muhalefetteki Demirel başka. Yasaklı ise bambaşka." (Evren'in Anıları, Cilt 5, s.474)

Ya Demirel? Kenan Evren'i, Cumhurbaşkanı olup Çankaya'ya çıkmak için 12 Eylül'ü 'tezgâhlamak'la suçlayacak kadar ileri ölçüde savların sahibi.

İki insanla ilgili çok kısa bilgilerden sonra dipnota geçiyoruz:

27 Nisan 1998 Salı günü gecesiydi. Cumhurbaşkanı Demirel'e, eski notlarımı karıştırırken elime geçen kimi gazete kupürlerinden söz açtım.

Bir zamanlar aleyhine yazılar yazan bir gazeteci ile 1998'deki 'yakın ilişkilerini' yadırgadığımı söyledim.

Dinledi söylediklerimi ve şöyle yanıtladı:

"Vallahi, ben bunları aştım" dedi

Yani?

Bir zamanlardı O gazeteci ve diğer kimileri için müthiş saldırgan bir üslup kullanan insan, Demirel'di.

Şimdi ise;

"Bunları aştım" diyor ve 'onca olayı, unutulması olanaksız insanları ve olayları'... geride bıraktığını söylüyordu.

Şaşırmadım diyemem

Kenan Evren de özellikle 1997'de ve hele 1998'de hasmı bîamânı olan Demirel'le sıkı fıkı ilişkilerini "Dargınlıklar uzun zaman sürmez" diyerek mazur göstermeye çalışıyordu.

İki insan bir noktada buluşmuşlardı.

O kadar ki, Demirel başkanlık sistemini nasıl savunuyorsa konuşmalarında, gün gelecek, Demirel'e arka çıkan Kenan Evren aynı gerekçeleri sıralayacaktı.

Cumhurbaşkanı Demirel'in başkanlık sistemini ortaya attığı ilk günlerdi.

Eski Cumhurbaşkanı Evren'e Köşk'te bir yemek verdi.

Olasıdır ki o yemekte Türk insanına tarifsiz kederler yaşatan bu iki insan başkanlık sistemini Türkiye'ye getirmek konusunda 'fikir birliğine' vardılar.

Oysa Türk halkı ve Türk aydını, bu iki insanın kapışmalarını, dozu yüksek tartışmalarını, karşılıklı hakarete varan sözlerini dinleye dinleye yıllar eskitmişti.

Her ikisi de geçmişten söz açılınca "Bunları aştık" diyebiliyordu.

"Geride bıraktık!"

Ama tarih, ama geçmişi yaşayanlar...

Bu iki insanın geçmişini aşamıyor.

Unutamıyor.

Peki ama, Demirel ile Evren gibi siyasetçiler geçmişi hangi noktaya geldiklerinde geride bırakıyor, belki de geçici olarak unutulmaya terk ediyor? Kendi deyimleri ile o günleri 'aşıyor'?

Örneğin Demirel Köşk'e çıkınca Tarafsızlık zırhına bürünüp her kesimle olumlu ilişkiler içine girince .. Bir başka deyimle 'ikbale erişince'.

Ya Evren? Örneğin o da, Köşk'ten ayrılıp koruyucu zırhını geride bırakınca. Dostlar edinme, kırdıklarıyla olumlu ilişkiler kurma zorunluluğunu hissedince. Bilinen deyimiyle; 'ikbalden çekilince'...

Bu savı kanıtlayacak malzemeyi Demirel'den verebilirim:

Cumhurbaşkanı seçilişinin üzerinden üç buçuk ay geçmişti. Bir pazar günüdü. 29 Ağustos 1993. İstanbul'daydı, kendi deyimiyle 'kimi etkinliklere' katılıyordu.

Mehmet Ali Birand'ın o sıralar yapımcılığını üstlendiği Cross Fire adlı programına çağrılmıştı. Programın adı ne denli bir içerik taşıdığını göstermeye yetiyordu. Birand, Cumhurbaşkanı'na başvurmuş, programa katılmasını rica etmişti. Cumhurbaşkanı 'daha sonra haber vereceğini' söylemiş, ama bir türlü Birand beklediği haberi Köşk'ten alamamıştı.

Daha sonra Ecevit'in de programa katılacağı haberi geldi

Kuşkusuz, Demirel ile Ecevit'in 12 Eylül, belki de 12 Mart üzerinde tutuşmaları isteniliyordu. İlgi çekici bir program olabilirdi.

Demirel ile Ecevit'in her iki askeri müdahaleye bakış açıları birbirine uymuyordu, birbiriyle uyuşmuyordu.

Demirel'le telefonda görüşüyorduk. Söz Cross Fire'a geldi. Bana "12 Mart'tı, 12 Eylül'dü... Benim bu olaylarda görünüp durmamda artık bir yarar yok" dedi önce.

Zira... Gerekçeyi de söylüyordu: "Ben şimdi tepedeyim" diyordu. "Şimdi bunları (12 Mart'ı, 12 Eylül'ü) ikide bir şeye koymamın faydası yok. Ben geriye bakmak istemiyorum işte."

Bu saptamalardan çıkan sonuç şu oluyor: Demirel, Cumhurbaşkanı seçilmeyip 'fiili siyasette' kalsa... 12 Mart ve 12 Eylül'le ilgili saldırı içeriğindeki konuşmaları sürdürecekti.

Evren ise artık devletin başında değildi. 12 Eylül'le ilgili her şey geride, anılarda kalmıştı.

Oysa:

Kimi anıları unutamamak insana ıstırap veriyor.

Kimi zaman insan belleği anıların kimilerini atlıyor. Unutuyor diyemiyorum; ama atlıyor. Bir zaman geçiyor ve bir küçük işaret, bir küçük olay geçmişteki bir anıyı, anımsanmasında yarar olan anıyı alıp getiriyor, günümüzdeki gelişmelerin tam orta yerine bırakıveriyor.

Coşkun Kırca'nın 1998 yılının Haziran ayı sonlarında Ankara Sherlton otelinde bana anlattıkları da zaman tünelinden birdenbire karşıma çıkıverdi.

Olayların göbeğinde yaşamış, sivil-asker yönetici kadrolarının doruklarında dolaşmış bir insan Coşkun Kırca.

Ola ki anlattığı iki olay geçmişin derinliklerinde kaldığı ve anla-

tım yeri bu bölümler olmadığı için yadırganabilir. Ama öyle değil Anımsandığı yerde yazılmalı

Kırca'nın anlattığı olayların ilki 1980 yılında geçiyor. 1993 yılında Köşk'e çıkan Demirel'in yapısını anlatması açısından ilginç:

Kırca, DYP büyük kongresinden önceki günlerde Hüsamettin Cindoruk'u genel başkanlığa ikna etmeye çalışanların başında geliyor.

Cindoruk'la sık sık görüşüyor. Oy potansiyelini anlatıyor DYP'ye genel başkan seçildikten sonraki olası gelişmeleri tartışıyor.

Kırca'ya, "Onca DYP milletvekilinin, hatta örgütün oy vereceği biliniyordu. Cindoruk, genel başkanlığı elinin tersiyle neden geri çevirdi?" diye sordum.

"Demirel'den çekiniyordu. 'Beni rahat bırakmaz, her şeye karışır. Başbakanlığı dilediğim gibi yapmama imkân vermez' diyordu" dedi Kırca. Cindoruk'un Tansu Çiller'e kapıyı aralayışını böyle anlatıyordu.

"Güveni yoktu yukarıya" diye ekledi.

Ne kadar yanlıştı! Cindoruk gibi yıllardır siyaset yapan, Demirel 'uzmanı' olduğunu hemen her fırsatta söyleyen bir insan, Özal'ın bilinen iç siyaset marifetlerinden sonra Demirel'in Köşk'te onun gibi davranmayacağını nedense saptayamıyordu.

Oysa Demirel'in tartışmalı siyasal geçmişinden, kavgacı ve uzlaşmaz bir karakter yapısı olduğunu öne süren değerlendirmelerden sonra, 'parti ve hükümet işlerini geride bırakarak' Anayasal Cumhurbaşkanlığı görevi yapacağını içeren sözlerini Cindoruk gibi bir insan bir güvence olarak almalı, kabul etmeliydi.

Cindoruk'un yanılgısı şuradaydı: Demirel, müdahale etmez, çürümeye bırakırdı!

İkinci olay 12 Eylül darbesinden, önceden 'haberi olmadığını' sürekli söyleyen, bu türden tanıklı söylemleri yadsıyan Demirel'i doğrulamıyor.

Coşkun Kırca anlattı:

"Beni BM Daimi Temsilciliğine atadı Demirel hükümeti. 1 Temmuz 1980'de Newyork'ta göreve başladım. Ancak Ağustos 1980'de İstanbul'da kızım evlenecekti. İzin aldım ve geldim.

İstanbul'a 18 Ağustos 1980 günü indim. O gün bana Deniz Kuvvetleri Komutanı Bülend Ulusu'dan bir haber ilettiler. 'Mutlaka Ankara'ya gelmemi, mutlaka görüşmemiz gerektiğini' bildiriyordu.

Kızımın düğünü 19 Ağustos 1980'de yapıldı ve ben, 20 Ağustos 1980 günü Ankara'ya geldim, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda Oramiral Bülend Ulusu ile görüştüm.

Bana şöyle dedi: 'Biz müdahale etmeye karar verdik. Başbakan Demirel senin yakın tanıdığın, dostluk ettiğin arkadaşın. Git söyle kendisine. Bir yolunu bulup istifa etsin. Mesela bir dış mesele bularak çekilsin. Darbeye bir kez daha maruz kalmasın'.

Oramirale bunları bana kendisinin söylediğini Demirel'e söyleyip söyleyemeyeceğimi sordum, 'Olur' dedi

O gece Demirel'le buluştuk. Evinde. Ben Bülend Ulusu'nun bana söylediklerini aynen aktardım. Ben anlatırken eliyle karşı çıkar, kabul etmez gibi bazı hareketler yapıyordu. Bitirdim sözlerimi. Başbakan Demirel oturduğu koltuğun önündeki masadan üstünde 'çok gizli' yazılı, kırmızı kaplı bir şey aldı, bana uzattı, 'Bak şuna, şöyle bir oku' dedi.

Kırmızı kaplı dosya sıkıyönetim koordinasyon toplantılarının tutanaklarıydı ve birkaçında komutanlar Başbakan Demirel'in terörü ve anarşiyi önlemek için yaptığı çalışmalardan övgüyle söz ediyordu.

Demirel kırmızı kaplı 'çok gizli' kayıtlı dosyayı geri aldıktan sonra;

'Bu komutanların hepsini oraya ben tayin ettim' dedi.

Kuvvet Komutanlığına getirdiği için komutanların kendine karşı bir darbe yapmayacaklarını düşünüyordu.

En azından, bir darbe gelirse... Ona dokunmayacaklarını sanıyordu.

Kısacası, senin konuştuğun öteki tanıkların söylediklerinin doğru olmadığını söylemiyorum.

Ama ben açıkça söyledim Demirel'e; 'Darbe yapacaklar, istifa ederek darbeden kurtulmanızı istiyorlar' diye haber verdim

Demirel'in 12 Eylül darbesinden 'haberim yok' demesi doğru değil."

Sözlerine güven duyulan tanıkların anlattığı olaylardan sonra; 12 Eylül darbesini bir türlü sindiremeyen Demirel'in tam 13 yıl artan dalgalar halinde Kenan Evren'e ve 12 Eylül komutanları ile hatta orduya ağır eleştiriler yöneltmesindeki neden ortaya çıkmıyor mu?

Kenan Evren'in, "Çankaya'ya çıkabilmek için 12 Eylül darbesini organize etti" demeye kadar varan bir hınçla eleştirilmesindeki sır perdesi bir kez daha aralanmıyor mu?

Kenan Evren, Çankaya'ya çıkmayı elbette istemişti.

12 Eylül ve gelişen olaylar Evren'i Köşk'e çıkarmaya yetmişti.

Peki ama: Demirel Çankaya'ya çıkmayı, Özal'dan sonra Cumhurbaşkanı olmayı istememiş miydi?

İstememişti de zorunlu olarak mı Çankaya yoluna çıkmıştı?

1998 yılının bahar aylarında bir gün, Milliyet gazetesi yönetici ve yazar kadrosuna, Cumhurbaşkanı Demirel, yabancı konukları ağırlamak için onarttığı Mavi Köşk'te bir öğle yemeği verdi.

Yavuz Donat ertesi günkü yazısında, yemeğin sonunda dikkat çeken bir olayı; daha doğrusu Cumhurbaşkanı Demirel'in Çankaya'ya çıkışıyla ilgili görüşünü yansıtıyor:

"Biz de 'buluşmanın son sorusunu' soruverdik:

'Niye çıktınız Çankaya'ya?'

Önce kahkahalar...

Baktık, çevremizdeki görevliler bile gülüyorlar.

'Gülme faslı' bitince Devlet Başkanı ciddileşti.

'Ben çıkmadım, çıkarıldım. Öyle gerekti'.

Gerekmesine gerekti de... 'Sonrasında' dikiş biraz zor tuttu."

Demirel, Çankaya'ya çıkışını "Ben çıkmadım, çıkarıldım. Öyle gerekti" diye anlatıyor. Kuşkusuz, küçük bir cümlenin içinde çok olay, çok karakter var.

Ama 'çıkmadım, çıkarıldım' diye bir olay yok!

Köşk'teki günlerimi anlatırken sırası gelince değineceğim bir olaydan küçük bir not vermekle yetineyim:

Cumhurbaşkanı Demirel'in özel çalışma odasındaydık.

Genel sekreteri Necdet Seçkinöz, özel sekreteri Emel Yatmaz ve ben çeşitli konulardaki görüşlerini almak için bekliyorduk.

Söz, bilmem neden, birdenbire Demirel'in Cumhurbaşkanı olmasına geldi.

Demirel'in on beş yıldır yanından ayırmadığı, herkesten çok güvendiği, hemen her sırrını bildiğinden kuşku duymadığım Emel Yatmaz; "Beyefendi" dedi; "Özal öldükten sonra Cumhurbaşkanı olmanız için daha ilk günden nasıl dua ettik."

Odaya buz gibi bir hava egemen oldu. Kimse sesini çıkarmıyor, Demirel önündeki kâğıtlarla oynuyor, sanki Emel Yatmaz'ın bu açıklamasını duymamış gibi davranıyordu.

"Ben çıkmadım, çıkarıldım. Öyle gerekti."

İşte bu cümle bu nedenle gerçeği yansıtmıyor. Demirel. Çankaya'yı istiyordu!

Evet, evet:

Demirel Özal'ın ölümüyle birlikte Çankaya'ya çıkmayı bal gibi istemişti. Dualar edilmişti Cumhurbaşkanı olması için.

Zaten Demirel, Özal'ın Çankaya planlarının anlaşıldığı gün daha önceki bölümlerde okuduğunuz gibi "Turgut Bey'in yerinde olsam ben de kendimi seçtiririm" dememiş miydi bana?

Demirel planlı ve programlı adımlarla her zaman olduğu gibi yazgının da yardımıyla önüne çıkan fırsatı asla kaçırmayacaktı, kaçırmadı.

Bir süre Çankaya'ya çıkmayı istemediğini söyledi, durdu

Seçileceğini işaret eden havayı koklamaya başladıktan sonra Köşk'ü yadsımaktan vazgeçti.

Doğrusu usta manevralarla bütün medyayı -hepimizi- peşine taktı. Çankaya Köşkü kapılarını açmasına yardımcı olmamızı ustaca ayarladı.

Fakat doyumsuzluk, fakat kendinden başka devlet yönetecek yetenek olmadığına inanan bir insan... Çankaya'daki 7 yılı yeterli bulmadı kendisine.

Tıpkı Özal gibi.

Görev bitimine 2 yıl kala başkanlık sistemini ve başkanı doğrudan halkın seçmesini öneren bir planla çıktı ortaya.

Tıpkı Özal gibi.

Kendisi için.

Ben bu satırları yazdığım sırada (1998 yaz'ı) Demirel, en az üç yıl daha Çankaya'da kalmanın ağlarını örüyordu

Özal, başaramadı, ecel aldı götürdü

Demirel başaracak mı?

Türkiye'de bu denli yeteneksiz, kısır görüşlü ve karizması olmayan liderler oldukça..

Ama başaramadı. Başbakan Ecevit'in 5+5 formülüne karşın...

...TBMM; S. Demirel'i beş yıl daha Çankaya'da görmevi istemediğini oylarıyla kanıtladı.

5+5, ayrı ve çok renkli bir öykü...

Yazılmaya ve okunmaya değer...

Üçüncü Bölüm

DEVLET

"O hayatı yeniden, benzerini bir kez daha yaşamak mı? Asla!"

33

O sabah Cumhurbaşkanı Demirel'in telefondaki sözleri 'kelimesi kelimesine kafasında canlandı'.

Saat 10.00. Uzun görüşmenin hemen başında Demirel;

"Saat 18.30'da teşrif et de konuşalım" demişti.

Cumhuriyet'in, hemen hemen bütün gazete bürolarının, başkalarına aykırı gelen, oysa meslektekilerin olağan karşıladığı o harika gürültü'lü, çalkantılı dünyasından kopuyordu. Geleceğe dönük düşler balon köpükler gibi dağıldı.

Gerçekleri tartıyordu kafasında

Yalnız başına 'olup-bitti'yi bir kez daha gözden geçirmeliydi.

Hava sıcak.

Seymenler Parkı'na girdi. Küçük havuzlarda bir-iki ördek, bir kuğu başlarını suya daldırıp yiyecek arıyor. Hafif eğilimli çimlerde her cins köpek sağa sola koşuyor, birbiriyle oynaşıyor Sahipleri keyifli

Park yollarındaki kanapelerde genç kızlarla erkekler birbirine sarılmış. Konuşmadan oturuyorlar

Kendini olayların akışına bırakacaktı

Parktan çıktı, ağır adımlarla evin arkasındaki araba parkına yürüdü.

Kontağı çevirdi. Emektar araba bir-iki öksürdü, sonra çalıştı.

Volkswagen'i Köşk e doğru sürdü

İzzet oğlu Mesrure'den doğma Cüneyt Arcayürek; 15 Temmuz 1993 günü saat 18.30'a doğru Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne giderken bunları ve de şunları düşünüyordu.

34

Olayların akışına bırakacaktı kendini ama, duygular ve kimi düşünceler gel-git olayı gibi bir geliyor, bir gidiyor, rahat bırakmıyordu

Başlıca korkusu meslekten koptuktan sora basına özgü genel kuralın acımasızca işlemesiydi

Unutulmuş, bir kenara atılmış ve artık aranmayan kayıp bir eşya gibi tozlanıp gidecek miydi?

Dost çevrelerde unutulacak mıydı?

Oysa, bir kez daha dünyaya gelse gazeteci olmayı yeğlediğini hep söylerdi. Ama şimdi? Klasik tanımıyla 'memur', ama çağdaş deyimiyle 'bürokrat'!

Gazetecilik özgürlük demekti. Dilediği gibi yazmak, düşünmek ve söylemek demekti Ya bürokrasi? Yazmakta, düşünmekte, söylemekte bağımlılık demek değil miydi?

Gazeteciliği kendisine adı-sanı belirsiz ya da yüksek düzeydeki sorumluları tanımaya olanak sağladığı için seviyordu.

Türkiye'de gazeteciliğin korkutucu bir yanı vardı: Ne yasalar ne gelenek ve görenekler bir gazetecinin yarınlara 'güvenle bakmasını' sağlayabilmişti

Hele yalnızca hak ettiği ücretle yetinen bir gazeteci için... 'Gelecek korkusu ve güvence yoksunluğu' zaman zaman gazeteciye yaşamı, kâbusa dönüştürebilirdi.

Hemen hemen her kesimden insanın, hatta ilişki kurduğu, görüştüğü bireylerin dışa vuramadıkları özellikleri, düşünce ve eğilimleri, kısacası insanların 'içinden geçenleri keşfetmeyi' pek severdi.

Söz ve davranışlarını izlediği bireylere –tabii daha çok siyasetçi ve yöneticilere– bir laboratuvar gözlemcisi gibi bakmaya, gözlemeye alıştırmıştı kendini.

Kimi zamanlar şaka gibi söylenen sözlerden, kimi zaman karşısındakinin, dikkati çekmeyecek ölçüde ufacık bir el, kol ya da yüz hareketinden, o insanın içinden geçeni keşfetmeyi, ciddi sonuçlar çıkarmayı başarmıştı.

Yaklaşık 30 yıldır Demirel'i tanıyordu. Sık sık görüşmüştü.

Köşk'te göreve başlarsa Demirel'i, 'dışa dönük yüzü'nün yanı sıra 'içinden geçenlerle' tanıma olanağı bulacaktı. Bu da hayli keyifli bir gözlem süreci değil miydi?

Gazetecilikten bürokratlığa geçen bir insandan teselli niteliğinde bir irdeleme!

İçinde yıllardır yaşadığı dünyadaki bireylerin değişken doğa yapıları ona, olayların içeriğine ve uzağındaki yakınındaki insanlara kuşkuyla bakmayı öğretmişti.

Kuşkuların kaygıya dönüştüğü günler ona, hiçbir zaman rahat olamayacağını, ama kendine güveni asla yitirmemesini öğretti.

İyimser düşüncelerle oyalandığı sırada; birden bir rüzgâr esti kafasında ve Köşk'te görev aldıktan sonra 'onca deneyime sahip gazeteci' olarak gereksindiği zaman yeniden rağbet edilip edilmeyeceğini sormaya başladı.

O gün çok uzaklardaydı kimi gerçekler. Sonradan görecekti

Yüksek nitelikli, düşük ücretli bir avuç idealist insanın devlete armağan ettiği amatör ruh, çekip gitmiş ve yerini... örneğin bir büyük devlet dairesinde kendine özgü düzen, bürokrasi çarkı ve entrikalar almıştı.

1993 yılının sıcak 15 Temmuz günü, gazeteci biraz şaşkın ve biraz utangaç Çankaya Köşkü'ne giriyordu.

35

İlk ders: "Devlet bunlar"

Nöbetçi yaverle yanyana, ama konuşmadan, Cumhurbaşkanı'nın koridorun sonundaki çalışma odasına kadar yürüdük.

Ah bu koridor. Uzun, sessiz, çok değerli büyük vazoların sıralandığı koridor.

Kimi anılar geldikçe aklıma; bu koridor beni güldürüyor, duygulandırıyor ve şaşırtıyor.

Ankara Gazeteciler Cemiyeti yönetim kurulu olarak Cumhurbaşkanı Bayar'ı ziyaretimiz...

CHP'nin 14 Mayıs 1950 seçimlerini yitirdiği gece, İsmet İnönü'nün bu koridorun sonundaki yaverler odasına girişi, eşi Mevhibe Hanım'a söyledikleri...

Cemal Gürsel, 'baba' Cumhurbaşkanı...

Korutürk ve sonra Evren! Bu koridorda ve koridora açılan odalarla salonlarda binlerce anı yaşıyor.

Bir-iki dakika içerisinde yıldırım hızıyla gelip geçen anılar.

Yaver kapıyı açtı; "Misafirimiz geldi" dedi. Beni buyur etti.

Cumhurbaşkanı Demirel ayaktaydı. Elimi sıktı.

Karşı duvarın önünde Evren'in çalışma masası. Aynı yerde; üzerinde tek bir kâğıt parçası bile yok. Anlaşılan Demirel kullanmıyor. Belki resim çektirirken oturuyor Evren'in Özal'a, Özal'ın Demirel'e bıraktığı koltuğa.

Masanın hemen sağ tarafında Özal'ın oyuncağı bilgisayar. Demirel'in elini sürmediği aygıt.

Cumhurbaşkanı, Güniz Sokak'taki çalışma odasındaki düzeni buraya taşımış.

Geniş, ayakları kısa, büyükçe bir koltukta oturuyor. Önünde küçük dikdörtgen bir masa. Yanında telefonlar.

Masanın iki yanında, Demirel'in koltuğunun sağında ve solunda iki küçük koltuk. Solundaki koltuğu gösterdi, oturdum.

Yaver'e çay göndermesini söyledi.

Nöbetçi yaver kapıyı kapatmıştı ki...

Demirel sağ eliyle henüz gözden yiten yaveri göstererek,

"Devlet bunlar" dedi.

36

Demirel daha konuşmaya başlamadan;

"Devlet bunlar" demekle neyi anlatmak istiyordu?

Doğrusu cümleyi o anda yorumlayamadım. Şaşırdığımı kabul etmeliyim.

Demirel'in TSK ile ilgili görüşlerini kimi özel, kimi resmi toplantılarda dinlemiştim. Kimi komutanları, tabii darbe yapanları ordudan soyutlayıp, orduyu kahramanlıkla överken, darbe yapan komutanları top ateşine tutardı.

"Devlet bunlar" diyerek askerleri kafasında yeni bir yere mi koyuyordu acaba?

Yoksa ordunun bütünüyle her zaman ve her yerde 'devleti elinde tuttuğunu' mu söylemek istiyordu?

Ya da siyasal yaşamı boyunca yadsıdığı bilinen bir olguyu artık kabulleniyor muydu?

Demirel şaşırtıcı söylemine bir şeyler eklemedi.

Tabii ben de sormadım.

Sözdeki anlamı daha sonra değerlendirmeyi yeğliyordum.

Demirel başka –ama asıl– konuya geçti.

37

Önündeki küçük karton not kâğıtlarını karıştırdı.

Deminki önemli vurgulamayı yapan sanki o değildi:

"Burada" dedi, "bir Danışmanlar Kurulu oluşturmaya karar verdim."

Bu kurul iç, dış, savunma, ekonomi, kalkınma vs. gibi konu ve sorunları izleyecek uzmanlar kurulu olacaktı. Bu kurul (burada hafifçe güldü) bir çeşit Bakanlar Kurulu gibi. Asıl amaç 'devlete tepeden bakmak'tı. Bu kurulda yer alacaktım. Sıfatım başdanışman. Bir otomobil, makam aracı, 20 milyon dolayında maaş. Öyle her gün çalışacak değildim. Önüme her gün kâğıtlar getirilmeyecekti. Doğrudan Cumhurbaşkanı'na bağlıydım. ve onun vereceği –belki ayda bir kez– bir görevi yapacaktım.

Tayinimle ilgiyi kararnameyi yazdırmış, imzalamış, Genel Sekreter Necdet Seçkinöz kasaya kilitlemişti.

Her şey düşünülmüş, hazırlanmıştı. Göreve hemen başlayabilirdim.

"Ama bir süre izin vermenizi rica ediyorum" dedim Demirel'e: "Gazeteye durumu bildirmem ve izin almam gerekiyor."

"İsterseniz ben İlhan Selçuk'a telefon edeyim" dedi, Cumhuriyet'ten bir zorluk çıkmasını önlemek için.

"İzin verin" dedim: "İlhan'la ben konuşayım, durumu anlatayım."

Kabul etti. Oysa ben İlhan'a 'durumu' nasıl anlatacağımı bilemiyordum. Bir zorluk çıkarmayacağından kuşku duymuyordum; ancak gazeteden, çok sevdiğim Cumhuriyet'ten nasıl kopacaktım? Asıl sorun buydu.

Zaman zaman aklımdan Köşk'te göreve başladıktan sonra yazılacak veya söylenecekler geçiyordu.

Dedikodu, insanları ak ve kara olarak ayırır, insana günah ya da sevap yakıştırıverirdi. Özellikle basın dünyasında.

Demirel'e kimi sorular yöneltemedim. Örneğin Köşk'te Bakanlar Kurulu'na benzer oluşturacağı kurulda 10-11 kişi olacağını söylüyordu, ama kimlerdi bu 10-11 kişi? Söylemedi.

Konuşma kısa sürdü. Anlattı, anladım, ayağa kalktık.

Beni kutladı, yanaklarımdan öptü, kapıyı açtım. Çıkarken arkamı dönüp baktım.

Demirel ayakta durmuş, bana bakıyordu

Emektar Volkswagen'im beni eve getirdi.

Ben hâlâ "Devlet bunlar" cümlesindeki gizemi çözmeye çalışıyordum.

Küçük yazı odamdaki dosyalardan notlarımı çıkardım.

Ordu ile ilgili Demirel'in anlattığı öyküyü yeniden okudum ve "Bu öyküyü anlatan Demirel, 'devlet demek, ordu demek' diyebilir mi?" diye düşündüm.

Bu küçük cümledeki gizemi çözmeyi önümüzdeki günlere bıraktım ve Demirel'in ordu öyküsünü bir gün lazım olabilir diye bir kenara ayırdım.

38

İşte. Demirel'in 'ordu öyküsü':

"Bana 1981 Martında çeşitli milletlerin parlamenterlerinden yirmi kişilik bir heyet gelmişti. Sekreter ve tercümanlarıyla birlikte

kırk kişi. Soru sordular, dediler ki: 'Biz bütün yerlerde konuştuk. Sizinle de konuşmak istiyoruz. Sizin memlekette ordunun ikide bir devlet idaresine el koyması, ordunun ilahi bir hakkı mıdır?'

Ben onlara 'hayır' veya 'evet' demedim, şöyle cevap verdim:

'Siz Hıristiyansınız, biz Müslümanız. Tek Allah'a siz de inanırsınız, biz de inanırız. Allah tektir: Lailaheillallah. İhlas Suresinin birinci ayeti 'Kul hüvallahü ehad' der: Allah tektir. Öyle olunca hepimizi aynı Allah yarattığına göre, şimdi diyelim ki Allah, Alman milletini yaratmış, onlar bir ordu kurmuşlar. İngiliz milletini yaratmış, onlar da yeni bir ordu kurmuşlar.

Türkiye'ye gelince: Allah evvela orduyu yaratmış, sonra –haşa, Allah hatadan münezzehtir– bakmış bir eksiklik oldu, bunlar için de bir millet yaratmış...'

Adamlar birbirlerine baktılar, bastılar kahkahayı..." (İslam. Demokrasi, Laiklik kitabı, Kazım Güleçyüz, s.62, "Devlet milletiyle nasıl barışır" bölüm başlığındaki öykü, 1991)

"Devlet bunlar" yargısı, yabancılara anlattığı bu öyküden mi kaynaklanıyordu?

Demirel'in aynı yıl, 1991'de orduyu analiz eden bir başka irdelemesi daha var.

Diyor ki:

"Bu ülkenin Silahlı Kuvvetlerinin, bu devletin içindeki yeri nedir? Silahlı Kuvvetler millet iradesinin üstünde değil, millet iradesinin emrindedir. Türkiye'nin müesseseleri yerlerini, görevlerini, yetkilerini çok iyi anlamış olsalar, hiçbir problemimiz olmaz

Ama kurumlar kendiliklerinden kendilerine yer, görev, yetki farzederlerse, o zaman curcuna başlar O zaman o, devlet değil, kargaşa olur. Bizim devletteki sıkıntılar da oradan geliyor Efendim, İç Hizmet Kanunu'nun 35. maddesine göre...' İyi ama o kanunun bir de 43. maddesi var. 35 madde 'Cumhuriyeti korumak ve kollamak' derken, 43 madde 'Siyasetle uğraşmayın' diyor Aynı kanunda 35. maddenin öyle anlaşılmayacağı yazılı

Ama Türkiye bunları alkışladığı için bu müdahaleler oluyor Sonra da zararını çekiyor. Bunlar açık açık tartışılmıyor da, Netice de fatura, kalmaması lazım gelen insanların üzerinde kalıyor Benim çırpınmam odur Gelin hiçbir kötü niyete kapılmaksızın, kimse-

yi kötülemeksizin, bunları tartışalım. Silahlı Kuvvetleri küçük düşürmek kimsenin aklından geçmez. 'Yeri şu olsun, görevi bu olsun' demek, kimseyi incitmez. Silahlı Kuvvetlerin yeri, görevi, yetkisi çok iyi tayin edilmeli. Bakınız, bugün Silahlı Kuvvetlerin kime bağlı olduğu dahi muallaktadır. Anayasa 'Başbakan'a karşı sorumludur' der, 'Bağlıdır' demez. Bu Anayasa'da 'Bağlıdır' lafı yok. İşte bu da bizim devletin büyük meselelerinden biridir." (Süleyman Demirel, İslam, Demokrasi, Laiklik kitabı, s.120)

Kuşkusuz Demirel'in -1991'deki- kendine özgü saptamaları doğrudur ve gerçekçidir.

Ne var ki, bir soru var ki, gerçeği ve doğruları gölgeliyor:

Demirel, 1965'te tek başına iktidara geldiği zaman, 27 Mayıs 1960 darbesinin, yakındığı İç Hizmet Yasasındaki altını çizdiği maddelere göre yapıldığını bilmiyor muydu? Biliyordu!

1971, 12 Mart'taki komutanlar müdahalesine kadar bu yasaları değiştirmeye yönelmedi, parmağını oynatmadı.

12 Mart müdahalesi yine aynı yasalara ve o yasalardaki maddelere göre gerçekleştirildi. Demirel, daha sonra yine iktidara geldi 12 Eylül darbesine kadar daha sonraları sık sık yinelediği yakınmalarının nedenlerini ortadan kaldırmak amacıyla tek bir girişimde bulunmadı.

12 Eylül'den sonra, inişli çıkışlı siyasal yaşamını 1991 genel seçimlerinde tekrar iktidar oluncaya kadar sürdürdü. Üstelik bu kez, koalisyon ortağı, askeri müdahalelere içtenlikle karşı çıkan Erdal İnönü ile SHP idi.

Demirel, Mayıs 1993'e -Cumhurbaşkanı seçilinceye- kadar Başbakanlık yaptı. İki yıl içinde orduyu devlet yönetimine müdahalelerle 'izinli sayan' yasalardaki maddeleri değiştirmeye bir gün olsun girişmedi.

Pek çok konuda çoğu zaman keyif duyduğu gelişmeleri anlatırken şu olguyu gündeme getirmedi.

Ordu müdahalelerinin yasal dayanaklarını ortadan kaldırmayı öngören toplumsal tartışmalar' açılmasına Cumhurbaşkanlığı döneminde de yanaşmadı. Üstelik, tam tersi davranışlarla 7 yıl görev yaptı Çankaya'da

28 Şubat olayında ve 28 Şubat sürecinde takındığı tavır ve or-

du ile birlikte izlediği yöntem, politika açık seçik ortada.

Yukardaki küçük irdeleme yıllardır yanıtı aranan soruyu yine akla getiriyor:

Demirel, ordu-iktidar formülünden sürekli yakındı. Evet ama, yakındığı konudan demokratik yaşamı arındırmak için iktidarlıklarında neden hiçbir girişimde bulunmadı?

Kimileri der ki, gücü yetmedi.

Kimileri der ki, cesareti yoktu!

Oysa bu soruları önüne koyduğunuz zaman Demirel, öyle mantıksal ve ayrıntılı açıklamalar yapabilir ki... Yapacaktır ki...

Örneğin, 1965'te tek başına iktidara geldiği zaman ülkedeki siyasal manzarayı anlatacak, 27 Mayıs darbesi izlerinin asker ve sivil kesimlerde hâlâ canlı yaşadığını söyleyecek, Cumhuriyet Senatosu içinde bile –Tabii Senatörler arasında– cuntaların varlığından söz açacak

1971 darbesine kadar altı yıllık iktidarında tek amacının askerlerle siviller arasında barışı sağlamak olduğunu ayrıntılarıyla gözler önüne serecek.

Cemal Gürsel öldükten sonra Çankaya'ya bir sivil getirebilirdi. Parlamentoda yeterli oy çoğunluğuna sahipti. Ordu-sivil barışını sağlamak için, Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay'ı Cumhurbaşkanı seçtirdiğini bir kanıt olarak gösterecek.

Ola ki; İç Hizmet Yasasında değişiklik yapmaya girişmesi halinde, her açıdan güçlü bir lider olan rahmetli İsmet İnönü'nün muhalefetiyle karşılaşacağını, ordudan da tepkiler geleceğini söyleyecek.

Ayrıntılı bilgiler... Olaylar ve 'makul' açıklamalar..

1971'den sonraki dönemlerde de aynı konulara eğilememesini ülkenin koşullarına, askerlerle olan gergin ilişkilere bağlayacak.

Makul' açıklamalar kabul edilecek mi?

Yoksa bu görüşlere 'makul ve makbul' karşı açıklamalar gelecek mi?

Demirel bugüne değin siyasal kimliği ve yaşamıyla analiz edilmek üzere masaya yatırılmadı.

Böylesi bir inceleme başka konularda olduğu gibi bu konuda da gerçeği ama çıplak gerçeği ortaya koyacak.

Umut bu ya!

39

Öyle anlar var ki, insan bunları gerektiği gibi anlatamıyor.

O gün öyle anlarla ve anılarla dolu.

İlhan Selçuk'la o günkü konuşmamızı, söyleşimizi unutabilir miyim?

Duygu yüklü dakikaları hakkını vererek anlatabilir miyim?

Sanmıyorum, ama deneyeceğim:

Siyasal durum üzerinde konuştuktan sonra İlhan;

"Sende bir yaramazlık var mı?" diye sordu.

"Var" dedim

"Nedir?"

"Dün gece seni bulamadım, anlatamadım. Cumhurbaşkanı Demirel dün saat 18.30'da beni kabul etti. 'Burada oluşturacağım danışmanlar kuruluna seni alacağım' dedi."

İlhan güldü.

"Ben 'Gazete' dedim. 'izin almadan, hele İlhan'ın iznini sağlamadan olanaksız,' dedim."

İlhan dinliyordu:

"Demirel, 'Ben İlhan Bey'i arayayım,' dedi. Reddettim. Kaç yıllık dostum İlhan'a ben anlatmalıyım "

İlhan herhalde Turgut Özal döneminde Çankaya'ya danışman olan gazetecileri, hem gazetede hem de Cumhurbaşkanlığında 'paralı görev' yapmalarına karşı çıktığımız günleri anımsıyordu. "Sağdan soldan saldırı başlayacak" demekle yetindi. Öylesine dikkatli, öylesine duyarlı.

Doğruydu söylediği. "Kuşkusuz" dedim, İlhan'a hak vererek:

"Evet. Ama ben Cumhurbaşkanlığında göreve başladığım dakika, gazete ile ilişkimi keseceğim Hem gazetecilik yapmayı hem de Köşk'te görev almayı içime sindirmem olanaksız Ne kendimi ne Cumhuriyet i zor durumda bırakabilirim."

Cumhurbaşkanı'na da ancak bu durumda Köşk'e gelebileceğimi söylemiştim. Demirel'in –tek bir sözcük söylememesine karşın– iki görevi birarada götürmeme ve hele, günlük yazılara devam etmeme pek yatkın olmadığı ortadaydı.

"Gerçekten" demiştim: "Benim için mesele İlhan'dır ve onun iznidir. İzin vermezse gelemem".

Selçuk "olayı bir-iki gün 'tezekkür' etmeyi" öneriyordu

Elbette. Ancak İlhan'a, çağrıya olumsuz bakmadığımı da söyledim

Beni mutlu eden an, işte o andı. İlhan'ın sözleri:

"Sen oraya gitsen de bizim aramızdaki ilişki hiçbir zaman değişmez. Bunu bilesin" dedi: "Ne zaman istersen dönebilirsin gazeteye!"

Mesleğimizle ilgili bilinçaltımızda hazır bekleyen senaryolar vardır. "Bir mezarcı cenaze törenini, bir zengin yoksul düşmesini, bir zampara iktidarsızlığı düşleyebilir. Söylediklerine göre, bir aktörün en büyük korkusu unuttuğu satırları anımsamaya çalışırken tiyatronun boşalmasıdır ki, bu, ölümü düşlemekten başka nedir?"

Gazetecilikte de yaşarken unutulmak, yaşarken ölmek demekti.

Başkalarını bilmem ama; 'olgunluk çağındaki gazetecilerin rafa kaldırıldığını içeren korku' içimi yakıyordu.

İlhan sanki bu duyguyu sezmiş gibi ilişkilerimizin asla kopmayacağını –bir teselli olsun diye değil– açık yüreklilikle söylüyor ve beni inanılmaz ölçüde mutlu ediyordu.

Biz Cumhuriyet'ten ayrılmış –bir başka öyküdür– sonra dönmüş ve gazetenin yüz bine yakın bir tiraja oturması için gece gündüz çalışmıştık.

Ben Ankara temsilciliğinde üzerime düşeni yaptığıma inanıyordum.

Diyorsunuz ki şimdi; hem gazeteden kopmayı sindiremiyor, hem de Çankaya'ya, üstelik bir bürokrat kimliğiyle gidiyorsun. Niçin?

Çok değişik nedenleri vardı, ama şurası kesindi ki İlhan'dan, Hikmet'ten, kimi arkadaşlardan ve Cumhuriyet'ten ayrılmak zordu, zoruma gidiyordu

"Yukarda fazla iş-güç olmayacağına göre kitaplar yazarım" dedim İlhan'a. O, yapacaklarımdan çok benim manen rahatlamama özen gösteriyordu.

İlhan'a da açık seçik söyledim: Ben Köşke para için gitmiyordum Biz Cumhuriyet'te ne badirelerden geçmiştik. Para aklımıza gelmemişti. Bir konu var ki çok mutlu ediyordu beni. Gazete iyi durumdaydı.

İlhan, Cumhurbaşkanı'nın 'süre vermesini' istiyordu.

'Süre' konusu söz olunca; araya "Seni arayabilir Cumhurbaşkanı" sözcüklerini sıkıştırıverdim.

Süre istiyordu; çünkü benim ayrılmamla taşlar yerinden oynayacaktı. Ankara temsilciliğine kim gelecekti? Yeni çalışma düzeni kurulacaktı.

İlhan, patronsuz bir gazetede saygıyla sözü dinlenen bilge adamdı. Zaten İlhan olmasa, Cumhuriyet kendini toparlayamazdı. Çelişkili olayların içinden çıkması zor, hatta olanaksız hale gelirdi.

Ama, benim ayrılmamı ve yapılması zorunlu yeni düzenlemeleri konuşacağı sorumlu arkadaşlar yaz tatilindeydi.

O nedenle 'süre verilsin' istiyordu.

"Bana yönelecek yazar saldırıları aşırıya kaçarsa... gerekeni yapmaya hazırdı İlhan." Umduğum, beklediğim gibi konuşuyordu

Cumhurbaşkanı "Demokratik bir mücadele ile oraya geldiyse 1980'lerde" diyordu, "biz de Cumhuriyet'te demokratik bir mücadele ile bu noktaya geldik. Saldırıları Cumhuriyet karşılar" diyordu.

Ne zaman başlayacaktım Köşk'teki göreve?

"Bana, 'Ay sonunda, Ağustos başında göreve başlayabilirsin' dedi Cumhurbaşkanı."

Biraz bilgi verdi İlhan. Gazetenin ay sonu kârı 25 milyar kadardı.

"Nereden hangi noktaya geldik yahu" dedim. İlhan kahkahayı patlattı. Tabii ben de. Geçmiş günlerin acı tatlı anılarını düşünerek.

İlhan iki konuda noktayı koydu. Cumhuriyet ve benimle ilgili:

"Cumhuriyet'in önü açık. Biz seni orada olsan da bırakmayız."

Cumhuriyet'le ilgili olumlu yargısını bir gün olsun yitirmedi.

'Orada' da olsam 'beni bırakmayacağını' kanıtladı.

Cumhuriyet'ten ayrılmam ve Köşk'teki görev, İlhan'la benim aramda en az 15 gün 'sır' olarak kaldı.

Sızmadı.

40

Hengâmeli aylardı. Ağustos geliyordu. Ağustos ayı demek, askeri sorunların gündemin ilk sırasına tırmanması demekti.

Sivil kanatta ise, gözler Tansu Çiller'in başkanlığındaki DYP-SHP hükümetine çevriliydi

Medya, Tansu Çiller'in ne yaptığından çok, yurt içi ve yurt dışı gezilerde 'herkesi güzelliğiyle fethettiğinden söz ederek yeni Başbakan'ı övmekle meşguldu'.

Ama, alttan alta konuşulan konu; Kasım ayında yapılacak olan olağan DYP Büyük Kongresi idi. Çoğu kişiye göre, 13 Haziranda toplanan olağanüstü kongrede 'bir rastlantı eseri büyük piyango' Tansu Çiller'e isabet etmişti. Ancak Kasım ya da Aralık ayındaki olağan kongrede Çiller'in aynı şansı yakalaması olanaksızdı.

Ne kadar büyük bir yanılgı! Çiller ve tabii Özer Çiller, yakaladıkları şansı öyle bir hamlede yitirecek insanlar değildi. Maddi olanakları seferber ederek hem parti örgütünü, hem milletvekillerini ve hem de ulusal büyük basınımızın gözde gazetelerini kendi lehlerine çevirmeyi pekâlâ biliyorlardı.

Bütün uyarılar; Çiller'in yalancılığını, bilgisizliğini ve siyasi cahilliğini içeren anlatımlar, bir kulaktan giriyor, öteki kulaktan çıkıyordu.

Çiller'i savunan gözde gazeteciler ve gazeteler 'Atatürk'ün modern Türkiye'sini' bir kadın Başbakanın yönetmesindeki yüceliği göklere çıkarıyor, bütün batıda hem ülkeye hem de Çiller'e hayranlık duyulduğunu her fırsatta işliyorlardı.

İlhan Selçuk, Çiller'in yerini koruyacağını söylüyordu. Zira 'kadının yerine geçecek bir aday DYP'de belirmemişti.' Öyleyse, hele bu kampanya ile... Çiller yine kazanacaktı.

Çankaya, 'kadından' giderek umudunu kesiyor, hatta zaman zaman öfkeye kapılıyordu. Bir kezinde bana;

"Farkında olmadığı bir şey var" demişti Çiller için:

"DYP grubuna bir parmak atsam, indiririm."

DYP grubundaki çalkantı Demirel'e hak verdirecek ölçüdeydi. Fakat ben Demirel'in DYP grubu üzerinde artık 'eskisi kadar' etkili olacağını sanmıyordum.

Tuhaf değil mi? Bana göre 'tarih tekerrür ediyor'du.

Turgut Özal bir parti kurmuş, hem de iki dönem tek başına iktidara getirmişti. ANAP milletvekillerinin yüzde 70-80'i 'sayesinde' parlamentoya girmişti.

Cumhurbaşkanı seçildi ve kısa bir süre sonra ANAP ve grubu üzerinde eski günlerdeki kadar etkili olmadığı ortaya çıktı.

Evet, Özal Başbakan iken milletvekilleri verdiği talimatları aynen uyguluyordu. Ama, Çankaya'daki Özal? Kudreti elinden alınmış bir kral gibi yalpalıyordu.

Kuşkusuz ANAP milletvekilleri Özal'a saygıda kusur etmiyorlardı.

Kuşkusuz DYP milletvekilleri de Demirel'e saygıda kusur etmiyorlardı, etmeyeceklerdi ama, kudret sahibi patron değişmiş, Demirel yerini Çiller'e bırakmıştı.

Şimdi kendi yazgılarıyla başbaşaydılar. Kimisi milletvekilliği koltuğunu, kimileri bakanlıklarla parti yönetimindeki yerlerini muhafaza edebilmek için 'yeni patron'a hoş görünmenin peşindeydi. Siyasetin acımasız kuralları işliyordu.

Demirel uzun süre, bir yıla yakın bir zaman, 'parmağını oynatınca Çiller'i grupta devireceğine' inandı.

Bu inanış aşağıdan dalga dalga gelen bilgilerle giderek zayıfladı.

Bir gün geldi ki; Demirel de artık grupta bir hareket yaratarak Çiller'i alaşağı edemeyeceğini anladı.

Ola ki işte o gün; buyruğunda bir parti olmayışının acısını, Çankaya'daki yalnızlığının ıstırabını yüreğinde hissetti.

Kimseye söylemedi ama, bu gerçek kimi olaylarda yüz çizgilerine yansıyordu.

SHP lideri bir söyleşimizde yeni Başbakanla ilgili ilginç bir değerlendirme yaptı:

"Başbakan acemi. Öğreniyor" dedi. Ama bu yargıyı tamamlayan öyle bir cümle söyledi ki... son günlerin gizemli pek çok konusunu aydınlatıyordu:

"Medyanın etkisinde hareket ediyor."

41

Büyük gazetelerle yeni Başbakan arasında olup-bitenlerin içyüzünü anlamak ya da öğrenebilmek, elbette olanaksızdı.

Ama, medya ile Çiller arasında su sızmadığı o kadar açıktı ki...

20 Temmuzdan itibaren büyük gazeteler Cumhurbaşkanı Demirel'e karşı vaziyet almaya başladı.

Kimi konularda Başbakan Çiller'e 'hak veriyor' ve Cumhurbaşkanı'nı 'yeni Başbakan'ı engellemeye çalışan' bir konumda gösteriyorlardı.

Önce, Cumhurbaşkanı ile Başbakan arasındaki 'sürtüşme' haberleri büyük manşetlerde arz-ı endam eyledi.

Çiller, devlete 12 yıl hizmeti olmayan Osman Ünsal'ı Hazine Müsteşarlığına getirmek istiyordu. Osman Ünsal, yasaların tarif ettiği nitelikten yoksundu. Cumhurbaşkanı kararnameyi geri çevirdi.

'Sürtüşme' bu ve benzeri kararnamelerle başgösterdi. Ne ki, büyük basın bir-iki kararnameyi genelleştirdi ve Köşk'ün hükümetten, daha doğrusu Çiller'den gelen kararnameleri geri çevirerek 'çalışmasını' engellemeye başladığını yaygınlaştırarak Başbakan'ın yanında ağırlığını koydu

Gösterişli, kimi çevrelerde şov' diye nitelenen Güneydoğu gezisi bu sıralara rastladı. Çiller'e kimi Bakanlar ve Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş eşlik ediyordu

Soru: "Kürtçe eğitim ve yayın konularını tartışmaya açmak gerektiğini söylemiştiniz. Bu konularda ne gibi izlenimler aldınız?"

Çiller: "Halk önce güvence istiyor."

Başbakan'ın ağzında başka 'hazırlıklara' işaret eden söylemler vardı.

Üstü kapalı söylüyordu yeni hükümetin yeni yaklaşımlarını:

"Devletin gücü, fersah fersah teröristlerin üzerinde" dedikten sonra "Özel timlerin 'çok' önemli olduğunu" vurguluyordu

Özel timleri tanımlıyordu: "Dünyada her yerde var özel timler. Orada başlayıp orada emekli olan bir profesyonel yaklaşım olabilir. Bunun hazırlığı başladı" diyordu.

Kulaktan kulağa yayılan 'özel ordu' söylentisi ile Çiller'in 'özel timleri' acaba aynı öğeler miydi? Kimse bilmiyordu.

O sırada Çiller'in söylediklerine önem verilmedi. Ama, Köşk'te Cumhurbaşkanı Demirel ile yaptığı konuşmada 'özel timleri bir özel ordu gibi' anlatarak girişimler üzerinde bilgi verirken sert bir yanıt aldı:

"İki ordu olmaz. Bir ordumuz var ve Güneydoğu'daki terörü bu ordu ile çözeceğiz. Git askerlerle bu konuları konuş "

Çiller sadece 'özel ordu' ile yetinmiyordu. Güya 5 öğeli bir 'çözüm planı' hazırlamıştı. 28 Şubat 1993 gazetelerinde yer alan plana göre:

Kürtçe radyo kuruluyor – Televizyonda Kürtçe yayın başlıyor – Okullarda Kürtçe seçmeli ders oluyor – Kürt dil kurumu kuruluyor – Kürt tarih kurumu oluşturuluyor.

Gazeteler aracılığıyla bir yoklama yapıldı, öyle sert tepkilerle karşılaştı ki plan... Çiller rafa kaldırmak zorunda kaldı.

Güneydoğu terörü ile Kürt sorununu 'bir hamlede çözeceği' sanısıyla yola çıkan, büyük bir zafere imza atma telaşına düşen Çiller... çok geçmeden ne denli yanıldığını anladı.

Bakanlar Kurulu'nda PKK'yı sineğe benzetiyor, devleti de file!

Şov bu benzetmelerle sürüp gitti.

42

İlhan'la konuştuk.

"Cumhurbaşkanı bana telefon etti" dedi. " 'Benim 30 yıllık arkadaşımı buraya almak istiyorum' dedi.

Ben de 'Tabii bizi çok müşkül durumda bıraktınız. Memlekete hizmet için her taraf Cüneyt için birdir' dedim. Böyle bir konuşma işte."

İlhan'la Ankara temsilciliği üzerinde konuştuk.

Cumhuriyet'ten ayrılışımı Ağustos başında gazeteye duyuracak.

Köşk, şimdilik kapalı devrede.

'İçimizde bu olaylar gelişirken' dünya eski tas, eski hamam

43

Seçilmiş bir Cumhurbaşkanı. Ne çare, karşısında cepheler kurulmuş.

Çiller'in Cumhurbaşkanı'na Başbakan olduğu o ilk günlerdeki sıcak bakışı yok

Kimlerden akıl alıyorsa; Çankaya'ya karşı belli etmek istemediği ama etkisinde olduğu medyadaki yayınlardan sezildiğine göre 'Demirel'in gölgesinde bir Başbakan' izlenimini silmeye çalışıyor.

Köşk'le Başbakanlık arasında 'sürtüşme' ya da Köşk'ün Çiller'i 'engellediği' haberleri, hatta manşetleri Demirel'i tedirgin ediyor

Bu tedirginliğini, açılan yeni cepheyle savaşımını bir telefon görüşmemizde açığa vuruyor.

Köşk santralı Fethiye ile bağlantı kurdu Cumhurbaşkanı klasik soruyla başladı: "Ne var, ne yok?"

"Burada hiçbir şey yok. Ne varsa oralarda var" dedim.

SD: "Şov var. (Güldüm) Ondan sonra 'malum gazeteler' beni Turgut'un vaziyetine düşürmek için, müdahale ettirmek için, beni hükümete ters düşürmeye çalışıyorlar.

İşte Hürriyet'in manşeti öyle. 'Çelmeledi' diyor şeyi. Şimdi baktırıyorum. Bir ayda buraya gelen kanun hükmündeki kararnamelerin hepsini, tayinlerin hepsini imzaladım. Birkaçını çevirdim. Başbakanlık müsteşarlığını, planlama müsteşarlığını, hazine müsteşarlığını.

Buralara devlette tecrübesi olmayan adamlar getirmiş. Halbuki bunun şartı var. Kanuni şart. Diyor ki; 12 yıl! 12 yılını devlette, 12 yılını dışardaki bir görevde geçirmiş olması gerek adamın.

Canım sonra, uydurma adamlar. Devlette adam mı yok? Sonra herkesin şevkini kırmaya gerek yok! Devleti çalışamaz hale getirmeye de gerek yok!

Anayasa'nın 104. maddesine göre kararnameyi geri çevirmek benim hakkım. Görevlerim arasında 'devlet organlarının uyum içerisinde çalışmasını gözetmek' diyor.

Bu, Hürriyet almış kararname işini, 'Demirel hükümeti çelmeliyor', diyor."

CA: "Hürriyet anlattığınız hukuksal dayanakları söyleyerek mi çelmeliyor diye yazıyor?"

SD: "Reddetti diyor, çelmeledi Demirel, diyor.

Yani beni Turgut'un vaziyetine düşürmek istiyor. Halbuki 20-

25 gündür hiçbir şey reddetmedim. Buradaki gayret... Güneydoğu gayreti..."

CA: "Nedir efendim?"

SD: "Havanda su dövmek. Yapılacak edilecek bir şey yok

Daha evvel kaç defa gittik oralara. Sonra heyetler gönderdik."

CA: "Bir de parlamento heyeti:"

SD: "O da ayrı. Planlama Müsteşarının başkanlığında bir heyet gönderdik. Gitti geldi. Hakkâri ve Şırnak için bir program yaptı. Şimdi bu (Çiller) onları ilan edecek."

CA: "Nedir ilan edeceği paket, ben de onu soracaktım."

SD: "Paket, bilinen paket."

CA: "Onu bir daha söyleyecek?"

SD: "Herhalde. Al babam ver babam. Al gülüm ver gülüm. Böyle gidiyor işte."

CA: "Öteki gazeteler Hürriyet'in bu yayınına uyuyorlar mı?"

SD: "Hayır, hayır. Hürriyet acayip bir çizgi gösteriyor kongreden beri. 'Demirel'le Çiller karşı karşıya kaldı'. 'Çiller, Demirel'i ezdi geçti' gibi başlıklar. Beni durmadan kışkırtmaya çalışıyor.

Bir süreden beri de 'Demirel karşı çıktı' diye, 'Demirel şunu yaptı' diye, beni Turgut'un hükümete ve partiye müdahale eden vaziyetine düşürmeye çalışıyorlar.

Halbuki ben bunlarla (basınla) hiç konuşmuyorum.

Sağdan soldan bana atfen laflar... Bana yakın olanlardan...

Bana yakın olanları kontrol altına aldık diyemem ama onlara söyledim: 'Konuşmayın' dedim.

Sohbet sırasındaki sözleri yazıyor adam."

CA: "Ertuğrul, 'Çiller'in konuşmasını Demirel didikledi, engelledi' diye yazmış. Çiller'i dinledim, o konuşmada hiçbir şey yoktu."

SD: "Ben o hatuna 'Ne konuşacaksın' diye hiç sormadım. Yalnız bir şey var, o da şu: Yüzde 27 oy almış bir parti... Şimdi şimdi yalan söylemeyeceğim' diyor, vaatlerde bulunuyor. Bundan şu çıkar:

'Bundan sonra yalan söyleyeceğim' sonucu çıkar." (Gülmeye başladım)

CA: "Zaten durmadan yalan söyleyecek, göreceksiniz."

SD: "Hayır, bu örtmedir. Sonra 'şöyle yapacağım böyle hizmet edeceğim...'

Yap da görelim!

Sonra sen tek başına değilsin ki... Bugün çoğulcu sistemdesin. Ortağın, grubun, parti, yargı organları var."

CA: "Bunlar moral laflar. Dediğiniz gibi, bırak tıraşı yap da görelim!"

SD: "Ben de öyle diyorum."

CA: "Bundan sonra ne yapacak? 'Enflasyonu indiririm' diyor, 'durdururum' diyor. Kaçamak bir laf."

SD: "Cari masrafları kısmadıkça... Fevkalade dikkatliyim şimdi. Ben şimdi benim üstüme geliş tarzlarından şikâyetçiyim."

CA: "Bir süre daha böyle yapacaklar. Kongrede önceleri 'Demirel tarafsız kalmayacak' diye tutturmuşlardı, 'bir tarafı mutlaka tutacak' diye yazıp çizmişlerdi. Eee? Öyle olmadı."

SD: "Evet."

CA: "Tutmadı tahminleri."

SD: "Evet. Karıştı marıştı dediler kongreye."

CA: "Tutmadı."

SD: "Şimdi ise beni Turgut'un vaziyetine düşürmek istiyorlar."

CA: "Bu da tutmayacak!"

SD: "Ama kardeşim; bu makama Turgut'un geliş tarzı ile benimkinin benzer yanı yok."

CA: "Nasılsa bir gün gazeteci soracak, 'Bu yayınlara ne diyorsunuz' diye."

SD: "Eee, işte ben gazetecilerle bugünlerde konuşmuyorum. Bu ara. Arayanlar da oluyor. Hepsine cevap vermeye kalksam Anka Ajansı gibi çalışmam lazım."

CA: "Ben ne zaman göreve başlayayım?"

SD: "Hiç önemi yok. Ne zaman istersen."

CA: "6 Ağustosta gelsem?"

SD: "Tabii. Hanımefendiye saygılar."

CA: "Benim saygılarımı da hanımefendiye efendim."

Görüldüğü gibi; Demirel'in Cumhurbaşkanı olarak ilk aylarındaki bozuk ruhsal durumu daha çok basından kaynaklanıyor ve saldırıları karşılama yöntemi savunmaya yönelik.

Basınla arası bozuk. Basında Çankaya'ya karşı bir cephe oluşmuş. Özellikle Özal'a yakın olan gazete ve gazeteciler sanki Demirel'den rahmetli Cumhurbaşkanı'nın intikamını alıyor.

Cumhurbaşkanı ise TBMM'de Anayasa'nın saptadığı çerçevede görev yapacağı güvencesini vermiş. Tarafsız değilmiş, 'bir taraf'mış gibi hava estirilmesine, Özal gibi hükümete müdahale eden bir görev anlayışı ile hareket ettiğini gösterme çabasındaki yayınlara fena halde bozuk.

Dikkati çeken bir başka nokta bu görüşmemizde ortaya çıkıyor:

Demirel, Tansu Çiller'i hem onaylamıyor, hem de özel söyleşilerde karşı vaziyet almış gibi konuşmalar yapıyor. Ama bu tutumunun saptanmasını, Çiller'le ilgili sözlerinin yaygınlaşmasını da istemiyor.

Telefon görüşmemizin üzerinden beş dakika ya geçti ya geçmedi. Çankaya'dan aradılar. Emel Yatmaz Hanım, "Cumhurbaşkanı bir şey daha söyleyecekmiş, unutmuş, veriyorum" dedi.

SD: "İlhan Selçuk'la görüştüğümü söyledim mi?"

CA: "Hayır."

SD: "Görüştüm. Gayet makul karşıladı. Ben de İlhan Bey'e 'Benim davetlerime gelmiyorsunuz' dedim. Eh, işte gelmemesine bazı sebepler söyledi. Ben de 'Ankara'ya gel de beraber oturalım' dedim.

CA: "Mesele kalmadı."

SD: "Ay başından önce gelme. Biz sana haber veririz. Belki ben de Ankara'da olmayacağım."

Demek ki, beş-on gün daha Fethiye'deyim.

44

20 Temmuz 1993'ten sonraki günlerdi.

Siyasal kulislerde ve medya kulislerinde sürekli konuşulan bir konu, birden açığa çıktı

Bu öyle bir konuydu ki, Cumhurbaşkanı Demirel'in siyasal yaşamında hemen her kezinde olumsuz etkileri ve hatta sonuçları görülen bir olaydı. Asker kesimle ilgili bir konu:

Genelkurmay Başkanlığından yaş haddi nedeniyle ayrılması gereken Orgeneral Doğan Güreş'in görev süresini bir yıl uzatmayı öngören olay geldi ve... gündemin ilk sıralarına yerleşti.

Güreş'le ilgili hükümet kararının uygulamaya girebilmesi için Çankaya'nın onayından geçmesi gerekiyordu.

Fakat Güreş'in görev süresini uzatma olayında; baştan sona Cumhurbaşkanı'nın 'olumsuz bir tavır içinde' olmadığı gözlendi.

Özetlemek gerekirse; Cumhurbaşkanı Demirel, Güreş'in görev süresini uzatmaya girişen hükümetin yanında vaziyet aldı.

Ters düşen tek bir kişi vardı: O da, yaş haddi nedeniyle Doğan Güreş emekliye ayrılacak olursa, kıdem sırasına göre Genelkurmay Başkanlığı görevine getirilecek olan Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhittin Füsunoğlu idi.

Devlet çarkı Füsunoğlu'nun aleyhine çalıştı.

Cumhurbaşkanı + Başbakan Çiller ve hükümet ortakları + Güreş ve yaş haddi nedeniyle görev süreleri 1994 yılı Ağustos ayında sona erecek olan Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları aynı çizgide buluştular:

Güreş'in görev süresi bir yıl uzatılacak, Füsunoğlu emekliye sevkedilecekti!

Bu işlem daha sonraki aylar bir yara gibi işleyecekti.

Füsunoğlu, Genelkurmay Başkanlığına "Güreş'le hükümetin tezgâhladığı bir 'komplo' ile atanmadığını" öne sürecekti.

Ya Doğan Güreş?

Ya Cumhurbaşkanı Demirel?..

Bir yıl sonra Güreş başına öyle bir çorap örecekti ki Demirel'in...

1993 Ağustos ayında; Demirel, 1994 yılı Ağustosunda...

TSK komuta heyetinden...

Bir darbe yiyeceğini acaba aklının..

Ucundan geçirdi mi?

Kuşkusuz yanıt 'hayır'.

Yeri geldiğinde 1994 Ağustosundaki heyecanlı olayı ayrıntılarıyla anlatacağız. Öykü; kaldığımız yerden, Güreş'in görev süresini uzatan olaylar ve gelişmelerle sürüyor:

45

27 Temmuz 1993. 'Uzatmalı Genelkurmay Başkanı'na bir formül aranıyor.

Elbette konu, Ağustosta toplanacak Yüksek Askeri Şûra'yı ilgilendiriyor.

Fakat önemli ayağı Bakanlar Kurulu'nun eğilimi ve devletteki işleyiş.

Formül bulunuyor: Doğan Güreş, Genelkurmay Başkanlığına 1990 yılında geliyor. Üç yıldır görevde ama, Genelkurmay Başkanlığında 4 yıl hizmet görmesi gerekirken yaş haddi nedeniyle bu görevde ancak 3 yıl kalabiliyor. Genelkurmay Başkanlığını 1 yıl eksik yapmış oluyor.

İyi ama, Güreş 1926 doğumlu. 67 yaşında.

Olsun! Şayet Güreş'in süresi bir yıl daha uzatılmazsa, Genelkurmay Başkanlığına, Kara Kuvvetleri Komutanı Muhittin Füsunoğlu gelecek. Nedenleri açıklanmıyor ama, 'istenmeyen adam!'

Füsunoğlu Genelkurmay Başkanlığına gelecek olursa, boşalan Kara Kuvvetleri Komutanlığına I. Ordu Komutanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı atanacak. Karadayı'ya itiraz yok. Ama, Füsunoğlu'na?..

Bu söylentilerin, bilgilerin yaygınlaştığı günün ertesi. 28 Temmuz. Haber ayrıntılarıyla medyada:

"Hükümet, 3911 sayılı yetki yasası çerçevesinde, 926 sayılı TSK Personel Yasasına eklenen geçici 61. maddeyle, yaş haddi dolan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş'in 4 yıllık görev süresini tamamlamasını kararlaştırdı."

Gerekçe: "Orgeneral Güreş'in özellikle Güneydoğu olaylarında edindiği 'engin' deneyim ve bilgisinden yararlanmak."

Çankaya'nın, Doğan Güreş'in 'Güneydoğu olaylarında edindi-

ği engin deneyim ve bilgiden etkilendiği' yaygın söylentiler arasındaydı.

Cumhurbaşkanı Demirel o sıralarda bana Güreş'in 1 yıl daha görevde kalmasını onaylamadığını gösteren tek bir sözcük söylemedi. Bu da, Demirel'in, Güreş'in bir yıl daha görevde kalmasını onayladığını gösteriyor ve bu içerikteki söylentilerin doğruluğuna işaret ediyordu.

Devlet çarkındaki uyum hukuksal açıdan yapılan uyarıların bir yana atılmasına yol açtı. Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden, "Görev uzatmaya dayanak oluşturan gerekçenin hukuksal zeminden uzak bulunduğunu" söyledi. Hatta Başbakan Çiller'e duyurdu ama... Ne çare, devletin tepe organları Güreş üzerinde uzlaşmıştı.

Özden, Başbakan Çiller'e 'kişiler için özel yasa çıkarılamayacağı'na yönelik uyarıda bulundu. Üstelik Anayasa Mahkemesi Başkanı, dayanak yapılan yetki yasasını incelemeye aldıklarını da bildirdi hükümete. Çiller'e şunları söylemişti Özden:

"Kişiler için özel yöntem izlenmesi doğru değil. Siyasal tartışma yaratır. Yetki yasası da Yüksek Mahkemede incelemeye alındığına göre hükümetin çok dikkatli davranması gerekir."

Başkan Özden, mahkemenin yetki yasasını iptal etmesi durumunda, buna dayanarak uygulamaya konulmakta olan Güreş'in 1 yıl daha görev yapması kararının tamamen askıda kalacağını anlatmaya çalışıyordu.

Bakanlar Kurulu'nda önce Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz, Güreş sorunundaki gelişmeleri anlatıyor. Ancak SHP kanadından karşı çıkanlar oluyor. Adalet Bakanı Seyfi Oktay, Çalışma Bakanı Moğultay, Sanayi Bakanı Tahir Köse "Bu tür uygulamaların 'gelenek' haline gelmesinden kaygılandıklarını" söylüyorlar.

Fakat lider başka görüşte. Erdal İnönü 'terör açısından kararın gereğine' işaret ediyor ve 'kararı uygulamaya geçirmenin yararına' değiniyor.

Ama kimi bakanlar, "Güreş'in görevi 1 yıl daha sürdürmesine ilişkin kararın 'hukuksal bir sorun çıkarmayacak' şekilde düzenlenmesini" istiyor.

Hükümet sözcüsü Yıldırım Aktuna; "Genelkurmay Başkanı, 67

yaş tahdidine bakılmaksızın 4 yıllık görev süresini tamamlayacaktır" diye bir açıklama yapıyor

Başbakan Çiller'in Bakanlar Kurulu'ndaki açıklamaları ise Orgeneral Güreş'le arasındaki 'çok sıcak ilişkiyi' açığa çıkaracak nitelikte:

Çiller, "Bu işe beraber başladık Bu işi çözmek için Genelkurmay Başkanlığı ile kararlılığımız var. Beraber önemli mesafeler aldık Bu işi sonuçlandırmamız için birlikte çalışmamız yararlı olacaktır" diyor.

Bir ek yapıyor: Görev süresini uzatırken Cumhurbaşkanı'nın da 'hukuksal açıdan konuyu incelettiğini' söylüyor

Çiller'in bu açıklamaları birçok yönden hatalı Terör olayının çözmünü Doğan Güreş'e bağlamak, ondan önceki ve sonra gelecek olan komutanları peşinen başarısız gördüğünü söylemekle eşdeğer

Ama, sorun Çiller için sadece Doğan Güreş sorunu değil, bir başka yanı var: Füsunoğlu'nun 'tasfiyesi'.

Cumhurbaşkanı da olayın içinde. İşte kanıtı:

Bakanlar Kurulu'nun öğle üzeri aldığı karar 'yıldırım hızıyla' Köşk'e çıkarılıyor ve Cumhurbaşkanı Demirel, kararnameyi hemen onaylıyor.

Genelkurmay Başkanlığı konusunda –türlü çeşit savlara karşın– hükümetle Çankaya arasında 'tam anlamıyla görüş ve davranış birliği' olduğu böylece kanıtlanıyor.

Füsunoğlu 'sessiz protesto'larla yetiniyor. Harp Akademileri diploma törenine gitmiyor.

Fakat, Çiller'den müthiş şikâyetçi olduğunu yakından gözlediğim Cumhurbaşkanı Demirel, törenlerin ardından bahçede verilen kokteylde Başbakan'la 'samimi görüşmeler' yapıyor.

Bu manzaraya 'siyasetin gereği' deyip geçmek mi gerekiyor?

Yoksa?..

YAŞ toplanısından önce Cumhuriyet'te çıkan bir haber ikinci bir krizin işareti gibi:

Emekliye sevk kararı alınan 370 subay, çoğu albay, yapılan işlemin Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğunu öne sürerek Genelkurmay Başkanlığına başvuruyorlar.

Bu olay, başka olasılıkları -tabii önce 'darbe' olasılığını- akla getiriyor

Söylentiler o ki; Hava ve Deniz Komutanları başvuruda adı geçen albayların ordudan ayrılmalarına onay vermemiş Sadece Kara Kuvvetleri Komutanı Füsunoğlu onaylamış.

İsmail Hakkı Karadayı Kara Kuvvetleri Komutanlığına atanıyor.

Füsunoğlu 'siyasi iradeye saygılı' olduğunu söylüyor ama, tasfiye edilmesinde etken olan komutanları suçlamaktan da geri durmuyor.

MGK'ya (29 Temmuz 1993) katılmıyor.

2 Ağustosta toplanan Askeri Şurâ'da:

Doğan Güreş ile Füsunoğlu yanyana oturuyorlar, ama... tek sözcük geçmiyor aralarında!

YAŞ'ta (Yüksek Askeri Şûra) ilk kez dinci subay temizliği gündeme geliyor. 40 subay ve assubay ordudan çıkarılıyor.

30 Ağustos itibariyle Füsunoğlu'nun emekliliği gerçekleşirken; Doğan Güreş'in 1 yıl daha görevde kalması kesinleşiyor.

Güreş olayında önemli bir etken olan Cumhurbaşkanı Demirel'ın aleyhine bir başka olayda geri sayma başlıyor.

'Sessiz darbe'ye doğru!..

46

(DİYALOG)

Not defterimden:

(Cumhurbaşkanı Demirel'le basında görülen 'kararnameler krizi' üzerine bir söyleşi. Bu görüşmede Füsunoğlu olayı da yer alıyor. Demirel'in hem bu konuda, hem de basındaki cepheyle ilgili sözleri ilginç.)

CA: "Geçmiş olsun beyefendi."

SD: "Diş sıkıntım vardı. Gittim onları çektirdim. Çek-up yaptırdım. 4 saat aşağı yukarı. Her şey düzgün. Diş ağrısından da kurtuldum."

CA. "Diş ağrısı mı? Aman efendim, o felaket bir şeydir, bilirim."

SD: "Felaket bir şey. Yemek yiyemiyorum. Çiğneyemiyorum."

CA: "Gazetelere baktım, yine masa başı haberler galiba."

SD: "İki kişi yanyana oturabilir mi? Ortadaki adam iki kişiyle konuşabilir mi? Sağdaki ile konuşsa soldakiyle, soldakiyle konuşsa sağdakiyle arası bozuk demektir."

CA: "Çiller'i azarlamışsınız. Hürriyet'i okuyunca, üç kişiyle oturuyorsunuz orada."

SD: "Niye azarlayayım? Bunların (basının) yapmak istediği şu; ben ne yaparsam 'Ha, Turgut Bey de böyle yapardı'. Şimdi o zaman hiçbir şey yapmamak lazım, böyle bir sonuç çıkmaması için...

Yahu, ben görevim icabı neyse onu yapıyorum. Eğer Turgut Bey görevi icabı bir şey yapıyorsa, benimki de ona benziyorsa, yapılacak başka bir şey yoktur da ondan benziyordur.

Bu, beni küçültür mü? Turgut Bey böyle yaptı diye bir şeyi yaparsam..."

CA: "Üstelik Anayasa gerekleri neyse ona göre hareket ediyorsunuz."

SD: "Evet efendim. Aynı görevi yapıyorsunuz. Ondan sonra neyi yaparsanız Turgut Bey'le ölçüyor adam. İyi mi?"

CA: "Peki ama bunun nedeni?"

SD: "Bu, bir kapris. Ben bunlarla (basınla) her gün düşüp kalkamam. Size söyledim ya: ben bunlardan bir süredir mümkün mertebe uzak durdum. Ben bunlara (basına) her gün haber kaynağı olabilir miyim?"

CA: "Olmanız da gerekmiyor zaten."

SD. "O zaman devleti felç ederiz."

CA: "Gazetecileri de Turgut Özal alıştırdı bu duruma. Gece yarısı pat telefon ediyordu, saat 01.00'lerde."

SD: "Hah işte. Ben de burada toplantı yapıyorum. Dün gece çağırdım Kıbrıs'ı, Azerbaycan'ı. Hemen arkasından üşüşüyorlar 'Ne konuştunuz' diye."

CA: "Üstelik Cumhurbaşkanının, her gün yaptığı toplantılar hakkında bilgi verme mecburiyeti, bir kaide yok."

SD: "Evet, işte adam her gün bir şey bulmaya çalışıyor."

CA: "Bu da bir gerçek. Nasıl ki 'kararnameleri imzalamıyor' diye, 'çelmeliyor, engelliyor' diye patırdı başladı. Baktım o iş mayna olmuş."

SD: "70 kararnamenin 68'i imzalanmış. Devlete hiç hizmeti olmayan adamı, Başbakanlık Müsteşarı yapar mısınız?"

CA: "Devleti bilmeyen adam Başbakanlığa, bütün sorunların toplandığı, çözüm beklediği yere müsteşar olur mu?"

SD: "Çok önemli adamlar varsa, onları danışman yapın."

CA: "Yeni bir model bulmuş. Önce danışman yapıyor, sonra bir yerlere vekâleten atıyor. Güneydoğu iflas etti değil mi? Hani ilk elde 2 milyar gönderecekti?"

SD: "Ne yapacak ki? Yapılacak her şey yapılıyor."

47

(30 Temmuz 1993 Cuma) Füsunoğlu olayında perde iniyor.

Cumhurbaşkanı Demirel'le Fethiye'den ilginç bir konuşma yapıyoruz.

Günlerdir kamuoyunu meşgul eden olayla ilgili sorularıma Cumhurbaşkanı yanıt veriyor.

Demirel'in Füsunoğlu olayına çok ilginç bir bakış açısı var:

SD: "Epey iş vardı, onlarla uğraştık. Bugün biraz rahat."

CA: "Nedir bu Füsunoğlu işi efendim?"

SD: "Füsunoğlu işi diye bir şey yok canım."

CA: "Ya emekliye sevkedilen albaylar olayı?"

SD: "Yok canım. Albaylar falan. Laf onların hepsi canım.

Türkiye Cumhuriyeti'nde bir adam orgeneral olmuşsa... Kara Kuvvetleri Komutanı olmuşsa. Genelkurmay Başkanı olur mu? Yaparlarsa olur!

Yapmazlarsa hakkı mı yenmiş olur?

Daha 'makam hakkı' diye bir hak var mı?"

CA: "Komutanlığa gelirken böyle bir hak verilmiyor herhalde?"

SD: "Sadece özlük hakkı var. Maaşı, emekliliği, şu kadar hizmet gördüğüne göre vesaire.

Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlığı, hatta Ordu Komutanlığı hak edilmez.

İktisap edilir.

Bu, hükümetin işidir, kim işine gelirse... Onu getirir Siyasi icranın işidir. Neden? Çünkü Meclis'e karşı Silahlı Kuvvetleri savaşa hazırlamak hükümetin işidir.

Adam tuturmuş, kafaya koymuş; 'Ben Genelkurmay Başkanı olacağım'.

Kulise girmiş."

CA: "Öyle mi? Kulise mi girmiş?"

SD: "Hem de nasıl, hem de nasıl! Oğlunun şu kadar borcu var, şu şu da var. Hepsini gördüm."

CA: "Doğan Güreş için mi söylüyor bunları?"

SD: "Evet! Şu kadar borcu oğlunun da, borç almış da... Ödememiş. Bu konuda yayınlar var. Çoktandır bu zat bunları yaptırıyor.

Ayıp olmaz mı? Hani böyle davranılınca ordunun partiden farkı kalmaz mı? Ayıp olmaz mı?"

CA: "Olur!"

SD. "Aileleri... Çoluk çocuğu... Bu zamana kadar nerelerdeydin?"

CA: "Ürkütücü söylediklerniz. Bunları bugün yapan ya Genelkurmay Başkanlığında?.."

SD: "Şimdi Genelkurmay Başkanlığının sonuna gelmiş adam, onun hakkında, Genelkurmay Başkanı hakkında bunları söylüyor.

Genelkurmay Başkanı hakkında, aleyhinde söylüyor. 'Görevini uzatmayın, bu adam şudur' diye.

Eğer o adam ise, vaktiyle o adamı Genelkurmay Başkanı yapmışlar zaten.

Uzatma noktasına gelince bu adam tu kaka demenin bir anlamı yok!

Bu gitsin, ben geleyim!

Ben sırf bu sebepten dolayı 'Evet' derim uzatmaya. Böyle şey olmaz!

Albay malbay meselesi yoktur."

CA: "İşte haber belli. 470 subayı emekliye sevk etmek?"

SD: "4200 tane albay var orduda. Her sene 400 albayı emekli ederler. Nereye koyacaklar bunca adamı?"

CA: "Esas sorunu Füsunoğlu çıkarmış. Kalmalarını geri çevirerek. Onun üzerine Genelkurmay Başkanlığına başvurmuşlar."

SD: "Ederler, başvururlar. Müracaat yolları açık. Ne olacak ki? Kazan kaldırmışlar. Kazan kaldırmak falan olmaz. Yani üniformalı kişi ise özlük hakkını korumayacak mı?

Bu çeşit hassasiyetler yok orta yerde. (Darbeyi çağrıştıracak demek istiyor ama açık söylemiyor) Türkiye bunlara..

Zaten dünya konjonktürü de (darbeye) müsait değil.

Yani efendim; albaylar emekli ediliyoruz diye ayağa kalkalım... Yok böyle bir şey."

CA: "Deniz ve Hava Komutanları emekliliğin durmasına rıza göstermişler, ama Füsunoğlu direnmiş."

SD: "Yani bu zat... Sen maiyetine karşı kırıcı olmuşsun... Zaten ondan dolayı mesele bu noktaya gelmiştir aslında.

Bunlar üç-beş gün sonra geçer."

48

Aynı konuşmada Hürriyet'in büyüttüğü bir 'skandal' haberine değiniyor Demirel.

Çok dikkatli ve üzerine üzerine gelinmesinden çok şikâyetçi.

SD: "Öbür gazeteleri gördün mü? Allı güllü skandal haberlerini?"

CA: "Gördüm. Necmettin Cevheri'nin 'işin içinde olduğu' doğru mu?"

SD: "Şimdi Urfa Belediye Reisi, Vakıfbank'tan fi tarihinde Doğru Yol iktidarda değilken para almış. Irak savaşı çıkmış. Bunlar Irak'a nakliye yapıyorlar. Krediyi ödeyememiş. Yollar tıkanmış. O zaman hükümet borcu tasfiye kararı almış.

Yani adama demişler ki: 'Şu kadar milyar borcuna karşılık falan yerde arsaların var, bunları bankaya devret. Biz de bankaya borcunu silelim.'

Eee, ne var bunda, her gün yapılan iş bu.

Fakat muamele tamamlanmamış. Seçim gelmiş, iktidar değişmiş. Adam bankanın karşısına yine gelmiş. 'Yahu benim, şöyle bir muamelem vardı'.

47 milyar borç bir buçuk senede 250 milyar olmuş.

Giden genel müdür, bizim uzaklaştırdığımız genel müdür Yaşar var ya... İşte bu iş onun...

Hiç haklılık yok muamelede.

Bankaya denmiş ki 'Yahu buna bir bakın.' Biz hacet kapısıyız Bak demek, bir şey yap demek değil. Bu ... genel müdür hiçbir şey yapmamış affedersin.

Şimdi soruyorum; skandal ne? Kaybolan ne?

Eğer 250 milyarı bu adamdan alacaksanız, işte adam, gidin alın.

Bu bir borç tasfiyesi. Orta yerde 1991 Mart tarihli bir karar var, diyor ki: 'Banka borcu şöyle tasfiye edecek' diye. Adam geldi bize, dedi ki: 'Bana da bu kararı uygulayın'.

Biz de bankaya gönderdik, bu adama bir bakın.

Bana her gün 30-40 tane böyle adam geliyor. Ben hepsini havale ediyorum ilgili dairelerine. Ne 'yap', ne 'yapma' derim.

Bir adam koyuyorsunuz oraya, istediğini yapıyor, istediğini yapmıyor.

Devlet bu hale gelmiş!

Şimdi bu Urfa Belediye Başkanı olan adam hiçbir şey yapmamış. Şimdi aranan ne? Basın neyi arıyor? Skandal nerede?"

CA: "Siz reddetmişsiniz? Çavit Çağlar reddetmiş ama, adam için Necmettin Cevheri arabulucu olmuş."

SD: "Sevgili kardeşim; reddeden falan yok ki... Zaten ben verecek değilim ki kararı. Kararı verecek olan Cavit de değil. Banka yönetim kurulu.

Ve farz edin ki; skandal şurada olur. Biz bankaya haksız bir muamele yaptırmış oluruz. Tamam mı? Bir muamele yaptırırız, muamele haksız olur. Orta yerde bir muamele var mı?"

CA: "Yok galiba."

SD: "Yok, yok! Banka genel müdürü zaten diyor ki 'Ben bu muameleyi yapmadığım için iktidar beni görevimden aldı' diyor."

CA: "Bir de Orman Bakanlığı işi çıktı."

SD: "O ayrı mesele."

CA: "Sizi Urfa olayına bulaştırmaya çalışan yok ama."

SD: "Beni niye bulaştıracaklar ki?.. Ben hükümet başkanıyım Bana ne diyecekler ki? Adam sana gelmiş, sen adamı bankaya göndermişsin. Benim işim o zaten!"

CA: "Ya Necmettin Cevheri nin arabuluculuk yapması?"

SD: "Ne kusuru var? Necmettin oranın milletvekili. Havanda su. Maskaralık."

CA: "Manşet icadı mı?"

SD: "Bu manşeti okuyan 'yahu ne olmuş Türkiye'de' demez diyorsan, Türkiye'nin işi zor. O zaman Türkiye aramayan, sormayan avanaklar memleketi olur. Olur mu öyle şey? Sağduyu sahibi manşeti okuyacak, 'ne olmuş' diyecek sonunda."

CA: "Gensoru vereceklermiş?"

SD: "Olan bir şey yok ki... Olmayan bir şey var. Ha şu olur: Niye bu adamı, Yaşar'ı attın? Attın, çünkü senin dediğini yapmadı!

Bu olur gensoru.

Yaşar sızdırıyor haberleri. 'Dediklerini yapmadım diye beni genel müdürlükten attılar' diyor."

CA: "Ama bu zatı oraya siz getirdiniz?"

SD: "Evet, biz getirdik. Necmettin de yanlış bir iş yapmış Meseleyi üstüne almış. Savunmaya geçmiş."

CA: "Basın toplantısı yaparak."

SD: "Sadece 'Kaybolan bir şey yok' diyecekti.

Sıcak mı oraları?

CA: "Evet."

49

İlhan Selçuk: "Arkadaşlara senin ayrılacağını ve Köşk'te göreve başlayacağını anlattım.

Sen duramazsın oralarda. Gelirsin, dönersin."

CA: "Olabilir."

İS: "Arkadaşlara 'O bizden kopmaz' dedim."

CA: "Mümkün değil. Ayrılırken bir şey yazayım mı?"

İS: "İyi olur okuyucuya yazman."

CA: "Çok duygu yüklüyüm. Bilemezsin."

İlhan'a 6 Ağustos 1993 akşamı Ankara'ya döneceğimi söyledim.

İçimi pişmanlık duygusu yakıyor.

Fakat, 3 Ağustos 1993 günü beni daha da perişan eden bir şey oldu.

İlhan Selçuk "Cüneyt" başlıklı öyle bir yazı yazdı ki...

Deniz kıyısına bir yere oturdum ve...

Ağladım

İşte İlhan Selçuk'un 3 Ağustos 1993 günü Cumhuriyet'teki "Pencere" köşesinde yazdıkları:

Cüneyt...

Kulakları çınlasın, eski toprağın gazetecilerinden **Şinasi Nahit** der ki:

"Gazeteci olunmaz, gazeteci doğulur."

Essah mı?

Çarpıcı bir örnek göstermek isterseniz, **Cüneyt Arcayürek** ne güne duruyor?

Cüneyt'in çakır gözlerindeki çakar almaz, burnuna haber kokusu geldiğinde çelik mavisine dönüşür. Gazeteci bu, önüne baklava koysan yemez, haberi çiğ çiğ yuttuktan sonra, yenisi var mı diye hemen aranmaya başlar.

Kırk yıllık dostum Cüneyt Arcayürek'i bir sözcükle vurgulamak isterseniz, sözcük hazır:

Gazeteci!...

Cumhuriyet'imiz 1991'de bir deprem geçirdi. Nasıl geçirmesin? Babıâli'de holdingçiliğin *"yükselen değerler"*i, beş yıldızlı otellerde keyif çatmanın asparagasını salgınlaştırıyor. *"Yükselen değerler"* ile insanlığın gerçek değerlerini savunanlar arasındaki çelişkinin kurumları çatlattığı yerde biz gazeteden ayrılmak zorunda kaldık.

Cüneyt de ayrıldı...

Ne bir konuşma, ne bir anlaşma, ne bir sözleşme vardı aramızda; neden ayrıldı Cüneyt?..

İdeolojik desen, Cüneyt o taraklarda bez dokumaz, salt gazetecidir; hatırım için desen, böyle hatır olur mu canım? İnsan hayatını, mesleğini, gelirini, ailesini hatır için rizikoya atar mı? Eski toprağın gazetecilerinde işte böyle *"enayilik"*ler de geçerlidir. Hem Cüneyt alışkındır; yarım yüzyılı aşkın gazetecilik yaşamında çok düşüp kalkmıştır; bir zaman işsizlik canına tak etmişti de *"Rapor"* adında bir dergi çıkarmıştı, ben de ucundan kıyısından el vermiştim...

Her neyse, Cüneyt kaldı mı ortada!.. Hayatında kursağına haram para girmemiş bir gazetecinin eti ne budu ne? Bir ay, iki ay, üç ay... *"Viran olası hanede evlad ü iyal var"* değil mi!.. Hem Cüneyt gibi bir *"kabına sığmaz"* nasıl boş oturabilir ki? Arcayürek bir gazeteye girdi, elbette girmeden önce konuştuk, kavilleştik...

Bir süre sonra beklenen oldu.

"Yükselen değerler" uçurtmasının kuyruğuna takılan Cumhuriyet'e okur tepkisi gazetenin satışını 30 binlere düşürünce bizi yine yuvaya çağırdılar. Ancak ben çalışanlar adına evime gelen eski kulağı kesiklerden birine sordum:

– Bu gazete kurtulur mu?

– *İnsana bakar!..*

Evet, kurtuluş ancak *"insan"* ile olabilirdi. Cüneyt de bir insandı. Dönecek miydi gazeteye? Hiçbir arkadaşımı bu serüvene çağıramazdım; hepsi kendiliklerinden döndüler; dönenlerle kalanlarla hep birlikte gazeteciliğin bileytaşında açlık pahasına bir sınav yaşandı.

Cüneyt Arcayürek, çalıştığı gazeteden 15 milyon eksiğine Cumhuriyet'e döndü.

Transferin böylesi de var.

Babıâli'de çok satışlı gazete ve televizyonlara Amerikan Doları hesabından transferlerden söz açılıyor.

İnsanın piyasası parayla yükselmez.

Cüneyt, Cumhuriyet'in Ankara temsilciliğinde bir yılı aşkın didinip uğraştı...

Sonuç ortada!..

Geçen gün Cüneyt'ten bir telefon:

– İlhan, izin verirsen ben biraz da kitap yazmak üzerine çalışayım.

Ne demek istiyordu? Kırk yıllık dostluğumuz adına önce bana haber veriyordu, Cumhurbaşkanlığı Danışmanlığında görev alıyormuş...

– *Cüneyt*, dedim, *Cumhuriyet artık düze çıktı, sana ancak şükran borcumuz olur...*

Çok merak ediyorum, bakalım *"gazeteci"* yeni görevinde ne kadar durabilecek?..

İlhan SELÇUK

50

İşler birden öylesine hızlandı ki...

Bir yandan gazetemle ilişkilerde hemen her gün yeni, ama olumlu gelişmeler..

Beri yanda Çankaya Köşkü'nden gelen "Göreve başla" duyurumları..

Kuşkusuz, hepsinin ötesinde beynimin bir köşesinde zaman zaman fırtınaya dönüşen önyargılar, duygular...

Çankaya'da görev yapıp yapmamak arasında gidip geldiğim dakikalar...

Fakat Cumhurbaşkanı Demirel'le onca düzgün görüşmeden sonra birden çark etmeyi sindiremiyorum.

Cumhuriyet kafama, duygularıma egemen.

Teselli edecek tek öğe; İlhan'ın da söylediği gibi, dilediğim, elbette bürokratlıktan sıkıldığım anda Cumhuriyet'e dönebilme olanağım.

Ne zaman gerçekleşecek? Bilemiyorum. Köşke beni bağlayacak ve manen doyuracak bir yaşam biçimi yaratabilecek miyim, onu da bilemiyorum.

Bir görüşmemizde; yıllar önceydi, Demirel "Sen her gün yazı yazmaya alışmışsın. Gazetecilik içine işlemiş. Kolay bırakamazsın bu mesleği, bu yazı hayatını" demişti

Saptama doğruydu. Gazeteci doğan gazeteci ölür!

Cumhurbaşkanı Demirel, ola ki benim meslekte güçten düştüğümü ve daha sakin bir yaşam arzuladığımı düşünmüştü. Belki yakın çalışma arkadaşlarım da aynı duygularla Köşk'teki göreve karşı çıkmamışlardı.

Oysa neden bu değildi. Kuşkusuz, nüfusunun yüzde 50'sinden fazlası 25 yaşın altındaki bireylerden oluşan bir ülkede; kafa yapısı ne denli verimli olursa olsun enerjisi tükenmemiş insanlara çalışma olanağı esirgeniyordu.

Bir gün gelecek; ben, meslekteki yerimi muhafaza ettiğimi ve enerjimi yitirmediğimi kanıtlayacaktım.

O gün ne zaman gelecekti, tabii Köşk'te göreve başladığım ilk günler kestirmek mümkün değildi.

Bu kapıyı açacak anahtar Köşk'teki iklimdi. Ya o iklime uyacaktım, ya da 'yeni görevimden' ayrılacaktım.

51

İlhan'ın yazısı beni öyle mutlu kıldı ki. Anlatılmaz. 'Tarifsiz sevinçler içindeyim.'

Ama... Demirel aradı:

İlhan'ın yazısını okumuştu, fakat "Son paragrafı beğenmedim" dedi.

Üstelik beni tarifsiz ölçekte mutlu eden o güzelim paragrafı:

"Çok merak ediyorum, bakalım 'gazeteci' yeni görevinde ne kadar durabilecek?"

Arayan-sorana Köşk'teki görevimin sınırlarını çizmek zorunda kalıyordum. Gazetecilikten geldiğim için benim Köşk'te basın müşavirliği yapacağım sanısı güçlüydü.

Oysa ne Demirel'in bana böyle bir görev vermeye niyeti vardı, ne de benim –İlhan'ın tavsiyesi üzerine– böyle bir görev üstlenmeye...

Nitekim soranlara "Verilen görevleri yapacağımı, ama basın müşavirliği sorumluluğunu üstlenmeyeceğimi" söylüyordum Bu yanıtı Demirel'e aktardığım zaman olumlu karşıladı. Onun da basın müşavirliğim gibi bir düşüncesi olmadığı bu yaklaşımından belli oluyordu. Demirel, basın istemezdi. Zira basın sözcüsü bizzat kendisi idi.

Demirel'e, telefon görüşmemizde, gazetecilere söylediklerimi aktarırken bir başka noktayı daha söylediğimi duyurdum:

"Unutmadan söylemeliyim" dedim. "Ben soranlara, hatta bir olasılık öne sürenlere 'Ku-De-Ta'nın 3. cildi ile 'Çankaya Hesaplaşmaları'nın son cildini yazacağımı söylüyorum".

Kulağına başka söylemler veya söylentiler gelmesi olasılığını göz önünde tutarak bu bilgileri veriyordum Demirel'e.

Demirel, ne onaylıyor ne de karşı çıkıyor...

Susuyordu.

İlhan'la görüşmelerimiz sürüyordu. Sık sık "Beraberiz yine" diyordu.

"Zaten aksi mümkün değil" diyordum.

İlhan "Seni Ankara'da bir törenle uğurlayacağız" dedi.

Ankara Temsilciliğine atanan Mustafa Balbay'ı da tanıştırma olanağı doğacaktı.

Bir not:

Hükümetlere 'üç ay süre tanıyan' klasik kural işliyor.

İlk üç ayda Çiller'in sergileyeceği başarı grafiği geleceğini etkileyecek.

Ağustos ayının ilk günleri: Çiller demeçlerinde duyurduğu 'acı reçeteyi' halka sunuyor ve 'acı ilacı' yani KİT'lere büyük ölçekte zamları uygulamaya koyuyor.

Dolaylı vergiler geliyor. Döviz ve faiz fiyatlarında köklü değişiklikler söz konusu.

Devletin tepe noktalarında 'özel ordu' kavramıyla başlayan 'sürtüşme' sürüyor. Cumhurbaşkanı 'özel ordu kurulamayacağını' (14 Ağustos 1993) vurguluyor. Çiller ise daha önce çıkarılan kanun hükmündeki kararnamelerle uzman jandarma ve uzman erbaşlarla Emniyet Teşkilat Kanununa göre düzenlenen gücün özel ordu diye anılamayacağını yineliyor.

Henüz her şey yerli yerine oturmuş değil. Gözler hem yeni Başbakan a, hem de nasıl bir görev anlayışıyla davranacağı henüz bilinmeyen Cumhurbaşkanı Demirel'e çevrilmiş durumda

(9 Ağustos 1993) Makam arabası Köşk'ün 5 nolu kapısından ağır ağır bahçeye girdi

Demir kapı, ray üzerinde gıcırtıyla kaydı ve arkamdan kapandı

O an, gazetecilik, yerini bürokratlığa bırakıyordu.

Yaşamımda ilk kez

Cumhurbaşkanlığı çalışma binasının 2. katındaki odama girerken hiçbir şey düşünmemeye zorluyordum kendimi.

İçimde bir duygu gelişti, serpildi:

Acaba kimi özgürlüklerimi 5 nolu demir kapının arkasında mı bırakmıştım?

Soru saatler boyu aklımdan çıkmadı.

Sarsıldım.

Dördüncü Bölüm

"KİMİ ZAMAN ÖDENECEK BİR BEDEL VARDIR VE BU BEDEL, İNSANIN KENDİSİ OLABİLİR"

52

(Bu bölümde okuyacaklarınız ister istemez geçmiş bölümlerde yer alan bir söyleşiyi anımsatıyor ve okuyucuya anımsatmamızı zorunlu kılıyor.

16 Ocak 1998 Cuma, Köşk'te Demirel'le yaptığımız bir konuşmadan:

SD : "Tansu Çiller hükümet olduktan [1993] bir süre sonra bana geldi. [Cumhurbaşkanı eliyle işaret etti] Şuradaki koltuğa oturdu. 'Ben terör işini Özel Harekât Timleri ile çözeceğim' dedi

'Bak' dedim kendisine: 'Özel timler gün gelir başına bela olur. Bunlara hâkim olamazsın. Her çeşit iş gelir başına. Bu memleketin iki ordusu yok. Terörü bu orduyla çözeceksin.' Gitti. Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'le, öteki komutanlarla öyle kaynaştı ki...")

Resmen başdanışmanlık görevine başlamış olmama karşın Cumhurbaşkanı Demirel'le çalışma bürosunda henüz görüşmüyorduk

15 Ağustos 1993 Pazar günü. Akşam üzeriydi Cumhurbaşkanı ile telefonda söyleştik

Cumhurbaşkanı'nın 1993'te Köşk'te 'özel ordu' konusunda Başbakan Çiller'e söyledikleri çok ilginçti ve bu sözlerdeki değer, daha sonraki yıllarda anlaşılacaktı.

Ancak, Ağustos 1993'te kulislerde, için için yanan bir ateş gibi 'özel ordu' konusu işleniyor ve Çiller'in 'özel ordu' kurma peşinde olduğu kimi sağlam kaynaklarca ifade ediliyordu.

Konuyu bir sorun haline dönüştüren, Cumhurbaşkanı ile Başbakan arasında büyük bir tartışmaya yol açan haber, Fikret Bila imzasıyla *Milliyet*'te yayımlandı (14 Ağustos 1993).

Demirel, gazeteleri sırayla Çankaya'da yemeğe çağırıyordu. Bir yandan yeniliyor, içiliyor, arada Cumhurbaşkanı görüşlerini açıklıyor, bir yandan da çeşitli soruları yanıtlıyordu.

Demirel'in 'sert bir üslupla eleştirdiği' konuların başında PKK terörüne karşı 'özel ordu oluşturma' fikri geliyordu.

Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan tarafından ortaya atılan 'özel ordu' görüşüne karşı çıkan sözleri ilk kez Milliyet'te yayımlanıyor ve "Hangi statü ile özel ordu teşkil edeceksiniz? İşte ordumuz var. Özel ordu kurmak için kanun mu çıkaracaksınız? MGK'da bu konu görüşülmedi. MGK'da şöyle deniliyor: 'Orduya özel eğitim verelim'. Orduya özel eğitim vermek ayrı bir konu, 'Özel ordu kuralım' demek ayrı bir konu" dediği aktarılıyordu.

Cumhurbaşkanı, "Kamuoyuna özel ordu olarak sunulan, ancak açıklığa kavuşmayan konuda askerliğini komando olarak yapmış olanlar arasından isteklilerin güvenlik güçlerine alınmasını içeren bir kararname imzaladığını" da söylüyordu.

"Evet, ben böyle bir kararname imzaladım. Ama özel ordu denilmiyor. Terhis olanlar arasından emniyet güçlerine personel alınmasını öngörüyor. O halde bu adamlar polis olacak. Ama özel ordu olmaz" diye konuşan Demirel'in "Bu konudaki görüşlerinizi Çiller'e söylediniz mi?" sorusuna verdiği yanıt ilginçti:

"Sorarsa söylerim!"

Oysa olayın üzerinden 5 yıl geçtikten sonra; 16 Ocak 1998 Pazar günkü söyleşimizde, Çiller'in 'özel ordu' konusunu kendisine açtığını, sert bir karşılık verdiğini –ayrıntılarıyla– bana söyledi.

Şimdi Milliyet'te patlayan özel ordu olayının ertesi gününe, Cumhurbaşkanı Demirel'le yaptığımız söyleşinin ayrıntılarına dönelim:

(15 Ağustos 1993 Pazar, akşam üzeri):

CA: "Beyefendi, Türkiye'de pazar günleri Cumhurbaşkanları çalışır, yanında çalışanlar yatar." (Demirel kahkahaları koyverdi)

SD: "Burası 24 saat..."

CA: "Peki ama, biz ne yapıyoruz?" (Karşılıklı kahkahalar)

SD: "Ne yapalım? Ne var ne yok?"

CA: "İstanbul'da yürüyüşler. Ankara sakin. Güneydoğu'da temizliğe devam."

SD: "İyi".

CA: "İyice temizlesinler."

SD: "Tabii, tabii. Başka türlü o işin içinden çıkılamaz."

CA: "Sizi Hürriyet nedeniyle aradım. Sizi aramış; 'Benim söylediğim sözlerin imzaladığım kararname ile ilgisi yok' demişsiniz. Ama olayı olduğu gibi anlatan bir açıklama yapmışsınız."

SD: "Evet."

CA: "Hürriyet bunu birinci sayfadan 'Demirel-Tansu Çiller kavgası büyüyor' diye veriyor."

SD: "Anlaşılır gibi değil. Adamları (Hürriyet kadrosunu) 3 gün önce aldık, konuştuk, ettik. İtibar ettik yani."

CA: "Ertuğrul size karşı vaziyet mi alıyor? Rahat bırakmamaya karar vermiş gibi davranıyor. Oktay'ı da (Ekşi'yi) okudum. Başlarda hafif dokundurmalar var ama, 'Cumhurbaşkanı söylediklerinde haklıdır' diyor sonunda. Galiba Demirel ya haklıdır ya da değildir, bir karar vermeleri gerekiyor."

SD: 'Yani Oktay bana hak mı veriyor?" (Sesi hayret ifade eden bir ses)

CA: "Son bölümlerde öyle."

SD: "Ben yazının başlığını okuyunca arkasını okumadım. (Oktay'ın nasılsa yine eleştireceği kanısıyla olacak)

Kardeşim benim dediğim şu: Birisi 'özel ordu' kurulacaktır diyorsa, ben 'kuramazsınız' diyorum."

CA: "Özet bu!"

SD: "Evet. Sen kimsin dersen, 'Ben Silahlı Kuvvetlerin Başkomutanıyım.'"

CA: "Evet!"

SD: "Anayasa'ya göre... Ben bunu diyorum. Kuramazsın diyorum özel ordu falan. Türkiye'nin ordusu bir tanedir."

CA: "Elleri değmişken bir de 'özel bakanlar kurulu' da kursalar!"

SD: "Hükümetmiş falan filan. Birkaç gündür onu da anlatamadım.

Türkiye'de hiç kimse her şey değil. Herkes birer parça. Bunun tümünü biraraya getirdiğin zaman 'bir şey'.

Ve o biraraya getirmek de benim işim."

CA: "Bu özel ordu tartışmaları yarın da sürerse... gazetelerde değişik yorumlar var. Sola yatkın gazeteler sizin gibi düşünüyor. 'Olmaz' diyorlar. 'Demirel doğru söylüyor', diyorlar. Tabii bir kısmı da Çiller'in görüşüne yan tutuyor. Belki kimi yararlar vardır, hesaplar vardır."

SD: "Tabii, tabii."

CA: "Özkök'ün satırlar arasına sıkıştırdığı, adeta boğduğu bu konudaki 10 satırlı ifadeniz bile değil 3-5 satırlık çok ciddi açıklamanızı... acaba?"

SD: "Yarın yaparız."

CA: "Böyle bir açıklama yapılsa?.."

SD: "Bir de Yalçın Pekşen var; 'Medyum Memiş' diyor, 'Cumhurbaşkanı'nın danışmanıymış.'"

CA: "Yalçın herhalde ortamla dalga geçmek istiyordur."

SD: "Memiş'i bilmem. Kaldı ki ben medyuma falan inanmam ki..."

CA: "Bugün ağız birliği de var bir kesimde. 'Demirel-Çiller kavgası kızıştı' diyorlar. Tansu Çiller'in açıklaması sizinkine paralel. Özel ordu yok demeye getiriyor. O da buz gibi sizi haklı gösteriyor."

SD: "Ben de onu söyledim. Ben de diyorum ki; ben özel ordu falan demedim, sen demedin de. Ben kim dediyse ona söylüyorum, diyorum."

CA: "Etrafa şöyle bir baktım. Güneydoğu'da. diyorlar ki 'Söyledi, özel orduyu telaffuz etti', diyorlar

Başbakanlık çevreleriyse 'böyle bir şey söylemedi' diyor. Bugünkü açıklamaları 'yapılan düzenlemenin özel ordu olmadığını' söylüyor. Özel tim."

SD: "Canım o polis o... Komandolardan polis alsan, o, özel ordu mu olur?"

CA: "Özel ordu çıkarırsınız, gider bir köyü basar, türlü kepazelik yapar. Altından kalkabilir mi devlet?"

SD: "Yahu, Türkiye bunların acısını çekmiş. Eğer Türkiye İstiklal Harbini kazanmışsa İsmet Paşa'nın Garp Cephesini nizama koymasıyla kazanmıştır.

Nizami orduyla kazanmıştır. Yalnız o çeteleri değil. . Mesela Ali İhsan Sabis, Osmanlı'nın en parlak generali ve Musul'u savaş bittikten sonra vermeyen adam.

Afyon'un Çay'ında kolordu komutanı ve İsmet Paşa'nın rütbesinden çok yukarıda rütbesi. Ali İhsan Sabis dinlemiyor İsmet Paşa'yı. Yaptığı iş azletmektir. Başka türlü olmaz.

O disiplini bozduğunuz zaman.... Sonra bu memleketin tarihinde bir Yeniçeri-Sipahi olayı var kardeşim.

Padişah Yeniçeri'ye karşı Sipahi'yi kurdu ve birbiriyle boğuşturdu.

Hadi bunu yaptın, 'özel ordu'yu... Adam netice aldı, onun kumandanını ne yapacaksın?

Bakın, Kıbrıs'ta ne oldu biliyor musunuz? Kıbrıs'ta Mücahitlerin başına koyduğunuz Bozkurt orayı haraca kesti. Ve oradan o kadar büyük şikâyetler geldi ki, sonra çıkamadık işin içerisinden. Paradır, puldur, kadındır, kızdır ve çıkamadık işin içerisinden.

Ben bunları demesen yarın Silahlı Kuvvetlerin içerisinden biri der. Anlatabildim mi? Yarın birisi der. Ben işte bunu ortadan kaldırıyorum.

Böylece de olayı komuta zincirinin dışına çıkarmış oluyorum.

Yarından itibaren parti başkanlarını kabul edeceğim."

CA: "Mesela Mesut Yılmaz 'özel ordu'ya karşı çıktı."

SD: "Biliyorum, biliyorum. Ben onları biraz Meclis'i çalıştırmaya çekeceğim."

CA: "Parti liderleriyle Güneydoğu'ya gitseniz?"

SD: "Böyle bir planım yok."

CA: "Böyle bir gezi, Güneydoğu'da birlik ve beraberlik açısından ilginç olmaz mı? Birlik ve beraberlik gösterisi..."

SD: "Yaparız, yaparız."

'Özel ordu'nun sonu

Askıda kalan bir soruyu yanıtlamak gerekiyor: Cumhurbaşkanı ile Başbakan arasında derin görüş ayrılığına yol açan 'özel ordu' konusunda Başbakanlık 'yazılı bir açıklamayla' noktayı koydu:

Çiller, geri adım attı.

Başbakanlık açıklamasında, "Terörle mücadele için 12 Ağustos (1993) günü Cumhurbaşkanı'nın onayıyla yürürlüğe giren iki kanun hükmünde kararname çıkarıldığına" değiniliyor ve;

"Bu kararnamelerin birincisi, TSK bünyesinde mevcut uzman erbaşlığın terörde daha etkin bir mücadele için yeniden düzenlenmesiyle ilgilidir. Bu şekilde, terörle mücadeleye süreklilik ve uzmanlık getirilmekte, uzman erbaşların sosyal hakları ve gelecekleri güvence altına alınmaktadır. Diğer kararname ile ise Emniyet Teşkilatı Kanunu'nda değişiklik getirilmektedir. Buna göre, terörle mücadelede görevlendirilmek maksadıyla personel yetiştirmek üzere özel harekât polis okulları açılacak, bu okullara, askerliğini komando olarak yapmış olanlar terhis tarihlerinden itibaren 18 ay içinde müracaatları halinde, sınav şartı aranmaksızın mülakat suretiyle alınabilecektir" deniliyordu.

Son olarak şu satırlar 'özel ordu' konusundaki tartışmanın Demirel'in söylediği yönde çözümlendiğini gösteriyordu:

"Bu düzenlemelerin özel ordu kurulması şeklinde algılanması ve düşünülmesi yanlış olacaktır. Köklü bir devlet anlayışına sahip, çağdaş ve demokratik Türkiye'de terörle mücadele devletimizin meşru güçleri tarafından hukuk ilkeleri çerçevesinde yürütülecektir."

53

Demirel, parti genel başkanlarıyla Güneydoğu gezisi düzenlemedi.

Acayip bir hava oluşuyordu. Cumhurbaşkanı Demirel'le yeni Başbakan arasında 'devlet yönetimi' ile ilgili önemli görüş ayrılıkları yavaş yavaş ortaya çıkıyordu.

İktidarla muhalefet arasında da diyalog açısından olumsuz kimi gelişmeler gözleniyordu.

Demirel'le yaptığımız söyleşi, Cumhurbaşkanı ile Başbakan arasındaki anlayış farklılığının ilk kanıtıydı. Cumhurbaşkanı'nın (16 Ağustos 1993) parti liderleriyle yaptığı dizi görüşmelerden sonra, özellikle ana muhalefet partisi lideri Mesut Yılmaz'ın şu açıklaması hayli ilginç ve çarpıcıydı.

Mesut Yılmaz, Cumhurbaşkanı ile 'ülkenin genel sorunlarını' görüştüklerini söyledikten sonra, "Öyle görünüyor ki" diye başladığı cümleyi;

"Hükümetle sahip olamayacağımız diyaloğu sayın Cumhurbaşkanı ile ikâme edeceğiz" diye bitiriyordu.

Bu sözler ilk anlarda bir muhalefet liderinin doğal serzenişi, eleştirisi gibi göründü, kabul edildi. Oysa bu saptama Tansu Çiller'le Yılmaz arasındaki görüş ve ilişki anlayışındaki çarpıklığı not ediyordu.

Kendinden başka kimseyi tanımayan hırçın bir Başbakan'la daha hangi aşırı noktalara gidileceğinin ilk işaretleri böylece alınmaya başlandı.

'Büyük' basının kadın Başbakan'a verdiği destek yetmiyormuş gibi; hangi taşı kaldırsan altından çıkan işadamı Sakıp Sabancı da uç veren olumsuzlukları adeta kışkırtıyordu.

Bir demeç verdi; Çiller'e öyle bir destek çıktı ki:

"Başbakan cesaret ve heyecanla bir şeyler yapmak istiyor. Köstek olmayın.

Tenkit etmek, söylemek kolay. İcraat zor."

Çiller'i tutulmaz hale getiren, bu türden destekler ve destekçiler oldu.

Demirel Cumhuriyet'e yemek veriyor (19 Ağustos 1993). İlhan Selçuk, Özgen Acar, Hikmet Çetinkaya, Mustafa Balbay ve Hakkı Erdem.

Ben, bir bürokratım. Yemekte bulunmuyorum. Demirel çağırmadı. İçimden bir sızı geldi, geçti. Ama böyle davranmakla 'bir hesabı' olduğunu düşünüyorum.

Cumhuriyet'e söyledikleri önemli. O sırada ayırdına varamıyo-

ruz. Oysa, Demirel önümüzdeki yıllarda uygulamaya koyacağı senaryonun ilk işaretlerini veriyor.

Başkanlık sistemine övgüler sıralıyor, ama 'bugün için bu sistemin olamayacağını düşündüğünü' söylüyor. Ne ki, 'bugünkü sistemi böyle yürütemezsiniz' diye gelecekteki 'çıkışının' ilk adımını atıyor.

1993'teki bu 'mırıldanmalar'dan Demirel'in başkanlık sistemi tutkusu ile uzak yakın bir ilgi kurulamıyor. Daha çok o günlerin siyasal yapısından kaynaklanan eleştiriler diye algılanıyor.

Oysa, Demirel, başkanlık sistemine alıştırmaya çalışıyor, hem medyayı, hem de medya aracılığıyla kamuoyunu. İkinci bir beş ya da yedi yıla hazırlanıyor. Farkına varmıyoruz.

Doğal olarak, Demirel'in başkanlık sistemine geçmemizi istemeyeceğini içeren genel bir kanı; Cumhurbaşkanı'mn yüreğini yakan ateşin farkına varmamızı engelliyor.

Öyle ya; rahmetli Cumhurbaşkanı, başkanlık sistemine geçmemizi önerdiğinde ilk karşı çıkan, hem de çok sert biçimde karşı çıkan, 'padişah' olmayı istiyor diye Özal'ı yerden yere vuran Demirel değil miydi?

O yakın günler anımsandığında Demirel'in başkanlık sistemini arzuladığını kim düşünebilirdi? Hatta böyle bir isteği gerçekleştirmek için ilk adımları attığına kim olasılık tanıyabilirdi?

Fakat, Demirel dört yıl sonra, 1997'de başında bulunduğu devletin siyasal sisteminin çöktüğünü söyledi. Başkanlık sistemi ile başta hükümet olmak üzere pek çok konuda düzlüğe çıkacağımızı öne sürdü. Tartışmalar yoluyla kamuoyuna, halka, bu sistemi ve tabii 'kendi başkanlığını' ya da uzatmalı Cumhurbaşkanlığını sindirmeye girişti.

O yemekte, asıl amacının 'bütün kudreti elinde toplamak' olduğunu gösteren en ufak bir davranış sergilemedi Demirel. Cumhuriyet'le konuştuktan sonra bana başkanlık sistemine geçişi dokunduran tek sözcük sarfetmedi.

Amacına varmak için her zaman her dönemde yaptığı gibi yakın-uzak her kesimi, herkesi kullandı. Öyle ketumdu ki yalnız kaldığı zamanlar konuyu yüksek sesle düşünmekten bile çekiniyor olmalıydı.

Görevinin sona ereceği Mayıs 2000'den sonrasını 1993 yılında planlamaya başladığı anlaşılıyor

Demirel, Cumhuriyet'e 19 Ağustos 1993 günü başkanlık sistemiyle ilgili şu açıklamaları yaptı:

"Bu sistemi en iyi işleten ülke ABD. Orası bir de federal sistem. Parlamenter sistemin birçok sigortası var. Gerektiğinde güvenoylamasına gidiyorsunuz. Alamazsanız düşüyorsunuz. Düşmesi işte o sigortanın atıp, lambaların yanmasına neden oluyor. Türkiye için bu zaman zaman tartışılabilir. Fakat ben bugün için bu sistemin olamayacağını düşünüyorum.

Ama bugünkü sistemi de böyle yürütemezsiniz. Üç gündür parti liderleriyle de görüşüyorum. Öyle görünüyor ki öyle Anayasa değiştirecek kadar oyu da bundan sonra halk kolay kolay kimseye verecek değil; işbirliği gerekiyor. Hoşgörüyle birbirinize yaklaşın. Öyle görünüyor ki, öyle hani iki parti olur, biri diğerinin alternatifi olur, bu pek kolay olmayacak bir süre. Buraya gelmişti Türkiye 1979'da. Adalet Partisi iktidar, Halk Partisi muhalefet; Halk Partisi iktidar, Adalet Partisi muhalefet. Arada başka partiler de olacaktı ama, onlar anahtar parti olmayacaktı.

71'de de iyiye gidiyordu. Türkiye'de bir tane grev yok. Grev hakkı var, grev yok. Ve sükûnet içinde her şey. Türkiye'nin 14 bin polisi var 1965'te. 1965'te 16 bin polis var Viyana'da. Ve yani bütün Türkiye'de 14 bin polis var. Sükûnet içinde bir Türkiye. 73 senesinde... Yüzde 5 enflasyon, yüzde 7 kalkınma hızı, öp başına koy.

Aslında biz 80'deki bozulmayı 91'e kadar toparlardık. Seçime sokmadılar.

Yasaklar... 10 sene yasak. Bu yasağı delmemiz bir olaydı. Deldik. Bence 80 ile 90 arasında yapılan mücadele çok mühim. Halk pes etmemiştir devletin karşısında ve başını suyun üstünde tutabilmiştir. Razı olmamıştır, bu yasaklara razı olmamıştır. Yasaksız Türkiye istiyoruz sloganları kendinden çıkmış slogan değildir. Artık bugün bunlar hiç kullanılmıyor. Çünkü, bunlara ihtiyaç yok."

Cumhuriyet'e yaptığı açıklamalarda; Batı'nın Sevr'i hortlatmak için Güneydoğu olaylarını kullandığını söyledi:

"Bu ülkeyi bir mücadele sonucu kurduk. Bu mücadeleyi yapabilmek de bir hünerdir. Bu mücadeleyi yapanlar da bu ülkenin, bugünkü sınırları içinde oturan insanlarıdır. Yani, bugünkü sınırlar içinde oturan ben Türküm, ben Lazım, ben Çerkezim diyen insanlar... ve bu iş bittikten sonra da 'Biz de Anadolu'nun içinde ayrı ayrı devletler isteriz' diye ortaya çıkmamışlardır. Ve şuna razı olmuşlardır. Hepsi kendi gönülleriyle razı olmuşlardır. Müslüman halk içerisinde azınlık yoktur. Yani, Müslüman olan halkım hangi etnik gruba mensup olursa olsun, eşit haklara sahiptir. Sevr dediğimiz olayda Fırat'ın doğusu var. Sevr'e göre Fırat'ın doğusunda 6 ay sonra bir referandum yapılacak. İşte eğer ben Kürdüm diyen insanlar isterse bir bağımsız devlet kurulacaktır. Bugün dökülen kanın sebebi bu. Yoksa ne televizyon, ne lisan, ne şu, ne bu, budur işte bu. Ha, bunun arkasında parmak yok mu? Bunun arkasında çok parmak var. Sevr'in arkasındaki parmakların hepsi bunun arkasında. Bunun haritalarını basıyor adam. Bu haritalar benim önüme geliyor. National Geographic bunun haritasını basıyor. Sevr iki tane devlet daha kurmak istiyordu. Bu topraklarda iki tane devletin kurulmasına izin vermeyiz. Bugün Güneydoğu Anadolu'da 4 milyon insan yaşıyorsa, 6 milyondan fazla insan da Güneydoğu'nun dışında yaşıyor. Ne yapacaksınız, Konya'nın Cihanbeyli kazasına, Kulu kazasına bağlı köylerdeki Kürtçe konuşan insanlara ne yapacaksınız? Yani gelmiş, bu ülkenin iyi insanları onlar. O toprakları işleyen, o bozkır şartları içerisinde oradan ekmek çıkaran, hem kendilerine, hem başkalarına ekmek çıkaran insanlar bunlar. Ne yapacaksınız bunlara? Günah değil mi bu insanlara? Ve kim kabul eder? Cizre'den Adana'ya bir hat çek ve o tarafı bırak. Böyle bir şeyi Türkiye'de kim kabul eder? Benim korkum şu: Türk milliyetçiliğini ayağa kaldırırsanız korkarım. Bir Türk-Kürt çatışmasının yaratılması... Aman bu oyuna gelmeyin, yine söylüyorum, aman bu oyuna gelmeyin. Bu kanı durdurarak sükûneti sağlayın. Evet, bu bir devletin yapması gereken şeydir. Bunu hukukun içinde yapmalı."

Güneydoğu sorununa bakış açısı açık. Siyasal çözüm arayışlarını elinin tersiyle itiyor ve dağa çıkan eli silahlı insanlarla silahla savaşmak gerektiğini açıkça vurguluyor:

"Şimdi, ateş keseceğim diyen adama kesme diyen var mı? Bu adam arkadaş sen ateş et dediğin için ateş eden değil. 5000'e yakın insanı öldürdü. Bir ülke ele alın, bu ülkenin dağlarında silahlı insanlar olsun. Bu silahlı insanlar farz edin ki hiçbir şey yapmıyor olsunlar. Varsın dursun diyebilir misiniz? Adamın beline koyduğu tabancayı bile ruhsata bağlamak istiyorsunuz. Roketatar, top... Bir ordu gelip dağlarına yerleşmiş. Bunları tesirsiz hale getirmek lazımdır. Bakın yaptığı işe adamın. Devletsin. Bence ne yapalım diye düşünmeye vaktimiz yok. Hakkınız yok. Devletseniz, hukukun üstünlüğünü sağlayacaksınız. Bu insanların hak noksanlığı vardı. İkinci sınıf vatandaştılar. Türkiye Cumhuriyeti, kurulurken bunların tümünü birinci sınıf vatandaş saymıştır. Tek parti dönemlerinde yanlış doğru bir şeyler olmuştur. Bölünme kuşkusundan doğan birtakım kaygılar olmuştur. Çok partiye geçtiğiniz zaman örtü kaldırılmış, altından hiç tanımadığınız bir olay çıkmıştır."

Cumhuriyet'in yeni Ankara Temsilcisi Mustafa Balbay, Çankaya'dan izlenimler notunda "Demirel, görüşme sırasında fırsat buldukça 'Çankaya'nın öneminden' söz ediyor" diye yazıyordu.

Bana da o sıralar Demirel, sık sık "Devlet burası, her şey buradan geçer" diyordu.

Çankaya'nın önemini azımsamaya yönelik kimi eğilimleri hemen önlemek, ama "Çankaya önemlidir, devlet buradadır" derken de kendi önemini vurgulamak, tersi yönde kanıları daha başlarda karşılamak istiyordu.

54

Demirel açısından bakıldığında:

Böylesi bir çabaya hak vermemek, doğrusu olanaksızdı.

Çankaya'ya çıkan adam, en az 30 yıldır Türk siyasal yaşamında bir numaraya oynamıştı. Şimdi elini eteğini çekmiş, sadece protokol görevi yapmak için Çankaya'ya çıktığı izlenimi vermeyi elbette istemezdi.

Hatta Demirel gibi siyasette 'muhteris bir insan', ikinci planda kalmayı da sindiremezdi.

Bu gerçekleri kabul edersek:

Çankaya'nın öneminden söz etmesi doğaldı. Zira; bu söylemleriyle Demirel:

Devlet yönetiminde ağırlığını duyumsatmanın arifesinde olduğunu göstermek istiyordu.

Köşk'te göreve başladıktan sonra kimi küçük olaylar ya da konuşmalarda Demirel'in dış dünyaya yansımayan yanlarına rastlıyordum. İç dünyası ile ilgili ipuçlarıydı bunlar.

Çok ilginçti. O kadar ki, kimi zaman aynı konuda dış dünyaya verdiği izlenimle iç dünyasından yansıyan izlenimler birbirinden farklıydı.

Kenan Evren'i, demokratik yaşama indirdiği darbeler ve siyasal parti başkanlarına reva gördüğü 10 yıllık siyasal yasaklardan ötürü sürekli eleştiriyordum.

Ciltler dolusu anılarını yeni okumaya başlamıştım.

Demirel'in Evren'le ilgili duygularını, düşüncelerini biliyordum. Hem özel hem de açık konuşmalarında Evren'e ağır bir üslup kullanırdı.

Evren'in anılarında çoğu yerde Demirel geçiyordu.

Bir yargısı (Cilt 5, s.474) bana çok ilginç geldi.

Bir kez daha değinmiştim. Şunu yazıyordu:

"Demirel bu İktidardaki Demirel başkadır, muhalefetteki Demirel başkadır, yasaklı Demirel ise bambaşka!"

Okuduğum zaman bu yargı bana, şaşırtıcı ve acımasız geldi.

Ne ki, Cumhuriyet'le yemekteyken Cumhurbaşkanı nın söylediği bir-iki söz var ki, doğrusu tuhafıma gitti.

Demirel, Cumhuriyet'çilere "Özal ölünceye dek hiç Cumhurbaşkanlığını düşünmediğini" söylüyordu!

Belleğim ve günü gününe yazdığım notlar.. Bana ihanet etmez. Biliyordum ki, Demirel Özal'ın Çankaya'ya çıkma arzusuna yıllarca önce yeşil ışık yakmıştı Hem de kendini de örnek göstererek..

1987'lerde Özal'ın ANAP çoğunluğuna dayanarak Cumhurbaşkanı olmayı planladığı ortaya çıktı O sırada Demirel bana "Özal'ın bu hevesine olumlu' gözle baktığını" söyledi ve hatta, şöyle dedi:

"Ben de olsam kendimi seçtiririm."

Birkaç kez de "Cumhurbaşkanlığı öyle reddedilecek bir makam değildir" diye açıklamalarda bulundu.

Çankaya'yı reddetmeyeceği kesindi. Çankaya'ya çıkmaya -tıpkı Özal gibi- istekli olduğu da...

Bu hevesi kanıtlayacak konuşmaları Köşk'teki görevim sırasında bulunduğum bir küçük toplantıda dinleyecektim.

Nitekim Evren; bu gerçeği anılarında (Cilt 5, s.456) dile getiriyor:

"Süleyman Demirel, ... 'Ben Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olmak istemiyorum diyebilir miyim? Kim diyebilir? Bu, Cumhurbaşkanlığını küçümsemek olur' diyor."

Evren, Demirel'in bu sözünü anılarında şöyle yorumluyor:

"Bundan çıkan mana açık. İleride böyle bir fırsat çıkarsa 'yan cebime koyun' deyip kabullenecektir."

Kehanet doğru çıktı.

Demirel Çankaya'yı hangi cebine koydu elbet bilinmiyor; ne var ki, Çankaya'ya çıkmakta bir an duraksamadı.

Yıllar geçiyor, Demirel'in Çankaya ile ilgili söylemlerinde bir başka değişim daha görülüyor. Çankaya'da Milliyet kadrosuna verdiği bir öğle yemeğinde (1998) Yavuz Donat'ın "Niye çıktınız Çankaya'ya?" sorusuna ilginç, ama yine değişik izler bırakacak bir yanıt veriyor Demirel:

"Ben çıkmadım, çıkarıldım. Öyle gerekti" diyor.

Oysa, bilinen gerçek bu değil. Demirel Çankaya'ya istemediği halde, düşünmediği halde 'çıkarılmadı'.

Bal gibi isteyerek, koşa koşa Çankaya yokuşunu tırmandı ve Köşk'e yerleşti.

Ve... Şimdi (1999) Köşk'ten ayrılmak istemiyor!

Amaca varmak için her kesimi her çevreyi her bireyi -gerektiğinde- kullandığını söylerken...

Ben, uzun yıllar sık sık görüştüğüm Demirel'i yeterince tanıyamadığımı itiraf etmeliyim.

Gerçek Demirel'i anlayabilmek için çok yakından gözlemek gerektiğini sonradan anladım. Köşk'te geçirdiğim aylar -sanırım- bu olanağı bana bağışladı.

Dini sömürenlerle, dini sayesete alet edenler ve laiklik karşıtlarıyla yıldızımın barışmadığını, sanırım bilmeyen yoktur.

Köktendinci yazarların yayımladıkları yazılara, yorumlara sürekli karşı çıktım.

Ne ki, köktendinci Akit gazetesi yazarlarından Abdurrahman Dilipak (31 Temmuz 1998, 'Cuma' dergisi, s.13) bir yazı yayımladı.

Yazı "Verdimse ben verdim!" başlığını taşıyordu

Dilipak, bu yazıda Cumhurbaşkanı Demirel'le ilgili şaşırtıcı öyle saptamalar yapıyordu ki, katılmamak olanaksızdı.

O sıra Dilipak'ın bu yazısı dikkat çekmemiş olabilir.

Zira dinci kesimle işadamı Rahmi Koç arasındaki tartışmalara, Cumhurbaşkanı Demirel de katılmıştı.

Köktendinciler, Koç'a, Amerikan Ford şirketiyle kuracağı büyük otomotiv sanayii için Kocaeli nde SEKA'ya ait çok büyük arsanın hükümetçe 'bedava' tahsis edilmesine şiddetle karşı çıkıyorlardı.

Cumhurbaşkanı Demirel bu ortaklığın Türkiye'ye büyük yararlar sağlayacağını, örneğin yılda 1 milyar dolar getireceğini, binlerce kişiye iş olanağı yaratacağını söylüyor, bu girişime "Çankaya Köşkü bahçesinde arsa tahsis edebileceğini" açıklıyordu.

Bu demeçten sonra:

Köktendinci yayınlar sadece Koç'u değil, artık Demirel'i de boy hedefi yaptılar.

Dilipak'ın Demirel'i anlatan yazısı tam o günlere rastgeldi.

Güncel saldırılar arasında kaynayıp gitti.

Oysa; Dilipak, Demirel'i, çok uzağında olmasına karşın iyi 'etüt etmiş'ti.

Yazı tartışılabilir bir vurgulamayla başlıyor:

"Ne olurdu adam halka karşı gösterdiği cesaretin binde birini darbecilere karşı gösterseydi. Her seferinde darbeciler karşısında şapkasını aldı ve gitti."

"30 yılımız onun elinde heba oldu" diye sürüyordu:

"İslamköylü bir garip çocuktu. 'Çoban Sülü' olarak geldı ve 'Çağdaş' lakaplı olarak hayata veda etmeye hazırlanıyor.

Solcular ona 'Morrison' diye bağırırken, bizimkiler sırf solcula-

ra inat olsun diye bu âdemin arkasına geçip onu göklere çıkarttılar ve onu 'Nurlu' diye bağırlarına bastılar. Nurcular, Süleymancılar, belki de onu sevdikleri için değil, sola karşı nefretinin bir ifadesi olarak, solun karşısındakine gittiler. O da bu durumu istismar ederek siyaset yapmaya devam etti.

Onun siyaseti, oportünizmin deha ölçüsünde bir şaheseri olarak hep zihinlerde yaşayacaktır.

Her zaman yolsuzluklarla adı birlikte anıldı. Ama o hep bunlardan sıyrılmasını bildi. İLKSAN skandalında tam bir cesaret örneği vererek, 'Verdimse ben verdim' diyerek işin içinden sıyrıldı. Tıpkı Koç'a Çankaya'nın bahçesini bile vermek iddiası gibi bir iddia ile çıktı ortaya."

Başlarken de söylediğimiz gibi; Dilipak'ın yukardaki saptamaları tartışılabilir.

Ama daha sonraki paragraflarda Dilipak; Demirel'in kişisel yanlarına –hayretle karşılanacak biçimde– doğrudan saptamalarla değiniyor:

"Sevmedi ama sever gibi gözüktü, bilmiyordu, ama bilir gibi yaptı. Cesur değildi, ama hep cesaret gösterisi yaptı!

'Dün dündür, bugünse bugün', bu onun sözüdür.

Birçok siyasi gibi, onun da vefa duygusu yok. Kalabalıkların elleri üzerinde yükselerek bu mevkilere geldi, karşılıksız çekler gibi, karşılıksız vaatlerle çeyrek asır heba oldu gitti.

'Coşmuş söylemiş' diyemiyorum. Çünkü sözünü tartan bir adamdır. Tedbirlidir, ihtiyatlıdır.

O tatminsiz bir adamdır. Kendi nefsine hep daha fazlasını istemiştir ve başkalarının üzerine basarak yükselmiştir.

Başkalarının yenilgilerinde kendine zafer aramıştır, başarıyı başkalarının zaaflarında bulmuştur. Onun varlığı, başkalarının yokluğunda gizlidir. Hep birilerini birileriyle vuruşturarak ilerledi.

Toplumdaki genel kanaat bu yönde. Bu eleştirilerin hepsi zaman zaman basında ya da siyasi rakipleri tarafından ona yakıştırıldı.

Bana göre Demirel bütün bu ithamları haklı gösterecek öyle işler yaptı ki, başka türlü düşünmek, bu durumda pek kolay olmasa gerek.

Peki gerçekte Demirel kimdi? Belki de Demirel günün adamıy-

dı. Zaman ve zemine göre uyum sağlamaya çalıştı. Kararlı bir adamdı. Hiçbir yenilgiyi kabul etmedi. Ve geldiği yer aslında uzun süren bir yarışın, bir mücadelenin sonucu idi. Kolay gelmedi o noktaya. Başkası belki bin kere cayardı. Bu yönü de var.

Biraz da çevresi ve toplum onu bu hale getirdi.

Daha doğru bir yaklaşımla, tencere yuvarlandı ve kapağını buldu diyebiliriz.

Sonunda her topluluk layık olduğu gibi idare olunacaktı, demek ki layığımız buymuş.

Bu durumun değişmesi için ilk değişmesi gereken biziz. Biz değişince onlar da değişecek. Belki de Demirel'e kızmadan önce kendimize kızmamız gerek!

Lütfen önce kendimize şu soruyu soralım:

Onlar bizi bu hale getirdi, doğru, ama onları da bu konuma, bu hale biz getirmedik mi!

Demirel'i bu hale getirenler, onun yaptığı her işin sorumluluğuna da ortak olduklarını unutmamalıdırlar. Belki iyi niyetliydiler, ama unutmamak gerekir ki, cehennemin yolları da iyi niyet taşlarıyla döşelidir."

56

Devleti yönetenler Turgut Özal'ın prenslerinden bir türlü vazgeçemiyor.

Bülent Gültekin Merkez Bankası'nın başına getirildi.

Ve daha tayindeki imzaların mürekkebi kurumadan Gültekin'in ABD vatandaşı olduğu ortaya çıktı.

Yemin metnindeki şu ifadelerle birlikte duyuldu haber: "Bir başka devlete karşı sadakat ve bağlılığımdan tamamen feragat ediyor ve vazgeçiyorum."

ABD yetkilileri bir başka gerçeği daha saklamadılar: ABD'de çifte vatandaşlık yoktur!

Böylelikle bir ABD vatandaşı TC Merkez Bankası'nın başında görev aldı!

(27 Ağustos 1993) Bu satırları okuduğunuz sırada döviz fiyatları nedir, elbette bilemiyorum

Ama Gültekin'in görev aldığı günlerde 1 ABD doları 11.930 TL. idi. Bir DM, 7.120 lira. Altının gramı ise 143.000 lira

Çarpıcı olaylar arasında Azerbaycan ve Elçi Bey'in Bakü'yu terk etmesinden sonraki durumla ilgili haberler yer alıyor.

Referandum yapılmış Bakü'da ve geçerli oyların yüzde 75'i Elçi Bey'in aleyhine çıkmış. Elçi Bey ise "Dürüst olmayan oylama sonucuna göre Cumhurbaşkanlığından istifa etmeyeceğini" söylüyor

Seçim yitirenlerin sarıldığı 'aynı mazeret'!

(30 Ağustos 1993) SHP Genel Başkanlığı için adaylar çekişiyor.

Diyarbakır'da adayları tanıtma toplantısındaki konuşmaların ağırlıklı bölümünde Kürt sorununa 'nasıl yaklaştıkları' irdeleniyor

Adaylar "Kürt sorununun demokrasi ve insan hakları sorunu olduğu, silahla çözümlenemeyeceği" konusunda görüş birliğine varıyorlar.

Murat Karayalçın, "Sorun güvenlik sorunu değildir" diyor. Aydın Güven Gürkan "Başbakan (Demirel) Kürt realitesini tanıdığını söyledi, ama arkasını getiremedi" diye konuşuyor ve ekliyor:

"Mahmut Alnıak'ı kürsüden atarak, Fehmi Işıklar'ı milletvekilliğinden soyutlayarak, parti kapatarak, partiden milletvekili ihraç ederek bu sorunu çözemeyiz."

Çözüm mü? Sıralıyorlar:

"Koruculuk kaldırılmalı. OHAL kalkmalı. Bölgeye ekonomik ve sosyal anlamda önemli sayılacak yatırım paketi götürülmelidir."

Düşsel öneriler... Tabii bir teki bile gerçekleşmiyor!

57

Cumhurbaşkanı Demirel'in özel çalışma odasının bulunduğu koridorun bir ucunda benim bürom var. Demirel otuz adım berimde çalışıyor.

Ama, Demirel'le zaman zaman görüşüyoruz

Gazeteciliğim sırasında olduğu gibi yine telefonla konuşuyoruz Bazı zaman uzun, bazı zaman kısa görüşmeler.

İşte örnekler ve ilginç kimi içerikte görüşmeler:

(24 Ağustos 1993 Salı, gece, Demirel İstanbul'dan döndü)

CA: "Beyefendi, hoşgeldiniz."

SD: "Sağol. İstanbul'da etkinlikler yaptık. Konsere gittik. Popçuların. Sonra maça gittik, kupa verdik. Geçen gün GS'ye verdik Beşiktaş'la Fenerbahçe kaldı. Onlara da vereceğim bir gün. Böylece denkleşecek. Turizm derneklerine gittik. Maslak Köşkü. Abdülhamid yaptırmış. Küçük bir yer. Orman içinde. Küçük ve sakin

Hüsamettin'le (Cindoruk) konuştuk. Elçi Bey'in adamı geldi. Burada Genelkurmay Başkanı ile konuştuk. DEP'lilerle de. Arkadan Çiller geldi, onunla konuştuk. İyi mi?"

CA: "Nedir böyle hemen her gece sizi..."

SD: "Ne yapalım, muhabbetimiz..."

CA: "Kavi mi?"

SD: "Kavi, kavi! (Demirel'in ses tonu CA'yı güldürür) Hani böyle... Arkadaşlarınızdan birine söyledim. 'Yahu' dedim. 'Her gün bizi dövüşüyor gösteriyorsunuz (Çiller'le). Yok böyle bir şey.' Önümüze bir şablon koymuşuz.

Benim kimseyle dövüşmeye niyetim yok zaten. Dövüşecek olsam zaten ilk defa o zatı bulmam kendime. Ben enayi miyim canım?"

CA: "Estağfurullah! Dövüşecek değilsiniz de... Bu kadının gündeminde ne var? İkide bir size geliyor."

SD: "Ben onu şey..."

CA: "Bir sürü vaat var orta yerde, giderek gerçekleşmeyeceği ortaya çıkıyor."

SD: "Türkiye (Çiller'i) bir görsün canım, bir görsün!"

CA: "Evet, görsün ne maldır."

SD: "Birtakım adamlar görsün. Ne var ne yok?"

CA: "Daha çok SHP'de dönüyor olaylar. Garip şu ki, Erdal İnönü'nün gitmesini isteyen kimi yazarlar, döndüler, şimdi de İnönü gitmesin diye uğraşıyorlar."

SD: (Başladı gülmeye) "O, dostluk adına değildir."

CA: "Hayır, hayır Bence bu istek daha çok Çiller'den geliyor."

SD: "Haaa?"

CA: "Çiller Erdal Bey'in kalmasını istiyor bence."

SD: "İster!"

CA: "İki açıdan. Bir hükümet, iki seçim açısından."

SD: "Evet, tabii."

CA: "Karayalçın geldi mi, ister istemez SHP'nin bir havası olacak.

Türkiye'de gençlik, gençler gelsin idareye gibi bir hava esiyor. Şimdi gazeteler bu hükümet gitmesin istiyorlar."

SD: "Anlıyorum."

CA: "Erdal Bey kararından dönecek gibi değil ama "

SD: "Sıkı duruyor. Canım bu kelebek. Kuş gibi."

CA: "Çiller değil mi?"

SD: "Öyle, öyle."

CA: "Garip bir kadın. Çıktı televizyona, işçilere küfretti, bugün gitmiş işçileri övüyor. Ekonomi ne hale geldi?"

SD: "Hıı!"

CA: "Turgut gibi. Bugün de gitmiş, 'Özelleştirmeden sonra hepinize iş bulacağız' demiş. 'Hiç merak etmeyin', diyor."

SD: "Bekâra avrat boşamak kolaydır." (Gülüyor)

CA: "Ama bu, çok çabuk boşayıveriyor."

SD: "Yarın MGK var. Seninle görüşürüz."

(25 Ağustos 1993 Çarşamba, gece, Demirel İstanbul'da)

CA: "Siz gittiniz. Görüşemedik."

SD: "Öyle oldu. Buraya geldik."

CA: "SHP kanallarına göre valiler kararnamesini geri çevirmişsiniz?"

SD: "Daha orta yerde bir şey yok ki. Danışıyorlar. Şöyle olur mu, böyle olur mu diye. 'Yeni baştan bir düzenleme yapın' dedim."

CA: "Valiler arasında neden bu kadar büyük değişiklik yapıyor?"

SD: "Bilmiyorum. Anlamadım."

CA: "AT'nin başına da Ali Tiğrel'i getirmiş. Merkez Bankası'na da..."

SD: "Yarın Bakanlar Kurulu yapacak, ondan sonra. Bülent diye bir adam var. Amerikalı falan Turgut'un adamlarından. Bir ara gelmiş, özelleştirmenin başında olmuş, gitmişti.

Onu getirecek, bana öyle dedi."

CA: "SHP'de İnönü, il başkanlarına, 'Karar verdim, genel başkanınızı bulun', demiş. 'Kurultayı erteleme falan gibi numaraları da yutmam', demiş."

SD: "Hıı!"

CA: "Erteleme isteyenler şu İSKİ skandalı kapandıktan sonra Kurultayın yapılmasını istiyorlar. Parti bölünüyor diye bir kaygı var: Kürt-Alevi diye."

SD: "Karayalçın beyanat veriyor. 'Hem Başbakan Yardımcılığı yapacağım, hem de Ankara Belediye Reisliği' diye... Mümkün değil

Tetkik ettirdim ulemaya. Kanunlar gayet sarih. Milletvekili olan başka bir iş yapamaz. Açık seçik yazmış."

CA: "Karayalçın bu havalarda ama bir de kabine sorunu var. Kim kalır Bakan olarak, kim gider?"

SD: "Marta (yerel seçimlere) kadar hır çıkar mı?"

CA: "Sanmam. Hepsi Marta kadar kabinede kalacak gibi. Ama yerel seçimlerde alınacak sonuç hepsini etkileyecek tabii."

SD: "Tabii, tabii."

CA: "Çiller destekleme fonundan köy hizmetlerine 500 milyar aktarmış. Seçim öncesi. (Gülüşmeler)

Dün Çiller'in reformist görüşlerini dinlemişsinizdir."

SD: "Dinlemedim, ne diyor?"

CA: "Ne demiyor ki... Açtığı beyaz sayfaya leke düşürmemek için her türlü tedbiri alacakmış."

SD: "Neymiş o tedbirler?"

CA: "Mal beyanlarından tutun da partilerin hesaplarına kadar tedbirler... Bunlar için yasa gerekiyor değil mi?"

SD: "Yalan dinlemeye alışık bir memleket Yalan söylese diye gözünün içine bakıyoruz, değil mi? Harika değil mi?"

CA: "Bugün SHP'li Bakanlar bana dedi ki; 'Kardeşim, bir sürü laf söylüyor, olan hiçbir şey ortalıkta' dediler."

58

(25-28 Ağustos 1993 arası bir gün)

SD: "1 Eylülde Meclis'te yapacağım konuşma üzerinde çalışıyorum. Epey mesafe aldım. Yeni bir taslak çıkardım. Yeni bir şekle soktum Onun üzerinde konuşuruz.

Orada ne var, ne yok?"

CA: "Hiçbir şey yok. Klasik olaylar."

SD: "ANAP kongresi?"

CA: "ANAP kongresinde şu sıra Mesut Yılmaz konuşuyor. Klasik bir konuşma. Kötü bir Türkiye manzarası çiziyor."

SD: "İktidarı bıraktığından..."

CA: "Eee, tabii. İki sene önce şöyle bıraktık diye başlayan sözler. İSKİ skandalı. İç ve dış borçlar falan."

SD: "Ama onun Bakanları Yüce Divan'da." (Gülüyor)

CA: "Ama o tertip. (Gülmeler) Bence o Kara Yolları Genel Müdürü asıl sorumlu olan. Asıl onu Yüce Divan'a göndermeliydi ki... Oysa ondan kimse bahsetmiyor."

(Görüşmede kesiklik)

CA: "Kesildi. Karayolları Genel Müdürü dosyası oralarda sürünüyor. Rivayet o ki en büyük soygunu bu adam yapmış. Bu hükümet bir türlü bunu kamuoyunun önüne koymuyor. Sabah yine İLKSAN'ı yazıyor.

SD: "İLKSAN'ın nesini yazacak ki? Her şey ortada."

CA: "İşte soruşturma bir türlü bitmiyor gibi "

SD: "Aynı aşı yeniden ısıtıp sofraya koymaktır. Şımdi yapmak istedikleri odur. İLKSAN'da büyük soygun yapıldı! Peki yapıldıysa?.. Olayın boyutu belli. 60 milyar lira. 10 milyarını Meclis vermiş. 50 milyarını ben vermişim.

Ben de Meclis'te çıkıp demişim ki; 'Evet, ben verdim bu parayı!' 'Neden verdin' diyorsanız, 'siz 10 milyarı niçin verdinizse, 50 milyarı da ben onun için verdim. Yetkim dahilindeydi, verdim

Siz (yani Meclis) 10 değil 60 verseydiniz böyle soru-sual olacak mıydı?'"

CA: "Olmayabilirdi. Bir de şu var: 60 milyarı adamın nasıl kullanacağı sizin elinizde değil ki..."

SD: "Hayır. Benim işim de değil. Varsa git adamın üzerine."

CA: "Mehmet Barlas'la Taner İLKSAN'a sizi bulaştırmak istiyorlar."

SD: "Meclis'te çıkıp açıkça söylemişim. Ayrılmadan (Başbakanlıktan) önce arkadaşlarım bana dedi ki; 'Bakan olarak biz çıkalım karşılarına.' Yok kardeşim, sen niçin çıkacaksın? Bırak ben çıkayım."

CA: "Mesut Bey İnterstar'da ilginç bir şey söyledi. İLKSAN için soruşturma yapılıyor ya. 'Bu siyasi emri kimin ya da kimlerin verdiğini saptamak gerekir.' Bu veya buna benzer bir söz işte."

SD: "Hangi siyasi?"

CA: "Sözü pek anlaşılır gibi değildi. Tam anlayamadım. Sizi mi, yoksa Köksal Toptan'ı mı kastediyor, bilemiyorum."

SD: "Ben konuşmuşum. 'Ben verdim emri' demişim. Bütçe komisyonuda da 10 milyar verilmiş İLKSAN'a. Bu karar çıkarken Mesut Bey'in adamları da komisyonda.

Üstelik ben Cumhurbaşkanı seçimi yapılmadan önce o Meclis'in önüne çıkmışım. Gensoru getirmişler, cevap vermişim. Soruşturma getirmişler, cevap vermişim. Tamam mı? Zabıtlar duruyor.

Daha ne var ne yok?"

CA: "SHP. Karayalçın daha ilerlemiş durumda. Götürecek galiba."

SD: "DYP'liler ne yapıyor?"

59

Cumhurbaşkanı konuşmalarımızda çoğu zaman "DYP'ye 'özel' bir yer" ayırıyor.

DYP'den çok Tansu Çiller'e.

Son konuşmamızda "DYP'liler ne yapıyor" diye sordu. Çiller ile ilgili 'yeni bir gelişme' olup olmadığını öğrenmek istiyor.

CA: "Efendim, dün uzun bir açıklama yaptı."

SD: "Aydınlık'taki iddialara karşı?"

CA: "Evet."

SD: (Cumhurbaşkanı, bu noktada asıl üzerinde durduğu, daha

doğrusu asıl üzerinde durulması gereken konuya işaret ediyor.) "İşte esas neden o." (Yani? Çiller ve ailenin mal varlığı. Sürekli tartışılan sorun. Çiller'in yumuşak karnının mal varlığı konusu olduğuna değiniyor. Çiller'i siyasetten silmek için –bu kadar açık söylemiyor ama– mal varlığı soruşturmasına derinlik getirmek gereğine inanıyor.)

Şimdi bir kısa ara verelim söyleşiye:

1991 genel seçiminden önce, Demirel'in üzerine atladığı Prof. Tansu Çiller'in mal varlığı üzerinde kuşkular yoğunlaşmıştı.

Yazılıyordu kimi olaylar. Fakat DYP Genel Başkanı Demirel, partiye genç bir yüz kazandırmak uğruna bu savları ne dikkate aldı, ne de üzerine gitti

Çiller'in Demirel kabinesine girdiği günlerde mal varlığı ile ilgili kuşkular daha da yoğunlaşmıştı. Demirel 'kızına' konuyu sormadı bile. Çiller ve kocası 'yollarına devam ettiler'.

1993'te Cumhurbaşkanı seçilip Köşk'e çıktıktan, Çiller DYP Genel Başkanlığına adaylığını koyduktan sonra... Kimi gazetelerde (başta Cumhuriyet) mal varlığındaki şaibeli durum üzerinde Özer Çiller sorgulanıyordu.

Demirel'in, yakından bildiği bu konuda, 'bir vasıtayla' kongreyi etkileme olanağı elindeydi, yapmadı.

Fakat, Çiller Başbakan olduktan sonra 'baba'ya eski muhabbeti göstermedi.

İşini görene kadar herkese yaptığı gibi yavaş yavaş elini eteğini Çankaya'dan çekmeye başladı.

Bu arada Kürt sorunundaki tutumu, devlet yönetimindeki kendine özgü davranışları, Demirel'in gözünü açmasına neden oldu.

Hem kişisellik hem de yönetimden kaynaklanan 'uzlaşmazlık' çeşitli vesilelerle su üzerine çıktı.

Ağustos 1993'te Demirel artık, Çiller'e 'tahammül edemez' haldeydi.

Fakat bu duygularını, Çiller'le ilgili yargılarını 'dışarıya taşırmadan' içine hapsetmeyi bildi ve...

(Söyleşi sürüyor)

SD: "Esas mesele o!"

CA: "Gazetelerde hafif hafif Tansu Çiller'e yüklenmeler var."

SD: "Çok şey, çok cılız."

CA: "Cılız ama bu yayınlar yarını gösterir."

SD: "Uzun açıklama mal varlığı konusundaki yayınlardan ne kadar gocunduğunu gösterir."

CA: "Ama bu açıklamalar kendisini aklamaz ki..."

SD: "Açıklıkla söyleyeyim: Mal varlığı konusuna makul bir izah bulmalı."

CA: "Çiller'e söylediniz mi bunu?"

SD: "Çoktan. Hükümeti kurarken. Hükümet görevini verirken. . 'Makul bir izah bul', dedim. 'Bu konuyu çok kaşıyacaklardır', dedim."

CA: "İzah nasıl olacak? Beş sene içinde yarım trilyon veya 750 milyar nasıl bulunur ki?.. Az para değil."

SD: "Vallahi, üç sene içinde hükümet nasıl bulunursa, 5 senede yarım trilyon öyle bulunur." (Kahkahalar)

(Demirel, Çiller'in 1991'de politikaya girdikten sonra iki buçuk-üç yılda Başbakanlığı bulduğuna dokunduruyor, bu müthiş hızı sağlayan kişinin 5 yılda trilyoner olmasında yadırganacak bir şey olmadığını söylemek istiyordu.

Kahkahalar bu saptamaya hak veriyordu.)

60

Yakın çevresi'nde olanlar Demirel'in Çiller'e yönelik eleştirilerini, kırgınlık ifade eden sözlerini, hatta kızgınlık gösterilerini izleyebilirdi İzliyorduk.

Üstelik Çiller'e karşı Demirel'e bizzat tanık oldum.

Hem de Köşk'te göreve başladığım ilk günlerde.

9 Ağustos 1993'te 'resmen' başdanışmanlık görevi başladı.

O gün başdanışmanlık görevini biraz garipsedim doğrusu:

Sabahtan akşama kadar odamda bir başıma oturdum Ne arayan oldu, ne de soran. Bol bol duygularını ölçüyor, bürokraside bedava maaş almanın keyfini çıkarıyorsun!

İlk gün önemli bir şey öğrendim!

Çay bedava, nescafe yasak! Cebinden alırsan nescafeyi, sıcak suyu para istemeden getiriyorlar. Bu da bir şey. Zira ben nescafe içmeyi seviyorum.

Önümde duran 'Cumhurbaşkanı'nın günlük programı'na bakıyorum.

Saat saat, hatta dakika dakika Demirel'in kimleri kabul edeceği, hangi heyetlerle görüşeceği yazılı.

Akşam üzeri, görevine sadık bir memur gibi tam saatinde (18.00'de) Köşk'ten çıktım, eve geldim. Esin sordu:

"Nasıl geçti?"

"Çalıştık" dedim. Yalandı!

Ertesi günü (10 Ağustos 1993) Cumhurbaşkanı Demirel çağırdı. Odamın sonundaki 'özel müşavirlik' bölümündeki özel çalışma odasındaydı. Özel sekreteri Emel Yatmaz'la çalışıyordu.

Köşk'te çalıştığım süre benimle daima 'yalnız' konuştu. Çevresinde olanlar, örneğin Emel Yatmaz Hanım –ki Demirel'in 'her şeyini' bilen tek insan– dışarı çıkıyor, kendi odasına geçiyordu.

O gün siyasal durum üzerinde durduk. Çarpıcı gelişme yoktu. Tek olay, Tansu Çiller'di. Kasımda büyük kongrede mi 'gidecek', yoksa, daha sonra, Marttaki yerel seçimlerde DYP'nin alacağı 'olumsuz' sonuçtan sonra mı?

Demirel dedi ki: "Arkadaşlar, Çiller'i Kasımda 'indirebileceklerini' söylüyorlar."

Çiller'in genel başkanlıktan uzaklaştırılmasını istiyordu. Bu, kesindi. 'Arkadaşlarının' yargısına ya kuşku ile bakıyor ya da çevresindekilerin görüşünü alıyordu. Bir duraksama geçirdiği anlaşılıyordu. Çünkü "Kasımda düşürürsen bu kez çıkıp kamuoyuna 'önümü kestiler' diyecek" diyordu.

"Ama önünü kesmezseniz Mart seçimlerine girecek olan DYP sizden miras kalan gücüyle kötü sonuç almayacak" dedim Demirel'e. O zaman? Çiller'i uzaklaştırmak tümüyle olanaksızlaşacaktı.

Yerel seçimlerden sonra 'şayet kötü sonuç alınırsa' büyük kongreyi toplayıp Çiller'i alaşağı etmek –bana göre– çok zorlaşacaktı.

Kafasındaki proje 30 yıllık siyasal yaşamı ile ilgiliydi.

Bu içerikte bir kitap yazmayı, bir çeşit otobiyografiyi cilt cilt yazmayı düşünen bir insan, "Cumhurbaşkanı olduktan sonra 'fiili siyaset' yaşamının artık sona erdiğini" düşünüyor demekti

Doğrusu benim kanım da oydu: Demirel, bir faninin yükselebileceği en yüksek noktaya çıkmıştı. Cumhurbaşkanlığı bittikten sonra artık 'âkil bir insanın' üstlendiği toplumsal görevlere dönebilirdi. Konferanslar verebilir, Türkiye'deki siyasal gelişmeleri', değerlendirmeleriyle yorumlarıyla yönlendirebilirdi

Ya da, yıllarca önce sık sık söylediği gibi, GAP bölgesine gider, orada ayağına çizmeyi çeker, bir sade insan gibi hizmet verirdi!

Ne saftık!.. Demirel'in zaman içinde 'değişken, üstelik bir hesap adamı' olduğunu unutuyorduk. Demirel, (1999'da) anladık ki; 'âkil adamı olmaya' değil, Cumhurbaşkanı kalmaya 1993'lerden beri hazırlanıyordu.

Demirel'le telefonda bir görüşme yaptık (11 Ağustos 1993).

Bir gün önceki konuşmamızdan bir sonuç çıkaramamıştım. "Çiller konusunda ne yapmayı düşündüğünü" sordum. Demirel kısa, kesin bir yanıt verdi:

"Çiller gider!" dedi.

Bugüne kadarki söylemleri, artık bir gerçeği ortaya koyuyordu:

Demirel, Çiller'in DYP'nin başından gitmesine yönelen 'hareketin içindeydi'. Elbette göstermiyordu bu katkıyı. Ama, içindeydi En azından Çiller'den 'kurtulmayı isteyenleri' basınla yaptığı söyleşilerde eleştirileriyle destekliyordu.

'Kadın baskın çıktı' ve DYP'nin başında kaldı.

Daha sonra partiyi 'Demirel'den arındırdı'.

Fakat ne kadar güçlü bir iradeye sahip olursa olsun, Demirel'in Başbakan'a karşı duygularını yakın çevresi dışındaki konuşmalarda da duyumsattığı anlar oluyordu.

Kaldı ki, gazeteciler sadece istihbarat yapıp yazan ya da olayları yorumlayan insanlar değildi. Hele ünlü olurlarsa...

Örneğin, Milliyet kadrosuna verilen yemekte bulunan Yalçın Doğan'ın, 14 Ağustos 1993 Cumartesi günü yayımladığı yazının başlığı şöyleydi:

"Tepede kavga yok, ama vay, vay, vay!"

Yalçın Doğan, yazıya şöyle bir girişle başlıyor:

"Tek sözcüğünü, tek mimiğini, tek jestini kaçırmadan pür dikkat Cumhurbaşkanı Demirel'i dinlediğinizde, ilk anda edineceğiniz izlenim 'Devletin tepesinde kavga var...' İnce eleyip sık dokursanız, Demirel'in 'Çiller'i çok umursamadığı, ama attığı adımları da beğenmediği' yargısına varırsınız.

Devletin tepesinde kavga var' demek, Demirel için ağır bir yargı olur. Çünkü, Cumhurbaşkanı her sözün başında 'Ben devletin başındayım ve ne pahasına olursa olsun, ben bu devleti işletirim' diyor. Ama, daha sonra Çiller'i küçümsüyor ve bu nedenle 'olayların üstünde kalmaya özen gösterdiğini' vurguluyor. Başbakan'a sürekli dokunduruyor. Kavga, devletin tıkanıklığını ifade ediyor. Tıkanıklık yok. Ama, 'eleştiri sağanak gibi iniyor'. Zaman zaman çok ciddi konularda görüş ayrılıklarının varlığı açıkça ortaya çıkıyor. Demirel, bunları sergilemekten hiç çekinmiyor.

Demirel önceki akşam 'Milliyet'i Çankaya Köşkü'nde konuk ediyor. Birkaç saat süreyle çeşitli konularda sorularımızı yanıtlıyor. Yemekte Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Necdet Seçkinöz ile danışmanlarından Emre Gönensay da var. Dikkat ediyorum, Demirel'in verdiği yanıtlar eğer Çiller'le ilgili ise, Seçkinöz ile Gönensay da 'bu olumsuzluğu' mutlaka destekliyor; bazen birkaç sözcükle, bazen mimikle.. "

Ama, aynı günkü Milliyet'te Demirel'le yenilen yemekte konuşulanlar yansıtılırken "Cumhurbaşkanı 'ipi atladı' " diyerek başarılı bulduğu Başbakan Çiller'i bazı yönleriyle eleştirdiğine yer veriliyor.

Demirel'e göre "Genel başkan olunmakla lider olunmaz. Kaabiliyeti yoksa lider olunmaz. Lider doğulur."

Çankaya'yı üzerine çeken sözleri Çiller; televizyondaki açıklamalarındaki kimi cümlelerle sağlıyor:

Acayip bir düşünce biçimiyle, "Siyaset üstü politika yapacağım" diyor.

Demirel, bu söze bağlı soruya verdiği yanıtta nasıl lider olunacağını söylüyor.

Çiller'in 'üniversite sınavlarını kazanamayarak üniversiteye giremeyenlerin hepsini' eğitim alanlarına alacaklarını söylemesine de ters bakıyor Demirel:

'Tam anlayamadım. Benim anladığım üniversiteye giremeyen herkes Açık Öğretim'e yazılacak. Diğer fakültelere alınacak değil. Üniversiteye almak bu oluyor herhalde," diyor ve daha çok alay ediyor

Çiller'lerin büyük mal varlığına 'ilk damgayı' Aydınlık gazetesi vuruyor.

Demirel'in kahkahalar atarak değindiği Çiller'lerin '5 senede edindikleri yarım trilyon lira' tutarındaki serveti, gayrımenkul düşkünlüklerini ve kurdukları bir kooperatiften kolay yoldan nasıl zenginleştiklerini, Türk basınında ilk kez Perinçek'in Aziz Nesin'le birlikte çıkardıkları AYDINLIK gazetesi ortaya koyuyor.

Medya uykuda Hâlâ 'Leydi'nin ayak sesleri'ni övmekle meşgul.

Aydınlık'ın Çiller'lerin mal varlığıyla ilgili belgeli yayınları günlerce sürüyor. Ne var ki, 'büyük medya' bu yayınlara fazla 'itibar' etmiyor, hemen hiç değinmiyor.

17 Ağustos 1993 Salı, Aydınlık'ın manşeti:

"İlk büyük vurgun Bizim Vadi Kooperatifi. 1988'de aldığını 87'de satmış.

Çiller almadan satıyor.

1983 yılında iflas eden İstanbul Bankası'nın Genel Müdürü Özel Çiller, 1984 yılında İstanbul'un şirin sahil beldesi Kilyos Uskumruköy'de tarım arazilerini yok pahasına satın aldı Tapulu, tapusuz, Hazine, Orman demeden bu arazilere yenilerini ekleyerek yüzbinlerce metrekarelik bir alanın sahibi oldu.

Çiller'in kurup yönettiği kooperatif, Uskumruköy 11 pafta 388 parselde kayıtlı 20 bin 900 metrekare araziyi 15 Aralık 1987'de Tansu Çiller'den satın aldı. Ancak tapuda bu arazinin Tansu Çiller tarafından 19 Ekim 1988'de 830 milyon liraya satın alındığı yazılı Yani arazi, alımından 1 yıl önce satılmış!"

Türk siyasetine hemen her açıdan aşağıya doğru bir ivme kazandıran Çiller 'ikilisi'nin mal varlıkları, hatta ABD'de ayrıca bir otellerinin' olduğu, Ağustos 1993'te ayrıntılarıyla ortaya konuluyor,

ama beş yıl boyunca bu gerçeklerin üstünü örtmeyi, bu 'ikili' başarıyor.

Yan yana durdukları bir resim. Aydınlık'ta Özer Çiller'in altındaki çerçeveli yazının başlığı "Özer Bey Türkiye'nin en zenginleri arasında."

Tansu Çiller'in resmi altında da "Türkiye'nin 500 milyarı olan ilk Başbakanı Çiller" yazılıyor

1993'un 500 milyarı! Zaman geçtikçe yenilerini de ekleyerek Çiller'lerin servetindeki büyümeyi hesaplayabilirsiniz

Ve Cumhurbaşkanı Demirel yarım trilyonluk servetin 5 yılda edinilmesindeki gülünç açıklamaları kahkahalar atarak karşılıyor

1993 Haziran ayında Çiller DYP Genel Başkanı seçilmeden az önce ABD'den gelen bir mektubu anımsıyorum. Bir hanım profesörden. Kooperatife ortak olarak Çiller ailesince nasıl kandırıldığını ve paralarının havaya gittiğini anlatıyordu.

18 Ağustos 1993 Çarşamba, Aydınlık:

"Çulpan'lara 100 bin dolara hem villa, hem makam satılıyor.

Çiller Uskumruköy'de palamut avladı.

Çiller'in eski arkadaşı Oya ve Refik Çulpan, 100 bin dolar ödeyerek Bizim Vadi'ye üye oldular. Paralarının karşılığını alamayacaklarını düşünen Çulpan'lar Çiller'e küserek dost sohbetlerinde aleyhine konuştular. Çiller, yakın zaman önce ABD'den Türkiye'ye tatile gelen Çulpan çiftini Başbakanlık Konutu'nda ağırlayarak Refik Bey'e Kalkınma Bankası Genel Müdürlüğünü, Oya Hanım'a da KSGEB'de yüksek maaş önerdi.

Niyazi Uzuner bir Bağ-Kur emeklisi. Sekiz yıldır imar izni alamadığı arazisini 3 Mart 1992'de 1 milyar liraya Çiller'e satar. Sarıyer Belediyesi, Devlet Bakanı Çiller'e turistik yapı için imar iznini 1 Temmuz 1992'de verir. Uskumruköy'deki 100 dönüm imarsız araziyi 1984'te 50 milyon liraya satın alan Çiller, Bakan olduktan sonra imar çıkardı ve 30 villa vermesi şartıyla müteahhit Metin Âşık'a devrederek 200 milyar kâr sağladı."

Gazeteyi yöneten Ferit İlsever şöyle yazıyordu:

"Bu yazı dizisini hazırlarken Çiller'in Başbakan olmadan önce yapılmış dürüst gazetecilik çalışmalarından yararlandık.

Ancak basının hibe kredilerle ve brifingle 'hizaya' getirilmesinden sonra bu yayınlar şıp diye kesildi Artık bunları yazacak Aydınlık var. Haberlerini yayımlatamayan meslektaşlarımıza da sayfalarımızı açıyoruz."

Basından tık çıkmadı. Ta ki, Çiller'in maskesi düşünceye, basınla kavgaya tutuşuncaya ve... RP ile Refahyol hükümetini kurarak 'laik, demokratik sosyal hukuk devleti' olan Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini dinamitlemeye girişinceye kadar...

19 Ağustos 1993 Perşembe, Aydınlık.

"Bakan Tansu Çiller Sarıyer Belediyesi'ni zorluyor.

Yasak araziye turistik tesis.

Sarıyer Belediye Başkanı İhsan Yalçın, Çiller'lerin Kilyos Armutlu Mevkii 1 Pafta 309 parselde kayıtlı 29 bin metrekare arazisine yüzde 40 inşaat yoğunluklu, 9 katlı turistik tesis yapılması için canla başla çalışmaktadır. Ancak bu arazide askeri korugan alanları vardır. Savunma Bakanlığınca özel kişiler satılmadan, burada İslah İmar Planı uygulaması yapılamaz ve asla inşaat ruhsatı verilemez".

Büyük basın susuyor, ama Aydınlık'taki başlığın dediği gibi Çiller'in yağmasına 'tepkiler' başlıyor. Siyaset adamlarından tepkiler!

ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz; "Yolsuzluklara karışan herkesin kendisini aklaması gerekir. Şeffaf devlet politikası gereği bu kişilerin kendilerini aklaması gerekir" diyor.

Kültür Bakanı (SHP) Fikri Sağlar: "Yazı dizisini dikkatle takip ediyorum. Sonunda konu ile ilgili görüşlerimi açıklayacağım."

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Vehbi Dinçerler: "Meclis'te desteklemeye hazırız."

Ne ki, Çiller'e karşı savaş açan Aydınlık'a destek, öyle güçlü, sonuç almaya dönük bir destek değil.

Bir başka haber: "Sarıyer için susan Çiller, İSKİ hakkında konuştu."

Alaylı bir değinme...

Basın desteğinde, yumuşak eleştiri karşısında Çiller hayli şımarık bir hava basıyor.

Başbakanı ziyaret eden DYP Erzincan İl Başkanı "Deprem sonrasında inşaatına başlanan konutlar için acilen 10 milyar lazım Ağa'nın eli tutulmaz" deyince, Tansu Çiller şu cevabı verdi:

"Ağa eskidendi. Bana şimdi 'Hatunağa' diyeceksiniz. Hatunağa size istediklerinizi verecek, hiç merak etmeyin."

Hatunağa, Demirel'in basında kendisine yönelik eleştirilerine yanıt veriyordu.

61

Cumhurbaşkanı'nın Çiller'i iğnelemesinden, hatta kimi konularda açıktan eleştirmesinden sonra Başbakan'dan gelecek yanıt, doğrusu merak konusuydu.

(18 Ağustos 1993) Beklenen yanıt geldi. Partisinin yöneticileri tarafından Özal ailesi ile kurduğu yakınlık ve göreve getirdiği bürokratlardan dolayı, "Partinin misyonu mu değişiyor?" sorusuyla karşılaşan Çiller –zirvede ipler koptu diye yorumlanan– bir konuşma yaptı:

"Demirel'le aynı pabucu giyemem, onun kopyası olamam. Kopyası olursam liderliğimi tescil ettiremem, partiyi ileriye götüremem" dedi.

Bu sert yanıt, DYP içinde Çiller'e muhalefet bayrağı açan Genel Sekreter Gökberk Ergenekon'un kısa konuşması ve sorusundan kaynaklandı.

Çiller, bir yandan Demirel'i övüyor, ama "Aynı cüssede değiliz, aynı pabucu giyemeyiz" demeyi de ihmal etmiyordu.

Ağustos ayı 'tepede ilginç gelişmelerle' geçiyordu.

Fakat, kamuoyunun dikkatini çeken; kuşku yok, basının Aydınlık'ın ortaya çıkardığı gerçeklere 'bigâne kalması' idi. İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek bu durumu özetledi:

"Çiller ABD'nin gözdesi olduğu için yalnız Aydınlık bu yağmanın üzerine gidiyor. Ama bir süre sonra Çiller'in ABD açısından işlevi bitince bugün susan basın, Çiller dosyasını keşfedecek."

Sadece ABD gözdeliği mi?

Yoksa büyük krediler, teşvikler döneminin kapanmasıyla mı .. Çiller'in işlevi bitecek ve dosya açılacaktı?

1993'te Çiller dosyasının ne zaman açılacağı henüz belli değildi

21 Ağustos 1993 Cumartesi, Aydınlık:

"Aydınlık'ın sorusu: Göknel yalan mal beyanından tutuklandı, ya Çiller'in gerçek olmayan mal beyanı... Başbakan Yardımcısı İnönü'nün yanıtı:

Bu iddiada gerçek payı var mı yok mu, araştırmak gerekir."

Oysa, bir gün önceki Aydınlık'ta, Çiller'in servet dökümü "İşte Çilleristan" başlığı altında yayımlandı.

Gazete üç mal beyanında 27 kalem maldan 16'sının yer almadığını açıklamıştı.

22 Ağustos 1993 Pazar, Aydınlık:

"Sarıyer Belediye Başkanı İhsan Yalçın, Çiller'in beyan etmediği 103 bin metrekarelik arazisi olduğunu açıkladı."

Aydınlık'ın yayını DYP'de Demirel etkisini sürdüren başkan vekillerinde, genel sekreterde hareketlenmeye yol açacaktı, açtı.

Mehmet Dülger, henüz Çiller'in parti yönetimine el koyacağı kongrede yerini yitirmediğinden hâlâ genel başkan yardımcısı sıfatını taşıyordu ve birdenbire sahneye giriverdi:

Çiller'in mal varlığı olayına "Partilerin ve hükümetlerin koltuklarından ticari zihniyet inmelidir" diye başlayan bir demeç verdi.

"Çiller'in arazi yağması kanıta dayanıyor ve yayını delilli buldum" diyordu.

Çok açık bir dille, Çiller adını kullanmaksızın 'siyasetçiye verilen imkânlar menfaat için kullanıldığı zaman sonuçların mutlaka ortaya çıkacağını' söylüyor ve "Papaz her zaman pilav yemez" diye ekliyordu.

Ne yazık ki, Türkiye öyle bir havanın içine girmiş, Çiller'in bakışlarına öylesine kendini kaptırmıştı ki, 'papaz bir değil birkaç pilav yediği halde' siyasal konumda en ufak değişiklik olmamıştı.

62

Katili hâlâ bulunamayan Uğur Mumcu'ya mektup yazan meslektaşlarımız da vardı. Nail Güreli! Şunları yazıyor:

"CHP'ye Genel Başkan olan Deniz Baykal, 'Türkiye'nin yaşadığı moral ve ahlaki krizin aşılması için' kimden medet umuyor biliyor musun sevgili Uğur Mumcu?

Süleyman Demirel'den

Evet, bu 'avantacılar, vurguncular, rüşvetçiler' karabasanı altında bunalan ve 'temiz toplum' diye çırpınan Türkiye ortamında Deniz Baykal, Çankaya'ya çıkıyor ve temiz toplum için Demirel'in 'önderliğini' istiyor. Baykal, 'Türkiye'nin bir moral ve ahlaki kriz yaşadığı şu günlerde Cumhurbaşkanı'nın önderliğine ihtiyaç var' diyor Evet, aynen böyle diyor.

O Cumhurbaşkanı da, Demirel!.. İLKSAN yolsuzluğunda devletin milyarlarını savuran Demirel... Olay ortaya çıkınca da 'Verdimse verdim, ne olmuş' diyerek aklanıp paklanmadan Çankaya'ya çıkan Demirel ..

Şimdi Baykal, bu Demirel'den 'Türkiye'nin moral ve ahlaki krizi aşması için' önderlik istiyor.

Kaderin şu cilvesine bak sevgili Uğur!

Temiz toplum yaratmaya soyunanlardan biri de, Başbakanlık koltuğuna oturmuş olan Tansu Çiller.

Allah'ın şu azizliğine bak ki, Çiller'in 500 milyarlık mal varlığının kaynağı da tartışma konusu. Hele Kilyos'ta 29 dönüm arazide yapılan 30 villanın öyküsü.

Tansu Çiller kalkmış hâlâ 'Beni yıpratmaya çalışıyorlar' diye başını kuma sokuyor. Hâlâ 'Hiçbir usülsüzlük yoktur' diyor

Hasılı kelam sevgili Uğur Mumcu, kaderin şu cilvesine bak ki, temiz toplum için umutlar bir yandan Demirel'e, öte yandan Çiller'e bağlanmış durumda."

Basının genel tutumu bir yana; namuslu kalem erbabının ıstırapla haykırışıydı bu yazı

Hale bakın ki, "İLKSAN'a 60 milyar verdim, verdimse ne olmuş" dediği için suçlanan Cumhurbaşkanı Demirel, 1993'ten beri aynı savlara aynı yörüngede kalarak yanıt vermeyi sürdürüyor

5 Ağustos 1998'de, İLKSAN'la ilgili savların üzerinden beş yıl geçtikten sonra Demirel, "Verdimse verdim" sloganını eleştiren Fatih Altaylı'ya sert bir açıklama gönderiyor.

1993'teki telefon görüşmelerimizde İLKSAN'la ilgili söylemlerinin tümüyle aynısını Altaylı'ya gönderdiği yalanlama yazısında kullanıyor Demirel.

"1993 yılında devletin bütçesinden yardım yapılan İLKSAN'a, yine devletin fonlarından ilave yardım yapılmasını ben sağladım" diyor ve;

"Cumhurbaşkanı seçimlerine 4 gün kala Meclis'in karşısına çıkıp, 'Bunu ben verdim' diyen de benim.

Bunda şaşılacak ne var?

Benim başıma kakılacak nesi var ki? Ne yapacaktım ki?" diye sürdürüyor.

Yalanlama yazısının sonunda kızgınlığını yansıtan cümleler:

"4 Mayıs 1993 tarihinden sonra kimse bu konuyla ilgili bana bir sual sormadı. Neyi soracaktı ki? Neyi ispata çalıştığınızı çıkaramadım."

1993'ten sonra İLKSAN sorununun yeniden gündeme girmesine hem hayret etmiş, hem de sinirlenmiş Cumhurbaşkanı. Bu, Fatih Altaylı'ya gönderdiği mektupta açık seçik belli oluyor.

Bu arada –Nail Güreli'nin değindiği gibi– Çiller, ya gündemi değiştirip kendi mal varlığı üzerine çevrilen gözlerden kurtulmak amacıyla, ya da partiden gelen baskıyla 'yolsuzluklarla mücadele' konusunda kimi öneriler ortaya atıyor.

Cumhurbaşkanı ile son söyleşimizde değindiğim öneriler... Nitekim Mesut Yılmaz, "Çiller'in bu önerileri 'kendi imajını güçlendirmek için ortaya attığı' yolunda endişeleri olduğunu" söylüyor.

Öneriler arasında yer alan 'mal beyanı uygulamalarının statik olmaktan çıkarılıp dinamik hale getirilmesinin', tek başına bir şey ifade etmeyeceğini söyleyen Mesut Yılmaz, "Servet beyanı uygulamasının 'nereden buldun' beyanıyla desteklenmesi gerekir ve Başbakan da buna öncülük etmelidir" diyor.

Yılmaz, kuşku yok Çiller'den, yapmayı istemeyeceği bir şey istiyor.

Öneriler orada tıkanıp kalıyor.

Basında kimi kesimlerle muhalefetin yüklenmesi, bir sonuç veriyor: Çiller, Aydınlık'taki yayınlar karşısında –eşi Özer'in kaleme aldığı kesin olan– bir yazılı açıklama yapıyor.

AA kanalıyla bu uzun açıklama basına geçiyor (27 Ağustos 1993).

Artık Çiller ve ailesi, bu açıklamayla savunu düzenine giriyor.

Açıklama metninde aynen şunlar yer alıyor:

Ankara (A.A.) – Başbakan Tansu Çiller ve eşi hakkında bir gazetede yayımlanan iddiaların, gerçeklerle hiçbir ilgisinin bulunmadığı bildirildi.

Başbakanlık Basın Merkezi, Başbakan ve eşi hakkında bir gazetenin 17-18-19-20-21 Ağustos tarihli sayılarında yer alan iddialara verilen cevaplara ilişkin bir açıklama yaptı.

Açıklamada, "yazıların, eksik incelemenin de ötesinde, somut gerçeklerin kötü niyetle tahrif edilerek, sadece Çiller ailesini kamuoyunda karalamak ve küçük düşürmek amacıyla kaleme alındığı" kaydedilerek, "küçük bir araştırmayla ulaşılması mümkün tapu ve belediye kayıtlarıyla yargı kararlarından hiç söz edilmemiş ve hatta bu bilgiler tamamen gerçek dışı ve hatalı şekillerde sunulmak istenmiştir" denildi.

Söz konusu yazıların içerik olarak gerçek dışı nitelik taşıdığı, üslup olarak da belli bir seviyenin çok altında kaldığı ifade edilen açıklamada, yazılarla ilgili her türlü yasal hakların saklı tutulduğu bildirildi. Gazetenin, "Bizim Vadi İçin İlk Suç Duyurusu" başlığıyla verdiği yazıda bir hasım avukatın dilekçesinden alıntılar yapıldığı, ancak aynı dosyadaki mahkemenin beraat kararına hiç değinilmediği ifade edilen açıklamada, "İzmir'de evimiz Milas'ta bahçelerimiz var" beyanının Başbakan'a ait olmadığı, zira Başbakan'ın bu gazeteye verilmiş hiçbir beyanatının bulunmadığı da kaydedildi. Açıklamada, özetle şöyle denildi:

"Çiller ailesine ait şirketlerin kârsız olduğu belirtilmesine rağmen 1988 yılında verilen vergilerden bahsedilmesi, bu yazıların çelişkili yanlarından birini teşkil etmektedir. Ayrıca, bu şirketlerin büyük bir kısmının başka yıllarda da kâr elde ettiklerine hiç değinilmemektedir."

"İddialar doğru değil"

Açıklamada, Özer U. Çiller'in İstanbul Bankası'ndaki görevinden 1983 tarihinde değil, 19.10.1982 tarihinde istifa ederek ayrıldığı, burada görev yaptığı üç yıl zarfındaki tüm faaliyetleri nedeniyle her yıl yapılan denetlemeler sonucunda oy birliğiyle ibra edildiği belirtildi. Özel Çiller'in tüm faaliyetlerini banka genel kurulu ve yönetim kurulunun aldığı kararlar ve verdiği direktifler doğrultusunda ifa ettiği de vurgulanan açıklamada, iddia edildiği gibi, İstanbul Bankası'nın 1983 yılında iflas etmediği, birkaç küçük banka ile birlikte bütün mal varlığı ve aktifleriyle Ziraat Bankası'na devredildiği anlatıldı.

Vadi Konut Yapı Kooperatifi'nce satın alınan Uskumru Köy'deki arsanın satış tarihinin 15.12.1987 yılı olduğu iddiasının da gerçek dışı bulunduğu bildirilen açıklamada, bu tarihin sadece kooperatif yönetim kurulunun satın alma arzusunun ihzar edildiği tarih olduğu ve kooperatif yönetim kurulunda Çiller ailesinden hiçbir kişinin bulunmadığı belirtilerek, şöyle devam edildi:

"Bu arsanın henüz Tansu Çiller'in maliki olmadan kooperatife satıldığı iddiası da doğru değildir. Hiç kimsenin tapuda maliki olmadığı bir gayrımenkulü, tapuda başkalarına satması hukuken mümkün değildir. Söz konusu kooperatifte başlangıçtan itibaren hiçbir yolsuzluk ve usulsüzlük yapılmamıştır. Alınan her kararda ve yapılan her işte kooperatifin bütün ortakları oy birliği ile hareket etmişlerdir. Bu husus kooperatifin kanunu defter, kayıt ve belgelerinden sabittir. Kooperatif ile Sayın Tansu Çiller arasında hiçbir uyuşmazlık ve dava söz konusu olmamıştır."

Açıklamada, Özer Çiller'in İstanbul Bankası'ndan ayrıldıktan sonra Sarıyer Uskumru Köy ve Kilyos'ta milyarlarca liralık arsa satın aldığı, Sarıyer Uskumru Köy ve Kilyos'taki imar durumu değişiklikleri, yapılaşma ile Çiller arasında, kastedilmek istenen ilişkilerin kurulmasının doğru olmadığı belirtildi. Bu yörelerin imara açılmasının Başbakan'ın politikaya atılmasından da çok öncelere uzandığı kaydedilen açıklamada, "Bu yörelerde imara açılan alanlar onbinlerce dönüm olup, Sayın Çiller'lerin buralarda birkaç gayrımenkulü için böyle büyük bir planlamanın yapıldığının iddia edilmesi, akla ve mantığa sığmamaktadır" ifadesine yer verildi.

Bir arsanın kat karşılığı müteahhite devredilmesinin, bunun

karşılığında belli miktarda konut alınmasının arsa sahipleri için yasal hak olduğu vurgulanan açıklamada, bu yöntemin ülkemizde ve hatta dünyanın her yerinde yaygın olarak kullanıldığına işaret edildi. Gazetede değinilen 30 adet konutun menşeinin de böyle bir anlaşmadan doğduğu ifade edilen açıklamada, söz konusu inşaat anlaşmasıyla müteahhit firmanın da 74 adet konutun sahibi olduğu belirtildi.

Başbakan ve eşinin arkadaş oldukları bir çiftten 100 bin dolar gibi bir para aldıkları iddiasının da yalanlandığı açıklamada, Sınai Kalkınma Bankası ile ilgili yazıların tümünün doğru olmadığı bildirildi.

Sarıyer Belediye Başkanı'nın yazısı

Gazetenin, Çiller'ler aleyhinde nüfuz yoluyla imar durum değişiklikleri sağladığı yolundaki iddialarının, Sarıyer Belediye Başkanı İhsan Yalçın'ın gönderdiği yazılarla en yetkili elden çürütüldüğüne işaret edilen açıklamada, bu cevaplara atıfta bulunularak, özetle şöyle denildi:

"Sarıyer Belediyesi'nce Çiller'lere ait sadece Zekeriya Köy ve Uskumru Köy'deki arsalara inşaat ruhsatı verilmiştir. Diğer arsalar inşaat ruhsatı almadığı gibi bunların genellikle imar durumları dahi yoktur. Bu itibarla olmayan imar durumu ve ruhsatlar için haksızlık ve yolsuzluk yapılması mümkün değildir."

Kilyos'taki bir arsa için İstanbul Anakent Belediyesi'nce 9 katlı imar durumu talep edildiğinin doğru olmadığının belirtildiği açıklamada, ancak bu arsanın hemen yanındaki turistik tesislere 9 katlık imar durumunun verildiği, bunun da komşu arsaya tanınan imar durumunun dahi tanınmadığını gösterdiği kaydedildi. Açıklamada, özetle şöyle devam edildi:

"İmar durumu ve inşaat ruhsatlarıyla ilgili olarak yapılan yakıştırmalar herhangi bir belgeye müstenit değildir. Sadece, subjektif, kişisel değerlendirmelere dayalı, eksik ve hatalı, teknik ve hukuki nitelikten yoksun spekülasyonlardır.

Mal beyanı

Mal beyanlarında bir yanlışlık yoktur. İstinye Halil İbrahim Sokaktaki iki bina ile arsa, beyan verildiği tarihte satılmış idiler. Bil-

kent'teki dubleks bina ise o tarihte henüz alınmamıştı. Arsa karşılığı 30 kat konusunda müteahhit ile anlaşma 1991 seçimlerinden önce yapılmıştır. Bu itibarla imar durumu vs konusunda siyasal nüfuz söz konusu değildir. Ayrıca, katlar elan bitmemiş ve tapuya da kayıt edilmemiştir. Bu itibarla bunların mal beyannamesinde gösterilmesı de söz konusu olmamıştır."

Açıklamada, gazetenin iddialarının doğru olmadığı tekrarlanarak, "Bütün bu konularda en küçük bir usulsüzlük, yolsuzluk veya yasalara herhangi bir şekilde aykırı en küçük bir durum dahi yoktur. Küçük bir araştırmayla gerçeklere ulaşabilmek mümkün iken bundan özellikle kaçınılması, gazetecilik ilkelerine ve dürüstlük kurallarına aykırıdır," denilmektedir.

Yazılı açıklama Çiller'ler üzerinde yoğunlaşan kuşkuları kaldırmıyor.

Tersine körüklüyor ve yeni yeni savlarla Çiller'lerin mal varlığı, yılların eskitemediği tek konu olarak hemen her zaman gündemdeki yerini saklı tutuyor.

63

Çiller'lerin açıklaması Aydınlık'ın "Çiller itiraf ediyor" manşetiyle çıkmasını sağlıyor.

Zira, "Başbakan, yayınımızda yer alan iddialar için 'Son derece doğal' dedi" başlığı, Aydınlık'ın savlarını destekleyen bir öğe kabul ediliyor.

Aydınlık'ın 'temiz basın kampanyası' rağbet görecek mi? Bir merak sarıyor; sadece basını değil, basında olup-bitenleri artık özenle izleyen kamuoyunu da...

Doğu Perinçek, mal varlığı sorununu siyasetin pençesine uzatıyor:

2 Eylül 1993 Perşembe, Aydınlık'ın manşeti.

"İP lideri Doğu Perinçek suç duyurusunda bulundu

3628 (mal bildiriminde bulunulması, rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele kanunu) sayılı yasaya göre;

Çiller'e üç yıl hapis

Neden? Çünkü Çiller 'gerçeğe aykırı bildirimde bulunuyor.'

Aydınlık, Perinçek'in başvurusuna dayanak olarak Çiller'in beyan etmediği malların listesini de -bir kez daha- yayımlıyor.

Oysa yıllar içinde Çiller'in mal beyanına almadığı nice nice gayrımenkuller çıkacak!

Yetkili, etkili makamların kılının kıpırdamadığı günler, aylar ve yıllar...

Çiller, bir türlü bağımsız yargıya çıkarılamıyor.

Koruyanı o kadar çok ki; TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, mal bildirimi yasasına göre yapması gereken görevi yerine getirmiyor, Çiller'le ilgili zorunlu bir ödevi savsaklıyor. İlhan Selçuk bu önemli noktayı yakalıyor ve bir, hatta birkaç yazıda TBMM Başkanı'nı göreve çağırıyor. Ama nafile!

Beşinci Bölüm

"AKIL VÜCUTTAN AYRIDIR. KENDİ BAŞINA KÂĞITTAN İMPARATORLUKLAR KURAR."

64

Çiller, 'Demirel gölgesinde bir Başbakan olmayı' istemiyordu.

Cumhurbaşkanı ise Çiller'in hem ani yükselişine hem de devlet yönetimindeki beceriksizliğine takmış, eleştiri oklarını kullanmaktan çekinmiyordu.

Çiller'lerin mal varlığıyla başlayan olaylar; kuşku yok, Cumhurbaşkanı'nı olumlu yönde etkiliyordu. Çiller'e ancak ve ancak mal-varlığıyla 'darbe indirilebileceğini' varsayıyordu.

Bu konuda Aydınlık yayınlarına ilgi gösteriyor ve hatta yayını onaylar tavır alıyor, Çiller'in belki de bu yoldan merdivenin üst basamağından tekrar alt basamağa indirilmesine önayak olacağını sanıyordu.

Demirel, Cumhurbaşkanlığının ilk aylarında –özellikle Ağustos 1993'te– Başbakan ve DYP Genel Başkanı olduğu sıralardaki 'gücünün', Çankaya'da da devam ettiğine inanıyordu.

Çiller'den, yemeğe çağırdığı gazetecilere 'küçümseyerek' söz ederken, tarafsız bir Cumhurbaşkanı olmasına karşın, etkinliğinin ve gücünün tartışılamayacağını dokunduran, kimi zaman veya yeri geldiğinde bu özelliğini vurgulayan cümleler söylüyordu.

Örneğin; Yeni Günaydın gazetesi yönetim ve yazar kadrosuyla görüşürken "DYP'deki eski gücünü artık yitirdiğine ilişkin" yorumlar anımsatılınca çok açık bir ifadeyle karşı çıktı:

"Ben bir harekete girmek istersem, o hareket benim istediğim yönde sonuçlanır" dedi (15 Ağustos 1993).

Demek istediği açıktı: "Şayet ben bir siyasal hareketi başlatır ve yönetirsem –nerede olursam olayım– sonuç istediğim biçimde gerçekleşir!"

Kuşkusuz bir başka yorum şöyleydi: Demirel, Çankaya'da oturuyor, fiili siyasete –Özal gibi– karışmak istemiyor. Ama, Çiller'e de gerekli uyarıyı yapıyor: "İstersem seni indiririm!"

Bana bu içerikte pek çok kez aynı 'güvenceyi' vermişti

DYP grubu içinde Çiller'in düşmesini sağlayacak bir hareket başlatabilir ve bu hareket sonunda Çiller geldiği gibi 'ani olarak' giderdi.

Çiller'i 'lider kabul etmediğini' duyumsatan konuşmalar yapıyordu. Örneğin siyasal parti liderlerinin niçin bir 'ikinci adam' yetiştirmedikleri sorusuna 'ısmarlama lider yetiştirilemeyeceğini' söyleyerek yanıt veriyordu.

Çiller'e değinen bir değerlendirme yapıyor, "Takatı varsa götürür, yoksa silinir gider" diyordu.

Demirel'in 'gücünü yitirmediğini' söylemesi, kuşkusuz kendine güveninden kaynaklanıyordu. Bunu seziyordum. Görüşmelerimizde yer yer bu özgüveni söylemekten geri durmuyordu.

Özgüveni gazetecilere anımsatmasının bir başka yönü daha vardı:

Cumhurbaşkanı; "Demirel Köşk'e çıktı, elini eteğini siyasetten çekti, çekiyor. Gücü de kalmadı. Zira fiili siyaset içinde olmayacağını ilan etti. Kral öldü yaşasın kral! Siyasal ağırlığın Çiller'de yoğunlaşmasından çekiniyor. Daha çok 'güçten düşmüş, Türkiye siyasasında artık rol oynayamaz durumda' olduğunu irdeleyen bir kanının, bir yargının kamuoyuna yerleşmesinden" korkuyordu.

"Ben bir harekete girmek istersem..." diye başlayan söylemlerin arkasında bu çekinceler, korkular yatıyordu.

Bu görüşün ya da yorumun yerleşmesi için zaman zaman –bana– "Her şey 'buradan' geçer" diyordu.

Cumhurbaşkansız hiçbir şey yapılamayacağını göstermek ister gibiydi.

Doğrusu, kimi konuşmalarımızdan çıkardığım bir sonuç vardı ki, o sırada bu sonucu Demirel'le tartışmam olanaksızdı:

Demirel elbette 'eski siyaset arkadaşları' ile konuşuyor, görüşüyordu

Ve ben, 'bir darbede grupta Çiller'i indirebileceğini' bana söylediği gün ve daha sonraki günlerde, Demirel'in gerçekten bu olguya inandığını gözlemledim.

Bana görüşümü sormadı. Tabii ben de dinlemekle yetindim.

Ne çare; olan-biteni çeşitli kanallardan izlediğim için Demirel'in bir darbede Çiller'i hem de DYP grubunda indirebileceğine pek olasılık tanımıyordum.

Gerçi DYP grubunda zaman zaman fırtınalar kopuyordu. Bu da doğaldı. 'Pederşahi' bir parti yönetiminden, birdenbire, üstelik bir kadının diresiyonundaki parti dönemine geçilmişti.

Taşlar yerlerinden oynamıştı. DYP'liler birer birey olarak, Demirel'in hem nasıl davranacağını hem de kendilerine neler yapıp yapmayacaklarını ne zaman söyleyeceğini kestiremiyorlardı.

Üstelik Kasımda DYP olağan kongresinden nasıl bir sonuç çıkacağını kestirmek olanaksızdı.

Kimileri Çiller'e oynuyor, kimileri Demirel ekseninde Çiller'in gidici olduğuna inanıyordu.

DYP grubundaki fırtınalar, halk arasında Çiller kaynaklı kimi kuşkular ve her şeyin ötesinde Demirel'in egosundan kaynaklanan özgüven... Başbakan'a karşı "Bir darbelik canı var" yargısını pekiştirdi.

Oysa çok yakın geçmiş Demirel'i haklı çıkarmayan gelişmelerle, olaylarla doluydu.

Ben, Özal dönemindeki olayları birer örnek olarak gözden geçiriyor ve Demirel'in parti içinde artık eski gücünü yitirdiğine inanıyordum.

Zira; Özal, ANAP grubunun oylarıyla Cumhurbaşkanı seçildikten ve Köşk'e yerleştikten hemen sonra, Anavatan'ın eskiden olduğu gibi kendisine itaat edeceğine inandı.

Hükümeti –Akbulut'la– parmağının ucunda oynatabileceğini biliyordu.

Hükümet belki, ama parti ve ANAP grubu? Grupta kendine bağlı milletvekili sayısı elbette çoktu, ama Özal bir zaman sonra

gördü ki, ANAP Meclis Grubu, daha önceleri olduğu gibi ne isterse yapacak kıvamda değildi artık.

Hele Mesut Yılmaz, liderliğe oturduktan ve hele Başbakan olduktan sonra Köşk'le hükümet arasındaki ilişkileri Anayasal çerçeveye oturttu.

Bana kalırsa Özal'ın Mesut Yılmaz'a kırgınlığının hatta kızgınlığının asıl nedeni buydu

Gazetelere küçük haberler yansıdı o günlerde: Özal'ı destekleyen, her dediğini yapacak olanların sayısı 10-15'i geçmiyordu

Çünkü, ANAP milletvekilleri Özal'ı Cumhurbaşkanı seçmekle üzerlerine düşen görevi yerine getirdiklerine inanıyorlardı ve Özal, Köşk'te iken her biri 'kendi derdine düşmüştü'.

DYP'de de durum aynen böyleydi.

Demirel'e saygı sevgi... Tıpkı Özal'a ANAP milletvekillerinin gösterdiği saygı ve sevgi gibi büyüktü, görkemliydi.

Milletvekilleri manevi duygularla maddi ve acımasız siyasal yaşamı birbirinden ayırıyorlardı.

Cumhurbaşkanı Demirel yüreğinde saklı tuttuğu, kimi zaman dışarıya vurduğu özgüveni yavaş yavaş yitirdi ve Köşk'teki ağırlığını siyasal alanlara başka yöntemlerle duyurmaya başadı.

Cumhurbaşkanı'nın bir başka korkusu, Köşk'te unutulmaktı!

Bahsedilmemek! Olayların içinde bulunduğunu kabul etmeyen bir iklimin doğması...

İç dünyasıyla ilgili bu izlenimler belki de gerçekleri yansıtmıyor.

Ne kadar karşı çıkarsa çıksın, Demirel'in Köşk'teki ilk aylarında sergilediği manzara bu renkleri içeriyordu.

Sık sık Özal'la kıyaslanmasına fena halde tutuluyordu. Basın, Özal'ın ister Başbakan olsun, ister Cumhurbaşkanı; siyasal, ekonomik ve sosyal olaylar, konular yaratmasına ve gündem yapmasına alışmıştı

Bir kezinde Demirel'e geçmişte olduğu gibi kendisinin de Türkiye'nin gündemini yapma olanağına sahip olduğunu söyleyecek oldum

Fena halde karşı çıktı. Nitekim, benim gibi yemeğe çağrılı gazeteciler de aynı noktaya işaret ediyor, sözü Özal'ın gündem yaratmaktaki becerisine getiriyorlardı.

Demirel, Özal gibi davranmasını ve gündem yapmasını öne süren gazetecilere ters bakıyor, "Kimse beni öncekilerle kıyaslamasın. Başkaları ile mukayese fevkalede yanlış olur. Özal başka biz başkayız. Burası aktif politika yeri değil, ben de parti başkanı değilim Biz ne için eleştiriliyoruz? Hükümetle partiyi kolumuza takıp getirmedik diye" diyordu (Ağustos 1993)

65

Köşk'teki yaşamı renklendirmeye çabalıyordum

Çalışma odamın tam karşısında Prof. Emre Gönensay oturuyordu

Demirel'e en yakın başdanışman Emre Gönensay'dı. Çiller'in siyasal hareketlerine açıktan karşı çıkmayı –o sırada– istemeyen Demirel, eleştiri oklarını ekonomik gidişe yöneltmişti.

Ayrıca, Gönensay'ı dış politikada da yakın buluyordu

Gönensay, ekonomik 'gidişat' üzerinde Cumhurbaşkanı'na 'raporlar yazıyordu.' Demirel de bu raporları konuşmalarında kullanıyordu.

Gönensay'ın hem içeride, hem de dış ülkelerde, özellikle ABD'de ekonomi ve mali çevrelerde yakın dostları vardı. Telefon görüşmeleri yapıyor, kuşkusuz aldığı bilgilerle Cumhurbaşkanı'na yeterince olgun ve dolgun raporlar yazıyordu.

Bana söylediğine göre –Demirel de bir zaman sonra doğruladı– bu raporlar 'Çiller'in ekonomi politikasını yerden yere vuruyordu.'

Aramızdaki ilişkiler ciddiyet aşamasından dostluğa dönüşünce, Emre Gönensay'dan özellikle Tansu Çiller'i tanıma açısından çok yararlandım.

Çiller'le Gönensay Boğaziçi Üniversitesi'nde 'birlikte olmuşlar'dı Gönensay Çiller'in –bütün eksik yanlarına karşın– eğitim görevlisi olmasında büyük yardımlarda bulunmuştu. Ama Çiller'in özel ya da resmi yaşamıyla ilgili çok geniş bilgiye sahipti

(17 Ağustos 1993) Bir Ağustos günüydü. Emre Hoca bana

Çiller'le ilgili öyle öyküler anlattı ki, tam anlamıyla 'ağzım açık kaldı.'

Gönensay, Çiller'den nefret ediyordu. Öğrendiğim kadarıyla Çiller de Gönensay'dan... Politikaya girmeden önce Çiller, Demirel'in bir davetinde aynı masaya oturmayı reddedecek ölçüde Emre Hoca'ya olumsuz tavır takınmıştı.

Sonraki yıllarda göreceğiz; Türk basınının fazla üzerinde durmadığı, ancak siyaset etiği açısından asla sindiremediğim bir olay gerçekleşti.

Emre Gönensay, aleyhinde raporlar hazırladığı, her konuşmasında yerden yere vurduğu Başbakan Çiller'e 'danışman' oldu.

İnsanlar nasıl da yanıltabiliyor.

Demirel'e duygularımı söylediğim zaman sadece gülümsedi. İki sayfalık bir kâğıt uzattı. Baktım, iki sayfa Emre Hoca'nın Demirel'e verdiği baştan sona Çiller ekonomisini eleştiren bir rapordu.

Doğrusu Demirel kadar geniş olamadım, olamazdım.

Ben gülümsemedim

66

Köşk'te Demirel'e yakın çevrede Çiller'den 'kurtulmanın planları' üzerinde çalışılıyordu. Cumhurbaşkanı'ndan belki habersiz, belki onun bilgisi dahilinde.

Gönensay'ın, Çiller'den kurtulmayı sağlayacak çeşitli senaryolar üzerinde kafa yorduğunu, bana söylediklerinden çıkarıyordum

Çiller'den kurtulmak?.. O kesindi. Önemli olan Çiller'den ne zaman, hangi türden bir olayı kullanarak kurtulacaktık!

Emre Hoca (17 Ağustos 1993 günü) 'fikrini değiştirdiğini' söyledi.

O güne kadar Çiller'den 'Marttaki yerel seçimlerden önce kurtulmamızın karşısındaydı.'

Ama şimdi "Kasımda –olağan DYP kongresinde– gitmeli" diyordu.

Bir başka problem daha vardı: Yerine kim gelecekti?

Ben particilikten çok uzak olduğum için senaryolara katkıda bulunamıyordum.

Ne ki, Çiller'in siyasetten silinmesini içeren senaryoları veya çabaları yürekten destekliyordum.

Evet, Çiller gidecek, ama yerine kim gelecekti?

Emre, "Cindoruk" diyor, sonra "istemiyor" diye ekliyordu

Daha önceki günler ben de gözlemiştim: Süleyman Demirel de DYP'nin başına Cindoruk'un gelmesini istemiyordu.

Fakat Emre Hoca iyimserdi:

Cindoruk'u genel başkan olması için 'ikna' ederse... Demirel'i yumuşatacağı kanısındaydı.

Demirel'den senaryoların içeriğine, hatta varlığına değinen tek sözcük işitmiyordum.

Ne var ki, senaryo yapımlarını hızlandıran Demirel'in tutumuydu.

Çiller'e barut gibiydi. En ufak kıvılcımda patlıyordu. Başbakan İstanbul'da "Cumhurbaşkanı bana yardım etmiyor" demiş; Demirel'e söyledim. "Ben ona, aleyhinde konuştuklarında sesimi çıkarmadığımı söyledim. Yani onaylamadığımı" diyordu.

O gündü. Cumhurbaşkanı'na Güneydoğu'daki olumsuz gelişmelerin seçimi engelleyeceği gibi bir kuşkunun giderek yaygınlaştığını söylediğim zaman, "Yapılacak diyoruz ya" diyerek terslendi. Kimi zaman eleştiriye açık olmuyor, dayanamıyordu.

TSK içinde Güneydoğu olaylarının değişik biçimlerde değerlendirildiğinden, hatta 'darbe söylentilerine' kadar uzanan yorumlar yapıldığından söz açtım

En duyarlığı olduğu konuydu: Darbe!

Sesini çıkarmadı.

Bana kalırsa; Demirel, Çankaya'da uzun süre darbe kaygısını kafasından atamadı.

67

Benim ya da Emre Hoca'nın odasındaki söyleşilere; bir süre sonra, Cumhurbaşkanı basın danışmanlığına atanan Ömer Tarkan da katıldı.

Emre ile Ömer daha önceden tanışıyorlar.

Emre Hoca, seçimlere girmiş, yitirmiş ve Demirel, büyükelçi payesiyle Emre'yi yanına danışman almıştı

Ömer Tarkan, Demirel'in muhalefette yükseldiği sıralarda Dışişlerindeki görevine omuz silkmiş, Demirel için çalışmalar yapan ekibe katılmıştı.

1991 seçimlerinde galiba Ankara Çankaya'dan DYP adayı da oldu, ama kazanamadı. Demirel, Başbakan olunca Ömer'i Basın-Yayın Genel Müdürlüğüne getirdi.

Köşk'e alması doğaldı. Zira, Çiller Demirel'in bürokrasideki 'adamlarını' temizliyordu. Üstelik yerinde bir karardı.

Çiller, söyleşilerimizde elbette baş konuydu. Her açıdan ele alınıyor, irdeleniyordu. Eleştiriler arasına, cinselliğine uzanan espriler de karışıyordu

Şişmanlığa elverişli bir vücut, iri, ama simsiyah bakan kara gözler, sürekli gülümsediği için insana güven aşılamayan genel bir görünüş...

Çekici gelmiyordu bana.

Bir gün, Demirel'e "Bu kadının neresini çok çekici bulduklarını anlayamadığımı" söyledim.

"Hiçbir duygu uyandırmıyor bende" diye yanıt verdi.

(18 Ağustos 1993) Köşk'te Cumhurbaşkanı'nın düzenlediği toplantılardan önde geleni dış sorunlarla ilgili olanlarıydı.

Başbakan Çiller'in ve Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin'in katıldığı bir toplantı yapılıyordu.

Emre Hoca toplantıdan sonra bir olay anlattı:

Toplantıda Dışişleri teknisyenleri bilgi veriyor. Başbakan Çiller, önündeki kâğıtlara durmadan şekiller çiziyor. Sanki ilgisiz; veya bildiği 'masalları' dinlemek istemiyor.

Açıklamalar bittikten sonra Demirel, Başbakan'a dönüyor:

"Sizin söyleyeceğiniz bir şey var mı?" diye soruyor.

Çiller şöyle bir silkiniyor, "Sayın Başbakan" diye söze başlayınca; Emre, Hikmet'e; Hikmet, Emre'ye bakıyor. Gülmeyi zor bastırıyorlar.

Çiller, neyin ne olduğunu pek anlatmayan bir konuşma yapıyor

Toplantıda varılan sonuç: Gümrük duvarları inecek, AT ile pazarlık sürecek

68

Cumhuriyet'le yemek yediği günün gecesi Demirel aradı

İlhan, "Değerli elemanımızı aldınız" demiş. Demirel de "Cüneyt Arcayürek'i gazeteci olarak değil, devlet işleyişinde yararlı olacak diye buraya aldık" diye karşılık vermiş.

Bu ince sözlerin altındaki anlamı o gün kavrayamadım Sonradan anladım:

Demirel, beni basınla olan ilişkilerinde uzak tutacağını söylüyordu.

"Devlet işlerinde yararlı" olmama gelince; ben gazeteci doğmuştum ve devletin işleyişi hakkında bilgim yoktu Öğrenmeye hevesli de değildim. Basınla ilişkim olmayacaktı: devlet işleri... tam bir palavra idi. Ama Köşk içinde bana 'yakınlık' gösterecekti!

Köşk'teki 100 gününü anlatacağı bir basın toplantısı düzenleyecekti, vazgeçti.

1 Eylülde TBMM'yi açış konuşması yapacağını söyledi Herkesten görüş almayı seviyor; içlerinde işine gelen görüşler varsa, kullanıyor "Yarın gel ama 1 Eylülde Meclis'te neler söylememiz gerektiğini de düşün, konuşalım" dedi.

(19 Ağustos 1993) Sabah 10.30. Ben Demirel'in 'özel çalışma odasında' iken, Başbakanlığı sırasında askeri danışmanlığını yapan, Cumhurbaşkanı olunca Köşk'e aldığı eski MGK Genel Sekreterlerinden emekli orgeneral Nezihi Çakar geldi. Füsunoğlu MGK'da söyleyeceklerini yazmış, Demirel'e göndermiş. Bir süre konuştular ve sonra...

Beni yanına aldı Demirel. Yeni binayı gezdirdi Evren'in yapımını başlattığı, Özal zamanından beri bir türlü bitirilemeyen bir bina

Milyarlar gitmiş. Müteahhidi de ANAP'ın il başkanı.

Her katta uzun bir koridor ve koridoru çevreleyen onlarca oda.

Ama her koridorda bir erkek, bir kadın tuvaleti var.

Kimi günler tuvalete girebilmek için 'sıra beklemek' gerekiyordu!

69

Çalışma odamdaki tek pencere binanın arka tarafına bakıyor.

Küçük bir koru. Çam ağaçları. Yeşillik. Yer yer bakımsız çimenler.

Otlar, bodur ağaçlar arasında çoğu gün yavru kediler oynaşıyor.

Ağaçlar arasında dar bir yol... Odamdan görünmeyen, sonradan Köşk araçlarının garajı olan bölgeye doğru uzanıyor.

Garaja doğru makam arabaları, servis araçları geçiyor.

Saat başı nöbet değişimi için küçük kıt'alar geçiyor arka penceremden.

Sıkıntılı saatlerde arabaları, askerleri izliyorum.

Köşk'te görev almaktan kaynaklanan pişmanlık duygusunun yoğunlaştığı anlarda daha fazla bunalıyorum.

"Kimbilir" diyorum, "şu anda; Ankara'nın kaç köşesinde dostluk veya düşmanlıklar beni gözetliyor. Güven duyduğum dostlar Cumhuriyet'te!"

Bu odanın içinde bir aşağı bir yukarı gidip gelirken küçük adımlarla; kentin benden binlerce kilometre uzakta olduğu sanısına kapılıyorum.

Basın çevrelerinde olup-bitenleri düşlediğim zaman kenti bir-iki metre yakınımda buluyorum.

Oysa ben Köşk'e "değişiklik olsun da ne olursa olsun" düşüncesiyle çıkmadım. Hayır! Demirel'in gösterdiği yakınlık, gelecek günleri kapsayan olası projelere ve benim yardımlarıma verdiği önem, büyük ölçüde etkili oldu.

Ağustos sıcağında gözlerimi alıp giden arkadaki küçük koruya bakarken, odamın içinde değişik iki ses kulağıma geldi.

Oysa odada yalnızdım. Ama 'iki ses' birbiriyle konuşuyor, maddi olanaklarını tartışıyorlardı

Seslerin geldiği yana yürüdüm. Pencerenin içinden geliyor gibiydi.

Fakat kimse yoktu. Odam yüksekteydi. Pencerenin altında konuşanlar varsa, seslerinin odamın içinde ve hemen yanı başımdaymış gibi duyulması olanaksızdı.

Konuşmaların kaynağını öğrenebilmek için yapmam gereken *tek şey, seslere* olabildiğince yaklaşmaktı.

Sesler tavandan tabana uzanan dar dikdörtgen biçiminde dolap biçiminde bir yerden geliyordu. Evet, dolap sanısıyla hemen hiç dokunmadığım, kapağını açmadığım bir... Bir, bir? Dolap desem değil... bir kapak.

Açtım. Sesler daha çoğaldı. Ama şaşkınlıkla bakakaldım kapağın içinde önüme çıkan manzaraya. Milyarlar gitmişti bu binanın yapımına. Ama mavi, kırmızı, beyaz bir yığın tel, tavandan tabana iniyor, bir delikten yitip gidiyordu.

Kuşku yok, bunlar telefon telleriydi. Ya da başka hizmetler ve çeşitli amaçlar için üst kattan alt kata çekilmiş teller...

O kadar kaba saba yapılmıştı ki bina; o kapağın altındaki manzara baştan savma bir çalışmayı sergiliyordu.

Şaşkınlığım bir süre sonra geçti ve tellerin çıkıp gittiği deliğe doğru eğildim. Muziplik olsun diye;

"Yeter!" diye bağırdım.

Konuşma kesildi.

Arkaya yatan koltuğa oturdum. Gülmeye başladım.

Demirel'in sözü aklıma geldi:

"Devlet burası!"

70

Köşk'e konuk olarak gelenler merdivenlerden çıktıklarında geniş bir salonla karşılaşır. Sessizlik egemendir. Birkaç garson gidip gelir. Çalışma büroları başka kesimlerde olduğu için bu salonda hemen hiç kimseye rastlanmaz.

Cumhurbaşkanı'nın resmi kabullerini yaptığı büyük odaya buradan geçilir.

Nedenini bir türlü anlayamadığım bir mimari biçimiyle çalışma masası öyle yerleştirilmiş ki, Demirel Ankara'ya arkasını dönüyor.

Büyük odanın sağında solunda 'köşeler'... Koltuklarla süslenmiş. Demirel çalışma masasında ender oturuyor. Daha çok, kabullerini girişte sağınızda kalan 'köşede' yapıyor.

Akşam üzeri, kabullerin sona ermesinden sonra beni çağırdığında genellikle çalışma masasında oturur buluyorum Cumhurbaşkanı'nı.

O saatler Özel Kalem Müdürünün imza saati. Ya da Genel Sekreter Necdet Seçkinöz'ün getireceği 'evrakı' inceleme, imzalama dakikaları.

Çoğu kez, benimle 'yalnız' konuşuyor. İmza işlemi ve Seçkinöz'ün 'arzı' bitiyor. Sonra öyle bir davranış gösteriyor ki, yalnız kalıyor ve konuşuyoruz.

Kimi zaman on beş dakika... Bazı zaman daha da uzun.

Sonra çıkıyor Cumhurbaşkanı. Asansör var. Başyaver ve Necdet Bey'le aşağıya iniyor, arabaya biniyor ve eski Köşk'e gidiyor

Bir süre geçti. Özel Kalem Müdürünün odasına baktım. Eh, işte benim odamdan az kabaca. Başyaver veya yaverler ise, Cumhurbaşkanı'nın çalışma odasına açılan küçük bir odada görev yapıyorlar.

Bu kadar büyük bir binada Cumhurbaşkanlarına hemen her dakika hizmet vermekle görevli bu insanlara niçin bu denli dar olanaklar sağlanmıştı? Kimin aklından çıkmıştı böyle bir çalışma düzeni?

Sordum; "Evren'in" dediler!

Bir yaverle çalışacağını varsaydığı için daha geniş çalışma büroları yapılmasına sıcak bakmamış Evren. Ekonomi yapacak ya!

Böyle anlattılar

Daha neler neler söylediler ama, gerek görmüyorum aktarmaya.

Sadece 'asker kafası' dediklerini söyleyeyim de ötesini tahmin edin!

71

Nitekim (11 Ağustos 1993) Ertuğrul Özkök, Köşk'e gelip Demirel'le görüştükten sonraki yazısında; 'eski Köşk' binasındaki 'havayı' yadırgadığını yazıyor:

"Güniz Sokak'taki kitap ve Kırat kalabalığı çekilmiş, yerini devlet kokulu bir tenhalık almış. Yanında, uzun yol arkadaşı (her bakımdan sırdaşı), devleti yıllarca birlikte arşınladığı dostu Necdet Seçkinöz oturuyor...

İnsan Çankaya'daki Demirel'i yadırgıyor. Hiç telefon çalmıyor. Kapıda bekleyen delegeler yok. Binanın içinde yaverler ve birkaç görevliden başka kimse göze çarpmıyor..

Başbakan Tansu Çiller'le görüşeceği gün, 'içinde kalmış olan', şimdiye kadar söylemediği her şeyi söylüyor..

Hürriyet'e yaptığı açıklamalarda 'Çiller'den kurtulma planındaki yerini' çok dikkatli bir üslupla söylüyor.

DYP olağanüstü kongresinden sonra oluşan "Demirel tasfiye edildi" yargılarına karşı çıkarken şöyle diyor:

"Bu olaya (kongreye) basın ve bazı kimseler 'Demirel'in tasfiyesi' diye bakıyor. Ben hemen buna 'Vay, Demirel tasfiye ediliyormuş' diye, paçaları sıvayıp, kavganın içine girmem.

Evvela düşünürüm.

Demirel tasfiye edilebilir mi?

Eğer Demirel tasfiye edilirse, Türkiye'de kimse siyaset yapamaz." (11 Ağustos 1993)

72

Çankaya'da Cumhurbaşkanı'ndan Çiller'in 'tasfiyesi'ne önayak olacak gelişmeleri dinlediğim günün üzerinden bir-iki gün geçti. Gazetelerde yer alan bir haber siyasetin 'iki yüzünü' belgeleyecek içerikteydi

Cumhurbaşkanı Demirel, 11 Ağustos 1993 günü Başbakanlığa gidiyor, merdivenlerde karşılayan Çiller'le uzun uzun, 'Türkiye'nin gündeminde olan her şeyi' konuşuyordu

Cumhurbaşkanı na göre, bu ziyaret Anayasal kurumlara yapılan bir ziyaretti.

Kuşku yok; hem Türkiye'nin hem de Demirel'in gündeminde yer alan Çiller sorunu, Başbakanlıktaki görüşmede ele alınmamıştı

Çiller de 'baba'dan rahatsızdı. Başbakan'a yakın gazetelerin yayınları bu gerçeği ortaya koyuordu.

Fakat Çiller de içerde başka, dışarda bambaşka görüntü verme sanatını artık öğrenmiş olacak ki, tasfiyesine yönelik girişimlerden habersiz görünüyor ve "Cumhurbaşkanı ile görüş alışverişinde bulunduk. Çok uyumlu bir çalışma içindeyiz" diyordu.

Hatta 'hükümetiyle Çankaya'nın, uzlaşma içinde olayları götürdüğünü' söylüyordu.

73

Daha sonraları yalan söylemekte eşi benzeri bulunmayan bir siyasetçi olduğu kanıtlandı ama, kamuoyu, siyasetçiler ve medya bu gerçeği çok geç anladı. Çiller çoktaaan köşeleri tutmuştu.

Başbakanlığa geldikten sora 'baba' dediği, siyasete girmesinde bir numaralı etken olan, onu 'kızım' diye bağrına basan, "Seni yıldız yapacağım" diye yücelten Demirel'i 'pasifize etmek için' kolları sıvadı.

Çiller tam bir oportünistti. Fırsatçı! Amaca varmak için her yolu mübah gören, ama "Prens" adlı kitabını okumamış bir Makyavelist!

İşte bir örnek:

Emekli orgeneral Turgut Sunalp'in kurduğu 'devlet partisi'ne girmesi söz konusu. Çiller'in MDP ile ilişkilerini 'Siirtli' Prof. Memduh Yaşa sağlıyor.

Siyasal kesimlerde paylaşılamayan Çiller, Sunalp ile görüşecek. Hayır, görüşme denilemez bu buluşmaya. Pazarlık yapacak!

Yaşa, MDP liderine "Partiye girmek için şartı var" diyor.

Ne şartı?

"Ekonomi Bakanlığını istiyor."

Sunalp'in, burnundan kıl aldırmadığı bir dönem. Üstelik 'böyle

bir şarta boyun eğecek' insan da değil. Askeri yönetim, ülkeyi yöneten 'beşi bir yerde' generaller destek veriyor Sunalp'e. Kuşku duymuyor. İktidara gelecek.

MDP'nin iktidara geleceğine yüzde yüz şans veren Memduh Yaşa'yı da memnun edecek bir davranış sergiliyor Sunalp:

"Başka bir profesör bulun" diyor.

Yaşa da rahatlıyor.

Çiller pazarlığından önceki bir gündü. Çalışma yerine dönüştürdüğü Öğretmenler Bankası'nın çatı katındaki büyük ve lüks döşeli salonda Yaşa, bana; "İktidara gelecek ve başbakan yardımcısı olarak ekonominin patronu ben olacağım. Sunalp Paşa da kabul etti" demişti.

Fakat, Çiller, MDP'ye girmesini isteyenlere sıcak davranmıyor, hatta lakayt görünüyordu.

Nedenini açıklamıştı Yaşa'ya:

"Beni Halkçı Parti de istiyor!"

Çiller, işte bu denli umursamaz başlamıştı siyasal yaşamına.

Onun için sağ parti, sol parti yoktu. Sağ partide de, sol partide de görev alabilirdi. Sağ sol fark etmezdi! Yeter ki, Bakan olabilsin...

Yeter ki, çocukluğundan beri kafasına yerleştirdiği Ekonomi ya da Maliye Bakanlığına gelsin. Ötesi fasafisoydu.

Demirel mi? Çiller yeterince yararlanmıştı ondan. Şimdi Demirel'den 'bağımsızlaşmanın' peşindeydi.

Demirel de siyasal yaşamını benzeri bir formüle bağlamıştı.

Sağcılıktan ödün vermezdi. Çiller gibi 'fark etmez' bir anlayışı asla benimsememişti.

Ama Demirel de amaca varmak için her yolu, her silahı, her aracı kullanabilirdi.

'Baba' ile 'kızının' benzer yanları, elbette vardı.

Yasaklı olduğu günlerde tanıştığı, toplantılarda, yemeklerde yanı başına oturttuğu Çiller'den 'yararlanmayı', daha doğrusu Çiller'i amaçlarında bir araç olarak kullanmayı kafasına koymuştu.

1983'te tanışmıştı Çiller'le, 1987'de 'Tansu'yu istiyordu.'

Ama o seçimlerde (1987) Çiller, DYP'ye takılı değildi. Daha çok danışmanlığını yaptığı (Faruk Bildirici'nin 'Maskeli Leydi' kita-

bında yazdığına göre) İstanbul'un ünlü Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın 'makam odasının arkasındaki küçük odaya en sık girip çıkanlardan biri' olarak göze çarptığı sıralarda, SHP'nin İstanbul belediye seçimlerini kazanacağını tahmin etti.

O nedenle de "Bizim Yapı Kooperatifinin imar ruhsatıyla ilgili yazıyı -o güne kadar direnen- Dalan'a 25 Mart 1987 seçimlerinden birkaç gün önce imzalatmayı başardı." (Maskeli Leydi, s.155)

Bu izin Çiller'e 'imar alanları dışında kalan arazilere yapılacak yatırımlar' için kapıyı açıyordu. Çiller'lere 104 villanın 30'unu alma olanağını sağlıyordu.

Hürriyet'in eki Kelebek'te tam sayfa yayımlanan bir söyleşide (27 Temmuz 1989, Yüzyüze, Tülay Bilginer) Çiller'e, Bedrettin Dalan'la varolan ilişkisiyle ilgili çeşitli sorular yöneltildi.

Soru: "Ama Demirel-Dalan buluşmasından önce sizi Şile'de bir motelde Dalan'la sohbet ederken görmüş gazeteci arkadaşlar..."

Bir başka soru: "Peki ya Dalan? Onun siyasal girişimlerinizde sizin payınız ne?"

Sorulara yanıt veren Çiller, Dalan'la nasıl tanıştığını, ekonomik konularda danışmanlığını yaptığını anlatıyor.

Bir yerde şöyle diyor: "Zaman zaman ekonomik görüşlerimi, gerektiğinde birtakım görüşlerimi, çeşitli konularda alır.

Bunun dışında bir ailevi dostluk da oluştu. Birkaç kez.. Birtakım yerlerde eşlerimizle birlikte olduk... Benimle olan ilişkileri, siyasi değil, ekonomik boyuttadır."

(Maskeli Leydi) Daha başka ilişkileri, olayları anlatıyor:

Dalan'ın parti kurmasına karşı çıktı. Yalım Erez'le Dalan'a gidip parti kurmaktan vazgeçmesini, DYP'ye girmesini, 'eskiyen Demirel'i devirip yerine genel başkan olmasını' önerdiler.

Dalan partiyi kurdu. Çiller'le yolları ayrıldı ama...

Tansu Çiller in kararını asla sindiremedi. Her gittiği yerde yaptığı gibi, bir görüşmelerinde Demirel'e de 'Tansu'yu anlattı.'

"Partiye almayın" dedi. Onun hakkında bildiği her şeyi saydı döktü

Dalan'ın söylediklerine çok şaşıran Demirel, Çiller'den vazgeçmeyecekti.

74

"Dalan'ın bu kadar sert tepki göstermesinin nedeni hakkında muhtelif yorumlar yapıldığını" yazıyor Faruk Bildirici (Maskeli Leydi, s.169)

Bir yabancının kaleminden, (Tansu Çiller'in üçkâğıtçılıkla iktidara yükselişi, Ann Louise Bardach, The New Republic, 24 Haziran 1997) şunları aktarıyor:

"Bu yorumların en ilginci, yıllar sonra bir Amerikan dergisindeki Çiller yazısında yer alacaktı:

'Çekici kadınlara olan ilgisiyle tanınan Dalan, Çiller'i kendisine danışman olarak atamıştı. Çiller'in rakipleri, bu ikilinin ilişkilerinin iş ilişkisini aştığını fısıldıyorlar.'"

Üstelik Dalan, Çiller'in ekonomiyi –belki– bildiğini, ama mali konularda çok cahil kaldığını yüzüne söylemişti.

Yıllar geçtikçe ve Çiller giderek 'eskidikçe', hele iktidar olma olasılığı zayıfladıkça hakkındaki yazılarda başka türden dokundurmalar –Türk gazetelerinde de– yer almaya başladı.

Yazar Perihan Mağden bir yazısında Bildirici'nin 'Maskeli Leydi' kitabına değinirken (Radikal gazetesi, 5 Ağustos 1998 Çarşamba) okul arkadaşı olduğunu söylediği Çiller için şöyle yazıyor:

"Çiller'i de blucinler, önü epeyce açık tişörtler giyen bir bimbo olarak hayal-meyal hatırlıyorum.

Çok sevgili bir arkadaşım ondan ders alırdı ve yoğun göz temasları, ara sıra yanından geçerken filan göğüslerini dokundurması gibi tahrik edici davranışlarını anlata anlata bitiremezdi.

Tansu Çiller öküz gözlerini dikiyor, karşısındaki erkeklerin ellerini tutuyor, 'yanlışlıkla' orasıyla burasıyla değiyor; bir yerlere birtakım gafiller sayesinde tırmanıyor ve eşyalarını kolilere doldurup başkanlık odasından zorla boşaltan asistanlardan birinin dediği gibi 'Vantuzları çok güçlü Cama yapışan tek ayağı bile kalsa oradan kopmuyor'."

75

Demirel'in kulağına gelen bütün bu anlatımların hiçbir yararı olmadı.

"Vitrin yenilenecekti." Yani? Kendi kalacak, etrafında arkasında yanında genç insanlar' olacaktı.

Bir görüşmemizde "Vitrinin ne kadar yenilenebildiğini" sordum. Bir Çiller'le böyle bir sonuç söz konusu olamazdı

Hafif güldü, alaylı bir gülümsemeydi:

"Genç Ergenekon'u genel sekreter yaptık ya!" dedi.

Bir-iki genç isimle kamuoyundaki gençleşme baskısını idare ediverdi.

Partinin belkemiği yine yıllardır eskimeyen dostları, arkadaşlarıydı.

Basın da Çiller'le yetinmişti; Demirel'in üzerine "Partiyi gençleştir" diye gitmiyordu.

Oysa Çiller için ne Demirel, ne demokrasi, ne de Türkiye idealleri vardı.

Demirel'in onca sözüne, yıldız yapacağı, kızı gibi koruyacağı vaatlerine karşın, Çiller, hâlâ aynı noktada direniyordu:

Hüsamettin Cindoruk'un, Demirel'in verdiği sözlerde ne denli sağlam bir lider olduğunu ısrarla söylemesine karşılık, Çiller "Bana Bakanlık güvencesi verebilir misiniz?" diye soruyordu.

Cindoruk, elbette bir konuşma ustasıydı. Çiller gibi konuşma özürlüsü değildi.

"Demirel size bu kadar önem vermese niye partiye almak için bu kadar ısrar etsin?" diyordu. Çiller Cindoruk'un bu mantığını güvence kabul etti.

(20 Kasım 1990) Erken seçime bir yıl kalmış. Demirel muradına eriyor. Çiller'i partiye üye yapacak! Ama, partideki yetkililer Demirel'e "Efendim, uçak biletlerini almamızı, otel parasını ödememizi istiyor" diye haber getirdiler.

Her şeye razı Demirel. Uçak biletlerini –tabii Özer'in de– DYP alıyor!

Üyelik töreninde yakasındaki Kırat rozetini çıkarıp Çiller'e takarken Demirel 'genç vitrini' öylesine yüceltiyor ki; müthiş bir ilimsel değeri kazandığını açıkça söyleyen bir konuşma yapıyor ve "Üni-

versitedeki görevini bırakıp bizimle Anadolu'nun tozlu yollarına düşmeye geldi" diyordu.

DYP'liler 'Bacı'yı Baba'nın istediğinden daha âlâ, gösterişli bir tezahüratla bağırlarına bastılar.

Çiller hakkında her şeyi bildiğinden kuşku duymadığımız deneyimli, vazgeçilmez bir siyasetçi için ne gaflet!

Demirel için artık Faralyalı'lar, Tunç Bilget'ler, İlhan Kesici'ler...

Genç kadro, ikinci plandaydı.

İlk büyük kongrede Çiller'i GİK'e seçtirdi ve hemen genel başkan yardımcısı yaptı.

Bir füze hızıyla yükselmesinde, Çiller'in belki kişisel –ama maskeli– yetenekleri rol oynadı ama, asıl olan, Demirel'in, Çiller'i, mal varlığından Dalan'lı siyasal oyunlara kadar her şeyi ile tanımasına karşın yükseltmesi, yüceltmesiydi.

O kadar yakınlık gösteriyordu ki Çiller'e; geceleri Hilton Oteli'ne 'arabasıyla getiriyor, sonra evine, Güniz Sokak'a gidiyordu'.

76

Günlük çalışmaları çoğunlukla saat 20.00'leri buluyordu.

Genellikle 'çıkış saati'nden önce beni çağırıyordu. İlk günler makam odasında kabul etmedi beni.

Cumhurbaşkanı, çalışmalarını bitirdikten sonra mesken tuttuğu 300 metre ötedeki eski Köşk'e 'otomobiline binerek' gidiyordu.

Bu yöntemi yadırgamıştım. Köşk bahçesine kim girebilirdi? Ağaçlar altındaki kimi noktalarda silahlı askerler nöbet tutuyordu.

Bu eleştirilerimi sıralayınca sade bir yanıt aldım:

"Emniyet gerekçesiyle!"

O bahçede, o kadar iyi korunan bahçede Cumhurbaşkanı'na saldırı gerçekleşirse varın hesaplayın Ankara'nın ya da Türkiye'nin herhangi bir bölgesinde, yöresindeki durumu... diye anlatmaya çalıştım ama, 'güvenlik' sözcüğü kapı gibi karşıma çıkıyordu.

Cumhurbaşkanı'nın –özellikle İstanbul'da– karadan bir yerden bir yere gitmesi halkın sabrını taşırıyordu. Gerçekte halk, haklıydı.

Çünkü polis, Cumhurbaşkanı'nın geçeceği yolları saatler önceden kapatıyordu. Trafiği zaten berbat olan İstanbul'da halk isyan edecek hale geliyordu

Ankara'da da durum böyleydi Köşk'ten Ulus'a kadar uzanan Atatürk Bulvarını veya Cumhurbaşkanı nın gideceği yere kadar olan güzergâhı polis dakikalar önce kapıyordu.

İş saatlerinde, akşam üzerleri dakikalar boyunca arabasında Cumhurbaşkanı'nın geçmesini bekleyenler, kornalarla protesto ediyorlardı.

Yanında bulunduğum bir kezinde Demirel, Genel Sekreter Necdet Seçkinöz'e kent içinde trafik işaretlerine riayet etmeyi önerdi

'Allah saklasın" ile başlayan, "güvenlik" diye sona eren kısa bir açıklamayla Demirel'in önerisi geri çevrildi

Şöyle, ama basit bir gerekçe söylüyorlardı:

"Diyelim ki, ABD elçiliği karşısındaki kırmızı lambada durdunuz Karşıdan koşa koşa silahlı bir adam geldi ve..."

Cümlenin arkası 'malum'!

Demirel de bu olasılıklara fazla direnemiyordu.

Fakat İstanbul ve Ankara'daki 'durumu islah edecek' bir formül bulundu

Kimi zaman Cumhurbaşkanı helikoptere binerek Etimesgut askeri alanına gidiyordu.

Bir süre sonra –hava çok elverişsiz olduğu günler dışında– Cumhurbaşkanı artık helikopterle gidip geliyordu. Nadir zamanlar başkent içinde gideceği yere otomobiliyle gidiyordu

Cumhurbaşkanı'nın havaalanına gidişinde iki askeri helikopter geliyordu Köşk e. Daha doğrusu helikopter pistinin bulunduğu Köşk Muhafız Alayı'na iki helikopter iniyordu.

Cumhurbaşkanı eski Köşk'ten arabayla Muhafız Alayı bahçesi dahil bir kilometrelik yolu geçip helikoptere biniyordu.

Bir ara Demirel'in Muhafız Alayı ndaki pistten helikoptere binip ınmeyi istemediği söylentileri yayıldı.

Cumhurbaşkanı'nın çalışma ve makam odalarıyla bütün birimlerın bulunduğu yeni Köşk binasıyla eski Köşk'ün arkasına düşen es-

ki genel sekreterlik binası arasındaki bir araziye helikopter alanı yapıldı.

Seçkinöz kısa sürede pisti tamamlattı.

Ama...

Nedense Demirel, yeni pisti –ben ayrılıncaya kadar görmedim– kullanmadı.

Belki teknik açıdan 'sakıncalı' bulunmuştu yeni pist.

Hikmetinden sual olunabilir mi? Elbette olunamazdı. Ama, kullanılmayacaksa, pist niçin onca para sarfedilerek yapılmıştı?

77

Modası geçmiş büyük mercedese binerken beni de çağırırdı.

Günün olaylarını özetlerdim. Kimi olayların derinindeki gerçekleri anlatırdım. Gazetelere yansıması olası olmayan kimi bilgileri de konuşurduk

Uç yüz metre, yavaş giden araçta ne konuşulabilirse... Ama dikkatimi Cumhurbaşkanı'nın bir hareketi çekerdi.

Demirel, araba hareket ederken sağ yanındaki bir düğmeye basardı; başyaverle şoförün bulunduğu ön bölümle bizim aramızdaki bölümü, yukarıya doğru kayan bir cam kapatıverirdi.

Konuşmalarımızın ön bölümden duyulmaması için bir önlem miydi bu? Yoksa Demirel'in en ufak bir olaya karşı duyarlılığını gösteren bir davranış mıydı?

Hâlâ anlamış değilim. Ama, Demirel'e bu hareketindeki anlamı sormuş da değilim.

Ağustos sonlarına doğru bir gün, arabada kısaca söyleşirken 1 Eylülde TBMM'de yapacağı konuşmada "Herhalde 21. yüzyıla hazırlanan Türkiye portresi çizeceksiniz" dedim

Hemen "Yaz" dedi. "Konuşmamda olmasını düşündüğün unsurları yaz ve yarın Emel Yatmaz'a ver."

Ben bir bürokratım! Söz dinlerim! Gece yazdım bir şeyler ve ertesi günü, Demirel'in 15 yıldır özel sekreterliğini yapan Emel Hanım'a verdim.

Ah! Alışmak. Bir yere, bir meskene, bir insana alışmak.

Öyle kolay, öyle zor ki...

Siyasetçiler bir başka dünyanın insanları sanki. Yok olmaktan korkuyorlar, var olduklarını kanıtlamak için sürekli çaba gösteriyorlar.

Devletin tepe noktasına gelmiş olsalar bile, orada 'birinci' olmayı bir hırs, bir ihtiras haline dönüştürüyorlar.

Örneğin; şu durum: Demirel, Çankaya'ya çıkalı 100 gün geçmiş. Dolu dolu bir 100 gün yaşadığını ve yaşattığını anlatmayı istiyor. Bir dosya hazırlatmış, bana da gönderdiler. Yeri gelirse söz edebiliriz o dosyadan.

Ya dosyadaki bilgileri değerlendirip haber yapmalı ya da dosyayı basına dağıtmalı! Benim görüşüm buydu ve Demirel'e söyledim.

Cumhurbaşkanı'ndaki kaygıyı o sırada sezinledim. Çankaya'da çok iş yapıyor, fakat basın bu çabaları, bu çalışmayı görmek istemiyordu. Basından yine yakınıyordu.

"Eğer" diye başladım söze: "Burada etkili değilseniz, gazeteciler Allahın her günü sizi niye arıyorlar? Niye telefonunuza erişmek istiyorlar?"

"Evet, öyle ama" dedi. Yine de tatmin olmuyordu.

Sürdürdüm: "Yapacağınız bir-iki öneri siyaset dünyasını allak bullak edebilir" dedim.

Tam o sıradaydı, tabii Demirel'in neye kızdığını ya da sıkıldığını veya bozulduğunu yüzündeki en küçük mimikten derhal anlayabilen Emel Hanım'la Necdet Seçkinöz, Cumhurbaşkanı'nın önüne bir kâğıt uzattılar.

Benim lafım kaynadı. Demirel üsteleyip yeniden açmadı o konuyu, tabii ben de (20 Ağustos 1993).

Demirel, "Ne var ne yok" dedi. Bu, konunun kapandığını gösteriyordu.

PTT'nin T'si satılacak. Ulaştırma Bakanına yetki vermiş Çiller. 'Her şey hazır'mış. Örneğin ABD'den bir alıcı da çıkmış. "Tabii rüşvetle" dedim. Hafifçe güldü.

Erzincan'da halka silah dağıtılıyor. "Yasalara göre halk, kendisini korumak isterse silahlanabilir" demiş. Böyle yazıyor basın. Oktay Ekşi karşı vaziyet aldı. Aydınlık manşetten girdi. "Cumhurbaşkanı halkın silahlanmasını istiyor" gibi olumsuz başlıklar.

Demirel "Öyle değil" dedi. "Eğer yönetim halkın kendini savunmasını isterse silahlanmasına izin verebilir diye bir yasa var. Yani vali veya yetkili bir kişi bu izni verebilir."

Söylediği bu. Emel Hanım'a verdiğim konuşma taslağını 'beğendiğini' söyledi. Konuşmayı hazırlamak için 'daha 10 günü olduğunu' söylüyor.

21 Ağustosta İstanbul'a gitti, sekiz-on gün yok Ankara'da.

Cumhurbaşkanı Köşk'ten dışarıya adım attı mı, hele kent dışına çıktı mı... Demirel'in çevresinde görünen, Cumhurbaşkanı'nın aradığı kişiler pır!

Kimi enayiler, ya da görev budalası olanlar Köşk'e gidip geliyor.

79

Ne saklayayım: İlk aylarda ben de o enayiler arasındaydım.

Demirel yok, ama ben saat 09.00 ile 18.00 arası Köşk'teki odamda 'çalışıyorum.'

Yani? Bol gazete ve dergi, hatta okuyamadığım kitapları okuyorum.

Vakit çok, iş yok!

Kimi zaman da tanıdıklar geliyor, laflıyoruz. Kimi kutlamaya, kimi de meraklı olduğu konularda bilgi almaya geliyor. Gazeteci dostlar eksik olmasınlar, sürekli arıyorlar.

Cumhuriyet bürosu ile hemen her gün –sanki orada hâlâ fiilen çalışıyormuşum gibi– ilişki kuruyorum.

'Ziyaret edenler' arasına Kaya Toperi de katıldı (27 Ağustos 1993).

Bern'de büyükelçiliği sırasında PKK'lı saldırganlarla başı belaya girmişti. Açık bırakılan bir kapıdan giren PKK'lılara ateş açılmıştı. İsviçre fena halde bozuk atıyordu Kaya'ya. Oysa haksız. Türk top-

raklarına saldırı oluyor, İsviçre polisi yeterince önlem almamış. Ama Kaya suçlu!

Toperi'yi geri çektiler. İsviçre ile bozulmaya yüz tutan ilişkiler yeniden düzeldi

Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin. Toperi'yi Bern'den sonra Güney Kore başkenti Seul'e göndermek istiyor. Oysa Toperi daha 'düzgün bir yer' istiyor.

Cumhurbaşkanı'na gelmiş, Seul'den vazgeçilmesini sağlayacak tek makam, Çankaya. Büyükelçileri atama yetkisi Cumhurbaşkanı'nda.

Anlattığına göre; Demirel, Toperi'yi dinlemiş, "Sen merak etme" demiş.

Gerçekten merak edilecek bir şey olmayacaktı: Zira Toperi'yi Seul'e atadılar!

Hikmet Çetin, Toperi'ye ateş püskürüyordu. "Benim orada olaylar olacağını içeren telgrafımı almamış eline, okumamış bile. Okusaydı arka kapıyı açık bırakmaz, önlem alırdı. Bazı gerçekleri namus belası saklıyoruz yahu" diyor, başka bir şey söylemiyordu.

Kaya, o sırada fazla açıklanmayan bir olaya değindi, birkaç önemli şey söyledi:

"Zamanında öldü Turgut Özal" dedi. "Ölmeseydi, birkaç ay sonra fiili politikaya gireceğini açıklayacaktı."

Pek inanmadım. Özal, nasıl çıktığını bildiğimiz Köşk'ü bırakacaktı ha?

"Sahi mi?" dedim, hayretle.

"Evet" dedi Toperi, "açıklayacaktı."

Konuşma ister istemez Özal'ın ölümüne geldi. Hâlâ aynı kanıdayım: Köşk'teki düzen, üstelik kalp ameliyatı geçirmiş, prostatlı bir Cumhurbaşkanı'nı her an denetleyecek bir düzen değildi.

Özal'ın çevresinde sürekli doktor olmaması biraz garip değil miydi?

Hiçbir sağlık önlemi, derhal müdahele yapacak bir düzen yok!

Kaya Toperi, bu eleştirileri dinledi:

"Düşmüş yere ve o an ölmüş" dedi. Beni doğruluyordu. Sürdürdü Toperi:

"Semra Hanım Özal'ı bulduğunda yerde ölü. Ağzından bir şey

sızmış. Hastahaneye getirdiğimizde ölüydü 'Öldüğünü hemen açıklayalım' diyorlardı.

Ben 'Başbakan (Demirel) geziden gelinceye kadar öldüğünü açıklamayalım' dedim.

Pat diye açıklanır mıydı? Olen bir Cumhurbaşkanı idi.

Sonra 'Dua etmekten başka çare kalmadı' diye bir açıklama yaptım."

Toperi ayrılıyordu yanımdan, "Benim Özal'a karşı kişisel hiçbir duygum yok. Sadece siyaseten karşı çıkıyordum, belki biliyorsun" dedim.

"Yok canım, seninle meselesi yoktu" dedi.

Kapıdan çıkarken durdu:

"Bak Cüneyt" dedi. "Seninle hep arkadaşlık yaptık Bir şey söyleyeceğim:

Burası (Köşk) tam bir Bizans'tır. Kimseyle dostluk yapma. Gel, işini gör, Cumhurbaşkanı ile konuş ve evine git."

Sesimi çıkarmadım.

Toperi'ye zaten söylediği şekilde davrandığımı söylemedim

80

Onca devlet işi arasında zaman zaman ikili konuşmalarımıza 'Çiller'in durumu' konu oluyordu.

Çiller'e 'gitti' gözüyle bakıyorduk.

Çankaya koridorlarında esen hava buydu. Yerine kimin geleceğini araştırırken çeşitli seçenekler üzerinde duruluyordu.

Demirel'e Çiller'i devirecek adaylar arasında güçlü gördüğüm iki adı söyledim:

"Ahmet Özal olabilirdi. Ya da Rüşdü Saraçoğlu."

İlkinin 'babadan kalan bir adı', ötekinin ise temiz bir ünü vardı

Cumhurbaşkanı dinledi benim adaylarımı:

"Rüşdü bize daha uygun" dedi.

'Biz' derken DYP'yi mi söylüyordu yoksa Çankaya Köşkü ile ilişkiler açısından mı Saraçoğlu'nu yeğliyordu, tabii anlayamadım

Cindoruk'tan söz etmememin bir nedeni vardı:

Daha önce bir gün, Çiller'e karşı Hüsamettin Cindoruk ile olumlu bir sonuç alınabileceğini söylemiştim.

Demirel tepki göstermiş; "Çiller'den de beterdir" demişti

Cindoruk bahsini bir daha açmadım.

Demirel, Cindoruk'un TBMM Başkanlığını sürdüreceğini söyledi

Televizyonlar 30 Ağustos 1993 günü Gazi Orduevi'ndeki resmi kabulde Demirel'le Cindoruk'u 'çok samimi bir hava içinde' gösterdiler.

Bu küçük anı ile neyi anlatmak istediğimi bilmem anlatabiliyor muyum?

81

Toplum olarak kimi zaman bir sloganı tutkuya dönüştürüyoruz.

Sonuç alıyor muyuz, yoksa unutup gidiyor muyuz?.

Kamuoyu, gazetelerin, televizyonların kışkırtmasıyla 'temiz toplum' çılgınlığına kapılmıştı.

Göknel skandalı, İLKSAN olayı... İtalya'daki temiz toplum operasyonlarına imrenen Türkiye'de bir fırtına esmesine neden olmuştu.

İLKSAN olayındaki tutumu, Demirel'i skandala bulaştırma heveslerini kışkırtıyordu. Örneğin ANAP lideri Mesut Yılmaz İnterstar'da İLKSAN soruşturmasının 'eksik kaldığını' söylüyor ve;

"Asıl meselenin siyasi emri kimin ya da kimlerin verdiğini saptamak olduğunu" öne sürüyordu.

Tabii bu tutumuyla Yılmaz, "60 milyarın ödenmesi emrini ben verdim. Ne olmuş" diyen Demirel'i doğrudan suçladı

Ağustos sonlarında siyasal gelişmelerde hayli değişik bir yeni yön gözlendi. (30 Ağustos 1993) Cavit Çağlar, Hürriyet ve Milliyet'e verdiği demeçlerle ön plana çıktı

Kuşkusuz Çağlar'ın bu denli değer kazanması zenginliğinden ya da yeteneklerinden kaynaklanmıyordu. 'Baba'ya yakınlığı, söylediklerine özel bir önem verilmesini sağlıyordu.

Doğrusu Çağlar'ın DYP liderliği üzerindeki sözlerine özel değer vererek bakmamı, Demirel'in o günlerde bana söylediği bir söz sağladı.

Demirel, Tansu Çiller'in 'ne zaman indirileceği' tartışmaları sürerken, bana "Hele biraz dursun bakalım" demişti. Bu, Demirel'in yönlendirdiği demeyeyim ama, gelip fikir danışan insanlara duyumsattığı görüşün bir özetiydi.

Çağlar demeçlerinde Marttaki yerel seçimlere Çiller'le gitmek gerektiğini söylüyordu. Demek ki, Çankaya ve ilişkide olduğu DYP'li dostları Çiller'i Kasımdaki büyük kongrede 'indirmekten' vazgeçmişlerdi.

Çiller'den kurtulma projesini Demirel ve Demirel'ci DYP'liler bir kez daha erteliyorlardı.

O günkü notuma bakıyorum. Şöyle yazmışım:

"Ama Demirel'in hesap dışı tuttuğu bir olasılık var: Mart 1994'teki yerel seçimden, ya Çiller 'güçlü çıkarsa', beklenilenin dışında olumlu bir sonuç alırsa ne olacak?

Ne mi olacak? Artık Çiller'i kimse tutamayacak ve genel başkanlıktan indiremeyecek!"

82

Sade insanların asla kavrayamayacağı ve kavrasalar bile sindiremeyip yadırgayacakları bir sanattı politika. Binbir yüzlü!

30 Ağustos sabahı. Demirel 1 Eylülde TBMM'de yapacağı konuşmanın taslağını verdi. Okuyup eleştirilerimi ya da eksik gördüğüm yanları Cumhurbaşkanı'na söyleyecektim.

Fakat basındaki, Çankaya'ya çıkışıyla ilgili kinayeli veya eleştirel yazılara takılıyordu. Bir ara "Turgut Özal ile Kenan Evren'in 'burada' –yani Köşk'te– oturmaya hakları yoktu" dedi:

"Meclis'i bir yana atıp hiçe sayarak buraya çıktılar. Ben ise 447 üyenin 431'inin oyuyla seçildim. Herkes bana oy vermemiş olabilir. Ama benim seçimim demokratiktir."

Özal'a *müthiş öfke* duyuyordu.

30 Ağustosta Gazi Orduevi'ndeki resmi kabulden sonra Köşk'te çalışacaktık.

Konuşma üzerine olacaktı geceki toplantımız. Sabahki kısa görüşmemizde Necdet Seçkinöz de vardı. Fakat Meclis konuşması-

nın taslağını bana verirken Demirel, kimi gazeteci arkadaşlarla görüştü. Sabah'tan Güngör Mengü, Hürriyet'ten Muharrem Sarıkaya ile konuştu

Verdiği yanıtlardan anladım ki; gazeteciler Demirel'e, "Çiller'in bugünkü gazetelerde yer alan 'Çökmüş bir devlet devraldık' biçimindeki demecine ne diyeceğini" soruyorlardı.

Cumhurbaşkanı yanıt vermeyecekti bu sava.

Gerçekten Çiller, Demirel dönemini ağır biçimde eleştiren bir demeç vermişti.

Yanından ayrılırken Cumhurbaşkanı'na Cavit Çağlar'ın Çiller'i destekleyen iki demecini sordum

"Sizinle konuştuktan sonra mı bunları söylüyor Cavit?" dedim

"Hayır" dedi Demirel: "Benimle konuşmadı. Ama Çağlar mücadeleyi bıraktı."

Hemen arkasından öyle bir cümle ekledi ki sözlerine, bakakaldım yüzüne:

"Şimdi Çiller çağırsın Cavit'i, Bakanlık teklif etsin. Kabul eder. Mesele bu."

Demek ki, ben yanılmıştım. Çiller'le yerel seçimlere girmek fikri Demirel'den gelmiyordu.

Çağlar, anlaşılan 'baba'ya sormadan kendi başına ve belki Demirel'in bana söylediği gibi 'Bakanlık vaadiyle' Çiller'i indirmekten vazgeçmişti.

Fakat Çağlar-Demirel ilişkilerindeki şaşırtıcı süreç devam etti:

Çünkü, Çağlar'a yukardaki olumsuz notu veren Cumhurbaşkanı Demirel'i sık ziyaret edenlerin başında Çağlar geliyordu. Basın hemen her fırsatta Demirel-Çağlar arasındaki ilişkinin her zamanki gibi 'çok sıcak' olduğunu yazıyordu.

Bu, politikanın kaçıncı yüzüydü, bilemiyordum.

Biraz 'Demirel'in 30 yılı' üzerinde konuştuk. Özel arşivini taşıyormuş. Ali (Şener) Kuleli Sokağı'nda çok güzel bir yer bulmuş. Oraya gidiyormuş arşiv. Genç çocuklar bulmuş. 'tasnif ettiriyormuş belgeleri.'

Gece. Saat 21.40'da Gazi Orduevi'nden gelmiş, çağırdı. Gittim. 3-4 saat konuşma metni üzerinde çalıştık Daha önce verdiğim

'şemayı' hemen hemen konuşmaya uygulamış. Hatta kimi cümleleri de almış metne.

Nöbetçi yaver, havacı binbaşı. Çağırıyor. "Bize kahve" diyor.

Binbaşı "Emredersiniz" diyor ve çıkıyor.

Demek devletin tepesinde oturmanın sağladığı bir hava var Ben bir binbaşıya nerede olursam olayım kahve emri veremem.

23.30 dolaylarında Köşk'ten çıkarken başyaver orada. Cumhurbaşkanı'nın 'istirahate çekilmesini' bekliyor. Meraklı. Oğuz Özbilgen elimdeki dosyaya baktı, "Çözdünüz mü?" dedi, alaylı bir sesle.

"Hayır" dedim, yürüdüm.

31 Ağustos 1993, konuşma metni yazıma gönderildi Daktilograf 4 dil biliyormuş

"Ama" dedim, "Köşk bir gayya kuyusu."

Ne demek istediğimi merak etti. "Memurlar arasında o dedi bu dedi'den geçilmiyor" diye açıklık getirdim.

"Memurlar" dedi gülerek... O kadar.

83

Politikacı olamayacağımı bir kez daha anladım

Politikacı olmak, politikada başarılı olabilmek için siyasal olaylarda duygulara yer vermemek gerekiyor Dostluğa, arkadaşlığa, ancak kişisel yararlarına dokunmadığı sürece yer vermeli insan.

Ben Demirel'in, politikalarına, düşüncelerine karşı çıkanları. izlenmesini istediği yolu ve yöntemi kabul etmeyenleri, ama kim olursa olsun bir kalemde defterden sildiğine' tanık oluyordum

Kızgınlıkları, kırgınlıkları bile bir hesaba dayanıyordu.

Kabaca söylemek gerekirse "Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın" özdeyişine uygundu davranışları.

Oysa ben, siyasetin istediği doğada bir insan değildim.

İnsanların, kim olursa olsunlar yüzlerine başka, arkalarından başka konuşmayı asla beceremezdim.

Demirel doğuştan siyasetçiydi.

84

Örneğin, Ermenistan'ın Azerbaycan üzerinde askeri üstünlük ve toprak kazandığı günlerdi. Ecevit, Türkiye'nin derhal harekete geçmesini istiyordu.

Demirel, "Ecevit çıldırmış" dedi bana: " 'Niye Ermenistan'ı bombalamıyoruz', diyor. Böyle yaparsan Ermenistan'ı bombalamış olmayacaksın. Rusya'yı bombalamış olacaksın. Osmanlı Devleti'nin en güçlü zamanında bile o iş yapılmamış. Adam (Ruslar) gelmiş ta Bakırköy'e kadar... Azerbaycan 200 sene esarette kalmış. Osmanlı Devleti gidip niye Azerbaycan'ı esaretten kurtarmamış?

Azerbaycan'ın önce kendine gelmesi lazım. Vallahi burada bir sürü enayi var. Türkiye'yi savaşa sokamadılar, öyle kaldılar. Türkiye'nin başı kâfi derecede belada yahu!

150 bin askeri bugün dağ-taş adam aramakla meşgul.

Bu adamlar (teröristler) fare gibi. Bir yere sıkışıyor, oradan çıkıyor. 3-5 askeri şehit edip gene kaçıyorlar deliklere."

Görünen yüzüyle Demirel, bu örnekte görüldüğü gibi mantıklıydı.

Duyguları bir yana atıp gerçeği aramayı ve savunmayı öylesine ustaca yapıyordu ki...

85

Medya-Başbakan ilişkilerine ışık tutan, ama yalanlanmayan bir haber:

"Basına 500 günde 2,6 trilyon liralık teşvik dağıtıldı.

Kimileri 'hibe' kredi niteliğindeki teşviklerden bir bölümü, sıfır ile yüzde 36 arasında değişen çok düşük faizlerle ödenen fon kaynaklı kredilerden oluşuyor.

Teşvik belgeli yatırımların yüzde yüz vergi muafiyeti, yüzde yüz gümrük muafiyeti alması da sağlandı.

Teşviklerde arslan payı 700 milyar ile Sabah gazetesinin Hürriyet 425 milyar liralık, Milliyet 335 milyar liralık, Türkiye gazetesi 230 milyar liralık teşvik kullandı.

Çiller'e bağlı Hazine'de, teşvikleri Çiller'in sağ kolu diye nitelenen Osman Ünsal yönlendiriyor.

Toplam 68 adet belge ile dağıtılan 2,6 trilyon liralık teşvikle milyonluk tirajlar, binlerce kişiye istihdam sağlanacağı varsayılıyor.

Teşvikler dağıtan Kalkınma Bankası yetkilileri, 'Bunlar siyasi kararlar. Mevzuata uygun olunca biz ödeme emirlerini yerine getiririz. Kararların yerinde olup olmadığını tartışamayız' diyor.

Hazine: 'Hükümetin tercihi budur. Yatırım yapıyorsa adam teşvik de alacak tabii. Keşke Kemal Ilıcak da İLKSAN'la uğraşacağına burada imkân arasaydı.'"

Bu rakamların kesinleştiği tarih, Mayıs 1993. Demirel'in Cumhurbaşkanı seçilip Çankaya'ya çıktığı 15 Mayıs 1993'ten dört gün sonra. 19 Mayıs 1993'te

Teşvikleri basına veren yetkili makam, Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı: Tansu Çiller!

Akla gelen soru şu oluyor: Başbakan Demirel, emrindeki Devlet Bakanı Çiller'in medyaya 2,6 trilyon dağıttığını bilmiyor muydu?

Devlet mekanizmasında ihbarın, ya da bürokrasideki adıyla üst makamlara olumsuz gelişmeleri duyurmanın normal işlerden olduğu bilinen Türkiye'de...

Başbakan'ın 'teşviklerden habersiz' olması?...

Doğrusu acayip!

86

Bir roman adı var belleğimde. Lise yıllarında okuduğum bir kitap: 'İnsanları Seveceksin!'

Yok, hayır! İnsanları sevmeden önce inceleyeceksin.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Necdet Seçkinöz'ü ilk kez yakından izlediğimde bana verdiği izlenim: sade bir yaşamı olan, yumuşak sesli, kibar ve art düşüncelere sahip olmayan bir bürokrat .. Kuşkusuz, Demirel'in harem-i ismetindeki gizemli her şeyi bilen sadık bir arkadaş şeklinde özetle özetlenebilir

1 Eylül konuşmasının yazımında ve kimi paragraflarındaki katkımı uzun uzadıya söyleyecek değilim. Fakat Cumhurbaşkanı'nın ilk TBMM konuşmasının hazırlanışında hayli emeğim geçti.

Demirel'in yanına girip çıkıyorum. Söylediklerini not ediyor ya da verdiği notları konuşmaya alıyorum

Göreve başladığım sırada, önceleri de söylediğim gibi Köşk'te bir ben, bir de Emre Gönensay vardık. Sonra kalabalıklaştı, ama ne kalabalıklaştı!

Konuşma son biçimini aldıktan sonra, Seçkinöz'le karşılaştık:

"Yeni bir şey yok konuşmada" dedi. Acaba ne gibi bir 'yenilik' bekliyordu? Sonuçta bu, bir Cumhurbaşkanı konuşması idi. Olaylara tepeden bakan, ülkenin acele gereksindiği konulara hükümetlerin ve Meclis'in önem ve özen göstermesini isteyen bir konuşma olacaktı. Öyle de yazıldı.

Bu cümlede Demirel'i değil, beni iğneleyen bir yan, bir amaç vardı.

'Yazdığın metin bir şeye benzemiyor' demeye getiriyordu.

Sesimi çıkarmadım. Seçkinöz'ü de tanımayı zamana bırakmayı yeğledim

Bir başka gün koridordaydık, ben Demirel'in yanından çıkmıştım:

"Bana hiçbir şey anlatmaz Cumhurbaşkanı" dedi. Yine sustum. Pek de inandırıcı gelmedi söylediği. Zaten Demirel çoğu kez bir şey anlatmayı değil, dinlemeyi, dinlediklerine göre fikir ve görüş ifade etmeyi ya da –işine geldiğince– soruları yanıtlamayı seviyordu.

Dikkatli ve kuşkucu zekâsı böyle davranmasını emrediyordu. Fakat Seçkinöz'ün Demirel'in bir şey söylemediğini bana duyurmasının bır anlamı olmalıydı. Düşündüm ve kendime göre bir yorum yaptım:

Bürokraside özellikle yüksek düzeyde görev yapanlar arasındaki rekabet. birbirlerinin tepedeki insanla ilişkilerini özenle izlemeyi ve ne olup-bitiyorsa öğrenmeyi gerektiriyor.

Ola ki Seçkinöz, Demirel'le başbaşa kaldığımızda neler konuştuğumuzu kendisine anlatmamı istiyordu. İma ettiği buydu

Oysa benim Seçkinöz'le rekabet içinde olmam söz konusu değildi

Öyleyse, Genel Sekreteri dokundurma yoluyla Demirel'le konuştuklarımızı öğrenmeye iten sadece meraktı veya... Cumhurbaşkanı'na bağlı olsa da nihayet yasa gereği genel sekreterin buyru-

günda olan bir 'kişinin', o konuşmaları aktarması –belki de– görevidi.

Anlamamazlıktan, duymamazlıktan geldim Seçkinöz'ü

Yasayı bilmem; ama Cumhurbaşkanı Demirel, beni göreve aldığı ilk gün sadece 'kendisine bağlı bir çalışma düzeni içinde olacağımı söylemişti.

Ben Demirel'in söylediğine uyardım.

87

Gazetecilikten kalma huylar: Nerede olursak olalım kafamızdaki yerini muhafaza ediyor.

1 Eylül konuşmasındaki şu cümle örneğin:

"16 Mayıs (1993) tarihinden (seçildiği tarihten) bu yana geçen süre içerisinde Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili olarak hemen hemen hiçbir eleştiri vuku bulmamıştır. Bu, ülkede rahatlık yaratmıştır."

Acaba ülkede mi yoksa Demirel'de mi rahatlık yarattı?

Bu cümle söylenip geçilmiş bir cümle değildi.

Zira; Demirel ikide bir kendi seçimiyle Evren ve özellikle Özal'ın seçilişleri arasındaki 'önemli farkı' söyler, rakamlarla kıyaslamalar yapardı.

Sonradan bu söylemleri unutacaktı. "Ben onları aştım" diyecekti.

Oysa, Evren'in milletin oy vermekte duraksamayacağı Anayasa'nın referandumuna sığınarak Cumhurbaşkanı seçildiğini ve Çankaya'ya çıktığını söylerdi.

Özal'ın TBMM'yi oluşturan partilerin hepsinin katılımıyla değil, sadece artık millette dayanağı yüzde 21.70'e inmiş bir ANAP grubu oylarıyla seçildiğini sürekli anımsatırdı.

Bu nedenlerle TBMM'deki o cümlelerin derininde Demirel'in –kendini, kendinden öncekilerden farklı gören– bir bakış açısı, bir kimlik yatıyordu.

TBMM'deki törenden ve Demirel'in konuşmasından sonra, Çankaya'da 'küçük özel bir çalışma odasında' toplandık.

Masanın üstü dosyalarla dolu. Sol yanında Emel Yatmaz oturuyor. Sağ yanı boş. Bir koltuk var. Çağırdığı kişiler orada oturuyor, Demirel'le hemen hemen –deyim yerindeyse– burun buruna. Ben genellikle dikdörtgen masanın Demirel'in tam karşısındaki köşesinde yer alıyorum.

Eylülün ilk haftası yeni çalışma düzenine geçecek.

Çiller'in Kur'an-ı Kerim öperek din sömürüsüne soyunmasıyla ilgili bir-iki cümle söyledim:

"Bunların hepsini Necmettin (Cevheri) yaptırıyor" dedi.

Oysa genel bir kanı sürekli konuşuluyor ve tartışılıyordu:

Çiller'in Demirel'i 2. veya 3. plana atmak ve adını yavaş yavaş unutturmak istediği söyleniyordu. Bu türden yorumların giderek yoğunlaştığını söyledim Demirel'e:

Güldü ve "Gücü yetmez" dedi.

Gücü yetmeyebilirdi. Ancak Çiller, örneğin Demirel'in TBMM'de konuşacağı gün kamuoyunda daha fazla ilgi çekeceğine, hatta basında manşetlere geçeceğine inandığı bir konuyu, birden gündeme getirdi.

O günkü grup konuşmasında üniversite sınavlarını kaldıracağını ilan etti.

Fakat bu sözlerinin üzerinden altı-yedi saat geçti geçmedi; "Benim söylediklerim yanlış anlaşıldı, öyle demedim" diye yalanladı.

Manevra, Demirel'in konuşması üzerindeki dikkatleri dağıtmaktı, ama başarılı olamayacağını anlayınca sözünden geri döndü. Ufak tefek ayak oyunları...

Çiller, Hikmet Çetin'e bir türlü ısınamıyor. Öğrendim ki, Azerbaycan konusunda genel görüşme açılmasını istemiş Çetin. Ben de aynı kanıdayım: Ben Dışişleri Bakanı olsam gelirdim Meclis'e, "Buyurunuz söyleyiniz; ne yapalım, savaşa girelim mi girmeyelim mi?" diye muhalefeti açık sözlü olmaya çağırırdım.

Bu konular açıldı; Demirel bana, önemsenecek bir açıklama yaptı. Çiller'le ilişkilerine ışık tutacak kısa bir açıklama:

"Ben" dedi: "Çiller'e, 'Bak kızım. Benimle uğraşma. Ben Cumhurbaşkanıyım. Sen Başbakansın. Herkes kendi yolunda yürümeli' dedim."

Bu, bir özet. Kimbilir daha ne konuşmalar geçti ve geçiyor aralarında.

Sınavsız üniversite giriş haberini benden duydu Demirel. "Nasıl yapacak?" dedi hayretle: "YÖK ayağa kalkar."

Acayip bir haber daha vardı 1 Eylülde: Amerika'nın Sesi Radyosu PKK militanlarını "Özgürlük Savaşçısı" diye tanıtıyordu yayınlarında. Radyo Kürtçe yayınlarını artırıyor.

89

2 Eylül 1993 benim için –gerçekten– unutulmaz bir gün olarak kalacak.

Cumhuriyet, o gün akşam üzeri Ankara Palas'ta (Devlet Konukevi'nde) gerçekten görkemli bir kokteyl-parti verdi.

Cumhurbaşkanı Demirel, Başbakan Çiller, hemen bütün Bakanlar, devlet yüksek bürokrasisi... Gazeteciler, yazarlar... Sevdiklerimiz, bizi sevenler geldiler.

İlhan, tabii oradaydı.

Çiller alelacele geldi, alelacele gitti. Yetişmekte zorlanıyordu insan. Yürümüyor koşuyor. Kocaman adımlar.

Demirel, bizim partiye uğradıktan sonra İstanbul'a gidecekti.

Ayrılırken İlhan Selçuk'un kolunu tuttu ve büyük bir içtenlikle;

"Cüneyt'le ilgili yazını beğendim. Doğruları yazmışsın. Ama doğru her zaman lazım değil ki" dedi. Kahkahalar yükseldi.

Cumhurbaşkanı, İlhan'ın yazısındaki son cümleye, "Bakalım gazeteci (Köşk'e) ne kadar dayanacak?" cümlesine gönderme yapıyordu.

O gece Hikmet Çetin'le bir konuşma yaptık. Tabii telefonda:

CA: "Nedir sana bu saldırılar? Her cephede ricat varmış dış politikada!"

HÇ: "Nerede varmış ki?.."

CA. 'Bazı yazarlar öyle yazıyor. Azerbaycan işinde gereken yanıtı vermek gerekiyor."

HÇ: "Bugün bana Türkeş geldi. 'Yüzde yüz haklısın' dedi. 'Benim kadar oraları tanıyan yoktur. Ben Elçi Bey'le yıllarca beraberdim. Bu Elçi Bey'le bir halt olmaz' dedi.

'Üstelik bütün bunların (Ermeni-Azeri savaşı) sorumlusu odur' dedi 'Ama' dedi, 'bunları sen de söyleyemezsin ben de söyleyemem.'"

CA: "Ama bir şeyler yapman lazım, saldırılar sürecek zira. Bugünkü Sabah mesela. Suriye'yi bombalayacakmışız!"

HÇ: "Dün gece beni bu konuda Ertuğrul aradı, 'Benim bilgim yok, haberim yok' dedim.

Sabahleyin Başbakan beni arıyor· Dedi ki 'Bu haberi yalanlayın!'

'Konuşan, söyleyen ben değilim bu haberi. Siz yalanlayın' dedim.

Taktik şu: Başbakan cesur politikacı, ama Dışişleri onu engelliyor!

Gazeteye manşet attırıyor, arkasından ben açıklama yapacağım. Sonra diyecekler ki, 'Başbakan bombalayacaktı. Bu Dışişleri pısırık. Silik politikacı. Engelliyor!'

Bunu düşündüm ve Başbakan'a dedim ki: 'Sizin danışmanınız Volkan Vural'ınız yapsın açıklamayı.' Çünkü haberin kaynağı Dışişleri değil ki, Başbakanlık!"

CA: "Volkan? Açıklamayı..."

HÇ: "Açıklamayı Volkan yaptı. Tamamen taktik. Sabahleyin niye aradı? Hem de saat 09.00'da. Bu, beni aramaz dedim. Birden aklıma geldi. Aradığına göre Dışişlerine yalanlatayım diyor aklınca Askerlerle anlaş, bombala. İstiyorsan."

CA: "Sam füzeleri de buralara gelsin."

HÇ: (Güler) "Çağır Genelkurmay Başkanı'nı. 'Ben Suriye'yi bombalamaya karar verdim, bombalayın, de!' Saldır Suriye'ye."

CA: "Yahu bunda akıl yok mu? Genelkurmay bu kadın söyledi diye bombalar mı Suriye'yi?"

HÇ: "Bir de şunu unutuyorlar (Demirel gibi konuşuyor Çetin de) 120-140 bin askerin Güneydoğu'da 30 bin askerin Kıbrıs'ta

170 bin askerini bağlamışsın. Bir de 3 cephe açacaksın. Bu kadar dangalaklık olur mu yahu?"

CA: "Peki ama bu kadınla nasıl yapacaksınız?"

HÇ: "Ben ne yapacağım? Doğru bildiğim yolda devam edeceğim."

90

Kuşku yok; bu denli gamsız, ne yaparsa yapsın sonu olumsuzluğa varan hareketler ve ne olursa olsun umursamayan bir Başbakan... O Başbakan'a destek veren bir medya ve yavaş yavaş DYP grubundaki dalgalanmaların Çiller lehine gelişmesi...

Durum bu; ne ki, devletin tepe noktaları, 'açmaza düştükleri an' birleşiyor, anlaşıyor. Anayasa Mahkemesi Çiller hükümetine 1 yıl süreyle ülkeyi kanun hükmünde kararnamelerle yönetme yetkisi veren yasayı iptal ediyor (4 Eylül 1993).

Bu yasayla çok şey değişebilir. Biz öyle düşünüyoruz ya; örneğin bu yasaya dayanarak Genelkurmay Başkanı'nın bir yıl daha uzatılan görev sorunu ne olacak?

Yürürlükten kalkacak mı? Yok canım, düş görme!

Bu ara başka olaylar da rahatsızlığı tırmandırıyor DEP Milletvekili Mehmet Sücar öldürüldü. Bir diğeri –Nizamettin Tonguç– yaralı. Yine kontrgerilla, yine Hizbullah öyküleri.

SHP'de Kurultay. Gürkan: "SHP Kurultayı Türkiye'nin kurultayıdır."

Murat Karayalçın: "Kürt sorunu bir bölge sorunu değildir."

Çakmur: "Tanrı lider devri artık kapandı."

Cumhurbaşkanı bir başka 'sorun'la uğraşıyor. İstanbul Valisi Kozakçıoğlu'nun serveti masaya yatırıldı. Demirel'in Başbakanlığı döneminde İstanbul Valiliği emrine milyarlar gönderilmiş. Demirel "Kozakçıoğlu'nun özel hesabında bulunduğu öne sürülen 8 milyar liranın örtülü ödenekten tahsis olunan rakamın bakiyesi olduğunu" söylüyor.

Savunuyor valiyi ve görevden alınmasına karşı çıkıyor.

(5 Eylül 1993) Demirel, İstanbul'da:

SD: "Burada epey etkinlik yaptık."

CA: "Burada fazla bir şey yok. Çiller Sivas'a gitti geldi. Orada Aleviler aleyhte gösteri yapmışlar."

SD: "Yapmışlar mı?"

CA: "Evet. 'Türkiye laiktir, laik kalacaktır. Madımak'ın hesabı sorulacaktır' diye. Fakat meydandan uzaklaştırılmışlar. Çiller'de aynı masal: 'birlik beraberlik' falan."

SD: "Konuşmayı gördüm."

CA: " 'Türk ordusu dünyanın en güçlü ordusu.' Bunu orada niye söyledi, anlayamadım."

SD: "Ben de anlayamadım."

CA: "Türk ordusunun gücünü Azerbaycan'dan söz etmeden söylediğine göre. Herhalde Ruslara 'gelir gününüzü gösteririz' demek istiyor."

SD: "İyi ama, o zaman, otel yandığı, yakıldığı zaman Türk ordusu neredeydi derler adama."

CA: "Derler. Baykal da 'Cumhuriyet olmasaydı İslamköy'den bir Cumhurbaşkanı çıkmazdı' demiş."

SD: "Hayır, görmedim. Zaten biz de onu söylüyoruz."

CA: "Gazeteler Azerbaycan'a müdahale edeceğimiz havasını basıyor."

SD: "Oralarda hiçbir şey yok. Bütün hikâye: tepede oturuyor, Rus oturuyor. Zebella gibi. Bunu söylediğin zaman alınganlığa geliyorlar. Bu gerçek yahu!

Bu Rusya ile 400 sene uğraşmışsın. Bağımsız devletler topluluğu içinde Azerbaycan. Müdahale edince... Taşkent anlaşması var 'Bağımsız devletlerden birine dokunulursa, hepsine dokunulmuş sayacağım', diyor. Ne kadar cahil şeyler. Aydın Doğan'ın düğününde, dün gece Aydın Doğan'a dedim ki: 'Siz savaş istiyorsunuz. Yapacağım. Ama ilk önce seni askere alacağım.' (Kahkahalar)

'Ama' dedi, 'Yaşım geçti'.

'Yaş maş dinlemem kardeşim' dedim. 'O kaideleri kaldıracağım ve seni askere alacağım' dedim."

CA: "Bunlar gerçekten savaş istiyorlar mı, yoksa?.."

SD: "Savaş istiyor adamlar."

CA: "Peki neye dayanarak Azerbaycan'a müdahale edeceğiz?"

SD: "Ben de onu soruyorum zaten. Yani hangi gerekçeyle? Bunlar bizim kardeşimiz, peki. Adam (Rus) sana dönüp diyecek ki: 'O senin (Azerbaycan) kardeşin ise, bu da (Ermenistan) benim kardeşim!'"

CA: "Geçende Köşk'te toplandınız. O toplantıda Meclis'ten müdahale için bir karar alma falan gibi bir durum çıktı mı?"

SD: "Yok canım. O çeşit bir şey oldu da... Ben 'Neye dayanarak karar alacaksınız Meclis'ten?' dedim. 'Sonra ne yapacaksınız kararı?'

Dünyayı ayağa kaldırırız yahu."

CA: "Bir de şu Nahçıvan. Hani Türk toprakları sayılıyor. Müdahale için bu bahaneye sarılmak mümkün değil mi? İşte 'Ermeniler Nahçıvan'a saldırıyor' diye?"

SD: "Nahçıvan öyle bir iş ki... Nahçıvan diye bir olay yok orta yerde.

Zaten Nahçıvan'a müdahale etseniz dahi 5 devlet çıkar karşınıza. Anlaşma öyle ki, anlaşmanın ne kadar geçerli olduğu da belli değil.

Nahçıvan'a müdahale bir şeyi halletmiyor. Nahçıvan bir problem değil ki. O durduğu yerde efeleniyor, asıyorlar, kesiyorlar.

Bir zamanlar olmuştu yine böyle.

Hani birisi yalan söylese de (Çiller'i kastediyor) şuna yaşa varol diye koşuşalım diye gözünün içine bakanlar var. İyi mi?"

Demirel'in Azerbaycan'la Nahçıvan'la ilgili bu sözleri basına da –Milliyet– yansıdı. Cumhurbaşkanı "Azerbaycan'a askeri bir müdahalenin Rusya ile karşı karşıya gelmek olacağını" söylüyor.

Ama, bu arada hemen eleştiriler başladı. Önce ANAP'tan, sonra kimi yazarlardan:

Rusya'dan böyle korkulur ve her politika oluşturmada Rusya düşünülürse sonuç alınamazmış. Azerbaycan da işte böyle elden gidiyormuş falan.

Tam bu sırada (5 Eylül 1993) Sabah'ta Moskova'nın Ankara Büyükelçisi Çernişev'in bir demeci çıktı: "Türkiye tek başına Erme-

nistan veya Nahçıvan'a silahlı müdahalede bulunamaz. Böyle bir duruma Rusya seyirci kalmaz" diyordu.

Politika sürüyordu: Hikmet Çetin "Ermenilerin Azerbaycan'daki işgallerinin, Irak'ın Kuveyt'i işgaline eşdeğer olduğunu" söylüyordu.

Cumhurbaşkanı'nı destekleyen demeç, Moskova'dan geliyor.

Şu işe bakın!

91

(6 Eylül 1993 Pazar, saat 16.30)

CA: Cenaze (Güneydoğu'da öldürülen milletvekilinin) getirildi. Milletvekili olduğu için Meclis önünde tören olacak. Ama şu hale bakın, TBMM'deki törende tabutun Türk bayrağına sarılmasını istemiyorlar." (Kürt milletvekillerinin isteği)

SD: "İyi. Böylece kendilerini ele veriyorlar. 'Buyuz' diyorlar. 'Kan dökenlerin arkasındayız' diyorlar. O zaman hiçbir şey demeye hakları kalmıyor. Bu kadar enayilik olur. Kimden destek bulacaklar yani?"

CA: "Kimseden destek bulamazlar!"

SD: "Bulamazlar tabii."

CA: "Türk halkı bunları yemez. Bunlar (DEP milletvekilleri) böyle devam ettikçe damgasını vurur."

SD: "Tabii. Şimdi Orhan'ın dokunulmazlığı gelecek. Dokunulmazlık falan yürür. Türkiye bir şeyi çözmeye, bir bilmeceyi çözmeye mecbur. Güneydoğu dağlarında askerler ölüyor. Bunları öldürenler var, değil mi? Bu askerleri öldürenlere destek verenler Meclis'te ise... Bu kavgayı bunlarla yürütemezsiniz.

Bunu o Yaşar (Kaya) enayisine söyledim. Ona dedim ki; 'Bak, siz, bu cinayetlere karşıyız, Türkiye'de kan dökülmesine karşıyız. Biz PKK'nın siyasi devamı değiliz demediğiniz sürece burada meşru olmakta zorluk çekersiniz.'

Bir süre sonra... Ben açık söyleyeyim Hüsamettin filan ağır şekilde eleştiriliyor her yerde." (DEP'li milletvekillerinin bu tutumlarına TBMM Başkanı olarak 'gereken' müdahaleyi yapmadığı için)

CA: "Hüsamettin Anayasa Mahkemesi kararlarına da karşı çıkmaya başladı."

SD: "Olur mu öyle şey canım?"

CA: "Niye yapıyor Hüsamettin bunu?"

SD: "Eeee, güya demokrasiyi savunuyor. Yine dedik ki: eğer bir ülkenin rejimi bir ülkeyi bölüyorsa... Onu (rejimi) savunmak mümkün değildir. Bunun adına da demokrasi demek mümkün değildir.

Yani ülkeyi bölen rejimin adına demokrasi demek mümkün değildir.

Vatandaşa soralım: 'Bu rejimin adı demokrasi. Bunu mu istiyorsun yoksa ülkenin birliğini mi istiyorsun?'"

CA: "Tabii ülkenin bütünlüğünü, birliğini tercih edecekler."

SD: "Bakınız: 1980'de yapmadı mı? 'Boşver demokrasiyi, ben evden çıkamıyorum,' dedi (vatandaş)."

CA: "Evet, böyle dedi."

SD: "Demokrasi uğruna ülkeyi bölemezsiniz. Gayet açık söylüyorum."

CA: "Yok öyle bir şey zaten. Cenazeyi Kürt bayrağına saramıyorlar. Parti (DEP) bayrağına saracaklar. Diyecek ki halk: 'Meclis'e giriyorsun, haklardan yararlanıyorsun, paracıkları alıp cebe indiriyorsun. Buraya kadar Türk. Öldürülünce Kürt!' Buna 'yok' diyecek."

SD: "Doğru!"

CA: "Azerbaycan meselesinde ne yapacak hükümet?"

SD: "Önce MGK var, Meclis var ve 'ben' varım. İsteklerin akılla mantıkla alâkası yok."

CA: "Ama bu 'kadında' akıl yok! 'Nahçıvan'ın kılına dokunulamaz!' Niye söyler ki?.."

SD: "Ne yapacak ki?.. Nahçıvan diye bir olay ile bizim medyayı doyuruyor. Bizim medya da doğru mu değil mi diye bakmıyor ki... Medyanın bir şey bildiği yok. Bakalım nereye varır?"

(Bir süre geçti, aynı gün Demirel yine aradı)

SD: "O şeylere bir yanıt versek mi diye düşündüm de."

CA: "Kimlere efendim?"

SD: "Hani benim için 'işaret verdi' gibi sözler var ya."

CA: "Bugün biraz geç kalmadık mı?"

SD: "Bugün-yarın meselesi değil. Bizim açıklamada diyeceğimiz şu: Türkiye'nin askerlerini, polislerini, halkını öldürenlere kim arka çıkıyorsa... katildir!"

CA: "Onu söylediniz zaten "

SD: "Bir kere daha söyleyelim."

CA: "Çok daha açıklık getirmek gerekiyorsa 1 Eylül konuşmanızdaki o cümleyi aynen koymalı açıklamaya Hangi anlama geldiği açık."

SD: "Bu lafı üstüne alanlar varsa katildir diyorum yine."

CA: "Teröre kim arka çıkıyorsa..."

SD: "Tabii."

CA: "Kim destekliyorsa, Türk milleti indinde elbette bunlar katildir."

SD: "Bunu yine diyelim."

CA: "Tabii efendim."

SD: "Yarın diyelim onu."

CA: "Birtakım adamlar lafın üstüne atlamışlar."

SD: "Yahu kardeşim; Türkiye'de eğer insanlar öldürülüyorsa, askerler öldürülüyorsa... Bu sadece beni mi ilgilendirir? Başkalarını ilgilendirmiyor mu?"

CA: "Cumhurbaşkanı'nın 1 Eylül nutkundaki 'teröre arka çıkanlar katildir' demesini ele alıp işte 'Cumhurbaşkanı milletvekillerini (Kürt milletvekillerini) hedef gösterdi' demek, tamamen saptırmaca!"

SD: "Evet."

CA: "Saptırmaca yapıyorlar. Lafın ne demeye geldiğini söylemeden 'Cumhurbaşkanı hedef gösterdi', diyorlar ve milletvekilleri de alkışlayarak bu sözü, katıldılar."

SD: "Türkiye'nin sıkıntısı bu değil mi zaten? Destekleyenler de sempatizanları da katildir!"

92

Türkiye'de siyasetçilerin dilinden çoğu zaman düşmeyen bir sözcük var:

Enkaz!

Gelen her iktidar gideni enkaz devretti' diye en az üç, en çok altı ay suçluyor.

Enkaz devir işi Eylül 1993'te hükümetlerin malı olmaktan çıktı. Partilere malzeme oldu.

Tarihsel SHP Kurultayı'na beş gün kala genel başkanlığın ateşten gömlek olduğu savları genişliyor ama, Erdal İnönü'nün 'enkaz devrettiği' de yaygınlaşıyor.

Bu parti 10 yıllık yaşamında 17 kez kurultay gerçekleştirmiş. 3 büyük bölünme yaşamış. 13 genel sekreter eskitmiş. Yorumlara göre son İSKİ skandalıyla iyice yıprandı ve yüzde 10'luk seçim barajına kadar geriledi.

Son olay: Baykal ve arkadaşları SHP'den ayrılarak CHP'yi yeniden canlandırdılar.

93

Cumhurbaşkanı'nın yüklü bir programı var bugün (7 Eylül 1993). Bir fırsat bulmuş ki, telefonla aradı:

SD: "İş (yani hedef gösterdiği yolundaki suçlamalar) yatışmış görünüyor. Açıklama yapmaya gerek var mı?"

CA: "(Zaten ben yeni bir açıklamaya pek yatkın değildim) Evet, artık yok.

Dün gece DEP'liler yine size gelmişler."

SD: "Geldiler. Meclis'teki konuşmamı onlara gösterdim. 'Mademki bu cinayetlerin arkasında değilsiniz, alınganlık niye? Öldürmelerin yani cinayetlerin arkasındakiler katildir,' dedim."

CA: "Bu kadar söze ne diyorlar?"

SD: "Hık-mık ediyorlar."

CA: "DEP'lilere (içlerinde Yaşar Kaya, Ahmet Türk gibileri var) bir fax göstermişsiniz. Katilin yakalandığını gösteren."

SD: "Ben Güneydoğu'dan gelen bir fax göstermedim. ANAP'ın bir haberini gösterdim."

CA: "Aman efendim, bir garip ülke burası. Dün Yargıtay kokteylinde Mehmet Gölhan ve Necmettin Cevheri (ikisi de Bakan)

'Katil yakalandı' derken, biraz ilerilerinde duran Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar 'Kim çıkarıyor bu sözleri' diyormuş, hatta küfrederek. İçişleri Bakanı Gazioğlu da 'Bilip de saklayanın anasını avradını' diye sinkaf ederek konuşuyormuş."

SD: "Tetikçi yok orta yerde. Sadece yardımcı olanlar yakalanmış."

CA: "Azmettirenler?"

SD: "Şu âna kadar (saat 11.00) bilgi bu kadar. Tetikçi yok!"

CA: "DEP ne istiyor? Cenazeyi bayrağa (Kürt) sarmıyorlar. Kendileri ayırımcılık yaratmıyor mu?"

SD: "Ben taşkınlık olmamasını söyledim onlara."

CA: "Ama gömüleceği yerde bayrak açabilirler."

SD: "Dini törenin sükûnet içinde olmasına çalışılmalı. Bunları hükümete aktardım."

CA: "Yaşar Kaya sizinle yaptıkları görüşmeyi bir basın toplantısında açıklayacakmış."

SD: "Açıklasın. Elimde görüşmenin presverbali var (görüşmenin tutanağı)."

CA: "Çiller de Yaşar Kaya'yı çağırmış."

SD: "Ben Başbakan'a dünkü konuşmayı naklettim. Olay olmadan, cenazenin sükûnetle kalkması için. Biraz yatışmış gibi görünüyor."

CA: "Hükümete Yaşar Kaya ile görüşmesini siz mi telkin ettiniz?"

SD: "Evet."

Peki ama, Demirel açıklama yapmaktan niçin vazgeçti?

Merak ettim ve sonra öğrendim:

Demirel, gece İstanbul'dan döner dönmez görüşme isteminde bulunan DEP'lileri çağırmış ve onlarla bir görüşme yapmış. Bana söylediği gibi, Meclis konuşmasını, tabii özellikle çarpıcı gelişmelere yol açan paragrafları göstermiş.

Açıklamaya bu nedenle gerek kalmamıştı.

DEP'lilerin Çankaya'ya çıkışını içeren haberi, basın şu başlıkla verdi:

"DEP'lilerin Çankaya'ya gece baskını!"

İyi mi?

Basında yer yer Kürt sempatizanlığı var. Kürt sempatisi, ne ki PKK'ya kadar uzanıyor, kuşkusuz istenmeyen kimi sonuçlar veriyordu.

94

Yadsınacağını bile bile yazmayalım:

Ne zaman rejimi aşan olaylar ya da siyasal gelişmeler olsa; Köşk'te, tabii Demirel'de de azımsanmayacak ölçülerde tedirginlik seziyordum.

İki darbe geçirmiş bir insanın, hangi nedenlerin askeri müdahalelere yol açtığını bilmemesi olanaksızdı.

İki darbe geçiren bir insanın kuşkucu olmaması, çevresindeki 'devlet' görevlilerine kuşkuyla bakmaması da olanaksızdı.

Demirel ile aramızdaki konuşmalarda zaman zaman kısa, fakat çok anlam ifade eden değinmelerde darbe olgusu geçiyordu

(8 Eylül 1993) Gece aratmış beni Demirel. Biz Evita temsilindeydik.

Özel çalışma odasına girdiğimde yalnızdı. Gece için özür dile dim, Evita'da olduğumuzu söyledim:

"Necdet de Volkan Bozkurt da (Özel Kalem Müdürü) oradaydı" dedi.

Soramadım. Ama Cumhurbaşkanı, toplumda böylesi titreşimler yaratan sanatsal ama siyasal, siyasal ama dramatik bir piyesi izlemeye niçin gitmezdi?

Soruya mantıklı bir yanıt verebilir miydi acaba? "İşim çok" diyemezdi herhalde. "Sevmiyorum" da diyemezdi.

Bir başka anı geldi geçti kafamdan. Hayretle karşıladığını içerikte bir anıyla ilgili yanıt.

Kimi zaman radyoda ya da 1970'lerde TRT'deki bir yayında Demirel'i ilgilendiren bir konu, bir konuşma geçerdi. Bu yayınla ilgili görüşünü almak istediğim zaman, Demirel 'izlemediğini' söylerdi. Oysa izlerdi!

Ya da bir dergide veya o günkü bir gazetede kendisiyle ilgili bir yazı, köşe yazısı veya haber dikkatimi çekerdi.

Ama Demirel bunları da okumadığını, görmediğini söylerdi. Oysa okurdu!

Sabahın erken saatinde kalkarak gazeteleri baştan sona okuyan ender insanlardan biriydi. Bir gün Bakanlarına gazeteleri 'akşamları tuvalete girdiklerinde' okumalarını, sabah ilk iş olarak basına göz atmalarını salık verdiğini biliyorum.

Çünkü Bakanlarının pek azı sabah gazete okuduktan sonra göreve gitmeyi âdet edinmişti. Bakanlıktaki basın müşavirleri "Bakanı ilgilendiren yazı veya haberleri 'makama' sunuyordu ya, bununla yetinirlerdi."

Genel siyasal durum mu? Telefonla söyleşiler genel siyasal durum hakkında bilgi edinmeleri için yeterliydi!

O sabah, saat 10.30'du ve özel çalışma odasında henüz 'konulara' girmemiştik.

"Evita'da harika bir sahne var" dedim:

"Generallerin birbirini tasfiye etmesi çok güzeldi. Olayı piyeste kısa zamana öyle güzel sığdırmışlar ki."

Hemen yanıtladı:

"İşte bu yüzden iktidarın kansız, kavgasız el değiştirmesini sürekli söylüyorum ya" dedi.

27 Mayıs darbesinden sonra Menderes-Zorlu-Polatkan'ın idam edilmelerini mi söylemek istiyordu? Yoksa –tabii– darbelere karşı sürekli canlı durmanın gereğiyle mi böyle yanıt veriyordu? Bilemiyorum.

Konu; Köşk'le hükümet arasındaki kararname sorununun devamı bir olayla ilgiliydi.

Basın, İstanbul Valisi Kozakçıoğlu'na takmıştı. Fakat kulislerden öğrendiğimiz bir başka gerçek daha vardı: Olayı Çiller kışkırtıyordu!

Zira Başbakan, İstanbul Valisi'ni almayı, yerine 'daha uygun' –tabii kendine uygun– bir başkasını' getirmeyi düşünüyordu.

Bir başka neden daha vardı: İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nu, başarılı bulduğu için Cumhurbaşkanı Demirel, 'tutuyordu'.

Bu zıtlaşma, hükümetin hazırladığı valiler kararnamesine yansıdı.

Kozakçıoğlu'nu İstanbul'dan ayırabilmek için basına pompalanan bilgiler arasında yeniden 'para meselesi' ön plana çıkarıldı. Milliyet'in sürmanşeti; "Bu, 7 milyar ne?" diye soruyordu. İkinci başlıklarda "Yeter, aklınızı başınıza toplayın" diyor, bir başka başlıkta "Devletin çivisi çıktı-Şaibeler çoğaldı" deniliyordu.

Demirel'i rahatsız eden, Kozakçıoğlu'nun hesabında çıkan milyarlar değildi. Cumhurbaşkanı "Devletin çivisi çıktı" ifadesine takılıyordu.

Doğrusu haklıydı. Çünkü, devletin çivisinin çıkması sadece devlet kurumlarını değil, onlardan da öteye Çankaya'yı doğrudan ilgilendirirdi.

'Devletin çivisinin çıkması?'.. Hâlâ olasılık dışı sayılmayan 'malum olayları' akla getiriyordu. Darbeleri!

Gazetelere bakılırsa çivisi çıkan devlet iki kanada bölünmüştü.

Garip bir manzaraydı: Bir tarafta Çiller, Olağanüstü Hal Valisi Erkan ve Emniyet Genel Müdürü Ağar.

Diğer tarafta, Cumhurbaşkanı Demirel, İstanbul Valisi ve İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir.

Basın felaket yağdırıyor!

Bu saptamalara ekler yapan Demirel bana döndü, karamsar bir değerlendirme yaptı:

"Rejimi çökertecekler!" dedi. Rejim elbette depreme uğrayan bir bina gibi çökmezdi. Bir darbeyle çökerdi! Cumhurbaşkanı'nın, bu olasılığı hiçbir zaman aklından çıkarmadığı ve basındaki bu kışkırtmaların topluma yayılıp eyleme dönüşmesinden sonra darbe geleceğine inandığı anlaşılıyordu.

Sustum, fakat "Şimdi de bir 7 milyar çıktı" dedim.

O konuda kaygılı değildi. Böyle olayları daha da derinleştirerek istemediği, kuşkusuz istemediğimiz sonuçlar çıkması olasılığından kaygılanıyordu.

"Kozakçıoğlu'na o paraları gönderen biziz" dedi:

"Kendi adına değil, vilayet adına yatırıldı para. Sayıştay vesaire gibi işlemleri uzatan olaylardan kurtulmak için böyle davrandık. Vali, mesela bir muhbire para verecek. İşte bu ve benzeri olaylarda bu parayı kullanıyor. Hesabına yatırılmış, çıkarıp oradan veriyor.

Bu sabah Vali ile konuştum, bir açıklama yapacak. Bu yönde."

Seçkinöz bildirdi; Vali Kozakçıoğlu, devlet hizmetlerinde kullanmak üzere örtülü ödenekten para aldığını Kanal 6'ya açıklamıştı.

Peki ama, valiler ve emniyet müdürleri arasında bir kargaşa seziliyordu. Üstelik Emniyet Genel Müdürlüğüne Çiller'in Başbakanlığa geldiği gün ayağının tozuyla atadığı Mehmet Ağar'ın da bu olaylarda önemli rol oynadığı öğreniliyordu

Demirel olaylara renk veren kimi açıklamalar yaptı:

"Hayri Kozakçıoğlu, Mehmet Ağar'ın İstanbul Emniyet Müdürlüğünden alınmasını bizden istedi. (O sırada Demirel, Başbakan) Hayri Bey'le Necdet Menzir, Ağar'ın İstanbul'daki görevindeki 'kimi tutumunun hayli ilgi çekici' olduğunu söylüyorlardı. Ağar, söylediklerine göre 'bazı işleri' bir noktaya getiriyor, nedense arkasını sonradan bırakıyormuş. Bunu saptamışlar."

Öteden beri kulislerde, basında tartışılan bir konu: Emniyetteki savaş! Ta MİT raporuna kadar yansıyan çekişme!

Derya Sazak'a göre, emniyet içindeki hizip çatışmalarını, İstanbul Valisi aleyhindeki bilgileri basına Çiller veriyor.

Demirel'in görüşü başka: Bilgileri Ağar sızdırıyor.

Demirel Başbakanken, Mehmet Ağar'ı İstanbul Emniyet Müdürlüğünden aldı ve Erzincan'a vali atadı. Çok iyi anımsıyorum:

Bir kezinde Mehmet Ağar'ı sordum Demirel'e. Adından bile söz edilmesini istemeyen bir tavır takındı.

Ağar Emniyet Genel Müdürlüğüne getirildiğinde bu duygularını muhafaza ediyordu. Fakat sonraki aylarda birden havası değişti. Erzincan Valiliğini övüyordu Ağar'ın.

Susurluk olayının patladığı. Mehmet Ağar, 'derin devlet' içindeki rolü ve ilişkileri öne sürülerek suçlandığı sıralarda bana "Hiçbir şey bulamayacaklar" diyordu Demirel.

Bakanlıktan istifa ettikten sonra Ağar'ı telefonla aradı, "Geçmiş olsun"dan sonra sonuç çıkmayacağını dokunduran cümlelerle Ağar'ı teselli etti.

1998'de DGM'de iki davada yargılanan Ağar'ın oğlunun nikâhında Evren'le tanıklık yapmayı kabul etti.

Bu hareketi. 'derin devlet' diye anılan organizmanın başında daha önceki yıllar Evren'in, son yıllarda da Demirel'in bulunduğuna 'bir kanıt' olarak gösterildi.

Cumhurbaşkanı; Başbakan Çiller'in, 'son olaylarda etkin bir rol oynadığını' da yadsımıyordu.

"Buraya geliyor" diyordu: "Çoğu kez söyledim Sen benim, ben senin rakibin değilim' diye.

Kedi gibi geliyor. Ne söylersem 'Emredersiniz' diyor.

Bana ne yapacak ki? Hiçbir şey yapamaz."

Bu sözlerde her şey vardı. Türlü hesaplar.

Valiler kararnamesinin uzandığı noktayı görüyorduk. Cumhurbaşkanı'nın 'devleti çökertecekler' yargısına yol açmıştı.

Düşünüyor, yatıştırıcı bir yöntem arıyordu. Önce valiler kararnamesiyle ilgili bir açıklama yapmayı düşündü. Sonra vazgeçti ve ikinci kez;

"Devleti çökertecekler" dedi.

Kafası bu cümlenin içeriğindeki olaylara, sözlere ve söylemlere takılıydı.

Gazeteciler arıyordu. İçlerinden birine 'havayı dağıtacak bir demeç' vermesini önerdim.

"1 Eylülde Meclis'te 'Rejime sahip çıkın' dedik ya" dedi

İkide bir rejim konusunu tartışmaya sokacak davranışlardan kaçınıyordu.

95

İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu vali kararnamesinin taslağını getirmiş, üzerinde görüşmeler yapılmış, gitmiş. Seçkinöz bana "Hükümetin Kozakçıoğlu'nu değiştirmekten vazgeçtiğini" söyledi.

Vali ve büyükelçi atamaları Cumhurbaşkanı'na ait. Her iki meslek, devleti, yani Cumhurbaşkanı'nı temsil ediyorlar. Kararnameyi imzalamadığı zaman sorun sona ermiyor, tersine sorun başlıyor. Bu nedenle hükümet, her iki meslekteki atamalarda Cumhurbaşkanı'nın önerilerini dikkate almak zorunda.

Bürokrasi öğreniyorum. Hatta devletteki işleyişi.

Oysa ben, bütün bu olaylara, izlediğim sahnelere devleti öğrenmek açısından bakmıyordum Gazeteci gözüyle değer biçiyordum.

Demirel, Milliyet'teki haber için patron Aydın Doğan'ı aramış.

Bulamamış. Genel Yayın Müdürü Umur Talu ile konuşmak istemiyor.

Bu hava içindeydik. Ben rejim konusu açıldığında Demirel'e sordum:

"Ya askerler?"

Ses yoktu askeri kesimden. Sessizlik, tehlikeydi!

Demirel "Ses yok oradan" dedi: "Onlar Güneydoğu'nun ağırlığıyla uğraşıyorlar."

Güneydoğu'daki 'gidişat' karşısında sanki ezilmişler gibi bir hava veriyordu. Ses tonu değişikti.

Kafalarımızdaki 'darbe' orada kaldı. Konuyu kapadık.

Demirel birden "Hoş, Aydın Doğan'ı bulsak ne olacak" dedi.

96

Kimileri, "Bir yıldız kayıyor" diye niteledi Erdal Inönü'nün siyaseti bırakmasını. Kimileri ise siyasetten ayrılışını 'zamansız' buldu.

Kimileri de sevindi.

Bir başka, ama çoğu kimseye ters düşen bir bakış açısı daha vardı:

Süleyman Demirel'le uyumlu bir koalisyon kurmuşlardı. SHP'de genel anlamda 'huzurlu bir dönem açılmıştı.' Ama Demirel'in Çankaya'ya çıkmasından sonra, Erdal İnönü için ne koalisyonda ne de partide huzur kalacaktı.

Tam zamanıydı siyasetten ayrılmasının, üstelik eşi Sevinç Hanım'ı mutlu etmenin de tam zamanıydı. Sevinç İnönü, 1983'te başlayan, 1993'te noktalanmakta olan siyasal yaşamı asla sindirememiş, sürekli karşı çıkmış ve galiba bu kez kazanmıştı.

İnönü, siyaseti bırakıyordu. 'Aile' sade yaşamına dönüyordu

İnönü (8 Eylül 1993) yeni genel başkanın seçileceği kurultaydan birkaç gün önce 'ayrılış' nedenlerini açıklayan, siyaseti bırakırken 'pişmanlık duymadığını ve öngördüğü hedeflere vardığını' irdeleyen demeçler veriyordu.

Bu önemli yargının nedenlerini de açıklıyordu:

"Ben siyasete girerken gördüğüm ve o zaman beni çağıranların gösterdiği hedeflere vardığıma inanıyorum. Tabii daha çok sorunlar temel olarak duruyor. Ülkemizde gelişmeyle birlikte yeni sorunlar çıkıyor.

Geçmişten gelen sorunların bir kısmı henüz çözülemedi.

Ama demokrasi içinde bu sorunları, uzlaşma içinde bu sorunları çözeceğiz. Ama bugün vardığımız nokta partimiz açısından çok olumlu bir nokta İktidardayız. Koalisyon olarak, büyük bir ilgi var partimize" diyordu.

Kuşkusuz bu yargıları yanlışlayacak kimi gerçekler de vardı:

Koalisyonun bir ayağı olması SHP'yi elbette ilgi odağı haline getiriyordu. Ama İnönü'nün söylediği gibi koalisyon ortaklığı SHP'yi güçlendirmiyor, tersine onun oy yitirmesine neden oluyordu

İnönü'nün söylediği gibi 'kimi önemli hedeflere varılmış' da değildi.

Demirel'le 1991'de kurdukları koalisyonun ana hedefi 'demokratikleşmeyi sağlamaktı.' Oysa iki yıl içinde (CMUK diye adlandırılan yasa dışında) demokratikleşmenin temel öğelerinde önemsenecek hiçbir adım atılmamıştı.

Demirel, Türkiye'nin ekonomik-sosyal sorunları kadar rejim açısından bu çok önemli sorunu çözemeden Çankaya'ya çıkmıştı. Erdal İnönü de, işte şimdi İstanbul'daki evine gidiyordu.

İnönü, içten itiraflarda da bulunuyordu: Eşi Sevinç İnönü'nün 'politikaya girmesini istemediğini' açıkça söylüyor, "Ama daha sonra bana çok destek oldu" diyordu.

Sevinç İnönü, eşinin siyasete girmesine o kadar karşı çıkmış ve direnmişti ki, 1993'lerde Erdal İnönü, önce siyasete girmeyeceğini söylemek zorunda kalmış, sonraki günlerde siyaset yapacağını açıklamıştı. Bir yandan da Evren cuntasının baskısı altındaydı. 'Beşi bir arada' generaller yönetimi, Erdal İnönü siyasete girerse 'solcuların bu soyadını zırh yaparak yine ortalığı karıştıracağına' inanıyordu

Erdal İnönü, adaylar arasından kimi genel başkanlığa yeğlediğini söylemiyordu. Ama 'çevresinden gelen esintiler' Erdal İnö-

nu nün, 'gençliğiyle partiye yeni bir ivme kazandıracağına inandığı' Murat Karayalçın'ı destekleyeceğini gösteriyordu

'Bir tercih yapmadığını' kendine özgü üslubuyla açıklıyordu:

"Parti genel başkanlığını daha genç bir arkadaşımın yapmasıyla partinin daha başarılı noktalara gideceğine inanıyorum. Tabii, adayların hepsi benden genç!"

Giderayak elbette aksini yapması İnönü'den beklenmezdi:

İki Başbakandan, birlikte çalıştığı Demirel ile Çiller'den övgüyle söz ediyordu:

"Sayın Demirel çok deneyimli bir siyasetçi. Muhalefetteyken benzer doğrultuda fikirler söyledik. Tabii seçimlerde karşı karşıya geldik ve mücadele ettik

Biz ANAP'la mücadele ediyorduk. Gerçi yerel seçimde olsun, genel seçimde olsun rakiptik Ama esas mücadeleyi ANAP ile yapıyorduk. Bu da koalisyonun kurulmasına büyük katkı yaptı.

Geçmişte mücadele etmiş iki parti biraraya geldi. Koalisyonu kurdu diyoruz, bu doğru ama bu iki parti yakın geçmişte ANAP'a karşı beraber mücadele ettiler. O bakımdan koalisyon kurmalarına kolaylık ondan geldi.

Başbakan olarak Sayın Demirel son derece deneyimli bir insandı. Onun bu deneyimlerinden biz çok yararlandık. Tam bir ahenk içinde çalıştık."

İnönü'nün Çiller'le ilgili değerlendirmelerine gelince:

"Sayın Çiller de DYP kongresinde aday, sonra Başbakan oldu ve koalisyonu aynı partiyle kurmakta büyük özen gösterdi

Dolayısıyla onunla da tam bir ahenk içinde çalıştık. Ama kişisel farklılıklar elbette var Sayın Demirel çok deneyimli bir insan, Sayın Çiller ise daha yeni.

Ama o da büyük bir iradeyle ve istekle kendi görevini yapmaya çalışıyor.

Onunla da çalışmaktan büyük mutluluk duyduk."

Erdal İnönü'nün birer vedaname' niteliğinde olan demeçlerinde: görülüyor ki. birlikte çalışmaktan mutlu olmadığı tek bir insan, tek bir lider yok!

Konuşmaları 'gidenin arkasından övgüler içeren' yazıları andırıyor.

Oysa, Çiller hakkındaki değerlendirmeleri hiç de son demeçlerinde olduğu gibi olumlu bakış açıları yansıtmıyordu.

Ve:

İnönü dönemi kapandı SHP'de; Karayalçın dönemi açıldı (11 Eylül 1993)

Karayalçın 559, Aydın Güven Gürkan 403, Yüksel Çakmur 26 oy.

Murat Karayalçın genel başkanlığının ikinci gününde "Gündemin 1. maddesinin solda birlik olduğunu" söyledi.

Olmayacak duaya amin demeye başlıyor Karayalçın da.

İç politikada hafif hareketlenme. SHP'nin taze ve genç lideri büyük bir sava gönül vermiş görünüyor: "12 Eylül'ün rövanşını alma ve şanlı iktidar yürüyüşünü başlatma."

Erdal İnönü, artık hükümette de yok! Başbakanlık görevinden istifa ediyor, otomatik olarak yeni Genel Başkan Karayalçın, Başbakan yardımcılığına geliyor.

Çiller için 'yeni bir dönem'... Karayalçın'lı günler, aylar...

Bildiğimiz tartışmalar içinde Cumhurbaşkanı'nın sesi yükseliyor: "Müslümanlığın AT'ye üye olmamızı engellememesi gerekir!"

97

Demirel'de -en hafif deyimiyle söyleyelim ki- büyük tepkilere yol açan gazete başlığı şuydu:

"Türkiye, Özal'ı arıyor."

Kimi kamuoyu araştırmaları öylesine beklenmedik, daha doğrusu istenilmeyen doğrultuda sonuçlar veriyordu ki; Çankaya'daki koltuğuna henüz ısınmamış olan Demirel'de tepkiler uyandırmaması olanaksızdı.

Önce kısa bir 'durum' saptaması yapalım:

"Nasıl bir Cumhurbaşkanı" sorusunu karşılayacak somut olaylar henüz izlenmemiş.

Çiller'in Başbakanlığı tartışmalı. Liderlikten gidecek mi gitmeyecek mi henüz bilinemiyor

Muhalefet yeni bir aşamada. İnönü gitmiş, Karayalçın gelmiş Devlet yaşamında deneyimsiz. Çiller gibi.

Toplum yaşamında değişiklik yok: Enflasyon sürüyor. Güneydoğu terörü ile henüz 'başedilmiş' değil. Kan akıyor. Asker, derlenip toparlanmaya çalışıyor. Dış politikada aleyhimize akımların ilk işaretleri görülüyor. Demokratikleşme süreci mi? Bir ayağı Çankaya'da, öteki ayağı İstanbul'daki meskeninde!

Tam bu sırada, Başbakanlığı döneminde Demirel'in, yanından ayırmadığı, danışmanlığına önem ve özen gösterdiği İlnur Çevik'in Daily News gazetesinde anket sonuçları yayımlanıyor.

Hürriyet'in, bu anketi sunan haberindeki ilk cümle aynen şöyle:

"Ölümünün üzerinden yaklaşık 5 ay geçmesine rağmen Türk halkının Turgut Özal'ı aradığı ortaya çıktı."

Devam ediyor haber: "Cumhurbaşkanı Demirel'in danışmanı İlnur Çevik'in sahibi olduğu Turkish Daily News gazetesinin yaptığı ankette Özal'ın son 10 yılda Başbakanlık yapan politikacıların en iyisi olduğu belirlendi."

Son on yılın en iyi Başbakanı?.. Bu cümle Demirel'in yüreğinde yanardağ patlamasına benzer tepkilerin yol açmasına yeter de artardı bile.

Tabii bunlar Demirel'in 'dışarıya' yansıtmadığı duygular...

Daha başka sonuçlar vardı ki, doğrusu, Demirel'in tepki göstermemesi olanaksızdı.

Önce 'en iyi Başbakan' sıralamasına bakalım:

Ankete göre 'en iyi Başbakan' sıralamasında ilk sırayı yüzde 42.1 ile Özal alıyor ve... yüzde 21.3'le ikinci sırada Tansu Çiller geliyordu!

Üçüncü, yüzde 16.9 oyla Mesut Yılmaz; dördüncü, yüzde 12.1 oyla Süleyman Demirel!

Demirel'i olumsuz tepkilere iten bir başka cümle daha vardı:

"Seçmen niteliğine sahip 1.356 kişinin yüzde 51.99'u Demirel'in Başbakanlık görevinden ayrılmakla iyi ettiğini bildirdi. Demirel'in Cumhurbaşkanlığından memnun olanların oranı ise yüzde 46.17 olarak belirlendi."

Arıti-Demirel cephe zaten bir süredir "Başbakanlığı bırakıp

Çankaya'ya sığındı" diye yazılar yazarak Cumhurbaşkanı'nı hırpalamaya çalışıyordu

Anket yeni bir ilham kaynağı oldu medyadaki Demirel yayınlarına.

Aylarca sürecek bir başka olgu ankette yer alıyordu:

"Özal'ı arıyor musunuz?

Evet: yüzde 56.2, Hayır: yüzde 37.2, Cevap yok: yüzde 6.6."

98

Devleti tanıyorum!

Tanıdıkça "Neymiş bu devlet?" diye soruyorum kendime. "Maşallah" diye başlayan cümlelerle.

Devleti tanımaya başlıyorum ya; işte bir örnek:

(9 Eylül 1993) Cumhurbaşkanı, Ankara'ya resmi bir ziyaret yapan Romanya Cumhurbaşkanı'nı karşılamak için Esenboğa'ya gitti.

Gazeteler, 'devletin çivisini çıkaran' olay Kozakçıoğlu ile uğraşıyor.

Manşetler, yazılar, yorumlar. Olayı ortaya atan Sabah yükleniyor. Milliyet ise hesap numaraları sıralayıp sorguluyor devleti. Meydan'da, ismini vermediği bir Bakanın, devletteki ikilemleri 'valiler kararnamesinin su üzerine çıkardığını' içeren bir demeci var.

Demeçte 'Ağar-Ünal Erkan ikilisinin gayretlerinden ve Çiller'in girişimlerinden' söz ediliyor. Kozakçıoğlu adıyla ortaya çıkan devletteki çatlağın başrolünde olanları... Herkes kendine göre yazıyor, çiziyor.

Aydınlık ilginç. Birinci sayfada Çiller'in yakında Demirel-mafya ilişkilerini açıklayacağını, "Demirel'in DYP'ye maddi kaynaklar bulmak için devlet ihaleleriyle KİT'leri kullandığını" haberleştiriyor.

Görünüşte 'savaş alanı valiler kararnamesi'. Ne ki –Milliyet'teki başlıkta olduğu gibi– "Bir tarafta Başbakan Çiller, diğer tarafta Cumhurbaşkanı Demirel..."

Nedir bu? İktidar savaşı!

(Aynı gün) Saat 12.30'da Cumhurbaşkanı çağırdı.

Önünde Rauf Tamer'in bugünkü yazısı duruyor. Demirel'i Fah-

ri Korutürk'e benzeten yazı. Demirel'in asla tahammül edemeyeceği, kabul edemeyeceği bir benzetme, bir niteleme!

Romanya Cumhurbaşkanı'nı karşılamaya gitmeden önce Emel Yatmaz'dan –Korutürk'e benzemeyen bir Cumhurbaşkanı olduğunu kanıtlayacak– bütün 'etkinliklerinin toparlanmasını' istemiş.

Protokoler bir Cumhurbaşkanı olmadığını... çalışan, hemen her gün etkinlikler yapan bir Cumhurbaşkanı olduğunu göstermek istiyor.

Bir yazıya bu kadar büyük bir tepki... Çankaya'da işe yaramaz bir insanın oturduğu yolundaki kanılardan, izlenimlerden ne denli rahatsız olduğunu göstermiyor mu bu davranışı?

Ben yazıya bir göz attım, "Bu kadar büyütmemek, üstüne düşmemek gerektiğini" ifade eden bir-iki cümle söyledim.

"Hayır, yanıtı vermek gerekir" dedi. Bugün böyle bir yazı, yarın bir ikinci ve sonraları çoğalan ve topluma sinen bir yargının oluşması... Hemen başlarda önlemek istiyordu.

"Verelim bir cevap" diye yineledi kararını ve Emel Hanım'a bir yanıt yazdırdı.

Emel Yatmaz yanımızdan ayrıldıktan sonra yalnız kaldığımızda önüme iki gazete uzattı.

99

Ben devleti tanımaya başlıyordum:

İki gazete uzattı Cumhurbaşkanı. Biri Yeni Asır'dı. Demirel'in Tunç Bilget ile Münif İslamoğlu'na "Tansu Çiller'e itimadı olmadığı için önemli devlet işlerini konuşmadığını" söylediğini haberleştirmişti. Aynı habere göre Demirel, milletvekillerine Cindoruk'un 'ikna edilebilirse Kasım Kongresinde genel başkan adayı olmasını ister görünmüştü.'

İkinci gazete; Aydınlık'tı.

Demirel'in, genel başkanlığı zamanında 'babalardan' partiye para sağladığını yazıyordu.

Yüzüne baktım. "Ben, parti için" diye başladı: "Para almasına aldım, ama cebime atmadım, hepsini harcadım." Hafif gülüyordu.

Örneğin. 1991 seçimlerinden önce kimlerden 'para almış' ve sarfetmişti acaba?

1991'de SHP ile kurduğu koalisyonda Bakan yaptığı öyle kimseler vardı ki; pek çoğunun 'büyük paralar' karşılığı Bakan olduğuna yemin edilebilirdi.

Çiller, Ekonomi ya da Maliye Bakanlığı sözü alarak DYP'de siyasete girmemiş miydi? Sol bir partinin belediye başkanı iken, Sağlık Bakanlığı vaadiyle DYP'ye aktarma yapan Yıldırım Akbulut 1991 hükümetinde yer almamış mıydı?

DYP'ye girmeleri bir sürpriz olarak karşılanan Trabzonlu işadamı Mehmet Ali Bey... Ya da İzmirli büyük bir holdingin Ankara'daki işlerini izleyen emekli generalin Devlet Bakanlığına getirilmesi.. Sadece yeteneklerinden, siyasetteki ünlerinden mi kaynaklanıyordu?

Aklımdan gelip geçen isimleri, Demirel'e tabii ki soramazdım. Zaten söylemezdi de! Para konusuna gelince, partiye yardım olsun diye para aldığını kabul ederken, Demirel gülüyordu.

Siyasetin yüzünü aklamayan bu olayları Demirel ne o gün ne de sonraki günler açıkladı. Açıklayamazdı da...

Söz, döndü dolaştı, valiler kararnamesiyle devletin tepe noktalarında patlak veren çekişmeye geldi.

Demirel, Kozakçıoğlu olayında Mehmet Ağar'ın rolünü bir kez daha aynı gerekçeyle açıkladı:

"Ağar'ı görevinden almamızı Hayri Kozakçıoğlu istedi, sana söylemiştim. Ağar'ı vali yaptık. Fena da çalışmadı. Şimdi Kozakçıoğlu'ndan intikam alıyor. Bir yanda Ünal-Ağar, öte yandan Hayri ile Menzir. Devlet içindeki kapışma.

Ben valiler kararnamesinde Ağar'la kliklerin ağırlığı olmasını engellemeye çalıştım" dedi.

Bir noktada itiraz ettim: "Ama Çiller'in bütün bunlardan haberi olmaması imkânsız" dedim.

Bu sözüme öyle bir yanıt verdi ki, Çiller'le ilgili kanıyı sürdüremedim:

"Çiller budala. Anlamaz bu işleri" dedi.

Cumhurbaşkanı'nın 'budala' bulduğu bir Başbakan'la ilgili değerlendirme...

Oysa 'Çiller adına olayı parmaklayanlar' olabilirdi. Üstelik Kozakçıoğlu 7 milyarın örtülü ödenekten geldiğini neden söylemiyordu?

Demirel, "Bugün paranın örtülü ödenekten geldiğini söyleyecek ve tanık olarak beni gösterecek" dedi birdenbire:

"Ben hükümetteyken" diyordu: "Bu parayı örtülü ödenekten kullansın diye gönderdim. Bana soracaklar, ben de 'Evet, doğru' diyeceğim. Bazı işler var ki bu paralar orada kullanılır."

Valilerde örtülü ödenek olabilir miydi? Demirel, "Yasaya göre evet," diyordu.

Sonra kıskıs güldü:

"Hayri Bey üstelik parayı nerelere sarfettiğini de yazmış bir yana, belgelemiş!"

Gülerken geçmişi mi anımsıyordu? Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'un, Başbakan Menderes'in emriyle örtülü ödenekten (mesela cımbız alımına, oğlunun okul taksidine kadar) nerelere sarfedilmişse yazmıştı bir deftere. 27 Mayıs darbesi bu defteri ortaya çıkararak devlet parasının nasıl çarçur edildiğini belgelemek istemişti. Acaba Kozakçıoğlu'nun 'yaptığı sarfiyatı belgelemesi', Demirel'in aklına Korur örneğini mi getiriyordu?

Tabii sormadım, söylemedi. "Çiller'le 'arası' olmadığına" değinen habere getirdi sözü:

Gazetelerin 'tepede çekişme', hatta 'kavga' diye yazıp çizmelerine hayret ediyor, ama nasıl önleyeceğini de bilemiyordu.

Zaman zaman söylediklerini yineliyordu: "Yemek verdim hepsine. Anlattım ki onlara; 'Çiller'le benim meselem yok.' Hükümetten gelen ve benim onayladığım kararnamelerin listesini de verdim" diyor, ama hayıflanarak;

"Şimdi yine yazıyorlar" diye ekliyordu.

Evet! 'Çiller tarafı-Demirel tarafı'... Devlet ikiye bölünmüş! Çıkan sonuç açık seçik buydu ve gazeteler manşetlerden duyuruyorlardı bu gerçeği.

Gazetelerin bu tutumunu bozmak için geçerli bir yol arıyordu, ama galiba olanaksızlığı kabul ediyordu:

"Ne yapmalı ki?.. Aydın Doğan'ı arıyorsun, yok. O Umur Talu'yu aramak istemedim" diyordu, belki kaçıncı kez.

Oysa, Cumhurbaşkanı'nın yapacağı son bir şey vardı: Kesin çizgileriyle bir son açıklama yapmak! Sorunu ve içeriğini anlatmak. Demirel'e "Asıl etkinlik, etkenlik işte bu. Neden zorlanıyoruz? Siz etken değilseniz devlette, her gün neden manşetlerdesiniz?" dedim.

Devlet yaşamında –tabii böyle söylemiyordu ama– Başbakanlığın ön plana çıkmasını arzulamıyordu. Devlet deyince önce Cumhurbaşkanlığının akla gelmesini istiyordu. Tabii kendisinin!

Her hafta hükümetle kimi konularda Köşk'te toplantılar yapıyor, üç kez Başbakanı kabul ediyor, bir kez Genelkurmay Başkanı ile konuşuyor... Peki, bunlar etkenliğin, etkinliğin kimde olduğunu göstermiyor mu?

Demirel'i takviye edecek öğeler'di bunlar ve o sırada moral açısından Demirel böylesi desteklere gereksiniyordu.

"Budala" dediği bir Başbakan'dan *bu denli ürkmesine gerek* yoktu.

"Kurtulmak gerekiyor ondan. Kurtulacağız da" dedi. Çiller'e son bir kez değiniyordu.

Tansu Çiller resmi bir ziyaret için Moskova'ya gitmişti. Tabii medyanın büyük şamatasını beraberinde sürükleyerek!

"Şimdi Kremlin'de geziyor. Kızıl Meydan'da sarhoş bir Amerikalı, 'Çok güzel bir leydisiniz' demiş. Bizimkiler bayram ediyor. Boris Yeltsin onu öyle bir sarıp sarmalar ki" dedim. Hafif bir sözdü, hafifçe güldü. Devlet içindeki kavgadan rahatsız, kafası bu olaylara çalışıyor.

"Yeltsin'e neler söyleyeceğini burada anlattım" dedi. Çiller ise, çok anlamış olmalı ki anlattıklarını, "Demirel'in Adriyatik'ten Çin seddine kadar uzanan Türklük dünyası"nı reddediverdi.

Dinledi ve boşver diye bir el işareti yaptı.

Görüşmemiz sona erdiğinde kısa bir değerlendirme yaptım: Cumhurbaşkanı Tamer'i önemsiyor, ama Çiller'i önemsemiyor. İlginç!

Mehmet Ağar'la ilgili verdiği bilgiler ise daha da ilginçti:

"Yeraltı dünyasıyla ilişkisi var. ('MİT raporunda da böyle yazılıyordu', dedim Demirel'e.) Bana anlattıklarına göre bazı işleri getirmiş getirmiş ve sonra durdurmuş. ('Hangi işleri?' diye sordum. Demirel yanıtlamadı.) Şimdi listeyi sıralayacak durumda değilim.

(Demek ki Ağar'ın bu tür işlerini içeren bir liste de vardı.) Onlara (Kozakçıoğlu ile Menzir'e) 'Ağar'ın yarıda bıraktığı işleri tamamlayın', dedim Tamamladılar. İstanbul'u bunlar (Kozakçıoğlu ile Menzir demek istiyor) temizledi. Halk bugün rahatça sokağa çıkabiliyor."

Sordum: "Turgut Özal zamanında MİT raporu için Başbakanlık Denetleme Kurulu Başkanı soruşturma yapmıştı. Siz onun hazırladığı raporu görmüş müydünüz Başbakanlığınız zamanında? Ağar'la Ünal hakkında bir şey var mıydı o raporda?"

Demirel şöyle yanıtladı:

"O raporda hiçbir şey yok!"

100

Köşk'te başdanışmanlık görevine başlamamın birinci ayı dolmamıştı.

20 gün içinde 'devletle' tanışmış ve 'devleti tanımaya' başlamıştım.

Devletle tanıştığım, devleti tanımaya başladığım sırada izlediğim olaylar kimi sonuçlar çıkarmamı sağlıyordu.

Örneğin; Cumhurbaşkanı yalnız kaldığımız zamanlar Başbakan'ı 'budala' diye niteleyecek kadar ileri gidiyordu. Bu yargısını çekinmeden söylüyordu. Hatta kimi siyasetçiler Demirel'in bu türden yargılarından kurtulamıyordu.

Başbakan Çiller ya da kimi siyasetçilerle görüşürken bize duyurmaktan çekinmediği yargıların ışığında mı konuşuyordu?

Elbette hayır!

'Budala' dediği Başbakan'la konuşmaya 'kızım' diye başlıyor, yumuşak bir üslup kullanıyordu.

Devletle ilgili konulara Çiller'in 'aklının ermediği' kanısındaydı Demirel.

Fakat her hafta kimi zaman üç kez kabul ettiği Başbakan'la uzun uzadıya 'devlet işlerini' görüşüyordu. Çiller'e yardımcı olacak her olanağı kullanıyordu.

Basın aracılığıyla yaptığı eleştirilere gelince; eleştirdiği konuları

Çiller'e de söylüyordu. Ne var ki, açıktan yaptığı eleştirilerin bir başka anlamı vardı:

Halkın yararlarını korumak için Çiller'i eleştiriyordu!

Genelde siyasetçilerin değişik yerlerde değişik görüşler ya da görüşmeler yaptıkları gibi bir kanı vardı kamuoyunda

Bu kanı doğruydu ve devletin hemen her kademesine egemendi.

İçten yargıları saklamak, değişik bir hava içinde konuşmak!

101

Demirel, SHP Kurultayına fazla kafa yormadı.

Cumhurbaşkanı 10-12 Eylül günleri Kozakçıoğlu ile uğraşıyor.

Bir ara kimi gazetelerdeki Kürtçülük cereyanlarına değindim. Dinledi, gazete bünyesiyle ilgili yorum yapmadı. Ama;

"Ben milliyetçiyim" dedi. "Ama ülkenin bütünlüğü, birliği, dirliği ve kalkınmasının milliyetçisiyim."

Kürt sorunu, kuşkusuz PKK terörü ile eşdeğer, başbaşa giden bir sorun.

Demirel, "Dün Doğan Güreş Paşa'ya 'Bu işi –PKK terörünü– bu yıl mutlaka bitirin' dedim. Doğan Paşa 'Günde 4 kez novalgin alıyorum. Başım öyle ağrıyor ki' dedi bana."

Doğan Paşa Sabah'a konuşmuş. Demirel'le konuştuktan bir gün sonra "Bu işi bu yıl bitireceğiz" diyor demecinde

Devlet böyle işliyor. Cumhurbaşkanı istiyor, Genelkurmay Başkanı Cumhurbaşkanı'nın doğrultusunda demeç veriyor. Sonra?.. Görüyoruz ki, o demeç Cumhurbaşkanını memnun etmek için verilmiş. Zira PKK terörü 1993 yılı sonunda da 'bitmiyor', sürüyor

Demirel, Fehmi Işıklar'ın ziyaretine geldiğini, 'tabuta Türk bayrağı sarılmamasını eleştirdiğini ve eğer bu ülkenin insanları isek, bundan kaçınılamayacağını' söylemiş

"Ben Fehmi'yi severim" dedi, ama hiç beklemediğim bir yorum yaptı:

"Ben" dedi: "Kürtler konusunda hep yanıldım."

İsim vermedi. 30 yıllık 'kader arkadaşı' Necmettin Cevheri'nin

Çiller'e dönüşünü 'büyük yanılgı' diye kabul ediyorsa... Doğrusu sorun yoktu.

Ama çoğul konuşuyor. İsim de vermiyor. Hikmet Çetin'le (Diyarbakır Lice doğumlu) SHP Kurultayı öncesi konuşmasını anlattı. Romanya Cumhurbaşkanı'nı geçirdikten sonra, arabasına almış Çetin'i. Kurultay başkanlığı önermiş Erdal Bey. "Kabul etmesini söyledim, uygun görmedi, ama 'Karayalçın geliyor' dedi bana.

Hikmet iyi çocuk. İnşallah onda da yanılmam."

Hikmet'te yanılmayacaktı. Biliyordum. Söyledim de. Hikmet Lice doğumlu ve zaza!

Devlet çalışıyor. Demirel –Anayasa gereği– 'devleti çalıştırıyor.'

Karayalçın'ın Genel Başkan seçilmesinden sonra, doğal olarak, hem kamuoyunun hem de Çankaya'nın gözü SHP'ye çevrildi.

(13 Eylül 1993) Demirel, hâlâ Karayalçın'ın hem Belediye Başkanlığı hem de Başbakan Yardımcılığı görevlerini üstlenemeyeceğinde ısrar ediyor. Şimdi yumurta kapıda. Demirel'in bu konuda devreye girmesi çok olası.

Zira Karayalçın bugün "Danıştay'ın iki görevi birlikte yürütmesini uygun göreceğini umut ettiğini" söyledi. Aksi halde "projelerin takipçisi olacağını" açıklıyor.

Demirel son gelişmeyi dinledi ve "Danıştay böyle bir karar verse de beni bağlamaz" dedi. Bir pürüz çıkması olasılığı var mı? Öyle ya; Çiller, Karayalçın'ı Başbakan Yardımcılığına getiren kararnameyi Cumhurbaşkanı'nın onayına sunacak. İki görev söz konusu olursa, Demirel'in kararnameyi onaylamaması, daha doğrusu Karayalçın'ı bu göreve atamaması söz konusu olabilir.

"Ben Anayasa'ya bakarım" diyordu Demirel: "Üstelik Danıştay'a nasıl başvuruyor? Şahıslar ya da belediyeler Danıştay'dan yorum isteyemez ki... Danıştay'ın kararı istişaridir."

Taze Genel Başkan, Çiller'le görüşüyor. Fakat yeni Bakanlar açıklanmayabilir Karayalçın, Parti Meclisinin resmileşmesini bekleyecek!

İnönü de akşam üzeri Köşk'e veda ediyor. Belki Erdal İnönü'ye 'iki görevin birarada olamayacağını' söyleyecek. Önerdim, reddetmedi ama... "İlk gün problem çıkarmanın ne âlemi var" dedim ve

dayanamayıp ekledim: "Fakat bunlar arslan sosyal demokratlardır, yaparlar mı yaparlar!"

Gülmeye başladı. Cumhurbaşkanı seçildi ama, hâlâ yüreğinin dörtte üçü siyasette atıyor. Sol deyince şöyle bir duruyor, sol bir partiden söz edince sağ bir partinin lideri gibi davranmak istiyor.

Gazeteler hâlâ Kozakçıoğlu ile dolu. İstanbul'da vali ile görüşmüş. Sordum, "Rutin işler" diyerek kesti, attı.

Devletin bir yanını daha öğrenmiş oldum. Açıklanmasında işe gelmeyenler varsa ya susuluyor, ya da önemsenmeyen bir tavır alınıyor veya 'rutin işler' denilip geçiliyor!

Onca gürültü arasında Kozakçıoğlu ile konuşulan 'rutin işler' ne olabilirdi? Hem de bir Cumhurbaşkanı'nın ilgileneceği rutin işler!

102

O Pazartesi günü (13 Eylül 1993) gerçekten şaşırtıcı bir olay geldi, geçti ve 'devleti bir kez daha yakından tanımama' olanak sağladı.

Cross Fire adlı programına çıkmayı bir türlü kabul etmek istemeyen Demirel, Mehmet Ali Birand'la tam iki saat geçirdi.

Bu zıt manzara karşısında bir gazeteci elbette Cumhurbaşkanı'na sorabilirdi:

"Çeşitli nedenler öne sürüyordunuz. Geriye dönüş olmayacağını söylüyordunuz. Ama şimdi bu gerekçeleri bir yana atmış görünüyorsunuz. Nedeni?" diyebilirdi.

Ama gazeteci artık bir bürokrattı. Tabii böyle bir soru soramadı Demirel'e.

Cumhurbaşkanı da yakından izlediğim bu tezadı mantıksal bir söylemle kapatmayı hiç düşünmedi.

Üstelik 'Çapraz Ateş' 12 Eylül üzerineydi:

Hatta geriye dönüş yapmaktan ötürü hayli keyifliydi de.

"Kenan Paşa'ya da şöyle bir dokundurdum. 13 Eylül sabahı günlerdir akan kanın pat diye nasıl durduğunu sorarak..."

Hafifçe gülüyordu.

Bense hayret içinde Demirel'i izliyordum. Dayanamadım. Bir anımsatma yaptım:

"Meclis konuşmanızda, 'geçmişi geride bıraktığınızı' söyleyerek Mehmet Ali Birand'ın 12 Eylül'ü tartışacak olan programına çıkmayı pek istemiyordunuz. Geçmişi tartışmayı da..."

Yanıt bile vermedi. Mehmet Ali Birand'la "bizzat" konuşacağını söylemişti.

Dayanamayıp programa almıştı.

Üstelik bana ve kamuoyuna açıkladığı ilkeleri bir yana atarak!

103

Bürokrasiyi yeğleyen bir gazeteciyi sorguya da çekerler. Tabii dostça bir görüşme ortamında. Gazeteci-bürokratı rahatsız etmemeye çaba göstererek.

Sanırlar ki, gazeteci, bürokrat olduktan sonra düşüncelerini saklamayı yeğler.

Odamda başyaver kurmay albay Oğuz Özbilgin ile hava yaveri; konuşuyoruz.

Albay daha önce Kuzey Irak'ta Çekiç Güç'te görev yapmış. Sanırım 'beni anlamaya çalışıyor.'

Çok açık bir dille sıraladım kimi ilkelerimizi:

- Milli Misak'tan, laiklikten ve Atatürk ilkelerinden sapmaya asla ödün vermek yok!

- PKK'nın ve DEP'lilerin şamatalarına karşı çıkılmalı.

- Apo'nun ateşkes numarasını devlet uygun görerek en büyük hatayı yaptı. Apo, iki ay içinde Kuzey Irak'ta yeniden toparlandı.

- Ne enflasyon ne başka bir şey! Tek sorun: Devlet sorunu, PKK'yı temizlemek!

Değişmeşen ilkeler. İlhan Selçuk'un da Cumhuriyet'te sindirmeye uğraştığı temel ilkeler. Tabii Evren Değer'in Genelkurmay'dan öğrendiği bir başka haber, gazetede kimi arkadaşların Özgür Gündem'e (PKK organı) özenerek yaptıkları yayınlara dikkat çekiyor. Genel Sekreter Hurşit Paşa, Genel Yayın Müdürü Özgen Acar'ı ara-

yarak Cumhuriyet'in Özgür Gündem'in nusha-ı saniyesi' olmasını eleştirmiş!

104

Köşk'te Çiller fırtınası esiyor.

Sert rüzgârlar kâh Demirel'in çalışma odasında esiyor, kâh aynı koridorun sonundaki benim odamda veya Emre Gönensay'ın odasında.

Unutulması olanaksız bir gündü o gün (14 Eylül 1993)

Saat 17.30'du. Demirel'in yanındaydım

Konu yine valiler kararnamesi Çiller, bu gece kararnameyi getirecekmiş Köşk'e. Sözcü Yıldırım Aktuna, Kozakçıoğlu'nun sadece 'disiplin suçu' işlediğinden söz ediyor. Gönderilen paralardan 2 milyarın İstanbul'a naklinde disiplinsizlik yatıyormuş. Yolsuzluk yok, zimmet yok! Disiplin cezası da zaman aşımına giriyor.

Ama 'hükümet olayı' siyasiymiş. Köşk'le 'hükümeti arkasına alarak görüşecekmiş' Çiller. Ne demekse!

Demirel dinledi, dinledi ve sonucu söyledi:

"Ama yine de bana gelecek" dedi. Şayet dilediği gibi olmazsa kararname imzalamayacağını duyumsatıyor

SHP'deki gelişmeleri dinliyor ama, asıl konusu Çiller!

Aydın Güven Gürkan'ı SHP grubunda 33 milletvekili grup başkan vekili seçmeye hazırlanıyor. Partide iki başlılık. Murat Karayalçın "Çok sesliliğe evet, iki başlılığa hayır" diye gruba rest çekiyor Gürkan, Karayalçın'ın Baykal'ı olacak.

Dön dolaş aynı konu. Bir yabancı gazetede bir yazı; "Artık balayı bitti."

Demirel'e göre yazıyı David Tong yazmıştır. "İstanbul'da iyi koku alır. Emine'nin (Uşaklıgil'in) de dostu, değil mi?"

Çiller'in bir 'gafletinden' söz ettim Başbakan Çiller'in "Eski MİT'çilerden Nuri Gündeş'i Başbakanlığa danışman atadığını, Mehmet Ağar'ı Emniyet Genel Müdürlüğü'ne getirdiğini ve böylece iki önemli sivil istihbarat organına iki 'hizip başının' artık egemen olduğunu" söyledim: "Bir yığın musibet çıkacak" dedim.

Demirel terslendi.

Ses tonu da hayli sert:

"Bırak yahu" dedi: "Çiller'in rahatsız olmasından mı endişe ediyorsun!"

Ne münasebet efendim!

"Bırak bu adamları getirsin, musibete kapılsın" diye sürdürdü Demirel.

Ses yumuşadı, son cümlede alaylı iğneleme vardı.

Hüsamettin Cindoruk, Meclis Başkanlığına yeniden birinci turda seçilmişti. Ancak Demirel, aldığı oyları derhal analiz etmiş olacak ki, "Hüsamettin'e DYP, SHP ve ANAP gruplarından vermeyenler var" dedi.

Cumhurbaşkanı –daha sonraki yıllar bu tutumunu bırakacaktı– DYP grubunun o sıralar 'bölünmesinden, parçalanmasından kaygı duyuyordu.'

Bu kararlılığını hangi anlama yormak gerekiyordu, pek kavrayamadım.

Ancak daha sonraları gördüm ki; Demirel, hâlâ 'DYP grubu üzerindeki nüfuzunu kullanarak siyasal olayları biçimlendirmeyi' umut ediyor.

DYP grubunun hâlâ kendine yatkın olduğunu ve Çiller'i hâlâ benimsemediğini gösteren kimi sözler söylüyor. Örneğin, DYP grup başkan vekilliklerini 'Çiller muhaliflerinin' kazanmasından hayli memnun görünüyor.

İnönü ailesine yarın gece bir yemek veriyor.

İnönü ailesi deyince, Metin Toker'in telefonu aklıma geliyor.

O gece Toker aradı. IPI Başkanı Piyer Galiner geliyormuş. Yöneticilikten ayrılıyor, Türkiye'ye bir veda ziyareti. 3-8 Ekim arasında bir gün Demirel'in kabul etmesini istiyor. Bir de ricası var: Galiner'i ağırlamak için gereken 100 milyon lirayı –Köşk'ün– İstanbul Gazeteciler Cemiyetine göndermesini rica ediyor.

Demirel'in Toker'le yıldızı hiç barışmadı. Ama Cumhurbaşkanı İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'ne IPI Başkanının ziyaretindeki ağırlamaları karşılaması için 100 milyon lira gönderdi

Devleti tanıdıkça böyle işlere tanık olacaktım

105

Çiller'le ilgili görüşler, Demirel'in yanındaki konuşmalarda sert geçerdi ama çok da açık içerikte olmazdı. Nihayet yanında bulunduğumuz insan, devletin başıydı.

Daha derli toplu, daha doğrusu daha edepli konuşmalar...

Ama benim ya da Emre Gönensay'ın odasındaki 'küçük toplantılar'... Aman Allahım! Müthiş konuşmalar yapılırdı. Çoğu, gerçek bilgilere dayanan konuşmalardı bunlar.

O sırada hâlâ Basın Yayın Genel Müdürlüğü görevinde olan Ömer Tarkan'ın da katıldığı (14 Eylül 1993, öğleden sonra) toplantıdaki konu, elbette ki, Tansu Çiller'di.

Ömer, yetki verilmediği için Basın Yayın'da maaş ödenemez duruma gelindiğini söylüyordu

Emre Hoca, birdenbire, kendinden beklenmeyen bir sesle;

"Bu kadının Başbakanlığındaki Türkiye'de yaşamaktan nefret ediyorum" dedi.

Bu söylem tepki çekmedi, rahatsız etmedi, yadsınmadı.

Çünkü, Köşk koridorlarında 'Çiller nefreti' dolaşıyordu.

Gönensay, sanki yarama tuz ekmek istiyor gibi, 'gazeteci iken daha itibarlı olunacağını' söylüyor ve "Burada Demirel için konuşmalar yazmaktan başka hiçbir şey yapmıyoruz, yapamayız" diyordu. Demirel'in Çiller'e karşı harekete geçeceğinden ya da Türkiye'nin gündemini değiştirecek bir hareketler dizisi düzenleyeceğinden umutsuzdu.

Zaman Gönensay'ı haklı çıkardı.

Cavit Çağlar'ın Ziraat Bankası kredileri nedeniyle Çiller'e yanaştığını –hem Emre, hem Tarkan– söylüyordu

Kasım kongresine Cindoruk'un aday olarak girmeyeceğini, Mart 1994'ü beklediğini öne sürüyorlardı.

Emre Hoca, Çiller'e bir güzel baştan sona sinkaf ettikten, üç kâğıtçılığı üzerinde vurgulamalar yaptıktan sonra, bir başka konuya atladı.

Demirel'in 'Adriyatik'ten Çin seddine kadar uzanan Türklük dünyasından ve politikasından' Çiller'in vazgeçtiğini söyledi. "Bu kadın bunları söyler, yapar. Sonra Moskova'dan gelir gelmez koşa ko-

şa Köşk'e gelir ve Demirel'e 'Ben böyle bir şey söylemedim' der" diyordu.

Gönensay, Çiller'i aşağılamak için söylenmesi gereken ne varsa, hepsini söylüyordu

Oysa, Demirel Türklük dünyasından söz etmek gereğine inanıyordu

Aynı tanımlamayı Necdet Seçkinöz'den de dinlemiştim, Emre Hoca da anlatıyordu

"Geliyor, söylüyor, ısrar ediyor ve Süleyman Demirel'i 'ikna' ederek (belki de kandırarak demek istiyordu) gidiyor" diyordu.

Tabii, Çiller'in ne mene bir karaktere sahip olduğu henüz somut örneklerle ortaya çıkmamıştı. Zaman geçecek, Çiller'in doğa yapısı, sergileyeceği olaylarla kamuoyunun dikkatini çekecekti.

Emre Hoca'nın anlattıklarının bir benzerini Necdet Seçkinöz'den dinlemiştim. Seçkinöz'ün anlattığına göre:

"Demirel'in Başbakan olduğu günlerde Çiller aynı konuyu büyük bir inatla durmadan işlerdi. Demirel karşı çıkardı. Ama bir gün bakardık ki Demirel'in karşı çıktığı konu gerçekleşmiş, masada duruyor."

Gönensay 'gerçek tehlikeye' işaret etti:

'Çiller ya Mart 1994'teki yerel seçimlerde partinin puanını bir-iki artırırsa" dedi, içini öfkeyle çekti:

"Artık bu kadını kimse tutamaz. Onu genel başkanlıktan kimse indiremez."

Mantık doğruydu. Klasik işleyiş böyleydi bizde, siyaset dediğin olaylarda.

Fakat madalyonun bir de başka yüzü vardı ve buna göre mantık kurmak gerekiyordu. Evet, DYP birkaç puan fazla alabilirdi, ama bu fazla puanları ANAP'ın alacağı puanlarla kıyaslamak gerekmez miydi? Şayet ANAP'ın puanları hem DYP'ye hem de daha önceki puanlara oranla fazla çıkarsa, DYP'nin oy artırmasının fazla bir değeri olmazdı.

Olağan kongreye dönük umutlarda da giderek düşüş gözleniyordu. Çiller partide 'duruma hâkim' görünürken, kongrede karşısına ya Ergenekon'un ya da İlhan Kesici'nin çıkacağından söz ediliyordu.

Oysa daha sağlam, dişli ve kamuoyunun tuttuğu ya da tutacağı bir isim bulmak gerekliydi Şimdilik Çiller'i kesecek tek isim Cindoruk'tu. O da Mart ayına endekslemişti kendini.

Ya Demirel? Çiller'e karşı en büyük koz. Çiller'in direncini kıracak tek insan. Parmağını oynatsa Çiller'i yerinden edeceğine inanan tek siyasetçi!

Bana kalırsa Demirel, Çiller'e karşı giderek 'yumuşuyordu.'

Ya, Demirel'le sık temas eden Gönensay'a göre:

Demirel, Kasım kongresine karışmayacaktı!

Böylece Çiller yerinden edilmesi olanaksız bir noktaya ulaşacaktı.

106

Basının içine düştüğü aymazlığı bir-iki yazar, öncelikle Oktay Ekşi eleştiriyordu (15 Eylül 1993).

Yazılı basının kimi başarılarından söz ettikten sonra, günlerdir Türkiye'yi ayağa kaldıran Hayri Kozakçıoğlu olayına değiniyordu son yazısında:

"Velakin aynı basın, aynı gücü İstanbul Valisi için kullanırken kendisinden beklenecek sorumluluğun gereklerine uygun davranmadı. Vali Hayri Kozakçıoğlu'nu, ölçüsüz iddialarla suçladı. İşin tuhafı dünyanın hiçbir ülkesinde hiçbir bankanın düşmeyeceği bir kusuru işleyen bir banka müdürü de, kendisine emanet edilmiş mevduat hesaplarını başkalarına açıklayarak (siz olsanız o bankanın o şubesinin kapısından bir daha geçer miydiniz?) buna katkıda bulundu.

Bitmedi... Bizzat Başbakan ve İçişleri Bakanı, kendilerinden bekleneni yapmadılar. (Fakat sevgili Ekşi, Cumhurbaşkanı nın tanıklığıyla Kozakçıoğlu'nu koruduğunu demeyelim ama, savunduğunu unutuyor.)

Sonunda, Vali'nin Olağanüstü Hal Bölgesi Valisi iken emrine tahsis edilen 35 milyar lira tutarında bir paradan 2 milyar 135 milyon lirasını yasalara göre suç teşkil etmeyen, ama yönetimin genel kurallarına uygun sayılmayan bir işlemle yeni görevi olan İstanbul

Valiliği emrine göndermesi hariç –ki sonra onu da iade etmiş– hiçbir kusuru bulunmadığı anlaşıldı.

Ve böylece hepimizi mesleki ve vicdani sorumluluğumuzla başbaşa bırakan bir tablo karşımıza çıktı. Bir insanın onuruyla haksız yere oynamış olduk.

İyi de... Yakıştı mı?"

Bu yazı, günlerdir kamuoyunu yerinden oynatan, devletin tepe noktalarında bunalımlara, çatışmalara yol açan olayı noktalamış oluyordu.

107

Üçümüz arasındaki 'Köşk değerlendirmelerinde' ilginç sonuçlar çıkıyordu.

Örneğin, Gönensay'la Tarkan'ın ortak bir görüşü vardı. Yanlışlığı üzerinde duramıyordum. Çünkü, Gönensay'la Tarkan, Demirel Başbakan iken Başbakanlığı ve orada olanları çok yakından biliyorlardı.

Onlara göre, bugün Başbakanlıkta bir 'şahinler grubu' vardı ve hemen her şeye egemendi. Örneğin, Çiller'den sonra 'en etkili ve yetkili insan' diye adı geçen Devlet Bakanı Necmettin Cevheri. İkinci bir Başbakan yardımcısı diye anılıyordu.

Başbakan'a dış konularda danışmanlık yapması için Dışişlerinden alınan Büyükelçi Volkan Vural'ın sadece kendi uzmanlık alanlarında değil, başka konularda da etkili olduğundan söz ediliyordu

Ömer diyor ki; "Bana 'Dışarıya gitmeyi düşünmez misin?' diye öneride bulundu Volkan Vural." Bu, hem Ömer'in Basın Yayından alınacağına işaretti, hem de Volkan Vural'ın dış konular dışına taştığını da gösteriyordu.

Cevheri'nin ağırlığı hemen her gün daha fazla hissediliyordu. Aydınlık'ta "Beylerbeyi Cevheri" başlığıyla yayımlanan bir yazı ilginç içerikteydi ve tabii, Cevheri'nin tepkisine yol açtı.

Yazı "DYP'li Urfa milletvekili, 'İkinci Başbakan Yardımcısı' Devlet Bakanı Necmettin Cevheri, Çiller hükümetinin Kürt politikasını yürütüyor" diye başlıyordu:

Aydınlık'a göre Cevheri "Aşiretlerin PKK'ya karşı silahlandırılıp yerel düzeyde yetkilerle donatıldığı yeni uygulamanın da koordinatörlüğünü yapıyor."

Şöyle sürüyordu yazı: "Urfa'nın en büyük aşireti Şeyhanlar'ın reisi olan Cevheri, Özel Ordu'nun kurulmasında ve bölge aşiretlerinin silahlandırılmasında ön plana çıkan isim oldu."

Cevheri'nin, Çiller'in Genel Başkan seçildiği kongredeki rolüne değinen Aydınlık, "Demirel'in sırlarını kullanarak onu köşeye sıkıştırdı" diyordu.

Cevheri yazıda geçenlerin hemen hepsini yalanladı. Bir tek noksanla:

Demirel'le ilgili olan satırlara, Çiller'e olan yakınlığına hiç değinmiyordu yalanlama mektubunda. Çokça üzerinde durduğu konu aşiretler ve aşiretlerle ilgisini irdeleyen satırlardı. Şöyle diyordu:

"Aşiret düzeni veya aşiret reisliği iddiası gibi şeylerin ve aşiret kavgalarından yarar ummanın çağdışı bir toplum ve devlet idaresi olduğunu bilerek yetiştirilmişimdir."

108

Emre Gönensay yıllarca etkisi sürecek bir olayın başlangıç tarihini söyledi:

"Çiller'in kocası Özer Çiller, daha önce iş arkadaşlığı olan, İstanbul Bankası'nı birlikte batırdığı ve Çiller'in Başbakanlık Müsteşarlığına getirmeye çalıştığı adam için şöyle demiş:

'Önceden bana haber vermeden hiçbir tayin yapmayın.'"

Özer Çiller'le ilgili bu önemli bilgiyi öğrendiğimizde, Çiller birkaç aylık Başbakandı. Demirel de birkaç aylık Cumhurbaşkanı

Ama, Özer Çiller'in devletin hemen bütün işlerine elini soktuğu daha o günlerden bilinmesine karşın, ancak beş yıl sonra üzerine gidilecekti.

Basın, Özer Bey'le iyi geçinmenin kendi açısından olumlu sonuçlara gebe olduğu bilinciyle hareket ediyor ve sorumsuz, siyaset dışı bir kocanın hareketlerine göz yumuyordu o tarihte.

109

Belki renk vermiyordu Demirel.

Genel Başkanlıktan indirmenin yollarını sağlıklı bulmuyordu belki de ve bu nedenle Çiller'e karşı 'yumuşadığı' varsayılıyordu.

Çeşitli heyetler kabul ediyor, DYP örgütünden de kimileriyle sürekli görüşüyordu. Ola ki –tabii Demirel hiçbir zaman söylemezdi– örgütün havasında Çiller aleyhine bir şeyler sezmiyordu

Basının havası dahil genelde Türkiye'de Çiller rüzgârı esiyordu.

Böylece Çiller'i 'indirmenin zorluğu' kendiliğinden ortaya çıkıyordu.

Belki inanmakta güçlük çekeceksiniz ama Emre Gönensay ve Necdet Seçkinöz'le yaptığımız söyleşideki Çiller'i tanımlayan bilgiler karşısında donup kalmıştım

110

Evet, öyle nitelemeler, öyle olaylar dinledim ki her ikisinden...

(16 Eylül 1993 / 17 Eylül 1993)

Bir-iki gündür Seçkinöz ve Gönensay ile konuşuyoruz. Konu: Çiller!

Her ikisinin de birleştiği bir yargı var:

Tansu Çiller DYP'nin başından gitmezse Demirel kahrolacak!

Açıkça söylüyorlar.

Emre gayet açık. Kasım kongresinde Demirel'in Çiller'e karşı 'vaziyet almasını' istiyor. Formülü basit: Cindoruk, Genel Başkanlığa aday olması için ikna edilmeli.

Sorun bir noktaya geliyor; sorunun Demirel'e açılması, adaylık konusuna değinilmesi ve Çiller'e karşı 'vaziyet alma' gereği üzerinde durulması.

Seçkinöz, Demirel'le konuşmaya yanaşmıyordu. 'Makul ve makbul' bir gerekçesi vardı. Anlattı:

"Çiller, Devlet Bakanı olduktan kısa bir süre sonra Demirel'e hükümetten atmasını birkaç kez söyledim. Son kez Haziran 1992'de. Fakat o ay enflasyon çok düşük çıktı. Başbakan Demirel

duraksadı bu yüzden ve Çiller'i uzaklaştırmadı kabineden.

En son bu olay geçti Bu nedenle Çiller konusunda bir şey söylemem Cumhurbaşkanı'na."

Ama 'kadından' yaka silkiyorlardı İhtirasından o denli yılmışlardı ki, ortak yargıları şuydu:

"Bir süre sonra Demirel'i Cumhurbaşkanlığından indirir, yerine geçer" diyorlardı. Özellikle Seçkinöz bu kanıdaydı

Emre ise daha başka açıklama yapıyordu:

"Şayet Süleyman Demirel Çiller'i yerinden edip kendisiyle uyum içinde çalışacak birini DYP'nin başına ve dolayısıyla Başbakanlığa getirmezse" diyordu:

"... bir süre sonra hastalanıp ölebilir."

Doğrusu bu saptama olasılık dışıydı. Demirel'in geçmişini bilmemekti 30 yıla yakın, belki de daha fazla bir zaman normal bir insanı 'tahrip edecek' türlü olaylardan geçmesine karşın, Demirel, hâlâ ayaktaydı.

Sağlığı yerindeydi. Demirel'le uğraşan pek çok kişi ya siyasetten ya da yaşamdan silinmişti

Ama Emre, kuşku yok Çiller'in ne denli bir bela olduğunu anlatabilmek amacıyla böyle bir olasılığı dile getiriyordu

Fakat, Çiller'in Demirel'e bakış açısını özetleyen ya da dokunduran yazı veya haberlerde de aynı tema işleniyordu Dokundurmalar yapılıyor, örneğin "Çiller'in Demirel'i, Korutürk'e benzer bir Cumhurbaşkanı konumuna getirmeyi arzuladığı" yazılıyordu

Bu haber veya yazıların sahipleri Demirel'i tanımıyordu:

Demirel'i Korutürk'e çevirmenin olanağı yoktu. Zira Demirel de siyasal yaşamda kendi yerini korumak konusunda çok, ama çok muhteristi

Siyasal yaşamdan Demirel'i, Çiller'in silmesine –doğrusu ben– hiç olasılık tanımıyordum

Demirel, Çiller'e karşı yeni bir strateji izleyebilir, Başbakan ın eriyip gitmesini –çoğu zaman çoğu olayda yaptığı gibi– zamana bırakabilirdi.'

Bu olasılığın ilk işaretlerini alıyordum

(17 Eylül 1993 Cuma) Bir yolunu bulup Demirel'e, basında yer yer görülen Çiller'in Demirel projesini söyledim. Güldü:

"Bana bir şey yapamaz" dedi.

Evet, doğruydu. Çiller Demirel'e bir şey yapamazdı. Ancak başka şeyler yapabilirdi, yapıyordu

'Kadın' Köşk'e kedi gibi geliyor, Cumhurbaşkanı ne söylerse "Emredin" diyor ve 'Çankaya ne isterse öncelik verilmesini isteyen genelgeler yayımlıyor', ama...

Başbakanlığa gelince çevresine (Cevheri'ye, Yıldırım Aktuna'ya, Volkan ve Müsteşara) aksi yönde hava basıyordu. Alınan bilgiler bu doğrultudaydı.

Örnekler de ortadaydı.

Özel deyimiyle söyleyelim; Çiller, devleti karıştırmakla meşguldü.

111

Demirel'in doğrudan ilgilenmesi gereken olay Anayasa Mahkemesi'nden geldi.

17 Eylül günü ve gecesi çok hareketliydi. Seçkinöz, akşam üzeri Anayasa Mahkemesi'nin 'yetki yasasını iptal ettiği' haberini getirdi.

Yanındaydım Demirel'in; hiç renk vermedi.

Cumhurbaşkanlığı muhabirlerine 'yetki yasası'nı savunmuş.

"Şeriatın kestiği parmak acımaz" diyordu Cumhurbaşkanı, ama.

"İptal kararı yürürlüğe girinceye kadar hükümetin göndereceği ve onayından geçen bütün kanun hükmünde kararnamelerin geçerli olacağını" söylüyordu

Yetki yasasının amacını anlatıyor, "Yasayla Meclis by-pass edilmek istenilmemiştir" diyordu.

Cumhurbaşkanlığına geldiği günden beri yinelediği bir ilkeyi gazetecilere söylüyordu:

"Devlet işlemezse rejim işlemez!"

Fakat muhalefet yüklendi. Mesut Yılmaz yetki yasasına dayanarak hazırlanan KHK'yi Cumhurbaşkanı'nın onaylamamasını istiyordu. Yüksek Mahkeme'nin gerekçesi muhalefetin çıkışlarına haklılık

veriyordu. Zira bu yetki yasasıyla "TBMM'ye ait yasama yetkisinin, çok geniş ve belirsiz bir şekilde hükümete devredildiğini" öne sürüyordu.

Mesut Yılmaz, Demirel'in muhalefet yıllarındaki söylemlerini anımsatan bir davranışla; yetki yasasına dayanılarak çıkarılan KHK'lerin hepsinin ivedilikle TBMM'ye gelmesinde ısrar ediyordu. Demirel yanıtlıyordu: "Meclis'te tam 274 adet KHK var. Görüşülmeyi bekliyor."

Yılmaz başka bir çıkış yapıyordu. Şayet KHK'lerin Meclis'te görüşülmesini iktidar sağlayamazsa, 90 milletvekilinin imzasıyla hepsinin iptal edilmesi için Anayasa Mahkemesi'ne başvuracaklarını söylüyordu.

90 imza arayan bir başka milletvekili daha vardı: Mümtaz Soysal!

O da Anayasa Mahkemesi'ne PTT'nin T'sini götürecekti. "Tansu'nun T'si düşecek" diyordu Soysal.

112

Diyorum ya; hareketli bir cumaydı. Bereketli de.

Bir başka konu daha açıldı. Seçkinöz de vardı. Ben Cavit Çağlar'ın Çiller'in çağrısına uyarak 'Bakanlığa hazır olduğunu' söyledim.

Seçkinöz daha başka bakıyordu Çağlar'a: "İyi, hızlı ve zengin adam ama Bakanlık yerine 15-20 milyarı yeğler" diyordu.

Demirel de konuştu. "Sakın yakın arkadaşımdır diye koruyorum demeyin" diye başladı:

"Eskisi gibi değil aramız. Ama yine her gün konuşuyoruz" dedi. İsmet Sezgin'in bir yorumunu aktardı:

"Çağlar'ın kongre salonuna girmesi bize 100 oya mal oldu diye yorumluyor."

Seçkinöz, Demirel'e söyleneceklerle söylenmeyecekleri çok iyi ayırt eden bir yüksek bürokrattı. Birlikte olduğumuzda Cumhurbaşkanı'na duyurmadığı bir olayı, o güzelim cuma sabahı bana söylemişti.

"Hattat'ların düğünündeyiz. Kulağımla işittim. Çağlar 'Demirel bizi yüzüstü bıraktı' diyordu."

Çağlarla ilgili sözü; doğrusu yadırgamadım Zira Çiller'in seçildiği kongreden sonra Çağlar, bana da benzeri sözler söylemişti

Bu arada Demirel'in bir başka huyunu öğrenmiş oldum

Birini gözden çıkarıyor, ama hiçbir şey olmamış gibi o kişiyle konuşmayı sürdürüyordu. Belki de bir gün gelir lazım olur diye.

Kıvrak zekâlar mı demeli, kıvrak siyasal hareketler mi, bilemiyorum Seçkinöz'ün anlattığı bir başka olay artık şaşırtıcı değildi, ama ilginçti:

"Çağlar beni aradı. Çiller, Erdal İnönü için verdiği veda yemeğine 'eski Bakanları' da çağırmış. Çağlar gitmiş tabii, 'Çiller, beni baş köşeye oturttu' dedi."

O günlerde Çağların Ziraat Bankası kredilerine gereksindiği anlatılıyordu. Ya Çiller kredileri durdurursa, keserse?.. Bu olasılığın Çağlar'ı 'kimi davranışlara' ittiğini hem Gönensay hem de Seçkinöz söylüyordu bana.

113

Bir dakika duralım ve Seçkinöz'le Gönensay'ın bana söylediklerinden çıkan anlamlara kısaca değinelim:

Çiller'le ilgili yargıları iki noktada toplanıyordu:

Bir: Çiller her ikisinin üzerinde 'müthiş bir etki' yapmıştı.

Yakından tanıdıkça kendilerini bir Tansu Çiller korkusuna kaptırmışlardı.

İki: Çiller'i en az onlar kadar tanıyan Cumhurbaşkanı Demirel'le, Başbakan'la ilgili bir konuşma yapmaya cesaret edemiyorlardı

Demirel'e yakın olan bu iki insanın ortak bir yargıları vardı:

Cumhurbaşkanı, Çiller'le ya mücadele etmek istemiyordu, ya da mücadeleye niyet bile etmemişti veya bu mücadeleyi yürütecek takati yoktu.

Bu saptamalardaki doğruluk önümüzdeki zaman içinde olaylarla ortaya çıkacaktı.

114

Büyük Değişim Partisi adıyla sonunda bir partiye sahip olan Aydın Menderes'in Çiller'le ilgili kanıları daha değişikti. Ama gerçeğe yakındı.

Başbakan Çiller'in, Cumhurbaşkanı Demirel'in tersine davranmayı kendisine 'iş edindiğini' söylüyor. Başbakan'da bir 'Demirel kompleksi'nin varlığına değiniyordu:

Şöyle diyordu Menderes: "Çiller'in asıl rahatsızlığı başka. Çiller'in işi gücü Demirel'in söylediklerinin tersini söylemek, yaptıklarının tersine uygulamalar gerçekleştirmek. Çiller, 'Tarihi siz yapamazsınız, tarihi bu millet yapar, biz yaparız' diyor."

Çiller'in 'beyaz sayfa' açmaktan söz etmesine karşın, İSKİ konusunda hiçbir şey yapmadığını da söylüyordu

İyi ki sadece İSKİ'den söz etmişti.

Bu suçlamadan iki gün sonra (20 Eylül 1993) İLKSAN için Milli Eğitim ve Maliye Bakanlıklarının raporu ortaya çıktı.

Rapora göre: Arazi alımındaki ihale sahteydi. İhaleye girip arazi alanlar sahteydi. İhaleye verdikleri teklif mektupları da sahteydi. Arazi ekspertiz raporu da sahteydi!..

Evet iyi ki sadece İSKİ'den söz etmişti Menderes: iki gün daha beklese Çiller'i Cumhurbaşkanı'nın çok duyarlı olduğu bir konudaki rapora rağmen *'hiçbir şey yapmamakla'* suçlayabilirdi

115

Fakat Çiller'in Köşk'ü etkisiz hale getirme planından hemen her yerde söz ediliyor. O kadar ayyuka çıktı ki bu savlar; Aydın Menderes bile demeçlerinde Çiller olgusuna değinmeden edemiyor.

(18 Eylül 1993 Cumartesi) Çiller konusundaki *yargıları*, kanıları ve hatta senaryoları Demirel'e anlatırken, 'kuşkularımın dağılmadığını' söyledim ve öyle bir yanıt aldım ki:

Demirel, dinledi ve "Biz –seninle– 40 yılda neler gördük. Bu da geçer" dedi. O kadar güveniyordu kendine.

Ama '40 yılda gördüklerimiz' Demirel'in fiili siyaset yaptığı

günlerde bitmişti. Bu kez Demirel 'partisiz'di ve etkileme gücü. eski günlere oranla çok düşüktü.

Çiller konusunu yine konuşuyorduk. Demek ki, sorun hâlâ sıcaklığını muhafaza ediyordu. Çiller Çankaya'yı 'izole edebilecek' miydi? "Hayır", diyordu Demirel: "Olanaksız!"

Ama Çiller'in çevresindekileri hesaba katmak gerekiyordu.

Çevre, Demirel'e göre 'yeteneksiz ve bilgisizdi'. 'Bir halt olmaz'dı.

Kozakçıoğlu, 'devlet içinde kanayan bir yara olma' özelliğini koruyordu.

'Kozakçıoğlu'na ait bilgileri sızdıranın Mehmet Ağar olduğunu' Çiller'e, son konuşmalarından birinde, söylemiş. Basın çevrelerindeki kanı, buydu. Dün gece Çiller, yine Köşk'teymiş

Demirel, "Hayır" dedi: "Çiller gelmedi. Zaten Kozakçıoğlu olayını yaratanlar menfaatleri haleldar olanlar. Yeraltıyla ilişkileri bulunanlar. Kozakçıoğlu olayını eski Beşiktaş Kulübü Başkanı Mehmet Üstünkaya, Özer Çiller, Mehmet Ağar... birlikte tezgâhladılar Menfaatleri bozuldu da bu yola başvurdular" diye açıklamalarda bulundu.

Demirel Kozakçıoğlu olayını yaratan bilgileri sızdıranları, en başta Ağar ismini nereden öğrenmişti acaba? Çok sağlam bir kaynaktan 'bilgi almasa', bu kadar kesinlikle isim vermez, olayın içeriğine bu denli inmezdi.

Ya çevreden bilgiler geliyordu ya da devlet istihbarat birimlerinin her hafta sunduğu bilgilerden yararlanıyordu

Yıldırım Aktuna'nın sözü geçti bir ara. Hiç sevmiyordu Aktuna'yı. Oysa, 1991 seçimlerinden önce adamı DYP'ye alan, Bakan yapan kendisiydi. "İstanbul'da 'kedi' gibi sokuldu yanıma" diyordu Demirel:

"'Siz Çankaya'da bana kapıyı kapadınız' dedi."

Laf ondan bundan açılıyordu. Bir ara Necmettin Cevheri'ye hayret ettiğimi yineledim. Öyle ya; Çiller'in başta gelen akıl hocalarından biriydi ve kimi zaman elbette yanılmıyordu. Demirel bu noktada bir açıklama yaptı:

"30 yıldır beraberiz Cevheri'yle. Hepimizin zaaflarını, kabiliyet-

lerini iyi, çok iyi bilir" dedi. Tabii böylece kimi noktalarda Çiller'in savurduğu gülleler hedefe isabet ediyordu.

Nitekim, Demirel de bu yargıya katılıyor; "Bu nedenle Çiller'in akıl hocalığını çok iyi yapıyor, neyi nerede nasıl kullanmak gerektiğini Çiller'e telkin ederek başarılı olmasını sağlıyor," diyordu.

Karayalçın'ın Genel Başkan olmasıyla kabinenin SHP kanadında beklenildiği gibi büyük değişiklik olmayacağı haberini "Doğrusu bu" diye karşıladı.

Demirel'i rahatsız eden bir olay, Fehmi Işıklar'ın Bakanlığının böylece gerçekleşmeyecek oluşuydu.

Devlet eleğe dönmüştü. Su tutmuyordu. Resmi yazışmalar, evraklar ortalıkta geziniyor; banka hesap numaraları gazetelere veriliyor, yayımlanıyordu.

'Devleti tanıdıkça' bu manzara giderek daha da renkleniyordu.

Bu yakınmalarımı Cumhurbaşkanı'nın dikkatle dinlediğinden kuşku duymuyordum, ama başında bulunduğu devletin eleğe döndüğünü onaylayabilir miydi?

Daha da sürdürecektim irdelemelerimi, araya girdi birden:

"Vakıflar Genel Müdürü Aydın Ayaydın verdi –Kozakçıoğlu'na ait– hesap numaralarını. Şimdi de korkuyor. Polise telefon etmiş. 'Beni öldürecekler' diye" dedi.

"Ama devlet bu mu? Mesela hazırlık tahkikatı güya gizli. Arena'nın bu haftaki yayınında polisteki bütün ifadeler ellerinde, yayımlayacaklar."

(19 Eylül 1993 Pazar) 'Hızlı' Başbakan, sabahın –neredeyse– ilk saatlerinde, Çankaya'da.

Karayalçın'ın Başbakan Yardımcılığı kararnamesini onaya getirmiş.

Herhalde daha önce öyle anlaşmışlar ki; Demirel, Başbakan'ı arabasına almış, 1 milyar dolar tutarındaki 4 yatırım için düzenlenen törenlere birlikte gitmişler.

Demek ki, 'devlet işliyor'. Cumhurbaşkanı'nın telaş etmesine gerek yok!

Ne ki, aklıma bir soru takıldı:

Cumhurbaşkanı, Karayalçın'ın hem hükümette, hem de beledi-

ye başkanlığı görevinde bulunmasına 'müthiş' karşıydı. Acaba ne olmuştu; Karayalçın belediye başkanlığından istifa mı etmişti? Aksi halde Demirel'in Karayalçın'ın Başbakan Yardımcılığını onaylamaması gerekirdi.

Oysa Başbakanlık görevine atandığı açıklandı, ama belediye başkanlığından haber yoktu.

Akşam üzeriydi. Cumhurbaşkanı'nı telefonla aradım, sordum.

"Çiller bu sabah geldi. Danıştay'ın iki görevin birlikte olamayacağına ilişkin mütalaası olduğunu söyledi. 'Siz niye sordunuz Danıştay'a?' diye hafif takaza ettim. Murat'ın istifa ettiğini varsayarak Başbakan Yardımcılığını onayladım. Eğer istifa etmemişse..."

Bu kez ben araya girdim: "Etmedi" dedim.

Demirel sürdürdü sözünü. "Eğer istifa etmemişse onayı hemen geri alırım. Resmi Gazete'de yayımlatmam "

Seçkinöz'ü olayı izlemekle görevlendirecekti.

Ne oldu, ne geçti bilemiyorum. Herhalde Seçkinöz gerekli 'temasları' yapmış, Karayalçın'ın ya istifa ettiğini ya da istifa edeceğini kesinlikle öğrenmiş olacak ki..

Gece televizyon haberlerinde Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında atama kararnamesinin yayımlandığını söylediler.

İş bitmişti. Devlet işleyişindeki iç temaslar' sonunda, sorun çözüldü

Murat belediyedeki mesai arkadaşları için düzenlenen veda kokteylinde 15 gün sonra başkanlıktan istifa edeceğini söyledi.

116

Varsayımlarım yanıldı.

Seçkinöz, Karayalçın olayını çözememiş anlaşılan. Oysa Murat, beni aradı, istifa edeceğini söyledi ve ben...

"Tam sırasıdır" diyerek Karayalçın'ın telefonundan söz edecektim ki, Cumhurbaşkanı önüme bir kâğıt uzattı (20 Eylül 1993):

Ankara Valisi Erdoğan Şahinoğlu, İçişleri Bakanlığına bir yazı gönderiyor. "Ankara Belediye Başkanlığı boşalmıştır" diyor.

Demirel kâğıdı önümden çekti ve yazının ilk paragrafındaki ifadeyi göstererek "Mesele halolmuştur" dedi.

Demek ki, o saate kadar 'mesele halledilmemişti.'

Ama, Demirel'in kafasında iki ayrı görevin bir insanda toplanmasına karşı çıkan kararlılık bu noktaya kadar gelmiş, dayanmıştı.

'Sorunu çözmeden rahat edemeyecek'ti.

Pazar günü Karayalçın'ın iki görevi hâlâ 'üzerinde bulundurduğunu' söylememden sonra, bizzat harekete geçmişti Demirel:

Çiller'i aradı. Karayalçın'ın belediye başkanlığından istifa yazısını sordu.

Tabii, öyle bir yazı yoktu ama, 'kedi gibi sokulan', Köşk'ten ne gelirse derhal yerine getirmekte acele eden Başbakan, Demirel'e "Hemen" dedi

'Hemen' Karayalçın'dan istifa yazısı alınacaktı!

Oysa, biliyordu. Ne çare bir türlü araya girip söyleyemiyordum ki; Karayalçın 1 Ekimde istifa edecekti. Belediye'deki işleri derleyip toparlayıp o gün ayrılacaktı.

'Kadın' havalarda. Bonn'a gidiyor. Uluslararası arenaya çıkıyor Üstelik Avrupa'nın efendilerinden, güçlü Almanya'yı ziyaret ediyor. Başbakan Kohl ile buluşacak.

Demirel'in iki görevli Başbakan Yardımcısı sorununu çözemediği zaman yapacağı nedir? Atama kararnamesinin yayımlanacağı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısının basımını durdurmak!

Kararnamenin âkibeti daha sonra ne olur, geri mi alır Cumhurbaşkanı, elbette kestirmek zor.

117

Doğrudan Çiller'i eleştiren, oysa bir ucundan Demirel'e de değinen bir giriş yaptım, daha doğrusu bir sonuçtan söz ettim:

"Ama Başbakan, önce Karayalçın'dan istifa mektubunu alacak, sonra Başbakan Yardımcılığına atama yazısı ile size gelecekti" dedim

Demirel'den ilk kez doğrudan kendisini eleştiren bir ifade duyacaktım.

Durumu tek sözcükle özetledi·

"Atladım!"

Bu ifadenin arkasından söylenecek ne var ki?.. Zaten Demirel, Ankara Valisinin yazısıyla 'sorunun artık çözülmüş olduğuna' inanıyordu.

Ankara Valisi Şahinoğlu'nu başkente getiren, Demirel. Başbakanlığı sırasında. Bu gerçeği göz önünde tutarak ve kuşku yok, her sorunda en küçük olasılığı hesaplayarak konuşan Demirel bana döndü:

"(Yazıyı göstererek) Bu yazıyı da biz yazdırtmadık valiye" dedi.

118

"Uyarırım Şükrü'yü" dedi Demirel. Ben Şükrü Çukurlu'yu uyarsın diye vermemiştim o bilgileri. Köşk'e gölge düşmemesi için, Demirel'in çevresinde olanların Demirel'in kanatları altında kimi işler çevirdiği söylentilerinin önlenmesi için Çukurlu hakkında gazetelere verilen bilgileri aktarmıştım.

Biliyordum ve herkes biliyordu: Şükrü Çukurlu, galiba muhalefet yıllarında, sonra Başbakanlığı döneminde Demirel'in koruma amiri olarak görev üstlenmiş, eza ve cefa çekmişti.

Oysa görevini yapıyordu. Ama gazetelere yansıyan ve kimi bürolardan bana aktarılan bilgilere göre; Şükrü Çukurlu iki oğlundan birine kuyumcu dükkânı açmış, Eximbank'tan 2 milyon dolar kredi almış, öteki oğluna da Sarayköy'de benzin istasyonu sağlamış, Dünya Bankası'ndan da 53 milyar liralık kredi verilmesini tezgâhlamış...

Dinlemekle yetindi. Tam ayrılıyorduk ki, konu kafasında canlı; "Şükrü'nün bir oğlu DYP'de yönetici (nerede olduğunu söylemedi) O yüzden yapıyorlar bunları. Bu söylentileri çıkarıyorlar. Uyarırım Şükrü'yü" dedi.

Koruma âmirini koruması altına alıyordu.

Oysa, Köşk'te soğukkanlılıkla karşılanan 'Çukurlu olayı' bir-iki gün sonra gazetelerde yer aldı.

Sadece Çukurlu'ya değil, Demirel'e de 'sataşmalar' vardı. Belki de o yüzden Çukurlu'ya yönelik savları dikkate almayı yeğlemiyordu.

O kadar ki: Demirel ve ailenin Cavit Çağlar'dan 'bornoz istediği'ni içeren haberler bile vardı kimi köşe yazılarında.

Çukurlu ile yanyana gelince bu haberler, yazılar, Demirel, "Yok efendim, biz taşlı saat istemiş, yok efendim bornoz istemişiz" diye patladı adeta:

'Yalan hepsi. Zaten mütevazı bir yaşantımız var. Kardeşlerimin durumu da iyi."

Kardeşlerinden Ali Demirel'in durumunu bilmiyordum ama, Şevket Demirel'in, 1970'te "Ülkeyi idare edenlerin mal beyannameleri" dizisini Hürriyet'te yayımladığım sırada bana verdiği yazılı bilgiye göre, iki küçük şirketi vardı. Sonra?.. Ne diyorlar, hani "Yürü ya kulum" demişti Allah ve 1993'lerde Şevket Demirel, ülkenin sayılı zenginlerinden biriydi.

(EK BİLGİ NOTU: "Siyasi Partilerin, liderlerinin, eşlerinin, çocuklarının ve kardeşlerinin mal varlıklarını araştırmakla görevli olarak TBMM bünyesinde kurulmuş olan komisyona, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in kardeşi İspartalı iş adamı Şevket Demirel'in gönderdiği mal varlığıyla ilgili yazıdan örnekler:

Şevket Demirel, komisyona 31.12.1994 tarihi itibariyle mal beyanında bulundu. Örneğin:

O tarihte 21 bina veya dairenin sahibi.

İsparta'da çeşitli yerlerde 3.902.302 metrekare tarla.

Harran, Şanlı Urfa'da 906.500 metrekare arazi.

İsparta, Barla'da [üzeri 850 metrekare bina] 75.622 metrekare arazi.

Çeşitli hisse senetleri arasında: Örneğin, Göltaş AŞ hisse senedi: [1994'teki değeri] 70 milyar 83 milyon 700 bin. Senet adedi: 1.406.744.

Örneğin Ş.D. Holding, hisse sayısı 35.346, [o tarihteki değeri] 35 milyar, 346 milyon lira.

Örneğin hisse senedi Aksu Enerji AŞ. Senet sayısı 705.600 ve [o tarihteki değeri] 3.706.600.000.

Sahip olduğu döviz: 9.000.000 DM, [o tarihteki değeri] 224 milyar 316 milyon lira.

5.300.000 dolar: Değeri 205 milyar 61 milyon 100 bin.

Altın ve mücevherat: 5.1. kg. değeri: 3 milyar 142 milyon.)

Ya kayınço Ali Şener?.. O başka, bambaşka bir öyküydü Ama daha ilk gun Köşk'te 'en çok sözü geçen insan' olarak Ali Şener'i göstermişlerdi bana

Oysa ben, Demirel'e örneğin bornoz olayını ancak Cavit Çağlar'ın duyurabileceğini anlatmaya çalışıyordum. Çağlar öyle bir hava içindeydi ki, basın kulisine göre, DYP'ye milyarlar vererek, Genel Başkanı bütün seçim boyu helikopterleri ve uçağı ile taşıyarak bugünlere getirdiğini söylüyordu

Bu savları Demirel reddetti:

"Bugün DYP'nin tam 54 milyarı var bankada. Faiz işliyor. Muhasebeci Ergun'a -bu söylentiler üzerine- sordum. 'Biz Çağlar'dan beş kuruş almadık', dedi Bursa'ya sarfettiklerini bilemem. Helikopterine bindik. İsterse onun parasını da hemen verelim" dedi.

Çağlar'a bozukluğu, bizim yeni duyduğumuz dedikoduları ola ki daha önceden öğrenmiş olmasındandı

Necmettin Cevheri dün gelmiş, görüşmüş gitmiş: "Amerika'ya gidiyormuş, vedaya geldi" diye kısa bir açıklama yaptı. Cevheri'nin ABD gezisindeki nedeni bilmiyor.

Oysa piyasa prostat kanseri olasılığından söz ediyor

Fakat Cevheri'ye karşı bilinen duygularında en küçük değişiklik yok Tersine Cevheri'ye -Emre'nin de sık sık söylediği gibi- 'Brütüs' demeyi sürdürüyor.

119

Türkiye yenilik yaratma yeteneğinden yoksun. Bana öyle geliyor Bir Özal geldi. Batıya göre bilinen, ama Türkiye'ye göre 'yenilikler içeren' kimi hareketler yaptı

Başbakanlığı, Cumhurbaşkanlığı 'kendine özgü'ydü.

Fakat arkasından gelen -Demirel dışında- örneğin Çiller, Özal özentisi siyasal eylemlere girişiyor.

Demirel'e, Çiller'in Almanya gezisine değinen bir-iki cümle söyledim

"Bırak şunu" der gibi bir davranış sergiledi Duygularını biliyoruz! Hareketi yadırgamadım

Almanya'dan sonra Monako'ya geçecekti. Özal, Almanyalara kadar giderek Türk takımlarının maçlarını izliyor, futbolculara moral veriyordu ya!

Çiller de Monako'da, Almanya'da gazetelere poz verecekti. İşi gücü şov yapmak. Kendisinden söz ettirmek, dikkatleri üzerine çekmek için elinden ne geliyorsa, hangi olanağı bulursa kullanıyordu Şimdi de Monaco'da Olimpiyat Komitesini dişiliğiyle 'fethederek' gelecek olimpiyatların Türkiye'de yapılmasını sağlayacaktı!

Demirel, eleştirileri sıraladığım sırada " 'Monako'ya birlikte gidelim' diye bana teklifte bulundu. Sonra Mesut Yılmaz'a" dedi ama, sonraki şu sözleri, çok daha ilginçti:

"Kazanacağını bilse yalnız gider. Zaferi paylaşmaz. Kaybedeceği zaman ortak arar "

Çiller'in karakteri üzerinde ilginç bir saptamaydı doğrusu.

Ama, henüz Türk halkının farkında olmadığı bu karakter Türkiye'yi yönetiyordu.

Bu karakterde olan bir Başbakan'la, TC Cumhurbaşkanı'nın devleti 'ahenk içinde' yönettiklerine veya yöneteceklerine kim inanırdı?

Dışarıya, halka verdikleri izlenim içtenlikli bir beraberlik, elele yürüyen iki devlet adamı izlenimiydi. Ama gerçeğin tatsız yüzü, başkaydı. Anlattığım gibiydi.

Medya mı? Sabah'ta Zafer Mutlu yazıyordu:

"Basın altın devrini yaşıyor."

120

Ama, Cumhurbaşkanı'na göre, basın 'kara çalıyor'du.

(22 Eylül 1993) Görüşmemizin bir noktasında; Demirel, seçildiği günden beri üzerine gelen basını şikâyet etti:

"Beni didiklemek, gagalamak için her gün bir şey buluyorlar" dedi. Basındaki 'muarızlarından' yakınıyordu.

Basındaki tavrı adeta, 'Cumhurbaşkanı'nı tanımazlık' diye niteleyecekti.

Oysa yıllardır biz gazeteciler Demirel'i basına karşı hoşgörü sahibi bir siyasetçi olarak görmüş ve kabul etmiştik. Hatta 'eleştiriye en fazla açık lider' diye tanımlamıştık. Aramızdaki konuşmalarda bu iki niteliği ile Ecevit'e hep fark atardı.

Örneğin; Ecevit'in kimi eleştirilere dayanamayıp yazana küstüğü günler olmuştu. Ama Demirel'de böyle bir davranış sezmemiş, görmemiştik.

Basına karşı olumlu havası bu iki nedenle ön plana çıkıyordu.

Köşk'teki Demirel ise, eleştirilere fazla açık olmayan bir insan izlenimi veriyordu.

Eleştirilere fena halde takılıyor, fakat yazara da gazeteye de gerçek duygularını gösterecek olumsuz bir söz söylemiyor, olumsuz en ufak bir harekette bulunmuyordu.

Duygularını içine hapsediyordu. Ama, unutmuyordu. Eleştiri sahibinden uzak durmaya özen gösteriyordu.

Görüşmüyor, araya mesafeler koyuyor, ancak eleştiren gazeteciden yazılarında olumlu işaretler almaya başlayınca –hiçbir zaman eski sıcaklıkta olmayan– ilişkiler kuruyor, 'teması sıklaştırıyor'du.

Sıkça görüyorduk ki, Demirel, 'eleştirileri haksız buluyor ve sindiremiyor'du.

Öyle günlerinde, elbette bize düşmezdi ama, yakın olmanın zorunlu kıldığı kimi söylemlerle 'teselli edici, hatta moral kırıklığını giderici' birkaç cümle söylüyordum:

"Otuz yıldır politika içindesiniz. İnişler çıkışlar yaşadınız. Hele 1980'den sonraki mücadele yılları. Ama, kim ne derse desin, ne düşünür veya yazarsa yazsın, devletin tepe noktasındasınız. Cumhurbaşkanısınız!" diyordum. O gün de böyle konuştum.

Seçkinöz de söylediklerime katıldı:

"Hem de seçilerek geldiniz buraya" dedi.

Demirel, dinledi ve sesini çıkarmadı.

Moral bozukluğu içinde olduğu sanısıyla ve dost bir yaklaşımla Demirel'i karamsarlıktan uzaklaştırmaya gayret ederken ne kadar boş bir çaba içindeymişim, sonradan anladım.

Demirel: sonradan anladım ki, moral bozukluğu içinde değildi. Bir yandan Çiller'in dışardan görülmeyen, ancak devlet kademelerinde sezilen olumsuz çabaları', öte yandan basındaki karşı yazılar

ve hava, Cumhurbaşkanı'nı moralman bozmuyor; tam tersine karşı vaziyet alanlarla mücadele azmini bileyliyordu.

Çiller'i nereye oturtacağını, medya ile sıcak ilişkileri yeniden nasıl kuracağını düşünüyor, çıkış yolları arıyordu.

Ama bizler o düşünceli halinden Köşk duvarlarına çarpan siyasal ve medyatik dalgalardan hayli üzüntüye kapıldığı izlenimi almıştık.

İnsancıl tepkilerimizi ya da 'telkinlerimizi' geri çevirmiyordu.

121

Çiller, Almanya'da 'Doğunun laik Başbakanı' olarak gösterişli biçimde karşılanır, –elbette kişiselliğine yaraşır potlar kırar– ve Monaco'ya geçerken; Köşk, bilinen havasındaydı.

Dışardan sakin, sessiz ve durağan. Ama içerde kimi kazanlar kaynıyordu.

Şükrü Çukurlu olayı büyüdü. Demirel'e 'durumu' anlattığım zamanki tepkisi, Çukurlu olayının sadece benim duyduğum bir olay olduğu sanısından kaynaklanan bir tepkiydi. Basına yansımayacağını sanıyordu.

Oysa basında –hele Hürriyet'te– Çukurlu, bir polis âmirinin maaşıyla edinilmesi olanaksız görünen gayrımenkul zenginliğiyle anlatılacaktı.

Olay gazetelere –hele Hürriyet'e– geçince Köşk incelemeye almak zorunda kaldı. Soruşturmayı Devlet Denetleme Kurulu Başkanı Fahri Öztürk yapıyordu.

Birçok ihbar arkası arkasına geliyordu. En baba ihbar Antalya'dan geldi. Antalya'nın Varsak'ında 160 dönüm arazi edinivermişti. Belediye Başkanı Hüseyin Ayanoğlu (DYP) 30 dönüme indirdi. Soruşturma ise 16 dönümde ve bu arazide kurulan bir kooperatif üzerinde kaldı. Çukurlu da kooperatife üyeydi.

Fahri Öztürk'le Seçkinöz'ün söylediğine göre; ABD gezisinden getirdiği 55 tabanca, geziye katılan milletvekillerinindi. Kayseri'de –villa diyorlardı– babasına basit bir ev yaptırmıştı.

Demirel Çukurlu konusunda konuşmuyordu. Bir gece bana 'şa-

yet yazılanlar doğruysa gerekeni yapacağını' söyledi. Tabii basındaki arkadaşlara 'sızdırayım' diye söylüyordu.

Ama Çukurlu için yazılanlara pek inandığı söylenemezdi

İki kez şöyle dedi: "Şükrü istedi diye bankalar kredi verir mi hiç, verir mi?"

Yazılanlara kuşkuyla bakıyordu

(23 Eylül 1993) Sabah Öztürk geldi ve Demirel'in, Çukurlu ile ilgili bir açıklama yapılmasını istediğini söyledi

"Çok basit" dedim: " 'İnceleme sonucuna göre yasal işlemler yapılacak' dersiniz, olur biter."

Şükrü'nün oğlu Kayseri'de bir şirkete 500 milyonla ortak olmuş. Sincan'daki (yaptırdığı) ev (sonra telefonda Seçkinöz de doğruladı) seçimden 2 gün önce tapuya alınmış. Fahri Öztürk, "İki gün içinde bu dümenler olmaz" diyor.

Ama Sincan'daki evin kaba inşaatı 240 milyona taşerona verilmiş. Her ay taksitle ödeme yapmış Çukurlu. Kimi aylar 5, kimi ay 7,5 veya 20 milyon.

Öztürk bana "Bu ödemelerin maaşla nasıl yapıldığını açıklamak zor, hatta imkânsız" dedi

Ben, Demirel'de 'Çukurlu'yu suçlu bulan ileri ölçüde bir izlenim görmediğimi' söyledim.

"Yok" dedi Öztürk· "Saklanmaz bu olay. Ama kamuoyuna açıklamak zor."

Kuşkusuz Öztürk'e söyleyemezdim; Demirel 'çevresindeki adamı -hele basına karşı olumsuz duygular beslediği sırada- bir-iki haberle harcamak istemez'di. 'Kendisine yönelik bir olay gibi değerlendirebilirdi.'

Fahri Öztürk'ün olaya yaklaşımı, elbette valilikten gelen, İçişleri Müsteşarlığı yapan bir idare adamına uygundu. "Mesela" diyordu: "Cumhurbaşkanının Kozakçıoğlu olayına yaklaşımı yanlış. Kozakçıoğlu paranın örtülü ödenekten geldiğini söyleyecek, sorulduğunda Cumhurbaşkanı bu açıklamayı doğrulayacaktı." Dolaylı biçimde Demirel'i eleştiriyordu

Ama...

Ben devleti çok fazla olmasa da, ucundan öğrenmeye başla mıştım

Çukurlu hakkında yasal soruşturma açılmasını savunmama karşın; acele etmedim, bekleyip görmeyi yeğledim. Tabii:

Seçkinöz bana, Çukurlu hakkındaki savların hiçbirinin doğru olmadığını söyledi.

Bu içerikte bir açıklama yapılacaktı.

Sorun yok! Fakat bu maaşla, üstelik taksitle kaba inşaatı 240 milyon olan bir binanın yapıldığına kamuoyunu nasıl inandıracaktık? Seçkinöz'e bu noktayı anımsatmak istedim.

Yanıt vermedi.

Seçkinöz'e de Öztürk'e de Çukurlu'yu suçlamadığımı söyledim Ama burası Köşk'tü. En ufak olumsuz bir haberi derhal yasal yollardan soruşturmaya almak, beraat etmesini ya da...

Kimse dinlemiyordu. Fahri Öztürk Çukurlu'nun ifadesinde "Fransa'daki yeğeninin 20 bin frank gönderdiğini ve ne isterse verecek zenginlikte bir akrabası olduğunu" söylediğini aktarıyordu

"Hep böyle söylerler. Akrabalardan alıyoruz falan derler!" dedi

122

'Aşağıda bir yerlerde' olup-bitenlerin yanında Çukurlu olayı solda sıfır.

Rüşvetin parti hesaplarına kadar uzandığını irdeleyen suçlamalar, savlar...

Rüşvet verene de af getiren bir yasa. Memurlara mal bildirimi yine gündemde.

Demirel'e (21 Eylül 1993) partilerin aldığı 'bağışları' söyledim 1991'de ANAP 15, 1992'de 4 milyar, 1993'te 210 milyar!

DYP muhasip üyesi Özden Özbudun'a göre iktıdara geldiklerinden beri 'kayıtlı bağış yok.'

Ya kayıtsız olanlar? Elden alıp, elden sarfedilen büyük paralar?.. Karşılığında Bakanlık koltukları vaat edilen 'bağışlar'?..

Demirel bir kez "Öyle paralar aldık ki, ama hepsini yerine sarfettik" dememiş miydi?

Özbudun'u Demirel hemen doğruladı. Günlük çalışma progra-

mında görünmüyor ama; 'bağışlar'la ilgili savlar, kendi iktidar dönemine ait olduğu için Ozbudun'u çağırıp bilgi almış olabilir

Bu kez Demirel'in açıklaması başka türlüydü. başka renkteydi:

"Biz iktidara geldiğimizde (1991) 'bazı aklı evveller'. Cavit (Çağlar) gibi, para toplamayı önerdiler. Geri çevirdim Zaten seçime kadar Hazine'den alınan para yeterliydi "

123

Almanya, laik Türkiye Cumhuriyeti'ni elbette övgüyle ve sempatiyle bağrına basacaktı.

Üstelik, bir kadın Başbakan, Doğu ülkesi, Müslüman Türkiye'den gelirse..

Üstüne üstlük bu Başbakan, laik cumhuriyetin, laik Türkiye'nin büyük savunucusu olduğunu her fırsatta yineleyen bir Başbakan olursa...

Kuşku yok: Başbakan Kohl'ün de, Cumhurbaşkanı Richard ve Weizsaeker'in de ilgi odağı olacaktı.

Ne çare; Almanların Çiller'e devlet adamlığı notları kırık olacaktı.

Bırakalım Almanları bir yana; Çiller, gaflarıyla Almanya'da yaşayan Türklerin de tepkisini çekmeyi başardı

(22 Eylül 1993) Gazetelere göre, Çiller SAT-I televizyonundaki demecinde "Buradaki Türkler'e bizim Kürtlere tanıdığımız hakları tanısınlar, yeter" dedi ve Türk toplumundan telefonlar yağdı:

"Sayın Çiller Lozan'daki azınlıklara Kürt vatandaşlarımızı da eklemek istedi."

Bir değil, birçok gaf! Çiller Almanya'da yaptığı bir başka konuşmada "Rusya'da meşruiyet istiyoruz" diyecek yerde, "Rusya'da meşrutiyet istiyoruz" dedi, belki dil sürçmesi, belki Türkçe bilgisizliği diye yorumlandı Oysa, nedendir bilinmez bir türlü basının ifade edemediği bir gerçek vardı: Bayan Çiller hayli cahildi!

Ancak aynı konuşmada sarfettiği "Rusya'da glasnost ve perestroikayı destekliyoruz" diyerek bilgisizliğini dünya çapında itiraf etmiş olmuyor muydu?

Perestroika ve glastnost tarihe karışmış. Bizim bayan farkında değil.

Tam komedi!

124

(24 Eylül 1993) Demirel'e;

"Sabah'ta Ali Rıza Kardüz'ün (Güngör Uras'ın) yazısını okudunuz mu?" diye sordum. "Hayır" dedi, ama yüzüme baktı:

"Son zamanlarda yazılan en ilginç yazı" dedim. Üstelik Güngör Uras'ın Çiller'leri daha siyasal yaşama girmedikleri günlerden tanıdığını biliyordum.

Ama, Güngör nam-ı müstearla çeşitli yerlere yazıyordu, Kardüz imzasını da Sabah'ta kullanıyordu.

Yazıyı hemen getirtti. Güngör yazının özünde "Kimse Türkiye'nin sorunlarını çözecek bir Başbakan arayışı içinde değil. Hepimiz Tansu Çiller'in kişiliğinde Türkiye'nin dünyadan sempati toplaması bekleyişine girdik" diyordu ve yazının başlığı Almanya-Monaco seferini özetliyordu:

"Tansu Çiller 'One Woman Show'da başarısını sürdürüyor."

Şöyle ilginç satırbaşları da vardı yazıda:

"Bu ne biçim komplekstir ki, hepimiz 'vitrin'i süslemeyi düşünür hale geldik.

İşin kötüsü şu.. Tansu Çiller de bu rüzgâra kendini kaptırmış... 'One Woman Show' (Tek kadınlı bir gösteri) havasında içeride ve dışarıda sadece 'kendini satmakla' meşgul.

Bu 'satma' kelimesini sakın yanlış anlamayınız. İngilizce bir deyimin Türkçe karşılığıdır.

Sadece güzellikle bu iş yürür mü? Bilemiyorum. Karadeniz hikâyesini hatırlayınız. Temel güzel bir kız dururken aptal bir kız ile evlenmiş. Nedenini soranlara, 'Bilmiyor musunuz... Güzellik geçicidir' demiş."

Oysa Çiller'i çekici hale getiren ne o ne bu.

"Türkiye'nin laik bir Avrupa'ya, Avrupa'nın laik bir Türkiye'ye ihtiyacı var."

125

O gün çalışma odasına girdiğimde, Cumhurbaşkanı'nın alaylı bir sesle söylediği cümleyle karşılandım

"Olimpiyatların İstanbul'da yapılması için büyük bir zafer kazanmış Çiller" dedi ve ekledi:

"Komitede 7 oy almışız!"

Başbakan'ın başarısını övüyordu!

ODTÜ'nün 'öğrencisiz' yeni öğretim yılını açış töreninde yine, dayanamamış Çiller'e taş atmıştı. NATO ve AT'nin açtığı proje yarışmalarında ODTÜ'nün elde ettiği başarıları överken, "Bu öyle olimpiyatları bize verin diye Avrupa turuna çıkmaya benzemez" demişti.

Hem anlatıyor, hem de açıkça keyiflendiğini gösteriyordu.

DYP tedirgindi.

Önce, dün eski DYP'li Bakan arkadaşlarına verdiği yemeği anlattı.

"Biraz moral verdim" diyordu: "Hükümete ve Çiller'e hiç değinmedim. 'Partiye sahip çıkın' dedim. Neden? 132 suiistimal dosyası teslim ettik, adamlar bir İLKSAN'la bizi eziyor."

Partiyi genç göstermek için 'vitrin'e çıkardığı Ergenekon'un Çiller'e karşı aday olmasındaki olasılığa değinince, kesinkes "Hayır" diye yanıtladı.

"Birini bulurlar" diyor. Nerede o bolluk! Şayet 'birini' bulabilselerdi, Haziran 1993'teki olağanüstü kongrede Çiller ipi rahatça göğüsler miydi?

Üstelik; Demirel'e 'kim?' diye sormak da olanaksızdı. Öyle kesin bir vaziyet alıyor ve 'birini bulacaklarını' söylüyordu ki, soru ve yanıtı sanki fuzuli bir anlam taşıyacaktı. Sormadım bile.

Zaten Demirel'de, "Kasımda gidecek" dediği Çiller hakkında belirgin bir ağız değişikliği vardı ve o gün (24 Eylül 1993) bu değişim bir soruya verdiği yanıtta ortaya çıktı.

"Peki, Ergenekon aday olmasın, varsayalım ki Kasım kongresinde Çiller'e karşı çıkacak bir aday da bulundu. Gidecek mi?"

Demirel aynen şöyle dedi:

"'Bir şeyler yapacaktı Çiller, ama elini tuttular' derler diye bir risk var ortada."

Bakakaldım. "Ama" dedim, "başka riskler de var. Ya Mart 1994'teki yerel seçimlerde Çiller başkanlığında DYP bir-iki puan ilerlerse?"

"Pek ihtimal vermiyorum" dedi, pesten bir sesle. Oysa adım gibi biliyordum ki; DYP'nin bir-iki puan fazla oy alması, öteki partilere fark atması, Demirel'i sevindirecekti.

İLKSAN'a karşılık, Başbakanlığı döneminde hazırlattığı yolsuzluk dosyalarına Çiller hükümetinin sahip çıkmaması, Demirel'i hayli rahatsız ediyordu

Durup durduk yerde '132 suiistimal dosyası'nı gündeme getiriyordu!

Üstelik yargısı bir cümlesinde açık seçik sırıtıyordu:

"132 (oysa 137) suiistimal dosyası teslim ettik, adamlar bir İLKSAN dosyasıyla bizi eziyor" ne demekti?

Demirel hükümetinde 'yolsuzluklarla ilgilenen Devlet Bakanı' görevinde bulunan, askerler nezdinde Demirel'in siyasal yasaktan kurtulması için girişimlerde bulunan emekli general Orhan Kilercioğlu, Çiller'e, daha iktidara gelişinin ilk gününde (14 Haziran 1993) bir mektup yazmıştı.

Yolsuzluklarla ilgili mücadeleye 'yardımcı olma çabası' izlenimi veren bu mektubu, kuşku yok, Demirel'in 'telkini' ile kaleme almış ve mahkemeye verilen, savcılıklarda bulunan ya da Başbakanlık Denetleme Kurulunda işlem gören dosyaların dökümünü de mektuba eklemişti.

Mektubun dosyalarla ilgili bilgiler içeren bölümünde şunlar yer alıyordu:

> "2.06.1993 tarihine kadar Bakanlığımca takibi yapılan dosya adedi 135, Savcılığa intikal ettirilen ise 137'dir. Dava açılan ve mahkemesi devam eden dosya 83, Savcılıklarda hazırlık soruşturması devam eden ise 136'dır.
>
> Bu tarihe kadar mahkûmiyetle sonuçlanan 5, beraatle sonuçlanan 9 dosyadır.
>
> Ayrıca, Hayali İhracat ve bir şirketle ve Göçmen Konutlarıyla ilgili olarak kurulan Meclis Araştırma, Soruşturma Komisyonları çalışmalarına devam etmektedir. 10 adet ibra edilmeyen KİT'lerin savcılığa sevki beklenmektedir.

Yüce Divan'da yargılama devam etmekte, Hayali İhracatın ve Göçmen Konutlarının siyasilerin dışındakilerle ilgili soruşturmalar devam etmektedir. İLKSAN dosyası savcılıktadır. Görülüyor ki, gerek geçmiş ve gerek içinde bulunduğumuz dönemde vuku bulan ilgili makamlarca işlemleri yapılan yolsuzluklar takip edilmiş ve kamuoyunun çok hassas olduğu bu konuda birçok tabular yıkılmıştır. Usulsüzlük ve yolsuzlukların aynı hassasiyetle takibinin hükümet adına yapılmasının her şeyden önce bir caydırıcılık sağladığı veya sağlayacağı aşikârdır. Aynı titizlik içerisinde usulsüzlük ve yolsuzluklarla başlamış olan mücadelenin eksiksiz devam ettirileceği inancını koruyorum. Kamuoyunun bize olan güveninin devamı için bunun önemine inanıyorum.

Yolsuzlukların takibinden tedirgin olan çevreler olmuştur. Bu onları namuslu ve onurlu insanlara karşı perde arkası işbirliğine itmiş, Devleti soyanlar ve soymak isteyenler sanki birleşerek bu hedefi ortadan kaldırmak yarışına girmişlerdir.

İtalya, Japonya ve G. Kore gibi ülkelerde yolsuzlukların takibi ve sonuçlandırılmasındaki ihmallerin nelere sebep olduğu malumlarımızdır.

Hükümetimizin başı olarak yapılması gerekenlerden ve yapılmayanlardan da sorumlu olacak şahsınıza bu ciddi konuda tecrübelerimi aktarmak ve çalışmalarınızda yardımcı olmak istedim.

Konuyu takdirlerinize arz ediyorum."

Bir süre sonra öğrendik ki; Çiller, gelen dosya veya evrakı okumuyor, hemen hepsi bir odaya atılıyor, 'okuması için müsait zaman bekleniyordu.'

Kilercioğlu'nun mektubunun ve yolsuzluklarla ilgili dosyasının da aynı akıbete uğradığı kesindi!

126

İSKİ dallanıp budaklanıyordu. SHP'li Belediye Başkanı Nurettin Sözen'in hükümet kararıyla görevinden alınıp alınmaması tartışılıyordu. Fakat Demirel;

"Söz konusu değil" dedi bana: "Böyle bir işleme girecek olursa hükümet, çöker."

Eh, tabii. Hükümet ortağı SHP, İstanbul gibi bir ilin 'kendinden' belediye başkanını harcatmazdı. Hem hükümette olacak, hem de Sözen'in görevinden alınması kararına karşı çıkmayacak... Elbette söz konusu değildi.

Cumhurbaşkanı'na göre 'asıl mesele' doğrudan doğruya İSKİ'nin ta kendisiydi:

"Her şeye çare bulunur, ama İSKİ olayından SHP nasıl sıyrılacak?" dedi.

Genel Başkanlığa ısınmaya çalışan Murat Karayalçın sıkıntıdaydı. Sordum Karayalçın'a: "İSKİ müteahhitleri SHP'ye para vermiş miydi?"

Zira bu söylenti öyle genişlemişti ki, her yerde konuşuluyordu.

Karayalçın "Vermişler" dedi.

"Peki, Erdal İnönü'nün önceden bundan haberi var mıydı?"

Karayalçın; "Vardı" dedi.

Pek yazık oluyordu Erdal İnönü'ye.

Demirel "Birkaç gündür hep bu meseleyi düşünüyorum" dedi, karşılık olarak.

127

Devletin uğraşıları arasında Semra Özal'a tahsis olunan otomobiller sorunu da vardı.

Aynı gün (24 Eylül 1993) saat 19.30 dolaylarında Cumhurbaşkanı ikinci kez çağırdı. Bir saat kadar birlikteydik.

Masanın bir köşesinde oturuyorum. Genel Sekreter Seçkinöz, evraklarla gelmiş, kararnameler vs. Demirel'e açıklamalarda bulunuyor, imzasını alıyor veya bir konuda talimat alarak başka bir konuya geçiyordu.

Bir ara ikisi arasında Ahmet Özal ismi geçti. Seçkinöz sesini alçatarak bir durum anlattı, ama anlatımlarında 'araba' sözcüğü geçmiyor.

"Annesiyle konuşacak" dedi. Herhalde Ahmet Özal'la yaptığı

bir konuşmayı aktarıyordu Cumhurbaşkanı'na. Ne ki, Demirel doğrudan konuya girdi. Bir gazetede Cumhurbaşkanlığının, Özal'ın ölümünden sonra Semra Hanım'a 'tahsis olunan arabayı iade etmesini' istediği yazılıyordu. Demirel, bu duyarlı konuda gereken görüşmeleri yapmasını Seçkinöz'den istemiş olacak ki, Genel Sekreter Ahmet Özal'la konuşmasını aktarıyordu.

Demirel bana baktı:

"Halen Semra Hanım'ın emrinde 7 araba, 7 hizmetkâr ve bir o kadar koruma var" dedi.

Demirel'e, bu geniş kadroyu 'kendisinin verdiğini' anımsattım:

"Doğru ama" dedi: "Turgut Bey öldükten hemen sonra bu hizmetleri geri almak doğru olmayacağı için bıraktık Şimdi Sunay'ın oğlu gelmiş, annesiyle ilgilenmediğimizi söylüyor.

Emel Hanım (Korutürk) –çok efendi kadındır ama– Nazmiye'den randevu istemiş, ne söyleyecek bilemiyorum. Üstelik ölen Cumhurbaşkanlarının aileleriyle ilgili bir yasa da yok Semra Hanım'a bu hizmetlerin verilmesini emreden."

Sesi hem kızgın, hem de eleştireldi.

Semra Hanım'ın çevresindeki 'hizmetleri' yansıtan bir haber, daha önceki Cumhurbaşkanlarının ailelerini harekete mi geçirmişti?

Bir bakıma haklıydı. Semra Hanım'a sağlanan hizmetler sürerse öteki Cumhurbaşkanlarının ne günahı vardı? Onlara da aynı hizmetleri vermek gerekmez miydi?

Bu gerçeği söylemek istiyordu.

"Öteki işleri 'pazartesi' konuşacaklarını" söyledi ve Seçkinöz ayrıldı. Çeşitli konulara değindik. Fazla ilginç değildi konular.

Eski Bakanların Çiller'e duyduğu öfkeyi dile getirdi. Basına da yansıyordu: "DYP'nin Kasım kongresine hazırlanan 'Demirelci' grubun ayak sesleri işitilmeye" başlanmıştı. Oysa Demirel başka havadaydı. Çiller'e muhalefeti kıracak hiçbir hareket yapmamaya, söz söylememeye özen gösteriyordu. İşte, o kadar!

Demirel'in bana yinelediğine göre, eski Bakanlar ve kimi milletvekilleri 'Çiller'in gruptan ve partiden koptuğuna' inanıyorlardı. Çiller, DYP davasına 'yabancılaşmıştı.'

Bunda da yanılıyorlardı. Çünkü Çiller, açıkça ilan etmişti, hem

de aylar önce: Parti Demirel'in partisi olarak kalamazdı. kendi partisi olacaktı!

Her yiğidin bir yoğurt yiyiş biçimi vardı! Aşağı yukarı bu özdeyişe benzer cümlelerle DYP'ye 'kendi damgasını vuracağını' söylemişti.

Eski Bakanlara Cumhurbaşkanının yemek vermesindeki asıl neden; moral vermekten çok, 'kendilerini dışlanmış sayan eski Bakanların içlerini dökmesine' olanak sağlamaktı.

İki yıl Bakanlar Kurulu'nda ağzını açmayan, doğru dürüst tek bir gün grup ve Meclis kürsüsüne çıkmayan Gökberk Ergenekon, Çiçero'yu aratmayacak kadar hararetli bir hatip kesilmişti. Hiç susmuyordu Adaylığını ilan edecekmiş gibi konuşuyordu

İLKSAN olayının Demirel'i sürekli uğraştırdığı ve bir türlü kafasından atamadığı bir olay olduğu, eski Bakanlara verdiği yemekte açıkça görüldü.

Eski Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan –kendisini de ilgilendiren– İLKSAN olayına girince Demirel dayanamadı. Sözü Çiller'e getirerek, "Başbakan'ın savunması lazım. Niye konuşmuyor" diye tepkisini ortaya koydu

İSKİ ile İLKSAN'ı kıyaslıyor, "İSKİ'de açıkça rüşvet var. İLKSAN çok farklı" diyordu

Tabii, siyasal olay ve çıkış aranan her dönemde akla gelen ilk olasılık yine gündemde. Akın Gönen 'yolsuzluk olaylarının rejimi sıkıntıya sokabileceğini' anımsatınca, açık söylemeli, müdahale olasılığından söz açınca Demirel, "Aklınıza öyle şey getirmeyin" diyor... Oysa onun da siyaset arkadaşlarının da aklından 'müdahale' olasılığı hiç çıkmıyor.

Demirel, eski Bakanların Çiller'le ilgili yargılarını "Onun için 'partisiz Başbakan' diyorlar" diye özetledi.

Üniversitelere 'bir-iki mesaj vermek' istediği için Emel Yatmaz ile Seçkinöz'e hazırlık yapmalarını söylemiş. Ama başka bir konuya getirdi sözü:

"Bugün Londra Büyükelçimizle görüştüm. İngiltere'ye gitmek istemiyorum. O tarihlerde (Ekim ortaları) Çiller ABD'ye gidiyor Sanki onunla yarışıyormuş gibi bir hava esecek Londra'ya gidersem."

Benim bir görüşüm vardı· Cumhurbaşkanı, hareket yaratacak, olumlu sonuçlar çıkaracak dış gezilere gitmeliydi. Bu görüşümü Demirel'e söylerken, "Ne olacak İngiltere'de? Kraliçe ile yanyana –belki– resim çektireceksiniz Ülke ne kazanacak, gezi kamuoyuna ne gibi izler bırakacak? Bunları gözetmek gerekiyor" dedim.

128

Dikkat ettim: Demirel bir konuya yoğunlaştığı ya da düşünüp karar vermek istediği zamanlar başını tavana doğru kaldırıyor.

Yine öyle yaptı.

(26 Eylül 1993) Pazar günüydü. Yaser Arafat geldi, gidiyor. Demirel çalışıyor. Büroya uğradım. Metin Yalman, İngiltere ve Almanya gezilerinin 'iptal edildiğini' söyledi.

Gerekçe: Cumhurbaşkanı gezi programlarını beğenmemişti!

Akşam üzeri. Cumhurbaşkanıyla 40 dakika kadar görüştük.

Biraz Arafat'tan, biraz DYP'deki çalkantıdan...

Elbette güncel olaylar açılacaktı ve açıldı da.

Cavit Çağlar'ın bir demeci yayımlanmıştı: 'Politikayı bırakacağını' söylüyordu. Demirel'in tepkisi:

"O zaman ne diye politikaya girdi?" diye başladı:

"Uçakları, yatı, parası, her şeyi var.

Bakanlıktan düştükten sonra bir değişiklik geldi Cavit'e."

Demirel'le görüştükten sonra Köşk'ten ayrılırken birden Hüsamettin Cindoruk'un bir sözünü anımsadım.

Demirel, Cumhurbaşkanı seçilmek üzereydi. Seçildikten sonra olabilecekler üzerinde duruyorduk. Cindoruk;

"Artık sık sık dış gezilere çıkar" demişti.

Cumhurbaşkanı olduktan sonra bir süre hemen her ay bir dış gezi yaptı. Cindoruk'un dediği gibi 'dışardan gelen çağrıları kabul etti.'

Yabancı dostlarımızı kırmadı!

129

Özel konuşmaları, Demirel'in özel çalışma bürosundaki görüşmeleri anlatıyorum ve örneğin Çiller'le ilgili sözlerini, çizdiği renklendirdiği portreyi canlandırmaya çalışıyorum

Fakat (26 Eylül Pazar günü) ikinci konu, yine Çiller'di.

Başbakan'ın olimpiyatları Türkiye'ye getirme çabasını konuşuyorduk ODTÜ'deki bir-iki cümle hâlâ zihinlerdeydi.

"Çiller, geziden döndükten sonra 'Acaba Monako'ya gitmese miydim?' diye sordu.

Ben de 'İyi yaptın, ülkenin tanıtılmasına yardımcı oldun' dedim."

Bu yanıtı duyunca hayret etmemek elde değildi. Daha başka bir ifadeyle Monako'ya gitmesine karışmayacağını ya da karşı olamayacağını söyleyebilirdi.

Hiç değilse böyle bir yanıt 'içerdeki tutumuyla' çelişmezdi.

Hayır, bir çeşit 'teşvik eden' tutum sergiliyordu Çiller'e karşı.

Alman Cumhurbaşkanı da "Zaten sonuç belli, olimpiyatların hangi ülkede yapılacağı önceden saptandı. Gitmesen daha iyi olur" demiş. Çiller söylemiş, Demirel de bana aktarıyordu.

Bir başka, ama belki de küçük sayılacak olay, Demirel'in Çiller'e karşı yürüttüğü 'iki yönlü politikayı' sergiliyordu.

UBA haber ajansı, Demirel'in ODTÜ konuşmasını, "Demirel'den Çiller'e taş" diye vermişti.

Demirel'le özel söyleşilerimizi bilmeyen, kuşkusuz benden duymayan basın danışmanı Metin Yalman; UBA'daki haberin bültenlerde yer aldığı gün, Çiller'in özel kalemine bir mesaj ilettiğini söyledi.

ODTÜ'deki cümlelerin amacını açıklıyordu mesaj: Amaç, Çiller'in Monako gezisini kötülemek değildi. ODTÜ'nün yaptığı işin önemini vurgulamaktı!

130

Zaman zaman kısa anlatımlarla siyaset dünyasındaki oyunlara örnekler veriyorum, örneklerle insan manzaraları sergilemeye çalışıyorum.

Bir bakıyorsunuz birbiriyle kıyasıya kavgalılar. Bir bakıyorsunuz, aynı iki insan can ciğer kuzu sarması!

Adına politika diyorlar ama, bu görüntüler siyaseti yozlaştıran karakter yapılarını sergiliyor Gerekçe –Demirel'den– hazır: Siyasette ebedi kavga olmaz!

Köşk'te görev yaptığım süre içinde böylesi olayları anlatan kimbilir kaç örnek görecektim.

Ama, Çiller'le arasındaki ufak bir söyleşi öteki örneklere eklenir ve Demirel hakkında bir fikir oluşmasına yardımcı olurken; Hüsamettin Cindoruk'la ilgili bir olayın notu dikkatimi çekti.

Monaco söyleşisinden bir gün sonraydı (27 Eylül 1993). Gazetelerdeki ANKA kaynaklı haber ilginçti:

"TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un Türk-İş yöneticilerini kabulünde Demirel ve Çiller sohbet konusu oldu" diye başlıyordu haber:

"Geçen hafta gerçekleşen kabulün basına kapalı bölümünde Türk-İş Genel Mali Sekreteri Enver Tocoğlu Demirel'den dert yandı ve:

'Bize seçim öncesi birçok vaatte bulundu, ama hiçbirini gerçekleştirmeden Çankaya'ya çıktı' dedi.

Cindoruk, Tocoğlu'nun bu sözleri üzerine Demirel'in kişiliğinin çeşitli yanları ile ilgili bilgi verdikten sonra;

'Seçimi kazandı. Hepimizi bir yerlere yerleştirdi Baktı zor var, boşluk da doğdu, Çankaya'ya gitti.

Demirel'in bir özelliği, zoru gördüğü zaman kaçmasıdır' dedi."

Bu satırları yazdığım sıralarda (Ağustos 1998) Demirel'le Cindoruk arasında 'muhabbet devam ediyordu'.

Cindoruk gibi siyasal kulisleri iyi koklayan bir siyasetçinin, Demirel'le Çiller arasındaki amansız savaşımı öğrenmemiş olması olanaksızdı

Türk-İş heyeti; Cindoruk'a Çiller'i de şikâyet etti.

En çok KİT'lerde çalışan geçici işçilerin 15 Ekimden itibaren işten çıkarılmasını öngören genelgeye ilişkin eleştirilerini dile getiren Cindoruk, Türk-İş yöneticilerinin eleştirilerini haklı buldu. Ama dolaylı yoldan Çiller'i savunmadan edemedi:

"Tansu iyi kız, ama saflıkları var. Ona hesap-kitap yapıp önü-

ne koyacaksın. Politik yanını düşünmeden aklına geleni söylüyor" dedi.

Demirel'in, TBMM Başkanı'ndan gelen doğrudan elestiriye bakış açısını saptamak ilginç olmaz mıydı?

Cindoruk'la ilgili yargılarında -bakalım- bir değişiklik olmuş muydu?

Ben olayı anlattım, sessiz dinledi ve sonra "Bugün yalanlamış" dedi.

Ama ek olarak öyle bir şey söyledi ki:

"Fakat söylemiştir." (27 Eylül 1993)

Cindoruk, yalanlamasında, Demirel ve Çiller'le ilgili hiçbir görüş bildirmediğini açıklıyordu

131

Basından

(Başlık: Tansu Hanımın gücü) Tansu Hanım'ın önünde şimdi 'Kasım' kongresi var..

"Sıkıntısız aşarız, biz partimizi tek başına iktidara hazırlıyoruz, bunu hep beraber bütün partili arkadaşlarımızla yapacağız, parti bu konuda yani tek başımıza iktidar olma konusunda bana güveniyorlar. Bu hedefe gideceğiz; göreceksiniz, kongreden yumruk gibi çıkacağız..."

Peki parti içinde ayyuka çıkan muhalif sesler ne olacak!

Tansu Hanım'a soruyorum...

"Demirel sizi istiyor mu, istemiyor mu?"

"İlk zamanlar istemiyordu ama şimdi, istemediğini sanmıyorum. Bu arada bize, icraatımızla ilgili hiçbir engelleyici tavırda bulunmuyor, yani tam bir tarafsız Cumhurbaşkanı gibi hareket ediyor..."

"Parti içinde şu andaki muhalif çıkışlarda Demirel etkisine, işaretine 'vardır' diyebilir misiniz?"

'Bana laf getiriyorlar, 'Bu çıkışların arkasında Demirel var' diyorlar. Ama Demirel ile yanyana geldiğimizde kendileri bana çok mültefit davranıyorlar, 'Türkiye'nin vitrini sayende puan topluyor' diyor. Cumhurbaşkanımızın bu desteği hoşuma gidiyor..."

'İktidar yürüyüşü' başlatan ANAP lideri Mesut Yılmaz, Tansu Hanım a "Masalcı bacı" diyor. Tansu Hanım, Mesut Yılmaz'ın 'iktidar yürüyüşünü' *"Hayal, seçimde fark atarız" diye niteliyor.*

Liderler 'sandık' hazırlığına başladılar... (Behiç Kılıç - Daha sonraki yıllarda Çiller'i televizyondaki yorumlarında ve Günaydın'daki yazılarında herkese ve her şeye karşın savunacak) (30 Eylül 1993, Perşembe)

(Başlık: Çiller'in 'Ruspolitik'i iflas etti) "Başbakan Tansu Çiller'in 'vitrin dekoru' olarak değerine kimse bir şey söyleyemez Röfleli sarı saçlarını savurarak boynunda üzerindeki tayyöre uyumlu fuları, muntazam yüz hatlarına yerleşmiş sürekli gülümsemeyle yabancı muhataplarında Batıya yönelme ihtirasındaki bir Müslüman ülkenin kentli-kolejli ve profesör bayan Başbakanı olarak hayranlık uyandırıyor...

Türkiye için milyonlarca dolar sağlayamayacağı bir PR, bir başka deyimle 'reklam ve halkla ilişkiler harikası' olarak Moskova'dan Bonn'a, Berlin'den Monako'ya televizyon kameralarını dalgalandırarak dolaşıyor...

Mükemmel bir 'vitrin dekoru' olmak, güzel yüz hatları, akıcı bir İngilizce, rengârenk fularlar, bütün bunlar Türkiye'nin ulusal stratejik çıkarlarını korumaya ve uluslararası satranç tahtası üzerinde Türkiye'nin geleceğini güvence altına alıcı diplomatik başarılar elde etmeye yetmiyor...

Tansu Çiller'in Rusya ziyareti tam bir 'fiyasko' ve skandal' boyutlarına varan diplomatik hatalar gezisiydi. Almanya ziyareti ise, esas olarak, somut sonuç açısından gayet başarısız, 'diplomatik gaf' bakımından hayli zengin geçti.

Çiller, Türkiye'yi en çok ilgilendiren Almanya'da yaşayan 1.8 milyonluk vatandaşımızın 'çifte vatandaşlık' hakkı konusunda hiçbir şey elde edemedikten başka, PKK'nın faaliyetlerinin yasaklanması konusunda da elle tutulur bir ilerleme sağlayamadı.

Monako'daki performansı ise herkes gördü. Hele, İstanbul'u tanıtım konuşmasının sonunu 'Sizleri İstanbul'da bekliyoruz. Çünkü sizi seviyoruz (We love you)' diye bitirmesi, Türkiye'de ağzına pele-

senk olan ana şefkati' retoriğinin, bir başka biçimde uluslararası platforma taşınmasıydı ki, kimseyi etkilemedi

Ne var ki, Çiller'i izleyenlerin 'içerik' *yerine* Başbakan'ın 'başarılarını' yansıtmaya eğilimli olmaları nedeniyle Türk basınından Çiller hakkında sağlıklı fikir edinme imkânı zorlaşıyor." (Cengiz Çandar, 25 Eylül 1993)

(Başlık: Çiller'in göz kamaştıran sunuşu) "Sayıları yüze yaklaşan kadınlı erkekli Türk'ün gözleri buğulanırken, İspanyolu, İngilizi, Afrikalısı, Arjantinlisi, Amerikalısı kendini bir anda 'bir başka dünyaya' kaptırıyor. Kürsüde Başbakan Tansu Çiller nefis İngilizcesi ve hitabetiyle Türkiye için dünyaya bir başka kapı açmaya çalışıyor.

Monako'da Türkiye'nin 2000 Olimpiyatları için sunduğu tanıtım programı tam anlamıyla çağdaş ve neredeyse hiçbir eksiği olmayan bir film...

Ama asıl etkileyici olan tartışmasız Başbakan Çiller... Başbakan'la siyasal düşüncelerimiz birbirini tutmuyor. Siyasal felsefemiz birbirinden çok ayrı. Ancak önceki gün Monako'da Çiller'in Türkiye'yi temsili bunların çok ötesinde, başlı başına bir olay. .

Çiller kürsüye geldiğinde, 'Benim için arkadaşlarım bir konuşma hazırladılar, ama ben şimdi o konuşmayı bir kenara bırakıyorum ve gönlümden geldiği gibi sizlere sesleniyorum' diye söze giriyor.

Salonun havası aniden değişiyor. Olimpiyatların nerede yapılacağına karar verecek üyeler yerlerinden şöyle bir doğruluyor. Sadece Prenses Ann kılını kıpırdatmamaya özen gösteriyor. Diğerleri Çiller'in havasına kapılıp gidiyor..

Çiller kürsüden inerken herkes birbirine 'Yoksa Türkiye'ye hiç olmazsa ilk turda eleme dışı kalmak gibi bir şans mı doğdu?' diye sorarken, olimpiyatların deneyimli üyeleri gerçeği fısıldıyor kulaklara: 'Bu sadece bir tanıtım, sadece bir formalitenin yerine getirilmesi... İş çoktan bitti...' " (Yalçın Doğan, 25 Eylül 1993. Çiller'i yakından tanıdıkça Doğan'ın üslubu değişiyor, sertleşiyor)

"İş bitmiş" gerçekten ve Demirel'in alaya aldığı gibi 2000 yılı olimpiyatları için Türkiye ancak 7 oy alabiliyor.

(Başlık: Çiller-Yılmaz yarışı) "Tansu Hanım Erzurum'da

gördüğü ilgiden memnun. Gezi çok yorucu geçtiği halde gülüyor ve zinde görünüyordu

'Ben' diyordu: 'Bana dokunmak istemesini, halkın bu cahil ilgisini, coşkusunu görünce yorulmuyorum.'

Size dokunmak istiyorlar. Hep ellerini uzatıyorlar, bir yerinize dokunuyorlar. Bundan rahatsız oluyor musunuz?'

'Hayır, rahatsız olmuyorum '" (Teoman Erel, 29 Eylül 1993)

(Başlık: Sadece konuşuyor) "Holdinglerden vergi alamıyor, rant sahiplerini vergilendiremiyor, batık kredilerin üzerine gidemiyor, kaynak ihtiyacını vatandaşa KDV getirerek sağlamaya çalışıyor. Böyle şey olur mu? Buna artık yetti demeli.

Hiçbir şeyden sonuç alamıyor Sadece bıcır bıcır konuşuyor, bir şey çıkmıyor.

Şık giysilerle halka sempatik görünmeye çalışıyor. Herkes bu sorunları unutmuş, Başbakanımızın güzelliğiyle ilgili. Ama güzellik karın doyurmuyor." (Deniz Baykal, 29 Eylül 1993)

132

Cumhurbaşkanlığı görevine başladıktan sonra medyanın yaylım ateşiyle karşılaşan Demirel, basınla iyi ilişkiler gereğine işaret ettiğim zaman, "Hemen her gün arayanla konuşacak olsam, ANKA ajansına dönerim" diyor ve basınla sıkı teması yeğlemiyordu.

Bir-iki ay geçti, geçmedi.

Cumhurbaşkanı basınla 'doğrudan ilişki kurmaya' girişti.

Önce Cumhurbaşkanlığı muhabirleriyle derinlemesine bir görüşme yaptı.

İkinci olarak ay sonunda (Eylül 1993) bir basın toplantısı.

Yeni Başbakan'ın yönetim biçimi, daha doğrusu yönetimsizliği ortaya çıktıktan sonra Demirel'in basınla çeşitli konuları görüşmeyi uygun görmesi, sahneye girme zamanının geldiğine karar verdiğini gösteriyordu.

Üstelik dış basında da Çiller'in o ilk günlerindeki 'parlak övgüler', yerini eleştirel yazılara bırakmaya başlamıştı.

Londra'da yayımlanan Eurobusiness "Çiller'in balayının sona erdiğini" yazıyordu Kamuoyunda inişe geçtiğini gösteren işaretleri biz de gözlüyorduk, ama İngiliz dergisinin kimi kesin yargılarına da katılmıyorduk

Dergiye göre, Çiller etkili tutumunun gerek partisinde gerekse kamuoyunda yürekleri kazanamadığını söylüyor ve 'Kasım kongresinde Genel Başkanlığı kaybedebileceğini' öne sürüyordu.

Tabii yanılıyordu!

Zira içerdeki vaziyet, dışardan görüldüğü gibi değildi Parti içinde muhalefet bayrağı açanların pek çoğu yavaş yavaş Çiller'e dönüyorlardı. Kimileri Çiller'in giderek partiye egemen olduğunu görüyor, kimileri de hükümetle işi olduğu için 'yanaşıyordu.'

Dışardan fazla görülmeyebilirdi. Hatta Cumhurbaşkanının Çiller'i yerinden etmek için kimi girişimlerde bulunduğu ve bulunacağı izlenimi alınabilirdi.

Bu da bir başka yanılgıydı.

Zira Demirel, Çiller'in DYP'nin başından uzaklaştırılması için –deyim yerinde ise– parmağının ucunu bile oynatmayacaktı.

Çiller'e karşı hâlâ dirençle savaşanların girişimlerine, eylemlerine de karışmayacaktı.

"Gitmesin" de demeyecekti çevresinde toplananlara. "Gitsin" de!

O, Çankaya'daki konumunu anlatmakla meşguldu

Çiller'le görüşmelerinde bir 'karşı aday' çıkaracağı yolundaki söylentileri yalanlıyordu.

Bu sıralarda ANAP lideri Mesut Yılmaz'ın Tansu Çiller'e ithaf ettiği' bir fıkra dillerde dolaşmaktaydı ve fıkranın içeriğindeki espri tamamiyle Çiller'in geleceğine dönüktü:

"Vatandaşın biri halk otobüsüne binmiş, canı sigara içmek istemiş. Sigarasını çıkarmış, kibrit aramış, yokmuş.

Yanında oturan 'fularlı', harika giyimli güzel bir bayana dönmüş, 'Ateşiniz var mı?' diye sormuş

'Var' diyen güzel bayan, krokodil deri çantasını açmış, içinden bir cep feneri çıkarmış, vatandaşın sigarasına doğru tutmuş, vatandaş sigarasından nefes çekip durmuş, ama sigara yanmamış.

Bir başka yolcu uyarmış, 'Kardeşim yanındaki seninle dalga geçiyor, hiç cep feneri ile sigara yanar mı?'

Vatandaş gülmüş: 'Ben de biliyorum ama fenerin pili bitsin diye bekliyorum'..."

Daha ilk günden zikzaklar çizmeye, dizi dizi hatalar yapmaya başlayan Çiller'in, genel yargıya göre 'kısa süre sonra pili bitecekti'

Ama...

133

Oysa, pek çok vaat Çiller'le birlikte tersine yön alıyordu

1991 seçimlerinden önce, Özal'a karşı hazırlanan kimi sloganlar arasında 'ülkeyi kanun hükmündeki kararnamelerle yönetilmekten kurtaracağını' vaat eden DYP, ancak 1,5 yıl bu sözüne sadık kalabildi.

DYP-SHP koalisyonu, Demirel Çankaya'ya çıktıktan sonra iki ay içinde tam 19 KHK yayımladı

Ne ki, Anayasa Mahkemesi geniş yetkiler sağlayan kanun hükmündeki kararnameyi iptal etmişti. Çoğu çevreye göre, yetki yasasına dayanarak hükümetin çıkardığı kararnamelerin, uygulamalarıyla birlikte yürürlükten kalkması gerekiyordu

"Hayır" dedi Demirel, tersine bir yorum yaptı. Cumhurbaşkanlığı muhabirlerini kabul etmiş, her konuda geniş açıklamalar yapıyordu. Söz, yetki yasasının iptaline gelince Demirel:

"Demokrasi kurallar rejimidir Onun için şeriatın kestiği parmak acımaz. Bu karar yürürlüğe girene kadar hükümetin yaptığı, benim imzamdan geçen bütün kararnameler geçerlidir" dedi.

Ya önünde duran kararnameleri Anayasa Mahkemesi kararı nasıl etkileyecekti?

"Bekleyen hiçbir kararname yok" diye karşıladı Demirel

Yetki yasasını –Başbakan iken savunduğu öğelerle– savunuyordu

Devlet işlemeliydi. Kargaşaya gerek yoktu. TBMM çalışmalıydı. Çalışmadığı zaman sadece TBMM yıpranmaz, rejim de yara alırdı.

Yeniden kullanmaya başladığı slogan:

"Hiçbir şeye karışmayan ya da her şeye karışan bir Cumhurbaşkanı olmak istemediğini" söylüyordu.

Oysa zaman ve zemine göre karışmaması gereken işlere karıştığı, karışması gerektiği sanılan kimi işlerden de uzak durduğu görülüyordu ve görülecekti!..

134

Görevi süresince özenle ve sürekli kullandığı Anayasa ile bağlantılı ilkeleri Çankaya'ya çıkışının üçüncü ayında durmadan söylemeye başlamıştı:

"Devletin uyum içinde işlemesi ve Anayasa'nın hakkı ile uygulanmasını gözetme görevini kendi 'üslubunca' yapmaya çalışıyor"du.

Bir gazeteci Demirel'in beğenisini kazanacak bir soru sordu:

Sorunun girişi ilginçti: "Tahminlerin ötesinde tarafsız bir Cumhurbaşkanı oldunuz" diye başlıyordu soru ve Demirel'in sempatiyle bakmadığı bir konuyla sürüyordu: "İstanbul Valisi ve İLKSAN olayında nihai hedef sizmişsiniz gibi bir görüntü ortaya çıktı. Nasıl değerlendiriyorsunuz?"

Cumhurbaşkanı, bugüne kadar belki 20-30 kez yinelediği -kendine uygun- gerçeği yineledi: "Ben niye nihai hedef olayım ki, ben üzerime düşeni yaptım" dedi.

Aylar sonra yine Demirel'in önüne getirildiğine göre; sorun kapanmamıştı Yıllar sonra yine anımsatılacaktı!

Çankaya'yı günlerce uğraştıran Kozakçıoğlu konusuna, pek çok şey düzlüğe çıktıktan sonra Demirel büyük bir rahatlıkla değiniyor, hatta sert bir yanıt veriyordu:

"Şimdi ne oluyor? İstanbul Valisi'nin şahsi hesaplarında para var. Vay efendim, vali 8 milyarı nerefen buldu?" diye başlıyor söze:

"Öyleyse İstanbul Valisi acaba aparttı mı? Böyle bir gölgenin İstanbul'da hizmet gören bır insanın üzerine düşürülmeye çalışıldığı zaman ben ortaya çıkıp 'Valinin hesabında 8 milyar varsa, vardır. Nesi var bunun mu?' diyorum.

'Hayır, o parayı ben verdim' diyorum Bunu söylemek bana düşer. Çünkü parayı veren benim. Bu durum karşısında 'Ben bunu söylersem, eleştiriye maruz kalırım' diye düşünmem. Parayı veren benim ve hem öyle 8 milyar değil, 26 milyar lira vermişim

Çünkü üstlendiğim hükümette anarşi ve terörün hakkından gelmeyi milletime taahhüt etmiştim Bunun nasıl yapılacağı benim işim."

Eskilerin deyimiyle 'netice itibariyle' Cumhurbaşkanı Demirel, emri altındaki bürokratları arslanlar gibi savunduğunu ve savunacağını gösteriyordu

Aslında kendini savunuyordu!

Oradan çıkarak terör ve anarşinin hakkından gelebilmek için her ne yapılması gerekiyorsa, onları yaptığını kanıtlamak istiyordu.

Erdal İnönü'nün siyasetten ayrılmasına üzülüyor Cumhurbaşkanı

'(İnönü'ye), 'Gitme, gitme ne olursun' diyenlerin içindeyim. Ayrılması şahsi kararıdır."

Cumhurbaşkanı'nı can havliyle yerinden fırlatacak soru; Çiller'in 'Enkaz devraldık" sözü. Yerini buluyor, zamanı geldiği için Çiller'e. tabii isim vermeksizin bindiriyor:

"Kim yapıyor enkazı? Kim söylüyor enkazı? Nesi enkaz? Türkiye büyümeye, gelişmeye devam ediyor. 1992'yi yüzde 5,9 kalkınma hızıyla kapatmış. Yüzde 8,9 ihracat artış hızı yakalamış" diyor; Kenan Evren'den miras demokratik enkazın zaman-ı iktidarında kaldırılamadığına hiç değinmiyordu

12 Ekimde Londra'ya, 22-23 Ekimde de Almanya'ya gidecekti

Ya İLKSAN olayı? Savunması çok rahattı:

"Olay siyasi değil, ahvali âdiyeden."

135

Gazetedeki fotoğrafa bakıyorum:

Cavit Çağlar Kırmızı kısa kollu bir gömlek giymiş. Rengi kıpkırmızı Saçlar düzgün, taralı, kaşların üstüne düşmüş. Bıyıklar hafif yana doğru. seyrek.

Haberin başlığı ilginç:

"Cavit Çağlar'ın yeni marifeti."

Başlık eskileri anımsatıyor gibi. 'Yeni' sözcüğüyle sanki bir çağrışım sergilenmek isteniliyor.

"Başbakan Çiller ile son dönemde arası yeniden ısınan eski

Devlet Bakanı Cavit Çağlar, Halk Bankası'ndan 220 milyar lira 'yeni' kredi aldı" diye başlıyor.

Bu giriş, aklıma hemen Demirel'in Çağlar dan söz açıldığındaki yüz ifadeleriyle kimi söylemlerini getiriyor "Değişti" diyen sert sap tama!

"Bakanlıktan çekildikten sonra Cavit'e ne oldu?" diyen Demirel

'Aramadığını, ama Çağlar'ın her gün aradığını' laf arasına yerleştiren Demirel.

Demirel, asla bir duygu adamı değil. Tek bir 'istisna' dışında tabii. O istisna, ailesi! Demirel'i ailesiyle ilgili eleştiriler yapıldığı zaman görün; hemen kartal gibi dikleşiyor, gözler büyüyor, siyah gözler daha kararıyor.

'Yakın dostluklardan' kolaylıkla uzaklaşabiliyor.

Fakat, artık soyutladığı bir siyasetçiye, bir dostuna, arkadaşına kafasında oluşturduğu kararı hissettirmemeyi çok güzel beceriyor; duyguları, kararı içine hapsediyor.

Cavit Çağlar a karşı önceki tutumundan hayli farklı bir davranış sergilemesinde bir neden olmalıydı Demirel'e yansıyan öyle bir olay ki, ya da olaylar ki; Demirel, Çağlar'ı boşlamış görünüyordu

Hoş Cavit Çağlar'ı bir kenara koyduğu izlenimini verdikten sonra, 'eski dostu' ile yine birlikte olmayı sürdürdü Demirel. Cumhurbaşkanı olarak kimi yerlere gitti, kimi törenlere katıldı.

Madalyonun iki yüzündeki davranışları görenler için Demirel; içten değildi.

Habere göre, Çağlar, krediyi bir devlet bankası olan Halk Bankası'nın Demirbank'la Hollanda'da kurduğu Demir Halk Bank tan aldı. 18.5 milyon dolar kredi için Türkiye'de Halk Bankası teminat mektubu verdi.

Halk Bankası Genel Müdürü Sezgin Taşkıran, rakam veremeyeceğini belirterek krediyi doğruladı ve "Cavit Bey'in firmaları bizimle de başka bankalarla da çalışan kredibilitesi olan firmalardır" dedi (19 Eylül 1993).

Ertesi gün Çağlar sahneye girdi: 'Şirketlerinin Halk Bankası'ndan 220 milyar kredi aldığını' doğruladı.

Ama "Adıma verilmiş kredi yoktur" dedi.

Nergis Holding'teki hisse durumu bilinen Çağlar bu sözüyle neyi kanıtlamak istiyordu: Kredi alınmış, ama kişisel değil. Şirketlerine verilmiş!

Ha Ali ha Veli!

Demek ki Ali ile Veli yi, Çağlar işte böylece birbirinden ayırıveriyordu Ali ve Veli'nin aynı kapıya çıktığını bile bile böyle bir savunma yapıyordu.

"Kimsenin, kendisine 'Kanunsuz iş yaptı' diyemeyeceğini" söylüyordu Çağlar.

Zaten böyle bir sav da yoktu.

"İtibarlı olan şirketlerinin kredi almalarının yeni bir olay olmadığını, ne var ki 220 milyar kredinin 'geçen Ağustosta alındığını' " söylüyordu.

Yeni 1992 yılının Ağustos ayında.

O tarihte Demirel'in Başbakanlığında DYP-SHP koalisyonu iş başındaydı ve –eğer gazetelerde yayımlanan söz yanlış değilse– o tarihte Çağlar da o hükümette Bakan olarak görevliydi.

Çağlar'ın kırmızı kısa kollu gömlekli fotoğrafına bir kez daha baktım:

Sağ elinin baş parmağını açmış, yüreğinin üzerine bastırmıştı.

"Eyvallah" der gibiydi

Neye ve kime?

Kim bilebilir ki!..

136

Muhalefete düşen liderin sesi bir başka mı çıkıyor?

SSCB'nin son lideri Mihail Gorbaçov'un 'Batıya isyanını' içeren haberleri okuyunca, gülmek geldi içimden

Zira Gorbaçov, Rusya lideri Yeltsin'e tepki gösteriyor. "Nıçin Batılı ülkelerde Anayasaya uymak mecburidir de, Rusya'da bu mecburiyet görülmüyor? Watergate ve İrangate skandallarında, ABD Başkanı'nın istifası isteniliyor. Oysa bizde Yeltsin, Meclis'i kapatıyor, herkes 'Bravo' diye bağırıyor" diye konuşuyor (24 Eylül 1993)

1980/1983 yılları arasında Demirel de böyle konuşmuyor muydu?

Ankara'ya gelen Batılı ülke heyetlerini, 'Türkiye'de hem demokrasi istediklerini, hem de demokrasiyi katleden askeri yönetimi alkışladıklarını' söyleyerek eleştiriyordu.

O günlerde Demirel Batılıları 'çifte standart uygulamakla' suçluyordu.

Gorbi de aynı havada.

Tabii, Demirel, muhalefet yıllarında Özal'ı eleştiren sözlerine ters düştüğünü öne süreceklere bir koz daha verdi:

Özal döneminde toplumun ve devlet yönetiminin kirlendiğini Demirel asla reddetmezdi.

Ama, Cumhurbaşkanı olduktan sonra son günlerde ortaya atılan 'kirli siyaset, kirli toplum' savlarına katılmadığını söyledi. Katılmamak ne sözcük; toplumun da siyasetin de 'kirli' olduğunu kabul etmiyordu. Bunu söylemenin mantığı yoktu!

137

Gazeteciler de Çankaya'ya egemen olan 'siyasal havayı' hâlâ keşfedememişler, sorup duruyorlar: "Demirel, DYP kongresine 'karışacak' mı?"

Oysa Demirel, partiyi de hükümeti de 'aşağıda bırakarak' Çankaya'ya çıktığını kanıtlayacak her hareketi yapmaya hazır.

Kasım kongresine ne karışacak ne de ilgilenecek!

Cumhurbaşkanı bu gerçeği gazetecilere yinelediğimi işitince, "Zaten gerçek bu" dedi.

Geçmişte Özal'ın partiye ve hükümete karıştığı sıralarda oluşan tepkiler olmasa; Demirel, partiye karışmaktan geri durabilir miydi acaba?

Sanmıyorum Elinin altında güçlü bir parti olmasını her zaman yeğleyecekti ve yeğliyordu da. Ama ne zaman ne de zemin bir partiyle organik bağ kurmasına olanak veriyordu.

Ülkenin ve toplumun yüce yararları söz konusu olunca bir hükümet adamı, bir Başbakan gibi düşünmekten kendini alıkoyamıyordu.

Örneğin, ekonomik olaylar tersine işliyordu.'

(27 Eylül 1993) Bu konuda gayet açık bir ifadede bulundu:

"Tam 4 aydır (yanı Cumhurbaşkanı olalı beri) 'bu sorunu' (yani ekonomık sorunları) nasıl çözeceğimizi düşünüyorum. Kafamı zorluyorum" dedi.

Oysa ekonomik sıkıntılara çözüm aramak Cumhurbaşkanı'nın görevi değildi

Zaten Demirel, Çiller'le siyasal alanda savaşıma giremeyeceğini gördüğü günden beri hükümetin ekonomik sorunlara yaklaşımı ve çözüm üretememesi üzerinde sıkı demeçler veriyordu. Çiller'i halk indinde zayıflatmanın birinci yolu, halkın anlayacağı biçimde ekonomik gidişatı eleştiri bombardımanına tutmaktı.

Prof. Emre Gönensay'dan, sürekli raporlar hazırlamasını istiyordu

Gönensay bu işin ustasıydı. Merkez Bankası'yla konuşuyor, ABD'deki ekonomi uzmanı dostlarıyla ve kimi bankalarla temasa geçiyor ve... Demirel'e, 'kullanması için zehir zemberek raporlar' hazırlayıp veriyordu

'Kadın'ı perişan edecek her öğe, her bilgi, Gönensay'ın elinde bir silaha dönüşüyordu

138

Günün birinde 'biri' perdeyi kapatıverdi:

İhsan Sabri Çağlayangil, o dağ gibi adam, kımıltısız, upuzun yatıyor

Akciğer yetmezliğinden yine 'alete bağlamışlar' (28 Eylül 1993)

Demirel, alelace hastahaneye gidiyor Üzüntüsünü her hareketiyle gösteriyor

Bir o kadar. belki Demirel'den de çok üzgünüm. Cumhurbaşkanı. dramatik bir sesle;

"Ölecek!" dedi

O kadar. Hastahaneye hareket etti

Çağlayangil çok yönlü, değişik, Türkiye'nin yetiştirdiği ender zekâlardan biriydi.

Gün görmüş hali, dinamik zekâsı, esprili konuşması ve olayları birden kavrayışı ve kuşku yok. engin devlet deneyimi ile yeri kolay doldurulamayacak bir insandı

Çağlayangil'i 1960'tan sonra siyasete girdiği günlerde tanıdım

Adı geçince aklıma Bursa Valisi Çağlayangil gelirdi Ünlüydü Başbakan Menderes'le rahat konuşabilen bürokratlardan biriydi Çapkındı

Devlet Tiyatro ve Operası'nın sanatkârları, bir gün şikâyetlerini ve isteklerini Başbakan'a duyurmak için Başbakanlık binasını doldurmuşlar. Koridorlar, Başbakan Demirel'in çalışma odasına giden küçük hol, Özel Kalem Müdürlüğü, genç sanatçılardan geçilmiyor

Ben Özel Kalemle Başbakan'ın odası arasındaki kapıda durmuş, sanatçıların Demirel'le yaptığı görüşmeyi izliyorum

Birden arkamdan yumuşak, ama her sözcüğü anlaşılan tanıdık bir ses geldi:

"İhsan Amcan yine dışarıya gidiyor. Bavulunu hazırlamaya gelmeyecek misin?" diyordu

Büroya geldim, telefonu açtım, İhsan Sabri Çağlayangil'i bağlamalarını rica ettim. Kısa bir süre geçti, Çağlayangil'in yumuşak sesi, "Buyur Cüneyt" dedi

"Acaba bugün İhsan Amcalarının bavulunu toplamaya yardıma gelecekler mi?" dedim, sustum.

Hiç ses yok. Bir süre geçti. İhsan Sabri Çağlayangil'in o yumuşak sesi hafif târiz dolu bir tonda duyuldu:

"Yahu ne adamlarsınız! Rüyamızda ihtilâm olsak haber alacaksınız" dedi.

Kahkahaları koyuverdik.

İnsancıl adamdı, NATO toplantısı için Brüksel'e göndermişti gazete. Dönüyoruz, aynı uçaktayız. THY uçağı. Havaalanında bir vitrinde beğendiğim ve eşime almak istediğim bir armağan gördüm. Ancak param çıkışmıyordu. Ankara'da geri vermek koşuluyla Çağlayangil'den istedim

Verecekti ama, gözlerinde muzip ışıklar parladı:

"Bütün erkekler" dedi, "yurt dışından eve dönerken kendilerini affettirmek için hanımlarına hediye alırlar!"

Sayın Dışişleri Bakanı da aynı şeyi yapıyor muydu acaba? Soramadım

THY'nin iki saatten fazla gecikmeli olduğunu söylediler. Çağlayangil, THY yetkililerine "Mademki" dedi, "gecikmeli uçağınız, hadi yolcularınıza yemek yedirin."

Sayesinde mükellef bir öğle yemeği yedik.

Sık sık çekiştiğimiz olurdu. Cumhurbaşkanı Sunay ABD'yi resmen ziyaret edecek. Hürriyet'ten gazeteci olarak geziye katılmamı istedi. O zamanlar Haldun Simavi, gazetesindeki hiç kimseye resmi gezilere katılma izni vermezdi. Fakat Köşk'ten ısrarlı istek gelince heyete katılmama müsaade etti.

Tek koşulla: Cebime 1000 dolar koydular. ABD'den istediğim anda Türkiye'ye uçmama olanak sağlayan PAA bileti verdiler. Haldun Simavi; "Geziye katılacaksın, ama sana görevinle veya kişiliğinle yakışmayan bir hareket yapılacak olursa, nerede olursan ol uçağa atlayıp geleceksin" dedi. Bir zamanlar, gazete buydu, patron buydu!

Washington'dayız. Başkan Johnson. Sunay ünlü Blair House'ta ağırlanıyor.

Heyette rahmetli Nihat Erim, Kıbrıs uzmanı ve siyasal danışman olarak bulunuyor. Askeri danışmansa, o sırada korgeneral rütbesinde olan Muhsin Batur!

Otelden Blair House'a yürüyerek gittim. İçeri girdim Eski bir bina. Bir üst kattan sesler geliyor. Tartışan sesler. Erim'in, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri'nin ve Çağlayangil'in sesi...

Müthiş bir haberdi· Kıbrıs konusunda Johnson'la yapılan görüşmelerde Türkiye'nin karşılaştığı direnmeler konuşuluyordu Erim'le Çağlayangil'in ayrı düşündükleri anlaşılıyordu

Otele döndüm. ABD –o sırada bana– basın cenneti görünüyordu. Türk heyetinin kalacağı otelin bir katına Amerika'nın ünlü telgraf telefon şirketi teleksler yerleştirmişti. O zamanlar teleks lüks bir iletişim aracıydı.

Haberi yazıyor ve teleks memuruna veriyordum. Derhal –hem de Türkçe metni– yanlışsız geçiyordu.

Ertesi gün Çağlayangil benimle görüşmek istedi:

Türkiye'den Hürriyet'in manşeti Bakana bildirilmişti. Türk heyetinde Kıbrıs konusunda çıkan anlaşmazlık büyük harflerle manşetteydi

"Siz" dedi bana Çağlayangil. "Heyettesiniz. Haber yazamazsınız."

"Ben gazeteciyim. Heyete de bu niteliğim bilinerek alındım."

"Hayır" diye direndi Çağlayangil: "Yazamazsınız!"

"Pekâlâ", dedim. "Öyleyse heyetten ayrılıyor ve hemen yurda dönüyorum."

Haber yayıldı. Önce Köşk Genel Sekreteri Cihat Alpan Paşa geldi, "Dilediğim gibi çalışmamı ve yazmamı" söyledi. Sonra Batur Paşa.

Çağlayangil de gönlümü aldı, geziye devam ettim.

İki haberim Çağlayangil'i fena zorlamıştı. Bayramın ilk günü, Türkiye'nin ABD'nin Adana'dan kaldırıp Sovyet topraklarını gözettiği U-2 casus uçaklarını uçuşunu yasakladığını yazdım. Manşette çıktı. Zira 1967'lerde Sovyetler'le ABD arasındaki gerilimli sorunlardan biri, hatta başta geleni U-2 casus uçaklarıydı. Sovyetler bir U-2 uçağını düşürmüş, sağ kalan pilot Powers'i mahkemeye ve dünya kamuoyu önüne çıkarmışlardı.

Moskova her fırsatta Türkiye'yi uyarıyor, "Mademki komşu ve dostuz, içimizi gözleyen casus uçaklarının topraklarınızdan kalkmasına izin vermeyin" diyordu. Sovyet Başbakanı Kosigin'in Türkiye ziyaretinde U-2'ler özel bir yer tutmuştu.

Türkiye, Sovyetler'le dostluğa ve karşılıklı ticareti geliştirmeye önem veriyordu. İskenderun demir-çelik, Konya alüminyum, Aliağa rafinerisi... Sovyetler, Türkiye'nin gereksindiği bir-iki önemli tesisi yapmayı da üstleniyordu. Hem de 'çok müsait ödeme koşullarında.

ABD ise, Türkiye'ye bir sanayi ülkesi gözüyle bakmıyordu. Tarımı geliştirmemizi istiyordu. Kredi istemlerine ters yanıtlar veriyordu Demirel, bir-iki yıllık Başbakan'dı ve 'Büyük Türkiye' sloganıyla siyaset yapıyordu.

Sovyet önerilerine uygun yanıt verdi, tesislerin yapımına girişilmek üzereydi.

Tam bu ortamdayken Türkiye'nin U-2 casus uçaklarını artık 'men ettiği' haberini patlattık

Çağlayangil, sabahın erken saatlerinde aradı:

"Şu bayram gününü mahvettin" dedi. "Kim verdi bu haberi? Bütün NATO ülkeleri sabahtan beri beni arıyor."

Türkiye ile ABD arasındaki gerilimli siyaset, Johnson mektubundan sonra böyle böyle daha da derinleşecekti

Ege'deki adaları Yunanlıların silahlandırdığı haberini ilk olarak Hürriyet verdi Bir kokteyldeydik. Korgeneral Batur da oradaydı. Ayaküstü kısa bir konuşma yaptık.

Bana "Havadan çekilen fotoğraflarla Yunanlıların, Lozan Andlaşması'na aykırı olarak adaları silahlandırdığının tespit edildiğini" söyledi.

Bir gün sonra manşet haber imzamla Hürriyet'teydi.

O gün Meclis Bütçe Komisyonunda Dışişleri bütçesi görüşülüyordu ve Bakan Çağlayangil'e ter döktüren sorular adaların silahlanmasıyla ilgiliydi

Çağlayangil, "Silahlandırmıyorlar. Yapılan havaalanları turistik" diyordu.

139

Günün birinde 'biri' perdeyi indirdi.

İhsan Sabri Çağlayangil, o dağ gibi adam, kımıltısız, upuzun yatıyordu

Akciğer yetmezliğinden yine 'alete bağlamışlar'.

Bembeyaz çarşaflar üstünde, gözleri kapalı, sessiz ve derin uykuda, öyle yatıyordu.

Dış dünyadan, çok sevdiği yaşamdan çok uzaklarda!

140

Demirel, Ihsan Sabri Çağlayangil'i severdi

Çağlayangil de Demirel'i

Yalnız kaldığımız zamanlar "Ben" derdi, "bu genç adamın (Demirel'in) yaptığını yapamam. Müthiş bir sinir gücü ve direnme iradesi var."

Demirel de, Çağlayangil'i sadece dış politikada değil, iç sorunlarda da danışacağı bir arkadaş olarak görürdü

Çağlayangil'in Demirel'in koltuğunda gözü olmadığını kanıtlayan sözlerine acaba Demirel, inanıyor muydu?

Demirel, partiyi öylesine yoğurmuştu ki, ayakta kaldığı sürece başkasının genel başkanlığına olanak olmadığı biliniyordu.

Yine Kıbrıs sorunuyla ilgiliydi galiba TBMM'de Dışişleri Bakanı Çağlayangil 'müthiş bir performans göstermiş.' adeta yüzde yüz olumsuz olan bir BM kararını konuşmasıyla lehimize olumlu içerikte göstermeyi başarmıştı.

Demirel'e başarıyı söylediğimde hafifçe güldü; "İhsan Bey'in morali çabuk bozulur. Dün gece şuraya oturttum, anlattım anlattım ve sonra TBMM'ye gönderdim" dedi.

Çağlayangil'in Başbakan'a bağlılığı yadsınamazdı. 1980'de 12 Eylül darbesine malzeme olan Cumhurbaşkanı seçimlerinde, bir süre bekledikten sonra Demirel, Senato Başkanı Çağlayangil'i aday gösterdi.

TBMM'deki odasında konuşuyorduk Çağlayangil'le, Kazanma şansını tartışıyorduk.

Hafifçe güldü: "Süleyman Bey ne düşünüyor bilemem ama" dedi, "Cumhurbaşkanı olursam, görevi 'tam bir tarafsızlık' içinde yürüteceğim. Demirel'le Ecevit'i birbirinden asla ayırt etmeyeceğim Tarafsızlığımı ihlal edemem."

Ne çare; Ecevit, Çağlayangil'e direndi

CHP lideri, Çağlayangil'in, Köşk'te Başbakan ve AP Genel Başkanı Demirel'in 'emrine gireceği' kaygısını taşıyordu

141

Eylül sonuna doğru Demirel'in üniversitelerdeki konuşmalarında laiklik sorununa ağırlık vermesini öneren 'istekler' ön plana çıktı.

Eğitim konularındaki başdanışmanı Bozkurt Hoca'dan Cumhurbaşkanı'na "üniversite rektörlüklerini tarikatların sardığını" söylemesini, özellikle Zonguldak ve Erzurum Üniversitelerindeki konuşmalarında bu konuya ağırlık vermesini önermesini rica ettim.

"Olur" dedi ama, söyledi mi söylemedi mi, bilemiyorum. Fakat Demirel, 'konuşmanın akışına göre irticaya değindiğini' söylüyordu Laikliği fazla vurgulamamasının mazereti buydu.

(29 Eylül 1993) 'Üniversitelere vereceği mesajlardan' söz ederken, Demirel kalktı, kitaplık raflarından bir dosya aldı, önüme koydu. Üniversite konuşmalarına malzeme ya da uzmanlardan gelen notlardı.

Böylesi dosyaları bana göstermesinin elbette bir nedeni olacaktı.

Demirel, kuşku yok ki, çalışkan bir siyaset adamıydı. Belki başarısında zekâsı, kurnazlığı kadar çalışma gücü de etkili oluyordu.

Kendine göre bir sistematiği vardı. Bir yerde konuşmaya giderken mutlaka daha önceden hazırlanırdı. Ekonomi olsun, siyaset olsun yeni çıkan yabancı kitapları hemen getirtir, dış ülkelere gidip dönenlerin 'getirdikleri kitapları büyük armağan olarak' kabul ederdi.

Konuşmalarında bu kitaplardan çok yararlandığını söylemek yanlış olmaz.

Bir başka yöntemi ise, Çankaya'da sıkışıp kalmış olmanın sıkıntısını gidermek için bulduğu yöntemdi.

Çankaya'da çoğu günler Türkiye'nin dört bir köşesinden gelen heyetleri kabul ediyordu. Başbakan iken yine heyetler kabul ederdi ama, o zamanlar siyasetin içindeydi, gelen heyetlerin yüzde 90'ını, belki de daha fazlasını parti örgütü teşkil ederdi.

Oysa Çankaya'da 'partisiz bir' Cumhurbaşkanı'na yaraşır heyetleri kabul edip konuşuyordu.

Emel Yatmaz laf arasında (o gün) Demirel'in 20-30 kişiyle ayrı ayrı görüştüğünü söyledi. Başka bir gün de bir dizi heyet..

Cumhurbaşkanı böyle bir gün yorgunluktan söz açtığımda güldü ve yorulmadığını söyledikten sonra;

"Aksine" dedi; "Doğudan Batıya memleketin içinde bulunduğu koşulları öğreniyorum. Bir çeşit, memleketin nabzını tutuyorum."

Bir parti genel başkanı kadar, hatta bir parti genel başkanından daha da ilerideydi Türkiye'nin nabzını tutmakta.

Sonraları anladım ki; yurt içi ve dışı gezilere gitmezse, heyetlerle görüşmezse, işte asıl o zaman 'yorulacak'tı.

Hayret verici dinamizminde, Dr. Osman Müftüoğlu'nun özenli denetiminin ve çantasındaki ithal malı her türden enerji haplarının katkısı büyüktü

Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev'le yaptığı görüşmeyi Çiller hemen basına duyururken, Demirel es geçiyordu.

Eleştirel bir sesle bu tutumundan söz edildiğinde yanıt vermiyor, ama Çiller'e olan duygularını belli etmekten de çekinmiyordu.

Mesut Yılmaz'ın "Masalcı Teyze" demesine karşılık Çiller; "Bu sözlere önem vermediğini, sadece çalıştığını" söylemekle yetinmiş.

"Çok çalışsa ne olacak ki?" dedi Demirel, "bilmez ki!"

Duyguları olumsuz; ama Çiller'i düşürmek için parmağını bile oynatmayacak!

Partilerde seçimlerden sonra 'iktidar kavgaları'nı yakından izlemenin doyurucu yanları olduğu kuşkusuz yadsınamaz ama; 'iktidar olma kavgalarını', bu kavgada ön planda yeri olanların davranış ve duygularını 'tepeden izlemek' başka bir şey.

142

Batıyı kaygıya düşüren gerçek; Arap ülkelerinde giderek yayılan 'İslam'ın karanlık yüzü'nün, Türkiye gibi laik bir ülkede de egemenliğini artırması olasılığıydı.

Kuzey Afrika'dan İran Körfezi'ne kadar geniş bir alanda laikleşmeye çalışan her İslam devleti, radikal fundamentalistlerin mücadelesi ile karşılaşıyor. Tabii işsizlik, rüşvet ve hemen her konudaki umutsuzluk köktendinci hareketleri körüklüyor.

Ünlü Time dergisi Çiller'in iktidara gelişinin üçüncü ayında yayımladığı yazıda "İslam'ın karanlık yüzü, modernleşmeyi yıkmak, laikliğe karşı çıkmak ve bütün bunları destekleyen Batı toplumlarına karşı şiddet ve terörist eylemler şeklinde kendini göstermektedir" diyordu

ABD ile Avrupa'nın köktendinciliğin giderek gelişmesinden büyük kaygıya düştükleri sırada; Türkiye'de 'laikliğin korunabilmesi için göğsünü siper edeceğini' söyleyen bir siyasetçi, üstelik bir kadın, Başbakanlık koltuğuna oturuyordu.

Kuşkusuz bu ani gelişme ABD için de, Batı için de büyük bir şans demekti

Çiller, Arap ülkelerinde gemi azıya almış olan köktendinciliğin Türkiye'yi sarmasını önleyici bir etkendi.

İçeride güzel bir kadının, üstelik yeni ve umut veren bir çehrenin yarattığı hava, dışarıda Ortadoğu politikalarında giderek ağır basan köktendinci gelişmeler, Çiller'in şansını artırıyordu.

Basın Yayın Genel Müdürlüğü görevine son verilen Ömer Tarkan, Köşk'te basın danışmanı olarak göreve başlamıştı. Gönensay'la Ömer, Çiller'i kongrede 'indirmenin' zorunlu olduğunu savunurken, Demirel'in de 'olaya bulaşacağı' sanısındaydılar.

Ben katılmıyordum bu yoruma.

Belki de haklıydı Demirel. Kongrede ve kongre öncesi üzerine gittikçe Çiller güçlenecekti.

Başarısı engellenen 'mağdur ve mazlum rolü' kesecekti.

Medya Demirel'e yüklenmeye, Çiller'in oynayacağı bu rolü allayıp pullayıp satmaya hazırdı.

Ve, Tansu Çiller'i Genel Başkanlıktan indirecek olan 'siyasal güç birliği' yoktu orta yerde

Bu nedenlerle Çiller'in durumu 'iki bilinmeyenli denklem' değildi Deyim uygunsa, bilinen bir denklemdi.

Başarısızlığın ucunu gördüğü anda; Demirel gibi bir siyasetçinin hızı hemen kesilirdi.

Üstelik Demirel, yitireceği bir oyunda asla yer almazdı.

Sonuçta şöyle denilebilirdi:

Demirel hedefe varmakta hız kesiyor, Çiller'i Genel Başkanlıktan, tabii Başbakanlıktan uzaklaştırma olayını 'rölantiye' alıyordu

Çiller içeride böyleyse, dışarda da öyleydi!

143

İçeride ve dışarıda Çiller'in maskesi düşmemiş, gerçek çehresi bütün hatlarıyla henüz ortaya çıkmamıştı ama; kimi manevralarla 'bu kadın'ı iktidardan düşürmenin yolları vardı.

Tabii. bu yolları kullanmayı siyaset âlemi benimseyebilseydi... Tabii, bu yollardan birini uygulama cesaretini gösterebilselerdi...

Olağanüstü Kongrede Genel Başkan seçildiği günden itibaren Çiller'in mal varlığı hem siyasetin hem de kamuoyunun belli başlı konusuydu.

Daha 1993'lerde Çiller ailesinin mal varlığının trilyonlara vardığı biliniyordu.

O tarihlerde mal varlığının üzerine cesaretle gidilebilseydi. Kasım kongresinden önce Çiller'in maskesi indirilebilirdi. İnanılmaz bir hızla edindiği servet, hele Devlet Bakanlığı sırasında ABD'ye dolar transferi, orada edinilen gayrımenkuller, bir demet halinde Çiller'in Yüce Divan'a gitmesine önayak olabilirdi.

Bu gerçekleri ancak 1998'de kullanmaya giriştiler

Çok geciktiler ve tam beş yıl Çiller'in kökleşmesine olanak sağladılar.

Bu satırların yazıldığı (26 Ağustos 1998 Çarşamba) sırada Çiller'i silecek tek olay olan mal varlığı konusu hayli mesafe almıştı Ama Çiller Fazilet Partisi ile işbirliği yaparak TBMM'de kendini Yüce Divan'a gönderecek 276 oyun biraraya gelmesini engellemişti.

Oysa 1993 yılının Eylül ayının 30. günü, Çiller'in yükselişindeki hızı kesecek olanak önümüzdeydi.

(30 Eylül 1993) Demirel'le 15 dakikalık kısa görüşmemizde yine Çiller konusu vardı.

Türkçeyi kötü konuşuyor, kimi zaman telafisi güçleşen siyasal potlar kırıyor, iktidar hataları yapıyordu; ancak, çaylak bir siyasetçiden beklenmeyecek ölçüde kimi kurnazlıklar sergiliyordu

Kendini satmayı çok iyi beceriyordu.'

İktidarının dördüncü ayına girerken Çiller, "DYP'den yüzde 11-12 puan önde olduğunu" söylemeye başladı Böylece. hem yüceliyor, hem de 'Çiller'siz parti düşünülemeyeceğini' vurgulamaya çalışıyordu

Başarılı da oluyordu.

Kendini oy itibariyle partiden ileride gören bir parti Genel Başkanına –herhalde– Türkiye'de ilk kez rastlandığını söyledim Demirel'e.

Asıl konuya girdim: Çiller'in mal varlığı sorunu!

Geçenlerde beni yine otomobiline almış, eski Köşk'e değin kısa birlikteliğimizde 'asıl meselenin' özünü söylemişti:

"Asıl mesele, Çiller'in yarım trilyonluk servetinin üzerine gitmektir" demişti

"Çiller, durup durup 'temiz toplum yaratacağını, şeffaf yönetim getireceğini' söylüyor" diye söze başladım ve sürdürdüm:

"Hükümet sözcüsü Yıldırım Aktuna da 'mal bildirimlerinin halka açıklanacağını' yineliyor.

Öyleyse yapılacak olan gayet basit.

Mal bildirimi yasasına bir fıkra ekleyelim

Parti Genel Başkanları servetlerinin kaynağını, nereden bulduklarını da mal bildirimleriyle birlikte açıklasınlar.

O zaman Çiller kısa sürede bu kadar malı ve parayı nasıl edindiğini açıklamak zorunda kalır."

Sonuçta her söylendiğinde sert tepkilere neden olan bir noktaya geliyordu önerim: 'Nereden buldun!'

Öneri herhalde Demirel'in hoşuna gitti, gülmeye başladı.

Ama olabilirliğine şans tanıyabilir miydik? Cumhurbaşkanı'na "Böyle bir fıkranın yasaya koydurulup koydurulamayacağını" sorduğumda "Yapılabilir" demekle yetindi.

Bu tek sözcüklü yanıt, öneriyi yaşama geçirebilmek için işe koyulacağının işareti değildi.

Zaten kurduğu parti elinden kayıp giden, başka partilerle bu konuyu tartışması olanaksız bir Cumhurbaşkanından, sonuç alacak bir eylem beklenebilir miydi?

Oysa, Çiller'i siyasetten silebilmenin püf noktası mal varlığı sorunuydu.

Tabii, o günlerde

Altıncı Bölüm

"RASTLANTI DİYE BİR ŞEY YOKTUR. BAŞIMIZA GELENLERİ BİZ HAZIRLARIZ "

144

"Kurbağayı kaynar suya atarsanız ne yapar" diye sordu ve cevapladı:

"Can havliyle sıçrar. Ya, soğuk suya atarsanız?

Su kaynayıncaya kadar hiçbir şey hissetmez ve su kaynadığı anda ölür."

Bu bilimsel saptamayı siyasete uyguluyordu Demirel:

Çiller sorununu soğuk suya atmış...

Suyun kaynamasını bekliyordu.

Demirel suyun kaynamasını daha çook bekleyecekti.

Medya, Genel Başkan seçilip Başbakanlık koltuğuna oturduğundan bu yana bütün hatalarına, inanılmaz gaflarına karşın Tansu Çiller'i pompalayıp duruyordu.

Medya, hatta çoğu siyasal odak noktaları, bir zampara gibi; sarışın, yuvarlak yüzlü, etli dudaklı ve patlak kara gözlü kadının peşine takılmış, Türkiye'yi sürükleyip bir yerlere götürüyordu.

Medya ile kimi siyasal odak noktaları mı?

Sadece bu kilit noktaları mı?

Hayır! Destek atışı yapan kuruluşlar da medyaya, siyasal odak noktalarına yardım eden davranışlar sergiliyorlardı.

Bunların başında ABD'deki benzerinin adını taşıyan Gallup geliyordu. PİAR GALLUP halk eğilimlerinin röntgenini çekiyor ve satıyordu:

Belki inanmayacaksınız ama: Gallup'a inananların başında Cumhurbaşkanı Demirel geliyordu.

Oysa Gallup'un sadece Demirel'e değil, Demirel'i gördükten sonra Başbakanlığa uğradığı, CHP'yi de ihmal etmediği söylenenler arasındaydı

Demirel, her ay bir sabah kahvaltısında Gallup'un sahibi Bülent Tanla ile buluşuyor, getirdiği anket sonuçlarını onunla birlikte inceliyor, bu araştırma kurumundan gelen işaretlere önem veriyordu.

Bir anket kurumunun bu kadar çok sayıda müşterisi olunca, her nabza göre şerbet vermesi olasılığından söz ediyordum Demirel'e. Dinliyor, yanıt vermiyordu.

Kulağımıza geldiğine göre; Gallup, Cumhurbaşkanı'ndan gördüğü 'itibarı', yeri ve sırası geldiğinde hemen her kesimde kullanıyordu.

Gallup Köşk'ten 'hizmetlerine karşılık para alıyor' muydu, bilemiyorum.

Öğrenmek istedim, başaramadım.

Bir süre sonra bu konudaki merakımı Demirel, kısa yanıtıyla giderdi:

Gallup'un anketlerinden çıkan sonuçlara güveniyordu. Zira 1991 seçimlerinde DYP'nin yüzde 27 oy alacağını tahmin eden tek kuruluştu Gallup!

Her ay kendisine verilen Gallup sonuçlarını Demirel özenle saklar, laf arasında konuşmaz ya da doğrudan sorduğumuzda yanıt vermez, çok seyrek olarak –o da işine geldiği zaman– Gallup'un bir-iki sonucunu kısaca söylerdi.

Demirel ne kadar saklarsa saklasın; Gallup'un yaptığı kamuoyu yoklamaları –tabii çok elverişli sonuçlar içerdiği zaman– küçük bir kitapçık içinde Başbakanlıktan duyuruluyordu

'Eylül 1993'te gerçekleştirilen kamuoyu yoklamalarından örnekler" bu duyuruların sadece biriydi.

"Önümüzdeki pazar günü bir genel milletvekili seçimi yapılacak olsa:"

(Eylül 1993 ortalaması) DYP yüzde 27.8, ANAP yüzde 24.3, SHP yüzde 14 3. RP yüzde 16.1. MHP yüzde 3.9, DSP yüzde 8.2, CHP yüzde 3.2, diğeri yüzde 2 2.

Kamuoyu araştırmasının bundan sonraki bölümlerinde lütfen sıkı durunuz:

"Türkiye'nin sorunlarını çözebilecek siyasi parti lideri kim?"

Eylül 1993 ayının iki ayrı gününde ve son olarak 2 Ekimde alınan sonuçlar (Piar Gallup a göre):

	18 Eylül %	25 Eylül %	2 Ekim %
Tansu Çiller	32 3	32.7	33.2
Mesut Yılmaz	19.1	17 2	18.2
M. Karayalçın	-	5.9	10 0
Bülent Ecevit	8.2	8.9	9 8
N. Erbakan	6.9	6 6	7 4
Alparslan Türkeş	2.5	3.2	2.4
Deniz Baykal	1.5	2.2	1.1
Diğerleri	7 1	1.9	0.5
Hiçbiri	12.3	11 5	11.5
Bilmiyor/Fikri yok	10.1	9.9	5 9

"Siyasi parti liderlerinin popülaritesi":

	18 Eylül %	25 Eylül %	2 Ekim %
(Olumlu Düşünenler)			
Tansu Çiller	55.5	56 1	56.5
Murat Karayalçın	***	31.7	33.2
Mesut Yılmaz	42 2	41 7	41.4
Bülent Ecevit	32 2	31.4	33 8
Necmettin Erbakan	20.6	20 5	21.5
Deniz Baykal	14 9	12.6	13.0

ARAT Araştırma ve Tanıtım Hizmetleri AŞ. Gallup'u solluyor ve "En başarılı politikacı"ları şöyle sıralıyordu:

	%
1. TANSU ÇİLLER	38.3
2. MESUT YILMAZ	19 1
3 MURAT KARAYALÇIN	8 1
4. ERDAL İNÖNÜ	7 1
5 CEVAP YOK / FİKRİ YOK	7 4
6 DİĞER	20 0

Kuşku yok: Bu sonuçlar kamuoyu araştırmacılarının medyayı, medyanın kamuoyu araştırma kurumlarını desteklediğini gösteriyordu. Medya ile araştırmacılar birbirlerini tamamlıyorlardı. Fakat sonuçtan alabildiğine yararlanan insan, Tansu Çiller'di.

Çiller, elbette bu sonuçlardan yararlanıyordu:

Başarılı politikacı olarak DYP'nin de önünde gittiğini, Arat'ın yüzde 38.3 oy saptamasını kanıt göstererek hemen her çevrede söylüyordu.

Tıpkı Anadolu'da gol kralı olup İstanbul'daki büyük bir kulübe transfer olan ne ki fazla işe yaramadığı sonradan ortaya çıkan bir futbolcu gibi; görüntüsüyle, elbiseleriyle, hatta kırık dökük Türkçesiyle birinci sayfaları süslüyordu

145

Baş döndürücü yükseliş, değer taşımayan sözde başarılar bir 'Beyaz Kitap'ta toplandı

5. hükümetin (Çiller'in) Temmuz, Ağustos ve Eylül 1993 çalışmalarına ilişkin değerlendirmelerin bir kitap halinde piyasaya çıkmasıyla siyaset daha da eğlenceli bir hal aldı.

Eğlenceli bir hal aldı; başarısı kendinden menkul Başbakan'ın hazırlattığı bir 'Beyaz Kitap'ta neler yoktu ki..

Tansu Çiller, iktidarının ilk üç ayında (örneğin);

Hakkâri'de "İlk Bakanlar Kurulu toplantısını yapmanın DYP-

SHP koalisyon hükümetine nasip olduğunu" daha ilk satırlarda ilan ediyordu

Birinci başarı buydu!

İkinci başarı; "Ankara'da hükümet edip, Güneydoğuya, Doğuya sırtını çevirenlerden olmadığımızı ortaya koymak için orada toplanmıştık" diyordu.

Terörle mücadelede ilk üç aylık icraatın başarılı çizgileri de Beyaz Kitap'ta yer alıyordu:

Güneydoğu illerine geziler düzenlenmiş, kırsal kesimde hassas yerleşim birimleri ile sınır karakollarına seyahatler yapılmış, bu çerçevede güvenlik birimlerine moral takviyesi yapılmış, böylece devlet-halk bütünleşmesi sağlanmış.

Terörle mücadelede profesyonel birlikler oluşturulması gündeme getirilerek çıkartılan KHK ile 'Özel Harekât Daire Başkanlığı' kurulmuş.

Bir de sağlanmaya çalışılan hizmetler vardı: Yarım kalmış tesislere destek.

Hayvancılık sektörünü teşvik

Sadece iki ilde gerçekleştirilecek hızlı kalkınma ile ortalama yılda Hakkâri'de 6 bin kişiye, Şırnak'ta ise 5 bin 700 kişiye iş imkânı 'doğacaktı'.

Sonuçta, Hakkâri ve Şırnak illerimizde 550 milyarlık bir 'gelir artışı' sağlanacağı hesaplanmıştı.

Beyaz Kitap'ta yazıldığı gibi bunlar, 'DYP-SHP hükümetinin 3 ayda bölgenin kalkınmasına gösterdiği kararlılığın en güzel örnekleri' değildi:

Anketlerde 'Türkiye'nin sorunlarını çözecek siyasetçiler arasında' bir numarada duran Tansu Çiller'in bol keseden atıp, gerçekleştiremediği vaatlerdi.

Güneydoğu, eski tas eski hamam. Bilinen yoksulluğu ile yuvarlanıp gidiyordu.

146

"Cumhurbaşkanı Demirel, danışmanlarının yardımıyla hemen her alanı kontrol eder duruma geldi."

Basın piyasasındaki haber böyle diyordu. Neden? Açıklanıyordu·

"Cumhurbaşkanı, Çankaya Köşku'nde her biri kendi alanlarında uzmanlardan oluşan ve bu haliyle, 'iç kabine' görüntüsü veren 'Danışmanlar Kurulu' oluşturmuştu."

'İç kabine' tanımlaması laftan ibaretti

Başdanışmanlar ve danışmanlarla Cumhurbaşkanı'nın 'hemen her alanı kontrol eder duruma gelmesi' de söz konusu değildi.

Demirel her kim olursa olsun, mesleğinde uzmanlaşmış, haklı ün sahibi kimselere 'kendi başına hareket' olanağı vermezdi

Zaten sık sık danışmanlardan 'vizyon çalışmaları' isterdi.

Ya da bir konu söyler, bir rapor hazırlanmasını buyururdu.

Eski İçişleri Müsteşarı Fahri Öztürk, ekonomist Prof. Emre Gönensay, MGK eski genel sekreteri Nezihi Çakar, eski Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek, Cüneyt Arcayürek, antropolog Prof Bozkurt Güvenç, eski Ulaştırma Müsteşarı Ahmet Sarp, Devlet Tiyatrosu rejisörlerinden Dinçer Sümer ve son olarak Çiller'in görevden aldığı, Basın Yayın Genel Müdürü Ömer Tarkan.

Örneğin Ömer Tarkan'ın görevi basın müşavirliğiydi. Başka ülkelerde bu sıfatı kazanan insan, basın sözcülüğünü üstlenirdi.

Oysa, hayır!

Demirel, basınla arasında 'bir köprü' kurulmasına asla olanak tanımazdı.

Basınla 'doğrudan temas' kurar, 'bir başkası aracılığıyla temas kurmaya çalışanları' olumlu karşılamazdı.

Bir zaman geçti, basın anladı ki; Cumhurbaşkanı, basın sözcüsü veya bir gazeteci danışman aracılığıyla temas kurulmasına olumlu bakmıyor. Başvurular doğrudan santrala ya da Emel Yatmaz'a not bırakılarak yapılmaya başlandı.

Basın elbette işini görmeyi isterdi.

Ömer Tarkan belki de Çankaya'da Köşk sözcülüğü göreviyle çalışacağını sanıyordu.

Kısa zaman içerisinde anladı· Demirel kendi adına konuşan bir görevli istemiyordu.

Basına doğrudan konuşmayı, demeç vermeyi ya da bilgi aktarmayı yeğliyordu

"Benim adıma kimse konuşamaz. Köşk adına söylenmesi gerekeni ben söylerim" mantığı Demirel'e tümüyle egemendi

Ömer'den önce Demirel'in basınla ilişkileri nasıl götüreceğinin henüz belli olmadığı günlerde, kimi gazeteci arkadaşlar bana Köşk sözcülüğünü 'münasip' gördüler.

Oysa -İlhan Selçuk'un da salık verdiği gibi- ben, Köşk'te basın sözcülüğü görevi üstlenmeyi hiçbir zaman istemedim.

Demirel'e Köşk'te basın sözcülüğü yapmayacağımı 'çevreye söylediğimi' aktardığımda bunu 'çok olumlu' karşılamasının nedenini de daha sonraları anlayacaktım.

Çünkü Demirel de Köşk'te, Cumhurbaşkanlığı adına basınla konuşacak birini asla istemiyordu

'Çevre' ise, başdanışmanlarla danışmanların Çankaya'da çok önemli işlerle' uğraştığını sanıyordu

Danışmanların birkaçı dışında hemen hepsi günlerini Köşk'teki bürolarında ya kişisel işleriyle ya da dostlarını kabul etmekle geçiriyorlardı.

Hele Cumhurbaşkanı yurt içinde ya da yurt dışında gezide olduğu günler...

Köşk koridorları bir mezar sessizliğine bürünürdü

Başdanışmanlarla danışmanların gerçek yüzü böyleyken, gazetede çıkan haber ne kadar yüceltici:

"Cumhurbaşkanı Demirel, Çankaya'da bir kurul oluşturmaya çalışıyor..

Bu konuda Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Necdet Seçkinöz'le birlikte bir araştırmanın içinde

Çankaya'da nasıl bir kurul bulunacak?

İkinci bir hükümet mi?

Çankaya kabinesi mi?

Demirel bu konuda bize şunları söyledi:

- Günlük işlerin dışında bir danışmanlar kurulu. En çok 10 kişi. Devletin işleyişine 'tepeden' bakacak bir kurul. Hükümetin veya şu-bu kişinin işleriyle meşgul olunmayacak. Savunma, dış politika, ekonomi, eğitim gibi konularda, Türkiye'yi yarınlara taşıyacak fikirler üretecek. Tabii bugünün dışında da kalmayacak

Böyle bir Çankaya kadrolaşması, hükümeti tedirgin edebilir mi?

Cumhurbaşkanı bu konuda da çok hassas:

– Çankaya'da oluşturulacak kurul, hükümeti felç edecek değildir. Tabii zaman zaman hükümetle de konuşulacaktır. Onlara 'söylenmesi gereken şeyler' varsa, söylenecektir."

Hükümete söylenmesi gereken şeyleri; Demirel, başdanışmanlarını çalıştırarak saptamadı. Kimi raporlar aldı onlardan.

Ama, hükümete söylenmesi gerekenleri güncel gelişmeler için de bir mektuba dökerek gönderdi. Kimi konularda bir değil, üç-beş mektup yazdığı oluyordu.

Mektuplar –örneğin Türkiye'nin enerji gereksinmesi konusunda– uyarıcı nitelikteydi ama, bir bakıma Demirel'in Cumhurbaşkanı olarak tarihsel görevini yerine getirdiğinin kanıtıydı da!

147

Hürriyet'le İnterstar arasındaki 'çirkin kavga', kimi siyasetçilerle medya arasındaki kaynaşmayı ortaya çıkardı.

Ekim 1993. İlk on gün siyasal yaşam çalkalanıyor.

'Son DYP Kongresi öncesinde bazı basın kuruluşlarına haksız krediler verildiği', medya tartışmalarında yer alıyor. TBMM'de önergelere konu oluyor.

Aslında medyada söylenen, kimi muhalefet milletvekillerince önerge verilmesine yol açan olay; 'haksız büyük krediler' olayının altında Tansu Çiller imzasının bulunduğu savlarının ortalıkta dolaşması.

'Haksız kredilerden' Hürriyet ve Sabah'a 424'er milyar, Milliyet'e 334 milyar, Türkiye'ye 229 milyar, Zaman gazetesine de 49 milyar verilmiş.

Teşvikler de yüklü:

Sabah 699 milyar 263 milyon, Hürriyet 425 milyar 520 milyon, Milliyet 334 milyar 683 milyon, Türkiye 229 milyar 646 milyon, Zaman gazetesini çıkaran Feza Yayıncılık 49 milyar 551 milyon liralık teşvik alıvermişler!

Ana muhalefet lideri Yılmaz, ateş püskürüyor:

"(Çiller) O karanlık pazarlıklar sonucu başkanlığa seçilip, Baş-

bakanlıkta da bunun diyetini ödemek zorunda kalan bir Başbakan'dır" diye haykırıyor.

Olağanüstü kongre öncesi 'Leydi'nin topuk sesleri' kampanyasıyla Çiller'in işte bu yoldan, basını kredilerle doyurarak ve Başbakanlığa geldikten sonra da aynı yoldan medyayı kendisine bağladığını söylüyor Mesut Yılmaz.

Genel olarak siyasetçiler arasında da aynı kanı güçlü.

Kimi yolsuzlukları ve vergi kaçakçılıkları belirlenen, bu yüzden haklarında savcılık, Maliye ve Gümrük Bakanlıklarınca üç ayrı dava açılan Kemal Uzan ve şirketleri, karşı saldırıya geçtiler.

Ucuz kredi ve teşvik 'olayı' böylece kök saldı. Her gazete kendini haklı gösteren yayınlar yapıyor

Olay, sadece muhalefetin olayı değil. İktidar partilerinde de kaynaşmalar gözleniyor. DYP grubunda Çiller'e yüklenen milletvekilleri, ucuz kredi ve teşvikler yoluyla Genel Başkanlığa oturduğunu öne sürecek kadar Başbakan'a ağır saldırılarda bulunuyorlar.

Yolsuzlukların üzerine gittiği ve müfettişleri harekete geçirdiği için 'Uzan'ların hışmına uğradığını' söyleyen Çiller, mutlu!

Çiller karşıtı ve Demirel'e bağlı olan İrfan Koksal, DYP grubunun kapalı oturumunda Çiller'e yükleniyor:

"Genel Başkanlık yarışında öne geçmek için mi basına teşvik verdiniz? Yoksa bunlar daha önceden bağlanmış teşvikler miydi?"

Çiller ise teşviklerin bir kişiye verilmediğini, sıraya konulup dağıtıldığını, 'hiçbir ayrıcalık' olmadığını söylüyor

Köksal direniyor. Çiller'i kendi partisinden on puan önde ilan etmesini ayıplıyor.

Ne ki; Çiller'in bir açıklaması dikkat çekiyor: "Bu, bir prosedür işidir" diyor, "Bakanlar Kurulu'ndan geçti. Başbakan imzaladı. Belli süreleri var Bunlardan sonra bana geldi ve imzaladım "

Basına aktarılan teşviklerde sorumluluk alanını genişletiyor

(5 Ekim 1993) İstanbul'dan dönen Demirel'e teşvik işinin DYP grubuna da sıçradığını söylediğimde sessiz kaldı, dinledi

Interstar bir gece önce Çiller'in Hürriyet'e kongre öncesi destek sağlamak için teşvik verdiğini söylüyordu Çiller ise teşviklerin Bakanlar Kurulu kararı ve Başbakan'ın imzasıyla verildiğini öne sürüyordu

Çiller'in ne yapmak istediği ortadaydı Zira, Bakanlar Kurulu teşvikler konusunda genel ilkeleri sıralayan bir karar çıkarmış; bu kararın ancak bir paragrafı basınla ilgili. Çiller'in imzasına bırakılmış

Gerçek buydu ve Demirel bilgileri doğruladı.

"Bütün bunlarla benim ne ilgim olacak ki..." dedi.

Demirel'e göre de Çiller olayı saptırıyor ve... Yalan söylüyordu.

148

Devlet Bakanı iken Hazine Müsteşarlığına da bakan Çiller, Genel Başkanlık için basını, basın da teşviklerle kredileri alabilmek için Çiller'i 'kullanmış' olabilirdi.

Bu konuda hemen hiçbir çevrede en küçük bir duraksama görülmüyordu.

Zaten 'teşvik rakamları', alanların adlarıyla birlikte ortaya dökülmüştü artık.

Ne ki, bir tarih dikkat çekiciydi:

Nursun Erel'in Cumhuriyet'te çıkan ayrıntılı haberine göre; gazetelere ve yayın kuruluşlarına Demirel hükümetinin göreve geldiği 20 Kasım 1991'den Ekim 1993'e değin Çiller'in onayı ile 3 trilyon liranın üzerinde teşvik dağıtılmıştı.

Teşvik belgeleri aracılığıyla medya yatırımlarına, çok düşük faizli krediler, yüzde 100 gümrük muafiyeti ve önemli vergi indirimleri sağlanmıştı.

Teşviklerde arslan payını, 765 milyar 439 milyon lirayla Milliyet gazetesi almıştı.

Sabah, çeşitli isimlerle yaptığı başvurular sonucu 613 milyar 363 milyon liralık, Hürriyet de 298 milyar 199 milyon liralık teşvikten yararlanmıştı

Demirel, teşviklerin dağıtımıyla ilgilenmiyordu.

Hatta Uzan'ların sahibi olduğu İmar ve Adabank'ın yolsuzluklarıyla ilgili belge Hürriyet'te yayımlandığı gün, bir başka tarih daha göze çarpıyordu: 1992 Üstelik Çiller, Uzan'ların bankalarıyla ilgili

dosyayı, yolsuzlukları araştıran Devlet Bakanı Kilercioğlu'na göndermişti.

Hürriyet, Uzanlar'a saldırırken bu belgeyi yayımlamış ve sonra, "Demirel'in Başbakan olarak rapor üzerinde hiçbir şey yapmadığını" yazmıştı.

Bu noktalara değindim. Demirel aksi bir sesle;

"Yapılmamışsa yapılmamış. Yapsalardı gereken muameleyi" diye terslendi (2 Ekim 1993).

Umursamaz görünüyor, belki de yeni bir İLKSAN olayının başlamasını istemiyordu.

149

Cumhurbaşkanı üniversiteleri geziyor.

Kimilerinden fahri doktorluk unvanı alıyor. Kafasına üniversiteleri takmış, beş-altı gün sürekli irfan merkezlerimizde. Hikmet i devlet denilen şey, herhalde bu olmalı. 'Devlet', nedeni belli olmayan bir hareketlenme gösteriyor ve o üniversite senin, bu üniversite benim, dolaşıyor.

Fakat Cumhurbaşkanı'na günlerce süren üniversite turundaki anlamı sorarsanız, mutlu bir yüz, ancak içeriğinde neler yattığını anlayamadığımız bir yanıtla karşılaşıyorsunuz:

"Önemli mesajlar veriyoruz" diyor.

'Önemli mesajlar' nedense sadece TRT haber bültenleriyle TRT televizyonunda yer alıyor.

Gazeteler ve özel televizyonlar Cumhurbaşkanı'nın 'önemli mesajlarına' ilgi göstermiyor. O kadar ki, kimi zaman tek satırlık haber yok!

Bu ilgisizlikten söz açıldığı zaman Demirel'de derin bir sıkıntının izlerini görmemek olanaksız. Açık ifadelerle 'bu sıkıntıyı söylemiyor, açığa vurmuyor ama, gazetelerde ve özel televizyonlarda 'Çankaya'yı fazla önemsemeyen davranışları' sineye çekmekte zorlandığı, hatta medyada kendine yönelik ilgisizliği sindiremediği gözleniyordu

Sadece kâğıt üzerinde değil, fiiliyatta da 'devletin 1 numarası'

olduğunu kanıtlamanın tek yolu medya aracılığıyla hemen her günkü 'etkinliklerinin' kamuoyuna yansıması, yansıtılmasıydı.

Ama Demirel Çiller'in sürekli ön plana alındığını, Çankaya'dan çoğu zaman zoraki söz edildiğini görüyordu.

Başbakan iken TRT hemen her sözünü, her hareketini birinci haber yaparken, Cumhurbaşkanı olarak yaptığı konuşmaları, kimi ziyaretleriyle kabullerini ikinci, üçüncü plana atıyordu

Kişiliğini ve kimliğini yakından ilgilendiren bu olumsuz tabloyu değiştirmek için önce 'resmi iletişim organları' ile savaşıma girişti.

Ömer Tarkan'ı bu savaşımın içine itiverdi. Tarkan o gün (8 Ekim 1993) suratı asık, canı sıkılmış yanımıza geldiğinde, durumu tek sözcükle özetledi: "Fırçalandık" dedi.

Tabii fırçalayan Cumhurbaşkanı Demirel'di. Nedeni ise bir gazetecinin, bir bürokratın, kuşkusuz sade bir vatandaşın üzerinde durmayı aklının ucundan bile geçirmediği bir 'sorun'du.

Cumhurbaşkanı'nın Kayseri'de yaptığı konuşmayı Anadolu Ajansı 'çok kısa vermişti!'

Elbette AA'dan hesap sorulacak değildi. Ama, Ömer Tarkan telefon başına geçmek, diplomatlığından kalan o ince üslubuyla AA'yı 'bu vahim hata' yüzünden uyarmak zorunda kalmıştı.

Kayseri konuşmasının Cumhurbaşkanı'nı kızdıracak ölçüde kısa yazıldığını kim fark etmişti? Ömer mi, ben mi ya da Seçkinöz mü?

Hayır! Akla gelenlerin hiçbiri değil.

AA bültenlerini bir gün sonra baştan sona okuyan Cumhurbaşkanı Demirel!

Tarkan'ın işi TRT Haber Müdürlüğü ile daha da zordu

Demirel hemen her güne bindirdiği 'etkinlikleri'nin TRT 1'de çok geniş verilmesini istiyordu. Ne var ki, haberlerin önemine göre sıralanması bir meslek gereği iken; Cumhurbaşkanı veya Başbakan'ın kimi zaman incir çekirdeğini doldurmayan sözleri birinci haber olarak sunuluyordu.

Dakikalarca sürüyor, ancak ilgi çekmiyordu. Çünkü izleyici o gün içeride ya da dışarıdaki çok önemli bir haberi hemen öğrenmeyi yeğliyordu.

Fakat Cumhurbaşkanı haber sıralamasında önemli olanı yeğlemiyordu.

Kendisiyle ilgili haberin birinci sırada verilmesinde direniyordu Demirel'in TRT'den yakınmalarını, Ömer Tarkan ya genel müdür ya da haber müdürü ile çözmeye çalışıyordu.

Kuşkusuz resmi iletişim organıyla yaptığı temaslarda Demirel'in isteğini dokunduran tek sözcük kullanmıyordu Tarkan. Bütün girişimleri bir basın danışmanının görev duygusundan kaynaklanıyordu!

Demirel, televizyon yayınlarını izlemediğini söylerdi.

Fakat TRT 1'deki haberlerin uzunluğu veya kısalığını Ömer Tarkan'a Cumhurbaşkanı Demirel söylüyor ve 'gerekli gördüğü yetkililerle konuşarak bu gidişe bir son vermelerinin sağlanmasını' istiyordu.

Ömer Tarkan iki dil bilen, genç ve değerli diplomatlardandı. Gelecek vaadediyordu. Hariciye mesleğini sevmiyordu

Demirel'e takılmasının nedeni 12 Eylül'den sonra izlediği demokrasi rezaletleri ve DYP liderine reva görülen kimi davranışlardı. Örneğin siyasal yasaklar.

Demirel'in 'yeniden iktidar' olmasından önceki yıllarda, gençlerden kurulu bir büroda ona yardımcı olacak her türden çalışmaya katılmıştı Ömer.

'Sarışın vitrin' malı alıp götürürken, Demirel'e asıl hizmet verenlerden biriydi

Demirel'ci tanınması, Basın Yayın Genel Müdürlüğünden alınmasına yol açmıştı. Cumhurbaşkanı Köşk'te ön plana çıkma çabası göstermeyecek, ama geri plan çalışmalarında yararlanacağı bir isim olarak Tarkan'ı yanına aldı.

Sözcü bahsini kapatırken akla gelen bir soruya yanıt bulmaya çalışalım:

Demirel gibi çağdaşlığı kavradığı kabul edilen bir siyaset adamı fiili siyasi yaşamında ve Cumhurbaşkanlığı görevinde bir sözcü kullanmayı niçin istemiyordu?

En ufak bir sorunda soruları yanıtlamak için basının karşısına geçmeyi neden yeğliyordu?

Sürekli kullandığı bir cümle belki de soruya ve sorulara yanıt olacak. Demirel sık sık ve yeri geldiğinde şöyle derdi:

"Benim adıma kimse konuşamaz!"

Bu cümle kendi adına kimi yanlışlıkların yapılmasını önlemeyi içermiyordu

Demirel, 'kendinden başka kimseye güven duymazdı'

Tabii, pek çok kişi, özellikle yakınında olanlarla daha önce yakınında bulunanlar da Demirel'e güven duymuyordu!

150

Not defterimden:

Eski Cumhurbaşkanı Evren, ameliyat olacak, Amerika'ya gidiyor.

Seçkinöz'ün söylediğine göre; Demirel 'hemen gerekeni yapmış.'

Genel Sekreter anlattı:

"Cumhurbaşkanı, sadece Evren'i arayıp geçmiş olsun demekle kalmadı, ameliyat için gerekli olan parayı da gönderdi. Ama..."

Evet, ama·

"Evren parayı iade etti."

Bu olay çok eski yıllara ait bir anıyı tazeledi.

12 Mart'la iktidardan uzaklaştırılan Demirel; 1973'teki Cumhurbaşkanlığı seçiminde Genelkurmay Başkanlığını bırakıp Senato'ya gelen Orgeneral Faruk Gürler'in seçilmesini önlemek için her türlü siyasi manevrayı –doğrusu– çok başarılı biçimde yapmıştı.

Bir süre geçti. Gürler'in kansere yakalandığı haberi geldi. Demirel, o yıllarda bilmem kaçıncı kez yine Başbakandı.

Örtülü ödenekten Gürler'i yurt dışına gönderdi.

Benzeri olay Evren'le yaşanıyordu. Siyasal hasımlarının sağlık sorunlarıyla yakından ilgileniyordu

'Eskiyi tamir etmek' için hemen her fırsatı kullanıyordu. Zaman zaman geriye bakarak özeleştiride bulunuyor olmalı ki; Seçkinöz'le birlikte yanında olduğumuz bir gün;

'Turgut Bey buradayken" diye başladı:

'Neler söyledik Söylemediğimizi bırakmadık. Şimdi hepsi önümüze çıkıyor."

Bu söz bir pişmanlığın eseri miydi, yoksa gerçekten bir özeleştiri miydi?

Demirel karakterindeki bir insanın geçmişten pişmanlık duyması bir özeleştiri mi? Hayır, hayır! İlk cümlelerden sonraki ifadesi özeleştiri olasılığını da siliyordu

Demirel, "Tabii biz Turgut Bey'in Anayasal haklarını kullanmasına karşı değildik" dedi ve ekledi:

"Çankaya'ya çıkış şekline, seçim biçimine karşıydık!"

Yine de geçmiş günlerde kendine ait bir hata payı olduğunu kabul ediyor olmalı ki, bu konuşmasını alaylı bir gülümsemeyle tamamlıyordu.

151

Türkiye'nin adı geçince; bir bilgenin şu sözünü tersinden okumak gerekiyor:

"En iyi hayaller gerçek olanlardır."

Çiller'le birlikte Türkiye, 'gerçek olan her şeyin hayale dönüşümünü yaşıyor.'

İnanılmaz olan gerçek ise; Çiller'in ne denli boş, ama ne denli düşleri kullanan, yerine getirmeyeceği vaatlerde bulunan bir siyasetçi olduğunun kısa zamanda öğrenilmesine karşın, hâlâ destek bulması!

Tansu Çiller'i Türkiye gibi dinamik bir ülke yıllarca sırtında taşıdı; hayret edilecek bir başka konu.

Başbakan Çiller 8-9 Ekim 1993 günleri Viyana'ya gidiyor

Uçağına aldığı 'mahdut sayıda gazeteci' ile Avrupa Konseyi liderler zirvesine katılıyor.

Viyana'ya giderken uçakta söyledikleri Türkiye'nin iç sorunları açısından talihsizlik.

Viyana'da İspanya Başbakanı Gonzales'le yaptığı bir görüşmeden sonra Türkiye'ye dönerken 'mahdut sayıda gazeteciye' yaptığı bir başka açıklama ise, ülke güvenliği açısından tam bir felaket!

İç politika ve Türkiye'nin güvenliği ile ilgili gafları, herhangi bir başka demokratik ülkede, Başbakan'ı istifaya götürür.

Bizde? Bakınız neler oluyor:

Ekonomi inişte. Çiller'in uçakta dört gazeteciye verdiği bilgiye göre, dış ticaret açığı tam 11 milyar dolar. Ekonominin yeniden yükselmesinin yolu: Vergi reformu ve özelleştirme.

Çiller, "PTT'nin T'sinin özelleştirilmesi koalisyon protokolünde vardır. Zaten olmasaydı hükümeti kurmazdım" diyor. Kurabileceği başka bir hükümet varmış gibi! ANAP'la kursa hükümeti, Yılmaz Çiller'le biraraya gelmeye razı olsa –Demirel'ın büyük korkusu ve DYP liderini SHP ile hükümet olmaya zorlayan– öyle bir sol muhalefet başlayacak ki... Beş dakika yerinde oturamayacak!

Çiller, uçakta yükseklerden uçuyor.

Ya SHP özelleştirmeyi engellerse? "Gereken ne ise onu yaparım." Bir çeşit istifa ederim imasında bulunuyor.

Çiller'e göre Türkiye büyük ve çok yönlü sorunlarla karşı karşıya. Meclis'te gerekli tempo yakalanamazsa Türkiye tıkanır.

"Evet, ya Türkiye tıkanırsa?"

"O zaman kalmam. Burada kalmam" diye yanıtlıyor.

Vay Türkiye'm! Çiller'siz bir Türkiye düşünemeyen! Çiller'in eline kalmış!

Çiller'le doğru yolda yürünemeyeceğini büyük medya ile şakşakcılar takımı anlayamıyor.

Ancak paraşütle indiği Başbakanlık koltuğunu PTT'nin T'si ile, vergi yasası çıkmamış diye bırakıp gideceklerden değil Çiller. "Burada kalmam" dediği an, hemen çark edecek ikinci bir cümle kuruyor:

"Yani Başbakanlıkta kalarak, hiçbir şekilde tıkanıklığı artık açabilme olanağı kalmazsa" diyor... Biliyor ki, siyasette tıkanıklık diye bir kavram yoktur. Omurgasız bir olaydır siyaset.

Çiller o sırada bir dürüstlük simgesi.

"Kim, ne, nerede demeden hangi ihbar varsa ona anında müfettiş gönderiyoruz."

Kamuoyunda hâlâ Çiller'in Genel Başkanlığı konusunda duraksamalar var.

20 Kasım 1993 Kongresinde ne olacak? Sorunun yanıtı çeşitli. Fakat kongre konusu açılınca sözü hemen Demirel'e getiriyor. "Sayın Demirel bir siyasi dev" diye söze giriyor ve 'Çiller'siz ne hü-

kümet ne de DYP düşünülemeyeceğinin' altını çizen bir hava estiriyor

PİAR'ın anketlerini denetlemek amacıyla dört ayrı kuruluşa anketler yaptırdığını söylüyor. Hacettepe, ODTÜ, Gazi Üniversitesi ve İstanbul'da bir başka kuruluşa ısmarlanan anketlerin tümünün ortak noktası·

Çiller'e göre "DYP yüzde 30'lara gidiyor. Ayrıca kendisinden sonra gelen liderler arasında 12 ila 18 puan arasında değişen farklar var."

Gamzeler ortaya çıkıyor, patlak siyah gözler yanıp sönüyor ve 4 gazeteci 'Çiller de kongreye dönük herhangi bir sorun görmüyor.'

Kongreye doğru, elverişli bir alanda Çiller kendini işte böyle pompalıyor

Ama, özelleştirmeyle ilgili her yasal hamlesini, bir adam, kendi başına her seferinde yerle bir ediyor:

Mümtaz Soysal!

Viyana seferinde uçaktaki sözlerini Çiller'e ne anımsatan var, ne de anımsayan!

Burası Türkiye. Devran aynı devran. Yalancının mumu hiç sönmüyor

152

Güngör Mengü Sabah'taki başyazısında "Çiller, etrafındaki yalancı aynalara inanmasın" diye yazıyor.

"Başbakan koltuğuna oturduğu günlerde seslendirdiği çözümler her kesimde umut yaratmıştı. Çok geçmeden her kesim, iyi bildikleri kendi konularında Başbakan'ın sığ ve hazırlıksız olduğunu fark etti. Ama bu insanlar 'Herhalde bizim iyi bilmediğimiz konuları o iyi biliyor' düşüncesiyle umutlarını kaybetmemeye çalıştı.

Şu andaki varılan nokta daha kötüdür. Çünkü kesimler arası haberleşme, Çiller'in hiçbir konuda yeterli hazırlığa ve çözümlere sahip bulunmadığını ortaya çıkarıyor.

Çiller iyi görüntü veriyor, iyi hava yapıyor, (morina balığı gibi

çoğu ziyan olan) yumurta yumurtluyor ama netice alamıyor. Çünkü karıncalığa değil morina balığı olmaya özeniyor.

O nedenle de, sudan çıkmış balığa benziyor." (11 Ekim 1993)

Necati Doğru, "Kapılıp gitmeyin Çiller rüzgârına" başlığı altında köşesinde şunları yazıyor:

"Bu yıl sonu itibariyle devletin vergi gelirleri 250 trilyon lira.

Yine bu yıl sonu itibariyle devletin toplam personel ve finansman giderleri ise· 290 trilyon lira.

Personel gideri, adı üstünde memur maaşları. Finansman giderleri ise borç karşılığı faizler' demek.

Ekonominin düştüğü hale bak.

Topladığı tüm vergi, memur maaşları ile borçlarının faizini ödemeye bile yetmiyor. Bu da, 70 yıllık Cumhuriyet tarihinde ilk kez rastlanan 'en büyük iç kara delik' oluyor.

Bu yıl sonu itibariyle ülkenin toplam kazandığı döviz ile toplam harcadığı döviz (dış borç alıp verme hariç) farkı...

5 milyar dolar olacak.

Bu yıl sonu itibariyle ülkenin ödeyeceği borç faizi ise; 3.4 milyar dolar olacak.

5 milyar dolardan 3 4 milyar doları çıkarttığımızda geriye 1.6 milyar dolar kalıyor ki, bunun anlamı ülke, hiç dış borcu olmasaydı ve hiç faiz ödemeseydi bile yine açık vermiş oluyor

Bu da, 70 yıllık Cumhuriyet tarihinde ilk kez rastlanan 'en büyük dış kara delik' oluyor.

İçe tükürsen sakal.

Dışa tükürsen bıyık

Ülke de 13 yıl önce yaşadığı '70 cente muhtaç günlere' gidiyor.

Eski DPT Müsteşarı İlhan Kesici özellikle, 'Kapılıp gitmeyin Çiller rüzgârına, beni de dinleyin' diyor.

Çiller'i ucuz politika yapmakla, halka şirin görünmekten öteye gitmemekle suçluyor, acı reçete çözümü öneriyor." (9 Ekim 1993)

Oysa Türkiye, medyasıyla siyasetçisiyle –şarkıda olduğu gibi– 'kapılmış gidiyor bahtının rüzgârına...'

Uyarılar bir kulaktan giriyor, ötekinden çıkıyor.

153

Bu ciddi ve yapıcı uyarılar köşe yazılarında kalıyor.

Hatalarına, gaflarına karşın; medya Çiller'i durmadan pompalıyor

Dışardan da destek alıyor bu yayınlar.

Gazetelerde daha çok "Başbakan Tansu Çiller'e Avrupa ve Amerika basını büyük ilgi gösteriyor" diye başlayan haberler büyük başlıklarla kamuoyuna sunuluyor.

Örneğin Washington Report dergisi Çiller'i kapak yapıyor ve "Türkiye'nin Parlak Yeni İmajı" başlığı altında uzunca bir yazı yayımlıyor.

Çiller'in "Giriştiğim hiçbir büyük savaşı kaybetmedim" sözlerine yer veren dergi, onun Başbakan olduğu ilk günü İstanbul borsasının bir günde yüzde 10'luk rekor bir yükseliş gösterdiğine değiniyor.

Mustafa Kemal'den sonra Boğaz'ın Avrupa yakasında dünyaya gelen ilk Başbakanın Çiller olduğunu vurguluyor Washington Report: "Onun İstanbul'da hızla yükselen gayrımenkul piyasasında eşiyle birlikte milyar kazandığı iddialarının varolduğunu" yazıyor.

Amerikan dergisine göre, "Çiller yüzde 28 (oysa 27) oyunu yükseltmek için genç ve iyimser imajını kullanarak seçime, hem de süratle seçime gidecek."

Viyana yolcusu 'mahdut sayıdaki gazetecilerimiz' ise aksi kanıda:

"Çiller. 'erken seçim yok' diyerek seçimin yolunu tıkıyor."

154

Bir kadın... Üstelik Doğulu. Doğu havasıyla Türkiye'de Başbakan! Avrupa Konseyi liderlerinin zirve toplantısında, Viyana'da elbette ilgi görüyor.

Ne Almanya, ne Fransa... Henüz Çiller'i 'teşhis etmek fırsatını' bulamamış. Şık, alımlı ve İngilizce bilen Doğulu kadına ilgi gösteriyorlar.

Alman Başbakanı Kohl'den –Çiller'in– "Çok sözüne sadık bir

insan Bana ne söylediyse yerine getiriyor" diye söz etmemesi için hiçbir neden yok!

Kadınlara karşı yumuşaklığıyla tanınan, hem de çapkınlığıyla ün yapan Mitterand'ın Çiller'e iltifatlar yağdırmaması, övgüler dizmemesi için de neden yok!

İstanbul'da ilk tanıştıklarında Mitterand, Çiller'e "Ben gördüğüm şeyi tanırım. Senin siyasette yıldızın parlak olacak" demiş. Çiller bu sözü ünlü 'Leydi'nin topuk sesleri' manşetini atan Özkök'e söylüyor.

Viyana'da bu sözlerini Çiller'e anımsatan Mitterand daha da ileriye giden olasılıkları dile getiriyor:

"Ben o gün sana böyle demiştim" diyor: "Bak gerçekleşti. Şimdi de şunu söylüyorum. Senin şimdi de Avrupa siyasetinde yıldızın parlayacak."

Toprağı bol olsun; Mitterand, Avrupa'nın gözde sosyalisti, göçtü gitti.

Acaba ölmeden önce Türkiye'de ve Avrupa'da Çiller'in parlayan yıldızının hangi hallere düştüğünü gördü mü?

Galiba göremedi. Ama yerini alan Chriac, Çiller'i her yönüyle yakından tanımanın onuruna ulaştı. Alman Kohl ile birlikte Refahyol'a can veren Çiller'i affetmemek üzere defterden sildiler.

Sildiler, çünkü: Çiller, Kohl'e de Chriac'a da, Mitterand'ta da laik rejim düşmanı Refah Partisi önündeki 'tek ve büyük engelin kendisi olduğunu' söylemiş ve ne hazin ki, her ikisini de inandırmıştı

155

İçeriye dönük yüksekten söylemlerini Viyana dönüşü uçakta 4 gazeteciye söyledikleriyle taçlandırdı Çiller.

Ispanya Başbakanı Felipe Gonzales'le Viyana'da görüştükten sonra...

"İspanya'daki BASK modelini Güneydoğuda uygulamaktan" söz ediyordu

Ne Güneydoğuyu, ne de Bask'ı anladı Çiller. Güneydoğuda İs-

panyol modeline ağırlık veren bir uygulama, Türkiye'yi ayağa kaldırabilirdi, nitekim öyle de oldu

Kürt sorununu Türkiye'yi bölerek çözmeyi hedef alanlar için Bask modeli çok uygun bir formüldü. Zira, Güneydoğuyu koparmayı düşleyenlerin ağzından düşmeyen kimi öneriler Bask modeliyle Çiller'e yutturuluyordu. Bu modele göre:

Basklılar kendi dillerini konuşabiliyorlardı. Kürt çözümü için Türkiye'de öne sürülen, Turgut Özal döneminde neredeyse uygulanacak noktalara gelen bir öğe de Kürtlerin Kürtçe konuşmalarına 'resmen' özgürlük tanınmasıydı.

Basklılar kendi okullarını açıp, öğretmen yetiştiriyorlardı. Türkiye'de de çözüm için getirilen önkoşullardan biri Kürtlerin kendi okullarını açması, öğretmen yetiştirmesiydi.

Bask dilinde eğitim programlarını belirliyorlardı. Bizde de böyle olması isteniliyordu.

Bask'a uygulanan iki başka öğe daha vardı ki; Kürt sorunuyla uğraşanlar, tabii PKK bu iki öğeye henüz yaklaşmıyordu:

Savunma, genel ekonomi ve dış politika dışında özerklik.

Tüm kamu hizmetleri Basklıların elinde

Tabii, ikinci aşamada bu istekler ortaya sürülecek, Türkiye aşama aşama parçalanacaktı.

Demirel bu istekler yumağını 'Sevr'in hortlatılması' olarak görüyor ve öyle niteliyordu.

Uçaktaki açıklamalar gazetecileri heyecanlandırdı.

Çiller, "İspanyol modelinin terörün önlenmesinde etkili olabileceğini" söylüyor ve "yerel yönetimlerin gücünün artırılacağını, ayrıca bazı bölgelere farklı bir model getirilebileceğini" savunuyordu (10 Ekim 1993)

Ohoo, Başbakanımız Bask modeli uygulamaları için kafasında ayrıntılı bir plan bile yapmıştı

Modelin özelliklerini sıralıyordu: Önce Meclis'teki bütün partilerin teröre karşı ödün vermeme konusunda bir uzlaşmaya varması sağlanacaktı. Böylece, güvenlik güçlerinin işi kolaylaşacak, milletin desteğinin arkalarında olduğuna kuşku duymadan görev yapacaklardı

Modelin ikinci ayağını, komşu ülkelerle anlaşmalar oluşturacak-

tı. Böylece terörün sınır boylarında barınması olanaksız hale getirilecekti.

Üçüncü olarak da bölgeye 'kendini yönetme' olanağı sağlanacaktı.

Baştan sona düşler evreninde geziyordu Çiller:

Böyle bir model üzerinde başta ANAP, öteki siyasal partilerin birleşmesi, bütünleşmesi beklenemezdi.

Terörü sınırda durdurabilmek için başta Suriye, İran ve Bulgaristan gibi ülkelerle anlaşmaya varılması düşünülemezdi bile. Suriye, PKK terörüyle Türkiye'yi bunaltmak için elinden geleni yapıyor; İran, kışkırtmasa bile PKK'lıları himaye ediyor, sınırlarında kamplar oluşturmalarına izin veriyordu.

Yunanistan ise, Türkiye'nin zayıf düşmesi için her olanağı seferber edecek kadar düşman saflardaydı.

Çiller'le Kürt sorununu çözelim derken; neredeyse özerklik verecek veya Özal'ın düşlerini süsleyen Türk-Kürt federasyonuna geçecektik!

CHP lideri Deniz Baykal'ın Çiller analizi her satırıyla gerçeği yansıtıyordu:

"Türkiye'de terör sorunu olağanüstü bir şekilde hissedilince, terör sorununun çözümüne yönelik özel ordu tartışmasını ortaya atıyor. Özel ordu tartışması orada kalıyor. Gördüğü reaksiyon üzerine bu konu bir kenara bırakılıyor ve o tartışma orada kalıyor.

Bir süre sonra Avrupa Konseyi toplantısında Sayın Gonzales'le karşı karşıya geliyor, birden Bask'ı keşfediyor. Bask deneyiminin getireceği şansları eğitim olanağı olarak değerlendiriyor ve daha sonra büyük bir heyecanla, Bask modeli diye Türkiye'ye aktarıyor. Üç gün sonra bunun da bir kenara itileceğinden hiç kimsenin kuşkusu olmasın."

Baykal'ın saptaması A'dan Z'ye doğrulandı. Hem de Çiller tarafından

İki gün sonra Çiller DYP grubunda Bask'la başlayan fırtınayı dindirmek amacıyla kürsüye çıkıyor, "Gonzales'in kendisine yalnızca Bask yörelerinde aldıkları önlemleri anlattığını ve onu dinlemekle yetindiğini" söylüyor ve;

"Ben Bask modeli nedir, bilmiyorum!" diyor.

156

Bu yalanlama şok etkisini siyaset üzerinde hissettirmiyor. daha çok basın kesiminde büyük bir düşk kırıklığına yol açıyor.

Bask modelini ballandıra ballandıra anlattığı ve Türkiye'de de bu modeli aşama aşama geliştireceğini söylediği Viyana uçağındaki gazetecilerden Yalçın Doğan büyük bir şaşkınlık içinde.

Yıllar sonra bir dış gezide, sanırım Yalta'da Çiller'den söz açıldığında Yalçın;

"Uçakta büyük bir hevesle anlattığı modeli ve Türkiye'de nasıl uygulayacağına ilişkin sözlerini inkâr etmesi, yalanlaması inanılmaz bir olay" dedi

O gün Çiller'e not vermişti.

Yalçın Doğan bir kişiye verdiği notu kolay kolay değiştiren gazetecilerden değildi.

157

Çiller daha dördüncü ayında söylediklerini bir hamlede inkâr eden bir Başbakan durumuna düşmüştü. Bask modelini Türkiye'ye 'getirmiyor', tersine Gonzales'ten "İspanya'da terörün nasıl önlendiğini gösteren son derece inandırıcı bilgiler aldığını" söylüyordu.

Bask modelinin haberleşip kamuoyunda patlamasından bir gün önce (8 Ekim 1993) Genelkurmay 2 Başkanı Hava Orgeneral Ahmet Çörekçi'nin, gazete temsilcileriyle birlikte olduğu akşam yemeğindeki sözleri ilginçti.

"TSK her türlü göreve hazırdır" diye başlamıştı söyleşiye: "TSK'nın Türkiye Cumhuriyeti siyasetinde yeri vardır. Çürüme var dünyada. Türkiye'de de yavaş yavaş kendini gösteriyor. Ama en sağlam kurum, çürümeden etkilenmeyen kurum TSK'dır Şimdilerde terör nedeniyle Güneydoğuda seçim yapılamayacağından söz ediliyor Güneydoğuda seçim yapılır. Her sandığı koruruz. 440 genci üniversiteye alıyorlar. Tecil geliyor. Asker bulmakta zorlanacağız."

(9 Ekim 1993) Demirel'e, Çörekçi'nin sözlerini aktardım. Bir

kez daha yineletti ve not aldı Oysa not alma âdeti yoktu Dikkatimi çekti.

"Genelkurmay Başkanı'nın bu yemekten haberi vardır" dedi

Gazetecilerin –bana aktardıklarına göre– generalin söze başarken söylediklerine anlam veremediklerini söyledim:

"Ne yani? Askerler sıkıyönetim mi istiyorlar? Ne gerek var? Sıkıyönetimin sağlayacağı her şey bugün emirlerinde" dedi

Konular daha başkaydı bu görüşmede, 'önemli mesele olarak Kafkas'ları görüyordu' ve Clinton'la Mitterand'a mektup yazdığını, tutumlarıyla 'burayı Rusların kucağına attıklarını' belirttiğini anlattı İki lidere yazdığı mektuba karşılık gelmişti. Yanıtları pek beğenmemiş olacak ki, "Nedenini bilemiyorum ama ABD, Rusya'dan çekiniyor" diyordu.

Bir ara durdu, birden Çörekçi Paşa'nın akşam yemeğine ve söylediklerine getirdi söyleşiyi ve;

"Çörekçi Paşa iyidir, akıllı insandır ama ataktır" dedi.

Çörekçi Paşa ile Vural Beyazıt Paşa'dan haz etmediğini biliyordum. Söylemekten de çekinmiyordu

Çörekçi Paşa için 'atak' sıfatını kullanırken 'başka bir şeyleri' söylemek istiyordu

Çiller'in Viyana yollarındaki sözlerine, özellikle PTT'nin T'sine nasıl baktığını öğrenmeye çalıştım. Pek ilgili görünmedi Çiller "Ya yaparız (özelleştiririz) ya özelleştiririz" diyordu ya; Demirel bıkkın bir sesle;

"18 ay birlikte çalıştık. Ne bilgisi var ki, yeni projeler koyacak" diye konuştu.

"Ama hükümet protokolünde 'PTT'nin özelleştirilmesi' varmış."

"Okumadım protokolü" dedi Demirel.

Köşk'te Kürt sorununa 'çözüm arayan' kimileri; siyasal çözüme yanlıydı. Askerle sorunun çözülemeyeceğine inanıyorlardı Hatta Kürtçe dil, Kürtçe eğitim sorunlarındaki yaklaşımlarını Demirel'e iletmeyi de tasarlıyorlardı

Cumhurbaşkanı'na, bu önerileri duyurmaya hazırlananların saptadığı içeriği anımsattığımda, kızgın bir sesle;

"Bana kimse bunu söyleyemez" diye çıkıştı

Demirel'in Kürtçe konuşmaya, eğitimin Kürtçe yapılmasına bakış açısını dinlediğim günün (9 Ekim 1993) ertesi, Bask modelini benimseyen Başbakan Çiller'in bu konudaki demeci basında patladı!

158

PTT özelleştirilmezse SHP ile ortaklığı bozacağını söylemeye kadar varan Çiller'e karşı, Demirel'in yorumu çok açıktı:

"Kiminle yeni bir hükümet kuracak? Seçime gidilmesi şartıyla ANAP'la mı yoksa RP ile mi? Bu Meclis'ten SHP-DYP hükümeti dışında bir hükümet çıkmaz."

Bask modeli patlayınca, bir gün önceki sözlerini anımsadığım Demirel, şayet bugün (10 Ekim 1993) görüşmeye çağırırsa acaba nasıl davranacaktı? Doğrusu merak ediyordum.

"Bu işler Milli Güvenlik Kurulu nda konuşulur ve karara bağlanır" mı diyecekti? Yoksa?..

159

Emel Yatmaz telefon etti, çağırdı!

Saat 19.00 (10 Ekim 1993).

Yanında Seçkinöz'le Ömer Tarkan vardı. Cumhurbaşkanı onlara gülerek bir şeyler anlatıyordu

Yer gösterdi, dikdörtgen masanın karşı ucuna iliştim.

'Refah'tan ve Hoca'dan (Erbakan'dan) söz ediyoruz" dedi.

Ben de "Şu dünyanın haline bakınız" dedim:

"Erbakan da Atatürkçü oldu."

Birden ciddileşti. Ses tonu küfreder gibiydi:

"İşine ne gelirse, neyi kullanmak gerekiyorsa onu kullanır, istismar eder. İnancı falan yoktur" dedi.

Necmettin Erbakan'ı günahı kadar sevmediğini biliyordum. Bir gün, sanırım 1970-75 arasında bir gün Erbakan'dan neler çektiğini

anlatırken, "Bu adam yüzünden saçlarım beyaz oldu, hem de bir gecede" demişti.

Milliyetçi Cephe hükümetlerinde MSP kanadından çektiklerini böyle anlatıyordu

Hele son kurduğu azınlık hükümetine dışardan destek veren Erbakan'ın hem Demirel'i, hem de Türkiye'yi 12 Eylül darbesine sürüklemesini asla unutamıyordu

Beni neden çağırdığını, hele her zaman yalnız görüşmemize karşın Seçkinöz ve Tarkan'la birlikte konuşmamızın nedenini önce anlayamadım

Fakat Demirel, önümüze düştü, yeni çalışma binasını oda oda gezdik.

O sıralar memnundu Evren'in yapımına başlattığı yeni çalışma bürolarının bulunduğu binadan. Fakat yıllar geçip Demirel Köşk'e iyice ısındıktan, hele binden fazla konuğun çağrılı olduğu resepsiyonlar vermeye başladıktan sonra, yeni bina Demirel'e dar gelmeye başladı.

Yeni yıl resmi kabulleri tam üç gece sürüyordu. Her gece en az bin kişi geliyordu. Dar bir kabul salonuna bin kişi geliyordu ama...

Kış gününde ter içinde kalıyorduk Hele Demirel'in Köşk kadrosu her gece çağrılıydı, 'ev sahibi' olarak yılbaşı resmi kabullerine katılıyorduk.

İlk yıldı. Davetiyeler geldi, baktım hanımlar için uzun etek, erkekler için smokin

Benim smokinim yoktu. Evlenirken almış, otel parası için satmıştım. Bir daha da smokinlere elimi uzatmamıştım.

Demirel'e;

"Efendım" dedım, "beni yılbaşı resmi kabullerinden affediniz."

Hayretle yüzüme baktı: Neden?"

"Zıra" dedim. "benim smokinim yok!"

Emel Yatmaz'a "Yahu, şu smokin şartını koymamalarını söyledik" dedi

Öyle ya, kabule gelecek olan herkesin smokini olacak değildi!

Ne kadar büyük yanılgı! Ben dahil ancak bir-iki kişide koyu

renk elbise vardı. Demirel'in emri üzerine davetiye gönderilenlere koyu renk giysiyle gelinebileceğini Köşk protokolü bildirmişti

Yabancı konuklar için düzenlenen yemekler, yeni binadaki uzun ve geniş bir koridoru andıran salonda veriliyordu.

Fakat yemek masalarının tam üzerinde kristalden o kadar büyük avizeler vardı ki, bir-iki saat altında oturan, neredeyse yaz güneşiyle yanmış kadar esmerleşebilirdi

Avizelerden müthiş sıcaklık yayılıyordu.

Bir kezinde Demirel'e şaka yollu sıcaktan ve yakıcı avizelerden söz ettim. Güldü:

"Ya ben ne yapayım?" dedi, saçı dökülmüş başını gösteriyordu.

"Hem o türlü hem bu türlü yanıyorum" diyordu

Kuşkusuz herkes, doğal olarak basın, yeni Köşk binasını merak ediyordu. Basını çağırabilir ve yeni binayı tanıtabilirdik. Uygun gördü ama .. Öneri orada kaldı galiba.

Pek hevesliydi yeni binanın tanıtılmasına. Hatta "Ben de bulunayım" gibi bir şey söyledi. Belki bir basın toplantısı yapardı; ardından gazetecilerin binayı gezmelerine, bilgi almalarına olanak sağlanırdı.

Seçkinöz salonların darlığından fena halde ürkmüş. Çağrılı sayısını aşağı yukarı tahmin ettiği için terliyordu.

Bina içindeki tur yarım saat sürdü.

Tam arabaya binip 300 metrelik yola çıkacakken bana;

"Siz benimle gelin" dedi

160

300 metrelik yolu bir dakikada alacaktık.

Kısa bir konuşma olacağını sanıyordum.

Demirel, araba hareket eder etmez, klasik giriş cümlesini söyledi:

"Ne var, ne yok?"

"Çiller'in ortaya attığı Bask sorunu tartışılıyor" dedim

Adeta patladı:

"Milli Güvenlik Kurulu'ndaki konuşmaları çarpıtarak dışarıya yansıtıyor. Canına okuyacağım" dedi, hırslı, sert bir sesle.

Sonra... bugün pazardı (10 Ekim 1993), sadece Fikret Bila'yla (Milliyet) konuştuğunu ve demecinde Çiller'e 'veryansın' ettiğini söyledi.

Genelkurmay kulisinde Bask modeli üzerindeki irdelemelere değindim.

Çiller'in Gonzales'ten öğrendiği Bask modeline, askerlerin önce bir gazete haberi diye baktığını, ancak daha sonra "Siyasi iktidarın tasarrufu" diye niteleddiklerini, –tıpkı Demirel gibi– "konunun MGK'da konuşulabileceğini" öne sürdüklerini aktardım.

Kısacası; Genelkurmay Bask modelini MGK'da görüşüp reddetmeye hazırdı!

Bu formül 'bizi federasyona sürükleyecekti.' Demirel'in, tabii aklı başında herkesin asla kabul edemeyeceği olasılıktı.

Cumhurbaşkanı, Kürt sorununa 'siyasal bir çözüm' bulunamayacağında, siyasal çözümlerin Türkiye'yi Sevr'in 'yeniden ihyasına' sürükleyeceğinde ısrar ediyordu. Çözüm, dağlara çıkan PKK'yı silahla temizlemek, en azından güçsüz duruma getirebilmekti

Demirel'in görüşüne aynen katılıyordum.

Kürt sorununa siyasal bir hava vermek, sadece Batının değil, Apo'nun da ideal politikasıydı.

Hatta Demirel'e, "Askerler silah çeken eşkıyaya nerede rastgelirlerse, orada temizlemeliler" diyordum.

Çok kanlı bir görüştü ama; şehir, köy, ilçe, bucak basan, çoluk çocuk, yaşlı genç ayırdetmeden öldürenlere müsamaha eden bir siyaset izlemek her açıdan olanaksızdı.

Üstelik Demirel; "Çiller'in öne sürdüğü üç aşamalı Türk usulü Bask formülünün içeriğindeki öğeleri Türkiye'nin uygulamaya giriştiğini, ancak 'komşularının puştluğu' sayesinde başarıya ulaşamadığını, Türkiye'yi bölmek isteyenlerin de komşularımıza katıldığını" anlatıyor ve;

"Bunlar en azından Türkiye'nin başından bela eksik olmasını istemiyorlar" diyordu.

Bask modeline sert duruyordu.

Fikret Bila'ya verdiği demeç Demirel'in Bask modeline karşı takındığı tavrı bütün açıklığıyla ve ayrıntılarıyla ortaya koyuyordu.

Çiller'e tepkisini bu demecinde gösteriyordu. "Türkiye çözümü (Güneydoğu sorununda) niye Bask'ta arıyor, neyi tartışıyor, anlayabilmiş değilim" diyordu

Cumhurbaşkanı'na göre; Bask modelinin ortaya atılışı 'zaman kaybı ve işi soğutma dışında bir anlam taşımıyor'du.

Demirel, İspanya Başbakanı Gonzales'in önerdiği, komşularla anlaşma, siyasal partiler arasında uzlaşma sağlama gibi yolların, Türkiye'de çok önceden gerçekleştirildiğini, yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin de gündemde bulunduğunu belirtiyor;

"Bu önerilerde Türkiye için yeni bir şey yok. Türkiye'nin bir eksiği de yok. Bu nedenle Türkiye niye Bask'ı tartışıyor anlayabilmiş değilim" diyordu

Sert çıkışlar sürüyordu:

"Eğer bu tartışmalar sonucunda dağdaki adamın silahını elinden almak yerine, ben başka şeyler yapayım da onları silahı bırakmaya zorlayayım, silahı kendiliğinden bıraksınlar deniliyorsa, bu çok yanlış olur ve işi soğutmaktan başka bir sonuç vermez."

Bask modeliyle ilgili değerlendirmesi de şöyleydi:

"Bask modeli diye ortaya konulan şey İspanya'nın ne yaptığıdır. 'Hadi biz de öyle yapalım' deniliyor. Ne yapacağız? Komşularla anlaşacağız. Irak, İran, Suriye ile anlaşacağız, 'Teröristlere yataklık yapmayın' diyeceğiz. Peki ne yaptık? Ben Suriye'ye gitmedim mi, İsmet Sezgin İran'a, Suriye'ye gitmedi mi?

Daha 15 gün önce Rafsancani'ye bu konuda mektup yazdım. Biz İran'la, Suriye ile güvenlik anlaşması yaptık. 'Bu adamları desteklemeyin' dedik. Bunlar yapıldı. Gonzales ne diyor? Komşularınızla anlaşın. Niye anlaşın diyor? Güvenlik kuvvetlerinin daha etkili olabilmesi için. Yani yine esas olan güvenlik kuvvetlerinin faaliyetlerinin etkinleştirilmesi. Dağdaki silahlı adamla mücadelede bundan başka ikinci bir yol yok. Bunu güvenlik güçleri yapacaklar. Bunun etkinleştirilmesi için 'komşularla anlaşın' diyor.

Zaten bizim de yaptığımız bu. Sorun nedir? Dağlarda silahlı adam bulunması. Bunun çözümü, bu adamların elinden silahı al-

maktır. Bunun başka tedbiri yoktur. Onu yapmaktan kaçmak için yan yollar aranırsa, Bask modeli aranırsa bu yanlış olur.

İkinci olarak ne öneriliyor? Siyasi partilerin anlaşması. Türkiye ne yapıyor? Türkiye'de her zaman bu konuda siyasi partiler anlaşmışlardır. TBMM'de Olağanüstü Halin uzatılmasında bütün partiler oy vermişlerdir. Oy vermeyenler destek vermişlerdir. Türkiye'de bir uzlaşma sağlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye'nin bu konuda da İspanya'dan alacağı bir ders yok.

Geriye kalıyor mahalli idarelerin güçlendirilmesi. Bu da Türkiye'nin gündemindedir. Bazıları tasarı haline bile getirilmiştir.

Türkiye'de dil meselesi de televizyon meselesi de tartışıldı. Bunlar bir sonuca bağlanırsa adamlar silahı bırakacaklar mı? Hayır, bırakmayacaklar. Bunların elinden silah alınmadıkça hiçbir tedbir, tedbir değildir

Güneydoğudaki hadise bir devlet kurma teşebbüsüdür. Sadece Türkiye'yi değil, İran'ı, Irak'ı da ilgilendiren bir olaydır ve uluslararası desteği vardır.

Bu bakımdan Bask'la Türkiye'nin sorunu farklıdır.

Türkiye'nin terörle yürüttüğü mücadelenin ikinci bir yolu yoktur."

Bilâ'nın pazar günü alıp Milliyet'e verdiği demeç ertesi günü (11 Ekim 1993) şu başlıkla yayımlandı:

"Demirel: 'Çözümü İspanya'da arama'!"

161

Mercedes eski Köşk'ün merdivenleri başında durduğu sırada ben, Cumhurbaşkanı'na 'sıkıyönetim olasılığından' söz ediyordum.

İndik arabadan. Bana göre 'görüşme bitmişti.' Yanılgı işte:

Demirel, "Gel" dedi ve birlikte merdivenleri tırmandık. Salondan geçtik, eski binadaki çalışma odasına girdik.

"Otur" dedi.

Genelkurmay Başkanı'na atfen yapılan bir söyleme değindim. Doğan Güreş'in, Güneydoğu sorununda kısa kadar başarı elde edilemezse 'sıkıyönetimin gelebileceğini' söylediği rivayet ediliyordu.

"Ama, bana çarpan bilgilere göre Genelkurmay kulisi sıkıyönetime soğuk bakıyor" diye ekledim. Bir son cümle.

Hemen yanıtladı:

"Ne sıkıyönetimi?" dedi:

"Ne isterlerse verdik, her şeyi verdik. Trilyonlar verdik. Zaten durum şu: Devlet, Güneydoğudaki eşkıyayı halledemezse, ben, demokrasiyi, insan haklarını gün gelir savunamam."

Güneydoğu terörü ile demokrasinin geleceği arasında işte böyle bir köprü kuruyordu. Sürdürdü:

"Buradaki görevim demokrasiyi işler halde tutmak. İşlemesini sağlamak.

Tek amacım demokrasi. Yoksa demokrasiye lanet olsun diyebilirler."

Genelkurmay Başkanı'nın yarın Köşk'e çıkacağını söylüyor Demirel. Tedirgin. Tedirgin olması için yeterli nedenler de ortalıkta geziyor. Başta Çiller!

Konu değişiyor. Bask modeli, Güneydoğu sorunu, sıkıyönetime, hatta 'demokrasiye paydos'a değin uzandı.

Gözlerinden sevinç pırıltıları yansıyor:

"Erdal İnönü'yü Kıbrıs'a Başbakan Derviş Eloğlu ile Denktaş arasındaki sorunları çözmesi için gönderiyoruz" diyor.

Yerinde bir davranıştı. SHP liderliğini bıraktıktan sonra Erdal Bey'in Türkiye adına uluslararası görüşmelere gönderilmesini veya 'özel büyükelçi sıfatıyla' ABD'den Avrupa'ya değin pek çok ülkede Cumhurbaşkanı adına temaslar yapmasını, özel görüşmelerde bulunmasını istiyordum. Erdal Bey böylesi görevler için biçilmiş kaftandı.

Bu görüşü Demirel'e söylemiştim.

Şimdi Kıbrıs'a gönderiyordu. Başbakan'la Kıbrıs Cumhurbaşkanı arasındaki geçimsizliği' çözmeye.

Ama sonradan dikkatimi çekti. Erdal İnönü –bile– Demirel adına gitmiyordu Ada'ya. Hükümet adına!

Bu, Demirel'in 'kendi adına başkalarının konuşmasına asla izin vermeyeceğinin ve vermediğinin' belirgin örneği değil miydi?

Çok sevinmiştim. İnönü adına. Demirel açıklama yaptı:

"Ben İzmir'de Denktaş'a Eroğlu ile arasındaki bu tatsız sürtüş-

meye son vermelerini söyledim Ona 'Belki bu konuyu çözmek için birini göndeririz Kıbrıs'a' demiştim. Ama isim vermemiştim. Bizi çok rahatsız eden olayları kapatmak gerekiyordu

Tansu'ya Erdal Bey'in ismini de vererek niyetimi açtım. Tabii hemen kaptı. Derhal İnönü'yü aramış ve Erdal Bey de öneriyi kabul etmiş."

Erdal İnönü'yü arattı Demirel. Kıbrıs görevini kabul etmesinden duyduğu mutluluğu özenle belirtti ve Rauf Denktaş'la arasında geçen konuşmayı da aktardı.

Anayasa Mahkemesi'ne 'idareden bir üye atayacak.' Seçkinöz'le konuşuyor. Aydın Valisi'ni uygun görmüş, "Çok muntazam biri" diyor. Mahkeme Başkanı Yekta Güngör Özden'e bilgi vermesini Seçkinöz'den istiyor.

Bir başka konuya geçiyor: Azerbaycan'daki durumu sormam üzerine "Artık Rus silahları burnumuzun dibinde" diyor. Daha önce aramızda geçen konuşmayı anımsatırken "Kafkas politikamızı Fatih Çekirge'ye anlattım, anlamamış" diyor, hem de gülerek sözlerine bu eki yapıyor.

Yüzüne bakıyorum. Cumhurbaşkanı Çekirge'nin, 'söylediklerinden olmadık sonuçlar çıkardığını' da ekliyor.

Basın piyasasında, siyasal âlemde ve hatta iş dünyasında, Çiller'in, dış görünüşünü zenginleştiren olanakları kullanarak kimi sonuçlar aldığından bahsediliyor. Demirel, kuşku yok bu söylentileri en küçük ayrıntısına kadar biliyor, ama renk vermiyor

Ne ki, söylediklerime karşı çıkmaması, çoğu zaman susup, kimi zaman onaylayan davranışlar sergilemesi bile Çiller'in 'bu son ve çok modern, Türkiye'de başka anlamlara çekilecek tipteki' kişisel politikasını yakından bildiğini ve izlediğini de kanıtlıyor

Keyifli gülümsemeleri bile kanıt için yeterli

Konuşma birden erken seçim olasılığına döndü.

Tartışmaya açılan iki konuya değinmek zorunda kaldık:

İki turlu seçim sistemi ve dar bölge!

"Anayasa (67. madde) tek dereceli istiyor" dedi

Anayasa değişikliğini bu Meclis'te gerçekleştirmenin zorluğuna işaret etmek istiyor.

Bu satırları yazarken Türkiye'nin gündeminde yıllar boyu de-

ğişmeyen maddeler aklıma geldi ve gülmeye başladım. Öyküyü kısaca özetleyip anımsatınca, kuşkum yok okuyanlar da gülecek!

Üstelik bir değil iki 'önemli madde' var ki, gündemden asla düşmüyor

162

1998 yılında gündemde değişmeyen madde: Ekonomi ve enflasyon.

1993 yılının gündeminde yerini başkasına kaptırmayan öncelikli madde: Ekonomi ve enflasyon!

Nisan 1999'daki erken seçim öncesi siyasal gündemin gedikli maddelerinin başında gelen konular: İki turlu seçim ve dar bölge.

1993 yılında olası bir erken seçim için tartışmaya açılan konular: İki turlu seçim ve dar bölge.

'Kalkınan ve büyüyen Türkiye'de yıllar geçiyor, ama kimi konular var ki değişmiyor, yerinde sayıyor.

Ekonomi konularındaki tartışmalar ve enflasyon; siyasal olaylarda ise seçim sisteminde değişiklik, dar bölge ve iki turlu seçim yerini sürekli saklı tutuyor.

Siyasal konulardaki tartışmalara yıllar sonra Cumhurbaşkanı Demirel bir ayrıcalık getiriyor: Demirel, 1993'te iki turlu seçime, Anayasal olanaksızlığına işaret ederek karşı çıkıyor. Ama 1998'de Anayasa değişikliğiyle iki turlu seçime gidilmesini öğütlüyor.

1993'te parlamenter sistemden umudunu kesmeyen Demirel, 1998'de –görevinin sona ermesine iki yıl kala– başkanlık sistemine geçilmesini öneriyor, önermek tartışmak ne sözcük: Bu siyasal yapılanmada direniyor.

1993'te Demirel, yaşamı boyu tırmandığı siyasal merdivenin son basamağında olduğunu arada bir dokunduruyor. Ama 1998'de Demirel her şeye, şeker hastalığına ve yaşına karşın Çankaya'da yedi yıl daha oturmayı planlıyor.

(6 Ekim 1993) Ankara'da bugün toplanacak olan Uluslararası Yuvarlak Masa toplantıları öncesinde, Batı dünyası gözünü Türki-

ye'deki ekonomik büyüme ve enflasyon paradoksuna çevirmiş durumda

Toplantıları düzenleyen The Economist Grubu bünyesindeki 'The Economist Conference' şirketi tarafından hazırlanan tanıtım dokümanında, Türkiye'de 1993'ün ilk yarısında ekonomide önemli bir büyüme yaşandığı, ancak enflasyonun 'adeta kronikleştiği' ifade ediliyor

Dokümana göre: Türkiye, uzun zamandan beri OECD içinde en hızlı büyüyen ülke oldu. 1980'lerde ortalama artış yüzde 5.2'dir ki, bu 1960'ların ortalaması olan yüzde 5.5'in biraz altında.

Körfez krizinin 1991'deki büyümeyi yavaşlatarak yüzde 0.3 oranına indirdiğini hatırlatan dokümanda, "Fakat 1992 yılında sanayi ve hizmet sektöründeki patlama Türkiye'yi bir kez daha harekete geçirdi. Bundaki lokomotif, tüketim eğiliminin artması oldu" deniliyor.

Dış ödemeler dengesinde Türkiye'nin güçlü bir ülke olduğunun yazıldığı dokümanda şu görüşlere yer veriliyor:

"Ticaret açığında keskin yükseliş beraberinde devamlı bir kontrolü gerektirdi. Bununla beraber rezervler artmaya devam etti. Merkez Bankası ile ticari bankalar tarafından tutulan döviz ve altın stokları sekiz aylık ithalat hacmine eşit hale geldi."

Türkiye'de işgücünün yüzde 15 dolayındaki bölümünü etkileyen işsizliğin ve eksik istihdamın devam etmesi ise temel sorunlar arasında gösteriliyor

Doküman; Türkiye'de çarpık bir gelir dağılımının mevcudiyetine işaret ediyor. BM'nin 1985 verilerine göre nüfusun en zengin yüzde 10'u milli gelirin yüzde 41'ini alırken, en yoksul yüzde 40'ı yüzde 11.5'ini alıyor.

Sonuç olarak The Economist Conference şöyle bir bağlantı ile 'durumumuzu' saptıyor:

"Ekonomik büyüme yüksek, ancak enflasyon kronikleşmiş durumda."

1998'de de aynı saptamalar yapılıyor.

Bu kez durum, içeride alkışlanıyor. Çünkü, kalkınıyor, büyüyoruz.

Hayıflanma ise küçük bir bölümü oluşturuyor:

Ama enflasyon halkı kemiriyor!

163

DYP'yi Çiller'den kurtarmak için formüller aramak çoğu zamanımızı alıyordu.

Demirel 'konu üzerinde' durmuyor, 'konunun üzerine' gitmiyordu.

Çiller'in –o günkü koşullar içinde– Genel Başkanlıktan düşürülebileceğine hâlâ inanmıyordum Bu nedenle Çiller'i kıskıvrak bağlayacak bir Genel İdare Kurulu oluşturulmasına öncelik verilmesinden yanaydım. Bu görüşü Demirel'e de aktardım

Tabii bu önerimin tek bir koşulu vardı: Çiller'e karşı 'münasip bir lider adayı' bulunması.

Demirel bana doğru eğildi:

"Tek münasip aday" dedi. Bekledim:

"Çiller'e karşı çıkarılacak isim Cindoruk" diye cümleyi tamamladı.

Bu görüş 'değişikliğine' hem hayret ettim, hem de Çiller'i indirebilecek bir yol açıldığı için sevindim.

"Cindoruk Romanya'da, sonra İstanbul'da" diye sürdürdü Demirel:

"Buraya gelir gelmez konuşacağız!"

Ne umutlu ne de umutsuz bir havaydı. Ancak Gökberk Ergenekon'un Çiller'e rakip olamayacağını anlamış görünüyordu.

İşte tam bu andı. Zamanın akıp gideceği yerde sanki durduğu an, bir sessizlik. Yine bana doğru eğildi Demirel ve;

"Çevremdekiler kongreye karışmamı istiyorlar" dedi

Acaba, geçen günlerde izlenen gelişmelerdeki değişimi anlatmak için mi böyle söylüyordu, yoksa bir küçük soruşturma mı yapıyordu? Elbette anlamam olanaksızdı

Çevre belliydi Demirel'in 'kongreye karışmasını' yani 'müdahale ederek Çiller'in indirilmesine önayak olmasını isteyenler' grubunda Emre Gönensay, Seçkinöz, Ömer Tarkan ve, ve... Kayınbirader Ali Şener olabilirdi. Tabii bu 'benim listem'di.

Çevresindekileri sıralamadım. Cumhurbaşkanı'nın karışmasını istedikleri başta devlet ve hükümet işleri ve sonra DYP kongresi

Seçildikten üç-dört ay sonra bu noktalara gelirse Çankaya:

Turgut Özal'dan farkı ne olacaktı? Hükümet ve parti işlerine elini soktuğu için yerden yere vurduğumuz, hele Demirel'in amansız biçimde eleştirdiği Özal'ın durumuna düşmeyecek miydi?

Çiller den kurtulmayı en azından Demirel kadar istiyordum. Ama 'kongreye karışma' eğilimine katılamıyordum.

"Bugüne değin" dedim Cumhurbaşkanı'na: "Anayasal sınırlar içinde kalarak görevinizi sürdürdünüz ve sanırım, başarılı da oldunuz. Hatta bu tutumunuz alkışlandı. Çevrenizdekilerin bu isteklerini lütfen yerine getirmeyin."

Sesini çıkarmadı.

DYP kongresine girerse tükenirdi.

164

Demirel'le konuşurken kafamda hâlâ Cindoruk'u ölçüp biçiyordum. Demirel'in Cindoruk'la ilgili kanılarını, yargılarını biliyordum. DYP Genel Başkanlığına gelmesi demek, Başbakan olup önüne çıkması demekti.

Cindoruk zor insandı. Üstelik Demirel'in hükümet işlerine karışacağı kaygısıyla Cumhurbaşkanı seçiminden önce söylemediğini bırakmamıştı.

'Çevre', Cindoruk'tan başka 'çare' bulamamış, çözüm' olacak bir başka isim çıkaramamıştı.

Hemen her olasılık Çiller'e yardım ediyordu.

Somali'den askerlerimizi çekebileceğimizi gösteren haberlerin gerçekliğini sorarak konuları değiştirmeyi denedim. Oysa Demirel'in 'sıkıntısı' üzerine basmışım.

"Askerleri çekmek bir yana; ABD daha asker göndermemizi istiyor" demez mi? Dondum kaldım. Yarın Köşk'te Çiller'in, Karayalçın'ın ve MSB ile Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin in katılacağı bir toplantı yapılacak, 'asker artırımı üzerinde bir karara' varılacaktı

Sıkıntısını açıkladı Demirel:

"Bu Amerika" dedi, "istişare bile etmiyor. Kamuoyuna nasıl anlatacağız? Bizden, Kore'den, Fransa ve İtalya'dan daha çok asker istiyor."

Ah bu gazetecilik dürtüsü! Soru hemen somutlaşıyor: "Ne kadar?"

"Sayı belli değil, 'bir miktar daha!' Oradaki Akiki'nin güçlü olduğunu şimdi anlamış; 'Yanılmışız' diyor. Marta kadar bu askerleri istiyor "

Çiller'in Savunma Sanayi Müsteşarlığından aldığı Vahit Erdem'i Genel Sekreter Yardımcılığına getirmek istiyor. Dürüstlüğü, çalışkanlığıyla tanınan Erdem'i. Savaş sanayii gibi milyarlarca doların söz konusu olduğu bir müsteşarlıkta üzerine toz kondurmadan çalışan ve ayrılan Vahit Erdem'i.

"Vahit Erdem belki politika yapmak ister" dedim.

"Burası politika yapmaya engel değil ki" diye yanıt verdi.

Önemli uluslararası görevlere göndermek için Erdal İnönü gibi bir-iki isim daha bulunamaz mıydı?

"Öylesi yok ki" diye yanıtladı Demirel.

Bir yerde gerçeği mi söylüyordu? Bu kadar kısır bir ülke miydi Türkiye?

165

Seçkinöz, Cumhurbaşkanı'nın önüne bir kâğıt uzattı.

Okuduktan sonra Demirel;

"Bir kopyasını Cüneyt Bey'e verin, ben daha sonra onunla konuşurum" dedi.

Seçkinöz'ün 'bir kopyasını gönderdiği' kâğıdın ilk sayfasında "Basın teşvikleri ile ilgili not" yazılıydı.

Basına verilen büyük kredilerle teşviklerin rakamları medyada yer almıştı ama, birbirinden çok farklı rakamlardı bunlar.

Seçkinöz'ün 'notu', devletin resmi rakamlarını içeriyordu.

O dönemde medyanın yararlandığı 'fon kaynaklı kredileri' hem özetle, ama sağlam biçimde anlatan, hem de rakamlar veren tek belge Seçkinöz'ün hazırladığı kâğıttı.

İktidar-medya ilişkilerine ışık tutacak nitelikteki belgede şunlar vardı:

Basın teşvikleri ile ilgili not

22 Temmuz 1992 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan tebliğ ile basın yatırımlarına fon kaynaklı kredi imkânı getirilmiştir.

1993/4000 Sayılı 1993 yılı Yatırımları Teşvik Kararı ile Basın ve Yayın Sektörü, özel önem taşıyan Sektörler içinde yer almaya devam etmiş ve % 100 yatırım indiriminden yararlanması sağlanmıştır.

Bu Kararnameye istinaden yayımlanan 93/2 sayılı tebliğ ile de, fon kaynaklı krediden yararlanması devam ettirilmiştir.

1991-1993 YILLARI ARASINDA
BASINA VERİLEN TEŞVİK BELGELERİ

	YATIRIM TUTARI
HÜRRİYET	416.967 MİLYAR
MİLLİYET	765.439 MİLYAR
SABAH	615.312 MİLYAR
TOPLAM	**1.797.718 MİLYAR**

BU GAZETELERE YAPILAN KREDİ ÖDEMELERİ

	ÖDEME TARİHİ	**FON KAYNAKLI KREDİ (BİN TL.)**
HÜRRİYET	05.04.1993	8.000.000
	09.06.1993	14.900.000
	06.08.1993	10.000.000
TOPLAM		**32.900.000**
MİLLİYET	25.12.1992	5.600.000
	05.04.1993	7.000.000
	11.05.1993	29.400.000
	06.08.1993	10.000.000
TOPLAM		**52.000.000**

SABAH YAYINCILIK VE MEDYA	07.05.1993	8.800.000
	07.05.1993	8.300.000
	06.08.1993	10.000.000
TOPLAM		**27.100.000**

Üç Firmanın Teşvik Belgelerinde belirtilen değerlerle gerçekleşmesi halinde 540.000.000.000.- TL. Fon Kaynaklı Kredi kullanmaları gerekmektedir.

166

Çiller, "Gazetelerde benim ağzımdan çıkan yazılarla haberleri ve yorumları şaşkınlıkla izliyorum" diyor, ama Bask modeli üzerinde tartışmalar, yorumlar alabildiğince sürüp gidiyor.

Tartışmalar sadece gazetecilerle Çiller arasında olsa, eh bir şey değil. Yalnızca siyasilerle Çiller arasında olağan bir siyasal savaşım içeriğine dönüşse, fazla üzerinde durulmayacak, belki de gülünüp geçilecek!

Fakat, Bask modelini Güneydoğuya uygulayacağı haberi gazetelerde patladığından beri Cumhurbaşkanı Demirel, tartışmaların tam göbeğinde

Bu nedenledir ki –kimi gazeteciler– örneğin Cengiz Çandar, "'Bask modeli' tartışması, Cumhurbaşkanı Demirel ile Başbakan Tansu Çiller arasında adı konulmamış yeni bir 'krize' yol açtı" diye yazıyor.

Çandar 10 Ekim 1993 Pazar günü üç büyük gazetede 'Bask modeli' ile ilgili haberleri içeriğiyle birlikte yazarak değişik bir sonuca varıyor (13 Ekim 1993):

"Sabah'ta Güneri Civaoğlu, 'PKK terörü için İspanya modeli' başlıklı yazısında İspanya Başbakanı Gonzales'in Çiller'e naklettiği, Bask terörüne karşı mücadele yöntemlerine yer verdi.

Aynı gün Hürriyet gazetesinde 'Güneydoğuya Bask modeli' manşeti göze çarptı. Ertuğrul Özkök makalesine 'Özal'a yaptığımızı Çiller'e de yapmayalım' başlığını koydu. Makalesine 'Başbakan Çil-

ler önceki akşam Viyana'da İspanyol modelini anlatarak son derece önemli bir tartışmayı başlatıyor' cümlesiyle girdi

Milliyet'te birinci sayfadan Yalçın Doğan imzasıyla Çiller sordu İspanya Başbakan'ı anlattı – PKK'ya karşı Gonzales modeli' başlıklı bir makale yayımlandı.

Bunun üzerine Demirel tepki göstererek 'Türkiye'nin bugün PKK'yla yürüttüğü mücadele biçimi dışında ikinci bir çözüm yolu bulunmadığını' bildirdi ve Demirel'in ağzından 'Çözümü İspanya'da arama' başlığıyla haber, Milliyet'te yayımlandı

Demirel dün de ATV'nin akşam 19 30 haberlerinde Güneri Civaoğlu'na yaptığı açıklamada 'Bask modeli'ni eleştirdi. Demirel şunları söyledi:

'Benim hedefim Tansu Hanım filan değil Bana, Bask planı hakkında ne düşünüyorsun diye soruluyor. Ben de diyorum ki, ne Bask planı? Türkiye bir İspanya reçetesi Bask reçetesi peşinde değil ki! Türkiye, Bask'ın ne yaptığını bilmiyor mu? Türkiye Genelkurmay Başkanı gitti. Ondan sonra onların kralı buraya geldi. Uzun uzun konuştuk. Gonzales'le Rio de Jenerio'da biraraya geldik. Bana da söyledi bunları. Türkiye, dış ülkelerde merkezleri bulunan bu terör şebekesinin, dış ülkelerdeki merkezlerini körletmeye çalışıyor. Türkiye'deki çeşitli kuruluşlar ve siyasi liderler tartışmaya dahil oldular ve Çiller'e yönelik bir polemiğe girişildi."

İlgi çekici bir-iki not var önümde Demirel, Çiller'in DYP grubunda Bask modelini Türkiye'de uygulamaya alacağı youndakı haberi 'yalanladığı' gün, İstanbul'daydı ve Ankara'ya dönerken bu haberi alınca Emre Gönsay'a;

"Olacağı buydu" demiş.

Fakat anlayamadığım ve anlaşılmayan nokta şu: Cumhurbaşkanı, Başbakan'ı arayıp Bask modeliyle ilgili gerçekleri neden sormuyor? Ya da Başbakan Köşk'e gelip kendine göre 'gerçeği' niçin anlatmıyor?

Çiller'i hedef almazmış gibi görünen, sanki sorunun özüne doğrudan saldıran konuma giriyor Demirel.

Zaten, Demirel'in Bask modeline ağırlığını koymasından sonra

Çiller'in gazetecilere "Bask modelini uygulayacağına dair tek sözcük etmediğini" içeren haberler yazılmaya başladı.

Hemen her parti, ufağı büyüğü kendi meşreplerine göre Bask'ı ya övüyor ya da karalıyor Sadece ANAP lideri Mesut Yılmaz Bask tipi çözümün Türkiye'ye uygulanamayacağını, Çiller'i ciddiye almamak gerektiğini söylüyor ve alaya alıyor:

"Çünkü kendisi bir hafta önce de Alman Başbakanı ile Zonguldak'a nükleer santral işini konuşmuştu. Türkiye'de bu konuda kimsenin haberi yoktu. Gonzales ile Bask işini konuştu. Yani (14 Ekimde Çiller ABD'ye gidiyor) Clinton ile başka şey konuşur. Öyle her konuştuğunu ciddiye almayın" diyordu.

Bir başka haber daha dolaştı: Mesut Yılmaz 20 Ekim 1991 seçimlerinden önce İspanya'ya üç kişilik bir heyet göndermiş, Bask modelini inceletmiş ve heyet hükümete bir rapor da vermişti.

Bask modeli yeniden ortaya çıkınca, Mesut Yılmaz 'bu modelin Türkiye'de uygulanamayacağını' kesin bir dille bu nedenle söylüyordu.

Cengiz Çandar –Viyana'da bir gece yarısı gazetecilerle Çiller'in buluştuğu toplantıda bulunmamasına karşın– şöyle yazıyordu:

"Çiller, bir saat süren sohbetinde 'Türkiye'de Bask modelinin uygulanacağını' bu cümleyle söylemedi. Ancak 'İspanya tecrübesi'ne ilgi duyduğunu da gizlemedi ve bunu 'incelettireceğini' ifade etti.

Türkiye'de bu konuda kaynatılan 'cadı kazanı' ile Cumhurbaşkanı-Başbakan zıtlığının bir kez daha ortaya çıktığı ve Başbakan'a geri adım attırıldığı anlaşılıyor."

167

Genelkurmay'ın ülkenin bölünmesine yol açacak (örneğin Bask formülü gibi) görüşlerin tartışılmayacağını ifade eden bir raporu basına sızdırdığını söylediğimde Demirel;

"Çok güzel" diye onayını belli etti.

Avrupa Konseyi'nden Martinez'i kabul etmesi istenilmiş, alelacele hazırlanıyordu (13 Ekim 1993 Çarşamba)

Arka arkaya sorular yöneltiyordum. Kısa yanıt alıyordum:

Cumhuriyet in 70 yılında genel af? "Dur bakalım" dedi Kararsız çalıba

Ya şu haber. Çiller Bask modelinden sonra Irak'a uygulanan ambargonun kaldırılmasını ABD'den isteyecek! Haber devam ediyor: Ancak vazgeçti

Gürdal Mumcu, Meclis araştırma komisyonunda ifade vermiş. "Mumcu cinayetiyle ilgili hiçbir haber yok mu?" diye sordum Demirel:

"Yok" dedi: "İşi yapan İran. Ispat edemiyoruz "

Bask, Bask... Arkası geliyor, son bir türlü görünmüyor tartışmalarda

(14 Ekim 1993) Sabah erken saatte Çiller, ABD'ye uçtu.

Yeni potlar, yeni gaflar.. Bask'ın üzerine bir örtü çekilmesini sağlayacak!

Hemen herkesteki beklenti bu Çiller'in, Bask'ı tartışmaya sokan gazetecilerden, "Olayı DYP grubunda işletecekler, yeniden yazın" diye ricada bulunduğu söyleniyor

Masum kadın! Yalancı gazeteciler!

Yerleşen kanı ise: Gazeteciler doğruyu yazdı, Çiller 180 derece dönüş yapmak zorunda kaldı.

Ama, adı Tansu, soyadı Çiller! Öylesine çark eder ki, konuyu öylesine saptırır ki, bir de bakarsınız söylediği halde yalanladığı olayı, birdenbire olmadık bir alana kaydırıverir.

Tanık, Çiller'le sık sık konuştuğu bilinen Ertuğrul Özkök:

(14 Ekim 1993) Yazısında Bask olayını Çiller'in değişik bir alana ve kendine yontarak nasıl çevirdiğini anlatıyor:

"Başbakan Tansu Çiller, Bask modeli konusunda bir gün önce DYP grubunda söylediği sözleri aynen tekrarlıyor Hatta üstüne basa basa tekrarlıyor.

Bunun hemen arkasından, son günlerdeki tepkisinin nedenini açıklıyor

'Bunları lutfen bir defa daha yazın. Aksi taktirde şöyle bir hava var Ben, 9 gün Turkiye'den uzak kalacağım. Ben dışardayken bu tartışma devam edecek Bizim grupta bazı kişiler bunu kullanmaya çalışıyor Bu kişiler 'Tansu Çiller, Bask modeli getirmeye, ülkeyi bölmeye çalıştı. Ama biz engelledik' diyecekler."

Bask modeli sadece siyasal bir gaf değil. Üstelik devletin PKK'ya karşı yürüttüğü ana politikaya ters düşüyor. Bu gerçeğin belirgin kanıtı, Genelkurmayın hazırladığı değerlendirme raporunda yer alıyor:

"Gerek Anayasa, gerekse kanunlarda ifade edilen üniter devlet yapısı, laiklik, devletin resmi dilinin Türkçe olması gibi temel ilkelerin münakaşa konusu yapılmaması, bu temel konulardaki kararlılığa, basın dahil herkesin katkıda bulunması, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin güvenlik, huzur ve refahı açısından zaruri görülmektedir."

Çiller'le 'gerçek bir uyum içinde' çalıştığı gözlenen Başbakan Yardımcısı (SHP) Murat Karayalçın da tepki gösteriyor Bask modeline:

"Biz başka ülkelerin modellerini örnek alacağımıza, onlar bizim modeli uygulasın. Onlar Türk modelinden bahsetsin" diyor.

Başbakanlık açıklamasında da Gonzales'le Çiller arasındaki bilinen görüşmenin ayrıntılarına iniliyor ve "Görüşmede... Bask modeli diye bir kavram ortaya atılmamış, bu modelin Türkiye'de uygulanması söz konusu yapılmamıştır" deniliyor

168

Gazeteci, gazeteciyi eleştiriyor. Örneğin şöyle bir yazı ilginç:

"Başbakanımızın kabahati yok ama kabahat büyüklüğünde bir özürü var. Arkadaşımız Yalçın Doğan'ın sütununda okuyacağınız gibi Tansu Çiller Viyana'da gazetecilere Bask modelini uygulamaktan hatta tartışmaktan bile söz etmemiş. Filipe Gonzales ikili görüşmede terörden söz edilince konuyu Bask modeline getirmiş, Tansu Hanım da dinlemiş... Hepsi bu. Galiba meslektaşların olayı süsleme merakı Tansu Hanım'ın modele ciddi biçimde sarıldığı izlenimini verdi. Cumhurbaşkanı Süleyman Bey de 'Bask modeli uygulanıyor, vatan elden gidiyor' telaşıyla Tansu Hanım'a bir zılgıt daha geçti

Tansu Hanım'ın kabahat büyüklüğündeki özürüne gelince:

'Ben Bask modelini bilmiyorum' diyor.

Türkiye'nin en büyük sorunu etnik terör. Bask modeli etnik terör karşısında bir çözüm modeli. Türkiye'ye uyar veya uymaz. Ama Güneydoğu sorununu ciddi olarak çözmek gibi bir kaygınız varsa bu ve benzer modelleri önünüze koyup günlerce çalışmanız gerekli değil mi? Bir Başbakan bu meselelere bir vatandaş kadar kafa yormak durumunda değil mi?

Son birkaç günlük gazete haberleriyle Güneydoğunun son tablosuna bakalım...

Terhis olan askerlerin konvoyu saldırıya uğruyor, 5 er şehit oluyor. (Yani askerlerimiz kendilerini koruyamıyor.)

Altı arkadaşlarının öldürülmesini protesto için Tunceli'de öğretmenler dersleri boykot ediyor.

Mobil şirketi 28 yıllık faaliyetten sonra güvenlik gerekçesiyle petrol sondajlarını durduruyor.

Elazığ-Bingöl-Muş tren seferleri yapılamıyor.

Batman-Siirt ve Şırnak başta olmak üzere birçok yerleşim bölgesinde saat 18.00'den sonra sokağa çıkılamıyor.

Eskiden Diyarbakır gibi sıcak bölgelere mal göndermeyen esnaf şimdi artık Kayseri'nin ötesine geçmiyor...

Askercil çözümlerin daha doğrusu çözümsüzlüğün 10 yılda ortaya çıkardığı tablo bu. Süleyman Demirel bu tablo karşısında endişeye düşeceği yerde alternatif çözümlerin tartışılmasından endişeye düşüyor. Konuşan Türkiye masalının sahibi ülkeyi sanki 'Kokuşan Türkiye'ye dönüştürme misyonu güdüyor.

Türkiye'nin sorunu Güneydoğuda değil aslında. .

Ankara'da..."

Yazı, Türkiye gerçeği.

Çiller'in Başbakanlığında Türkiye'nin nasıl bir kargaşa yumağına dönüştüğü bu yazıdaki gerçekçi içerikten yansıyor.

Demirel'in tek çözüm olanağı diye gösterdiği askerle savaşımda belki yazarın bilmediği bir başka gerçek var. Güneydoğu sorununa bir ölçüde ışık tutuyor:

TSK'nın (1993'te) Güneydoğudaki durumu!

Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş, her kış mevsiminde ya da

kışa girerken demeçlerinde "Gelecek ilkbahar PKK'nın kökünün kazınacağını" söylüyor.

Ama, her ilkbaharda değişen bir şey yok.

Sonbahar geliyor, gelecek ilkbahar bir umut kapısı olarak gösteriliyor.

Cumhurbaşkanı Demirel –çoğu sade vatandaş ve dikkatli yazar çizer gibi– bu vaatlerin ne zaman gerçekleşeceğini merak ediyor.

Bana söylediğine göre; yine bir sonbahar günü; Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş, gelecek ilkbaharda PKK'nın kökünü kazıyacaklarını söyleyince dayanamayıp soruyor:

"Paşam hangi ilkbaharda?"

Güreş'ten nasıl bir yanıt aldığını söylemedi.

Ama, PKK'nın temizlenmesi nice nice baharlardan sonra gerçekleşti.

Kenan Evren de –sonradan çevirdi ya– PKK'nın kökünü kazıyacaklarını söylüyordu. Hem de her şeye egemen olduğu yıllarda. 1980'lerde... Sonra gördü ki, 'temizlenemiyor'; "temizlenmesi için elden gelenin yapılacağına" çevirdi sözlerini.

1997/98 yılları PKK'ya karşı TSK'nın büyük başarı elde ettiği, PKK'yı 'marjinal hale getirdiği' yıllardı.

Orgeneral Karadayı'nın Genelkurmay Başkanlığı dönemiydi ve askerler, PKK'ya karşı alınan büyük mesafeye karşın, 'temizledik' demediler. "Büyük ölçüde beli kırıldı" veya "marjinal hale getirildi" gibi söylemlerle yetindiler.

169

"Şaka" başlığı altında yazılan bir küçük fıkra (14 Ekim 1993), gerçeği yansıtıyor:

"Çiller, 'Ben tavuğa değil morina balığına benziyorum. Bir sürü gürültüyle tek yumurta değil, sessizce milyonlarca yumurta yumurtlarım' demişti ya...

Şu 'Bask modeli' meselesi çıkıp, Demirel 'Olmaz böyle şey' deyince, Çiller nedense yine 'tavuk modeli'ne döndü...

'Bask modelini bilmiyorum' dedi.

Acaba kabahat tavukta mı, horozda mı?"

Bir başka kısa yazıdaki gerçek dikkate değerdi. Başlık "Bilgi".

"TV'de haber sırası Ankara'nın Başkent oluşunun 70'inci yıldönümü nedeniyle Başbakan Çiller'in Ankara Valisi ve seğmenleri kabulüne gelmişti. Başbakan Çiller günün mana ve ehemmiyeti üzerine konuşurken araya şöyle bir cümle sıkıştırdı:

'... yıkılmış, yakılmış bu şehri insanlarımız şevkleriyle bu *hale* getirmişlerdir...'

Ankaralı okurumuz Nursun Hanım'ın ilkokul 4'üncü sınıftaki oğlu Ali bu cümleyi duyar duymaz yerinden fırladı:

– Anne Başbakan yine hata yaptı...

– Neden oğlum?

– İstiklal Savaşı'nda Ankara yıkılıp yakılmadı ki..

Profesör Tansu Çiller'e ilkokul öğrencisi Ali'nin bu küçük bilgi notunu iletiyor, sayın Hocamızın bilmediklerinin, yakında, bildikleri *konulardan daha kalın* bir *klasör* oluşturacağı endişesini de beraberinde yolluyoruz."

Bile bile lades Çiller'i hemen pek çok yanıyla iktidara gelişinin beşinci ayında örneklerle tanımıştık.

Ama aradan beş yıl geçti (1998'deyiz), Çiller hâlâ siyaset sahnesindeki aktörlerden biri. Üçüncü, dördüncü derecede bir rolle... Olsun, ama siyasette!

170

Çiller'in ABD gezisine başladığı gün, bir çarşamba günüydü (14 Ekim 1993).

Saat 19.00 sularında beni arabasına çağıran Demirel ile beş dakika konuşabildik

Çiller'in, Cumhurbaşkanı'nı olumsuz etkileyecek bir hareketini anlattım.

Başbakan Demirel'in üzerinde duyarlılıkla durduğu 'mega projelerin' hepsini, "siyaseten söylenmiş, kaynağı olmayan, hayal ürünü" gerekçesiyle bütçeden çıkarmıştı. DPT şimdi bu gerekçeyi yayıyordu.

Fena kızdı Demirel ve "Eceli gelen cami duvarına işer" dedi.

Oysa zaman geçiyor, Çiller'in siyasetteki beceriksizliği gün be gün ortaya çıkıyor, ama cami duvarı hep temiz kalıyordu!

Nedenini bir türlü kestiremediğim bir cümle söyledi Cumhurbaşkanı. Ne sözü geçmişti, ne de Irak'la ilgili bir olay olmuştu. Ama Demirel birden İsmet Sezgin'in Bağdat gezisine değindi ve "Bu Sadam bir budala" dedi.

Doğrusu *enayilik ettim ya da gaflet işte*, bu kanıya varışındaki nedenleri sormadım.

Fakat daha başka bir konuya kısaca değindim. Başbakan ABD'ye gidiyordu. Önce Almanya'da, daha sonra Viyana semalarından yansıyan çarpıcı Bask modeli gaflarından sonra ABD'ye gitmesi acaba doğru muydu?

ABD'den bir başka haber; Çiller'in Irak'a uygulanan ambargonun kaldırılmasını isteyeceği söylentisine Washington'ın olumsuz tepki gösterdiğini yansıtıyordu. Bir söylentiye göre, böyle bir girişimde bulunmaması için Okyanus ötesinden gezi öncesi uyarı da gelmişti.

Demirel önce "Amerika'daki görüşmelerde gündem Somali olur" dedi ve sonra; "Irak konusunda bir uyarıdan haberim yok. En azından bana intikal eden bir bilgi yok" diye konuştu.

171

Almanya'daki ve Viyana'daki gaflarından söz eder ve ABD'den de benzeri haberler gelmesi olasılığına değinirken...

Ankara-Washington hattından yeni yeni gaflar, bir Başbakana yakışmayacak hatalar ve öyküler yansımaya başladı.

İlk haber uçaktan "Pot Krizi" diye yansıdı:

" 'Başbakan, Rusya ile ilgili ne dedi? Aman yanlış bir anlaşma olmuş.'

Başbakan Başdanışmanı Volkan Vural, Washington'a gelirken uçakta Çiller ve Bakanların olduğu bölümden çıkıp gergin bir yüz ifadesiyle gazetecilerin yanına koştururken bu soruyu yöneltiyordu.

Olayın konusu ise Başbakan Çiller'in üç saat kadar önce gazetecilerle görüşmesi sırasında Rusya'ya ilişkin sözleriydi.

Çiller, Rusya'nın yeniden imparatorluk heveslerine yönelmesi halinde Türkiye'nin Amerika ile birlikte durumu gözden geçirmesi gerektiğini belirtmişti.

Gazetecilere söylenen bu sözler, daha sonra Başbakan ve Bakanların bulunduğu bölüme farklı yansıdı. Bir köşe yazarı, Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin ile konuşurken Başbakan'ın sözlerinin ne anlama geldiğini sordu. Böyle bir sözün olamayacağını söyleyen Çetin, heyecanla Çiller'in yanına gitti.

Çetin, Çiller'e, Rusya'yı imparatorluk heveslisi olarak göstermenin yanlışlığını hatırlattı. Çiller ise böyle bir şey söylemediğini belirtti. Başdanışman Vural'ı çağırarak 'Volkan nedir bu konu bir bak bakalım' dedi.

Gazetecilerin yanına koşan Vural, 'Teyp nerede? Başbakan'ın konuşmasını kim iyi kaydetti? Bir daha dinleyelim' dedi. Vural teypler çıkarılmadan Başbakan'ın konuşmasının yanlış anlaşıldığını açıklamaya başladı:

'Bizim, Rusya'nın tekrar imparatorluk hevesine kapıldığı gibi bir görüşümüz yok. Böyle bir değerlendirmeyi lütfen yapmayınız. Başbakan'ın konuşmasını yanlış yorumluyorsunuz. Sizden ricam bu konuya girmemenizdir.'

Bu sırada bir gazeteci deşifre ettiği metni Vural'a okudu. Vural Başbakan'ın sözlerini dinleyince biraz rahatlamış, ancak endişe dolu bir ifade ile yeniden Çiller'in kaldığı bölüme gitti. Bütün bunlar 15 dakika sürdü.

Vural, Çiller'in yanından çıktığında konuyu bir daha hiç açmak istemez bir havada yerine geçip oturdu.

Vural daha sonra gazetecilerle birlikte Çiller'in konuşmasını bir kez de banttan dinledi. Çiller'in sözleri şöyleydi:

'Dünyadaki ve o yöredeki gelişmeleri ABD Türkiye'nin merciinden, Amerika'nın kendi açısından görmesi meselesi var. ABD'yi çok ilgilendiren bir konu.

Eğer o yörede tekrar, yeniden eski döneme dönüş yeni türden imparatorluğun kurulması şekline girebilecek bir dizi adım haline geliyorsa bundan ABD'nin nasıl etkileneceğini beraberce görebil-

mek lazım. Çünkü ayrıntıları biz yaşıyoruz. Tabii demokratikleşmeye, reformlara, Yeltsin'e destek verilmesi gereği var. Biz bundan hemfikiriz. Rusya ile olan dostluğumuzun da geliştirilmesinden yanayız. Ancak buradaki gelişmelerin geriye mi, ileriye mi gidiş olduğunu ABD ile beraber değerlendirmekte yarar var.'"

Bu Türkçeden, gazeteciler Rusya'nın yeniden imparatorluk kurma hevesine kapıldığını –haklı olarak– çıkarmışlardı.

Uluslararası yeni bir gaf zorlukla, ama zamanında önlenmişti.

172

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'nı gaflarıyla. Türkçesiyle, basın alaya alıyordu.

Asıl alaylı ifadeyle Çiller'i hırpalayan Mesut Yılmaz'dı.

Daha ABD gezisine başladığı gün, "Gezi sanıyorum birkaç eyaleti kapsıyor. Bu kez de ABD'den 'Eyalet Modeli' ile dönmesine hazırlıklı olmak gerek. Başka gaflar da beklenir Sayın Çiller'den, yakın sicili ortada" diyordu

Somali'ye ek asker konusu Başbakan'ın gezisi öncesinde Ankara'nın gündemine egemen oldu. Askerler ek bir güce olumlu bakmıyor ama; Amerika'nın isteklerine "No" demenin kolay olmayacağı söyleniyor. Sorun hükümet içinde ele alınacakmış!

"Tanrı nın Türklere bin yılda bir armağan ettiği kadın siyasetçi" yakıştırmasını Çiller'in benimsediği anlaşılıyor.

Öyle sıradan bir insan görmüyor kendini. Uçakta Başbakan'la gazeteciler söyleşirken Tansu Hanım, elindeki kalemi sarkaç gibi sallamaya başlıyor, "Bakın" diyor: "Kalemin ucunu yükseğe çeviremezsek düşer. Türkiye de öyle... Hiç zamanımız yok. Ekonomiyi düzeltemezsek çökeriz. Türkiye başaşağı gider."

Tansu Çiller'e gazeteciler yükleniyor:

"Türkiye giderse, Marta bile kalmaz siz de gidersiniz!"

Başbakan diyor ki: "Ben koltuk için gelmedim. Bakın gecem gündüzüm yok, 2-3 saat zor uyuyorum. Ailemi, çocuklarımı ihmal etmeyi bile göze aldım. Ama kararlıyım. Türkiye'yi düzlüğe çıkaracağız. Yapamazsam, durmam giderim."

Oysa, asla ama asla 'gitmeme' azim ve kararıyla paraşütle Başbakanlığa gelmişti

Medyamızın –sonradan– yere göğe sığdıramadığı ABD gezisinin ilk gününde Çiller Kongre'ye gidiyor Tuhaf olaylar oluyor Meclis Başkanı Tom Foley'le görüşecekken, Foley'i·aniden Başkan çağırdığı için bu görüşme yapılamıyor. Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Lee Hamilton ise önemli bir oylama var deyip Çiller'den ayrılıyor, hemen döneceğini söylüyor ama, 45 dakika sonra ancak gelebiliyor. Üyeler ise ağır aksak geliyorlar.

"Kongre'deki görüşmede üyeler Başbakan'a 'hiçbir ciddi soru' sormadılar. Üyeler Kürt sorununu, PKK terörizmini, insan haklarını ağızlarına bile almadılar. Türk heyetini şaşırtan bu tavırdan sonra Çiller, birkaç kez üstüste Irak'a konulan ambargo konusunu gündeme getirdi. Hiç değilse yumuşatılmasını istedi. Kongre üyeleri 'Sizi anlıyoruz ama bunun olacağını sanmıyoruz' dediler."

Sonra bekleyiş başladı. Bir gün sonra (16 Ekim 1993) 'büyük buluşma' gerçekleşecek.

Tansu Çiller, Beyaz Saray'da... Bill Clinton'la önce kısa süre 'başbaşa' görüşecek, sonra heyetlerin de bulunduğu görüşmeler yapılacak ve öğle yemeğine geçilecek.

Çiller, Clinton'la birlikte 2,5 saatini Beyaz Saray'da geçirecek!

173

Çiller kendinden emin. ABD'yi Clinton aracılığıyla fethetmeye hazır.

Oysa Amerikalılar için Çiller merak konusu. Çiller'in son iki aydaki dış politika falsolarının Washington'da ciddi rahatsızlıklara yol açtığı söyleniyor.

Bunlar nedir? "Irak ambargosuna karşı takılılan tavır-Moskova gezisinde sergilenen olumsuz performans."

Washington'daki –Türkiye ile ilgili merkezlerin– bizim gazetecilere yansıttıkları Çiller değerlendirmesi şu noktalarda toplanıyor:

1 Ekonomi iyi gitmiyor. Çiller ekonominin yönünü değiştirecek kararlılığı henüz ortaya koyamadı.

2. Partisine hâkim değil. Bu bakımdan Çiller Türkiye için 'geçici bir olgu mu. Türk siyasetinde kalıcı mı', belli değil Turk kamuoyundaki imaj değişebilir.

3. Dış politikası tutarsız. Irak'a karşı net değil. Kafkasya'da yal paladı.

Somali'de ödün verebilir. Irak olayında geri adım atabilir.

Bütün bunların karşılığında elde edeceği 'siyasal kredi' ne olacak? Ya da ne kadar 'para kurtarabilecek?'

Para? Körfez Savaşı ndaki kaybımız nasıl karşılanacak? Karşılanacak mı?

Beyaz Saray'ın kapısı önünde bir yığın soru.

174

Clinton-Çiller görüşmesi 16 Ekim 1993 günü gerçekleşiyor ve 17 Ekim 1993 gazetelerine kimi haberler yansıyor:

Örneğin, Clinton'a Kıbrıs'ta ödünler verdiği yayılıyor. Maraş ın Rumlara verilmesi ve Lefkoşe Havaalanı konusunda ABD Başkanı'na 'güvence' vermesi gibi...

Görüşme günü kimi yorumlar başka havada

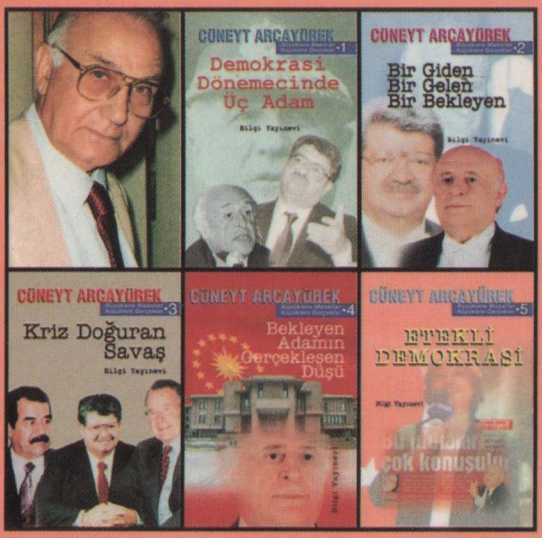
Derya Sazak, "Beyaz Saray buluşması, Çiller'in arkasına alacağı rüzgârlarla içerdeki gücünü pekiştirmesi açısından hayli önemli olacak" diye yazıyor ve yoruma şöyle ek getiriyor:

"Rahmetli Özal'ın Bush'la dostluğu gibi Çiller de Türkiye'nin geleceğini Clinton'a endekslerse yandık demektir."

Tabii 'endeksleme' çok değişik biçimlerde yorumlanabilir

Kuşku yok; Süleyman Demirel Tansu Çiller'in ABD gezisini ve oradaki temaslarını, hele Türkiye adına vereceği ödünleri ya da vaatleri özenle izliyor.

(BEŞİNCİ KİTABIN SONU)

Cüneyt Arcayürek'in, 11 kitaptan oluşan **"Büyüklere Masallar - Küçüklere Gerçekler"** dizisinin beşincisi:

"Etekli Demokrasi"

Adından da anlaşılacağı gibi Tansu Çiller'in yüksek siyasetteki ilk yılları renkli bir içerikle işleniyor **"Etekli Demokrasi"**de:

Süleyman Demirel'in Çankaya'ya çıkışından sonra; Çiller'in DYP Genel Başkanlığına seçilişi, Başbakanlığa atandığı günlerde yaşanan gizemli olaylar birinci elden tanıkların ifadeleriyle hikâye ediliyor.

Hükümet ortağı SHP'nin önde gidenlerinin, rakiplerinin ve hepsinden önemlisi onu politikaya sokan Cumhurbaşkanı Demirel'in Çiller'e bakış açısı; Çiller'i küçümseyen yargıları ya da değerlendirmeleri tüm çıplaklığıyla okuyucuya aktarılıyor.

Çiller Haziran 1993'te Başbakan olduktan sonra başlayan Demirel-Çiller çekişmesinin bilinmeyen ayrıntıları; ama Süleyman Demirel'in doğrudan ifadeleriyle duyuruluyor.

Ve... Demirel'li Köşk'ten renkli notlar...

5. kitap, yeni bir dönemin çarpıcı öyküsü.

9 789754 949193

ISBN 975 - 494 - 919 - 0
2001 . 06 . Y . 0105 . 1853

KDV dahil 7000000 Lira